

Ms. 2953

Emptus Amstelredami Anno 83
Mense Septembris
onstet 25 1/2

B.A.I.I. II. 2.

Schultz

IO. BODINI
ANDEGAVENSIS
DE MAGORVM DÆMO-
NOMANIA LI-
BRI IV.

NUNC PRIMVM E GALLICO
in Latinum translati

PER
LOTARIVM PHILOPONVM.

BASILEÆ
Per Thomam Guarinum,
M. D. LXXXI

*Ex libris Georgii Langerfeldt Leonmontani D.
S. M. C.
L. V.*

18628

CLARISSIMO VIRO
ET DOMINO CONSULTISSIMO,

D. CHRISTOPHORO THVLLENSI,
Equiti, Domino Caeliano, primo Præ-
sidi Parisiensis Parlamenti, &
Consiliario in priuato
consilio Regis.

*Q*uod tibi, clarissime vir, hoc munus
exhibeo, non ideo facio, ut mea erga
te obligatione solutus sim, sed potius ut
hoc documēto testatum faciam quan-
tum in summa illa Iustitiæ schola, cuius
tu caput es, & in qua optimam meæ
ætatis consumpsi partem, didicerim: ubi melius quàm us-
quā alibi vera legum iurisq; peritia & iustus decisionum
quas omnes à seculo Doctores tradiderunt usus videtur,
auditur, atq; cognoscitur ex principū qui in Europa sunt
oratorum concertationibus, summorum Iurecos. colla-
tionibus, sententijsq; optimorum iudicum: quibus planè
modis germana iustitiæ species velut meridiana luce ape-
ritur, cum voluptate eorum & utilitate incredibili qui
ita discunt narrare doctè, sapienter expendere, & subli-
mes quæstiones iuris in singulis causis argutè soluere cum
in hoc aut in illo foro, tum in toto cōfessu ludicum & cau-

PRÆFATIO.

sidicorum illius Parlamenti, omnium quæ Sol in omnibus orbis terrarum imperijs & Rebus publ. viderit illustrissimi. Nam in eo demum vera prudentia (quam optime ducem lucemque humana vitæ appellaueris) perdiscitur, quum digito commonstrantur & oculis tanquam in excelso theatro spectandæ proponuntur actiones abstrusissimæ, & ἐξῆς, artesq; hominum vel astutissimorum, quas nulla hominis vitæ (ut fuerit longissima omnesque terras peragrauerit) fuisset compertura. Et quamquam in elegante illo Iustitiæ templo spectatissimus est splendor atq; amplitudo singularum ipsius partium, refulget tamen in capite ipsius maxime: ut quod alios ad tantum honoris fastigium prouectos superauerit literarum humana scientia, infinita memoria historiarum omnium, & diligentia ad iudicandas partium lites incredibili, quæ certissima singulorum Iurisprudentiæ capitum peritia coniunctæ sunt. Hæc autem non eo dico, vir clarissime, ut decantem laudes tuas, cum iam in alio argumento verfer: Et si lex ait Præsidem prouinciæ non grauare suas laudes audire oportere, & plurimum quoq; interest Reipubl. ut veræ illustrium virorum laudes passim exarentur incidanturq; ad horum exemplum, illorum incitamentum, & imitationem omnium: cum alioqui eorum honor qui virtutem colunt minimè flagitet ut ad illustrationem sui laudibus extollatur. Atq; hoc quidem ipsum de te fuisset facturum, cum quia me honoris leges religioq; obstringunt propter singularia tua in me beneficia (officia enim cur dixerim? quæ apud te non sum promeritus) tum quia bonos

omneis

PRÆFATIO.

omneis qui literas humaniores colunt singulari studio semper prosequutus es. Sed hoc in alium locum reicio, & dignius argumentum. Mihi satis est in præsentia, si munusculum hoc tibi obtulero: quod si grato animo acceperis, confido si quis adhuc mihi restabit malenolus, eum maiore saltem usurum cautione atq; prudentia quam ille nuper usus est (nomen reticeo ut honori ipsius consulam) qui libellum suum contra libros de Republica à me in lucem editos dicauit Regi. Nam simulatq; animaduertit Rex hominis calumnias, in vincula rapi iussit, decretum subscripsit manu sua, et pœna capitali indicta cauit ne veni darentur libri. Euasit tamē hac lege ut honorē quem sublatum putabat redderet: qui homo si iudicio magis valisset, par supplicium fuisset meritis ac olim de pari munere à Ptolemæo Philadelpho Egypti Rege Zoilus reportauit. Equidē spero neminē contra hoc opus scripturū esse, nisi qui Magus sit patronus causæ suæ: quem ego si percepero, verbum illud DVBITO, quod in permultis huius regni partibus magna voce aduersus homines Magicarum artium suspectos sine alia contumeliæ formula procul exclamari solet ad amolienda ipsorum carmina & maleficia, illud inquam verbum in eum hominem adhibebo. Laoduno, xx. Decembris, M. D. LXXIX.

Tuus humillimus studiosissimusq;
seruus I. Bodinus.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΑΕΩΟΥ ΕΤ
erudito Lectori S. D.

ET si hunc de Dæmonomania Commentarium cum iudicij quadam acrimonia legentibus non sine causa in mentem venire possit illud vetus, φάρμακα πολλά μὲν ἐσθλά μεμιγμένα, πολλά δὲ λυγρά: tamen cum in eodem multa præclarè dicta aduersus consceleratissimū illud & pijs omnibus detestandum Lamiarum & Magorum cum Satana cōmercium: multæ etiam historiæ & cognitione dignæ aspersæ sint: Censores nostri editionem huius operis non inhibendam esse ὁμοθυμαδὸν decreuerunt. Ea tamen, quæ in allegorijs & Sacrosanctæ scripturæ testimoniorum allegationibus detortis, in lib. arbitrij hominis non renati, & astrologiæ diuinatricis defensione, & aliorum quorundam dogmatum assertione, seuerioris doctrinæ Theologi & Philosophi iurè desiderare possunt, neutiquam probantes, censuræ eruditorum & piorum dextrè iudicantium, omnia subijciunt. Nam & in hoc genere scripti, omnia esse probanda, & bona

retinenda, rectè persuasum

habent. Bene

vale.

IOANNIS BODINI
IN LIBROS DE MA-
GORVM DAEMONO-
MANIA

P R A E F A T I O.

VDICIVM contra Magam mulierem latum, ad quod vocatus fueram pridie Calend. Maias 1578. mihi occasionem scribendi præbuit, ut argumentum de Magis, quod omnibus summè admirabile, non paucis incredibile videtur, illustrarem. Istius Magæ nomen erat Ioanna Haruilleria Verberij ad Compendienses nata, necis multis hominibus pecoribusque oblata accusata: quod maleficium etsi primò negabat pertinacissimè, post sermones tamen subinde commutatos animi nutantis indices, sine quæstione & equuleo confessa est. Agnouit quoque se diabolo (qui specie hominis attri apparebat staturam humanam excidentis artisque vestibus induti) inde à duodecimo suæ ætatis anno fuisse oblata à matre dicente se cum primùm nata esset filia, eam illi quem nominabat diabolum spondidisse: illum promississe optimâ fide curaturum esse se & beaturum filiam: ipsam ex illo tempore Deo renunciasse, operamque diabolo addixisse, rem cum illo iam tum habuisse, & exinde ad ætatem vsque illam qua capta fuerat (erat autem ferme quinquagenaria) in eo consortio perrexisse. Addidit præterea diabolum se cum ipsa annueret illicò sistere eodem amictu & specie qua primùm se exhibuerat, ocreatum, instructum calcaribus, accinctum gladio, equo præ foribus expectante, quem equum nemo præter ipsam animaduertaret: eumque interdum ita rem cum ipsa

PRÆFATIO.

Ipsa habuisse ut maritus ipsi ad latus cubans nihil perciperet. Quamuis autem ex communi sermone omnium pro infami Saga haberetur, rusticique agrè impediri possent ne ipsam tradendam igni manibus Iudicum adimerent (gravius enim metuebant ne mulier ista effugeret) antequàm tamen ad ferendam capitis sententiam veniretur, consilio placuit in natalem illius pagum Verberium mitti & in vicos alios in quibus habitauerat, ut de illius vita ampliùs cognosceretur. Itaque compertum est illam ex eodem crimine ante annos triginta virgis fuisse castram & matrem igni damnatam ex Arresto Curia Parlamenti sententiam Iudicis Sanlissiani confirmante: nomen suum sedemque regendis facinoribus mutare solitam, ubique tamen magicarum sortium evictam esse. Quapropter videns illa se teneri maleficij, dari veniam sibi postulavit, & rerum gestarum se finxit pœnitere, licet maleficia quamplurima à se perpetrata quæ antè confessâ fuerat, pœnegaret. In postremi tamen homicidij quod commiserat confessione perstitit, se pulveres quosdam à diabolo præparatos in eum locum iniecisse quâ transiturus fuerat is qui filiam ipsius pulsauerat: alterum verò quem non odebat illac transeuntem acerbo dolore per totum corpus illic affectum esse: Cùm autem vicini omnes qui in illum sortium coniectarum locum ingressam viderant, hominem animaduertentem tam repente cum morbo conflictari, eos inclamasse fuisse magicas sortes ab ea immixtas: ideoque sanitatem eius spondisse, & durante morbo languentem hominem curavisse. Adhæc confessâ est se die Mercurij antequàm prehenderetur oravisse diabolum ut decumbenti homini restitueret valetudinem, quo reuente & negante posse fieri, se cum diabolo expostulasse quòd semper ipsam falleret, atque mandavisse ne se ampliùs inuideret: respondisse diabolum se deinceps non esse venturum, & biduo post hominem extinctum esse: itaque se confestim in arcem illam ubi comprehensa est abdidisse. Qui consilio aderant, dignam quidem morte esse iudicabant omnes: sed quidam natura mitior & proclivior ad misericordiam satis arbitrabatur fore si vitam finiret laqueo: alij verò cùm destabilia maleficæ istius crimina, tum supplicia æquè diuinis ac humanis legibus instituta expendent, vniuersamque totius CHRISTIANI orbis consuetudinem iam olim in florentissimo hoc regno obseruatam, censuerunt damnari & viuam igne cremari oportere: quæ sententia lata & sine prouocatione pridie Calendas Maias effecta est, instante D. Claudio Dosæ Regis apud Ribemontium

PRÆFATIO.

procuratore. Pronuntiata condemnatiõe, eadem confessâ est se à diabolo in Magarum coetus exportatam esse, postquàm certis pinguibus ab eo traditis delibuta esset, & tanta leuitate tam procul agitatam ut defessa planè & quasi cõfesta ex labore esset: in illis coetibus permagnam hominum turbam vidisse, atrum hominem in excello positum, trigenarium ferme, quem vocabant Belzebub, adorantium, deinde vero inter se coeuntium: hoc facto Principem concionem apud ipsos habere ut fidem in ipsum habeant, se vlturum inimicos omneis ipsorum, & ipsos deniq; beaturum. Rogata annon daretur pecunia, respondit non dari: & opilionem quemdam imbricariumq; restorem Genlisianum magicæ artis incusavit, confessâq; respuit à peccatis suis & veniam à Deo postulavit. Nobis autem placuit librum hunc cõponere, quæ Dæmonomaniâ Magorum inscripsimus à furore manico quò diabolos miseri prosequuntur, ut omneis qui ipsum viderint commonefaciat, & quasi digito spectandum ante oculos monstret nulla esse crimina quorum tam horrenda sit constitutio, quæ tam graues pœnas mereantur, aut quæ ad hæc proximè videatur accedere: præterea ut illis respondeam qui modis omnibus in illud incubunt ut libris palam tueantur magos, adeò ut Satanas eos inspirasse promulgandis tam bellis libris & in suam nassam videatur perduxisse. Talis fuit Petrus de Apono medicus, qui persuadere volebat nullos esse spiritus, cum tñ postea fuerit comprobatū eum fuisse Magorū omniū quos habebat Italia facile principem. Sed ne cui mirum videatur quod dico, homines existere à Satana subornatos qui scribant, propalent, doceantq; id omne quod de Magis prædicatur fabulosum esse, memorabile exemplum asseram, quod Petrus Mamorius in libello de Lamiis, de M. Guilhelmo Linensi Doctore Theologiæ annotauit accusato Magicarum artium condemnatoque duodecimo die Decembris 1453. Hic ergo cùm resipiscencia tandem afficeretur, confessus est se per noctem cum Magis aliis persæpe deportatum esse ut diabolum adoraret modò humana specie, modò hircina conspicuum, & religioni toti renuntiasse. Quinetiam penes ipsum instrumentum obligationis contractæ cum Satana fuit deprehensum, quo sponiones reciproce cõtinebantur: inter alias autem hæc, Doctorem obligatum esse ut publicè concionetur quicquid de Magis prædicetur fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus

P R A E F A T I O.

istis haberi oportere: atque his concionibus augebatur mirū in modum Magorum numerus & se confirmabat, dum ab illis persequendis cessarent iudices. Hinc certe apparet Saranę ex omnibus ordinibus & conditione qualibet suos esse fideles administratos: quemadmodum Cardinalis Beno, Platinaque scripserunt complures esse Papas, Cæsares, & alios Principes viros, qui se à Magis inlevari passi sunt, tandemque miserimè à Sarana deturbari: & Toleti quoque (vbi Magorum schola habebatur olim) nunquam existimasset quisquam eos homines eiusdem criminis affines esse, qui effusè ridebant siquādo quęstio de Magis haberetur, totius coronę risum suis vrbis distis salibusque commouebant, constanter affirmabant fabulas esse, *ἀδύστα*, itaque frangebāt & mitigabant ludicrum animos ut Magi omnes euaderent: prout nuper Alciatus fecit, Inquisitoris offensu facto, quod in Pedemontana regione Magos amplius centum comburi curauisset. Queritur Bartholomęus Fayus quęstionum Curialium Prętes in suis operibus, quod cōiuntes multi iudices non fuerint ausi Magos igni addicere, ut Parlamentum omnibus seculis & alię gentes qualibet fastidatū, id causam maximis calamitatib. quas Deus immisit attulisse. D. verò Auēronius Consil. in Parlām. Pistonū pręses deinde factus (cui in Pistonicis honorib. successit Saluertus) Magos 4. viuos Pistauij cremari iussit anno 1564. neglecta ipsorū prouocatione, affirmans indignè factum quod aliquot Magi antè ad prouocationem ipsorum fuissent absoluti, qui ex eo tempore totam regionem contaminauerint, populūque seditionib. mouendis excitatum inflammauerint: Et si multa homicidia carminibus suis fortibusque commissa fatebantur, ideoque iudicatū in ipsis (ut lege dānatis) iubebar fieri nihil obstante appellatione, quia plus est, ait lex, occidere veneno quā gladio. Ac Magorum quidem impunitas quę fuit illis temporibus, admirabile ipsis in regno hoc attulit incrementum, quod omni ex parte confluxerunt, Italiaque maximè: inter quos Neapolitanus quidam exstitit Conservator dictus, Magorum princeps, & rebus gestis plus satis celebratus. Ex eo verò tempore ita perrexerunt, ut Cenomannus ille Magus Triscalanus, cum iudicio capitali in ipsum lato veniam hac lege impetrasset si indicaret conscios, dixit in hoc regno supra centum milia Magorum esse, idque fortasse falsò, ut impietatem suam tantā comitatus frequentia eleuaret. Quocunque modo res habet,

h. 2. mal. sic. C.

P R A E F A T I O.

beat, non mediocrem numerum indicauit: sed huic rei tantū bene prouisum est ut plerique omnes euaserint, licet confiterentur execranda scelera quibus cælum ipsum inficitur, & quibus exacerbatus Deus summisit terribiles persecutiones, prout Lege comminatus fuerat se eos populos exterminaturum qui Magi vitam permetterent. Quamobrem Augustinus in libris de ciuitate Dei testatur omnes sectas, quęcunque tandem fuerint, supplicia in Magos decreuisse. Epicureos solū excipio, quos Plutarchus in libro de Oraculorum defectu, & Origenes contra Celsū Epicureū scribens resellerunt, eosque sequuti Academici, Iamblichus, Porphyrius, Proclus familię Epicureorum fundamenta euerterunt. Etsi iam satis Aristoteles Metaphysicis suis principiis ea conuellerat necessaria, concludens argumentatione totidem cælos esse quot sunt intelligentiæ mouendis cælis, aut intelligentes spiritus: has autem intelligentias à corporibus separatas esse: Angelosque ita moueri in cœlesti motu, ut anima hominis in humano motu. Ex quibus verbis demonstratur planè quęstionem de Angelis dæmonibusque Physicè tractari non posse, eosque non mediocriter falli qui negant posse id nunquam fieri quod est natura *ἀνώγει*. Nam tactus, motus, & locus (si Physicè egeris) corpori solū conueniunt, idque in corpore: verumtamen ex rei veritate (quę sibi semper & vbique constat) de tactu quoque, motu, & loco fatendum est eos spiritibus æquè ac corporibus conuenire: quod Aristoteles de Angelis aut intelligentiis cælos mouentibus in Metaphysicis demonstrauit. Quamquā Plutarch. & Apuleius testes sunt Aristotelem scripsisse quod nusquam in libris qui ad manus nostras peruenerunt offenderis (amplius enim dimidia parte desideratur de scriptis illius) mirari Pythagoricos siqui homo inter mortales existeret qui nunquam Dæmonem cognouerit. Idemque Aristoteles Thasium quendam à se visum narrat, cui indefinenter spiritus specie humana adhærebat, quam nemo alius quā ipse cernebat: hoc autem Magorum omnium commune est. Et nuper etiam Franciscus Picus Mirandulanus Princeps à se visos fuisse scribit Magos Sacerdotes duos, quib. duo Hyphialtæ muliebri specie comites aderēt, eosque amplius quadraginta annis ad muliebrem consortiū succubis istis abufos esse: prout antè confessi sunt quā traderentur igni, & nos suo loco ostē

Leu. 24.

*Arist. lib. 4. c. 6.
quæritur de natura
Metaphys. lib. 8.
Plutarch. lib. de
Dæmon. Socratis.*

Apol. lib. de Dæmonibus.

*libro de Philonibus
cuiusdam philosophi.*

PRÆFATIO.

demus. Ibidem quoque scribit Aristoteles Aeolidum insularum unam admirabilibus tympanorum cymbalorumque sonis & cachinnationibus personare nemine comparente: quod etiam non raro in locis compluribus ad Septentrionem fieri narravit Olaus, & in Atlante monte Plinius Solinusque testantur. Hi autem sunt Magorum cœtus & saltationes cum spiritibus impuris ordinariæ, ut questionibus innumeris fuit confirmatum. Eodem libro ait Aristoteles Tenæ in Thessalia fuisse Sagam quæ conceptis verbis circulisque ductis basiliscum incantabat: quæ efficacitas non à natura est, ut suo loco demonstrabimus, sed à vi & facultate spirituum: qui spiritus (Aquinas inquit) non possent facere actiones insolentes illas quæ cernuntur oculis, nisi in loco essent ubi suas actiones exhibent. Absurdum enim profecto fuerit, si Angelis mouentibus cœlos à quibus separati sunt tactum locum motumque tribueris, quod Peripatetici omnes, Academici, & Stoicum Hebræis & Arabibus statuerunt: spiritibus verò per elementa suis easdem proprietates ademeris. Hæc autem eò pertinent ut non ij solum informantur qui credunt unum esse Deum, & plures intelligentias (quæ duo ab Aristotele demonstrata vniuersa Scriptura sacra confirmavit) sed ut aliorum quoque barda & torpentia ingenia reuincantur. Etsi non est propterea singularum actionum quas Dæmonum intellectus parit reddenda ratio, quod nemo homo præstare potest: nam quisquis rationem omnium rerum explicare posset, is Deo qui nouit omnia, foret persimilis. Quemadmodum autem Deus ita ut est à nemine cognosci aut comprehendi potest, nisi idem qui se cognoscit & comprehendit sit Deus: quia non potest is qui essentia, potestate, amplitudine, æternitate, sapientia, & bonitate infinitus est ab alio comprehendi quam qui fuerit infinitus, infinitum autem nihil est nisi vnus Deus: ita etiam confiteamur necesse est Deum solum posse rationes rerum omnium exponere. Infinitate enim scientiæ opus est, quæ neque in hominibus, neque in angelis, neque in re vlla creata potest subsistere. Ideoque Aristoteles Metaphysicorum primo de spiritibus agens intelligentibus fatetur eam esse humanæ mentis imbecillitatem ut cognoscere nequeat veritatem, eoque pacto *non debet* cernit ignorantiam omnium, nec videt *et ipsos* suam, cum eodem libro dicat ubi non est ratio ibi non esse inuestigandam rationem. Hæc illius verba, quæ Plinius

lib. 6. Physic. & 8. Metaphysic.

PRÆFATIO.

nus libro 37. naturalis historiæ capite quarto imitatur dicens. Non vlla in parte ratio, sed voluntas naturæ querenda. Indignum verò sermonem philosopho, eorum quæ videntur causas si ignorabuntur negari potius quam ignoracionem humanam profiteri. Atqui laus nunquam maior Dei tribuitur quam si propriam ignoracionem fateamur: contra verò iniuriam Deo facimus nisi tenuitatem ingenij nostri agnoscimus. Quamobrem post omnes sermones à lobo & amicis ultro citroque habitos, factaque Dei in discepcionem reuocata, cum veritatem sibi videretur attingisse, Deus visione apparens effari cœpit in hanc sententiam, Quis ille ignarus homo est qui sermonibus suis inanibus obscurat opera excelsi tum de cœlorum altitudine agens, magnitudine, & motu admirabili, de vi astrorum, de cœli in terram legibus, de terra aquis innitente, de aquis in medio mundo pendentibus, aliisque miraculis quæ ante omnium oculos versantur scientiam humanam docet ignorantia abundare. Multi scientiæ primas tribuunt Aristoteli, quem certè multa nouisse constat, sed ne millesimam quidem partem rerum naturalium tenuisse. Etenim Hebræi omnes philosophi & Academici ostenderunt eum nihil vidisse *et ipse nouerat*, & naturalium quoque pulcherrimas non paucas ignorasse. Verbi gratia, ne cœlorum quidem cognouit numerum in Scriptura decem aulæis tabernaculi (quo figurabatur mundus) adumbratum, & his verbis expressum, cœli sunt opera digitorum tuorum: ut tam deni cœli quam digiti intelligerent (alibi. n. Scriptura semper opera manuum Dei nominauit) & omnes Philosophi & Mathematici nesciuerunt donec à Ioan. Realmotano fuit demonstratum. Imò ne Planetarum quidem ordinem didicit Aristoteles, aut vnicum astrorum motum, qui Venerem Mercuriumque supra Solem collocauit, contra quam à Ptolemæo post fuit ostensum. Sed ne ad res altas semper contendamus, aut ex Aristotele veritatem Dæmonum earum uel rerum quæ naturam superant sciscitemur, bonam rerum naturalium partem videmus ipsi fuisse incognitam, ut maris salsuginem, quæ Mirandulanus Princeps (qui Phœnix sui temporis dicebatur) soli Dei prouidentiae tribuit. Origo tamen fontium quam statuit Aristoteles magis est absorta, cum dicit ex putrefacto in terræ specubus meatibusque aere progigni fontes: maxime enim & inexhaustæ scaturigines fontes, & perennes riui sunt, nec totus aer corruptus qui in mundo est centum annorum

lib. 4. c. 7. Metaphysic.

8. Metaphysic. lib. 2. More nebulosum.

P R A E F A T I O.

spatio eam aquam generaret quæ vel vnico die profunditur. Hebræi verò Philosophi ac imprimis Solomo docuerunt vt venas humani corporis ab hepate, sic aquas orbis nostri à mari proficisci. Quinetiam sæpenumero in natura rerum effecta cernuntur præter omnem rationem naturæ consequentia: vt à niue (quæ aqua glaciata est) terram calefieri sementemque contra iniuriam gelu conservari, à pruina (vt est frigidissima) torreris segetes, & aduri tãquam in furno pampinos: quamobrem Festus pruina à perurendo arbitratur dictam, neque scriptura sancta inter admirabilia Dei opera hanc quoque reticet Psalmo 147. Qui dat niuem, inquit, sicut lanam, & pruina sicut cinerem spargit: quæ locum Buchananus sic interpretat.

Qui niuibz celsos operit ceu vellere montes,
Densas pruinas cineris instar disticit. Et Beza,
Qui couvre les monts & la plaine
De nege blanche comme laine,
Et qui vient la bruine esandre
Tout aussi menu comme cendre.

Hi verò insigne illud miraculū nō attigerunt: bona autem pars lanarum nigra est, & pruina cum cineribus nulla interuenit similitudo. Quamobrem non incommodè hoc pacto verteris.

Qui niuibz campos resouet ceu veste iacentes,
Torret pruina, ardente vt foco, pampinos.

De iride quoque Albertus Aristotelis errorem demonstrauit negantis de nocte cōspici: hoc enim planè falsum est, ac proinde rationem Aristotelis vt alienam à ratione atque veritate concidere: cum eodem argumento foret necessarium vt nubes omnes vnius coloris essent. Taceo mille naturæ miracula, quorum obscuræ sunt adhuc & ignotæ causæ: quæ Cardinalem Cusanum virum suis temporibus insignem, & ante hunc Cardinalem Bessarionem adduxerunt vt Aristotelis doctrinam velut variam, & ambiguam, & incertam perstringerent. Inter alios verò Cardinalis de Alliaco defendit rationibusque certis confirmauit nullam exstare in Aristotele demonstrationem necessariam præter eam quæ demonstrauit vnicum esse Deum & alias perpaucas quas idem annotat. Aternitatis verò mundi demonstratio, quam Philosophorum primus & solus Aristoteles tuebatur, plena est ignorantia: quod Plutarchus, Galenus, Stoici, & Academici docuerunt, & ipsi Epicurei ludificati sunt: Ex Hebræis quoque Rabbi Maymon, (qui ob præstan-

Isa. Pictus inpositionem.

lib. 1. sentent. q. 3.
lib. 1. de celo.
Plut. lib. 1. de
1. de rebus
Gale. lib. de
cit. Hippoc.
Plut. in Placitis
philos.
Plato in Timæo.
Philopon. lib. 14.
contra Proclum.
Lucret. & Plut. in
placit.

P R A E F A T I O.

præstantiam doctrinæ aquila magna vocabatur) doctissime ostendit Aristotelis demonstrationem *de rebus aduocatis* reponendam esse, itemque Philoponius libris quatuordecim quos Græcè de eodem argumento scripsit contra Proclum Academicum planè dignos qui donentur sermone vernaculo: Aquinas denique demonstrationem illam accipi non posse argumentis alijs docuit, quæ in præsentia vt annotata alibi præteribimus. Quid verò, quod ipse Aristoteles sicubi offendit locum vnde se ipse nequiuit expedire, tam bellè agit Oedipodem vt nemo ipsius mentem diuinare possit? Demonstrant illud caput primum Physicæ & liber de anima, vbi Scotus inter argutos philosophos locum non postremum obtinens rationes contrarias Aristotelis & pugnantes inter se annotauit: & quibus alij corruptione animæ tentarūt eruere, vt Aristotelis ipsius tempore Dicæarchus, Atticus Epicureus, Aphrodiseus, Simon Portius & Pomponatius: alij verò Theophrastus, Themistius, Philoponus, Simplicius, Thomas, & ipsi quoque Arabes, & Mirandulanus princeps immortalitatem eius confirmarūt. Auerroes enim ex iisdem locis vnitatem humani intellectus non dubitauit asserere. Quibus ex rebus statuimus eleganciam naturæ arcana ab Aristotele nō fuisse visa: quod veteres quoque obseruauerūt post signū Aristotelis fingentes mulierem velatā facie cui nomē est Phis, id est natura: atque hoc pacto innuerūt dignitatem naturæ fuisse tectam Aristoteli, & vestem solum externam quodāmodo fuisse ab eo visam. Atque hanc ob causam præcipit se in mare, vt Procopius, dedisse dicit, cum nō potuisset inuestigare causam reciproco fluxu Hellespōri fretū mearet per diē remearetque septies. Quod si præstantissimi naturæ thesauri nobis sunt additi, ecqui tandē eas res quæ supra naturā sunt & in intellectu positæ pertingemus? Ideoq; Heraclitus primus, Plutarcho teste, & post eum Theophrastus dixit res mundi pulcherrimas ab arrogancia hominū ignorari dum nihil statuūt credere nisi humana mens oratione illius perceperit: quo in genere admirabilia Spirituum impurorum Magorumque facta, quæ humani ingenij aciem & naturalem causas transcendunt, meritò numeranda sunt. Verum quemadmodum stultus & excors, neque iniuria dicendus est is qui Cadmiā Magnetem negauerit impressione sui Boreā versus gnomonē obuertere, quia ignorat causam: aut qui fateri noluerit à torpedine retibus inclusa manū primū, dein brachia tū ipsum piscatorū corpore totū obtorpere, quia

li. 2. more hancet.

li. 2. dist. 1. q. 1.
lib. de methodo historiarum. cap. 6.

lib. 4.

PRÆFATIO.

quia nescit causam: ita etiam stulti dementesque habendi sunt qui vult admirabilia Magorum facta spirituumque videant, nihil omnino credendum putant, siue quia eorum causas mente non possunt comprehendere, siue quia sunt naturæ lege *ἀδύρατα*. Nam ipse Aristot. raptus admiratione multarum rerum ignotis causis oboriētium, ait quisquis id quod videt in dubium reuocauerit hunc nihil melius quam cæteri faciant allaturū. Videmus autem Orpheum, qui antecessit Christum quasi mille ducentis annis, deinde Homerum auctores ē Gentibus antiquissimos artes magicas, necromanticas, & carmina quæ hodie in vſu sunt literarum monumētis tradidisse. Videmus in lege Dei quæ amplius ducentis annis antè promulgata est quàm Orpheus viueret, Pharaonis Magos opera Dei effinxisse: Euocatos spiritus à Saga illa Saulis & sermonē cum eis habitū legimus: Exstant interdista Legis à Deo data, ne qui diuinos, magos, pythonas consulat: vbi recēsentur omnia magiæ diuinationumque genera, propter quæ Amorriæos & Chananiæos à se fuisse exterminatos ē terra declarat Deus, & propter quæ Iehu Reginam Iesabelam præcipitem ex arce datam canibus exposuit deuorandam. Supplicia quoque in Magos lege xij. tabularum instituta exstant, quas tabulas Legati Romanorum de Græcis legibus deprompserant: quin acerbissima omnium quæ legantur in constitutionibus Cæsarum aduersus Magos decerni legimus, vbi hostes naturæ, inimici humani generis, & malefici propter grauissima ipsorū crimina appellantur: quibus adde horrendas imprecationes expressas legibus, quales imprecationes nusquā in legibus, nisi cōtra Magos inueneris, Quos feralis pestis, ait Lex, absumat. Exstant Græcæ, Latinæ, priscae, nouæ, omnium regionū populorūque historiæ, in quib. describūtur res gestæ à Magis, effectaque eadem varijs in locis, excessus animi, & Magorū corpora cum animis in longinquas terras à spiritibus impuris deportata pauloque momento eodem à spiritibus iisdem reportata: quod Magæ omnes fatentur vno ore, vt German. Itolorum, Gallorum, aliorumque populorū testantur libri. Nouimus quid scriptū reliquerint Plutarchus de Aristæo Proconesio & Cleomede Astypalæo, Herodotus de atheo quodam philosopho, Plinius de Hermotimo Clazomenio, Philostratus de Apollonio Tyanæo, & Romanæ omnes historiæ de Romulo, qui ante oculos totius exercitus in æra sublatus est: quod item Matisconen-

in Ethic. Nicom.

Exo. 6. & 7.

1. Sam. 28.

Leuit. 24. & 25.
Deut. 18.

Ierem. 17. 19. et 50.

Nahum 3.

2. Reg. 9. & 24.

Paral. 33.

Esaï 3. 4. 8. & 47.

Num. 23.

2. Reg. 23.

totum de malefic. C.

l. 3. de malefic. C.

Inuenerim de male-

ficis. C.

Plutarch. in Ro-

mulo.

Hugo Floriacensis.

PRÆFATIO.

tisconenſi cuidam Comiti in Chronicis nostris legimus accidisse. Præterea ex varijs quæſtionibus habitis & illud comperum est multos cū imitari fuissent Magos momento ad centesimum aut ducentesimum milliare à domo sua abſuiſſe, aspectis Magorum conuētib. Dei opem & auxilium imploraſſe, conuentū nefariorum spirituum Magorumque statim euaniſſe, illos qui ſoli relictī erant magnis itineribus domum reuertisse. Denique ad manum, ante oculos sunt quæſtiones de Magis in Germania, Gall. Italia, Hispaniaque habitæ & scriptis conſignatæ: nec dies vllus præterit quin testimonia innumera & repetitiones eorum, collationes, conuictiones & confeſſiones exſcriptas videamus, in quibus ad mortem vſque perſisterunt damnati, quorum pars maxima aut imperitiſſimorum hominum aut vetularum fuit, qui neque Plutarchum, Herodotum, Philostratum, aliorumque populorum leges nouerant, neque cum Germaniæ aut Italiæ Magis communicauerant, vt ipsis tā bellè inter ſe de rebus ſingulis conueniret. Nesciebant Augustinum libro 15. de ciuitate Dei dicere non eſſe dubitandū, & impudentiæ videri ſiquis negauerit Dæmonas & impuros spiritus coire cum hominibus, quos ideo Græci Ephialtas & Hypheialtas Latini incubos, ſuccubos, & Syluanos, Galli Duſios (ait Auguſtinus) nuncupant hos virili ſpecie, illos muliebri. Ac de hoc quidem congreſſu conſtans eſt Sagarum omniū cōfeſſio eum non dormiendo ſed vigilando fieri: quo argumentum ostenditur non eſſe illam Medicorum *riglor* aut nocturnam ſuppreſſionem, quam agnoſcunt illi dormientibus ſolū accidere: tum etiam hoc altero quod non poſſet res eadem Succubis atque incubis accidere. Nec minus dignum admiratione eſt, quod omnium quoque Magarum communis docet conſenſio, malignos ſpiritus cū ſe forma humana exhibent, plurimum atros eſſe aut proceriores alijs, aut exiliores, vt nanos: quod Georgius Agricola non mediocri eruditione vir ſcriptis demonſtrauit. Noſtri autem Magi non viderant illud quod Valerius Maximus libro 1. de Caſſio Parmenſi tradit, procerum hominem & atrum valde ei ſe obtuliſſe, qui rogatus ſe *non eſſe* reſponderit: neque ſimiliter Magæ hiltorias Plinij iunioris in epiſtolis, Plutarchi, Flori, Appiani, & Taciti legerant de Curtio Ruſſo Africæ Procoſule, de Dione & Bruto, quibus vigilantibus viſiones eadem oblatae ſunt: aut hiltoriam illam memorabilem Athenodori philoſophi, cui vigilanti conſimile

Sprægerus in Mal-

leo.

Paulus Grillædus.

Lib. de Spiritibus

ſubterraneis.

Plinius ſecund. in

epiſt.

P R Æ F A T I O.

visum obuenit maligni spiritus humana specie, procera, ni-
gra, catenis vineta, qui in ædibus propter allatas à maligno spi-
ritu molestias, iamdiu desertis indicauit locum vbi prostrata
erant cætorum quinque corpora: aut quod apud Suetonium
post cædem Caligulæ, quod apud Plutarchum post cædē Da-
monis & Remi legimus accidisse, post quorum cædem horren-
tia & inhospita loca effecta sunt per eos spiritus quos Latini à
Remo Remures, & mutatione vnius liquidæ Lemures appel-
labant. Initio autem diximus Ioannam Haruilleriam confes-
sam esse humana semper specie, procera, & atra diabolum à se
conspicuum. Historiam hic placet apponere, quæ anno 1578.
quarto Nonas Februarias gesta est. Catharina Darea agrico-
læ cuiusdam vxor Coparis in Suefionensi agro habitantis, ab
Hunatio Copararum Præfecto interrogata cur puellis duab.
quarum altera ipsius, altera vicinæ filia erat, caput abscidisset,
respondit à se diabolum humana specie visum altum atrumq;
valde, qui oblata viri falcula ad hoc facinus ipsam incitauerit.
Hæc iudicio Compendiis lato morte affecta est. Denique per-
petuam historiarum quæ apud varios populos variis seculis
acciderunt convenientiam & similitudinem cum rebus Ma-
garum gestis & confessionibus earum suo loco demonstrabi-
mus. Non est igitur, non est pertinaciter cum veritate pu-
gnandum, si tot effecta quorum obscura causa est videntur a-
pertissimè. Nam vbi humana mens causam rei, id est, *ne aliter*
nequit perungere, tum certè iudicium oportet inhiberi, & in
eo quod sit, id est, *et in re ipsa* consistere. Itaque maximus ille
Plato & agnomine diuinus appellatus, de Sagarum actioni-
bus (quas studiosè perquisiuerat & diligenter expenderat)
loquens vndecimo libro de legibus rem affirmat difficilem ef-
se cognitu, & quam si noueris difficilius alteri persuaseris:
Rident plerique, inquit, si quando cereis sigillis vi dicun-
tur Magi ad sepulchra & compita, sub ianuas apponendis,
aut carminibus, incantamentis, atque ligaturis res admirabi-
les efficere. Ac Magæ quidem nostræ Græciam non viderunt,
Platonem non legerunt, vt imagines coreas facerent, per
quas adiectis suis coniurationibus ope Satanae homines oc-
cidant, quod infinitis iudiciis (vt dicturi sumus) fuit confir-
matum, imprimis verò Magarum Alenconiarum quæ inimi-
corum suorum quærebant necem. Itaque Enguerrandi Ma-
rignij iudicium maximè constitutum est de coniuratis imagi-
nibus

Lib. 2. de legib.

P R Æ F A T I O.

nibus cereis quibus accusabatur Regis exitium procurasse: &
nuper etiā Magus Sacerdos Anglus Curio vici Istinctonij (qui
vicus Londino abest fermè quingētos passus) deprehensus est
cum tribus cereis imaginibus (vt vocant) coniuratis, qui-
bus Reginam Angliæ & duos alios Reginæ proximos è me-
dio tolleret: sed dum hæc quæstio ad nos ex Anglia perfer-
retur, amplius erat de ea cognoscendum. Quamuis autem
istarum rerum causam Plato ignorauerit, eas tamen pro cer-
tis & indubitatis habuit, & in legibus suæ Reipublicæ pœ-
nas capitales constituit in Magos qui istis artibus homines
pecora ne sustulissent, quod homicidium ab alijs quæ sine
Magia committuntur optimè distinxit: pariterque Hebræus
Philo in libro *πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Πλάτωνος*. Imperiti homines
fieri non posse indicant: Athei & quicunque fouent *non est sci-*
scientiæ nolunt id quod vident confiteri, quia ignorant cau-
sam, ne quid nescire videantur: Magi ludificantur duabus
causis, tum vt seipsos eximant suspicione istius maleficij,
tum vt hoc pacto regnum Satanae stabiliant: stulti & curiosi
facere volunt periculum (quemadmodum Comi in Italia nu-
per, teste Syluestri Piera, cum officialis & Inquisitor fidei tur-
bam Magarum in vinculis decinentes non possent fidem ha-
bere admirabilitati rerum quas illæ narrabant, ipsis placuit
experiri & se vni Magæ ducendos permittere: itaque ab-
ducti cum seorsim in locum aliquem starent, res quidem ab-
ominandas prospectarunt, fidem dari diabolo, saltari, coiri,
sed tandem diabolus qui eos à se non videri sinxerat tam
strenuè verberauit eos vt post dies quindecim moreren-
tur) alij renuntiarunt Deo, seque periculi faciundi gra-
tia Satanae deuouerunt, sed illis perinde euenit ac illis be-
stijs quæ speluncam leonis ingressæ non reuertebantur: Qui-
cunque verò ducuntur reuerentia Dei, cognitis Magorum
historijs, miraculis Dei quæ in toto orbe sunt exploratis, le-
ctaque diligenter lege & sacra scriptura, eò adduci non pos-
sunt vt res istas in dubium vocent quæ humanæ menti vi-
dentur incredibiles: sed ita statuunt si res naturales pluri-
mæ sunt incredibiles, nonnullæ *mirabiles*, multo magis
potentiam actionesque spirituum intelligentium captū ani-
mi nostri excedere. Videmus autem res multas quæ à natura
sunt admirabiles frequenter & de more fieri, puta terræ & ma-
re à mercatorib. nostris circumdari, pedibus sursum uersus de-

P R A E F A T I O.

curri equis pegaseis (quod Lactantius & Augustinus riserunt negantes esse Antipodas, rem tam certam & ita clarè demonstratam ut est lux meridiana Solis) & similia. Et ij quoque ipsi qui fieri non posse contendunt ut impius ille Spiritus exportet hominem ad centum aut ducenta milliaria, non animaduertunt coelorum coelestiumque corporum (ut sint maxima) cōversationem fieri horis viginti quatuor, id est, si milliari bis millenos passus tribueris, tam breui spatio 245791440. milliaria decurrere. Quod si dixerint quotidie videri ista, & sensibus standum esse, fateantur ergo pariter credi actiones spirituum quæ præter ordinem naturæ sunt oportere, si ne ipsius quidem naturæ miracula quæ in oculis quotidie versantur possumus comprehendere, maximè cum inter Philosophos non satis conueniat in quo *ἡ ἀληθεία* veritatis index sit positum. Nam Dogmatici regulam diiudicandi verum à falso in quinque sensibus constituunt ad rationem singula perferentibus: Plato & Democritus repudiant sensus, & solam iudicem veritatis ponunt intelligentiā: Theophrastus sensibus & rationi intermedium fecit communem sensum, quem *κοινὸς αἴσθησις* nominabat: animaduertentes autem Sceptici nihil ad rationalem animam peruenire quin illud antè sensus perciperent, & nos à nostris sensibus decipi, nihil sciri posse contenderunt. Aiebant enim si Aristotelem illud axioma ex Platone verum est, animam intelligentem similem esse tabellæ albæ imponendis figuris accommodæ, & nihil inesse animæ quod non fuerit prius in sensibus, fieri non posse ut sciamus quicquam. Sensum enim omnium potentissimum & argutissimum esse visum, oculos autem falsos testes esse, qui (ut bonus Heraclitus inquit) Solem centies sexagies sexies ampliore terra sic nobis exhibent ut si vnus duumve pedum esset, qui in aqua res longè maiores quàm sint, & baculos tortos qui recti sunt videntur aspicere: Cæteros verò sensus planè in iuuenibus senibusque, ut vegeti sint, variare: huic enim calidū videri quod illi frigidum, & (quod omnes vident) eundem hominem vario tempore de iisdem rebus cum adiuuentur sensui variè iudicare. Primus hanc viam aperuit Socrates, se dicens hoc vnū scire quod nihil sciret: cuius secta deinde aucta est per Arcesilā principem Academiæ, quem Aristo, Pyrrhus, Herillus sequuti sunt, & Cardinalis Cusanus memoria nostra in libris quos fecit de docta ignorantia. Quemadmodum autem primi illi se honoris

Ptolemaus in Almagest. lib. 1.

P R A E F A T I O.

honoris causa Dogmaticos, id est, Doctores, sic etiam postremi Scepticos siue Ephecti cos tanquam dubitatores se se nuncupabant. Et si hos tamen pudebat cōfiteri se nihil scire, quod fatebatur Socrates: fatendo enim se optimè scire quod nihil scirent, nos posse aliquid scire pariter fatebantur. Itaque roganti scirent ne calidum esse ignem aut clarū Solem respondebant cogitari de hac re oportere, ut Socrates respondebat se vtrum homo bestiæne esset ignorare: & Polyænus Mathematicorum sua ætate princeps auditis super hoc argumento Epicuri sophismatis Geometriam totam falsam esse confessus est: cum tamen hæc pro verissima omniū habeatur & minimè sensibus innitente, quos Aristot. fundamenta esse statuit scientiarum omnium, & quibus ita standum esse dicit ut ex collectis rebus singularibus catholica axiomata componantur ad consequendas scientias & eam quæ inuestigatur veritatem. Quod si sensibus solū stari oporteret, falsa esset regula Aristotelis (omnes enim homines etiā Lyncei agnoscent ampliorē esse Solem, & res in aquamersas breuiore quàm videntur, neque baculum in aqua fractum, ut omnibus videretur, esse) falsa item Platonis & Democriti sententia indicium veritatis intelligentiæ soli vindicantium: neque enim cæcus de coloribus potest, neque surdus de concetibus iudicare. Amplectenda igitur nobis est opinio Theophrasti inter sensus & intelligentiam velut interpretem adhibentis communem sensum, & ad rationem tanquam ad Lydium lapidem quicquid videmus, audimus, gustamus, & odoramur perferendum. Quoniam verò plurimæ res exstant quarum excelsa constitutio à nobis ægrè comprehendi potest & à paucissimis qui ad eas percipiendas fuerint idonei, hic verò perito cuique in scientia ipsius oportet haberi fidem. Itaque etiam si omnibus certissimum videretur Solem & Lunam æquales esse, prout in speciem videtur cum vnus in occasu, alter in ortu situs est, peritis tamen huius scientiæ fides habebitur, qui Solem demonstrant centies sexagies sexies terra maiorem esse & ampliùs octauis tribus, eundemq; maiore Luna sexies millies quingetis quadragies quinquies, prætereaq; octauis septē: qua ratione Iurecoss. in rebus medicis accipiunt Medicorū placita, neq; secus definiendum putant. At non sunt profectò Magorū arcana tam testatū quin à trib. annorum millib. per totum orbem terrarum innotuerint. Primum lex Dei *ἀποκαλύπτει* ea declarauit expressitq; mi-

in Analytic. poster. li. 4. 6. 7. Metaphys.

l. 7. de stat. hom. ff. l. 2. de suis & leg. ff. Auth. de res. si deicom. & ea qua parit xi. mens. l. Adiles aiunt, de adil. edi. ff. l. 1. de uenire inst. ff. l. 20.

lib. 1. de civi. Dei.

Lib. 2. Physic.

PRÆFATIO.

nustim, qua perditionem interminantur populis qui Magos non castigauerint. Hic ergo sistendus gradus est, non de ijs quæ nescimus cum Deo contendendum. Deinde Græci, Romani, alique populi antequam de lege Dei audissent quicquam, Magos consimiliter & facta eorum abominati sunt, eosque supplicio ultimo (ut suo loco dicemus) affecerunt. Denique, ait Augustinus, quotquot in mundo fuerunt sectæ, pœnas in Magos decreuerunt. Quod si ad consequendam veritatem periti requiruntur, an peritiores ipsis Magis inueniri possunt? qui inde à ter mille annis actiones suas, sacrificia, saltationes, nocturnas exportationes, homicidia, carmina, ligaturas & artes magicas indicarunt, confessi sunt, ad mortem usque confirmarunt. Præterea quotquot in Italia, Germania, & Gallia cremati sunt, eorum concursus est ubique confessio omnium testimonijs. Si igitur legis Dei communis consensus, humanarum legum, populorum omnium, iudiciorum, conuictionum, confessionum, repetitionum, collationum, executionum, si communis sapientum conuenientia non est satis quæ amplior, obsecro, probatio desiderabitur? Demonstraturus Aristoteles ignem esse calidum, ita est, inquit: Nam sic Indi, Galli, Scythæ, & Mauri agnoscunt. Argumentis quæ in contrariam sententiam adducuntur speramus nos ita responsuros, postea ut singuli acquiescant: interea verò sapientes istos dubitandi autores omitemus quibus incertum est si ne Sol clarus, glacies frigida, calidus ignis, & qui rogantibus teneantne suum ipsorum nomen respondent cogitari de eo oportere. Certe impietatis ferè eiusdem est reuocare in dubium possint ne Magi esse, & sicne Deus dubitare: nam qui vnum, idem etiam alterum confirmavit Lege. Omnium autem errorum cumulus ex eo processit, quod multi qui facultates Spirituum & Magorum facta pernegabant, putauerunt Physicè de rebus metaphysicis quæ supra naturam sunt disputandum esse. Hoc verò planè absurdum est. Nam scientiæ cuiuslibet sua principia & velut fundamenta sunt, alia ab alijs diuersissima. Statuit Physicus atomos esse corpora quæ nequeas diuidere, hoc erroribus gravissimis deputat Mathematicus, docens & demonstrans quodcunque minimum corpus in orbe terrarum existerit id posse in infinita corpora diuidi: demonstrat Physicus nihil infinitum esse, Metaphysicus primam causam statuit infinitam: Physicus præteritum ac futurum tempus numero motuum disternat,

PRÆFATIO.

sternat, Metaphysicus æternitatem spectat carentem numero tempore & motu: Physicus demonstrat in nulla mundi parte existare quicquam quod non sit corpus, non posse motum nisi corporibus. accidere, sola se corpora inter se cōtingere, Metaphysicus Spiritus & Angelos esse mouēteis cœlos & cœlorum motu sentienteis motu ^{natura vultuante}, ut confitetur Aristor. proinde illos spiritus ubiq; eodē tēpore minimè subsistere, sed ibi necessariò esse ubi apparet ipsorum actio: Physicus demonstrat naturalē formā nō esse ante subiectū aut extra materiā, & corruptione omnino intercideret: hæc enim Aristoteles vniuersè de omnibus naturalibus formis enūtiat, Metaphysicus verò formas suas disparatas permanere sine corruptione & mutatione vlla: eoq; amplius idē autor & Metaphysicis ait formā hoīs, id est, intellectū extrinsecus aduenire (^{ἐξ ἑνὸς τοῦ αἵματος} ait) & permanere post corruptionē corporis. Præterea Physici omnes principium illud retinēt cōstantis, nō inesse formas duas in vno subiecto, depelli semper alterā ab altera, neq; vnquā ab vno corpore in alterū cōmigrare: Demonas autē cōtrā malignosq; spir. quos Peripatetici formas separatas nuncupāt, euidentissimū est se insinuare in hominū pecorumq; corpora, in corporibus effari, siue os hoīs clausum siue lingua ad laryngas usq; proiecta habeat, idq; varijs linguis & ipsi dæmoniaco incognitis, & (quod amplius est) modò ventre modò pudēdis eloqui, quamobrē eos veteres ^{καὶ ἡ ἀνθρώπων ψυχή, καὶ τῶν ζώων ψυχή, καὶ τῶν πτερυγίων ψυχή, καὶ τῶν ὀφθαλμίων ψυχή} appellabāt. Si cui autē cū Academicis placebit statuere dæmonibus sua esse corpora, tum admirabilius sane futurum est & magis à principijs naturæ alienum, quæ corpus vnum in alterum penetrare negant: cum illud tamen fuerit ab omni antiquitate visum & in compluribus hominibus quos dæmones infestant sæpe videatur. Ideoque ait Aristoteles non placuisse priscis ut Physica disputatio commisceretur scientiæ Metaphysicæ, sed Mathematicas disciplinas interposuisse, ut eo pacto indicarent non esse ex rationibus Physicis de Magis & de actionibus quibus eum Dæmonibus spiritibusque malignis communicant faciendum iudicium. Nostrum autem hoc argumentum (quod alioqui ex se difficile atque obscurum est) ut fiat euidentius, totum opus in quatuor partes diuisimus. Primo libro de natura spirituum agimus, de eorum cum hominibus consociatione, de modis cum diuinis tū etiam humanis ad res occultas cognoscendas. Secūdo Magorū artes & modos illicitos quàm breuissi-

lib. 4. & 6. quæritur dæmones.

lib. 8. 7. πῶς τὰ ζῷα γεννῶνται.
Libro 12.
lib. 2. de generat. animal.

PRÆFATIO.

breuissimè fieri potuit attigimus, idque tam sobriè ut nemo ullam ex eo occasionem abutendi inuenturus sit, atque in hunc finem ut singulis pedicæ retiaque monstrarentur à quibus cauendum est, & ijs iudiciis leuamen afferretur quibus non vacat ista excurrere, quamuis ad iudicia bene ferenda desyderent informari. Tertio modos licitos & illicitos exponimus antevertendis aut amoliendis fortibus occupatos. Quarto agimus de forma quæstionis habendæ & constituendi iudicii aduersus Magos, & de probationibus necessarijs ut pœnæ legibus in eos lancitæ decernantur. Adieci denique Ioannis Vvieri confutationem, & solutionem argumentorum quæ in hanc causam afferri possent, sermones meos regulis conformans & axiomatis priscorum Theologorum atque determinationi quam facultas Theologiæ fecit Parisiis xix.

Septembris M.CCC.XCVIII. Quapropter nos illam disertis verbis hic apponi curauimus.

DETER-

DETERMINATIO PARI-
SIIS FACTA PER ALMAM FACUL-
tatem Theologicam. An. Domini M.CCCXCVIII.
super quibusdam superstitionibus no-
uiter exortis.

PRÆFATIO.

VNIVERSIS orthodoxæ fidei zelatorib. Cancellarius ecclesiæ Parisiensis & facultas Theologiæ in alma Vniuersitate Parisien. matre nostra cum integro diuini cultus honore spem habere in domino: ac in Vanitates & insanias falsas non respicere. Ex antiquis latebris emergens nouiter errorum sæda colluio recitave commonuit: quod plerumque veritas catholicam apud studiosos in sacris literis aperiissima est: quæ ceteros latet, nimirum cum hoc proprium habeat omnis ars manifestam esse exercitatis in ea, sic ut ex eis consurgat illa maxima, cui libet in sua arte perito credendum est. Hinc est orationi illud quod Hieronymus ad Paulinum scribens assumit, Quod medicorum est, promittunt medici: tractant fabrilis fabri. Accedit ad hæc in sacris literis aliud speciale quod nec experientia & sensu constant ut aliæ artes, nec possunt ab oculis circumuolutis nube vitiorum facile deprehendi. Excecauit enim eas malitia eorum. At siquidem Apostolus quod propter auaritiam multi errauerunt à fide: propterea non irrationabiliter idolorum seruitus ab eodem nominatur: alij propter ingratitudinem qui cum cognouissent Deum: non sicut Deum glorificauerunt in omnem idololatriæ impietatem (sicut idem commemorat) corruerunt. Porro Salomonem ad idola, Didonem ad magicas artes pertraxit dira cupido. Alios postremo misera timiditas tota ex crastino pendens in observationes superstitiosissimas impiasq. depulit: quæ admodum apud Lucanum de filio Pompeij Magni, et apud historicos de plurimis notum est. Ita fit ut recedens peccator à Deo declinet in Vanitates & insanias falsas, & ad eum qui pater est mendacij tandem, impudenter palamq. apostatando se conuertat. Sic Saul à Domino relictus Phytionissam cui prius aduersabatur consuluit, sic Ochozias Deo Israel spreto misit, ad consulendum Deum Achazon. Sic deni-

que eos omnes qui fide vel opere absq. Deo vero sunt, ut à Deo falso ludificetur necesse est. Hanc igitur nefaria pestiferam mortiferamq. insaniarum falsarum cum suis haeresibus abominatione plus solito nostra aetate cernentes inualuisse, ne forsitan Christianis. regnum quod olim monstro caruit & Deo protegente carebit inficere valeat tam horrenda impietatis & perniciosissima contagionis monstrum. Cupientes totis conatibus obviare, memores insuper nostrae professionis: proq. legis zelo successi paucos ad hac v. articulos damnationis cauterio (ne deinceps fallat incogniti) notare decrevimus: rememorantes inter cetera innumera dictum illud sapientissimi doctoris Augustini de superstitiosis observationibus. Quod qui talibus credunt aut ad eorum domum eunt aut suis domibus introducunt aut interrogant, sciunt se fide Christiana & baptismum praeuicasse, & paganum & apostatam, id est, retro abeuntē & Dei inimicū & nra Dei grauiter incurrisse, nisi Ecclesiastica poenitentia emendatus Deo reconcilietur? Hec ille. Neq. tamē intentio nostra est in aliquo derogare quibuscunq. licitis & veris traditionibus, sciētijs & artibus, sed insanos errores atq. sacrilegos insipientium & ferales ritus pro quāto fidē orthodoxā & religionē Christi. ledunt & contaminant: inficiunt, radicibus quantū fas nobis est extirpare satagimus: & honorē suū sincerū relinquere veritati.

EST autem primus articulus quod per artes magicas & maleficia & inuocationes nefarias quævere familiaritates & amicitias & auxilia demonum non sit idololatria. Error. Quoniam demon aduersarius pertinax & implacabilis Dei & hominis indicatur: nec est honoris vel domini cuiuscunq. diuini verē seu participatū vel aptitudinaliter susceptiū ut alia creatura rationales non damnata: nec in signo ad placitum insituito, ut sunt imagines & templa Deus in ipsis adoratur.

Secundus articulus, quod dare, vel offerre, vel promittere demonibus qualemcunq. rem ut adimpleant desiderium hominis, aut in honorem eorum aliquid osculati vel portare non sit idololatria. Error.

Tertius, quod inire pactum cum demonibus tacitum vel expressum nō sit idololatria vel species idololatriæ vel apostasia. Error. Et intendimus esse pactum implicitum in omni obseruatione superstitiosa.

cuius

cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Quartus, quod conari per artes magicas demonas in lapidibus, annulis, speculis aut imaginibus nomine eorum consecratis, vel potius execratis includere, cogere & arcere vel eas velle viuificare, non sit idololatria. Error.

Quintus, quod licitum est uti magicis artibus, vel alijs quibuscunq. superstitiis à Deo & Ecclesia prohibitis pro quocunq. bono fine. Error: quia secundum Apostolum non sunt facienda mala ut bona eueniant.

Sextus, quod licitum sit aut etiam permittendum maleficia maleficijs repellere. Error.

Septimus, quod aliqui cum aliquo possit dispensare in quocunq. casu, ut talibus licite utatur. Error.

Octauus, quod artes magicæ & similes superstitiones & earum obseruationes sint ab Ecclesia irrationabiliter prohibita. Error.

Nonus, quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere demones suis inuocationibus obedire. Error.

Decimus, quod purificationes & suffumigationes quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio sint ad honorem Dei & ei placeant. Error & blasphemia, quoniam Deus alias non puniret vel prohiberet.

Vndecimus, quod talibus & taliter uti non est sacrificare seu immolare demonibus, & ex consequenti damnabiliter idolo atrare. Error.

Duodecimus, quod verba sancta & orationes quedam deuote & ieiunia & balneationes & continentia corporalis in pueris & alijs, & missarum celebratio, & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiusmodi artes excusent eas à malo & non potius accusent. Error: nam per talia sacræ res immo ipse Deus in Eucharistia demonibus tentatur immolari, & hæc procurat demon, vel quia vult in hoc honorari similis altissimo, vel ad fraudes suas occultandas, vel ut simplices illaqueet facilius & damnabilius perdat.

Decimus tertius, quod sancti prophetae & alij sancti per tales artes habuerunt suas prophetias et miracula fecerunt aut demones expulerunt. Error et blasphemia.

Decimusquartus, quod Deus per se immediate vel per bonos angelos talia maleficia sanctis hominibus reuoluerit. Error et blasphemia.

Decimusquintus, quod possibile est per tales artes cogere liberos homines arbitrium ad voluntatem seu desiderium alterius. Error & hoc conari facere est impium & nepharium.

Decimusextus, quod ideo artes prefate bonae sunt & à Deo, & quod eas licet obseruare: quia per eas quandoque vel sepe euenit sicut videntes eis quaerunt vel praedicunt, quia bonum quandoque prouenit ex eis. Error.

Decimusseptimus, quod per tales artes demones veraciter coguntur & compelluntur, & non potius ita se cogi fingunt ad seducendos homines. Error.

Decimusoctauus, quod per tales artes & ritus impios, per sortilegia, per carmina & inuocationes demonum, per quasdam insultationes & alia maleficia nullus unquam effectus ministerio demonum subsequatur. Error. Nam talia quandoque permittit Deus contingere: patuit in magis Pharaonis & alibi pluries: vel quia videntes, seu consulentes propter malam fidem & alia peccata nephanda dati sunt in reprobum sensum, & demerentur sic illudi.

Decimusnonus, quod boni Angeli includantur in lapidibus et consecrent imagines vel vestimenta aut alia faciant quae in istis artibus continentur. Error & blasphemia.

Vicesimus, quod sanguis viperae vel hœdi vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum vel corium leonis & similia habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos demones ministerio huiusmodi artium. Error.

Vicesimusprimus, quod imagines de ære plumbo vel auro, de cera alba vel rubra vel alia materia baptizata exorcizata & consecrata seu potius execrata secundum praedictas artes et sub certis diebus habent virtutes mirabiles, quae in libris talium artium recitantur. Error in fide & philosophia naturali, & astronomia vera.

Vicesimusecundus, quod vii talibus & fidem dare non sit idololatria & infidelitas. Error.

Vicesimustercius, quod aliqui demones boni sunt, alij omnia scientes, alij nec saluati nec damnati. Error.

Vicesi-

Vicesimusquartus, quod suffumigationes quae sunt in eiusmodi operationibus conuertuntur in spiritus, aut quod sint debita eis. Error.

Vicesimusquintus, quod vnus demon sit rex Orientis & praesertim suo merito, & alius Occidentis, alius Septentrionis, alius meridiei. Error.

Vicesimusextus, quod intelligentia motrix cœli influit in animam rationalem sicut corpus cœli influit in corpus humanum. Error.

Vicesimusseptimus, quod cogitationes nostrae intellectuales & volitiones nostrae interiores immediate causantur à cœlo, & quod per aliquam traditionem magicam tales possint sciri, & quod per illam de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. Error.

Vicesimusoctauus articulus, quod per quascumque artes magicas possumus deuenire ad visionem diuinæ essentiae vel sanctorum spirituum. Error.

Acta sunt haec & post maturam crebramque inter nos & deputatos nostros examinationem, conclusa in nostra congregatione generali Parisijs apud S. Maturinum de mane super hoc specialiter celebrata. Anno domini M. CCC. XCVIII. die 19. mensis Septembris. In cuius rei testimonium sigillum dictae facultatis praesentibus literis duximus apponendum.

Originale huius determinationis est sigillatum magno sigillo facultatis Theologicae Parisijs.

* * iij

INDEX CAPITVM.

Libro primo.

- CAP. I. Agi definitio.
CAP. II. De spirituum cum hominib.
confoederatione.
CAP. III. De bonorum spirituum malorumq;
differentia.
CAP. IV. De prophetia alijsq; diuinis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. V. De naturalibus & humanis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. VI. De modis illicitis ad perueniendum
eò quò intenditur.
CAP. VII. De teratoscopia, aruspicina, orneomā
tia, hieroscopia, alijsq; similibus.

Libro secundo.

- CAP. I. De Magia vniuersè, & generib. ipsius.
CAP. II. De tacitis malignorum spirituum in-
uocationibus.
CAP. III. De expressis malignorum spirituum
inuocationibus.
CAP. IV. De ijs qui expressa conuentione Deo
renuntiant, & vtrum corpore à demo-
nibus exportentur.
CAP. V. De Magorū ecstasi & raptu, & de or-
dinarijs ipsorum frequentationibus
cum dæmonibus.
CAP. VI. De Lycanthropia, & possintne hoīes
à spiritibus in bestias commutari.

CAP.

- CAP. VII. An Magi cum dæmonib. copulent.
CAP. VIII. Possintne Magi morbos, sterilitatē,
grandines, tempestates immittere, &
homines bestiāsve morte afficere.

Libro tertio.

- CAP. I. De modis licitis ad carmina & magi-
cas artes præuertendas.
CAP. II. An possint Magi valentiū incolumi-
tatem cōfirmare, & curare affectos.
CAP. III. An Magi suis artibus conciliare pos-
sint gratiam procerum, formam, volu-
ptates, honores, diuitias, scientiam &
fertilitatem afferre.
CAP. IV. An his plus quàm illis Magi nocere
possint.
CAP. V. De modis illicitis ad carmina malefi-
ciaq; præuertenda, & curandos morbos.
CAP. VI. De ijs q; obsident, cogunt à malignis
spiritib. & quibus modis propulsent.

Libro quarto.

- CAP. I. De Magorum inquisitione.
CAP. II. De probationibus ad euincendū Ma-
giæ crimen necessarijs.
CAP. III. De voluntaria & coacta Magorum
confessione.
CAP. IV. De presumptionib. aduersus Magos.
CAP. V. De supplicijs quæ merentur Magi.
Confutatio opinionū Ioan. Vvieri.

DAEMONOMA- NIAE MAGORVM

Liber primus.

Magi definitio. CAPUT I.

MAGVS est, qui sciens prudens diabolis modis ad aliquid conat peruenire. Hanc definitionem ponimus vt necessariam, nō ad huius operis solum intelligentiam, verum etiam ad iudicia quę contra Magos ferenda sunt. Est autem ab omnib. adhuc prætermissa, qui de Magis instituerunt scribere: quamuis huic fundamento tractationem totam oporteat incumbere. Nunc ergo definitionem nostram minutatim exponamus. Primum vocibus illis, *sciens prudens*, usus sum: quia non videntur (ait lex^a) vllō pacto consentire, qui errāt. Agrotus itaque medicinam diabolicam à Mago, quem virum bonū putabat, sibi ministratam bona fide sumēs, non est magus: iustam enim causam habet ignorantia. Sin autem indicauerit Magus, aut malignos spiritus corā inuocauerit, vt nonnunquā accidit: ratio diuersa est. Hoc autem exempli gratia solum apponimus, suo

^a L. nihil cō-
sensui, de re
gu. iur. ff. l.
si stuprū, de
adulte. ff. l.
aut facta, de
pœnis, ff.

^a Sapien. 3.
Ecclef. 17.
Genes. 3.
Iob 1

^b Iob 4.

^c Libris Phy-
sic. & Me-
taphysic.

^d Aug. tract.
4. 2. in Ioan.
7. lib. 8. de
ciuitat. Dei,
c. 22. 7. lib.
de vera reli-
g. 13. 7. lib.
contra Ma-
nich. ca. 33.
7. lib. 1. cō-
tra Pelagiu.

loco amplius explicaturi. Iam quānā modi sint dia-
bolici, opus est cognoscere. Diabolus Græcè calū-
niatorem significat: quia semper explorat bonorū
facta, vt Scriptura ^a ostendit, & coram Deo appe-
tit calūnijs. Modi verò diabolici sunt superstitio-
nes & impietates quas excogitauit, & seruos suos
docuit, ad perdendum humanum genus. Quam-
obrem illum Hebræi Satanam, id est, aduersarium
nominarūt. quod Salomo ^b innuebat, dicens Deū
creasse hominem ad imaginem suam, qui immor-
talis esset: inuidiā autem Satanæ mortem in mun-
dum ingressam esse. & narratur compluribus Scri-
pturæ locis. Statuit enim his verbis Salomo, nō so-
lūm existere eum qui aduersetur humano generi,
sed à principio creatum esse: vt in libro Iobi ^c dici-
tur. Cum hac autem Scriptura sacra omnibus etiā
Academicis, Peripateticis, Stoicis, & Arabibus,
optimè cōuenit, spiritus existere: adeo vt quisquis
hoc in dubium vocauerit (quod athei Epicuri fa-
ciunt) is principia totius Metaphysicæ negauerit,
& substantiam Dei, ab ipso Aristotele ^d demonstra-
tam, corporumq; cælestium motus spiritib. & in-
telligentijs attributos. vox enim Spiritus, de An-
gelis Dæmonibusq; enunciatur. Et quamuis Pla-
toni, Plutarcho, Porphyrio, Iamblichō, Plotinōq;
placeat, dæmonas bonos & malos esse: Christianis
tamen appellatio Dæmonum, de spiritibus malis
vbicq; accipitur, & Sorbonæ quoq; determinatio,
confecta xix. Septembris, 1398. sententiæ veterum
Doctorum cōformata, eos pro hereticis damnat,
qui

qui Dæmonas bonos esse docēt: vt contrā Ange-
licorum spirituū nomine semper intelliguntur bo-
ni. quæ quidem resolutio est optima, & præciden-
de eorum excusationi & impietati apprimè neces-
saria, qui specie bonorum Dæmonum non dubi-
rant inuocare diabolos, atq; accersere. De origine
Dæmonum, vix inuenias quod possis affirmare.
itaq; sic de illis in Timæo Plato: *πῶς δὲ τῶν δαιμόνων ἐ-
παρκεῖται γινώσκει τὸν θεόν: καὶ μὴ ζῶντων ἡμῶν. τοῖς τοῖς ἐρημέ-
σι καὶ ἀποστόλοις.* i. de Dæmonibus autem dicere, & eo-
rum nosse originem maius est quā vt à nobis
præstari possit. Fides verò ijs est adhibenda, quæ
à veteribus dicta sunt. Priscorum verò patrum sen-
tentiam amplecti licet, qui spiritus gratia prædi-
tos, exortēsq; peccati, à Deo creatos esse docue-
runt: quorum alij, volentes in Deum insurgere,
dati fuerint præcipites. Huic sententiæ accom-
modant Draconis casum, pertrahentis secum in-
gentem stellarum numerum in Apocalypsi ^a: Dæ-
monūque principem cum subditis suis intelli-
gunt. Ethnici verò ad Gigantomachiam olim re-
tulerunt: atque in eam sententiam Pherecydes
Draconem Ophioneum, caput rebellium Angelo-
rum, Trismegistus in Poimandro, & Empedocles,
Dæmonas cælo delapsos *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ* appellarunt.
Hoc sentit August. lib. viij. ca. xxij. de Ciuit. Dei:
idemq; propter antiquitatem, auctoritatemq; eo-
rum qui ita senserunt, à Christianis receptum est.
Verumtamen illis videtur Deus ab initio mundi
magnum illum Satanam, quem Scriptura Behe-

^a Apoc. ii.

4 MAG. DÆMONOMANIÆ

^a Job. 40. et 41. ^b Esai. 54. ^c Exod. 12. ^d Psal. 74. ^e Exod. 9. ^f Ezech. 29.

moth & Leuiathan vocat, creauisse. ait enim Scriptura^a: Is prima rerū origine à Deo conditus est. atque vt eum confirmant fuisse à gratia in creatione alienum, adducit Esaiæ^b locus, in quo sic effatur Deus: Feci & formaui Satanam, vt perdat, vastet ac destruat. (Itaq; non rarò appellatur Asmodæus, à verbo *אסם* quod significat profligare) & Deus populo Hebræorum narrans, se in toto Ægyptiorum regno de omnibus tam hominū quàm iumentorum primogenitis vltionem sumpturum esse: Non sinam, inquit^c, destructorem intrare domos vestras. Orpheus ipse dæmonem magnum appellat vltorem, atque (vt erat Magorum princeps) ei decantat hymnum. Similiter hæc Psaltæ^d verba^d adducuntur, Magnum illum Leuiathanem, quem formasti vt triumphares de ipso: & illa in Exodo^e, Feci te, ô Pharaon, vt demonstrem meam potentiam in te. quæ præter nudum historiæ sensum, de Satana accipiuntur: vt ista in Ezechiele^f: Ecce me inimicum tuum, Pharaon magne, Leuiathan, Draco iacens in medio fluuiorū, qui dixisti, Meus est fluuius, & ego feci me, &c. Efficiam te escam volucris cæli. Quibus in locis interpretes consenserunt, Leuiathane, Pharaone, & Behemoth, significari magnum humani generis inimicum, regno Ægypti, carnem cupiditatemq; & fluuium, torrentem naturæ fluxæ, continenter in corruptionē delabentis: quæ corruptio destructori propria, Creatori verò omnium Deo aduersa est. vt enim ad creationem & generationē Creatore patre & genitore opus

LIB. I. CAP. I.

5

re opus est, ita etiam corruptore ad succedentē elementaris huius mundi corruptionem opus esse. eadem quoq; ratione Prouerbiorum Salomonis xxx. capite dici allegoricè, coruos torrētis effodere oculos illius qui deridet patrē, & contemnit doctrinam matris. his enim verbis diabolos elementaris huius torrentis intelligi, qui nigri plurimum apparent vt corui, & rationis lumen in eis extinguunt, qui cōtemnunt naturæ legem, & ludificantur Deum. Quinetiam Hebræi affirmant, perituros Satanam, adductis locis ex Ezechiele xxi. & Esaiæ xxvij. vbi Deus dicit certo die Leuiathanē magnum occisurus, magnū serpētem tortuosum, qui est in mari: intelligentes maris nomine, materiam hanc fluxam & elementarem, quam Plato & Aristoteles, originem malī indagātes, subiectum esse statuerunt malorum omnium, & quam Salomo in allegoriis parabolisq; vocauit mulierē, dicens nullam malitiam accedere ad malitiā mulieris: & paulo pōst (quod amplius est) meretricem quæ viros omneis admittit, vt materia formas. Atque hæc R. Maymonis^a interpretatio. Præterea^b dicunt, eos homines qui se cultui Dei in hoc mundo penitus addixerint, fore vt Angelos Dei: Erūt, inquit Scriptura, sicut Angeli Dei: ediuerso autē qui Deo renuntiauerint, & se in cultum Satanæ dederint, eos perpeffuros, seruituros vt diabolos & cornifices, iusticiæ Dei, ac perituros tandem (huc enim adducunt Zachariæ locum: Auferam, ait Dñs, spiritū immundum de terra) hæc deniq;

^a Lib. 1. Mon. re neboim.

^b Marci 13.

electorum Angelorum signa, reproborumque diabolorum esse, quod illi vitam, hi mortem æternam consequentur, cum tormenta suis sceleribus digna pertulerint, idque eo tempore quod singulis fuerat destinatum arcano consilio Dei. Hæc ergo summam Hebræorum quorundam Theologorum opinio, qua prisci quoque autores Græci imbuti

^aLibro 7. ^bcausas exponens, cur oracula defuerint (quod Cicero ^biam diu ante ætatem suam scribit contigisse) hac inter cæteras vititur, quod vita Dæmonum circumscripta sit, & illis deficientibus defecerint oracula. Porphyrius quoque hos versus citat ex Apolline:

Οἱ οἱ μοι ῥιπὸς ὄντοισι χρεῖται οἷχαι ἀπόλων,
οἷχαι, ἐπὶ φλογὶ με βιάζετ' ἑρπύλλον φῶς. id est:
*Uæ uæ mihi, tripodes lugere, perijt Apollo,
Perijt, quoniam ardens mihi vim infert cæleste lumē.*

Eusebius item Ecclesiasticus historiographus memorabilem narrat historiam^a, ad Tyberium Cæsarem fuisse perlatam, quæ apud Plutarchum etiam legitur: Multos cum Echinadas insulas præternavigarent, audiuisse in aere vocem sæpius inclamantem, Thamum (hoc autem fuit gubernatoris in navi nomen) & huic edicentem, ut cum Palodes appulisset, magnum Pana mortuum esse indicaret. hoc facto, repetere magnos gemitus eiulatusque per Palodes, nemine comparente, exauditos esse. Augustinus autem, Aquinas, Hebræorumque Theologorum plurimi, Latinorumque crediderunt ex Dæmonum cum mulieribus consortio (quod in Scriptura

ptura^a aiunt exprimi, & Magi semper confessi sunt) diabolicos homines generari, quos Hebræi appellant Roschoth, id est capita, & diabolos esse putant humana specie: similiterque Magos & Magas, qui liberos suos ab ipso ortu addicunt Satanæ, & detestandam parentum imitantur vitam, naturæ diabolorum esse. Ac propterea Deus summam hanc impietatem abominatus, execrandæ maledictioni deuouit^b eos, qui Moleco semine offerebant, minatus se ipsos è terra eradicaturum, ut Chananeos qui usi fuerant illis, eradicauerat: quorum semen ait Salomo^c esse à Deo maledictum. Hi enim persepe liberos suos diabolo sacrificauerant, viuos cremauerant, mactauerantque: ut maga Medea fecit, ad uiscendam filiæ Creontis regis Corinthi, Iasoni suo amatori nuptam. Siue ergo Dæmones de gratia illa deciderint in qua creati fuerant, & immortales sint (prout nos quidem statuimus) siue propagatione (ut Hebræi volunt) multiplicati sint, & Deus Satanam malignum fecerit, ut destruyente ac perdente illo generatio in corruptione succedens continetur in hoc elementari mundo: non est propterea ferebendum egis animis, & accipiendum istud, esse iniquitatem in Deo: neque illud quod Manes Persæ, Manichæus autor, affirmabat, duo principia inter se potestate & origine æqualia ponenda esse, unum boni, & mali alterum: quod tamen à se dicebat poni, ut absurdum istud declinaret, si fateamur Satanam naturam malignam à Deo creatum esse, malum igitur à Deo prouenisse: sin autem perfectum, non potuisse igitur peccare, & in scelestam deprauatamque

8 MAG. DÆMONOMANIÆ

tamque naturam degenerare. Hæc enim hæresis supra omnes quæ vnquam extiterunt, abominanda est, eamque deseruit D. Augustinus hoc argumento, quod malum nihil sit aliud quam priuatio boni: cum tamen in ratione ista non possint illi conuiescere, quibus æquæ vitia ac virtutes sunt habitus, & æquæ actionib. dispositionibusque comparant. Omnia verò Manichæorū argumēta, velut succisa radice, corruūt, si obseruabitur quod Dionysius ait libro de diuinis nominibus, in mundo nihil non bonum esse, nihil fieri quod non sit bonum aut per se aut relatione: vt optimè Magister sententiarum tradit. Quemadmodum enim plantas fecit Deus his venenatas, illis salutaris: & serpentes quoque ipsi ac viperæ (quas Manichæi à diabolo creatas iudicabant) componendæ theriacæ, pharmaco omnium præstantissimo, sanandæque elephantiasis, & immedicabilib. morbis sunt vtilis: ita etiam de actionibus illis dicendum est, quæ per se malæ sunt, per relationem bonæ. Verbi gratia: Prædo cum viatorem occidit, prædæ causa indignum commisit facinus atque capitale: fortasse verò nesciuerit parricidam à se interfectū fuisse, aut hominem Deo charum ex calamitatibus istius vitæ liberatum: vt in libro Sapientiæ ostendit Salomo: itaque Deum quidem ipso vsum esse administro, se verò propter idem factum, vt prædonem peruestigari, præhendi, pœnas luere certissimo iudicio Dei, ac postremò gloriam Deo tribuere, lubebat quidem Pharaon, mares Hebræorum

LIB. I. CAP. I.

9

orum vt nascebantur, occidi: veruntamē Deus in Scriptura dicitur indurasse ipsum, rebellēque sibi effecisse, vt illustraretur potentia Dei, quæ alioqui tanquam sepulta latebat, & prædicaretur in vniuersa terra. Quamobrem docet Salomo, improbum non rarò efferri atque educari, solum vt seruiat gloriæ Dei, in die vindictæ. quicquid enim hic geritur, tandem oportet cedere in Dei gloriam. Atque hac quidem in re innotescit maxime iustitia Dei, & sapientia, ex turpissimis hominibus laudem suam, & ex crudelissimis sceleratorum factis, dum exequit vltiones suas, gloriam euentis. An ergo faciendum est malum, vt ex eo eueniat bonum? Hoc argumento Paulus ad Romanos in eadem causatur: deinde verò subiicit, damnationem eorum iustam esse qui sic loquuntur, & sermonem concludens, ab admirabili Dei sapientia exclamat: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius! Luteriæ nuper vir quidam nobilis per falsos testes, nec informatos, euictus hominem quem nunquam viderat, occidisse, vbi animaduertit se Aresto Curiae condemnatum, & mox ad necem rapiendum esse, patrem à se veneno sublatum confessus est. cuius rei testes sunt quàm plurimi. Infinita sunt exempla ad manum, & omnibus cognita: sed mihi sufficit breuiter indicasse, non debere quæquam Deo, velut iniusto, illud vitio vertere, quod Satanam creauerit ad perdendum, aut Angelos siuerit cōcidere. perinde enim illud fore,

b

ac si quis emissaria, cloacas, latrinas, & alia for-
dium conceptacula, in elegantissimo quouis pa-
latio necessaria criminetur. Quicumque autem la-
borat, ut calumnijs Deo imputet malum quod
inest mundo, is proculdubio horribiliori maledi-
ctioni deuouebitur, quam illa Chanaanis fuerit,
cuius pater Cham ludificatus fuerat pudenda Noë
parentis sui, quæ fratres ipsius auersa facie conte-
xerunt. Atque hæc quidem causa est, cur post nar-
rationem creati mundi, elegantia, amplitudine &
perfectiōe admirabili, dicat Scriptura sancta,
Deum vidisse quicquid fecerat pulchrum esse, bo-
nūque valde. Etenim cloaca mundi, est minu-
tissima hæc elementaris mundi particula ubi ver-
samur, quam Proclus Academicus^a non digna-
tur particulam mundi, sed appendicem aut apo-
telesin appellare. & mare ipsum terraque (si
cum cælo comparaueris) nihil est nisi punctum
quod sensu vix percepetis: ut à Ptolemæo opti-
mè demonstratur. Verumtamen in hac cloaca,
fecitorem & malum istius mundi continente, e-
legantia Dei opera & admirabilia extant. Sicut
autem Deus, qui solus natura sua bonus est, ne-
que errare potest, neque rem vllam à natura non
bonam committere: sic etiam diaboli, si natura
maligni sunt, nequeunt rem vllam facere quæ
ex se bona sit: sin autem non sunt à natura ma-
li, possunt benefacere, ut Angeli possunt erran-
do & offendendo malefacere. Dicitur^b enim Sol
immundus in conspectu Dei, & iniquitatem in
suis

^a cō. vlt. ab-
p. m. p. m. n. i.
m.

^b iob 4.

fuis Angelis Deus inuenire. & alibi^c Angelus ad
Lotum: Si peccauerimus, non cōdonabit iniqui-
tatem nostram. Veteres porrò vno consensu do-
cent, Angelos partim ad ccelorum motum cœ-
lestiumque luminum, & agitationem naturæ fuisse
institutos, partim ad imperiorum & rerum-
publicarum conseruationem, (hos Psellus &
Porphyrius *νοσφύριον* vocant) & ad hominum mo-
derationem, partim ut Deum singulariter colant
& celebrent: etsi omnes simul in gloriam & lau-
dationem Dei certum est conspirare. De mali-
gnis verò spiritibus, hi quoque gloriæ Dei infer-
uiunt, tanquam supremæ illius iusticiæ admini-
stri & carnifices, nihil efficientes, nisi iusta per-
missione illius. Quamuis enim maligni spiritus
quicquam non faciant boni, nisi per accidens, &
ut maius aliquod malum ex eo consequatur, ut si
ægotum curent, suæ religioni obstringendum: ta-
men certo certius est, nunquam passurum fuisse
Deum, ut malum vllum committatur, nisi hoc cō-
silio fieret, ut in maius aliquod bonum redunda-
ret: ut Augustinus docuit sanctissimè. Hic au-
tem definitionem *Dæmonum*, quæ apud A-
puleium extat, Magorum sui temporis facile
principem, definitionem igitur istam sequutus
est: *Dæmones sunt genere animalia, ingenio rationabilia, animo*
passiua, corpore aerea, tempore eterna. vbi vox, Aeterna,
pro perpetua aut diuturna sumitur: sicut in
Scripturis persæpe. nam Deus vnus æternus est,
principio carens, & nunquam sortiturus finem:
b ij

^c Genes. 19.

siue (vt Esaias loquitur) fuit ante omnia, & post omnia futurus est. Quod autem Dæmonas esse tradit corpore aereos, id verò spirituum (qui puræ intelligentiæ sunt) naturæ aduersatur. sed Dæmonas non esse puras intelligentias, placet Academicis. Hebræus Philo in locum Numerorum, Diuisit Deus de spiritu qui erat super Moſen, in electos septuagintaduos ita esse scribit, vt est in lumine. Potius fuerim dicturus, e substantia quinta existere, vt de cælo dicitur: ad declinandum illud ἀπορίαν, de corruptione spirituum, quod cōsequuturum est, si elementares dicantur esse. hanc enim vnicam ob causam defendit Cicero, non esse illos ex elementis constitutos. Apuleius, sint ne Dæmones boni an mali, dissimulat. quanquam apud veteres illud obtinuit, alios ex eis bonos esse, alios malos, & indifferenteis alios. Inter Christianos Psellus, inter Academicos Plotinus, & Iamblichus inter Aegyptios, ponunt tres differentias, omnesq; in vniuersum Dæmonas sex locis collocant, in cælo, in summa aeris regione, in regione media, in aquis, in terra, & sub terra. Nos autem definitioni Theologorum insistemus, omnes Dæmonas malignos esse. Enimvero ferri non potest, vt constitutio illa indifferens, in natura intelligente statuatur: cum ipsi quoque veteres, duo ista solum epitheta Dæmonum usurpauerint, κακῶν δαίμονες & καὶ ἀγαθῶν δαίμονες. His ita constitutis de origine, natura, & qualitate Dæmonum vel diabolorum, via ad primam nostræ definitionis caput munita est: vt diabolorum

rum actiones cognoscamus, & diabolicos modos, quibus ad labefactandum homines abutuntur. Huic autem capiti necesse est societatem & fœdus cum Dæmonibus anteire. Videamus ergo possitne vnquam fieri, vt hæc ineatur consociatio.

De spirituum cum hominibus consociatione. CAP. II.

NVlla rerum potest esse societas atq; coniunctio, nisi similium. aut quibus aliqua inter ipsas est conuenientia. Apes societatem inter se in eunt, propter ipsarum inter se similitudinem, vt ex societate mutua vtilitatem capiant: formicæ quoque, & si qua sunt in animalibus ad societatem apta. Lupis autem cum ouibus (quibus impressit Deus αἰνῶν ἀπορίας quandam, & ἀπορίας inimicitias ac capitales indidit) projectis ad omne scelus cū sanctis hominibus societas non potest consistere, neque Angelis cum Dæmonibus. Inter homines vero inueneris qui nec boni sunt, nec mali: sed ita se his & illis accommodant, vt de homine non ineptè statueris, intelligentem ipsius animā inter Dæmonas & Angelos, tanquam in medio positam. Deum enim Opt. Max. videmus res omnes à natura constrinxisse medijs quæ suis extremitatibus respondeant, & in rebus intelligentibus, cœlestibus, atque elementaribus harmoniam mundi certis medijs & adamantinis vinculis compegisse. Quemadmodum autem si contrarias voces medijs non

temperaueris, cōcidit harmonia: sic etiam fit mundo, & illius partibus. Contraria cœlorum signa, conueniente cum vtrisque signo colligantur. Inter lapidem & terram sunt argilla & opus, terræ metallorumque intermedium obtinent pyrites lapis, & fossilia multa: inter lapides & plantas genera sunt coralij, tanquam lapidescentes plantæ quæ radices, ramos & fructus afferunt: inter plantas & animalia habemus zoophyta prædita sensu, motu, & facultate ducēdi vitam radicibus quæ ad lapides adhærescunt: inter animalia terrestria & aquatica sunt amphibia, vt fibri, lutræ, testudines, cancri: inter aquatilia & volueria sunt volantes pisces: inter alias bestias & homines simijs & cercopithecis est locus: inter animantes brutas & naturam intelligentē, Angelos puta & Dæmonas, Deus hominem fecit mortalem corpore, immortalem intelligentia. Itaque homines sancti, qui spreta mortali & terrena parte in id incumbunt, vt suam intelligentem animam adiungant Angelis, hi mundum intelligentem cum inferiore colligant: quod quidem tum primum factum est, quando in conditione gratiæ creatus est Adam, coniuncto pariter libero arbitrio⁴, vt bonus aut malus existeret. Atque hanc ob causam Hebræi tradunt, hominem postremum omnium à Deo creatum esse, adhibitis (inquit Philo Hebræus) Angelis: cum vt eum ostenderet intelligentis naturæ esse participem, tum vt superiorem mundum cum inferiore compingeret. De

Genes. 4.
Deuter. 30.

De cæteris enim animantibus, dicitur aquis præcepisse Dominus, vt volucres & pisces producerent: terræ, vt animantes alias: de homine verò minime, vt qui medium quodāmodo vinculum inter mundum intelligentem & aspectabilem erat præstiturus: quod vinculum inter Angelos perstat & homines sanctos, quorum precibus atq; interuentu genus humanum fuit conseruatum. Idcirco in Psalmis^a Deus hominem fecisse dicitur paulo minorem Angelis (hic enim voce Elohim non significatur Deus, vt quibusdā placuit: sed lxxij. interpretes ἑγγέλου reddiderūt, & Chaldæus מלאך du, cta voce ab Hebræa מלאך angeli, ad equiuocū Elohim exponendū: & quod Marotus noster dixit,

*Tu l'as fait tel que plus il ne luy reste:
— Fors estre Dieu.*

id commodius fuisset dicturus in hanc formam,

*Tu l'as si haut eleué de son estre
Qu'il est peu moins que l'Ange de ta dextre:*

& Hebræi^b Angelos pædagogos hominum mincupant, sicut homines pastores dicuntur animalium. Quamobrem Plato^c vt ab Hebræis illud didicerat, caprarum custodiam dixit. non permitti capris, & bestiarum bestiis, sed hominibus hominum verò Angelis: Nos, inquit, sicut oues, mira diuinorum pastorum custodia semper egemus. Cum itaque boni sint Angeli, Diaboli verò mali, homines quoq; liberū habere arbitriū: vt boni sint aut mali: quemadmodū inquit in lege Deus, Positi

^a Psalm. 8.

^b lib. Pirke
a both.

^c in symposio
Protagora,
politico, Cri
tia, legibus,
& Epinomi
de.

¹ Deut. 30.

² Eccl. 15.

³ Genes. 4.

⁴ lib. 3. More
hancobocin.

⁵ Psal. 49.

² Posui ante oculos tuos bonum & malum, vitam & mortem: elige ergo bonum, & viues. & alibi¹ dicitur euidentius: Deus postquam creauit hominem, permisit eum libero arbitrio ipsius, & dixit ei, Si voles, seruabis mandata mea, & seruabunt tibi ignem & aquam dedi tibi, potes manum in vnum aut in alterum immittere: habes bonum & malum, vitam & mortem, & vtrum voles, habiturus es. Vt autem ostendatur, homini post peccatum Adæ liberum arbitrium non intercidisse, verba illa haberi in lege Dei, & Caino fuisse dictum, penes ipsum potestatem esse faciendi bonum aut malum. Quo in loco Moses Maymonis inquit, idem sentire Hæbræos omnes, homini esse liberum arbitrium, de eo nihil dubitari: qua de re (inquit ille) laudetur Deus. Hæc illius verba. Itaq; stat illa Theologorum sententia, omnes spiritus aut bonos esse, aut malos, & alios ab alijs disparatos. q̄ sententiam his verbis significari voluit Theologus: Deus diuisit aquas ab aquis, & ab hominibus interuallum mediū occupari, eorum. n. alij consociantur Angelis, alij Dæmonib. sunt etiam qui neq; hos, neq; illos curēt. Siue aut cum Angelis, siue cū Dæmonibus societas & amicitia ineatur, ea principium habet à tacitis aut expressis cōuentionib. vt n̄sdem verbis cum August. Thoma Aquinate, & alijs Theologis vtamur. Sunt quidē hōines, q̄ sese nunquā cōis vōis contēplādis occupāt, neq; animū altius attollūt rostro, tanquam sues aut bruta animalia transigentes vitā, de quibus Scriptura⁵:

Nō

Non generi nostro similes, in bruta videntur

Degeneres, animamq; vomunt corpusq; sepulchro.

Ac mihi quidem videntur cū spiritibus bonis aut malis nullo pacto consociari posse propter discrimen illud amplissimum quod inter sues istas intercedit, & spiritus, quorū incorporea & spiritalis est substantia. Qui autem suas cogitationes ad malum conuertens vltro se in eo occupat, huius anima, inquit Iamblichus⁶, in diabolicā naturam degenerat, primū quidem tacitis cōuentionib. (vt postea dicemus) deinde expressis. Econtrario autem qui bonis rebus studens, animum suum ad Deum, bonum, virtutemq; extulerit, si purgata per Dei gratiam anima ipsius in virtutes morales primū, tum etiam vōis & spirituales incumbat, is cum Angelo Dei fortasse poterit eam societatem contrahere, qua ab ipso conseruabitur, præsentem ipsum sentiet, easq; res cognoscet quas ipse iussurus & vetiturus est. Hoc verò paucissimis accidit, idq; singulari Dei gratia & beneficio. quod Auerroes adeptionem intellectus vocat, in eo statuens maximam felicitatem omnium: & Græcorum primus Socrates percepit, vt apud discipulū eius Platonem in Theage legimus: *Adest*, inquit, *mihi diuina quadam sorte demonium quoddam, à prima pueritia me sequutum.* deinde vocem à se audiri addit, qua illud quod instituebat, faciendum sibi nō esse cognosceret. Atq; hoc quidem inter Hæbræos frequenter accidisse, è sacra Scriptura didicimus.

c

quæ mille exempla proponit gratiæ singularis, qua Deus per Angelos adstabat sanctis, eos non obscure per Angelos compellabat voce, aut ^{et per} signo. Eorum autem qui societate cum spiritibus bonis cōiuncti sunt, gradus sunt varij. Alios enim Deus adeo eccellente ornabat Angelo, ut prophetiæ & prædictiones eorum semper essent certæ, nec villo pacto eludi possent: prout de Mose, Elia, Samuele, & Elisæo dicit. Aliorum verò prædictiones non vsquequaque valuerunt, siue hi spiritus illis imperfectiores essent, siue minus accommodatum subiectum. Nam quemadmodum Sol non tam clarè in terra quàm in aqua resplendet, neque tam in aqua turbida quàm in clara, in agitata quàm in sedata: similiter etiam turbatæ animæ, ac minus quietæ perturbationes, non capiunt tam commodè claritatem quæ est intelligentiæ. Diximus autem, singulare Dei donum esse, quando spiritum bonum immittit ei quem diligit, ut ab ipso curetur, & in actionibus singulis dirigatur: quia fieri etiam potest, ut vir amans virtutis, & timens Dei, preces apud ipsum fundat assidue, neque tamē à Deo donetur spiritu, sed ea solū sapientia & prudentia, quæ fuerit opus: aut si fortè Angelum bonum ad custodiam ipsius addiderit (ut Theologis placet, & Scriptura de eo loquitur, qui sedet in latibulo Altissimi, ipsum præcepisse Angelis, ut custodiant eum ambulanti in vijs suis: Angelū tamen Dei præsentem nec cernit, nec sentiet. Sic ^{Genes. 22.} quod Abraham Eliezeri dixerat, Deum præmissurum

surum esse Angelum suum ad ducendum ipsum, id verè factum est: quanquam nihil amplius percipiebat Eliezer, quàm puer aut demens aliquis, quos Deus sæpenuerò conseruat Angelorum opera, alioqui infinita mortis discrimina quotidie incurfuros. Si cui autem Deus singulare hoc donum contulit, ut præsentem sibi Angelum sentiat, & distinctè diserteque cum ipso communicantem, hic de maiore potest felicitate sibi gratulari: de maxima verò, si Prophetiæ donum habuerit, summum honoris fastigium, quò homo possit conscendere. Horum itaque numerus semper fuit paucissimus. Deo per desertum populum suum deducente, erant quidem supra sexcenta hominum millia viginti annis superantia, hanc verò gratiam septuagintaduobus solū est largitus. & alio tempore solus Ieremias fuit gratia eadem præditus, cui præcepit Deus, ut Barachiæ donū Prophetiæ petenti à Domino, indicaret rem nimis magnā ab ipso expectari. Huius cōmunicationis Angelorum cum sanctis exempla, in Scripturis extant quàm plurima. Non sum nescius, Atheos & Epicureos his velut fabulis reclamatuos, neque verò efficere statui, ut isti sapiant: hoc tamen pro indubitato obtinuit apud omnes cuiuscunque generis philosophos. Plutarchus in libello de dæmonio Socratis, & certissimam asserit spirituum cum hominibus cōsociationem, & Socratem, virū optimum Græciæ iudicatum, narrat sæpe amicis dixisse, præsentem à se spiritum assidue percipi, qui & à malefactis & à periculis

ipsum auerteret. Lōga est Plutarch. oratio, & quā-
tum quisq; voluerit, tantum de ea crediturus est.
Ego verò confirmare possum, me ex homine qui
adhuc viuit, audiuisse, spiritum quendam esse assi-
duum ipsius comitem, quem tum demum ceperit
agnoscere, cum annum fermè trigessimū septimū
ageret: putare quidē eundem spiritum sibi per to-
tam vitam adfuisse, cum ex antecedētib; somnijs,
tum ex visionibus, quibus fuerat præmonitus, vt
certa vitia periculaq; præcaueret: nunquam tamen
ita percepisse planè, vt ab ea ætate fecerit. Hoc au-
tem sibi narrabat accidisse, cum prius non desinisset
anno integro Deum orare ex animo vesperti &
mane, vt bonum Angelum, futurum actionum suarum
ducem, ad ipsum trāsmitteret: se antè & post
quā orauisset, certum tempus in contemplandis
operibus Dei occupauisse, binis interdum aut ter-
nis horis confidentem, vt meditaretur, volutaret
animo, legeretq; Biblia, & deprehenderet tandem,
quæ nam ex omnibus religionibus tā opere con-
trouerfis, cum veritate faceret: itaque hos versus d'
psal. 143. se non raro pronuntiatos esse:

*Ne Deus informa qua sit tua sancta voluntas,
Morigerāsq; manus præsta, gr̃ssusq; sequaces:
Nāq; eris ecce Deus semper mihi: tramite recto
Spiritus ille tuus diuināq; virgula ducat.*

Se itaque improbātem eorum factum, qui Deum
orant vt in præcepta opinione confirmet ipsos,
pergentem in oratione hac, & legentem Scriptu-
ras

ras sacras, apud Hebræum Philonem reperisse in
libro de sacrificijs, virum bonum & integrum, ac
purificatū à Deo, non posse vllum maius aut Deo
gratius sacrificium, quā sui ipsius offerre Domi-
no: obsequētem huic consilio, animam suam Deo
obtulisse: ex eo tēpore (sic enim ille mihi) somnia
ipsi & visiones monitorum plenas obuēnisse, mo-
do huic aut illi vitio corrigendo, modo anteuertē-
do periculo, modo huic aut illi difficultati soluē-
dæ tum in diuinis, tum etiam in humanis rebus:
inter alia verò dormientē se visum esse audire Dei
vocem, dicentis, Seruabo animam tuam: ego sum
qui ante apparui tibi. Postmodum quotidie sub
horam tertiam aut quartam matutinam spiritum
pullasse fores, se verò cum surgēs aperuisset fores,
vidisse neminem: ita perstitisse spiritum vno quo-
que mane, & nisi surgeret, ampliùs pulsando, vsq;
dum surgeret, excitasse. Tunc sibi demum obuē-
nisse metum, cogitantē (aiebat ille) spiritum ali-
queni malignum esse: propterea non destitisse, ne-
que diem vllum intermisisse, quin oraret Deum,
vt Angelum bonum ad se trāsmitteret, & sæpe
Psalmos (tenebat enim memoriter plerosq;) ce-
cinisse, tum ergo vigilantē sese patefecisse spiritum,
leniter pulsantem: quo die primū sentiu percepit
illum, & sæpius tangentem vitreum haucalium:
quo facto non parum fuit attonitus. Biduo post
cum amicum quendam Regis Secretarium adhuc
superstitem prandio excepisset, erubuisse illum, vt
audiuit spiritum ita egredientem scamnum quod ad-

stabat sibi, & fuisse percussus metu, se verò dixisse illi, Ne timeto, nihil est; ut tamen hominem confirmaret, facti veritatem ipsi explicasse. Ab illo igitur tempore mihi cōfirmavit, spiritum semper sibi ad fuisse, & signo afficiente sensus monuisse: putà modo aurem dexteram feriendo, si quid mali faceret, modo sinistram, si secus: si quis ad circumvenien- dum ipsum accederet, aurem dexteram fuisse pul- satam: sinistram verò, si vir bonus, & ad rem bonā adveniret: si quid mali bibiturus aut esurus esset, si quid facere cunctaretur, aut aggredi, signum item fuisse datum: si quid mali cogitaret aut institueret, signo reuocatum esse: si quando Deum laudare Psalmis inciperet, aut facta eius admirabilia elo- qui, spirituali quadam vi auctum fuisse atq; confir- matum. Atq; ut inspirata somnia à delirijs discer- neret, quæ ex inualitudine aut animi perturbatio- ne solent incidere, se sub secundam tertiamve ho- ram excitari à spiritu, deinde redormiscere, tum si- bi demum vera somnia de eo quod facturum aut crediturus esset, de ijs quæ dubitabat aut quæ ven- tura erant, obtingere: adeò ut ex illo tempore nihil ferè sibi acciderit, cuius non sit præmonitus: nihil credendum dubitaverit, quin fuerit factus de eo certior. Se quidē quotidie à Deo petisse, ut ipsum doceret voluntatem, legem, & veritatem suam, & vnum ex hebdomade diem occupasse (non autem Dominicum, propter luxum vitamque perditam, quam die illo dicebat agitari) legendis Biblijs, me- ditandis & expēdendis rebus lectis, Deo cum vo-
luptate

luptate laudando Psalmorū laudib. quod die feriet-
bat, domo nō exiuisse: verumtamē in suis actioni-
bus reliqs satis esse hilarē, lætoq; animo: citabat eū
ad hāc rem Scripturæ locū, *Vidi facies sanctorū lætas.*
Quod si versanti cū alijs contigisset non bonū ser-
monem habuisse, aut diebus aliquot precari inter-
misisset Deum, illicò dormientē fuisse monitū. Si
librum malū legeret, fuisse librū percussus à spiri-
tu ut eum deponeret. Ab eo qd valetudini ipsius
fuiſſet nociturū reuocatum esse, & in morbo cura-
tum studiosissimē. Deniq; tā multa mihi narrauit,
ut infinitum esset percurrere. Monebatur verò in
primis ut manē surgeret, idq; hora fermē quarta, si
bi dormiēti narrabat edi vocē q̄ dicebat, Quis pri-
mus oraturus surget. Narrabat quoq; sæpe se cō-
monefactū esse de erogāda elemosyna: q̄ plus ero-
garet, eo secūdiore suarū rerū successus percepis-
ſe. Cū inimici appetentes vitā ipsius, aqua vectū
iri cognovisset, patrē sibi per somniū fuisse visum,
adducētē equos duos, ruffum & albū, ideōq; cu-
rauisse, ut duo equi conducerent, & quāvis de co-
lore nihil indixisset, famulū duos illos ruffum & al-
bū adduxisse. Mihi aut rogāti, Quid nō aperte spi-
ritū cōpellaret: hoc qdē à se respōdit semel postu-
latū esse, repētē verò spiritū tanq; malleo vehemē-
ter fores pepulisse, ut istud sibi ingratū esse ostēde-
ret. Cæterum se à Spiritu, ne diu legat aut scribat,
impediri, ut quiescat animus, & meditetur solus,
persæpē ad ipsius vigilantis aures subtilissimam
quandam vocem & *αγγελον* peruenire. Quare nū-
etiam,

etiam, An formā spiritus vidisset vnquam: respon-
dit, se dum vigilaret, nihil vidisse vnquam, præter
lumen quoddam valde clarum, in orbem ductum.
Semel autem cum in extremo agens vitę discrimi-
ne, Deum orasset ex animo, placeret saluti ipsius
consulere, & sub diluculū dormitaret: super lecto
cui incumbibat, animaduertisse puerulum veste
alba in purpureum colorem inclinante, vultu for-
māq; admirabili: hoc ille plurimum confirmabat.
Iterum versantem in graui periculo, & modō cu-
bantem, à spiritu impeditum esse, qui non cessaret
donec è lecto surrexisset, insomnem itaque totam
noctem in precibus consumpsisse: postridie se mi-
rabili ratione & incredibili, carnificum manus ef-
fugisse: hoc factō, se dormiētem audiuisse cum in-
clamarer vox, iam dicendum est, qui sedet in lati-
bulo Altissimi. Ne plura, narrabat ille se in omni-
bus difficultatibus, itineribus, institutis quę ag-
gressurus erat, cōsiliū à Deo petisse. & quadam
nocte cum benedictionem à Deo sibi donari po-
stulasset, visionem dormiēti fuisse oblaram, in qua
ipsi benedicebat pater. Hęc de eo homine perspe-
cta placuit enarrare: vt ostendam, non debere mi-
rari quenquam malignorum spirituum consocia-
tionem, si Angeli boniq; spiritus, societate huius-
modi & frequentatione cum hominibus commu-
nicent. Quod autem narrabat ille aurem sibi à bo-
no Angelo pulsata esse, idē optimē Iobi xxxiii.
& Esaię i. ostenditur. hic enim, *Dominus*, inquit,
vellicauit mihi aurem diluculo: ille verò longē apertius
secretum

secretum hominibus peritis reteggit, quo se paula-
tim Deus percipiendum sensibus exhibet. Simili-
ter quod dicebat se tanquam malleo pulsantem au-
diuisse. hoc primum legimus fuisse Prophetarum
signum. De Manoha enim Iudicum libro legitur,
cepisse Angelū Dei pulsare ante ipsum interprete
Rabbi Dauidē, vbi vox *מִצָּנָה* pulsare & sonare, est
à nomine *מִצָּנָה* tintinabulum aut tympanum deno-
tante. An suus autem cuiq; bonus sit Angelus, dif-
ficile est statuere. Nam etsi peruetus hęc sententiā
est, quod hi versus Gręci non obscure docent,

*ἅπαντες οὐλοῦνται ἀπὸ τοῦ θεοῦ νεοφύτοι
ἅπαντες ὅτι μυσταγοῦν τὸν θεόν: id est,*
Omni demon viro nato

Omnis est moderator vitę, vel initiator.

contraria tamē magis videtur probabilis. Etenim
Saulem videmus¹, postquā benedictione per Sa-^{1. Sam. 10.}
muelelem consecratus, turbam Prophetarum instru-
mentis musicis ludentium in via offendisset, Spiri-
tu Dei indutum esse, & se totum (ait Scriptura)
sensisse commutari: proptereaq; mandasse ei Sa-
muelelem, tum demum faceret quicquid sibi in men-
tem venturum esset. Item cum dicitur Deus² cepis-^{Num. 11.}
se de spiritu Moysis, quem in septuagintaduos ho-
mines diuideret, è sexcentis millibus electos, & illi
quiescente super ipsos Spiritu Dei prophetasse: fa-
cile ex eo colligas, Spiritum Dei nondum ipsis ad-
fuisse: hunc autem Dei spiritum esse tanquam lu-
men, quod sine sui deminutione communicatur,
& in perpaucis hominibus, idq; non semper esse.

Sic ediuersò Spiritus Dei Saulem reliquisse, & malignus Spiritus eum nonnunquam agitasse dicitur. legati quoque ab ipso ter ad Samuelem, Dauidem, aliòsque Prophetas missi, à Spiritu Dei, simulac propè aderant, occupati prophetabant. ^{2. Sam. 19.} quin Saul ipse eòdem veniens vt illos comprehenderet, mortiquè traderet, à Spiritu Dei comprehensus cœpit laudare Deum, & vaticinari: discedentem verò à Prophetarum turba, Spiritus Dei reliquit, quem antea quoque Spiritus malus inuaserat, adeò vt furiosus factus prophetaret. ^{1. Sam. 18.} Sic in Scriptura^b passim prophetandi verbum in bonam & malam partem sumitur: quia malignus spiritus, diuinorum miraculorum simia, conatur ea imitari, & quòd res futuras nouerit persuadere, quanquam fieri potest (quemadmodum dixi) vt ab Angelo Dei homo ducatur & custodiatur. Quem Angelum neque percipiat, neque compellet ^{VONTOS HXIOHTOS} intellectuè vel sensitiuè: siue q̃ Angeli dignitate differant, vt de spiritu Moïsis, Samuelis, Eliæq; diximus, Prophetas reliquos longo interuallo superantium, siue quòd homo ineptus sit percipiendæ spirituali intelligentiæ. De bonorum spirituum cum hominibus coniunctione satis: de hominum verò cum Diabolis consociatione, in hoc opere dicturi sumus: sed tenenda est prius bonorum spirituum à malis differentia.

De spirituum bonorum malorumque differentia. CAP. III.

MAgum diximus eum esse, qui diabolicis modis ad aliquid conatur peruenire, tum de consociatione spirituum cum hominibus egimus: iam itaque cognoscenda est horum ab illis differentia, vt filij Dei à Magis discernantur. Hoc enim pernecessarium est ad pietatis ac religionis velum, laruamq; luminis adimendam, qua non raro diabolus hominibus fallendis abutitur. Veteres Græci & Latini annotarunt esse bonos spiritus & malos: quorū illos ^{ἰσοδαίμονας}, hos ^{κακαδαίμονας}, ἀλάστορας καὶ ἀλαμναίς, Latini Lemures appellabant: quod imperiti non possunt: Athei nolunt credere, Magi ad tollendam de se suspicionem rident quidem in speciem, sed re ipsa plus satis intelligunt. Docemur autem exemplis non paucis, in hoc diabolum incumbere, vt Dei effingat opera, prout de Magis Pharaonis legimus. Hoc quoque legimus, malignos spiritus olim, vt hodie solent, fefellisse duobus modis: vno aperto expressis pactis (hoc autem rudes & imperiti solum ac mulierculæ decipiebantur:) altero idololatria & religionis specie, viris bonis studiosisq; circumueniendis accommodato. Ideoq; Satanas vt ab adoratione veri Dei ad sui adorationem homines abduceret, nolebat^a oracula responsaq; edere, nisi per virgines, & eos qui in precib. orationibusq; ad Apollinē Deosq; similes cum ieiunijs tēpus transigerēt.

^a Plutarch. lib. de oraculorum defectu.

Atque hunc quidem ritum tam bellè fouit Diabolus, vt in Occidentalibus insulis, antequam Hispani illis potirentur, fuerit compertum. Sacerdotes illarum gentium ieiunia maxima, preces, & supplicationes celebrasse, Labaris idola circumgestasse, eorumq; honores decantasse, tum occupatos à spiritibus malignis res mirabiles pronūtiāuisse quales in historijs Indiæ Occidentalis legimus: omnibus autem in vniuersum vxores non esse præterquam ijs qui peccata audiebant, pœnitentiam imperabant, & confessionem sub graui pœna non audebant retere: omnes persæpe ieiunare, maxime si quando faciēda messis aut bellum, aut Deus ipsorum, id est, diabolus consulendus: vt autē vehementius raperentur, oculos ocluisse aut eruisse sibi cum sacrificandi essent homines & omne genus animalia idolis suis: multa puellarum esse monasteria quas homines castrati naso labijsq; præcis asseruarent, indicta aduersus incestam capitali pœna, vt Romæ Vestalibus factum est: qui ambibant Sacerdotium, eos cum Sacerdotibus se in syluas albis vestibus indutos vel candidatos abdidisse, vbi annos quatuor aut quinque transigerent, hæc facto cum literis testimonialibus (syllabas Imperatores vocant) abire solitos: Maximum Deum ab ipsis adorari Solem quem vocant Guaca, & Paniacana Solis & Lunę filium. Omnibus autem notum est Amorrhæos aliosq; populos quos exterminauit Deus has artes magicas exercuisse, hominesq; diabolis sacrificauisse, quos compellabant adora-

adorabantq; in primis verò Solem quem ^{קוּר' 350.} ^{ח'ui} Hebræa voce *Bahal*, id est, Dominum appellabant: vnde processit nomen *Bahalzebub*, muscarum dominus, eo quod nulla in tēplo illius musca degeret, quemadmodum in Venetiano palatio nulla esse dicitur, & in Toletano vnica. Hoc autem nec nouum nec inauditum est: Cyrenæos enim legimus cum Acaroni Deo muscarum sacrificauissent, & Græci Ioui quem Myrioden q. d. muscarum nominabant, muscas omneis vna nebula euolasse, vt narrat Pausanias in Arcadicis, & Plinius libr. xxix. naturalis historiæ, cap. vi. à Magis quoque certis carminibus omnes angues è regione vna abigi animaduertimus: non est igitur mirum si omnes muscæ à Satana horū magistro abiguntur. Quod si certa est de Toletano Veneticoq; palatio fama, omnino statuimus idolum aliquod sub palatii limine fuisse conditum: vt nuper in quodam Ægypti oppido (vbi non erant crocodili vt in alijs oppidis secundum Nilum) inuentum est plumbeum crocodili signum sub ædis limine conditum, quam Mehemed ben Thaulon cremari iussit: quo nomine expostularunt incolæ dicentes se ex eo tempore à crocodilis grauissimè infestari. Eadem ratione rex Iudææ Ezechias serpentem æneum comburi iussit, ne adorari posset. Extant libro tertio Mosis Maymonis Chaldæorum sacrificia & ceremoniæ excerptæ è libro zeuzit (qui ceremoniarum illius gentis liber est) vbi sacrificia, preces, ieiunia, saltationes, & supplica-

tiones describuntur illis persimiles quas Occidentales Indi tenuerunt: apud quos etiā Bahalis sacerdotes erāt Prophetæ seorsim degētes à mūdo, colore fumido amicti (horret. n. iste color ut qui maximè) ex quo nominabant Camarin. Quinetiā (quod magis miramur) Indi Occidentales de Sole seu Apolline idē sentiebāt quod Amorrhæi, Græci, & Latini senserant, hūc Deū prophetiarū esse: quo argumento planè ostenditur Diabolū præclarā istam scientiā omnes docuisse. Itaque Ochozias rex Israelis maximus sua ætate Magus cum de fenestra cecidisset, legatos in ædem Bahalis misit victurū sine à casu esset consulturos, quibus Eliās causa itineris perspecta obuiam venit & dixit, an Deus non est in cœlo quem consulatis? Dicite Regi moriturum ipsum. Itaque nemini mirum videri debet si Occidentales populi à Satana precū, ieiuniorū, sacrificiorum, supplicationū, & prophetiarū specie fascinantē, cum Palæstine, Græciæ, & Italiæ populi hac religiōe essent & nihil cellius cognoscerēt. Dixerit quilibet, non habuisse eis fidē sapiētissimos: ego verò summos philosophos video id pro re diuina certissimā habuisse. Quis inter Philosophos Platone diuiniōr? At cum Apollinis oraculū non desitutam pestē Atheniensib. respondisset donec altare ipsius (quod omne in partes quod ratū erat) fuisset duplicatum, & Plato ea tēpestate Geometrarū maximus aperta Physica & crassa duplicandi altaris ratione dixisset Atheniensib. Deo rē omnium quæ in Geometria sint difficillimā & quæ adhuc mi-

nimè

nimè cōperta fuerit postulasse, ut eos ab avaritia, ambitione, inhonestisq; voluptatib. reuocaret, & ad contēplationē & mirabiliumq; dei operū pertraheret: diabolus maximè istius pestis occasiōe arrepta plurimū abusus est, & amplificauit opinionē de diuinitate oraculi. Secundus à Platone lāblichus Ægyptius tēporib. Iuliani apostatæ magnus ante omnes & summè diuinus est habitus, quē Porphyrius, licet Philosophus *κατ' ἑσθλὸν* dictus pro magistro agnoscebat. Verūtamen in istius libris de mysterijs (quæ integra Romæ traducta atq; impressa sūt) non in Marsilij Ficini fragmēto, videmus illorū impietate ab ipso reprobari quæ imagines & characteras ad vaticinandū faciūt, affirmando^a prophetiā non esse naturale bonū, sed donū Dei maximū: à Deo. n. solū ad eos pmanare quib. purificatē sunt animæ: reprobari quoq; illorū factū quod Prophetiæ donū^c per *δαίμονας παρὰ θεός*, i. Dæmonas assessores vel comites & cōsiliarios (quos in annulis phialis^d sive gestare solēt) aucupant: et si Prophetiā cōparari ait^e Hydromātia, Lithomātia, Actinomātia, Xylomātia, Rabdomātia, Orneomātia, & Alphitomantia, miraturq; Deos se ita demittere^f ut in cibis diuinitatē suā dignentur collocare (quod Porphyrius in dubiū reuocabat) & Deorū naturā in istis omnibus adorari iubet. Omnia autē hæc facta impia Deū videmus detestatū esse grauissimè, atq; nominatim istud^g vetuisse ne lapis imaginationis adoretur: quem lapidem Chaldaeus interpres vocat adorationis, multi statuā & *πρόθεον* interpretati sunt. Iambli-

^a lib. 3. c. 30.

^b 32. & 34.

^c lib. 3. cap.

^d 24. & 37.

^e Synesius in

^f cōtra iud.

^g lib. 3. c. 13.

^d lib. 3. c. 14.

^e lib. 3. c. 17.

^f Leuit. 16.

lib. 3. ca. 2.
et sequent.

Iamblichus præterea, de quo iam habetur sermo, scribit ^{lib. 3. ca. 2.} animam interdum extra hominem sic rapi diuinitus, ut corpus maneat ^{αἰαδῶντος}, neque ictuū neque punitionum sentiens: interdum verò corpus animamque exportari, quod genus appellat ^{ἐκστροφῆς}: atque hoc Magorum commune est qui expressis pactis cum diabolo coniuncti sunt, ut modò spiritu deportentur dum sensus corpus fugiunt, modò corpore simul & spiritu, cū nocturnos cœtus ob-eunt, ut quæstionibus infinitis (de quibus postea dicturi sumus) fuit comprobatum. Hic tamen animaduertens malignos spiritus subire bonorum locum, ^{ὁ μαγὶς} dixit & sacrificia indignè facta displicere dijs, tum demum malignos spiritus se hominibus loco deorum exhibere: qua occasiōe Porphyrius, quamuis Christianorum hostis infensissimus, eò adductus est ut Deos omneis veterum esse ^{ἡρώδης} & malignos spiritus affirmaret. Atque hic quidem Iamblichus, qui de istis rebus, quàm accuratissimè potuit, disquirebat, ea tempestate sanctissimus vir omniumque maximus habebatur, adeò ut Iulianus apostata literis quas sæpe ad ipsum mittebat inscriberet, Magno Iamblichio: sed postquam ipse cum alijs tentauit Alectryomantia cognoscere quis post Valentem imperio potiturus esset, Imperator Valēs de quatuor literis ^{δωδ.} à gallo gallinaceo exaratis factus tandem certior morti addixit Magos innumeros, & Iamblichus veneno sibi ademit vitam ut supplicium effugeret. Verum ut demonstraretur industrios quosque & sanctos viros nō raro

raro deceptos esse à specioso illo pietatis prætextu, qui plurimum in rebus magicis potest: suo loco postea exponemus ut ad demonum inuocationem à sceleratissimis magis nostra memoria usurpatam orationes, ieiunia, cruces, hostiaque soleant ab ipsis ad suum scelus occupari. Sic non ita pridē quædam Blesensis Maga fascinatam mulierem & decumbentem cura mandauit ut media nocte Missa S. Spiritus in æde S. Mariæ virginis auxiliatricis caneretur, deinde postquam toto corpore incubuisset ægrotæ & occubasset voces aliquot, sanata est (quam ceremoniam à Satana mulieri traditam fuisse constat exemplo Eliæ Prophetæ, qui Sunamitidis potentia Dei è mortuis suscitauit.) Sed post duos menses eadem mulier, quæ curata fuerat, in morbum relapsa, obiit, & consulta de ea re Maga respondit se plus satis loquutam esse, ut Harduinus Blesensis hospes ad Leonis insigne mihi exposuit: sortes enim à malefica quæ hanc incantauerat in alteram dixit coniectas esse, quod Magorum omnium medicam artem fingentium commune est, ut postea dicturi sumus. Et Magorum ^{ἐνδραστήριον} postquam orbes & nefarios characteras (quos hic de industria omisuri sumus) ad inueniendum thesauros posuit, fodiendo scribit Psalmos dicendos esse, *De profundis, Deus misereatur nostri, &c. Pater noster, Ave Maria, &c. à porta inferi, Credo videre bona Domini, &c. Requiem æternam, &c.* & legendam Missam: Item ut aliud quippiam quod rectebo consequantur, inscribi quatuor tabulis mē-

branæ puræ, *Omnis spiritus laudet Dominum*, & ad quatuor parietes domus suspendi: ad alia quoque scelera quæ nolo scribere Psalmum centesimum octauum pronuntiari. Quinetiam Hispani & Itali regionem Belgarum adituri anni. M. D. LXVII. amuleta fortilegiorum plena & sibi tradita gestabant ut tuti ab omnib. malis essent: Germani quoque nonnulli indusum necessitatis portant forma execrabili quam nihil opus est describere, & crucibus ubiq; figuratum: & Magorum princeps indignus cuius hic apponatur nomen, ad malignorum spirituum inuocationem prius ieiunari mandat, & S. Spiritus missam accurari. Quapropter difficile est Magos retegere & à viris bonis discernere, sed olim difficilius quàm nostro tempore: et si omnes populi omnesq; Philosophorū sectæ Magos condemnarunt, ut Augustinus inquit^a, sectus omneis Magiæ pœnas decreuisse, & Seruius apud Romanos narrat horrore semper fuisse Magos & incantatores, quod ex legibus xij. tabularum & Pandectis constat^b: cum tamen omnia oracula quæ pro sanctissimis habuerunt planè essent magica, ut antè diximus & postè amplius declarabimus. Si quis igitur affirmet bonorum spirituum & malignorum signum ex operibus bonis aut malis petendum esse, verum quidem dixerit: sed in circumscribendis bonis operibus res tota vertitur: nam yteunque ieiunia, preces & orationes, castitas pudicitiaque, solitudo, contemplatio, ægrotorumque curatio res per se bona sint, si tamen

^a lib. 18. de ciuit. Dei.

^b l. iij. iubeo. §. si quis astrologus. de min. toto tit. de maleficiis & math. l. si quis aliqd. de pœnis. ff.

propterea fiunt ut honor Satanae idololæ habeatur; ut de rebus præteritis aut futuris oracula cognoscantur, hæc verò opera non iam bona sed detestabilia, damnanda, & diabolica censi necesse est. Veteres autem historiæ docent hæc ab iisdem Ethnicis fuisse facta à quibus fascinatores & qui elementa (ut lex ait^a) turbabant fuerunt condemnati: eadem Amorrhæos fecisse, Indosq; similiter. Achorum quidem Magorum nonnulli fuerunt voluntarij: sed verum certumque iudicium tangendis & cernendis Magis spiritibus quæ bonis & malis inter se distinguendis Lex Dei exhibet, nam lege Dei^b omnes sortes seuerissimè prohibentur, & varia illarum genera adducuntur, ut alia quoq; similia statuamus eodem iure prohiberi. Neque verò Iosephi dictum libro Antiquitatum viij. oportet accipi, artem coniu-randi malignos spiritus à Solomone repertam esse: cum enim res longè minores de eo scriptæ sint, & in omnibus eius scriptis ne minimum quidem istius artis vestigium exstet, non est credibile Scripturam fuisse illud dissimulaturam: nisi forte quispiam voluerit Solomonem illorum detestabilium librorum autorem facere, quos inscriptos Magi circumferunt ipsius nomine. Potuit verò sic Iosephus decipi ut Iamblichus deceptus est. Narrat. n. Eleazarum quendam Iudæum coram Vespasiano Cæsare annulo naves cuiusdā demoniaci attigisse, malignumq; spiritum vi radicis annulo inclusæ, quam à Solomone monstratam aiebat, abegisse.

^a li. 6. de mē-
tesic. c.

^b Deut. 18.

Quod genus erroris perniciosissimum est ac sceleratissimum, licet multi squillam esse opinentur, & malignis spiritibus arcendis soleant præ foribus suis suspendere. Constat enim puluere quodam in ouile per Magum injecto perituras oues, nisi avertat Deus: & quemadmodum fascinata pecora hominesque interdum per Magos adiuuistros suos restituit Satanas (sed ea lege ut sortes in aliū transferantur nequicquam sibi intercitat, ut postea demonstrabimus) sic etiam è dæmoniis malignos spiritus sæpe ejicere, artesque diabolicas ad istud facinus effingere. Sic iste de quo Iosephus narrat faciebat annulo, cui non radix inerat sed malignus spiritus, cuius facultate aut collusione potius alter spiritus exibat, ut fides Magiæ & idololatriæ, qua imperitos ludificatur Satanas, haberetur. Signis autem dixerit luporum mortui lupos non petere, nec malignos spiritus à malignis pelli, huic responsurus sum non tam hac arte diuidi regnum Satanæ quam confirmari, & his miraculis stabiliri fouerique idololatriam: neque absolum est illud Augustini, Diabolos à diabolis pelli etiamque euertere, ut improbi ferè non evertuntur nisi improborum opera per voluntatem Dei dicentis apud Ieremiam, *Ulciscar inimicos meos per inimicos meos*. Etenim si boni sæpe bello petunt bonos, multo magis improbos appetunt improbi, diabolo scilicet diaboli. In Daniele autem legimus Angelos imperijs & regnis præesse, bellaque inter se gerere: Angelus enim Dei Danieli dicitur Angelum Michaellem Hebræorum principem

² Daniel. 10.

cipem contra Angelum Persarum ad auxilium suū aduenisse: sed de huius loci interpretatione sapientes viderint. Sic Deus in cælo disposuit contrarios stellarum planetarumque motus & effecta, sic contraria elementa, sic antipathiam hinc, illinc sympathiam in vniuersitate rerum, qua contrarietate & suaui concertatione harmonia mundi continetur. Ista autem bonorum spirituum & malignorum confusio ex illo nouorum Academicorum axioma profecta est, Cælum cum terra copulari oportere, virtutesque cælestes cum terrestribus, & alia alijs coniungi, ut vis diuina elementaribus pariter ac cælestibus modis attrahatur. Hæc Procli, Iamblichi, Porphyrii, & aliorum Academicorum hypothesis: qua magister ille artium diabolicarum fretus, cuius libri cum magnificis priuilegijs excuduntur, fundamento huic superstruxit omnes sortes & diabolorum inuocationes quæ cum priuilegijs principum, pestilentissimo Rerum publici exitio, ubique excuduntur. Componit enim characteras proprios demonum planetas singulos (ut ait) moderantium: hos characteras in metallum planetæ cuiusque proprium eodem momento incidi iubet, quo planeta in sua domo & exaltatione versatur cum aliqua signorum coniunctione grata: atque tum præsto esse plantam, lapidem, & animal Planetæ destinatum: ita planetæ huic sacrificari omnia: interdum verò planetæ imaginem & Orphei Magi hymnos adhiberi: quibus hymnis plus satis Mirandulanus hæsit specie Philosophiæ, cum ait

e in

hymnis Orphei non minorem vim inesse ad Magiam quàm hymnis Dauidis ad Cabalam (de qua dicemus suo loco) & à se primùm gloriatur arcanum hymnorum Orphei, qui Medæ maleficæ magister erat, fuisse reuelatum. Quin hymnos istos ad honorem Satanæ factos fuisse cernimus, quò spectant illa Pici verba, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit. Hac eadem ratione iste magorum magister discipulos suos in omni idololatria, impietate, artibusq; magicis informauit. Etsi quod illi Academici ignoratione per errorem sine dolo malo & bona fide rem bonam arbitrari faciebant, eo per detestandam impietatem Agrippa abusus est: fuit enim quamdiu vixit Magorum sui temporis maximus, quo defuncto scribit Paulus Iouius^a & complures alij canem atrum (quem ille vocabat dominum) è cubiculo illius exeuntem fuisse visum, qui se in Rhodanum immergerit, neq; ab eo tempore comparuisse. Verùm lex Dei prospiciens sapientissimè eorum impietatibus qui inferiorem mundi partem superiori volunt coniungere & connubio mundum sociare (vt Pincus ait impietatem maximam specioso regens velamine) & herbarum animantium, metallorum, hymnorum, characterum, sacrificiorumque opera Angelos & Deos primùm minorum gentium, tum per hos Deum maximum creatorem omnium adducere: Deus igitur ipse impietati huic occursurus disertè videtur vetuisse^b ne qui gradus fierent ad conscendendum altare suum, sed vt ad ipsam

^a lib. elegiorum.

^b Exod. 20.

psu in rectà adiretur præcepisse: quod dictum Platonici non satis assequuti Dæmonum inferiorum & Semideorum opera superiores Deos perducendos esse, horumq; opera consimiliter supremum Deum. Ex his igitur Platonicos & alios Ethnicos statuimus fuisse quidem idololatrias, qui simplici animo per ignorationem Iouem adorauerint supplicauerintq; Saturnum, Martem, Apollinem, Dianam, Venerem, Mercurium, & alios semideos, viuendo sanctè, orando, ieiunando, quæuis iusticiæ, charitatis, & pietatis facta exercendo: sed Magos neq; hos esse credimus, neque eos qui errore pari detinentur, quamuis res futuras diabolicis modis conati sint prænoscere, quia rem Deo gratam à se fieri existimauerunt. Quamobrem etiam has voces, *sciens prudens*, in definitione Magi posuimus. Sed quisquis notitiâ legis diuinæ præditus intelligit omnibus istis diabolicis diuinationibus interdictum esse, & ijs tamen ad assequendum aliquid vitur, hic Magus dicendus est. Certissimum igitur notam internoscendæ bonorum spirituum à malis, & pietatis ab impietate differentiam sitam esse in eo animaduertimus, vt perspicatur si fortè res creatæ Creatoris loco ad consilium adipiscendum adeuntur. Sed quia pleriq; in prædictionum argumento falluntur, & bona pro malis non infrequenter accipiunt, nunc de prædictionibus præfagij quæ videmus.

De prophetia, alijsque diuinis modis ad res occultas cognoscendas. CAP. IV.

Diuinum Græci appellant μαρτυρία ἢ μαντικὴ καὶ δὲ μαρτυρία, id est, diuinare, vel vaticinari: quod genus hominum quia fraudibus mendacijsque circumfluit, mendacem hominem Galli appellant *Meinteur*, ut mihi quidem videtur, ἡ ψευδής. Latini diuinum vocant, ineptè Magis nomen præstantissimum æquè ac Prophetis dantes. Illud autem est à voce μαρτυρία, quasi μαρτυρία quædam dicta, quia Diuini fascinati & à maligno spiritu possessi furebāt plurimum: neque enim Pythias sacerdos diuinabat nisi furore ageretur. Quapropter etiam Hercules morbus appellatur sacer, quia abrepti Magi similes sunt hominibus ex eo morbo laborantibus. Hebræi diuinos primū *Videntes* nominauerunt: ut cum saul amissis asinabus diuinum consulturus de ijs quæreret, ^{1. Sam. 9.} samuel Videns esse dicebatur: idem drachmam argenti quam videntū traderet à suo comite postulauit: & samuel roganti celsæ *Videns* se esse respondit: nondum enim ^{1. Sam. 10.} ait Scriptura, *Videntes* נביאים id est, Prophetæ dicebantur. Est autem hoc nomen à verbo נבא, quod plurimum passiuæ coniugationis est, ut ostendatur veram diuinationem à Deo percipi. Græcum autem μαντικὴ prædictionem significat, siue in bonam partem siue in malam acceperis. Quod verò eos qui pulueribus & pingui vtuntur appellamus Magos, hoc scitè cum veteribus distinguens Aristoteles

teles vernaculo sermone Magos dixit τῶν τοῦ τὰς φαρμάκων, & Magos φαρμακίδας, ut videre est libr. vi. cap. xviij. & libr. ix. cap. xvij. historiæ animalium cum hippomanes scribit τῶν τῶν φαρμακίδων usurpatori. Verūm ut cognoscatur quænam sit licita & quæ illicita diuination, omnem diuinationē statuimus aut diuinam esse, aut naturalem, aut humanam, aut diabolicam, & de his quatuor generibus dicemus ordine. Prima ergo quia à Deo extra ordinē proficiscitur præter naturaleis causas, diuina dicitur. De hac extat testimonium Dei dicentis. Si qui Propheta fuerit inter vos, ego visione appariturus sum ei, & cum eo loquuturus somnio: De Mose verò seruo meo fideli præ omnibus, non sic futurum est, non ego facie ad faciem ipsum alloquar. Quem in locum Hebræi ^{Num. 12.} annotant Prophetiam esse munificentiam opera Angeli aut actiuæ intelligentiæ à Deo collatam rationali primū animæ, deinde imaginationi, hinc Mosis solum prophetiam excipi oportere, quam Mosi Deum immediate alloquenti sine alio modo traditum affirmant, idque vigilantibus: atque hoc ipsum significari cum Mosi dicit Dominus, Apparui quidem Abrahamo Isaac & Iacobo nomine meo Schadai, sed magnum nomen meum Iehouah non exposui eis, item sub finem Deuteronomij, cum dicitur nunquam fuisse Prophetam similis Mosi, qui Deum facie ad faciem cognouerit. Quoscunque igitur sermones in Scriptura Deus cum Prophetis habuit, per Angelos aut intelligentias somnij & visioni-

^{Num. 12.}

<sup>R. Moses
Maymonis
lib. 3. more
neboim.</sup>

^{Exod. 3.}

^a R. Moses
Maymonis
lib. 3. more
neboim.

^b Lib. 1. c. 1.
viiij.

^c Libris Pir-
he aboth.

bus fuerunt traditi: ac propterea Hebræorum Theologi^a à quibus Prophetarum doctrina quasi per manus accepta est, omnia somniorum visio- numq; diuinarum genera diligenter expenderunt, quæ Augustinus breuiter formis quinq; comple- xus est, comprehensis putà humanis somnijs, quæ neque huius loci sunt, neque vllius pretij, vt in Ecclesiastico legimus. Nam eorum solum ratio ha- benda est quæ diuinitus immittuntur: etsi omnia voce Hebræa וְחִזְיוֹת & Græca ὁράσεις contenta sunt, vt visa Hebræi וִיזְיוֹת, Synesius^b τὰ ἀεὶ ἀφ' ὧν ἔρχεται, Latini visiones appellarunt. Inter hæc autem duo diffe- rentia insignis interuenit: primum à perceptione vtriusque. Etenim diuinum somnium à dormien- te percipitur, visio à dormitante, idq; impressio- ne viua imaginationi adhærente, quæ instituen- dis hominibus res perinde exhibet ac si præsentis oculis cernerentur: itaque hæc ab humanis & bru- tis somnijs plurimum discrepant, quibus nihil aliud inest quàm naturalis impressio ita ad imagi- nationem accedens vt antea res à vigilantibus fu- erunt visæ. Modus autem diuina consequendi so- mnia & ad cellum illum prophetiæ gradum assur- gendi est, si primum omnis arrogantia & ^{et quod ostendit} deponatur, & ab inhonestis voluptatibus auari- tiæq; abstineatur, deinde si vitæ bene instituendæ incumbatur, operaq; in contemplandis & cognos- cendis operibus ac Lege Dei consumatur. Præ- terea antiqui Hebræorum Theologi^c à tristitia se- nioq; non mediocriter effectū prophetiæ tradunt impe-

impediri, & Prophetas bona ex parte fuisse iuue- nes. Hoc autem est totius rei pertingēda caput, si læto alacri integroq; corde laudetur Deus, & Psal- mi sæpe ad laudes ipsius maximè verò ad instru- menta musica concinantur: ideoq; prophetizandi verbū etiam significat laudare Deum, vt i. Sam. x. & xiiij. וְהִלָּלְתָּ אֱלֹהֶיךָ cum prophetizaret, id est, laudaret. Neq; verò ad visionum diuinarumq; prophetiarū vim intelligendam dicta Philosophorum oportet accipi, qui, ex coniectatione pura iudicantes, pu- tant, si cuius natura est tēperatior huic veriora so- mnia accidere: virum enim qui florente ætate nun- quam prophetauerit interdū videas in ipso mor- tis articulo, dū mors præstō est, prophetare. Itaq; non habens Aristoteles quod super hac re statue- ret, ait in libro de somnijs, nō exstare verisimilem aliquam causam diuinādi, nisi quæ diuina & occul- ta sit, captumq; nostri ingenij superet. Illud quoq; non est omittēdum, quod Num. xij. legimus Deū se cum hominib. (excepto Mose) non cōmunicare nisi dormientib. somnio & visione, idq; cum Pro- phetis solum, vt visionis à somnio discrimen, diui- niq; somnij ab humanis ostenderet, aut quæ à mor- bis importantur. Diuinorum autē somniorum at- que visionū gradus sunt plurimi. Primus gradus prophetiæ est reuelatio facta per somniū de colen- do bono & fugiēdo malo aut euitādis sceleratorū manibus: qua in specie (inquiunt Hebræi) homo sentit cum animo suo præceptorem quendam à q̄ instituitur, ideoq; de hoc Scriptura dicit S. Dei f ij

44 MAG. DEMONOMANIE
super ipso conqueuisse, aut Deum ipsi adfuisse.
Secundus gradus est, cum homo vigilans aliquid
percipit, quod animæ adhaerescens impellit ipsum
ad laudationem Dei operumque eius: quemadmo-
dum Dauid Psalmos composuisse dicitur, Solomo
Parabolas, quibus amplissima & elegant. arcana
continentur allegorijs inuoluta. Etenim Dauid
& Solomo (vt Hebræi notant) ad eundem gradum
quo Esaias, Ieremias, Nathan & alij consimiles mi-
nimè perueniunt: sed quoties in scripturis Deus
alloquutus Dauidem aut Solomonem dicitur, id
Hebræi per Prophetas accipiunt dictum, puta Ga-
dem aut Nathanem, quibus exhibebantur ad Da-
uidem informandum visiones Dei, aut Ahiam Si-
lonitem qui ad Solomonem missus est, & illud et-
iam quod Solomoni dictum est eum fore omnium
qui vnquam extiterint sapientissimum, illud, in-
quam, non pro visione accipiunt, sed pro diuino
somnia, quam in sententiam Scriptura narrat ex-
pergefatum Solomonem percepisse id esse som-
nium: item quod Deus secundo apparuisse Solo-
moni dicitur, id visionem fuisse negant. Tercius
gradus est, cum purgatus animus cernit figuram
aliquam somnio, hominē, bestiam, aut aliud quip-
piam, & significationem visi eodem momēto per-
cipit: quod in Zacharia non raro legimus. Quar-
tus est cum nuda ab omnibus figuris & pura ver-
ba intelliguntur. Quintus, cum homo loquens ap-
paret, ac res diuinas retegens dormienti. Sextus,
cum Angelum loquentem videre sibi videtur dor-
miens.

miens. Septimus, cum dormientem Deus videtur
alloqui vt Esaias inquit^a, vidi Deum & dixit, &c. ^a Esai. 6.
sic apud Ezechielem, Micheam, & alios. Octauus,
cum visio Prophetica Dei verbo coniuncta adue-
nit: quo in gradu Hebræi prisci visiones Abrahæ
posuerunt, excepta ea quæ obuenit in conualle
Mambra: hanc enim visionem in nono gradu col-
locat. Decimus gradus est cum Angelus videtur
facie ad faciem colloquēs, vt in sacrificio Abrahæ.
Vltimus & supremus omnium est, cum Deus in
os alloquens sine alio modo videtur à vigile: qui
gradus, vt ait Scriptura^b, Moysi fuit proprius. ^b Num. 12.
Quod itaq; Esaias Deum à se visum fuisse dicit ca-
pite vi. hoc visionis est quæ non vigilanti offere-
batur: quod Ezechiel in campum inter coelum ter-
ramque situm delatus dicitur, id obuenit dormienti:
nam etiam murum templi Ierosolymitani Ezechiel,
cum in Babylonia esset, dicitur perforasse, & con-
similiter Ieremiæ indicitur vt cingulum abdat in
Euphrate fluuio Babyloniæ, & post dies aliquot
cingulum dicitur computruisse, cum tamen Iere-
mias nunquam fuerit in Babylonia, Sic de Gede-
onis vellere: nam loca persepe, tempora, personas,
& alia singularia Prophetæ circumscripserunt, quæ
ad visiones tamen referri necesse est. Quod cum
Ethnici & infideles multi non animaduernerent,
prophetias à Deo vigilantibus reuelatas fuisse pu-
tauerunt, & occasionem criminandi scripturam san-
ctam aucupantur: multa enim visionis sunt quæ
vigilantibus non potuerunt accidisse, & ex Scrip-
tura

David. 10.

ptura quoque discimus Prophetas consultos die so-
lum postero respondisse, nisi anticipasset visio: qua
conditione Ahias Propheta regine Samariæ vx-
ori Ieroboami respondit. Holda verò Prophetissa
legatos Regis Iosia in noctem iussit exspectare, &
Balaam legatos Balaci regis per noctem consiste-
re, quando per visionem asinam loquentem vide-
re sibi visus est, non autem (quod opinantur mul-
ti) audiuit vigilans. Diabolus quoque diuinorum
operum simia sacerdotes Apollinis in spelunca so-
porabat, & quicumque oraculum Mopsi consule-
bant, in æde ipsius dormiebant: ita enim Plutarchi
narrat præfectum quendam Asiæ cum Epicureo-
rum aliquot comitatu omnes religiones ludifica-
tium, puerum in ædem Mopsi misisse cum oclusis
literis quæstionem hanc continentibus, vtrum vel-
let Mopsus sibi à præfecto sacrificari, albumne vi-
tulum, an nigrum: puerum autem, cum noctem
vnam in æde dormiisset, reuersum dixisse dormi-
enti sibi visum esse hominem qui nihil amplius
quàm nigrum responderit, ex eo tempore Præfe-
ctum credentem Mopso sæpe sacrificauisse. Duo
tamen in discrimine prophetarum Dei & incan-
tationum Satanæ oportet obseruari. Vnum est
eos qui à dæmonibus inspirantur tum magis fu-
rere, qui autem à Deo sapere vt cum maximè.
Quamobrem Scriptura Saulem narrat, cum Spi-
ritus Dei incesset eum, studiosum fuisse, integrū,
sapientem, idque per biennium, cum verò Spiritus ma-
lus, amplius furiosum fuisse & prophetauisset (sic
enim

lib. de ora-
culorum de-
fectu.

enim scriptura^a, cumque in cœtu prophetarum esset
spiritus Dei inuasit eum, cepitque prophetare &
laudare Deum) & veteres Hebraei dixerunt solos
sapientes prophetas esse: contra verò Sibyllæ et A-
pollinis Prophetissæ nihil nisi furentes & spuman-
tes rabie prophetabant, similiterque demoniaci pro-
phetæ antequàm diuinent aguntur furore sum-
mo. Alterum diuinæ prophetiæ incantationumque
discrimen est, quod illa semper vera est, hæ à mali-
gno spiritû profectæ aut semper falsæ sunt, aut pro
vna veritate centum mendacia nectunt. Propterea in
lege Deus, Hac re, inquit, ^b Prophetas agnosce-
tis, cum quid dixerint ac non euenerit, ego non fuero
alloquutus ipsos. Neque tamen continuò Prophetæ fal-
sus aut improbus putandus est qui prophetiæ do-
num habuerit: hoc enim interdum ac non semper obue-
nit: quod si postea humano somnio nec diuinitus im-
misso permotus venturum aliquid dixerit quod non
eueniat, errat ille quidem, sed eo tamen non desinit
vir bonus esse & timens Dei: verum Deus hoc pacto
docet non esse standum humanis somnijs, & Eccl. ca-
uendum precipit vt credat somnijs nisi quod Deus immi-
serit. Ex omnibus itaque Prophetis quod Sam. tempore vi-
xerunt nullus præter Sam. fidelis & certus appellatur,
quod nihil quod non sit gestum pronunciauerit: & inter om-
nes quod theologos conuenit non semper Prophetis fan-
fuisse donum Propbet. fuisse etiam cui vnica visio, aut
duo triaue sœnia obuenerint, interdum verò gratiā
hanc diuinitus per totam Proph. vitam obtingere, vt Sa-
Elis, Elis, Ahis Silon. obtigit, quinetiam prophetia quod
non

1. Sam. 18.

Deut. 13.

1. Sam. 3.

Eccl. pen.

non euenit, aliquando Prophetis reuelatur, vt Micheas interminatus est Hierosolymis, Ionas Babylonem mox euersum iri post xl. dies prædixerat: cū tamen istud non euenerit vbi pacatus est Deus pœnitentia. Hoc idem Ieremiæ xxvi. Ionæ xi. & Ezechielis xvij. animaduertimus. Sed prophetia ferè desistit senio: vt Ieremiæ quinquagesimo primo dicuntur Ieremiæ verba desinere, cū tamen deinde pertexat historiam, vbi Hebræi annotant prophetiam tunc in ipso desuisse: & de sene Heli dicitur ipsum oculis fuisse captum, quod Hebræi accipiunt de visione prophetica: nam etiam Samuel admodum iuuenis visionem habuit, vt sacerdoti Heli iudicium Dei contra domum ipsius latum exponeret. Ideoq; apud Iosephum legimus de vltimis iuuenes visuros esse visiones, & senes somniaturos somnia: hæc autem illis longè inferiora sunt. Nonnunquam etiam gratia prophetica rationali parti infunditur, ac non phantasia, fortè ob phantasiæ vel imaginationis imbecillitatem: aut contrà infusa imaginationi ad rationem non permeat, tum quia imbecilla est, tum quia homo in contemplando sese non occupat. Aliquādo ita infunditur vt ad exsequendum mandatum homo compellatur, quod Ieremiæ qui solus suo tempore Propheta fuit videmus contigisse. Huic enim iubente Domino somnijs & visionibus vt populo exponeret futurum vt Hierosolyma ab hostibus obsessa caperentur vi, Rex populusq; caderentur gladio, templum conflagraret, oppidum euerteretur,

tur, rem imperatam à Deo non audebat explicare: sed ita sibi instituisse Spiritum Dei narrat, vt vi quadam prophetiam coactus fuerit pronuntiare: ac tum reclamante populo in foueam cornu referatam coniectus est & famem aliquantisper passus, donec clam à Rege euocatus veritatem rei declarasset. Etenim sæpè numero prophetia & somniū immittuntur vni vt moneat, minetur, aut declarat damnationem alterius, vt Eliæ de Achabo Rege, Nathani de Dauide, & Ahia de Ieroboamo indictum est: quamuis Dauid Spiritu Dei fuisset præditus, sed aut visione prophetica quā alij prophætæ habebant oportuit caruisse, aut non fuisse tam excellenti præditum. Hoc ita esse eo demonstratur quod si quando bellum aut magnum aliquid gerere cogitaret, visionem à Gade Propheta postulabat, aut Sacerdotem (qui comitabatur ipsum) iubebat Ephod induere vt voluntatem Dei ex Vrim & Thummim cognosceret. Hæc autem voces Vrim & Thummim Hebrææ sunt, quas LXXII. interpretantur declarationem & veritatem, Chaldaus (vt mos Hebræorum fuit mysteria condere) seruauit אֲרָמִים: Hebraicè vrim lumina, & Thummim perfectiones sonant. Hoc nomen fuit tabulæ in quam duodecim gemmæ erant insitæ, incisæq; duodecim filiorum Iacobi nomina, ex catenulis duabus impendentis maximi Sacerdotis pectori, vt in libr. Exodi legimus^a. Eleazar itaque Pontifex successor Aaronis iubetur in Numeris^b pro ratione Vrim consulere, vt res gerant ex ver-

^a Exod. 28.

^b Num. 27.

bo & responsione ipsius. Si res quæ gerenda erat bene casura esset, quæstione proposita gemmæ viuida micabāt luce, aut inspiratus à Deo sacerdos futura prædicebat: quemadmodum ex Scriptura discimus^a, & Iosephi antiquitatibus^b, ubi lumen istud ante ducētos annos quā viueret scribit de-
^a Esdræ 2.
^b Nehem. 7.
^c Antiq. lu-
^d daic. lib. 3.
^e cap. 9.
 fuisse. hic autem trigesimo anno à Christo natus est. Græci pectorale istud vocarunt λόγιον, id est, oraculū, quod vulgus ineptē vertit Rationale: Reges enim in causis omnib. grauissimis per Pontificem consulebant deū, & si non edebatur responsum hæc fuit irē Dei significatio. Quāobrem Saul cum à Deo abiectus esset (ait Scriptura^c) nihil responsum est, neq; prophetia, neq; somnio, neq; Vrim & Thummim: ille verò Sagam diabolico Spiritu instructam sibi præcepit inueniri, v̄ exitū prælii, quod postridie commisit & in quo cecidit, cognosceret. Dauidi contra^d aut Prophetæ visionē semper, aut somnio, aut per Vrim & Thummim responsum dabatur, atq; hic rem imperatam efficebat sedulo: Saul verò cum non paruisset, à Deo populoq; simul desertus, & ab hostib. occisus est: ad excusationem enim dicenti^e Regem Amalechitarum pecudesq; à se non fuisse cæsas vt de ijs sacrificia pararet Domino, respondit Samuel idololatRIA artibusq; magicis peiorē esse ἀπειθείαν, & præstare obsequiū omnib. sacrificijs. Apud Iobum^f q̄que legimus Deum misentem hominum eos commonefacere somnio aurēque yellicare docere quid factō sit opus vt eos humiliores efficiat,

ciat, idq; ter: si enim tertio monēti morem non gesserint, tum eos abiici. Quod si is quem Deus bono Spiritu agendū instruxit, agenti non obsequatur, obiectionem comminatur Spiritus: si corrigitur, non abiicitur: si non resipiscit, abiicitur. Atq; hi tres modi sunt quibus olim Deus hominibus declarabat voluntatem suam, visio, somnium, & pectorale sacrū. Quare Propheta Balaam à Deo inspiratus cum Israelitis benediceret, Beatū, inquit, populum qui incantationes non habet, cui futura cum opus est reuelat Deus. Quamuis autem ex Lege Dei promulgata, tot prophetijs, visionibus, iudicijsq; Dei quæ in Scripturis historijsq; sacris consignantur, ita de veritate & voluntate Dei bellē informemur, vt non sit opus prophetijs: certum est tamen non eo minus somnia, visiones, & bonos Angelos diuinitus immitti hominibus ad exponendam eis voluntatem Dei, ex qua seipsos regant & instituant alios. Hebræorum itaq; Doctores etsi oraculum Vrim & Thummim à tempore Babylonicæ reuersionis desuerat, confitentur aliquam diuinam vocem semper fuisse exauditam, quam Iosue filius Leui^g לִי נָא, id est, filiam vocis, Græci ἡχώ appellarunt. De veris autem indi-
^g cijs quibus homines his donis instructi agnoscuntur vt dicamus paucis, obseruanda sunt optimē recognoscendaq; ipsorum facta, inprimis verò quem colant Deū. Nam fieri potest vt visionem aliquis & somnium habeat, futura prædicat prout accidēt, edatq; miracula, qui tamē adoratio-

^a Lib. Pirke
^b aboth.

^a Deut. 13. nem aliorum Deorum prædicabit quàm eius qui fecit cælum & terram: neq; propterea fides huic habenda est, cum hoc vnum sit è signis quæ Deus disertè præcauit Lege^a, dicens se hunc somniatorè prophetamq; mittere ad experiendum amemusne & reueremur ipsum. Quibus ex verbis apparet non electis solum & viris bonis à Deo immitti somnia, sed improbis quoq; & infidelibus, vt consternatos eo seuerius præcipitet. Huius rei plenæ sunt historiæ, vt de Pharaonis somnijs & Nabuchodonosoris legimus: ante omnes verò principibus viris accidisse, cum de Reipublice statu ageretur. Plerumq; tamen vsuuenit quod ait Solomo in libro Sapientie, vt improbis terribiles horrendæ quæ visiones adsint: bonis verò, etsi nonnūquam somnijs consternantur, sua securitas & consolatio. Sic Vespasianus somnio monitus est se Imperatorem fore, cum Nero dentem vnum (quod postridie accidit) amisisset. Sic Antoninus Caracalla somnio Severum patrem stricto gladio audiuit dicentem, vt fratrem occidisti, ita te hoc ictu oportet mori. Sic Atheniensis tyrannus Hippas pridie q̃ occideretur somniavit se dextera Iouis in terram dari præcipientem. Artemidorus huiusmodi abundat historijs. Notandum porro illud est maxima naturalium somniorum parte naturalem humorè aut morbum hominis indicari, vt Galenus experientiam docuisse scribit somnium de stellæ casu, aut fractione currus cui ægrotus insideat, mortem homini portendere. Somnia diluculo accidentia homini

homini cuius animus vacet perturbatione, veteres pro veris annotarunt. Scriptura sacra præstituit regulam, ne credatur somnijs nisi quæ Deus iniecerit. Eorum signum est, si ab homine bono & verace manant, aut si ab improbo cum agitur perditio eius. Magorum verò, Atheorum, & vita consceleratorum turpiumq; somnia à Spiritibus malignis infundi postea demonstrabimus.

De naturalibus modis ad res occultas cognoscendas. CAP. V.

Naturalis diuinitio est rerum futurarum, præteritarum vel præsentium anticipatio, quæ nihilominus occulte sunt in cognitione causarum quadam veluti catena inter ipsas dependentium, prout has inde à creatione mundi ordinavit Deus. Hanc definitionem statui, vt iudicium fieri certò possit quænam sit licita, & quæ illicita aut diabolica diuinitio: quod ex nostra Magi definitione est consecrarium. Inter omnes autem philosophos & Theologos cõuenit Deum primam æternamque causam esse, & omnia ab eo dependere. Licet enim Plato tria mundi principia posuerit^a, Deum, materiam & formam, in Timæo tamen, Theæteto, alijsq; locis compluribus Deum supra omnes causas, & extra omnem consequutionem ordinemque causarum euehit. Demonstravit quoq; Aristoteles^b necessariò oportere vt deus vnus sit, pri-

^a Epist. 7. ad Dionem.

^b Lib. Physic. 6. & 8.

ἡ δὲ μέγιστος τῶν
φυσικῶν ἀπορίας

ma causa de qua omnes reliquæ pendeant. Itaq; im-
pietas Manichæorum evertitur duo principia esse
confirmantiū, vnum bonum, & malum alterū, vñ
elementaris mundi, alterum cœlestis & spirituum
bonorum Creatorem. Quod enim Marcionem
tria Epiphanius, Basilidem quatuor principia sta-
tuisse narrat, opiniones fuerunt improbæ & dete-
stabilis: nam πολυθεότης, inquit Proclus Academi-
cus, pura ἀθεότης est, & qui plures Deos infinitos
statuit Deū verū conat̃ tollere, ἀπειρία τῶν θεῶν αἰσχρο-
Sed de aliarum causarū consequutiōe philosophis
cum theologis minimè cōuenit. Academici enim
& Peripatetici docent Deum causam efficientem
esse primæ intelligentiæ (Hebræi Metatron vo-
cant) hanc secundæ causam esse, hanc tertiæ, sic de-
inceps ad causas usq; ultimas. Quamobrē Iulianus
apostata Plat. errorē & Iamblichī præceptoris sui
sequens in libr. quē aduersus Christianos scripsit
in eadem est sententia, & Christianos eo nomine
criminaſ, q̃ Deū affirmant principiū & originem
esse rerū visibiliū & inuisibiliū sine alio modo: etsi
hoc dogma nihil abludit ab ipso contextu historiæ
facræ, dicentis, In principio creauit Deus cœlum
& terram, tum creaturas singulas, ita vt ex ordine
agatur de creatione Angelorum ne rerum creatio
Angelis tribuatur; & homines quoq; arcanorum
Legis peritissimi his verbis, Deus creauit cœlum
& terram, materiam dicūt formāq; innui: vt opi-
nionem eorum evertunt qui nō materiam sed for-
mam solū à Deo factam fuisse putant & mate-
riam

*apud Cyril-
lum contra
Iulianum.

riam confusam iam antè exstitisse, errore perni-
ciosissimo. Origeni quidem & nonnullis placet
Deum ex ordine semper infinitos mundos cre-
auisse & cum visum fuit exscidisse, puta ele-
mentarem mundum septies milleno quoque an-
no, cœlestem verò quadragies nonies mille-
no: tunc omneis beatos spiritus sibi adunare,
& per annos mille materiam confusam infor-
mēque sinere: deinde virtute sua omnia in sta-
tum priorem dignitatēque reformare. Huic o-
pinioni requiem terræ septimo quoque anno, &
annum lubilæi quadragesimo nono accommo-
dant: ac propterea in creatione mundi aiunt An-
gelorum creationem reticere, vt ostendatur eos
corruptis mundis antecedentibus immortaleis
permanisse, q̃ Mirādulanus princeps in suis Ca-
balæ positionibus pro certo habuit. Hæc in arca-
na sua philosophia Hebræi² docent cum Origine:
quæ opinio etsi omnib. Theologis non æquē acce-
pta est, quia plus satis videtur in profundissima
Dei secreta penetrare, eorum tamen impietatem
refecat qui Spiridionem & alios Nicenæ synodi
Episcopos ludificati sunt, dicendo mirum illud ef-
se quod Deus inde à tot centenis annorum milli-
bus, ac potius ab æternitate infinita de mundo
hoc tandem faciendo, & quidem breui perituro,
ante tria aut quatuor demum annorū millia cogi-
tauerit: etiāq; hoc pacto speciem habitura esset
Rabbi Eliezeri sententia, dicentis Deum de lumi-
ne vestis suæ tanquam ex materia fecisse cœlos,
quod

² Rabbi lu-
da, & Leo
Hebræus, &
alij. lib. 1. c. 1.
apud Cyril.

^{Lib. Sapient.} quod non ab simile est à Solomonis dicto^a qui ante creationem mundi materiam confusam fuisse docet, & nihil noui sub sole factum. Verumtamen si infiniti mundi alij alijs successissent (quod dogma repudiandum est) fateri tamen oporteret materiam primam à Deo creatam esse: hoc enim sine impetate negari non potest. Alio qui sequeretur materiam æternam esse, causam efficientem à quandam effecto, & alia absurda necessaria, quæ alibi annotauimus^b sententiæ Aristotelis aduersari ostendētis non posse aliter fieri, nec posse à natura coherere ista, & vnicam primam causam esse demonstrantis: quemadmodum etiam Hebræi, Academici, & Stoici vno ore improbarunt ista, & Plutarchus^c, Galenus^d, adeoque ipsi Epicurei deriserunt. Nobis igitur sic constitutum est, Deum ex nihilo materiam creauisse, quod ^{אין} Hebræum significat: sin minus, ^{אין} facere, vsurpasset, vt cum Deus hominem de limo terræ fecisse dicitur, materia quæ antè comparata fuerat, desumpta: quibus verbis mysterium cellius innuitur, teste Rabbi Paulo Riccio, nempe ex anima intellectum à Deo fuisse factum. Atque hoc præterea in verbis istis obseruandum, dixit ^{עשה} facta sunt, ^ע verbum ^{עשה} ex propria significatione non, solum esse dicere, sed etiam velle, & sic Hebræos accipere: cum Deus sermonem ad res creatas, quæ nondum erant, non fuisset habiturus, sed inde à creatione rerum Angelos suos distribuerit, quorū opera res creatas instaurat & fouet. Deus autem si quando efficiens causa, forma, & materia

^{in method.}
^{cap. 6.}

^{lib. vii. c. 1.}
^{עו"ק תמיד}
^{לדבריו}

^{lib. de placitis Hippoc.}
^{erat. et placitis}
^{tonis.}

^{psalm. 33.}

mundi nominatur, non propterea cœli aut alterius creaturæ forma esse intelligendus est, sed is qui omnibus dat vt sint & sine quo nihil potest subsistere. Angelum cum dico, omnem potentiam virtutemque in genere volo intelligi quam Deus rebus creatis donat, & spiritus boni & mali, homines, venti, ignisque in Scriptura Angeli appellantur^e. ^{psalm. 103.} Quod itaque moueri cœlos cernimus cœlestiaque luminina, id Angelorum sit ministerio qui propriè dicuntur angeli, prout Theologi omnes & philosophi confitentur, adeoque ipse Aristoteles aiens vt cœli quinquaginta sint totidem inesse Angelos seu intelligentias: non quod Deus solo nutu nequeat sine alio modo regere omnia, sed quia magis decet ipsum rebus quas creauit vt. Ideoque in Scriptura legimus Deum esse in Angelorum cœtu, se ibidem spiritus malignos sistere, vt Prophetam Michæas narrauit Regibus ludæ & Samarig, & Deum Satanam in Angelorum cœtu compellare^f: ^{Iob. 1.} quæ Hebræi omnes de ministerio rerum creatarum accipiunt quibus Deus ad singula vtitur. Diximus antea quemadmodum homines Deus non alloquitur nisi per Angelos, sic nihil in rebus corporeis efficere nisi per corpora cœlestia, siue ordinaria potestate vtatur, siue extra ordinem immediatè faciat: quod Zachariæ viso demonstratur lucernarum in candelabro septem^g (quod in Apocalypsin ^{Zachar. 4.} postea fuit translatus, & ibidem interpretatur Angelus septem oculos esse quibus videt Deus) & Angelorum fundentium oleum ex duabus oleis

ad dexteram Dei, quos aiunt Hebræi septem planetas esse quib. diuina virtus infusa est per totū orbē manatura. Licet igitur semperq; licuit cœlestiū luminum virtutē inquirere, modō in causis naturalibus consistatur: nam in eo versatur Dei gloria quod per creaturas suas res facit tam admirabiles. Hæc sententia Damasceni^a, hæc Thomæ Aquinatis in libro de sortibus, & altero de iudiciis astronomicis, hæc Scoti: neq; amplectēdus Lactantiū Firmiani error, qui Astrologiam, Necromātiā, Magiam, haruspiciā a malignis spiritibus inuentas asserit: nam hoc quidem de aliis verum est, sed Astrologia effectorumq; cœlestium notitia a Deo donata est. Et quamuis Caluinus^b certo (opinor) consilio, quia Melanchthōnem animaduertebat in Astrologiam plus æquo incumbere eamq; magni facere, pro eo ac potuit Astrologiam depreflerit, mirabilia tamē astrorū effecta fateri cogitur, hoc vnum addens esse Deum superiorem istis omnib. & qui confidit Deo hunc nihil ab istis debere metuere. Atqui tantumdem Ptolemæus dicit^c, imperare cœlo sapientē, & Abraham Aben Esra maximus inter Iudæos Astrologus filios Israelis ait^d non subiici astris, de iis qui confidunt Deo intelligens: qui verō nō timet Dominū, inquit Solomō, transibit sub rota, cœlum proculdubio his verbis, virtutesq; & influētias cœlestes denotans. Eadem ratione Hebræus Philo allegorias Bibliorum explicans, vbi dicitur Cherubinus ante Paradisum gladio flammante rotam efficere, dicit hoc cœlum

^a in Theolog. sententijs.

^b lib. contra Astrologos.

^c in decalogum.

^d lib. pirke aboth.

flammans esse luminibusq; abundant cœlestibus, quorum vi & influentia materialem hunc mundū tuetur Deus, hanc verō materiam homini bruto terrenisq; voluptatibus seruienti esse impedimento ne in contemplationem admirabilium Dei operum assurgat, itaq; efficere vt tanquā in sepulchris, sic in corporib. suis sepulti iaceant: de quibus agit Scriptura Psalm. lxxvij. versu vij. dicens, Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorū non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt: q; locus complures nō attendentes ad Hebræorum allegorias torfit, a Chaldaeo verō Paraphraste in hanc formam redditur, Sicut occisi gladio dormientes in sepulchris quorum non recordaberis amplius, & ipsi quidem a facie diuinitatis tuæ separati sunt, nempe gladio cœlum naturalemq; eorum influentiam intelligens qui conditionem quæ a natura est & brutam bestiarum vitam prosequuntur. Quapropter etiam Deus aquas quæ sub firmamento sunt, id est, cœlestes influentias dicitur ab iis diuisisse quæ supra cœlos sunt, id est, ab Angelorum & intelligentiarum mundo. Evidentissimum verō potentia quam Deus cum astris communicatam voluit habemus testimonium, vbi dicit Iob^e, Poteris ne ligare Pleiades, aut stellas maioris vrsæ diiungere? An produces Hyadas & poteris gubernare stellas Arcturi? Hic Deus astra totius cœli annotauit quæ maximam vim exerūt in hoc elementari mundo, prout singulis anni tempestatibus cognoscitur in ortu & occasu heliaco & chronico i-

^e Iob. 38.

60 MAG. DÆMONOMANIÆ
pforum. Deinde verò vniuersè lobo dicit Deus,
Scisne leges cœli? tu ne potestatem cœlo daturus
es quam habet in terram? Hi omnes loci amplam
demonstrant potentiam quam Deus corporibus
cœlestibus indidit in hunc elemētarem mundum.
Quinetiam Deus creatis cœlorum luminibus edi-
xit vt sint temporum annorū dierūque signa: q̃
ad commoditatem numerandi dies referre fuerit
ridiculum, quia tot centena stellarum millia futu-
ra essent inania. Atq; hæc quidem magna facultas
& virtus admirabilis corporum cœlestium tantū
abest vt minuatur vllō pacto potentiam Dei, vt eam
contrā extollat euehatq; mirificet. Si enim virtus
lapidis, herbe, animalis cognita laudamus Deum,
quanto maius habituri sumus laudationis illius ar-
gumentum, si amplitudinem, vim, claritatem, ce-
leritatem, ordinem, stupendumq; motum cœlestium
corporum animaduertamus? Ideoq; Psaltes lauda-
to deo istarum rerum inferiorum nomine, cum ad
vim astrorum annotandam venit, extra se raptus

* Psalm. 8. exclamat in hanc formam:

*Suspiciens oculis tua celsa palatia cœlos,
Artifices digni quos peperere tui,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniq; astra,
Quæ doctæ Domini constituere manus:
Ecquid homo est, dico attonitus quem mente reuissæ
Sollicita, cuius te meminisse iuuat?*

Enimuerò cœlum theatrum est laudis Dei elegan-
tissimum, cuius luminum effecta quò magis agno-
scuntur

scuntur, eò magis ad Deum celebrandum homo
abripitur. Cernentes imperiti plenilunio nouilu-
niòque abundare marinos fluxus, alio tempore
breuioreis esse, fluxus quotidie spatio vnius horæ
tar. lari, in eodem agro, regione, climate, sed varijs
portibus reciprocari variè fluxus, obstupescunt.
Vident piscatores omnia ostracina esse inania: si-
militer animalia, plantæ, elementa que omnia mi-
rabilem sanguinis, humorum, medullarumq; mu-
tationem declinante Luna & augescente sentiunt.
Arborem ad ædificandam putatores non cædunt
plena, sed decedente Luna, alioqui lignum ædifi-
cijs foret inutile. Eodem tempore inferitur, planta-
rumq; radicibus accumulatur: grana & legumina
vanno excutuntur declinante Luna, aliaq; obser-
uationes innumere à veteribus fuerunt annotatæ,
quas videre est apud Plinium lib. xviij. cap. xxxij.
Criticos febrium morborūque dies fatentur
Medici à Luna gubernari, etiamq; Galenus libros
complures scripsit de hoc argumento, miratus id
quod in horoscopo a groti ferè animaduertitur,
oppositum Soli aspectum Lunæ aut quaterni in
morbis afferre mutationem manifestam, itemq; si
Luna stationem oppositam aut quaternā assequa-
tur ab eo loco vnde inuadente morbo profecta est.
Cōsimiliter in lue pestilentiaq; publica per singu-
los quadrantes Lunæ videmus innumeros subita
morte concidere. Verūtamen Galenus ab experiē-
tia iudicabat quam ex veterum obseruationib. di-
dicerat; nam ne verum quidem Lunæ motum co-
h in

<sup>De diebus
secretorij
Hippoc.li.1.
permagis.</sup> gnoscebat, vt ex libris ipsius constat^d. Quanto ma-
iore igitur admiratione fuisset traductus, si aliorū
Planetarum coniunctionū, reciprocantium aspe-
ctuum, fixarūq; stellarum effecta etiam in corpus
& constitutionem hominum percepisset: Veteres
enim hæc axiomata ex multorum seculorū exper-
ientia amotarunt, Saturno & Mercurio inter se in
bruto aliquo signo oppositis hominem qui tū na-
scitur balbum ferè aut mutum esse: Luna ad ortum
posita esse incolumem, defectum patiente non pos-
se infante viuere: nec cum diu viuere qui tum nasci-
tur cum Luna in coniunctione est. Arabes deniq;
cognita cœlestiū influentiarum in corpora faculta-
te, inaugurari nolebāt medicū nisi peritum Astro-
logiæ, & Græci peritos vtriusq; scientiæ Iatroma-
thematicos appellabant. Ne plura, ex cœlestiū re-
rum profluentia & humores cognoscuntur, & na-
turalis corporū humorūq; cōstitutio: sed malè
audiuit hæc sciētia, inquiebat Melanchthon, apud
multos propter eorū qui ineptè de ea scripserunt
ignorantiam. Astrologos uerò iudicium facere de
animis, spiritibus, vitij, virtutibus, meritis, & sup-
plicij Indignum est: de religione arrogare omniū
est indignissimū: q̃ multi faciūt, eos monetē adul-
teratores imitati q̃ plantis quidē & metallis quin-
tam essentiā extrahunt, mirificā olei & aquæ gene-
ra faciunt valde salutaria, de virtute metallorū &
transmutatione acutissimè differunt, sed nihilomi-
nus adulterinā monetā conflat: sic istorū Astrolo-
gorū multi cum ex horoscopo humorē & natura-
lem

lem corporis affectionē explicarūt, ad ea impuden-
ter transcendunt quæ corpus non attinent, vt con-
nubia, dignitates, expeditiones, opes, & alia huius
modi quibus nihil cū astris cōmune est, & si q̃ ius
in eas res haberēt astra, impiū tñ foret stultissimū-
quæ omniū de eo peruestigando laborare. Etenim
si Diuius falsò prædixerit igne aut laqueo peritu-
rū quinquā, tum mille mortes obit ante mortē si-
ne occasione miser: sin vera est prædictio, semp in-
quietus est geminato malo. Si cui diuius falsò af-
firmauerit ipsum magnū fore & diuitē, hūc eò spe-
inani perducet, vt bona sua otiosus & iners dilapi-
det: Sin verè, spes dilata (ait Sap.) facit vt homo
langueat, adeò vt cum res adest, iamdiu absit volu-
ptas. Et si in more habet Dñs vt eos qui scrutantur
ista frustrari bono expectato sinat, & malo à quo
sibi metuunt opprimi. Inexcusabilis verò illorū est
impietas q̃ profluentijs cœlestib. assignāt religiōis
dominatū: vt Iulij Materni scribentis eū cui Satur-
in Leone est victurū p̃diu & post mortē in cœlos
ascensurū: itemq; Albumazaris affirmantis eū qui
orabit Deū quando Luna cum altero planeta (cu-
ius nomen de industria placet reticere) in capite
Draconis cōiuncta est, impetraturū petitionē suā:
q̃d Petrus de Apono Magorū omniū qui fuerunt
vñquam Coryphæus se expertum narrat, vt homi-
nes ad eandem improbitatem pertrahat. Qua in-
re gemina est impietas & ignorantia: cum caput
& cauda Draconis nihil sint aliud quàm duo pun-
cta intercurrentis sectionis imaginariæ duorumq;
orbium,

orbium, quibus nec stella nec planeta inest, singulis momentis variantium. Quamquam maioris ad huc impietatis tenetur Albumazar, quod ex profluentiis celestibus religionum fines ausus sit circumscribere, Christianam religionem dicens anno M. CCCC. LX. desituram, quod tempus ante annos plus centum videmus effluxisse. Ineptè similiter Arnoldus Hispanus Antichristum anno M. CCCC. XLV. venturum prædixerat: & Cardinalis de Alliaco, qui librum suum infarciuit mendaciis huiusmodi, de fine trium religionum agens septies mille septingentos quinquaginta octo annos statuit à creatione mundi, aberrā a probato Christianorum Hebræorumq; calculo mille quingentis annis: idēq; Horoscopus faciens creati mundi Solem ponit in Ariete, quem in Libra fuisse docet disertus Bibliorum textus^a. Primum enim mundi creati diem fuisse eum quem dicimus, septimi mensis decimum (in quo Libræ signum est) ex Bibliis sacris didicimus. Amplius insaniuit Cyprianus Leonicus memoria nostra: qui religionem Iesu Christi mundumq; finem habituros dixit anno M. D. LXXXIII. & tam grauitè confirmat ut dicat, *Proculdubio alterum aduentum filij hominis in seculi maiestatis sue prænuntiat*, idēq; propter coniunctionē summā quę est in triplicitate aquatica Iesu Christi. Hoc verò in Astrologia insigniter absurdum est, in causa religionis impium: nullus enim Planeta vnquam signum suum stationemq; euertit: Iupiter autem piscibus coniungitur in ea coniunctione abs

^a Exod. 23.
Iosepho lib.
5. antiq. c. 3.
R. Abraham
Abē esra in
cap. 7. Danielis.
initium
mundi in Tis
ri constituūt
qui mēsis est
September.

abs qua iste metuit tantopere, Iouis cum Saturno, q̄ duo signa inter se amica sunt. Cum autē istud ita seriò confirmauerit ut dubitari de eo nefas videret, quā stultum illius est hominis factum qui Ephemeridas in triginta annos post consummationem mundi (quod iste fecit) conscripserit. Neque verò prudentius Cardanus iudicauit, rationes iniens horoscopi Iesu Christi & in Italia Galliaque excudi iubens, quibus Saturnum in statione nona significare putat desertam fore religionem, & Martem in domo septima coniunctum Lunæ genus mortis ostendere: ridicula omnia, cum Mars in signo proprio, id est, igneo versaretur. Verū summę impietatis est si quis religionē astris tentet subicere: quemadmodum Abenefra fecit, qui magnū ducem (quē vocat Mesiā) Iudæis liberandis prædixit nasciturum anno M. CCCC. LXXXIII. nec tamen illud accidit. ut igitur opiniones istas diuinationesq; impietatis & ignorantie plenas omitamus, eas solum naturaleis prædictiões accepturifumus quæ profluētis celestibus in corpora atq; humores tribuuntur. Certum quidem illud est, ingenia & mores hominum ad humores sape accedere, ut Gallenus ait in libro, Quod mores humoribus obsequantur: sed non semper est necessariū, cum inclinatio sit à natura solum, ac nō necessitas. Quum itaque lingua sancta (qua Adam, ut est in Genesi, omnib. rebus ex proprietate ipsarū, naturali indebat nomina) Saturnū nō legimus appellari, id est quietum & tranquillum propter natura-

lem eorum inclinationem quorum Horoscopum Saturnus obtinet (vt ferè sunt melancholici, tranquilli, & contèplationū studiosi) aut Iouem $\gamma\pi\alpha$. i. iustū, quia iustitię civili studere videntur ij quibus Iupiter dominus est horoscopi, aut Martem $\mu\alpha\rho\alpha$ id est, robustū, propter naturalem inclinationem qua eos afficit quorum præest horoscopo, vt eos quodammodo Martiales reddat aptosq; laboribus, & sic de ceteris; nō tamen continuō necessitatem poni opus est, sed inclinationem à necessitate liberam. Idem quoq; iudicium facimus de magnis superiorum planetarum coniunctionibus cū differētib; triplicitatibus, post quas cōiunctiones veteres permagnas mutatiōes in rebus pub. atque imperiis annotant accidisse: nullā. n. hic necessitatem adesse alibi demōstrauimus*. Nam etiam fieri non potest vt à ter mille annis solū ex quo obseruationes Astronomicę fuerunt traditę (antiquissima enim est Sennacheribi Assyrię Regis) tanta capta fuerit experientia quanta ad iudicium certū faciendum est necessaria. Itaque Ptolemæum videmus & Firmicum Borealibus populis triplicitatem ignis tribuere: Albumazarem verò Orientalibus, & triplicitatem aquarum meridianis, & cum hoc Paulum Alexandrinum^c & Henricum Mechliniensem facere Alcabitium verò Capharem, Abenacram, Messahalam, & Zaelem Israelitam triplicitatem terrę Meridianis assignare. Omnino certi nihil potest in futurū de mutatione rerumpub. constitui nisi fundamentum hoc fuerit confirmatum, prout

* lib. de rep.
et lib. de me
et lib. de histor.

b. s. magni
introducto.
vii.
in insit. ar
tis Apotele-
smatice.

prout amplius in libris de Repub. declarauī, ac proinde breuior hoc loco futurus sum. Nulla igitur fortuita prædictio statui, nulla vsurpari potest nisi quę nitatur experientia: quęcunque autem rerum experientia teneatur, tamen dominatus omnium semper est Deo cōmittendus, qui Solis & Lunę cursumpotens est sistere, vt fecit postulantē Iosua, & solem ad retrogrediendum impellere, vt fecit cū vitam regis Ezechię annis xv. prorogaret: nec dubium est quin is qui fidem in Deo collocat superior sit quauis cœlesti profluentia. Quamobrem Platonius quidam dicebat olim q naturam sequitur eum se fato submittere & cursui naturę singulis rebus elementaribus destinato: cū verò qui à bono spiritu agitur, omnib. fati potior rem esse. Vt autem maiestas Dei per illam scientiā naturę astrorum cœlestiumq; luminū reuelatur, sic etiam contrā damnandę sunt electionum Arabicarum fraudes, & illicitę iudicandę: & de iis oportet accipi decretum Concilij Toletani primi cap. 8. & Concilij quarti Carthaginensis cap. 89. Naturales diuinationes alię plus habent euidentię, quę sūt extemporis cōstitutione, prout ordinaria est illarū experientia. Ex his tota $\mu\alpha\rho\alpha$ scientia cōstat, id est impressiōum ignis in suprema regione, aut generationis imperfectorū corporū in media aeris regione: vt Luna rubēs significat v̄tos, imbres pallida, serenitatē clara. Fumida enim exhalatio quę gignit v̄tos similis est fumo quorubescit flamma, & pruna ex atro carbone rubet, ait Theophrastus q̄a

nigrū & clarum inter se confusa sunt: humidus vapor efficiens pluuiā serenæ Lunæ claritatē adimit: claritas verò nitente aere sine impedimento cernit. Hæ autē naturales diuinationes eò certiores sunt quòd experientia conueniat causæ, quæ non perinde abstrusa est atque huius inuestigatio: cur pluuiā hoc potiùs tēpore q̃ illo decidat. Hic dicit Astrologus mōstrari obseruatione veterū vapores primum, deinde pluuiam à Luna Hyadibus, Pleiadibus, aut stellis Cancri coniuncta excitari. Sed aliæ aliis sunt certiores in hoc argumento: cuiusmodi illa est ab antiquis omnib. p̃bata & oculis omnium exposita, quarta & sexta Luna si serena fuerit, constitutionem Luna totius certissimè præmonstrare, nisi qua coniunctio insignis interciderit: sed tamen nūquam huius rei causa fuit explorata, quod Virgilius optimè annotauit dicens,

l. Georg.

*Sin ortu in quarto (namque is certissimus autor)
Pura non obscuris in cælum cornibus ibit,
Totus & ille dies & qui nascetur ab illo
Exactum dā mensem pluuiis ventisque carebunt.*

His rebus plenus est Arati liber, quas nihil opus est minutatim pertexere. Taceo naturaleis medicorum prædictiones quæ in omnium oculis versantur, & ab Hippocrate Galenōq; libris singulis, maximè verò in libro de arte parua exponuntur: ut cum ait si quis debilitatem neruorum palpitacionemque senserit, eo de podagra ventura confirmari: dysenteriam si à melancholia inceperit lethalem esse, & cætera. Est quoque Phytosco-

pia, id est, occultarum rerum ex plantis prædictio, ut virga è corylo per medium dissecta si tenetur manu, eò inclinatur ubi metalla sunt, quod omnes metallici plurimum experti sunt: itaque ad augendam corylū metallica terra ipsi apponitur. Hæ prædictiones omnes experientia cognitæ etsi causas occultas habent & incognitas, naturales sunt tamen: quarum inuestigatione amplitudo operū Dei & admirabilis forma retegitur. Quemadmodum autem naturales modi quos Deus cognoscendis occultis rebus & futuris dedit boni sunt & laudabiles: iidem quoque sunt modi quos Deus nobis præmonstrauit ut tueamur nos ipsos, nutriamus, induamus, incolumitatem vim & alacritatem conseruemus, & curemus morbos, modò ex animo illud agnoscamus virtutem alimentorum medicamentorumq; & alias occultas vires quæ elementis, plantis, lapidibus, metallis, animalibus insunt à Deo proficisci, qui vires eis cū videtur adimit frangitq; facultatem panis (ut in Lege Dei est) immittens famem. Qui enim rerum naturalium viribus sic utitur ut si manarent ab eis, Deo iniuriam facit ad quem laus tota pertinet. Ac propterea Galenus xx. libros quos de usu partium corporis humani scripsit, postquam admirabilia secreta quæ in eis sunt retexerat, hoc dicto terminat, videmur nobis elegantem honoris cantum in Dei laudem cecinisse: meliusq; Seneca reprehendens eos qui aiunt, hoc aut illud natura fecit, Tu

naturæ (inquit) Deo nomen mutas: quanto pulchrius si dixeris, Deus hoc aut illud fecit. In tota Scriptura sacra nō exstat istud Naturæ vocabulū sed ubiq; dicit, hoc effecit Deus, fecit Deus vt illud fieret, & transitivū verbum Hebræū adhibet *עשה*, quod est (vt ita dicamus) fecit facere: sed hoc verbū Græci & Latini actiuo verbo reddiderunt, cuius verbi abusus errores nō paucos attulit eorū q̄ Deo res attribuerunt maiestate ipsius indignissimas. vt cū dicit Deus rotas ē Pharaonis curribus sustulisse, primogenitos Aegypti occidisse, eū nihil fecisse nisi per Angelos constat: nam populo suo præceperat vt superliminare ianuarum sanguine Paschalis agni obsignaret, vt videns (inquit) sanguinem vobis intactis prætereā, neque destructorem patiar venire in domos vestras. Ita solet Scriptura Deo rerum creatarum opera tribuere tā mala quā bona, vt cū Esaias inquit, Nullum est malum in ciuitate quod non fieri fecerit Dominus, & Ieremiæ xxxij. Omne malū hoc venire feci super locum istum et si: spiritus hominēsq; pessimi plerumque sunt illius administri, vt est apud Malachiā, Increpabo deuoratorē ne perdat fructus vestros & vites vestras efficiat steriles: idque adeo quā ad Deum confugiatur, ne alius quā ipse timeatur, neue alteri præter ipsum agantur gratiæ, aut alterius laudes quā solius Dei prædicentur. Etenim nō fugit Hebræos operum Dei & naturæ differentia à Salomone non rarò annotata, vt cū in Prouerbiis allegoricis ait, Filius sapiēs obsequiū man-

mādati patris, neq; obliuiscit legem matris, nepe mandata Dei & legem naturæ intelligens. Nam horrendæ omnes idololatriæ inde omnino profluxerunt quod relictus fuit Deus, bonorum acceptorum honos exhibitus atq; gratiæ Soli luminibusq; cœlorum, tum spiritibus postremò inferioribus creaturis. Atque hoc pacto Aegyptij boues adorauerunt, quia maximum ex bobus emolumentū percipitur, Palæstini & Amorrhæi arietes quos vocabant *Estherohi*, & quibus vescabantur: qua in re falsus est Cicero^a cū ait, Nulla gens est tam stupida quæ id quo vescatur Deum esse putet. Hæc ^aLib. de natura Deorū. igitur satis futura sunt ad demonstrandum naturalibus modis quibus aliquid consequitur esse licitos & à Deo institutos, si ad ipsum non ad res creatas honor & laus eorum nomine referatur: siue futuris rebus abditisq; cognoscendis siue efficiendis aliis, vt si certorum lapidum plantarumq; indiciis ac non diabolicis artibus metallicæ venę peruestigantur. Præterire tamen silentio nō possum quod Ioannes Picus Mirandulanus Princeps scribit in magicis positionibus, naturalem Magiam nihil aliud esse quā *μετεωρική* Physicæ quo reti Satanas nobilia multorum ingenia in nassam suam pertrahit, sic fore cogitantium vt naturalium rerum facultate virtutes cœlestes non attrahantur solum, sed etiam vi quadam compellantur. Idem verò positione xxlij. confirmat nihil figuris & characteribus in Magia esse valentius, & positione xxi. barbaris & *αόρτοις* vocibus plus inesse virium quā his quæ aliquam

aliquam habent significationem: quarum rerum vanitatem ac impietatem potius antè ostēdimus. Verum ut fraudis istius arcanum retegatur quod idem autor aut quisquis fuerit abusus nomine illius conatur tegere, positione xxviij. in hymnos Orphei hæc verba legimus, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit, id est, Satanam non inuocauerit. Panos enim appellatione veteres omnes eum intellexerunt qui Hebræis est Satan, terrorēque Panicos dixerunt eos qui à diabolis afferuntur, & quibus dæmoniaci agitantur cum malignos spiritus ad vexandum se irruentes fugiunt: & Plutarch. libro de Oraculorum defectu principem dæmonum magnum Pana vocat, ad cuius mortē alij demones clamoribus magnis flebiliter eiulantes auditi sunt Tyberio Cæsare imperium obtinente: quam historiam Eusebius quoque confirmat in libris de præparatione Euangelica. Similiterque positione xi. per Leucotheam Lunam intelligit, quā Hebræi נָחִישׁ id est, albam vocant, & positione xix. dicens nihil esse quod in Magia effectum sine vesta consequatur, sacrificia igne confecta intelligit. Idem ex Cabala pestilentem Magiam efficit & fundamenta Legis Dei prorsus evertentem, ut facile agnoscat quisquis ad rem propius attēderit: Cum enim Cabala nihil sit quàm recta diuinæ Legis interpretatio quam litera adumbrat, hic cōtrā eō solum spectat ut literarum & characterum vi faciat miracula. Hanc fraudem placuit retere, ut quicumque Agrippam magorum magistrum legerint & qui

& qui idem sentiunt se porro non sinant decipi, lapidibus, plantis, alijsque rebus naturalibus abutentes ad virtutes & profluentias celestes attrahendas. Quamobrem Hippocrates libro de Morbo sacro Magos dēfatur qui se eo tempore iactabant Lunam attracturos: hoc enim (inquit) foret Deos planis subijcere, & cælum terramque hominibus mancipare: quod & principiis naturæ & ipsi contextui sacræ Scripturæ in loco aduersatur, ubi Deus legum quas cælo terræque tulit mentionē facit. Quinetiam technam hanc demonstrant characteres ipsi & figuræ diabolicæ, barbara vocabula, & quæ nusquam intelliguntur, quæ nihil cum elementis commune materia formæve naturalibus aut qualitatibus habent, quæcunque tandem illæ sint. Non sunt igitur artes, vanitates, & superstitiones Ethnicæ idololatrarum Magorumque velandæ naturæ nomine: ut plerique Magi olim persuadebant artes suas in sola plantarum, animalium, lapidum, metallorum, celestiumque corporum facultate positas esse: quod Arabes quoque docent ut scientiæ suæ dignitatem, Magis impunitatem comparent, Avicēna, Algazel, Alpharabius, & Agrippa memoria nostra: ac propterea opinio hæc quondam inualuerat, ut est apud Plinium lib. xxvi. cap. iij. Æthiopide herba amnes ac stagna siccare coniecta, tactu clausa omnia referari: Achimenide coniecta in aciem hostium trepidare agmina, ac terga vertere: Latacen dari solitam à Persarum rege legatis ut omnium rerum copia abundarent, id est, re-

gia diplomata quæ terrorem omnibus populis incuterent. In eodem numero ponimus quod Plinius de Verbenaca scribit (Græci *λεπιδω* dicunt) febres abigere, amicitias conciliare, nulli non mederi morbo: quod Plinius ipse ridet omnesque medici, quibus diuturna experientia constat nihil horum Verbenacæ posse, neque valentissimam omnium Cynocephalam, neque Homeri nepenthes, neque herbam Moly, quam Plinius non iniuria ridet non quod multi velut thesauri non sint in rerum natura conditi, qui in dies reteguntur, in primis vero igne quintam essentiam abstrahente: sed hæc vanitates, quas recordatur Plinius, non comparentur quæquam. Simile quoque iudicium de eo facimus quod Plinius ex Democrito narrat, aues quosdam esse quarum confuso sanguine serpēs gignatur, quem quisquis ederit intellecturus sit alitum colloquias: quid si etiam dixisset vitulorum: item de adamante aduersus incantationes, curatio rubro aduersus carmina, iaspide contra demonum umbras, Lycorio contra præstigias, & de eo quod Dioscorides lib. v. ca. xv. narrat pulueratū lapidem Memphiticum & cum vino & aqua potum stupidū planē hominē reddere. Diuinas prædictiones siue prophetias neque à natura neque ab humana voluntate diximus procedere, sed à pura Dei inspiratione sine modo vel Angelorum opera: Naturales verò prædictiones fieri per cognitionē causarum effecta sua antecedentium, & naturales rei alicuius assequendæ modos cōmuni ratione nosci, si à causis ad effecta venias.

lib. 10. nat. hist. ca. 49. Gellius lib. 10. cap. 12. Philostratus Lemnius.

venias. Humanæ autem prædictiones et si quodammodo à rerum natura pendent, humanæ tamen eò dici possunt quod neque semper certæ sunt, ut natura est, neque semper incertæ, siue propter causarum ignorantiam, siue propter ingenij humani imbecillitatem: & eas quisque in sua conditione facit ab experientia. Exempli gratia, Politicus videns in Republica impunè abire scelera & sine præmio merita, prædicit illius casum: cum autem prædictio hæc neque ex causis naturalibus pendeat, neque speciatim sit ei à Deo exposita, humana potest appellari, & ea quidem licita, sed non pro certa & indubitata affirmanda: hoc enim pacto inuolaretur in consilium Dei, qui sæpe contra vim omnium sartam tectam ciuitatem bonorum votis precibusque præstat: Itaque Deus Abrahamæ promittebat si decem homines à sceleribus Sodomæ integros offenderet, non esse regionē ab ipso periturā. Verum si quando bonos & virtutis studiosos viros à Deo subinde recipi in cælū videris, tū ne dubites imperiū illud propediē grauissimis procellis ruiturum. Quemadmodū autem homini politico suæ prædictiones sunt, sic etiā pro cellas, ventos, imbres, tēpestates quæ naucleri præuidēt ab ordinaria experientia, ut cœlestiū motuū sint imperitissimi: pastores quoque si putre iecur leporinū viderint, luē ouium prænūtiāt: similiterque agricolæ cū sinapi viderint, aut densitatem baccarū quas *Ribes* vocant, aut quid simile animaduuerint quod experientia sine cognitione causarum naturaliū & reuelatione

diuina didicerunt, fertilitatem anni præfagiunt. Hæ autem prædictiones, nisi quis eas pro indubitatis affirmare & teneri velit non sunt illicitæ, vt neq; in pari causa Metoposcopia, quæ ex sola vultus inspectione interiores hominis perturbationes diiudicat: e quibus aliæ sunt naturales, vt subitus rubor pudorem, pallor metum denotat, quibus sunt naturales causæ: aliæ humanæ potius quam naturales, vt micantes bubonū oculi crudelitatem plerumq; designant (quales Sylla & Cato Censorius habuit) & sanguine guttati: eademq; ratione simi dicuntur impatientes atque cholericæ, nasones contra plus valere prudentia & patientia. Atque hoc quidem epitheton inter cætera sibi Deus arrogas, qui Moſen alloquens^a proprietatibus decem hanc adiicit אַרְרָא, id est, magno naso, vt Hispanica editio Complutensis & Antuerpiana ad verbum exprimunt, & alijs quoq; Bibliorum locis Deus magno naso vocatur, qd omnes interpretes exponunt patientem, vt contra אַרְרָא breui naso, Hebræi promptum ad iram vel iracundum interpretantur. Quæ res pariter ostendunt licere vti naturali Metoposcopia, cuius Orientales populi admodum periti sunt. Sed non continuo perpetua lex inde conficienda est: homines enim ita personatos inuenias tantoq; artificio & fūco ingenium suū obuelantes vt eos non ineptè dominos suorum vultuum nominaueris, à quibus delusi multi locū derunt prouerbio, Fronti nulla fides: qua ratione Alcibiades in cachinnum effusus est cum Zopyrū phyllo-

^aExod. 34.

physiognomonem de Socrate dicentem audiret eum mulierosum, adulterum, & iracundum esse, quod Socrates quidem fatebatur, sed mutatum se amore sapientiæ. Itaque hominem videmus facie virginea, animo leonem esse, vt erat Alexāder magnus, & contra qui leo videtur fronte, animo esse leporem. Humana igitur est Metoposcopia cum suis prædictionibus ob incertitudinem ipsius, licet Aristoteli liber Physiognomiae Metoposcopiæ continēs (qui nihil Aristoteleum sapit) tribuatur. Chiromātiā verò vel Chiroscopiam in numero Physiognomicarum artium poni insulsum est, cum inter principia magistrorum qui de ea scripserunt non magis conueniat quàm inter ignem & aquam prætereaq; lineamenta mutantur plurimum, neq; exstent vnquam in puerili, virili, & senili eiusdem hominis ætate similia. Omitto populares prædictiones cæteras, quia numero isto indignæ sunt vt si rana plurimum coaxauerint, si mergus in aquam inuolet, si grues ab aquis auolent, portendi pluuiam, & similia innumera quæ humana sunt & bona ex parte appendent causis naturalibus. Alię quoq; prædictiones humanę in vsu sunt quamuis re ipsa illicitæ, quia superstitiosam fidem, metum à rebus vanis, & diffidentiam à Deo velut comites adiunctas habent. Hoc enim certo est certius, quis prædictiones superstitiosas aut timet aut credit, cum semper potentiæ Dei diffidere: vt qui olim domo exiens ad limen offendeat pede, præcipiebat animo infortunium (quod Bruto euenis-

se aiunt quo die occidit Cæsarem) aut cui annulus excidebat cum sponsus in sponse digitum esset inferturus. Similiter apud antiquos fuit coniectatio (palmirum augurium dixerunt) ex palpitante membro, quod certè naturale est & naturalis causas coniunctas habet. Sed hæc iustissima est à Deo ultio, quòd ij ferè qui credunt ista, ac non ij qui ludificantur ea opprimuntur malis. Quamobrem Cæsar nunquam rationem istarum vanitatum habuit, & ipsi contrà successerunt omnia quàm diuini prædixerant. Nam cum è naui descendens in Africam repentè cecidisset, quamvis hoc argumentum malè ominarentur augures, dixit, teneo te Africa, & tribus victorijs insignibus reportatis inimicos omnes post dies paucos profligauit. Similiterq; prælii Pharsalici (ubi Pompeium superauit, qui longè maiores habebat copias diuinoscq; omnibus ante prælium adhibuerat) exitum noluit vti quam à Magis percontari. Multorum principum historias annotauimus, qui consultis diuinis perierunt miserè. Ariouistus Germanorum Rex quadringentis hominum millibus instructus cum de die conflictus mulieribus Sagis haberet fidem, & inire prælium ante nouam Lunam ab illis vetaretur, Cæsar re (vt scribit) cognita statim commisit prælium atq; superauit. Sed ne longè exempla perantur, fuit qui per Magum exitum Parauini prælii voluit cognoscere, & visis hostium copijs, responsum per priscis oraculis reportauit: exitus vero toti Galliae fuit luctuosus. Sed de his rebus seorsim

sim postea dicturi sumus. Alterum nostra memoria exemplū fuit in Rege Sueciæ: nā literis ad Principes Germaniæ scriptis anno M. D. LXXIII. exponitur Henrico Sueciæ Rege Sagas fuisse quatuor, quæ se gloriabantur effecturas ne rex Danie victoriam consequeretur: sed vna istarum maleficarum capta non impediuit carnificem quin viua igne consumeret, & Rex Sueciæ post annos quatuor à subditis interceptus, dignitate spoliatus, & in vincula, quibus adhuc tenet, coniectus est. Hactenus de humanis prædictionibus: nunc de illicitis modis videndum est,

De modis illicitis ad perueniendum eò quò intenditur. CAP. VI.

Diximus eum Magum esse qui diabolicis modis atq; illicitis sciens prudens ad aliquid conatur peruenire: iam igitur modos illicitos cognoscere necesse est. Ac modos quidē eò quò intendit animus perueniendi (si licitū est) ope Dei, aut medijs quæ in rebus creatis exhibet tum naturalium causarū cōsequutione tum effectorū inter se coheretium, aut deniq; libera hominis voluntate, iam declarauimus. Sed si qui rem licitam conātes assequi ad quam neq; natura, neq; facultate humana adiuuentur, Deum qui omnia potest minimè accesserint, aut accedentes nō ritè sed tentandi gratia fecerint, aut si bono quidem animo sed rebus secundis à Deo

^a Iere. 14.

^b Ione 4.

à Deo discesserint adeò vt in aduersis ab ipso deferantur, illiciti sunt modi: vt cum Deus inquit apud Ieremiam, Si Moses & Samuel me nunc orarent vestra causa, non exaudirem eos (hi autem ante secula multa obierant, & dum in viuis essent, solebant iram Dei precibus suis mitigare) & alibi Prophetæ imperat^a, Ne ores pro isto populo in bonum, nam neq; ieiunijs neq; precibus & sacrificijs illorum exaudiam ipsos, sed fame & peste consumam. Eos enim oportuerat celos precibus per rumpere, & in Dei fide persistere, qui minatur quidem vehementer sed repente sedatus est, vt ait Ionas, Huic Deus prænuñtiauērat se Niniuen intra quadragesimum diem euerfurum esse: cum autem populus, qui res creatas vt Solem & Lunam adorabat & omni idololatria magicisq; artibus circumfluebat, præ se ferret magnam resipiscentiam, Deū quoq; pœnituit: quod Ionas indignatus factum cum Deo expostulauit dicens^b, Nonne sciebam te Deum esse mitem, misericordem & clementem præ omnibus, & ultionis, quam institueris, momento vno pœnitere? Vir autem impatiens desperat & diabolū ad opem aduocat, vt Saulem regem videmus cum de euentu instantis prælii Deum, Prophetas, & Sacerdotes consulisset, ad cognoscendum suæ rei exitum ad Sagam abiuisse. Alij thesauris inueniendis, alij depellendo morbo, alij voluptatibus perfruendis, alij consequendis honoribus & dignitatibus, alij futuris rebus aut absentibus percipiendis, alij omnium pessimi hosti-

bus

bus vliscendis accersunt diabolū: qui vocatus non semper respondet quamuis sit præsens & propinquus non solum quærentibus ipsum, verum etiam fastidientibus (vt alibi ostendemus) sed importuna frequentia rogari experit. Qui autem ex Magis Deo renuntiant & ad Satanā conuersi dant expressa conuentione fidem de obsequio, seruitute, submissione, & adoratione huic exhibenda, hi Magi, vt qui maximè, sunt detestabiles. Sūt etiam qui vt illud sciant quod expetunt Satanam horrēt consulere, sed Magos adeunt intrepidè, modò nō intersint sacrificijs: quo facto penè tam grauitè Deus offenditur^a quàm si Diabolus ipse adiretur: item qui Satanam non essent accessuri vt leuentur morbo, sed non dubitant tamen Magos consulere qui Diabolū precantur coram vt sanet ipsos: quem admodum nuper in Valle (hoc suburbij Laodunensis nonien) quædam malefica mulierem miserā grauissimè decumbentem sortibus liberauit, cum procidens in genua demisso in terrā vultu Diabolū magna voce sæpius inuocasset vt curaret mulierem, & verbis aliquot enunciatis buccam panis dedisset ei comedendam: atque hoc modo curata est. Quod quidē planè tantidem est ac si ægrotans ipsa Diabolū de valetudine orauisset: itaq; præstaret vel crudelissima omnium quæ vnquam cogitari possint perire morte quàm eo pacto curari. Sunt item alij qui neq; cum diabolo neq; cum Magis consociari volunt, sed diabolicis modis abutuntur quos Magi ope diaboli soliti sunt exsequi:

^a Leuit. 19.

et 20.

Deuter. 18.

hic enim modos istos vsurpantibus preſto eſt cō-
ſiliaq̃ eorum dirigit. Atque hec tacita cum Satana
conuentio eſt, vt Auguſtinus ad diſtinguendam
conuentionem expreſſam definiuit. Hic enim & i-
tem Aquinas, Durandus, Egidius Romanus, a-
lijq̃ theologi vno ore duas eſſe cum Satana pacti-
ones docent, vnā expreſſam quam faciunt Ne-
cromantici & Magi illi qui adorāt ipſum, alterā
tacitam ſiue implicitā qua tenent omnes idolola-
træ & quicunq̃ ſcientes hærēt ſuperſtitioſis obser-
uationib. naturali cauſa vacantib. Hæc illorū defi-
nitio. Certū quidem eſt eum qui ex volatu auium
ſucceſſum inſtituti ſui itineris cupit cognoscere, vt
religioſe veteres factitarunt, Magum dici non po-
ſſe, neq̃ expreſſam tacitamve cum Satana conuen-
tionem inuiſſe quāuis ſit idololatra, neq̃ tam gra-
uiter offendere q̃ ſi quis neſciens à Deo interdictū
fecerit curioſe: vt etiā qui curioſe aut per errorē fa-
cit nō ita offendit vt qui ſciuit veritū eſſe diuina le-
ge, ac ppter eā vocēs, *Sciens prudens*, ad definitionē
Magi adiecimus. Sed ille omnino tenetur culpæ q̃
interdicto legis diuinæ cognito & contēpto ſe ad-
dicit iſtis, ac p̃inde cōmuni cum Magis ſupplicio
plectēdus, etſi leniore quā eſſe illorū debeat qui
expreſſa conuentione cum Satana deuincti ſunt.
Verū vt Sortilegi vocabulum exponatur (hoc
enim frequens Magorum genus eſt) iſ eſt propriē
qui ſorte vtitur & in actionib. illicitis conſecit ſor-
tes. Quædam enim ſors lege Dei, quædā politi-
cis legibus probata eſt, Iofuam videmus cogniturum
quiſnam

ad. ap. mat. 1. 1. 1.

quiſnam anathema cepiſſet Ierichunte ſortē de to-
to Iſraelitarū exercitu cōieciſſe, ſimiliterq̃ Samue-
lem cū Rex habendus eſſet cōiecta ſorte dixiſſe
Domine da ſortē (quem morē amoliendæ poteſta-
ti & ſorti diabolicę veteres vsurpabant) tum Ben-
iaminis tribui ſortē accidisse, deinde ſortitione de
principib. familiarum facta familiam Cis obueniſ-
ſe, e cuius domesticis coniectam ſortē Sauli accidiſ-
ſe, quem Deus regem in populum ſuū declaraue-
ratine quis ſceptra regalēſque coronas putaret for-
tuito obtingere: Saulē poſtea de toto exercitu
ad cognoscendum quis ieiunij legem feciſſet irri-
tam ſortitione facta deprehendiſſe Ionathanem,
qui ſolus contra interdictum Regis mel comede-
rat. In Leuitico^a quoque legimus ſortem in duos
hircos fuiſſe coniectam, vnum ſacrificandum Do-
mino, alterum Zazeli committendum: quod my-
ſterium L X X I I . interpretes nolentes Ethnicis
reuelare, Zazel & πορρωπαλιος reddiderunt, id eſt,
emiſſarium, quia mittebatur in deſertum neque
inueniebatur ampliū. In Actis quoq̃ Apoſtolorū
legimus ſortitionē Matthiæ & Barnabæ fuiſſe fa-
ctam. Idem inter Ethnicos pariter fuit obſeruātū.
Etenim ſi qua tēpeſtas grauis incūbebat mari, ſor-
tem conſeciebāt nautæ, & qui ſorte obuenerat mit-
tebāt in mare, vt longē factū eſt^b. Ordinariē itē fre-
quentat ſors in ſucceſſionib. diuidendis^c & bonis
cōmunibus, populorū legib. permiſſa, & valde ne-
ceſſaria rixis & contentionib. quæ infinitæ ſorent
euitandis. Sic Romani in cauſis publicis ſortie-

^aLeuit. 16.

^bJonæ 1.
^c1. ſed cū am
bo. de indic.
ff. l. ſi duob.
commu. de
leg. C. & c.
ſors. & c. hi
qui. & cap.
illud. 26. q.
2. & ca. ult.
de ſortileg.

* *Asconius in Verrianas* bantur ludices^a, & magistratus provincias onerant, nisi inter ipsos aliter conueniret, quod Latini dicebant sortiri aut comparare inter se provincias. Hinc scruissimi illius belli inter Marium & Syllam occasio, quod bellum in Mithridatem sortitione obtigisset Syllæ, & Marius libello ad populum sortitionem voluit eripere. Ex his igitur constat ex se licere sortem si res merebitur, & verba illa, Domine Deus cedo sortem, quæ in Scriptura sacra sunt tenebuntur, non autem Mercurius (quod faciebant Græci) κληρωτής inuocabitur. Græci enim principio Hermem siue Mercurium (id folio nomen oleagino) immittebant in κληρωτὶδακάδον, tum iniectis sortibus Hermem ante omnes ex cado educabant: quæ ratio Ethnica vt corrigeretur Christiani cum sortiuntur Regem, primam Dei educunt sortem. Verumtamen ne hoc quidem satis est, ad sortitionem inuocari Deum, sed religionem oportet adhiberi ne alijs in rebus quam necessarijs vsurpetur, vt sunt ea quas modo diximus: alioqui si quis res leues sortiri, aut curiosa mente experiri, aut in consilijs publicis bellumne suscipiendum aut aliquid magni sit instituendum volet cognoscere, sortes conijci indignum est: sic enim Deus tentatur, quod disertè prohibetur lege. Itaque in causis huiusmodi David sanctique homines consulebant Deum, qui voluntatem suam aut per Prophetas, aut per Sacerdotem Ephod & Pectorale (de quibus antè diximus) gestantem exponebat, aut per somnia & visa consulentibus reuelabat: cumq; in rebus

rebus omnibus grauissimis homines sancti consilium à Deo postulassent, si quando non respondebat, letum tamen rei euentum dabat, si quidem res bona esset, rectusq; animus consulentis. Cumq; pacem Iosue Deo inconsulto cum Gabaonitis pepigisset, ab ijs deceptus est, quia Deum (ait Scriptura) non consuluerant. Quamobrem iustius adhuc fuerit diabolicas sortes reprobari in quibus Deorum exterorum inuocantur nomina, vt olim fuerunt Eliensium, Lyciorum, Prænestinorum, & Antiatium sortes, quas hic exponi non est opus, sed magis sepeliri obliuione sempiterna. Illicita quoque est Astragalomantia, ex tesserarum & ossiculorum iactu inquirens quid fieri, quid mitti oporteat: etsi veteres non raro, & nostri hodie plurimum abutuntur: vt ter à Germanis sortem fuisse iactam testatur Cæsar ad cognoscendum Marcumne Valerium legatum ipsius necaturi essent, cumq; sorte euasisse. Eodemque iure par esset omnes sortitionis ludos omnemq; aleam exterminari, prout Martia lege & alijs antiquis legibus interdicitur. Similiter nefarium est & diabolicum omne sortis genus quod res aliter quam quibus modis diximus perquiruntur: vt olim fuerunt Homericæ & Virgilianæ sortes, & cum primus versus ex aperto Homeri aut Virgilij volumine applicabatur sorte: item cum obseruatur apertura Euangelij, vt iam olim abiectis Homeri & Virgilij sortibus fuit factitatum (quod genus vocabant sortes Apostolorum & Augustinus ad lanuarium scribens improbauit) & rece-

Αστρομαν-
μαντεια.

ptum memoria nostra Dodecaedron, & ad præ-
cipiendos casus Pastorū ludus: quæ omnes forme
νῆμας improbe sunt & diabolicæ. His sortib. illicitis Geo-
mantiam annumerabimus aliam artem diabolicā
quæ libris editis & excussis inualuit maximè, sitam
in alea & fortuito illius iactu qui puncta signave-
Τῆφραμαντία rit è quibus figuræ quindecim constantur. Idem iu-
diciū de Tephramantia, quæ fiebat è cinerib. (vt
è terra primum Geomantia à qua hæc diuersa est)
iam inusitata arte & quam nolim explicare vt se-
νῆμας pulsa maneat: item de Botanomantia & Sycoman-
Συκομαντία tia ineptioribus artibus & planè ridiculis, in qui-
bus prout folia vento per noctem agitata inter
se coocurrebant fiebat coniectatio. Etsi hæc ab
^a lib. 6. Act. illa discrepat cuius Virgilius^a & Liuius^b memi-
^b lib. 22. nerunt, cum sacerdotes folijs super puluinaria
positis inscribebāt eorum nomina qui postquam
idola adorauissent sciscitabātur veritatem: huic e-
nim coniuncta semper est plana idololatria, illi ve-
Ονομαντία rò minimè. In eodem genere sunt Onomantia
Ἀριθμαντία & Arithmomantia, quæ fiebat ex eo numero
τα. quem literæ proprij alicuius nominis designa-
bant in numerorum ordinem relatae, prout ac-
comodari poterat aliqua significatio. Hæc autem
Latinis solum recepta est. quamuis numerorum
qui extant tabulæ non conueniat planè cum facul-
tate literarum numeris significantium: nam litera
M quæ designat mille, non amplius LXXVIII.
in tabula efficit, & C designans centum, non am-
plius VI. Quibus tamen in pretio est ista diuina-
tio, ij

tio, ij numeros bestiarum in Apocalypsi^a ex his literis
& quidem ita numeratis soltè interpretari. Nomi-
num verò & cognominum anagrammatismi om-
nino sunt ridiculi, cum significatiōes ex diametro
aduersantes transpositio literarum afferat. Primus
horū autor exstitit Lycophron Chalcidensis, qui
bus si habetur fides, etsi à sorte non pendeant, ad
sortem tamen pertinent illicitam. Veteres autem
aliud sortis genus vsurpauerunt quod dixerunt
Alectryomantiam, à gallo gallinaceo quem Solis,
Dei diuinationum, alitem esse prædicabant. Hæc
vsus est lamblichus vt cognosceret quis post Va-
lentem imperio potiturus esset, & quatuor has li-
teras *Θωδ*, à gallo comperit exaratas: quod ubi re-
sciuit Imperator Magos amplius centum occidit
cum lamblichus sibi vitam veneno ademisset, no-
bilesq; viros omneis quibus Theodori, Theodo-
ti, Theoduli, & similia fuerunt nomina, è medio
sustulit. Sic diabolus seruis suis mercedem pendit.
Formam diuinationis istius reticebo: vtinam verò
authores eam omisissent: hoc enim planè impium
est & diuina lege disertè cautum, Non inueniatur
(ait lex)^b in te sortilegus, quia est abominatio Deo
tuo. Quo in loco ponitur vox *Menahes*^c ducta à
verbo Manah significante numerare aut caracte-
ras inducere, quia sortilegia, omnesque sortes ma-
gicæ (sunt autem infinitæ) ex characteribus nume-
risq; pendet: sic speciei frequentioris nomē generi
scientiarū istarū *(uicendoxinis)* tribuitur. Alioqui p-
pria sortis apud Hebr. appellatio est *goral*, pur, soles,
quæ

^a numeri sūt
666. et 1260
Αναγρῶν
ταυτῶν.

^a αλεκτριμάντις
ταυτῶν.

^b Deut. 18.
מנחם, supple
tatio: unde
Arabicū Al
menach, id
est supputa-
tio, vt Ara-
bica lingua
ex Hebræa
nata est.

*Deut. 18.

quæ non continentur interdicto legis, ob eas causas quas supra explicauimus. Notandus verò diligenter Scripturæ locus interdicta diuinationum genera complectens. Primum eorum est qui liberos per ignem trans mittebant, quod Rabbi Maymonides sine eorum concrematione dicis causa scribit observari: cum tamen horrendis sacrificiis consumptos fuisse legamus Regis Manassæ & Hyrcani tempore, & obsessum quoque Idumæorum Regem in muro coram hostibus filium suum immolasse, quo spectaculo percussos hostes obsidionem soluisse, ut apud Iosephum ostenditur. Secundum lege Dei vetitum est diuinus, מוֹד, à verbo quod lata significatione docere est, prout accipit Michæas cap. iij. dicens ludices pecunia iudicant, & Sacerdotes diuinant argento: interdum verò bonam diuinationem denotat, ut Prouerb. xvi. sed in malam partem plerumque sumitur pro omnibus illicitis diuinationibus, ut Deut. xviii. Num. xxiij. Ezech. xij. & i. Sam. xv. quibus locis omnia genera comprehendit quæ speciatim postea enarrantur: nempe מוֹדֵגִים *megonim*, id est eum qui dubitantibus de eo quod suscepturi sunt responsa dat, à verbo מָדַד respondere, hunc interpretes verterunt augurum, nostrates à Iudæis hanc vocem assequuti, incantatores pro *Megonim* appellant *Maistre gonim*. Tertium qui in lege dicitur מוֹכַסֵּם *Menahes*, id est (ut propriè reddamus) calculatorem, quem Rabbini vocant sortilegum, in sortes & numeros incumbentem. Quartum מוֹכַסֵּף *mecaseph*, præstigiatores, à ver-

à verbo מוֹכַסֵּף quod est oculos hominum fascinare (ut sit malignorum spirituum opera) quibus incantatores iungendi sunt, Hebraicè *malehesim* à verbo *Lahas* murmurare & susurrare, quos lxxij. interpretes מוֹכַסֵּף, Hispani *Hechiezeros* vocant, Antonius de Turca meda lib. iij. horti sui definit eos qui tacite inuocant dæmonas & Magiā naturalem confundunt cum diabolica. Quintum מוֹכַסֵּף *chober* associatum, ea consociatione puta quæ in saltationibus magorum & conuentibus obseruatur, à verbo מוֹכַסֵּף associare: hunc nos propriè sortiarium appellamus, Hispani *Bruxo*, Germani *zauberer*: sextum מוֹכַסֵּף *Schoel ob*, rogantem spiritus, à dictione מוֹכַסֵּף lagenam aut vascauum significante: malignorum enim spirituum oracula est specubus dehiscentis terræ petebantur, unde vox *oraculi* sumpta pro foramine ab ore paruo terræ hiantis, quod Latini dixerunt *oraculum*: septimum מוֹכַסֵּף *ledehoni*, à verbo מוֹכַסֵּף scire, ut vocem מוֹכַסֵּף sciētem, Eustathius in Homerum quasi מוֹכַסֵּף ostendit fuisse dictam: hunc Interpretes exponunt *Magum*, quo sapiens & doctus Persarum lingua denotatur, Hebræi verò in libro sexcentorum tredecim mandatorum diuinæ legis, voce *ledehoni* eos significari tradunt qui diabolum consulunt latentem in ossibus bestię quam vocant *ladoha*, aspectu enecantis & quam eminus sagittis oportet transfigere. Athenæus eam κατὰ βλεψάνδα nominat, quam instar vituli esse narrat, semper pascere, oculos vix posse attollere, & tum eos quos inspexerit enecare: Marium Consulem bellum in Numidia gerentem

tem, post iacturam aliquot militum de capienda vna laborantium, è longinquo telis occidi curauit se, & pellem misisse Romam, quæ in æde Herculis fuit reposita: quod in nostris commentarijs ad Oppiani de venatione librum annotauimus: octauum *חַרְטוּמִּים* consulentem mortuos, id est, Necromanticum. Hæc omnia subiicitur esse abominatiōi Domino. Pharaonis Magi in Exodo appellantur *Quosemim* Hebraica voce, & *Chartumim* Ægyptia, quos interpretantur multi Genethliacos: sed nihil effectis Magorum Ægyptiorū cum Astrologia, nihil cum Astrologis, qui neque virgas serpentibus commutare, neque ranas formare possunt. Hactenus de sortilegijs quæ sorte fiunt, de alijs postmodum dicturi sumus. Sed hoc inter cæ obseruandum, nostratibus propriè eos non dici Sortiarios qui cōiecta sorte bonum aut malum euentum præcipiunt animo (quamuis hoc quoque sit genus sortilegij) sed eos potissimum qui per vias ferunt, aut ad stabulorum limina feralis infodiunt pulueres, ad eos qui supergressi fuerint extinguendos. Quamobrem non rarò sortes amicos sortilegorum inuadunt, aut eos quibus non malè cupiunt, vt suo loco demonstrabimus.

Iam verò percurramus alias artes & modos illicitos eò perueniendi quò intenditur, quos modos in Lege sua prohibuit Deus.

De Teratoscopia, Aruspicina, Orneomantia, Hieroscopia, alijsq; similibus. CAP. VII.

Teratoscopia est ars quæ obseruat miracula, eorumq; peruestigat causas, effecta, & significatiōes: Orneomantia, quæ auium intuetur motus ad res futuras prænosceudas: Hieroscopia, hostiarum & sacrificiorum contemplatio est ad explorandam rei futuræ veritatē. Latius patet Aruspicina, vt quæ aeris, fulminum, tonitruum, fulgurum, monstrorumq; obseruationes cōtinet, auguralēq; scientiam totam vniuersē, in qua nō omnia criminanda sunt, sed res bonæ à malis distinguendæ. Etenim quæcunque monstra signaq; præter naturæ ordinem offeruntur, iis aliquam iræ Dei significatiōē exhiberi nemo negauerit, & homines admoneri vt resipiscentes se ad ipsum conuertant: nō autem perniciofa Aristotelis opinio amplectenda confirman- tis nihil in rerū natura mutari atque variari, monstraq; solum ob materiæ defectum accidere: quod dicto euertuntur opera & miracula Dei quæ adhuc acciderunt & præter naturam quotidie accidunt. Quamquam idem Aristoteles sui dissimilis conscripsit librū *περί θαυμασίων ἀντιστάσεων*. i. de miraculis, & terram quoq; agnoscit fuisse, velut grauiorē, aquis omni ex parte obruendam, sed partem eius ad terrestriū volucrumq; commoditatē reiectam esse: qua cōfessione se ipse iugulat seruiens gloriæ Dei & Scripturæ sacre consentiens pro miraculo sexcentis locis illud adducenti quòd Deus super

aquas fundauit terram ita vt supernatet eis, prout ostendit Loffensis insulæ, aliarumq; multarum documentū. Quāuis enim terra inueniatur in fundo maris, in alto tñ naucleri bolide immissa terrā neq̃unt pertingere, & mare ipsum tanquā mōtem celsum assurgere videmus in litore, Deumq; virtute admirabili adstrinxisse & terminos aquis posuisse quos non transilient. Cometæ autem, quæ teste communi totius antiquitatis experientia sunt fueruntq; semper iræ diuinæ signa, Aristoteles ipse non negauerit nasci præter ordinarias naturæ leges: & quæcunque rationes de Cometarum ortu, lancearum, igneorumq; draconum ab ipso afferuntur, ab omnibus Philosophorum nationibus, vt inanes ridiculæq; fuerunt explosæ. Cometæ enim ordinariè durant nō minus diebus xv. vix amplius duobus mensibus, hi magni, illi parui, hi aduersus cursum mobilis primi nitentes, vt postremus ille Nouembri mense 1577. illi à meridie Septemtrionem versus contendentes, vt ille qui anno 1556 visus est, alii permanentes fixi, vt is qui in Nouembri 1573. apparuit. Quo autem alimento magnus ille & horredus ignis foueatur, cur pestes fames, bella sint horum consecretaria, nihil in hoc argumento vidit Aristoteles. Sunt enim signa Dei, in quibus oportet suam quemque fateri ignorantia laudēq; Deo tribuere, ac nō pestilente arrogantia tantum honorem ipsi eripere: quod proculdubio facimus, si tanti ignis & tam diuturni alimoniam ex fumis & vaporibus in purissima ætheris regione dicamus existere

existere. Adde quod singulis annis mensibus, diebus nō desunt vapores & fumi, impressiones verò igneæ vix semel in regione ætheris spectantur decennio, quod veteres optimè obseruauerunt. Sed vt res miraculosas & præternaturæ ordinem contingentes omittamus, etiam deprehenditur ignorantia in rebus ordinarijs, quæ etsi quotidie spectantur sunt tamen nobis incognitæ: vt in stellarum magnitudine, quarum minima (si Lunam & Mercurium exceperis) decies est terra maior: & in homine quoque (vt ad res ppinquiores veniamus) pars operum Dei nobilissima ab hominibus ignoratur. Quo igitur modo posset de extraordinarijs Dei operib. & miraculis iudicari? Antequam Xerxis copiae octodecies centies mille hominum in Europam traiecissēt, insignis Cometes apparuit⁴. ^{Herodotus} paulo ante bellum Peloponnesiacū vnus, ante eadem ab Atheniensibus in Sicilia acceptam vnus, ante casos à Thebanis Lacedæmonios vnus: sic ante ciuile bellum inter Cæsarem & Pompeium flammæ igneæ in cælo visæ sunt: item Cæsare interfecto, & ante eadem eorum quos Augustus & M. Antonius proscripserant ingens Cometes fulsit, cuius signum ad honorē Cæsaris postea pecuniæ impressū est. Ante captā Hierosolymā toto anno supra templum igneam flammam fuisse visam Iosephus testis est. Ex quibus certe fatendum est naturalia nō esse aut ordinaria miracula quæ præter leges naturæ accidunt, sed iram Dei nobis portendere, quā nos precibus anticipare conuenit & resi-

piscencia. De insolentibus monstris quæ cōtra ordinem naturæ accidunt, iudiciū idem. Etenim si vitio materiæ dicas accidere, continuò sequitur principia & fundamenta ex quibus Aristoteles constituit mundū, caduca esse atque vitiosa, in eis enim materia numeratur: & hoc quoque ex eo conficitur mundum minari ruinam, quod ab Aristotele æternitate mundi abest longissimè. Fateamur itaq; hæc nobis occlusa & abstrusa esse, & Deum solum, prout libuerit, ea disponere. Nam propterea mutari tempestates animaduertimus, pecudes emori, famem peruadere, sanguinem, lapides pluere, & inusitatas res quam plurimas, dum Astrorum in suo ordine perstat conuersatio, & Deum benedictionem suam modò terræ, modò aquis, modò pecori adimere, famemque, pestem & bellum hominibus importare. Harum autem rerum prædictio ex miraculorum conspectu non est illicita, si Deo feratur accepta, ac non idolis, quod olim faciebant & adhuc faciunt Ethnici. Athenienses ait Plutarchus^a, eos olim tanquam hæreticos viuos tradebant igni qui interiecta umbra corporis terræ aut Lunæ fieri Eclipsim affirmabant, eosque vocabant *μυτηρολογῆς*, velut cellarum rerum diuinorumque arcanorum plus satis curiosos. Romani videntes^b eclipsim ea nocte quæ Persei Regis antecessit cladem, ad ciendum Lunæ splendorem galeas suas armæque quatiebant. Indi flebant putantes Lunam à Sole Deo suo lethale vul-

^a in Pericle.

^b Plutarch. in Aemilio. Tacitus in Druso.

nus accepisse. Hæ superstitiones ubiq; ferè exoleuerunt itēq; auguria ex volatu auium, quib. veterum libri pleni sunt. Populorum. n. conuentus nullus, nulla pax, nullūq; bellum inibatur, quin aduocarentur augures ad constitutionem aeris auiumque obseruandam, & vanitates alias huiusmodi plenas superstitionis & impietatis, & lege diuina veritas. Quò pertinet illud quod Iosephus^a narrat, ducem quemdam Iudæum occidisse autem ex qua Augures prædixerant, & affirmasse stolidum hoc planè videri quòd exitus belli à bruto animante sui exitus ignaro peteretur. Verū altera quoque ratio afferri potest ad euincendam rerum istarum vanitatem: nempe quòd Latini sinistrum volatum auium pro infausito, dexterum aliū populi habuerint, vt in libris de diuinatione Tullius annotauit: ex quo omnino confirmatur puram putam fraudem & mendacium esse, siquidem principia horum illis aduersantur cum in aeris constitutione, tum in volatu auium exponendo. Auguralis enim scientiæ fundamentum in eo fuit positum, vt templum constitueretur, id est, definiretur regio aeris vnde contemplarentur Augures & dexteram mundi à sinistra distinguerent: qua in re omnes auctores Græci, Latini, & Barbari inter se discrepant & ab Hebræis quoq; dissidēt, vt alibi ostēdimus^b. Ieremias^c in metho-
do hist. c. x. verò propheta hirundines quidem, turtures, & ciconias tempus reuersionis nouisse prædicat, bellorum verò exitus & similia multa ab eis teneri nusquam

^a in bello Iudaico.

^b in metho-
do hist. c. x.

νυσquam fit mentio. Ante omnia verò admirabilis est hostiarum, hepatis, cordis, fellis, intestinorum observatio, ad prævidendum an instituta consilia bene cessura sint: qua in re duplex est impietas, veritatem in mendacibus istis rebus peruestigari, & sacrificia idolis exhiberi. Etsi qui his utebantur non propterea Magi dicendi sunt, cum illis hærent quàm optima fide poterant, & rem Deo gratam se opinarentur facere. Magum autem eum esse diximus qui sciens prudens diabolicis modis utitur ut ad aliquid perveniat, cuiusmodi futurus esset qui cognito diuinæ legis interdicto istis rationibus uteretur.

Nunc itaque de alijs technis diabolicis, quæ inter Ethnicos maiorem impietatis speciem habuerunt, porro dicendum est.

IOANNIS

IOANNIS BODINI

DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber secundus.

De Magia vniuersè, & generibus ipsius CAP. I.

MAGIA vox Persica est scientiam rerum diuinarum & naturalium notans, & Magus nihil est aliud quàm philosophus: Sed quemadmodum philosophiæ attulerunt vitiū Sophistæ, & sapientiam, quæ donum est Dei, corrumpit Ethnicorum impietas & idololatria, sic etiam Magia diabolicis sortibus commutata est. Primus Satanae administer promulgandæ huic impietati in Perside fuit Zoroastes: sed obducebatur ei pietatis velum, quod sibi Diabolus solet arrogare: Semper enim viri boni à sceleribus istis abhorruerunt. Plinius libro xxx. capite 1. sic de ea loquitur, Magica fraudulentissima artium plurimum in toto terrarum orbe, plurimisque seculis valuit: auctoritatem ei maximam fuisse nemo mireretur, quando quidem sola artium tres alias imperiosissimas humanæ menti com-

plexa, in vnam se redegit. Natam primum ē medi-
na nemo dubitat, ita blandissimis promissis addi-
disse vires religionis ad quas maximè caligat hu-
manum genus, deinde miscuisse artes Mathema-
ticas. Ac ppter ealāblichus, Proclus, Plotin. Por-
phyrius & Iulianus apostata Magiā dixerūt esse bo-
norum Dæmonum inuocationem, Goetiam verò
malignorum, reprobata ab illis artem, quavtun-
tur n̄ qui nocte sepulchra adeunt, effossisq; cada-
ueribus spiritus inuocant. In eandem sententiam
cæcus ille Magus, qui accusatis amplius centum
quingenta locis Luteriæ fuit suspensus anno M.
D. LXXIIII. viro cuidam nobili (ex quo rem co-
gnoui) semel dixit se albam Magiam ipsi, non autē
nigram demonstrare velle, & Leo Africanus scribit
albos dæmōas ab Africanis magis inuocari. Quia
etiam maximum illum doctorem artis diabolicæ,
cuius nomē præ desyderio sepeliendæ in æternam
impietatis ipsius reticebo, in prima librorum suo-
rum fronte non videmus alias res quàm Phisicam,
philosophiam, virtutem abditam aquarum, plan-
tarum, animantium, metallorum, tum numerorū
& astrorum prædicare: sed libro demum quarto
(cuius rāquam clauis spem lectori fecerat, & quem
Magi discipuli ipsius ediderunt) venenum tartare-
um permiscere characterum, diabolicorum nomi-
num, spirituum, & inuocationis illorum. Eodem
errore implexi Auicenna & Algazel quicquid à
Magis efficitur id naturalibus causis contendunt
effici: qui certissimus est modus ad inescanda inge-
nia

nia quæuis illustria & omni magicarum sortium
genere implicanda. Huc quoque pertinent com-
mentitiæ illæ appellationes, familiaris spiritus, al-
borum dæmonum in Africa, in Græcia Sibyllarū,
in Germania albarum Sibyllarum, & Fearum seu
fatiferarum in Gallia: cuius rei lectores volui ad-
monitos, ne circumueniātur ista nominum elegan-
tium specie. Nam quomodo posset dictum boni
illius doctoris consistere, singulis planetis etiamq;
stellis æquè malum dæmonem adesse ac bonum:
nam diaboli in cælo non sunt, omne malum ele-
mētari mundo inclusum est, qui minima est vniuer-
sitis istius particula, & miliaribus amplius quin-
quagies mille à cælo Lunæ est dissitus. Omnes au-
tem Theologi & Philosophi consentiunt suā esse
cuique intelligentiam siue Angelum ad motum &
conuersationem. Sed vt demus vnicuique stellæ
suam esse intelligentiam, nunquam tamen existit
philosophus qui malignos spiritus in cælo versari
crederet: multo minus igitur inter duos aduersos
dæmonas in reb. agendis cōueniret, maximè verò
in motu cælestium corporum stato & immutabili.
Neque enim perinde vt homo liberè ad bene aut
malè faciendum conuertitur, qui modò à maligno
Spiritu agit cum in scelerib. seipsum occupat, mo-
dò à bono spiritu quādo ad Deū conuertitur. Pre-
tereā qm̄ bonus Angelus aut albus Planetarū de-
mon sine dānanda idololatria potest inuocari: nā
aut planeta, aut dæmō adorāt, aut vterq; simul. In-
primis verò si ritum sacrificiorū animaduertamus

quæ insignis ille magister præcipit, lapidem, plantam, animal, numerum, characterem, metallum, aspectum, & proprium Planetæ tempus aptans carminibus, hymnis & inuocationibus, quomodo sine damnanda idololatria constabit hæc inuocatio: vnde nam, obsecro, omnes Bahalis, id est, Apollinis vel Solis, omnesq; Lunæ (quæ Reginam cælorum vocat Ieremias³) manarunt idololatriæ, nisi ex isto foetido commentorū fonte? Atqui iurat apud Ieremiam Deus se igne, gladio, peste, fame eos omnibus absumpturum esse qui reginam cæli adorauerint: quapropter Septemtrionales populi eā masculina voce nominabāt adorabantq; vt memoria nostra Germani faciunt priscam maiorū suorum superstitionem imitati, qui (vt Caracallam Imperatorem dixisse apud Spartianum legimus) eos solum vxoribus suis putabant dominari qui Lunam masculino genere nominarēt. Sic Iamblichus respondetur, sic Proclo, Porphyrioq; sic magnis illis Diabologica artis doctoribus tam multa centena animarum milia ad impietatem suam pertrahentibus qui dicunt adunari omnia oportere, & creaturis elementaribus stellas & planetas, his suos dæmonas, dæmonibus Angelos & cælestes minorum gentium Deos, his deniq; Deum adipisci. Verum tamen isti proxenetæ quotquot sunt Satanam solum attrahunt, nec aliud Agrippa veteres Doctores imitatus præstitit. Ideoq; xxvi. articulo determinationis à Sorbona factæ anno M. CCC. XC. VII. rescinditur & damnatur eorum impietas qui

qui vim facultatemq; intelligentiarum cælestium in animam sic docet influere, vt cælestium luminum facultas influit in corpora: verum amplius dānanda est atq; detestanda eorum impietas qui vnicuique stellæ malum Dæmonē adesse tradunt. Quāquam errorem istum Aphrodiseus philosophus, Porphyrius, Proclus, & Iamblichus reiecerunt, qui ieiunabant optima fide, & bonis dæmonibus, paruulis Dīs alijs & Semideis sacrificabant, Hercule, Baccho, Apolline, Æsculapio, Angelis, & consimilibus insuper cooptatis. Quamobrē in Lege multoties inculcauit Deus, ne alius præter ipsum colatur aut adoretur Deus. Vox enim Hebræa *Tistaveh* quæ in Decalogo habetur, & Chaldæa *Tisgod* nihil aliud significat quàm inclinare sese & quod Latini dicunt adorare: vt Plinius, Galli, inquit, adorando dextram ad osculum referunt, totūque corpus circumagunt, quod in leuū fecisse religiosius esse putant. Præuidens autem Dominus Ethnicos primū stellas, planetas, aliasq; res creatas adituros, disertè pœna capitali id cauit fieri: eoquē amplius gradus in altari suo vetuit ad ascendendum exstrui, vt rectā ad ipsum adiretur⁴, non autem ijs gradibus quos Platonici, Pythagorici, & alij sequuti sunt. Istud enim interdictum ne gradus fiant quibus ad altare Dei conscendatur notandum est Decalogo & in eodem capite subiici, vbi nulla est expressa tacitaue templi aut altaris mentio: ac propterea de lapidib. solum accipi non oportere. Sed vt præclaræ illius Magiæ quam al-

Exod. 20.

bam vocant impietas demonstratur, quisquis ea ad rem optatam adipiscendam & fruendā vitur, effigiem Planetæ solenni ritu affabrè factā gestat: qđ nobis idcirco visum est annotare, quia magnos viros & qui in magna opinione erant istis impietatibus addictos vidimus: etiam vni ex Christianorum principum potentissimis (cuius nomen præstat reticere) auream Iouis imaginem ex Theurgia fabricatam dari, quā ille circumgestabat vt maiore sibi amplitudinē compararet, & quæ de collo post mortem ipsius (mors autem fuit misera) pendens inuenta est. Nam etiā Neapolitano cuidam Mago, quo utebatur & conseruatorem suum appellabat, mille ducentas libras francicas in stipendium annuum numerabat. Atqui mandatum illud Dei, nō sculpes tibi imaginem, habet Hebræum ^{bona} omnē imaginem fufam, cæsam, sculptam, cælatam significans: eorumq; idololatria qui imagines istas & characteras gerunt omnino longē maior est quā illorum qui coram Deorum istorū quos diximus simulachris procumbunt, quod tamen indicta capitali pœna in lege Dei prohibetur⁴. Sed Pythagoreorum, Academicorum, & infidelium gentium quæ istis rebus optima fide utebantur insignis ab his est differentia. Illi enim vt fuerint idololatræ, cum eo pacto à se Deum adorari & dignē coliputauerint, non fuerunt Magi: hi verò qui interdictum norunt, & quamuis diabolum autorem sciant esse ac inuentorem istorum scelerum eis nihilominus abutuntur, hi igitur Magi dicendi sunt.

⁴ Exod. 30.
21.

di sunt. Iam itaque minutatim illicitos modos quā maxima religione poterimus ordine persequamur, tum vt caueatur ab illis, tum vt si quando iudicia de artificibus erunt facienda bene expendi possint. Quamquam in hoc argumento non mediocriter animi pendeo. Si enim oculis commonstrauero & palpandos digitis exhibuero ritus, modos, verba, quæ ad eam rem oportet adhiberi, equidem sic docuero id quod sepeliendum est obliuione sempiterna: sin autem obscure vno verbo impietatem rei perstrinxero, sic neq; impetitis (quos vt ab isto præcipitio caueāt præmoneri opus est) profuero, neq; iudicib. quine fortē ex communi errore defunctoriē iudicent de merito istius criminis cupiunt informari: idē præsertim hoc tempore, quo vrbes, vici, agri, adeoq; elementa ipsa contaminata sunt, ac ne pueruli quidem ipsi exsortes sunt istius criminis. Fieri tamen non potest vt centesimam partem impietatum annorem quæ in hac causa committuntur, quas neque scire cupio, neque si scirem vellem exponere: sed aliquid solum exscribam quod aut in scriptis legero, aut ex quæstionibus habitis cognouero. Et si maligni spiritus nouas artes, noua scelera comminiscuntur momentis singulis, vt Poteta inquit, tibi nomina mille, Mille nocendi artes, &c. Vveierus autem (qui de comparando Defensoris magorum nomine videtur satagere) non potest se excusare quin impietatis summæ teneatur, quod formulas omnium quæ vnquā cogi-

cogitari possunt sceleratissimas & summopere detestandas in librum suum retulerit: adeo ut specie tenus diabolum & commenta eius criminetur, sed ea tamen doceat indicetque, etiam characteribus & verbis appositis, quæ præceptor ipsius Agrippa dum viueret publico noluit committere. Atque hæc quidem causa est cur res istas obliuione inuoluendas, quoad eius fieri potuit, celauerim: facturus enim mihi sum visus operæpretium, si ludices teneant quid supplicio dignum, & imperiti à retribus sibi caueant quæ bellus iste protector ipsis decipiendis & ad Satanam perducendis antè comparauit. Modi igitur quos antè explicauimus ex sorte ducti & in alea sola videntur positi: in sequentibus verò sunt verba, sunt motus quidam, sunt & imagines, ex quibus malignus adesse spiritus manifestò cognoscitur. Eiusmodi est cribri saltatio à veteribus falsimvsurpata, ut apud Lucianum legimus: vnde prouerbium *κοσκινώματα*, & nomen diuini *κοσκινώματος* (quasi cribro- uatem dixeris) apud Theocritum,

Εἶπε καὶ ἀγροῖαν ἁλῶν κοσκινώματος.

Hac arte multi vtuntur palàm. Memini me Lutetiae ante annos xx. in domo clarissima videre adolescentem, qui intactum cribrum sine alio naturali & latente modo præsentibus multis honestis viris agitauit, enuntiatis solummodò & reiteratis sæpius oculis aliquot Gallicis quas hic placuit reticere. Huic autem malignum spiritum adfuisse eo demonstratur, quòd eo absente alter id ipsum enun-

tatis

atis iisdem vocib. tentauit facere, nec effecit quicquam. Equidem impietatem hanc affirmo esse, tū quia blasphematur Deus quando per alium iuratur quàm per ipsum, quod iste faciebat: eum quia ^{Deut. 19.} modus est diabolicus, ut qui à natura fieri nequeat, & prohibeatur diuina lege. Quòd autè verborū virtus aliquid præstare dicitur, technam esse diabolicam apertè vident omnes, eaq; malignos spiritus solere uti ad inescandos imperitos & ad scholam suam paulatim perducendos: nam etiam Ioannes Picus Mirandulanus ^{in positio-} Princeps voces barbaras nibus nec intellectas in Magia plus scribit posse quàm eas quæ intelliguntur. Sed ut impietas apertius ostendatur, nemo iam rusticus nescit vno versu (quem nolo indicare) e Psalms pronūtiato quando lac premitur, non cogi butyrum. Fui Chellis Valesiorum agro, cum paruulus à pedibus puer ancillæ impedimento esset ne butyrum cogeret: ea autem interminante flagrum à domino si cermen non eximeret, fecit eodem versu præposterè enuntiato ac velut retexto, ut butyrū (in quo totus ferè dies consumptus fuerat) cogeretur. Si vel tantillū facchari indatur, butyrum non coagulari constat: hæc enim à natura est *αὐτὴ πᾶσι*: eademq; ratione si æris Cyprii aliquantulum iniiciatur in fornacem ferri, non liquatur ferrum sed abit totum in cinerē: quò obrem fusores accenso igne metuentes nequid immittatur æris, in illud incumbunt nequis proxime caminū veniat. Sed hic quæritur liceatne verbum Scripturæ sacræ pronuntiare verbi gratia, ver-

sum ē Psalmis cū itur cubitum, vt qua horavoles
expergiscaris. Spectabat quidem versus vt David
ad orandum & pradicandum Dei laudes excitare
tur: verumtamen non apponam eum, quia iniquū
fit cū verbis virtus tribuitur: vt nihil amplius sit
quā quod verbis habetur fides, hoc tamen satis
est vt homines prouehantur longius & ab his prin-
cipiis in res superstitionas & impias ferantur præci-
pites. Imò ne quem circumueniant Magi, ipsorum
carmina abundant pulchris orationibus, Psalmis,
nomine Iesu Christi vbique insperfo & sanctæ Tri-
nitatis, cruce ad voces singulas, aqua lustrali, ver-
bis ē canone Missæ, Gloria in excelsis, Omnis spiri-
tus laudet Dominum, A porta inferi, Credo videri
re bona Domini, & c. Quod eo detestabilius est,
cū sanctæ voces ad sortes magicas admittun-
tur. Si qui itaque pronuntiatīs aliquot versibus
aut Psalmo bipennem rectā impingunt, ac tum eo
rum de quibus suspicio est nomina proferunt ad
aliquid cognoscendū, si prolato illius qui reus est
nomine mouetur bipēnis, ars diabolica est quam
veteres *Ἀντινομιαν* appellabant: similiter annulo
super aquæ cyathum posito *δακτυλιόμαντεία*, quam
famōsa quādam malefica genere Itala exercebat
Lutetiæ anno M.D. LXXII. nescio quas voces ad-
murmurans, & interdum rem diuinans, de qua cō-
sulebatur: etsi plerisq; dabantur verba. Ioachimū
Cameracensis narrat Hieronymum Moronem, ex
quo Cancellarius Mediolani fuit, loquentem an-
nulum ac potius diabolū habuisse, qui tandem
mercedem

mercedē repēdit hero suo dignam, & curauit eum
abdicari. Sunt tamē qui genus istud *ἰσοματεία* vo-
cent, Dactyliomantiam verò putent de illis annu-
lis accipi in quibus Magi portant spiritus quos fa-
miliareis dicunt, *δαίμονες τῶν ἰσοματείας* Græci, *ἰσοματείας* ex fontibus Numa Pompilius exer-
cuisse dicitur. Etsi Hydromantiam Varro aliter
accipit, narrans imaginem à puero, cuius opera v-
tebantur Magi, fuisse in aqua visam, quæ versus
quingenta de toto bello Mithridatico ante-
quā gereret pronūtiauerit. Incerta est *ἰσοματεία*, nisi fortē pars fuerit Auguralis scientiæ, q̄ ex aeris
cōstitutione coniectaret. Alia quoq; diuinationis
species ex farina fuit *ἀλκυονίδων* vel *ἐλκυονίδων*, cui-
ius meminit Iamblichus sed ritū illius non exponit. *ἰσοματεία* vel *ἰσοματεία*
Meminit quoque *ἰσοματείας*, ex lapidibus, nec eam
explicat: nos autem suprā eam attigimus, inter-
pretantes legis diuinæ locum qui lapidem imagi-
nationis vetat adorari: vnde videtur lapis fuisse ad
unguem expolitus, tanquam speculum ex quo i-
mages offerebātur & diuinationes petebantur.
Illa quoque diuinatio facta ex lapide dici posset,
cū digito fertur Amethystus, quem Hebræi &
Arabes vocant *ἰσοματείας* propter naturalem ipsius
propriatē in efficiendis somnijs: nam articulus
ἰσοματείας est Arabum, reliqua vox Hebræorum, somni-
um significat. Diuinatiōis ex lauro, q̄ *δακτυλιόμαντεία* dicunt, ratio est eadem: quæ planta fuit olim
sacra Apollini, & somnia creditur gignere ma-
gnasq; vires in Magia obtinere, ut inquit Proclus.

Ac somnia quidē per laurum effici concedo, quē
admodum ab omni odorata planta & fumis om-
nibus generantur: sed vsum illius ad veritatem ali-
cuius rei cognoscendam illicitum esse affirmo ac
diabolicum: adit enim res creata, & creator deferi-
tur ad diuinationem, quod prohibet seuerissimē.
κεφαλονοματείας, ex asinino capite, idem iudicium.
Qui fieret, nondum legi: ab Aegyptijs profectam
puto. Nam apud Iosephum legimus contra Apio-
nem Grammaticum (qui legatione ad Caligulam
Imperatorem functus est) illum ludæos calumni-
atum esse quod in Dei templo caput asini habue-
rint. πυρομαχτεία & καπνομαχτεία, præcepta ex igne di-
uinationis & ex seminum quorūdam fumo, præ alijs
est diabolica: nam thymiana vel suffitum coniu-
ctum habet, quo subiectum quoddam ac veluti
corpus spiritui maligno subministratur: quo gene-
re imperitos plerosq; circumueniunt Magi, nihil
aliud esse quā albam Magiam affirmantes. Ab
hoc malo cauendum studiosius quā a pestilen-
tia. Ραβδονοματείας medicum Tholosæ exercētem vi-
di, & submissa voce aliquot verba murmurantem,
ut ambæ vnius virgæ extremitates oscula iunge-
rent: sed nihil proleceit, eos causatus qui intererant
carere fide. Hoc facto, duo frustula eiusdem virgæ
accipiunt, eaq; de collo suspendunt curandæ quar-
tanæ. Nefarium institutum, scelerata carmina, que
sine ope Satanæ nihil omnino possunt. ενλοματείας
Hebræus quidam Doctor meminit in libr. de sex-
centis tredecim mandatis Dei, narrans ē fragmen-
tis li-

tis ligni fieri in Illyrico: sed quid illud fuerit nescio,
nec satis possum colligere. Thomas Aquinas ² ge- ³ Thom. 22,
nera percurrit multa, sed ne centesimam quidem ^{dislin. 95. &}
eorum partem. Sufficiunt ista quæ diximus, ut de ^{26. q. 4. igitur. & q. 5.}
consimilibus secreta verba aut characteras ad rem ^{nec mirū. &}
simplicem adiectos habētib; iudicari possit. An ^{26. qu. 2. &}
nuda verba sine alia actione vlla quicquam pos- ^{Gaspar Pen-}
sint, suo loco dicturi sumus. Ex omnibus autē sce- ^{cerus.}
leribus huiusmodi nullum exstat frequentius pas-
sim, nullum propē perniciosius eo impedimento
quod nouis coniugibus affertur: hoc vulgus dicit
ligare ligulam, quod pueri quoq; exercent palam
summa impunitate & licentia, nonnulli etiam glo-
riantur. Neque verò nouum hoc institutum est:
nam Amasin Aegypti Regem apud Herodotum ^{lib. 2.}
legimus fuisse vinctum & impeditum ne rem ha-
beret cum Laodice vxore sua, donec carminibus
solennibusq; precibus solutus esset. Concubinas
quoque Theodorici Regis hsdem ligamentis ad-
uersus Hermambergam vfas esse Paulus Aemilius
in vita Clotarj secundi testatur. Rident quidem
philosophi Epicurei istud miraculum: verum tamē
hi nodandæ ligulæ artifices qui habentur passim
illos reddunt attonitos, vbi se experti sunt nulla
arte mederi posse. Ideoq; Canon, Si per sortiaras, ^{33. q. 8.}
inquit, & maleficas artes, occulto sed nunquam
iniusto Dei iudicio permittente, & Diabolo præ-
parante, cōcubitus non sequitur, ad Deum per hu-
miliem confessionem est recurrendum. Quo ex lo-
co notari quatuor aut quinque axiomata necesse est:

Primum, copulationē arte malefica impediri posse, quod omnes Theologi agnoscunt vno ore, & ipse Thomas in librum quartum sententiarum, distinctione xxiiij. vbi dicitur vir respectu vnius solum mulieris ac non aliarum nodari posse, & capitulo ultimo de frigidis: Secundum, id occulto fieri sed tamen iusto iudicio permittentis Dei: Tertium, id totum à diabolo preparari: Quartum, ad Dei ieiunijs & orationib. recurrendum esse. Qd' postremum caput apprimè notandum est, qd' impietatis est in eo laborare vt (qd' multi faciunt) diabolicis modis soluat nodus: sic enim ad diabolum & diabolicas superstitiones recurrit. In primis verò illud est admirabile, qd' pueruli magicarum sortium imperitissimi hanc artem pronuntiat quibusdam vocibus exercent, vinculaque ligula. De Rioleo generali apud Blesenses legato me audire memini puerulum quemdam in templo nodationem ligula sub petalo suo facientem à muliere fuisse perceptum quo tempore coniugio duorum benedicebatur, cumque deprehensum cum sua ligula auisgisse. Pictavi quoque cum in magnis conuentibus vices regij Procuratoris gererem anno M. D. LXVI. acta cuiusdam quæstionis in Magos militi sunt tradita: quam causam cum meæ hospita, mulieri honestæ & bona existimatione, narrarem, illa tanquam istius artis doctissima, me & Iacobo Bauualio relationum actuario presentibus, explicauit esse formas nodandæ ligulae amplius quinquaginta, siue ad virum coniugatum impediendum, siue

siue ad mulierem solummodo, vt alter alterius fastidirens infirmitatē adulterijs sese pollueret: plerumque tamen virum illigari, vix mulierem ligari aut posse in diem vnum, in annum, in eternum, aut quātisper duratura esset ligula nisi soluerent: esse nodationē quā vnus alterum deamēt neque redamētur, sed odio sit vehementissimè: esse quā inter se amarent ardentissimè, sin ad congressum veniretur alter alterum laniaret vnguibus. & cederet indignissimè: vt mihi fuit aliquando Tholosæ narratum eo pacto fuisse virum mulieremque illigatos, qui post triennium reconciliati pulchram sobolem pgenerint. Et qd' amplius mirer, narrabat mulier dum vincula manebat ligulæ tumores ei adnascentes veluti verrucas spectari, indicia (vt aiebat illa) liberorum qui fuissent editi nisi occupauisset nodatio: posse verò nodationem fieri ad procreationem interceptandam, non ad copulationem prauertendam. Homines etiam affirmabat esse quos nodare non possis: esse quos nodatio impediāt ante coniugium: esse quos impediāt coniugatos, sed difficilius. Præterea in hominibus aiebat eiectionem lotij impediri posse (cauillare dicunt artifices, quasi *ἄλγος πόνος* subseude infibulare dicas) ex eo non paucos emori. Sic comperi miserum quendam puerum propè enectum esse, tū impedimentum per eum qui infibulauerat sublatum fuisse, vt mingentē palam puerum traduceret: deinde verò post menses aliquot Magus iste decessit de vita maniacus. Narrabat quoque mulier sermones varios ad nodationē præceptinēteis (quæ neque

Græci

Græci fuerunt, neq; Hebraici, neq; Latini, neque Gallici, neq; Hispanici, neq; Italici: ac ne cum alijs quidem linguis habuisse puto convenientiam) & quo ex corio, quo colore ligulas esse oporteret. Nihil profectò ad nostram hanc Doctores omnes qui in titulum de frigidis & maleficiatis annotarunt. Cum itaque in Pictorum agro hoc percubuisse malum, Niorti capitalis Questor cum vicinam suam noua nupta detulisset & accusauisset ligati viri anno M. D. LX. in obscurum carcerem eam rapi iussit, minatus ex eo nunquam egressuram esse nisi soluisset virum: itaq; post biduum captiua coniugatis concubitus imperauit, & Iudex solum esse audiens è vinculis dimisit illam. Ut autem verba ligulasq; nihili esse constet, sed rem totam arte diaboli malitiâq; peragi abutentis hominibus & sceleratam ipsorum voluntatem adiuuantis, demonstrant illud Latina Maronis verba, quæ certo consilio omittimus: carmen enim quo ad impediendam copulationem vitur, Latinum verbis, sensu apertum est, ex quatuor metricis vocibus cõstitutum: quæ autem dicuntur hodie, planè sunt barbara: deinde Virgilius nouem nodos imperat, vnico vtuntur nostri. Illud præterea obseruatione dignum est neq; penes Diabolum neq; penes Magos ipsius ministros esse vt alios sensus obliget, hominesq; à bibendo aut comedendo auertat intercepta eorum facultate: neq; similiter posse homini membrum vllum præter virilitatem adimere, quod in Germania faciunt pudendis abditis atq; in ven-

in ventrem contractis. Ita Sprengerus hominem Spiræ narrat, cum se pudendis orbatum esse crederet, Medicos & Chirurgos ad se inspiciendum aduocauisse, hos verò nihil omnino, ne vllum quidè vulnus percepisset: itaq; hunc pacata deinde ea quæ offenderat malefica restitutum esse. Alterum quoque exemplum affert ciuis Ratisbonensis, qui Magam arripuit strangulaturus, eamque vi ad impedimentum soluendum compulit. In hoc autem Hebræi omnes consentiunt, Diabolum Deo permitte plurimum in genitalia & concupiscentiam posse, dicentes allegoricè Satanam à serpente ferri. Serpente verò *δυνάμειος* voluptatem quæ in ventrè incumbit significari Philo & Hebræi tradunt. In Tobia⁴ quoque legimus septem viros qui Rague^{Tob. 7.} filiam duxerant prima nuptiarum nocte à maligno spiritu fuisse occisos. Non debet autem videri mirum, si nodationibus istis diabolus plurimum abutitur: primùm enim generis humani quod totis viribus conatur perdere procreatione impedit: deinde augustum illud amicitiae vinculum inter virum & uxorem tollit: postremò qui ligati sunt artibus, ad scorta & adulteria transuolant. Horrendæ igitur impietatis istud est atque capitale, vt suo loco demonstrabimus: plerique tamè qui nodationibus istis abutuntur expressam cum diabolo conventionem nesciunt, neque inuocant eum: sed eum artificibus istis adesse constat. Iam igitur de iis videamus qui inuocant diabolum: nam Magorum conditiones diuersæ sunt.

De tacitis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. II.

Insignis Magorum est differentia, quam ob varietatem suppliciorum necesse est cognoscere. Illi enim de quibus antè agebamus carent malignorum spirituum inuocatione: horum verò non mediocris est differentia. Nam alii quibusdam verbis & mysteriis abutuntur sine expressa inuocatione, quamuis eò pertineant verba ut spiritus dicat aut indicet rei illius quæ agitur veritatem, alii expressam inuocationem adhibent. *Αντιπρομαχέτης* prisci Assyrii & Chaldaei plurimum exercuerunt, inditis in peluim aqua plenâ auri & argenti laminis gemmisq; certo caractere sculptis: qua ex pelui post sermones aliquot pronuntiatos exilis vox instarsibili exaudiebatur ex aqua responsa edens, sine expressa inuocatione. *Γυγγομαχέτης* ex vasis vitreis rotundis aqua plenis coniciebatur, postquam accêsis cereis quasdam voces effati fuissent Magi: neque audiebatur vox vlla, sed responsa ex notis quibusdam & signis percipiebantur. Similiter è speculis *Κατοπρωμαχέτης*, è glacie aut è crystallinis *κρυσταλλομαχέτης*, quemadmodum Ioachimus Cameracensis ciuem Noribergensem à se visum testatur qui crystallinū annulum emerat, ex quo quidem annulo visionē eorum de quibus consulebatur percipiebat puerulus, sed postea empror cum à diabolo infestaretur diffregit annulum. Ea quæ dicitur *Ουρμαχέτης* sit cum frica-

fricato vngue aut crystallo certis confectionibus nescio qui sermones pronuntiantur, ac tum puerulo integræ & incorruptæ pudicitiae videndum exhibetur illud quod quæritur: persuadet enim diabolus à se virginitatem deamari, cum ut arte ista homines ab ineunte pueritia ad se pertrahat, tum ut humani generis impediât procreationem, cum tamen suos ad nefarios concubitus & contra naturam prouocet & commixtionib. horrendis contaminet. Diuersa est Catopromantia cuius Pausanias in Achaicis meminit, ab ea qua Magi nostri abutuntur. Cupiēs enim aliquis cognoscere an à morbo reualiturus esset, speculū in fontem ad Cereris indebat Patris, & si mortui hominis figura apparet iudicabatur moriturū, si viuētis, reualiturum consultorem esse. Vide autem diaboli *νομάτης* in magicis fortibus admirabilem: nam quia sunt viri boni & religiosi qui ne minante quidem morte grauissima diabolus essent inuocaturi, hoc ille persuadet verborum, characterum, herbarum, aut animantium, viribus affici, eoque pacto à vero abducit etiam consyderatissimos: itaque Virgilius, qui non postremus inter Magos habebatur, inquit,

*Carmina vel cælo possunt deducere Lunam,
Carminibus Circe socios mutauit Ulyssu. Et alibi,
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &c.
Atq; satas aliò vidi traducere menses. Item,
Hæc se carminibus promittit soluere mentes,*

*Sistere aquam fluuijs, & flumina vertere retrò,
Nocturnosq; ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, descendere montibus ornos.*

Amplius verò Ouidius agens de malefica, cum inquit,

*Quum volui, ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussa q; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilâq; induco, ventos abigôq; vocôq;
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Et sylvas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exigere sepulchris:
Te quoq; Luna traho, &c.*

Quæ omnia si vera essent, humanas mentes plurimum raperent admiratione: verum tamen magnū est quòd ita homines fascinantur vt illud quod nihil est, ad oculorum aspectum putent esse verissimum. Et si hoc verborum vi non potest fieri, quicquid scribant homines scientiæ istius peritissimæ, sed solus diabolus istorum fascinatorū autor est atque administer. Quam ad rem confirmandam illud argumentum pertinet quod antè diximus, homines à diabolo omni sermone per Græcas, Latinas, barbaras, & inauditas voces decipi, quamuis pro varietate nationum ad eandem rem vocabula artis suæ soleat commutare. Demonstrant illud poetæ Virgilius & Theocritus hic Græcus, Latinus ille, Marcellus & Nicolaus medici, & ipse quoque Plinius, qui multa istarum fraudum profert

fert vocabula ab ijs quæ Magi nostri scripserunt planè dissonantia. Cruces etiam ac hostiæ insperguntur passim, vt in iudicio cæci (qui Parisiis fuit suspensus) confirmatum est, & duorum aliorū qui euicti fatebantur se hostijs, crucibus, & orationibus plurimis vsos esse. Maximā impietatem, cum Diabolus eo quod Magi putant sanctissimum ad res summo horrore & detestatione dignas abutitur. Etenim qui ludificatur & blasphematur louem quem putat esse Deum (prout Caligulam fecisse legimus) is tam reus est propemodum quàm si ludificetur Deum qui animos & voluntates hominum introspicit: quemadmodum primus ille Scæuola, qui Porcennæ Hetruscorum Regis vitam appetens occidit legatum eius, non minus reus existit quàm si occidisset Regem. Hæc igitur illa mens, hoc consilium Satanæ, vt non veram solum religionem ex animis humanis eximat, verum etiam omnem conscientiam metumq; maleficij: id eoq; imperitis persuadere nititur non à se ista geri, sed ex vi verborum proficisci. Dixerit quispiam Cabala (quæ Hebræorum est philosophia) vim quoq; verbis & characteribus tribui, vt in Reuchlino, Galatino, & Cabalisticis Pici positionibus legimus. Respondeo Cabalæ duas esse partes, vnam quam vocant Bereschit, in principio, à prima Bibliorum voce, eamque veram Physicam & naturalem philosophiam, in qua exponūt magnum istud opificium mundi & res arcanas inuolutas allegorij, sententiasq; aliorum Philosophorū re-

prehendunt diuine legi aduersantes: Alteram quā dicunt Mercava, id est currus, à viso Ezechielis figurans maiestatem Dei & Angelorum comitatum, quæ celsa quidē & difficilis est, sed tamē intellectū in admirationē rapit & ~~vouit~~ ^{non} contemplationem. Hanc Hebræi aquarum ~~ἐν πρῶτοις~~ vel supercelestiū, illam (Physicā dico) inferiorum aquarū appellant nomine. In Prophetis & Lege Dei animaduertimus amplissima & elegantissima secreta operum Dei allegorijs Biblicis occultari (vt quisquis bene attenderit apud Philonē, Leonem Hebræū, Origenem, & Salomonem comperturus est) easq; viros & Prophetas sanctos quasi per manus posteris tradidisse: At non ita curiosē atq; lubuliter clausulas, voces, syllabas, literas, adeoque singularum literarum puncta & characteras aucupabantur, vt postea recentiores Iudæi rimati sunt. Hi enim mirificam subtilitatem in magno Dei nomine tractando occupant, ex quo septuagintaduo nomina Dei componunt, & Angelorum totidem argutias quoque adhibent ad numeros, quos vocant Sephiroth: ex his nominibus numerisque putant mirabilia præstari posse. Sed ista mihi non probantur admodum, maximè cum à magis Agrippa & consimilibus maximum illud Dei nomen & augustissimum characteribus ipsorum intermisceri & contraminari video, ad quos sermonem David habebat, dicens^a,

*At Deus irarum plenus sic dicet iniquo
Quem cæli aut hominum non cohibet metus,*

Quid

*Quid celsum nomen, quid polluis improbe iussa?
Infandumq; agicans in manibus nefas,
Fæderis instituis crepitantes fundere laudes?
At tu qua doceant vtilium viam Spem.*

Reuchlinus & Agrippa falsò tradiderunt victoriā aduersus Lysiam & Antiochū Epiphanem Machabæo Iudæ accidisse quòd has quatuor literas militari signo impressisset ^{יהוה} quibus significabat ^{יהוה} qd est par tibi inter fortes, o lehoua: Atque hæc quidē bellica fuit tessera militibus imperata, sed per hos characteras victoriā reportasse pernego. Itaque Dei nomina in ore, in tabulis, in characteribus Magorum aut eorum qui tentant Dominum non sanctificantur, sed polluntur atq; blasphemantur. Dei autem lex præcipit^a vt qui per contemptum nomen ipsius pronuntiat lapidetur. Nō sum nescius malignos spiritus ab hoc sacro nomine abhorre, nominatoq; lehoua repente fugam verti: sed lehouæ nomen, quo æternus significatur, quolibet sermone pronuntiatum eundem effectum obtinet: imò solum Dei nomen vtut commune & peruulgatum est, bono animo enuntiatum diabolos statim propellit (quod toties vsuuenisse nouimus q̄ties Magus aliquis in cōmuni cœtu auxilium Dei implorauit) & qd amplius est, solus Dei metus & terror ab ipso propulsat diabolos, vt postea dicturi sumus. Paulus Grilandus^b qui vixit anno M. D. XXXVI. Sabinū ^{lib. 1. de for} quemdam nō procul Roma fuisse scribit ab vxore tilegijs. ^{persua}

persuasum ut se exemplo ipsius certis vnguentis inungeret, cōque pacto cum Magis aliis exportaretur: credentem itaque illum à diabolo istud nō esse, sed ex vi vnguenti & enuntiati sermonis vxori paruisse: tum delatum in Beneuentanum Comitatum optimum Papæ fundum, idque sub nucem ubi versabantur Magi innumeri epulantes, idem fecisse qd faciebant alij: cumq; sapius salem quem perhorrescunt diaboli petiisset, & sal tandem (ut videbatur) ei allatus esset, vernaculo suo sermone dixisse. *Laudato sia Dio pur e venuto questo sale*, Laudetur Deus quandoquidem hic aduenit sal: simulatque Dei nomen fuit pronuntiatum, omnem diabolorum Magorumque conuentum momento euauuisse, miserum illum Sabinum solum ac nudum remansisse, qui domum mendicans ad centesimū milliare reuersus est: reuersum vxorem accusasse, quæ viua igni fuit tradita postquam veritatē facti agnouisset aliāque complureis accusasset, quæ culctæ similiter incendio fuerunt sublatae. Quo exemplo constat euidentissimè efficacitatem miraculorum nō in figuris, characteribus, syllabis, vocibus, sed in timore Dei positam esse, Diabolum verò suas celantem fraudes verbis, characteribus, & consecratis hostis abuti ad perficiendum voluntatem suam. Quod autem diabolum à sale diximus abhorrire ratione optima nititur, quia sal æternitatis est & immortalitatis signum, neque putredine neque corruptione infestus vnquam, sed ipse à corruptione atq; putredine omnia vindicans: Diabolus vero ni-

rò nihil procurat aliud quàm rerum creatarum corruptionem & dissolutionem, ut generationem Deus. Quamobrem salem mensæ loci sancti omnibusq; vniuersè sacrificijs apponi lex Dei imperat^a: quod mandatum ab Hebræis Plato videtur^a *Leuit. 2.* didicisse cum salem à Dijs affirmat diligi. Contrà verò sacrificijs vinum aut mel lex Dei vetat adhiberi, quod faciebant Ethnici, innuens Deum sine adulatione attētè prudētè & sobriè accedendum esse. Atque hac in re falluntur qui vxorem Loti in statuam salis mutatam putauerunt^b: sic enim^b *Genes. 19.* Hebræi amplissima naturæ arcana tenentes solent statuam salis pro perpetua nominare, ut Lex Dei inquit^c, pangam vobiscum fœdus salis, id^c *Num. 18.* est, perpetuum. Si characteribus aut figuris nominum Dei proprium esset ut res easdem efficerent, non essent profectò Magi ad suas inuocationes illis abusuri, quibus tamen pleni sunt ipsorum libri. Ex his itaque conficitur Cabbalam^d, id est, sapientiam à Deo acceptam quasi^d in manum, Angelorum Prophetarumque ministerio, non esse in characteribus aut figuris positam, sed in secreta diuinorum miraculorum intelligentia allegorij per sacram Scripturam implicata passim. Nulla enim propemodum exstat oratio, præceptum nullum, cuius non sit duplex, aut etiam triplex intelligentia. Exempli causa, præceptum^e datum Sacerdotibus de includendo homine qui ex elephantiasi cepit laborare cumprimùm malum cernit, & septeno quo-

^a Libris Pirke aboth sepe legitur
^b Moses accepit quæ tamen scripta in libris Moysi nusquam reperiuntur.

^c *Leuit. 17.*
^d 14.

que die, donec sanatus fuerit aut totus à capite ad pedes albus euaserit, reuifendo: tum de eo liberè dimittendo quia mundus est, inquit Scriptura: sin apparentem aliquam viuæ carnis partem habuerit, de eo ab aliorum conuersatione separando: præceptum igitur istud politicum miratur Philo, itaque moralem affert sensum, si bene meminimus, dicens non posse eum qui prorsus cognitione Dei caret ac conscientia alijs damno esse: qui autem diuinæ legis & veritatis sensu præditus se aliunde sinit nefarijs opinionibus deprauari, hunc perniciosum esse, quia religionis specie venenum impietatis miscet, vt magi miscent Dei nominibus. Ad sensum illum politicum expressum lege Dei, & moralem Philonis alterum accedit elegantissimum naturæ mysterium quod nemo attigit: nempe quicquid corrumpitur id aerem quoque & accedentes propius corruptione inficere donec fuerit consummata, quod Theophrastus paucis libro de Odoribus exposuit dicens *πᾶσι σαπρόσιν καὶ κῆρος*, quicquid corrumpitur secundum exhalat odorem: vt ouum, suavis & salutaris cibis quem antiquas regum delicias vocat Horatius, si incubatu coeperit corrumpi foetet supra modum, aeremq; inficit donec perfecta sit corruptio & pullus excludatur: Ozimum quoque & Lauendula, quam veteres Nardum Celticam à naturali ipsius apud Occitanos ortu appellabant, quando tecta & compressa incipiunt corrumpi, foetent vehementissimè, sin corruptio ipsorum finitur

nitur consummari, oleum afferunt optimum & odoratissimum: Corruptum item genitale semen si in corruptione perstat, caneros, bubones, & varos horrendos efficit. Eadem igitur ratione elephantorum sanguis est foetidissimus quando corrumpitur, donec tota materia sanguinis planè conuersa sit: quamobrem dum conuertitur, non sine periculo ad elephanticos acceditur: conuerso eo nihil periculi. Atque hæc genuina Legis sententia. Interdum historica solum est sententia, vt cum Moses dicitur populum numerauisse, & similia: interdum allegorica, vt cum Lex præputia cordium circuncidi iubet: præputium cordi nullum est, & si inesset nunquam tamen circuncidi posset: Innuit ergo lex improbas cogitationes rescindendas esse, vindictæ appetentiâ, auaritiâ, cæteraq; vitia. Hoc pacto imperiti qui in Cabalam inuehantur visuri sunt Deum nobis quasi palpandum & cernendum oculis istud exhibere, non solum literalem sensum teneri à nobis oportere, cum verè Scriptura dicat, Litera occidit, Spiritus autem viuificat. Quamquam pulcherrimus in Lege Dei habetur locus ad rem istam demonstrandâ, vbi Moses dicitur è monte (in quo dies & noctes xl. fuerat) ^{Exod. 14.} descendens velum faciei suæ imposuisse vt alloqueretur populum, quod velum cum ipse ad Deum reuertebat eximebat: id aut fecisse, quia non poterat diu populus splendentem ipsius faciem conspiceret, id est (vt è literalis sensu excedamus) non valebat mysteria & allegorias, quæ confertim habentur in

Lege Dei, animo percipere. Verumtamen populus Moſem reſectum videns dicitur faciem ipſius quàm valde ſplenderet animaduertiſſe. Certè quicunque ex inconſyderata pertinaciâ expoſitiones iſtas improbant, quibus Hieronymi, Auguſtini, Baſilij, præcipuèque Origenis, omnium quoque Doctorem Hebræorum ſcripta abundant, iniuriã Deo ac Prophetis faciunt, qui nunquam aliter loquuti ſunt. Ac ne excelsa quidem illa Salomonis ſcripta ſunt aliud quàm parabolæ & allegoriæ, eaque certo conſilio in eam formam inſcripſit ut demonſtret ſingulis nō oportere ubique inſiſtere in literalem ſenſum quem Hebræi *ſenſum paſſuk*, id eſt, verſus nomināt: vnde barbari Latinitatis autores ex verſu facientes paſſum, in hoc paſſu, ſoliti ſunt dicere. At Salomonē ſcribitur ſapiētia fuiſſe cumulatum, Deumque plus in eum contuliſſe quàm in vllum hominem vnquam contulerit: hic tamen ut ſapientum mentes ſupra terram, altiùs erigat, docet cognitionem Dei eſſe arboris vitæ fructum. Non eſt igitur, quod plerique literæ inſiſtentes tradunt, arbor intelligenda. Hinc enim accidit ut boni iſti literalis ſenſus interpretes multa *ἀπο* centena millia pepererint, qui ex ſcripto illud de ſerpente in Geneſi ^{3.} loquente interpretati dicunt animantes brutas olim loquutas eſſe: ut faber quidam ferrarius in Gallia, poſtquam à celebri Prælato audiuiſſet in concione per Adamum (propterea quòd pomum ederat) totum genus humanum præter exiguum Chriſtianorum manipulū in damnationem æter-

nam

nam labefactatum eſſe, cum videret ſibi contrà diſputanti Prælatum de ſenſu literalī non ſatisfacere, dixit tandē tam multas rixas pro re tantilla ineprè excitari: quod blaſphemum dictum ſimulac noſtrorum aulicorum pulſauit aureis in proverbium abiit, non abiturū ſententia mea ſi hic qui docebat alios bene intellexiſſet atque ſapienter explicaviſſet locum. Eodē errore Porphyrius in libris quos aduerſus Chriſtianos ſcripſit, ex literalī ſenſu illud exagitans quod de arbore ſcientiæ boni & mali & de arbore vitæ in Moſe legimus, innumeros homines à religione vera auocauit propter ea *ἀνα* quæ naſcuntur ex literalī ſenſu: deſinunt verò ex diuina interpretatione quæ Deus Moſi & Prophetis tradidit, & quam apud Philonē, Leonē, Moſem Maymonis filium, Levin, filium Iarri, Oriene m, aliosque Theologos Hebræos & Chriſtianos legimus. In hāc ſententiam ait Lex ⁴ non ea ſolū ani-

^{Leuit. 11.}

malia quæ nō ruminant & quæ ſciſſum nō habent vnguem immunda eſſe, ſed ea etiam quæ non ſunt vngue ſiſſo, vtcunque ruminant: quod Origenes de iis accipit qui ſeſe in meditanda & contemplan-

<sup>in catalo-
go ſcriptor.</sup>

da Dei Lege occupant, ſed inter literalem ſenſum & myſticum, inter carnem & ſpiritum nullam diſtinctionem ſeruant. Hunc autē (Origenem dico) magiſtrum Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos vocat Hieronymus ^b, omniumque Doctorem prin-

cipem. Cum itaque in Lege Dei legimus Pharaonem curaviſſe ut occiderentur mares & puellæ ſer-

uarentur incolumes, id præter conſtantem litera-

lis sensus veritatem sapientes Doctores ita accipiunt, Diabolum quem figurat Pharaon in hoc incumbere ut intellectum masculam hominis partem interimat vitamque det concupiscentiae. Item quod Abraham Sarg dominæ obsequutus dicitur ancillam eiusque filium eiecisse, id Cabalistæ & theologi sapienter exponunt rationi ut dominæ obsequendum esse, & cupiditatem efficiendam ac peccatum ex ea genitum. Cum prohibetur ne fructifere arbores gerendo bellum excidantur, interdictum quoque intelligendum est ne homines virtute præditi & opifices periti tollantur. Cum dicitur oletum terra obrui oportere ne inficiat aer, hoc quoque est induendum, dignius esse malum excusatione quod occultum est: ideoque cauendum singulis ut propalent suam turpitudinem, ne cuiquam sit exemplum mali. Quando interdicitur ne aries aut ouis Deo offeratur nisi tota sit alba & sine macula, putandum est animam quoque sistendam Deo puram & mundam haberi oportere: quando interdicitur ne clauda sit, recte ambulandum significat in Lege Domini. Hebræus Philo in moralibus interpretationibus afferendis est mirificus, Leo & Maymonides in naturalibus, in utrisque liber Zoar qui nondum fuit Chaldeo sermone versus. Sicut autem de naturalibus prædictionibus, de Astrologia, & scientiis consimilibus antè dicebamus, sic etiam in Cabala à communi illo abusu quæ supra attigimus abstinendum: nihil enim est tam sanctum & inuiolatum quod non à Satana & ministris ipsius polluat. Artis est

tis est diabolicæ cum Scriptura sacra tanquam ad carmina adhibetur, quod nunquam prisci Hebræi cogitauerunt. Atque hinc data fuit gentibus occasio ad calumnijs petendum verbum Dei Hebræorumque Cabalam, de qua sic Plinius libro xxx. capite primo. Est alia, inquit, Magices factio à Mose & lochabella ludæis pendens. Corrupta autem dictionem *Cabala* quæ significat Græcè *ἐμπόλη*, id est, scientiam auditione comparatam nec literis exarata, à verbo *ἔλα* accepit, eo quod Cabalam non licebat docere aliter quam viua voce, & quidem eos qui quadragesimum ætatis annum superassent: ut autem verba concepta ad miracula edenda pronuntientur nulla mentio, quamuis id Reuchlinus & Galatinus voluerint: omnino certè abusus est. Si quis autem mihi obiecerit nihil hic inesse diabolici si quando certus Psalmorum versus aut ad expurgandum constituta hora, aut ad orandum Deum, aut ad conficiendas alias actiones bonas pronuntiabitur: Fatebor illud quidem non ultimum sapientiæ fundamentum esse ut quis mane oraturus surgat, credibile esse qui primi suas preces offerunt eos primarias benedictiones reportare, ut Iacob anteuertit Esauum: propterea scriptura tota indice Prophetas summo mane ad laudandum Deum & primas suas actiones ei sacrificandum surrexisse, quemadmodum aiebat Dauid, *In matutinis meditabor in te*. Item, *Exsurge psalterium, exsurge cithara, exsurge diluculo, & apud Iere. Nisi ad vos Prophetas surgedo mane: & Deus quæ in deserto videtur maxime*

maximè procurasse vt mane populus surgeret, quia Sole super Man radiante abibat in fumum & liquecebat illico, quamvis igne non liquefieret, vt gratiarum (ait Salomo) agendarum Deo monerentur: Nihilominus tamen illud affirmamus nō licere vti Scriptura sacra vt vis aliqua verbis tribuatur, quamuis ad finem optimum. Hec recepta est Theologorum sententia Minorem itaq; veritatis speciem habuerit, si quis Magos verborū vi posse crediderit segetes & terræ fructus perdere: etsi xij. tabulis diserte cauebatur ne incantarentur fruges, *Qui fruges excantasset, aut qui malum carmen incantasset, & c.* non quod magi suis carminibus fruges perdant aut tempestatem virtute verborum commoueant (vt alibi ostendemus) sed ope Satanæ: Sortilegus enim alter nō posset idem efficere, quamuis eadem verba pronuntians. Quapropter imperitum vulgus nō valde miratus sum, sed Catonem^a illum docere luxatis membris carmen auxiliari: Cæsarem quoque Dictatorem post vnum ancipitē vehiculi casum, semper vt primum consedisset carmine ter repetito securitatem itinerum solitum aucupari, cum tamen obseruationes istas ex more deriserit: & M. Seruiliū Nonianum principem ciuitatis, qui chartam duabus litteris Græcis P & A inscriptam subnectebat collo metu lippitudinis. Si qua fuisset radix salutaris herbæue medica, odore & proprietate naturæ mala hæc curatura, speciem aliquam habuissent: vt radicem Pæoniæ appensam collo certum est epilepticis

^a Plinius li. 28. cap. 2.

pticis adiumento esse plurimum, & confirmatum experientia: sed chartam aut characteras subnecti collo, quicquid inscribatur, cum Ioanne Chrysostomo^a & Augustino statuimus meram esse idololatricam, si ignorantes fecerint: sortilegium verò, si istud illi commiserint qui nouerunt interdictum, nec eo minus fidem superstitionibus adhibent. Etenim hic quoque est idololatria, si vis curandi herbis, plantis, animalibus, metallis tribuitur, nisi eadem opera laus ad Deum tota referatur. Ideoq; Hebræi tradunt Salomonis librū de vi & proprietate animantium, plantarum, lapidum, herbarum, metallorumq; omnium ex mādato Regis Ezechiae crematum esse, ne ad idololatricam ratione ista homines adducerentur: vt serpentem quoq; æneum è deserto allatum Ezechias igni præcepit tradi, qd cum imperitus populus adoraret. Quāto æquius ergo futurum est censerī idololatricam si verbis & characteribus adhibetur fides, ijsq; non formatis à Deo (vt sunt res creatæ) sed per homines aut malignos spiritus inuentis: hoc verò non solum idololatria, sed purum putum est sortilegium. Idololatricam cum Augustino veteribusq; & recentibus Theologis appello auersionem à creatore ad creaturam. Etenim videmus verba ad effectum suum nunquam perducī, nisi iplis adhibeatur fides: tum peruigil Satanas seipsum ingerit & ad tempus cōpensat idololatricam, vt ex idololatra perfectū Magum Sortilegūmq; reddat, quod suo loco ostēdemus. Hic fortē aliquis obiecerit vocem, sermonem

^a Homil. 43. in Math. c. 23. licet fiant peripra cū inscriptione Agnus Dei. Lib. 1. de ceremonijs, & distin. 7. c. 3. de consecra.

Dei, duasq; tabulas manu ipsius exaratas tā esse opera Dei q; Solem, Lunā, aut coelum: itaq; illa etiā naturalē vim obtinere: q; Mirandulanus Princeps & Reuchlinus sentiunt. Ego verò nullā his verbis facultatē inesse dico, nisi ad eum effectū cuius causa enuntiata à Deo ac digitis insculpta sunt: neque ad tempestatem serenitatēve aut aliud efficiendum, sed ad vitam æternam ijs qui morem gesserint tribuendā, sicuti scriptū est. Hoc fac & viues. Hominum autē Satanæq; verba nihil ampliùs possunt, q; fructus picti, statuæ, & res artificiosæ eiusdem generis. Hanc demū potestātē satanas à Deo obtinet, vt eam aduersus Ethnicos, idololatrias, infideles, & Dei contemptores exerat qui decipiuntur verborum fucis, ac eorum inprimis quæ nequeunt intelligi, quia minorem (ait Plinius) fidem homines adhibent ijs quæ intelligunt. Quamobrē Galenus lib. vi. de simpli. pharmacis Xenocratem Aphrodisæum & Pamphilū quendam improbat, qui fraudibus istis instructi Medicos simulabant. Plinius quoq; septem primis capitibus lib. xxviii. his abundat ineptijs: & quāuis eas secundo capite dicat sapientissimi cuiusq; fide respui, Theophrastum tamen, Catonem, & Cæsarem in quibusdam malis narrat fidem his nugis adhibuisse. Mirū autē est & ab omni antiquitate annotatū, serpentes incantari: Improbū enim David cōparat Aspidi aures ab incantatoris callidi voce obthuranti. Hi verò plerumq; à serpentibus occiduntur: quamobrē ait Salomo neminem de incantatore occiso à serpente

pente capturum misericordiā. Sic Sortilegus quidam Salisburgensis cum in oculis totius populi serpentes omneis qui in ambitu ad milliare integrum fuerant in fossam vnā coegisset & tradidisset morti, à postremo eoq; permagno furiosè insultante enectus est. Atq; hac ratione constat, neque voce *hypokindox* quam Theophrastus Paracelsus affert, neq; alijs Psalmi xci. neq; vocum vllarum virtute, quicquid obtēdatur, hæc præstari posse. Qui enim fuissent serpentes per integrum milliariis ambitum vocē hominis audituri, & quidē profundē in terrā abditi? Quāquam Aristot. sub finem libri *de iurisdictione animalium* scribit Teng oppido Thessaliæ fuisse maleficam quæ fascinaret basiliscum. Is ergo fuit diabolus, qui fidos suos ministros hoc compensat præmio. Ac propterea Canonem, nec mirum, xxvi. q. v. & Augustinum dicentes per Magos virtute carminum infici homines atq; enecari, sic intelligimus vt opera Diaboli istud effici statuamus. Docuit enim amplius millies experientia à verbis ab altero quā Mago pronuntiat nihil esse consecrarium: Sin autē leuioribus in rebus nunquam visa sunt effectum suum habuisse, vt in ligaturis diximus, pro certo illud habendū est diabolos (qui vbicq; præsto sunt) & voluntatis illius qui maleficium aliquod cogitat ministros esse, & ad hominem grauioribus malefactis ac impietatibus implicandum eam perficere.

Q Vicunq; rem bonam facere arbitrati malignum spiritum (quem pro Deo habent) inuocant ad cōsiliū aut opem aut consolationem suam (vt Ethnici prisce faciebant, & multi nostra memoria in Occidentalibus insulis faciunt) nihilo amplius Magi dicendi sunt quā illi qui Solē Lunam & res creatas adorabant: Idololatræ iure appellantur. An verò bonam ipsorum conscientiam accipiat Deus, id committo iudicio eius: nam qui hoc quæserit, is se in Dei arcana plus satis intulerit: vt n̄ qui Socratem, Phocionem, Aristidem iustum non dubitauerunt velut Magos turpissimos æternæ damnationi & supplicij paribus addicere, cum tamen Lex Dei poenam pro delicti gravitate decerni imperet. Sed inter Ethnicos quicunq; bonorum malignorumq; spirituum discrimine cognito & sacrificabant liberos, & adulteria, præposteram libidinem, omniaq; turpia, horrenda, & rectæ rationi (quam à natura in mentib. nostris ingenerauit Deus) aduersantia committebant vt institutū suum assequerentur, hi non solum fuerunt idololatræ, sed etiā Magi, eoq; nomine à Philosophis omnib. & legumlatoribus condemnantur. Hæc illa causa est cur Deus populo suo dixerit^c se Amorrhæos aliosq; populos sortilegia exercentes è regione extirpasse; cur etiam Rom. Senatuscon-

^c Deut. 17.

^b Deut. 18.

tusconsulto Bacchanalia cognitis execrabilibus sortilegijs quæ noctu committebantur, ex vrbe & Italia tota eiecta sunt. Nullum autem lapidem non mouet Satanas vt sibi homines vindicet abducantque à vera veri Dei adoratione: Cū itaq; Deus non sit aspectabilis, sed admirabilem Solis elegantiam, cælestiumq; luminum conuersationem, vim, motum homines prospiciant, perfacile illuc delapsi sunt vt Solem, Lunam, Iouem, & alia cælestia corpora laudibus extollerent atq; supplicarent: & pro eo quod Noe liberos suos docuerat vt sacrificarent vbique Domino, facile fuit vota ad Solem, Lunam, cælestiaq; corpora conuertere, quæ Noe & posterius per diu exhibebant Deo. Hoc Abram in Chaldæa videns indignè fieri pronuntiauit, & eo nomine malè exceptus est, vt Philo, Iosephus, & Moses Maymonis vno ore docent: Deus verò ipsum ex Chaldæa exire iussit, vt in ipso & posteris verum Ecclesiæ signum conseruaret. Hoc consequutus Satanas, cælestium inquam corporum adorationem, elementorum quoq; sensim inuexit cultum: primum ignis, cui omnes gētes honorem permagnum habuerunt, deinde terre velut matris & genitricis hominum bonorumq; omnium: nec spectantibus altius hominibus, nec contemplatione intellectus ad Deum vsq; rerum omnium autorem & creatorem euolantibus. Ab elementis ad alias res creatas vētum est: adorauerunt itaq; Deos panis & vini inuectores Bacchum & Cererē multū, etiamq; bouem Ægyptij quem vocabant Apin.

eo quod videatur animalium omnium quæ in orbe terrarum degunt esse utilissimum: Quam opinionem ut confirmaret Satanas, aliquando specie bouis apparebat, eoq; mortuo lamentationes fiebant maxime. Atq; hæc Apidis superstitio aded braelitarum animos inceserat, ut ad figurandum Deum qui eduxerat ipsos è terra Egypti vitulum fusilem confecerint, Deum cæli & terræ quem adorabant forma vituli putantes fingi oportere, cum tamen Deus indicta capitali pœna vetuisset formam ullam aut figuram sibi assignari: quam obrem incensus ira populum grauitè castigauit. Sed ne his quidem acquieuit Satanas: principes enim viri (ait Salomo) amissorum liberorum quos deamauerant memoriam conseruaturi, eorum curabant pingi & incidi vultum, studiosè imagines asseruabant, osculabantur sæpe, honorem exhibebant: quemadmodum Augustum Cæsarem Capitolio exeuntē legimus^b defuncti nepotis imaginem forma expressam Cupidinis solitum osculari. Idem quoq; factum Principib. potentissimis. Nam apud Herodotum legitur in summa Babylonis turri fuisse templū dicatum Belo regi Assyriæ quem vocabant louem: cumq; illius cultum Assyrii & Chaldæi cepissent instituere, procedente ipsorum imperio ad omnes Asianos bonamq; partē Africæ, sacrificia quoq; & superstitiones ipsorum inualuerunt per imperiū totum q̄ fuit amplissimū (capiebat. n. cxxvij. præfecturas, & in ijs Egyptū duplo ampliorem q̄ sit regnum Galliæ) & paulatim in

^aExod. 10.

^bSuet. in Augusto.

tim in Græciam transmeant. Ideoq; Deus per Esaiam abominatur Babylonem, quod sortilegia & superstitiones suas in populos transmiserit: & Porphyrius ad Boethiū scribens, Theodoricus^a, & Iamblichus consentiūt omnes antiquas superstitiones à Chaldæis manauisse. Ex quo in Deorum numerum ceperunt homines cooptari, infinitus Deorum numerus exstitit. Fuerunt enim minimum tricies sexies mille, ut veteres annotarūt, præter deos manes, id est, parentum & consanguineorum spiritus, quos pro Dijs habebant, quibus sacrificabant, & ad quorū sepulchra comedebant: in quos Scriptura inuehens ac detestans eorum maleficia, inquit: Et comederunt sacrificia mortuorum. Horum sacrificiorum specie animæ defunctorum primum fuerūt inuocata: atque hæc *Νεκρομαντεία*, haud scio an prima sortium magicarum & vetustissima, Esaias enim detestans impietatem istam capite octauo, an non quisque, inquit, mortuos pro viuis consulturus est? Et Saul exitum postremi in Philistæos prælii cupiens^b cognoscere Magam Endore consuluit, quæ euocatum Samuelem aut Samuelis imaginem sola vidit, Saule non vidente eum. Itaq; rogauit eum samuel quamobrè interturbaret quietem suā, cum à Deo relictus, & Deus ipsi inimicus esset, adiecit eum Dauidi regnum tradidisse quod verbo eius Saul nō obsequutus esset, ipsumq; & liberos fore secū die postero. Non sum nescius placere quibusdam Theologis diabolum fuisse istum, ac non Samuelem: sed bona pars refraga-

^aLib. de corruptione Gentium affectionum.

νεκρομαντεία.

^b1. Sam. 28.

refragatur freta loco Ecclesiastici cap. xlv. qui natus
rat in Samuelis laudibus, ipsum post mortem pro-
phetasse prænuntiata morte Regis & Philistæorum
victoria. In eadem sententia est Iustinus Martyr,
Rabbi Sædias, Haias, & Hebræorum plerique: &
iis obseruandum est illud suffragari quod respon-
sio per Samuelis imaginem, quem diabolum pu-
tant, Sauli facta magnum Iehouæ nomen habet
quingies repetitum, quod etiam audire dæmo-
nes perhorrescunt. Ideoque iudicium R. Davidis
Kimhi in hunc locum, neque Tertulliani libro de
anima neque Augustini amplecti possum statuendum
hunc fuisse diabolum, nec aduersantem huic sen-
tentiam planè confirmare. Deinde verò si eo dam-
netur Saul quod Regem Amalecitarum, captiuos
& pecora ex mandato Dei non interfecerit (nam
hanc solam causam Scriptura sacra adducit^a cur
Deus Sauli infensus fuerit) altius quidem certe in
consilium Dei penetratur: maximè cum huius pec-
cati nomine tantisper dum vixit pœnas luerit non
mediocres, vexatus à Satana & plerumque in sum-
mum furorem actus. Paulus autem 1. Corinth. vi.
consilium dat ut qui incestum perpetravit ejiciatur
ex Ecclesia, ut corpore ipsius tradito Saran quod
affligeretur, spiritus seruaretur die iudicii: quo spe-
ctat illud Samuelis, *cras mecum eris*, nimirum post-
quam iuste afflictus à Deo & desertus fuerat eam
ob causam quod in Amalecitis omnibus pecori-
busque occidendis morem non gessisset Domino.
Sic etiam in pari causa 1. Regum xiiij. Prophetæ ad
Ieroboam-

^a 1. Sam. 28.

Ieroboamum misso dicitur non fore ut sepeliatur
in sepulchro maiorum, quia cibum contra quam
ipsi fuerat indictum in Samaria sumpserit: dein-
de à leone paulo post occiditur, qui tamen corpus
ipsius cum asino reliquit intactum donec in sepul-
chrum efferretur. Qua ex re manifestum est Pro-
phetæ animam ob peccatum istud non fuisse à Deo
damnatam, cum præsertim cadauer eius non siue-
rit à leone deuorari. Ut ergo damnatione iudicio
Dei permittamus, Deus æquè potest voluntatem
suam per sortilegos & improbos atque per electos
exponere, ut somnijs Nabuchodonozoris, Phara-
onis, & Balehami demonstratur: sic etiam tradunt
Theologi in locum illum Euangelij, Expedi vnū
hominem mori pro populo, atque hanc esse pro-
phetiam ex ore Caiphæ docent. Deinde quid illud
dici prohibet, Deū fuisse ut veniret Samuel post-
quam defunctus esset, ad ruinam Saulis & status
euerisionem predicendam? Audiui ex Insulano Ab-
bate Noualliorū Domino, qui iam legatione Cō-
stantinopoli à Rege fungitur, & ex nobili Polono
cui nomen est Pruinski Legato in Galliam, vnum
ex maximis Christiani orbis Regibus auidum sui
exitus cognoscendi Iacobitam Necromantem ad
se accersuisse, qui confecta missa & sacrata hostia
primogenitum quendam decennem puerū ad hoc
comparatum truncari iussit capite: eo hostiæ im-
posito certis voces pronūtiasse, characteras quos
scire non attinet adhibuisse, ac tum roganti quid
vellet caput duobus verbis respondisse, *Vim patior*:

illico furibundum Regem indefinēter clamauiſſe, tollite caput iſtud, & in eo furore exſpiraſſe. Hæc hiſtoria in toto regno vbi geſta eſt pro certa & indubitata habetur, eſſi quinque homines ſolum negotio interfuere. Non diſſimilis huic hiſtoria Theodoric Imperatoris legitur, qui poſtquam Symmacho ceruicē præſcindi curauifſet, appoſito ad meſam ingente piſce viſus eſt ſibi videre caput Symmachi, & furore correptus paulo poſt vita deſunctus eſt. Quod ſi ita eſt, q̄s duas illas voces in os pueri inditas fuiſſe à Deo dubitet? Græcè. n. Latineq̄ puer neſciuerat, & repentina tam horrendi ſcleris vltio certè à Deo ſumpta eſt: niſi quis fortè dixerit ſpiritum pueri aut Angelum proloquutum eſſe, & Regem excarnificaffe ad vindictam ſcleris: nam quò innocentior eſt ſanguis, eò vindicta grauior. Atque hæc quidē in re conſpicua eſt execrabilis impietas, quò innocentis, mas, & primogenitus (quem Deus Lege ſibi ſanctificari iubet) capitur & præſciendis futuris ſacrificatur diabolo: eaq̄ non noua ſed peruetus impietas, vt Elias Leuiſtes annotauit, qui iſtud ſermone ſuo appellat Theraphim. Et ſi hic cruentū caput ſcribit lamina ætrea imponi ſolitum cum nomine dæmonis certisq̄ characteribus, quos omiſſurus ſum, ita eum adorari conceptis verbis, quæ neq̄ dici opus eſt neq̄ ſcribi, ſed præſtat reticere prout inſtitui facere: cum tamen ſit neceſſarium probè teneri quanta ſit iſtorum damnatorum hominum impietas, vt ab iſtis caueatur. Hominum interfeſtorū animas plerumq̄

Leuit. 17.

plerumque inſtare vindicandis occiſoribus veteres affirmarunt. Pausaniam Lacedæmoniorum regem in Plutarcho legimus, cum eſſet Conſtanti-nopoli, generoſam adoleſcentulam munere accepiffe: vt autem puellam virginem ad ipſum pudebat accedere niſi digreſſis omnibus, ſolam cubiculum ingredientem noctu lucernam abieciſſe cuius caſu Pausaniam repentē excitatum & tanquam ſi vita ipſius in tenebris peteretur attonitū arripuiſſe pugionem, & incognitam adoleſcentulam occidiſſe: ex eo tempore ſine intermiſſione Pausaniam à ſpiritu vexatum eſſe ad mortem vſque, quem ſpiritum adoleſcentulæ narrabat eſſe perſimilem. Hominem in vinculis vidi anno mil-leſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, quò ira percitus vxorem occidiſſet, qui data ſibi & confirmata venia malefici conquirebatur ſibi nullam quietem eſſe: ſe enim ſingulis noctibus ab ea cædi. Sed hoc tamen homicidis omnibus non vſuuenire conſtat. Exiſtimant quidē nonnulli ſi homo occiſus ſine vindictæ ſtudio deceſſerit, id non accidere: verum tamen notauit antiquitas, & Plato ſcripſit libro de legibus i. animos eorum qui occuberunt in occiſores inſiſtere: quò Marſilius Ficinus libro xvi. de animarum immortalitate. Lucretius, & Virgilius Aneid. iij. verum eſſe dicunt, & infinitis iudicijs probauerunt iudices, homicida ſuper cadauer (eſſi non attingat) tranſeūte ſtatim evulnere manare ſanguinē. In hanc rem non pauci quoq̄ Doctores ciuiliſ & canonici iuris cōſentiūt,

& præsumptionem hanc argumentum esse conie-
cturamq; violētā in reum statuunt^a, ex qua legi-
timo infunditū verbo
tortura. Hip
polyt. conf.
24. nu. 2 vo.
1. & cōf. 90.
nu. 3. & cōf.
91. nu. 4. &
cōf. 100. nu.
4. & cōf. 110.
nu. 4. vo. 2. Angel.
in tractat. de
homic. Ioan.
de Neufsa. in
fylus nupt.
ve. cadaver.
Boertus de-
cif. 619. nu. 1

timē ad quæstionē rapi possit: nam etiam hoc mo-
do persæpe innotuerunt fontes. Id Plutarchus de
Damone scribit, Sueton. de Caligula. Aiunt con-
similiter animam quæ de hoc mundo non inuita
migrauerit aut saltem brutis cupiditatibus se non
immerferit, vestigijs corporis non amplius hære-
re: vt ij faciunt qui bestiarum vitam vixerunt, de
quibus Horatius,

Et affigit humo diuina particulam auræ.

Horum itaque animas desyderari à Necromantis
& sortilegis, sepulchra de nocte circumueantibus
carnemque corporum edentibus: quemadmodū
in Thessalia Magi exstiterūt qui mortuorum per-
quirebant corpora, eaq; (nisi accuratē per vigilēs
obseruarentur) erosīs naribus, ore, genis, alijsq;
partibus inueniebantur^b. Potius crediderim eō
impietatis à Diabolo perducī Magos persuaden-
te sic defunctorū animas attrahi. Etsi Græci Necro-
mantem appellauerūt *ψυχολογος* quasi animæducū
dixeris: Thessalis quoque & Arcadibus fuit istud
palām vſitatissimum, apud quos Pompeio placuit
ex Erichthone Maga exitum Pharfalici prælii Ne-
cromantica arte cognoscere, quo in prælio (vtcun-
que de victoria fuisset cōfirmatus) fulus est, prout
omnibus accidit qui viam istam sequuti sunt. Nu-
per nostrorum patrum temporibus siquando eos
qui sancti habebantur indigitari oportuit, quidā
liber inuocationum plenus publicē legebatur no-

ctu. Li-

ctu. Libro nomen erat *Grimorium*, quod asseruatur
in abdito: itaque de eo aut de re sanctē & in rem
bonam facta nequeo iudicare. Hoc solum assermo
damnandum esse vſum Necromantiæ, qua diabo-
lus pater mendacijs de veritate, de rebus abditis, eti-
amq; de salute hominum consulitur. Etenim ani-
mæ quas Necromantæ sacrificijs à se adduci pu-
tant ferē sunt diaboli: ac propterea quicunque ca-
pita mortuorum seruant, nisi medicinam aut chi-
rurgicā faciant, ij plerumq; exercent Necromanti-
am, vt Ioachimus Camerarius à se visos narrat nō
ita pridem, qui diabolo per caput mortui loquen-
te utebantur. Sed quoniam homines bene institu-
ti & quicunque sunt meticulosi perhorrescunt no-
ctu sepulchra accedere & in artes istas incumbere,
alias rationes excogitauit Satanas vt hos ad sui a-
dorationem pertraheret: insinuabat enim se in ea-
rum corpora quæ frequentes in templis erant, &
per eas loquebatur. Id autem plurimum virginib;
accidebat sortilegis ad impietatis opus adornatis,
quæ ieiunantes religione maxima orabant in spe-
cu Apollinis somnumq; in ea capiebant (nam quo
grauior est impietas, eo honestiore pietatis & reli-
gionis velo obtegatur) cum diabolo in illius cor-
pus ingresso quæ ita noctem transegerat, illa po-
stridie diuinabat & de rebus quæ sitis responsa da-
bat plerumq; amphibola: atque hæ sacerdotes Py-
thiæ, nonnunquam etiam Sibyllæ dicebantur. Sic
Virgilius Sibyllam Cumanam nominat, quæ pre-
cibus ad Satanam in specu habitis furore correpta

s. iij.

spumabat, & nouo sermone loquebatur, ac tum prædicabatur Deum ad ipsam aduenisse. Quamobrem in Lege Dei præcipitur vt lapidibus obruatur mulier prædita spiritu Pythonico. Hebræi appellant *אִשָּׁה מְדַבֶּרֶת מִבְטֶן*, LXXII. interpretes *ἡ γυναικὶς ἐκ τῆς κοιλίας*, quasi dicas in ventre aut vase loquentem: quod Magi cum suis phialis vitreis peluibusque faciunt. Vulgata versio Græcos in trāsferendo sequuta est Apollinis Pythij oracula consulentes. Narrat Celsius Rhodiginus puellam nuper in regione sua a se visam, cuius in corpore spiritus erat Pythonicus res presentes & occultas verè per pudenda respondens, & de futuris persæpe mētens. Verùm quod ex Apolline Delio responsa plurimùm petebantur, id eo factum est quod euidentiora essent: quamobrem Delius dicebatur *ὁ θεὸς δὲ Δελφῶν*. Scribit Chrysostomus Sacerdotem in specu prostratam Pythoni cum spiritum solitam accipere & despumare furore correptam, ac tum plerumque dæmonem (quem Ethnici colebant pro Deo) per eius pudenda respondisse: quod Origenes aduersus Celsum Epicureum deridet grauitè, & Plutarchus etiā (quāuis Ethnicus) extremi esse furoris testatur quod Deus in scēminas istas intrare creditur, imò & religionem & naturam Dei sic traducendam pollyendāque propinari. De Sibyllis iudicium permitto sapientioribus: videtur tamen Lactantius & quicunque tanti fecere Sibyllarum oracula, non satis originem vnde processerunt ista attendisse. Etenim Virgilius^a testis est Sibyllam

^alibr. 6. Aeneid.

Cuma

Cumanam omnium celeberrimam Sacerdotem Pythiam fuisse ac dæmoniacam: & bona pars istorum oraculorum Saturno solū, Ioue, Venere, Neptuno personant. Præterea Ethnicæ fuerunt Sibyllæ omnes & à fide nostra alienæ, quarum neque Scripturæ meminerunt vnquam, neque vllam confirmationem aut approbationem dedit Conciliorum (fuerunt autem ampliùs sexcenta) autoritas. Verùm Lactantius videns apud Ethnicos nihil maiestatem Bibliorum posse, Sibyllinis oraculis tentauit id quod volebat ostendere: quamquam hæc oracula quibus illis adhibebant fidem fortè pro libito fuerunt concinnata. Hos autem Sibyllinos versus qui excussi exstant & Latini per Castallionem facti, nihil quàm summam historiæ Biblicæ continentes. hos ergo Sibyllarum esse ridiculum est credere: cum ne vnus quidem versus eorum compareat quos è Sibyllinis Cicero, Liuius, Porphyrius, Plutarchus, & Græci authores adduxerunt. Verumtamen benefactum eo tempore putauerunt Patres, si Ethnici quocunque modo pertrahi ad religionem Christianam possent: quæ opinio impura est ac iure damnata, cum Prophetias diuinitus inspiratas cum ijs sit nefas coniungere, quas apud infideles Ethnicos Satanas Sibyllis inspirauit. Aristoteles^a huius diuinationis & furoris peruestigans causam admirat̃ vehementissimè: tandemque statuit ex antrorū vapore fieri, vt in Lebada specu, Trophoniana, Corycia, Pythia, & alijs:

sed

^alib. de mir. do ad Alex.

* lib de ora-
culi. defec.

sed hæc causa ratione nulla nititur. Nam cur hæc
potius quam illa ediderit? cur ex tot centenis spe-
cium millibus ne sex quidem ediderunt? cur etiam
centum annis aut centum viginti ante Ciceronis
tempora (vt in libris de diuinatione legimus) edi
in suis antris desuerunt? nec penim permutata fue-
runt antra: qua occasione Plutarchus ⁴ eorum Dæ-
monas defendit obijisse. Præterea an istud aliquam
veritatis causam habuerit, eo vapore fieri vt spiri-
tus ingrediatur in sceminam, in stomacho eius lo-
quatur occluso ore, aut ore loquat exerta lingua,
aut deniq; pudendis? Et veritas tamen cum men-
dacio sæpe confusa deprehendebatur, & cum ora-
culum dixit apud Iustinum Martyrem, & Eusebiu,

Μουνοὶ χαλδαῖοι ὡς καὶ λαῖχοι, ἢ δ' αὖ ἱερεῖς,
ἂν ὁ γένος αὐτῶν τοῖς οὐρανοῖς βίωσι ἀγνοῶσι.

id est, Soli Chaldæi sapientiam sortiti sunt, & He-
bræi Ex se genitum Regem colētes Deum sanctū.
Taceo mysteria & sacrificia quæ obseruabatur ad
exoranda responsa, & apud Diodorum & Pausa-
niam legimus. Quid verò quod eos interdum di-
abolus occidebat qui suas adibant specus, nisi ali-
quid postularēt? Fernelius historiam recitat cuius-
dam magi, quem, cum accersiuisset dæmonem, su-
perueniens occidit dæmon: roganti autem sortile-
go sodali istius quare occidisset eum, id à se factū
respōdit diabolus propterea quod à se nihil postu-
lauisset. Ab hominibus enim rogari, orari, & ado-
rari Satanas percipit, & nonnunquam veritatem
profert vt mētienti sibi habeatur fides, aut si igno-
rat

rat verum, ambages responsat atque ænigmata.
Deus autem alium præter se de rebus futuris Le-
ge prohibet consuli, aut alteri haberi fidem, licet id
euenerit quod malignus spiritus & diuini prædi-
xerint. Non tamen eam ob causam prohibetur, q̃
spiritus rerum multarum ignari sint, cum ipsi dæ-
mones quasi *δαιμόνιοι* id est, scientes, Eustathio te-
ste, appellentur (qua significatione Hebræi veræ
linguæ & naturalis magistri appellant *אֱלֹהִים* à ver-
bo *אָלַף* nouit, sciuit) contra q̃ Eusebius dæmonas
à timore quem iniiciūt hominib. dici *δαίμονες*
censet: quorum tamen bona pars familiaris est a-
gitq; familiariter, quàm ob causam Græci *δαίμονες*
ἡσυχῆ nominabant. Ex his itaq; concludimus ni-
hil in prophetiarum causa accipi aut credi oportere,
nisi verbum Dei aut quod omnino cum verbo
Dei consenserit, ne si Angelus quidem è cælo dixe-
rit, nedum quod Satanas inspirauerit. Quamuis
autem Christiani Ethnicorum templa ipsamq; æ-
dem Apollinis exspilauerint atq; euerterint, nō ta-
men Satanas continuò destitit vires suas nouis i-
dololatrijs artibusq; magicis exercere, frequenti-
bus nunc vt cum maximè. Ac olim quidem religi-
onis specie rogabatur: iam verò accurrit non voca-
tus, & se ratione cæca intrudit in omneis partes
inescandis & pessumdandis hominibus. Qui autē
diabolum non accersit neq; inuocat, sed exhibentē
se accipit, is certè non est tanta improbitate omni-
no quanta ille qui eum aduocat, orat & accipit: ve-
rum tamen vterq; morte dignus est, vterq; sortile-

² in lib. Encir-
gumen.

gus. Non ita est homo *δαιμονιάζων*, qui neq; ro-
gato neque inuocato diabolo possideretur ab eo at-
que obsideretur: cuiusmodi in Italia inuenias mul-
tos, pleraq; fœminas, pauciores viros, quos tan-
quam furiosos & agitados rabie oportet neci. Sic
anno M. D. L. IV. Romæ octoginta duæ inuentæ
sunt, quas Gallus quidā monachus Benedictino-
rum ordinis voluit eiurare, sed frustra. Scribit D.
Fayus⁴ Consiliarius in Parlamento, qui tum age-
bat Romæ, postero die rogatos diabolos cur eas
inuasissent respōdisse se fuisse in corpora fœmina-
rum istarum (quæ bona ex parte ludææ erant ge-
nere) à ludæis missos, indignè (aciebant illi) ferenti-
bus quòd fuissent baptizate. Quā ob causam The-
atinus Papa capitali odio ludæos prosequens fuis-
set relegaturus illos, nisi Iesuita quidam liberè de-
fendisset nō posse hominem quemquam in vllius
hominis corpus diabolos immittere. Certum illud
quidem, ac ne diabolū quoq; ipsum nisi Deo per-
mittente posse: hoc permittente potest. Sic in Ger-
mania fortasse Kentorpeni monasterio euenerit
vt moniales omnes à spiritibus malignis obside-
rentur: quibus dicentibus per coquam monaste-
rii Elisabetham Kamam effectum esse, illa agnouit
factum, se sortilegam falsa est, & improbis suis
precibus sacrificijsq; diabolos in earum corpora
fuisse missos: atq; hoc nomine fuit igni tradita. At
Romanus ille diabolus ludæorum accusator nul-
lius nomen detulit. (Non potuerunt autem in tan-
to virorum mulierū puerorumq; numero omnes
rei esse)

rei esse) licet dæmoniacci diuersis linguis quas nun-
quam didicerant loquerentur. Spiritus autem
modò fatur velut in stomacho dum os mulieris oc-
clusum est, modò exerta semipedali lingua, modò ²⁷ *δαιμονία*
pudendis: qua in re omnes Athei qui diabolos es-
se negant coguntur obmutescere. Etenim aut oc-
cluso ore, aut exerta & rigente lingua, aut pu-
dendis fari neminem fatentur posse: & mulierem
quæ nihil vnquam didicit, doceri à melancholia
Græcè Hebraicè Latineque non ausint dicere:
quæ tamen in dæmoniaccis inesse constat. Huc
pertinet quod Fernelius medicorū nostra memo-
ria princeps cap. xvi. de abditis rerum causis igna-
rum furiosumq; puerulū à se visum fuisse scribit q;
Græcè loquebat: ac se tum dixisse eum à maligno
spiritu possideri. Sunt etiam quæ à diabolo sic li-
gantur vt solui non possint vincula, sed ea rumpi
aut secari sit opus. Est Menilij ad Dammartinum
mulier domina Rossa nomine, quæ inde ab octauo
suæ ætatis anno à maligno spiritu ligari cœpit ad
arborem, ad pedem lecti, ad præsepe stabuli, aut
altera manu alteri imposita, fune, vimine, seta eque
caudæ, cannabæ: idq; tanta celeritate vt factò dia-
bolus velocissimum quemque oculorum iactum
anteuerteret. Puellam Parisios ductam anno M.
D. L. II. viderunt Doctores Picardus aliique The-
ologi, omnesq; artes suas ad liberandā ipsam con-
sumplerunt: sed nihil effectū. Hos medicus Holle-
rius ridēs dicebat primū morbū esse melācholicū:
postea verò q; oculis suis in frequēte corona vidit

miraculum, puellam inter duas trēsve mulieres
stiantē exclamare, & illicō sic vinciri ambabus ma-
nibus vt solui non posset vinculum ac secari opus
esset, malignum spiritum confessus est. Nemini ap-
parebat quicquam, sola puella albam videbat nu-
bem, cū spiritus vinciturus accederet. Eadem ra-
tione quod Magi & Magæ sibi copulationem car-
nis cum maligno spiritu fatentur intercedere, id cō-
plures Medici Ephialtas aut Hyphialtas, Incubos
aut Succubos esse aiunt vel lienteriam: sic emen-
tiuntur legem Dei, homines in cæca ignoratione
continent efficiuntq; vt grauissima omnium scele-
ra impunē abeant. Similiter diuinationes pro de-
lirijs habent, quarum tamen euenta spectantur a-
deo mirifica vt nemo non rapiatur in admiratio-
nem. Si bene Platonem euoluissent isti, comperis-
sent ab eo statui duo diuinationis vel *διομαντίας* ge-
nera, vnum morbo accidens, alterum dæmonum
inspiratione. Quod enim scribit Aristoteles nullā
foris diuinationem accedere, id philosophorum
omnium explosit cōsensio, certissimaq; euertit ex-
perientia, præterea ab opinione ista discessit idem
in libro de mundo quem Alexandro magno dica-
uit. Non sum nescius Platonem, quia legem Dei
ignorauerat (nondum enim ac ne post quinquā-
ginta annos ab illius tempore sermone Græca do-
nata fuerat) prædictionem diuinam à diabolica
minimè distinxisse, sed generatim diuinationē vel
μαρτυρίαν desinuisse *κοινωνίαν τινὴν τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου περὶ
ἀνθρώπου καὶ δημιουργοῦ τῆς κόσμου καὶ ἀνθρώπου φιλοίας*, id est,
Diuina

Diuinationē esse modum inter Deos & homines
communicandi, eorūque amicitia effectricem.
quod prophetia diuinæ non malè conuenit. Dia-
bolica autem prædictio modò ab expressa con-
uentione & diaboli atq; hominis cōsensu nascitur,
modò à diaboli violentia sine morbo hominē ob-
sidentis adeo vt diuinet: quēadmodum Saul à Dæ-
mone agitatus & in furorem versus eo autore diui-
nabat: nam scriptura (vt antè diximus) prophetia
voce vtitur. Non rarò etiam malignus spiritus ma-
gum immorigerum vexat, in furorē agit, & nonnū-
quam occidit. Sic nobilem à biennio virū cogno-
ui ad Villerios Costeretanos habitātem, qui in an-
nulo quem ab Hispano percarē emerat familiarem
habebat dæmonem, cui ex sententia animi sui vole-
bat imperare & velut mancipium subiicere: cū-
que mendacia plerumq; effaretur dæmon, annu-
lum in ignem iniecit homo tanquam si eodem in-
ijci potuisset dæmon & annulo hæreere teneretur:
sed ex eo tempore furiosum hominem effectum
diabolus exagitat. ludicium legi latum in Ducatu
Geldriae xiiij.

M. D. XLVIII. con-
tra magum quemdam Iacobum Iodocum à Rosa
nomine, Cortraci natum, qui dæmonem sibi esse
inclusum annulo fatebatur: sed addebat se quino
quoque die fuisse coactum dæmonem compellare
atq; contulere. Multis etiam Sagis mulieribus
accidit, si promisso fœdere & fide data Satanæ
ipsas aliquando consortij istius tæduerit, necesse-
ria respicientia ad Deum conuertantur, vt iun-
t iij

dantur & vexentur nocte mortemque expetant, ut
Iacobus Sprangerus Colonienſis Inquiſitor fidei,
cuius opera Magæ non pauca igne perierunt, lite-
ris conſignauit. Equidẽ cognoui hominem (cuius
nomen quia in viuſ eſt reticebo) qui mihi indica-
uit ipſe ſe à perſequentẽ ſpĩritu & varijs modis ſe
ipſum obtrudẽ plurimũ inſeſtari, de nocte vel-
licari naſo, excitari, perſepe percuti, & quamuis ro-
gantem vt ſe ſineret quieſcere non dimitti tamen
ſed continenter agitari, dicente ſpĩritu, aliquid mi-
hi impera: ideoque ſe putantẽ fore vt à ſpĩritu ſine-
retur Lutetiã adueniſſe ſpecie litis ſuæ quam pro-
curaturus venerat, ſi fortẽ malo ſuo remedium
comperturus eſſet. Cũ itaque animaduertẽrem
non audere hominem ſingula mihi retegere, roga-
ui quam vtilitatem ex ſeruitute domino huic præ-
ſtita percepiſſet: Ad hæc ille, ſe exiſtimãſſe futurũ
vt fortunas atque honores adipiſceretur, & res abdi-
tas cognosceret, ſe autem ſemper à ſpĩritu falli cũ
rem veram ſemel protulerit tria mendacia enunti-
ante, ſe ne obolo quidem à ſpĩritu ditatum eſſe, ne-
que amata potitum, qua occasione præcipuẽ ad
eum inuocandum venerat, ſe de plantarum anima-
lium lapidumque viribus, deque ſcientiis abditis (pro-
ut ſperauerat) ex eo nihil didiciſſe, vrgeri ſolũ
verbis vt inimicos vlcifcatur, technam cõſuat, aut
ſcelus perpetret. Dixi facile eſſe ab iſto domino li-
berari, videndum vt eo adueniente ſtatim Dei no-
men ad auxilium ſuum inuocaret, & ſe mente pura
optimẽque animo ſeruituti Dei addiceret. Ex eo
tempo-

tempore non vidi hominem, neque an pœnituiſſet
potui cognoscere. Hic ſpĩritum paruum ſuum do-
minum appellabat: nam Satanas decipiendis ho-
minibus blanda ſibi arrogat vocabula, familiaris
ſpĩritus, albi demonis, parui domini, quia in odio eſt
Satanae & diaboli appellatio: itaque plerique Ma-
gorum appellant paruum dominum, vt in libro
Pauli Grillandi Itali (qui multos adiudicauit mor-
tu) memini legere. Diximus de ijs qui malignorum
ſpĩrituum accerſunt opem vt ijs imperent eosque in
ſua poteſtate habeant, & qui vtendos comparant,
eſſe emptores iſti ſeruitutem miſerrimã deprehen-
dunt ſibi impositam: tum etiã de ijs qui inuocatio-
nes faciunt ceremonijs, ſacrificijs, & orationibus
ad eam rem accommodis, quarum orationum ver-
ba nolui exſcribere, cũ tamen plus fatis de ſcrip-
to excuſaque adiectis priuilegijs habeantur, quorum
autores cum ſuis operibus iuſtum eſſet concrema-
ri. Quamobrem in hoc noſtro opere ſategimus vt
quicquid mentibus curioſis occaſionem experiun-
di iſta ſcelera præbitorum eſſet id teſtum & occul-
tum permaneret: id ſolũ quod ad informandos
iudices pertinet, eosque præmonendos qui in ſoue-
ana technis Satanae inciſuri eſſent, placuit expone-
re. Iam dicamus de ijs qui præter inuocatiõem ex-
preſſis verbis Deo creatori totique religioni
renuntiant, & ſeruitute diabolo addi-
cti ab eo obſignantur.

De ijs qui expressa conuentione Deo & religioni suæ renuntiant, & an corpore à Demonibus exportentur. CAP. IIII.

Discrimen inter Magos obseruari optime quæ intelligi pernecessarium est propter iudicia quæ variè de eis ferenda sunt. Hi autem præ omnibus sunt abominandi qui Deo & cultui eius renuntiant, aut qui (siquidem non Deum verum, sed superstitionem aliquam religionem coluerint) suæ religioni renuntiant vt se conuentione expressa dedant Diabolo. Nulla enim est religio tam supersticiosa, quæ homines non coerceat quodammodo in legis naturæ repagulis, vt parentibus & magistratibus coniuncto nocendi metu obsequantur: quem nocendi ~~metum~~ ex hominum mente conat Satanæ eximere. Expressa aut conuentio modò sit verbis sine scripto modò scriptura confirmat: cum Satanæ (vt suos obstringat sibi antequàm impetrent postulata sua) iubet eos, si nouerint, instrumentum obligationis conficere atque subscribere, interdum etiam ipsorum sanguine, prout veteres in faciendis coniurationibus scederibusque utebantur^a, vt apud Liliū libro secundo, & apud Tacitū de Regibus Armeniæ legimus. Sic ergo cum suis experitur Satanæ. Theophilū quemdam narratur se ita diabolo obligasse, & quidē obligatione sanguine exarata. Et nuper etiam anno M. D. LXXI. inter eos quos ille cæcus Lutetiæ suspensus detulit, fuit causidicus cuius prætereo nomen, qui se fa-

^a Plutarch.
in Valerio
Publicola.

se fatebatur obligatione diabolo facta renūtiasset Deo, & obligationem sanguine suo conscripsisset. Multis præterea iudicijs compertum est reciprocā inter diabolum & Magum obligationem interdum esse ad anni spatium ad biennium, aliudve tempus: item esse qui postulent sibi facultatem dari curandi dolores dentium, quartanam, aut aliud malum, ea lege vt alios occidant aut abominanda committant sacrificia. Quod si ab ijs qui se in totum addixerunt diabolo vt aliquid consequantur ipse metuerit vt cultum suum deleant, tum nō satis habet si disertis verbis Deo renuntiauerint, sed notam eis insuper imprimat, vt Danæus in dialogo de fortarijs obseruauit: qui autem ex animo se tradunt ipsi & quos stare nouit promissionibus, his non indit signum, vt idem autor ostendit. De notis autem quod dicimus tam certum est quàm quod certissimum, & ordinariè ludicum oculis compertum, nisi in locis abditissimis occultetur: vt ex Valefio quodam nobili audiui his inter labia notam esse, illis sub palpebris (vt Danæus inquit) alij in sede si metuunt retegere, plurimum ad dexterū humerum, sceminis verò ad femur, sub axilla, aut in genitalibus. Narrauit mihi Albertus Picco Aduocatus in Parlamēto se quæstioni de veterinario quodam Mago in Theoderici castello adstitisse, in dextero cuius humero comperta est nota, postredie verò à diabolo obducta deleta. D. item Claudius Dessayus Procurator regius Ribemontij affirmauit notam Ioannæ Haruilleriæ Magæ à

se fuisse visam, sed deletam die postero. Cenomānus ille Triscalanus nomine qui à Præfecto prætorio damnatus veniam hac lege impetrauit vt afines eiusdem criminis indicaret, cū in populareis conuentus ducebatur, aut de facie agnoscebat eos quos in Sabbathis viderat, aut ex alia nota quā ipsi inter se nouerant: atque vt dictum confirmaret, signatos aiebat esse notis quæ in nudis deprehendi possent. Excusi itaque illi quos accusauerat signati deprehendebantur quodam quasi vestigio leporis, sed ex sorte sensus aded vt vel ad ossa vsq; intima in loco vestigij punctim percussi magi nō persentiscerent. Sed tam multi diuites ac pauperes in isto numero comperti sunt, vt alij effugium alijs comparauerint: itaq; serpsit hoc malum semperq; dissipauit se latius, vt reorum impietatem in æternum testatam faciat & conuiuētiā ludicum, quibus habendæ quæstionis iudicijq; perficiendū munus fuerat commendatum. Hoc verò mirabilius, quod pleriq; Magi nō satis esse ducunt Deo renuntiauisse, nisi se iterum in nomine diaboli baptizari curauerint & vocari altero nomine, ex quo fit vt Magis serē duo sint nomina. Neq; dissimulandum istud, ad efficiendum quingentos Magos vnum sufficere: nā ei qui se addixit diabolo nihil est expeditus ad gratiā eius ineundam & habendā pacem q̄ vt multos subditos pertrahat: itaq; persepe vxor perducit virū, mater filiā, & iustæ familiæ sic aliquādo perstat in multa secula, vt infinitis iudicij fuit cōprobatum. Cuiusmodi familiæ olim in Africa

Africa Italiāq; extiterūt, quæ solo aspectu vel laudatione homines enecabant, vt Solinus, Mēphodorus, Plinius, Gellius, & Isigonus scripserunt, 80 in Problematis Aristoteles annotauit xx. sectione, Problemate xxiiij. veteres ante laudationem præfari solitos eam nocituram nemini: & Itali quoq; dicunt, vbi aliquem plenis buccis laudari audiunt, *Digratta no gli diate mal d'ochio*: & Magi denique opportunè importunèq; faciunt. Prout enim laus propriè ad Deum solum pertinet, certum est, si quando sic laudat homo vt non referatur ad Deum laudatio, plus æquo exultare eos qui laudantur & gloriam sibi arrogare, eoq; pacto Satanam plenis velis in præcipitia ruinæ ineuitabilis eos perducere. Sed ad alia veniamus. Doctor Grillādus Italus & quinq; illi inq;itores, qui de multis Magis in Germania Italiāq; cognouerūt, nihil aliud dictum fuisse tradunt quā id ipsum quod rei euieti in hoc regno confessi sunt, idq; nominatim Lugduni Lothijs, apud Cenomānos, Pictauj, Sanlissj, Lutetia. Ioan. Charterius, q̄ Caro. 7. cōscripsit historiā, Guilhel. Edelinū Sorbonæ Doctore narrat Magi carū sortiū fuisse damnatum pridie natalis Christi 1453. confessum se per noctē saepe in Magorū cōuentus exportatum Deo ibidem renuntiauisse, diabolū hirci figura visum adorasse, & podici eius oscula dedisse. Hoc aut insignibus exemplis oportet demonstrari, vt intelligatur Canon Episc. xxvi. q. v. Concilij Aquileiensis, à cuius intelligētia abuserunt quāplurimi: etsi neq; à Concilio generali

profectus est, neq; à Theologis approbatus. Vt
gitur id quod diximus illustretur, nullum iudiciũ
fuisse puto insignius quàm illud de Maga Lochia-
na recentissimum. Vir quidam tenuis cum vxorẽ
interdum abesse noctu perciperet, bonamq; no-
ctis partem emanere, præterea dicentem se aut ad
deonerandam aluum egredi aut ad lauandum cum
vicina sua aliquoties falsi euicisset, suspicionẽ con-
cepit de perfida eius libidine, & necem intermina-
tus est nisi locum quò proficiscebatur indicaret. Il-
la sibi à periculo metuens rem vt erat confessa est,
atq; vt explores & videas hæc ita se habere (inqt il-
la) si volueris, eodem venies: tunc tradidit ei vn-
guentum quo se vterq; inunxerunt, & pronuntia-
tis aliquot vocibus diabolus eos Lochijs in arena-
rias Burdegalenses (quæ à Lochijs minimũ quin-
decim dierum absunt) exportauit. Vidēs itaq; vir
se in ignota Magorum, Magarum, & diabolorum
(humana specie aspectus tamen horrifici) frequẽ-
tia versari, dicere ccepit, Deus mi, vbinam sumus?
Hoc dicto, repente cœtus disparuit: ille verò cer-
nens nuditatem sui corporis: oberrauit per agros
nudus, donec manẽ rusticos inuenit qui ipsum in
viam deduxerunt. Reuersus Lochias ad Quæ-
storem rerum capitalium contendit recta, qui au-
dita probè historia sceminam prehendi iussit: illa
verò minutatim omnia quæ diximus confessa est,
& vltro agnouit peccatum. Lugduni quoque an-
te paucos annos mulier potens comperta est, quæ
surrexit de nocte accendit lucem, arrepta pyxide
inun-

inunxit sese, & post voces aliquot elata est: hos ri-
tus fieri obseruans mœchus qui cum ea cubauerat
lucernam capit, peruestigat vndique: & ea non
inuenta cum solam vnguenti pyxidem reperisset,
curioso animo exploraturus quid vnguentum
posset fecit prout fieri animaduertenter, ita statim
elatus comperit se cum Magorum cœtu esse in a-
gro Lotharingiæ, & consternatus est: Sed cum pri-
mum Dei opem implorauit, euauit totus cœtus,
ille verò solum nudumq; sese comperiens Lugdu-
num reuersus est & maleficam accusauit, quæ con-
fessa rem totam igne perijt. Idem quoq; nobili cui-
dam viro non ita pridem ad Melodunum accidit,
qui & molitoris verbis & sua ipsius curiositate
adductus cœtum maleficorum adiit: sed quoniam
perhorrescebat metu, quamuis non inuocaret
Deum, Diabolus maxima voce inclamauit, quis-
nam hic metuit? Sic volente nobili viro discedere,
ex oculis abscessit cœtus. Atq; hic reuersus indica-
re Magũ statuerat, ille verò præmonitus sibi cõsu-
luit fuga. Quod de timore diximus, ex iudicio ma-
garum Valerianarum in Sabaudia commodè po-
test intelligi: vbi fatebatur filia cum parētes primò
ad cœtus suos essent ipsam deducturi, vt momen-
to efferrētur baculum sibi ab eis fuisse datum quẽ
femoribus subderet, eosq; indixisse vt ante omnia
sibi caueret à metu: sic cum parentibus statim ex-
portatam esse. Hoc iudicium in postrema editione
libri Danæi fuit excusum typis, quod anno M. D.
LXXIIII. fuerat confectum, vt postea demõ-

strabimus. Sunt qui sartaginem aut æneum vas a
liquod argenteumve deferant ad festa sua solen-
nius celebranda: quo spectat ille articulus Salica-
rum legum capite lxxij. Si quis alterum hareburgium
clamauerit, hoc est, strioportium aut qui æneam portare do-
cetur ubi stria concinani, & convincere non poterit, soluat
solidos lxxij. hic enim stria & striges vocabula designat
magas quæ dæmonas prosequuntur. Olaus ma-
gnus libro iij. cap. xi. scribit apud Boreales popu-
los locis compluribus istas Magorū dæmonū-
que saltationes cōspicuas esse. Idem in monte At-
lante plerumq; fieri tradunt Mela libr. iij. Solinus
lib. xxxviii. cap. xliij. & Plinius lib. v. cap. i. Nec
absimile est quod apud Paulum Grillandum Iure-
cos Italum legimus, qui de multarū maleficarum
factis cognouit atq; iudicauit: anno M. D. XXVI.
non procul à Roma rusticū extitisse, qui postquā
nudam vxorem suam se inungentem vidisset no-
ctu, sublatāque oculis domi nō inuenisset, eam
postridie arrepto baculo non destitit percutere
donec rem ex veritate fateretur, quod illa faciens
veniam sibi dari postulauit. Hic veniam ea lege
dedit vt se in cœtum vxor deduceret. Ea postero
die virum vnguento suo curauit oblini, sic vter-
que insidentes hircis perueniunt in cœtum velo-
cissimē. Virum autem vxor præmonuerat à no-
mine Dei planē abstinendum esse, nisi per ludī-
brium blasphemiamve diceretur. Nam hac in re
omnes consentiunt, eum qui baiulatur si Deum
nominauerit in media via repentē deseri: vnde
ostendi-

ostenditur nihil vnguento effici, sed Diabolum o-
cyus Euro deportare (prout August. inquit, Dæ-
mones autū volatus incredibili celeritate vincūt)
ac multo etiam velocius Angelos, quib. propterea
ad pernicitatē eorū maximā & ἀκατάληκτον figuran-
dam fenæ alæ in Scriptura sacra tribuunt. Hūc igi-
tur in cœtu versantē mulier seorsim aliquantisper
iussit cōsistere, vt mysteriū totū cerneret, donec
ipsa caput illius cœtus salutauisset ornatum Princi-
pis amictu magnificentissimo, maximāq; virorum
& mulierum corona cinctum, qui honorem clien-
telarē singuli exhibuerunt domino. Hoc facto sal-
tationē institui in orbem vidit ore extrorsum ob-
uerso, ita vt non viderent alter faciē alterius, quod
in popularib. saltationibus receptū est: fortē eo cō-
silio vt alijs non possint alios commodē observa-
re atque agnoscere, quos illi indicent si ad iudi-
cum manus peruenerint. Quod etiam Triscala-
nus Magus cui Rex Carolus ix. Veniam dedit vt
socios indicaret, adstante magna procerum turba
exposuit Regi: Magos in suos cōuentus exporta-
ri, innumeras eorum adesse copias qui adorāt hir-
cum & posteriores illius partes osculant: tum ad-
uersis tergis non videntes inter se saltare: deinde
cum diabolis virili & muliebri forma coeuntib. co-
pulari. Post saltationē instrata fuerunt mensæ, ci-
bi appositi. Mulier tū admouit virum vt Principē
salutaret: deinde vt cum alijs accubuit mense
videns cibos insulsos esse & in mensis desyderā-
ri salē, clamauit continēter donec sal (vt videbat)
alla-

allatus esset, quem antequàm gustauisset dixit, *hor
laudato sia Dio pur e venuto questo sale, lam laudei De-
us, cum hic sal aduenerit.* Hoc dicto abierunt sta-
tim ab oculis omnia, homines, cribaria, mēsa: ipse
solus remisit nudus, affectus ingenti frigore, nesci-
ens ubi locorum esset: cūque illuxisset dies, pa-
stores nactus est, à quibus rogans vbinam esset co-
gnouit se in Comitatu Beneuentano agere opima
ditione Papæ. Hæc sub nuce gesta ad centesimum
milliare ab vrbe Roma: vnde proficiscens ille panē
& amictum coactus est mendicare, & octauo de-
mum die macer atq; exhaustus peruenit domum,
vxorēq; detulit, abs qua accusatæ aliæ & verita-
tem confessæ viuæ igni fuerunt traditæ. Idem au-
tor est anno M. D. X X X V. adolescentulam in
Spoletano Ducatu tredecim annos natā à vetula
quadam in Magorum cœtum sic perductam esse,
miratāq; conuentum ad eò numerosum dixisse,
Dio benedetto, che cosa e questa? Deus benedicte, quid
hoc rei est? Simul atq; pronuntiasset ista, euauisse
omnia: miseram diluculo à quodam rustico inuen-
tam ei rem totam enarrasse: eum deinde ad suos
puellam remisisse, & Magam ab ipsa accusatam i-
gne sublatam esse. Quod autem hic narrat conuē-
tus sub nuce ingente habitos, ex historijs complu-
ribus annotauit & ex iudicijs, loca à Magis ad suos
conuentus destinata aut certis arboribus aut cru-
cibus plurimum insigniri. Sic in Magarum Picto-
nicarum iudicio fuit deprehensum conuentus ad
crucem quamdam tota regione celebrem haberi
solitos,

solitos, quò ante annos centum olim cōuenerant,
vt Saluertus Præses ex actis veteribus & centena-
rijs se mihi narrauit comperisse. Malberij quoque
ad Lomagnienſe Bellomontium octauo ad Tholo-
sam milliari Magorum cœtus & salrationes com-
pertum est ad crucem artocreatis haberi solitas, vt
alijs locis fuit factitatum: & Magarum vna Beron-
da nomine, cū propè esset vt igni traderetur,
contendens cum nobili quadam lœmina quæ ne-
gabat se interfuisse, dicebat huic, *No sabes pas tu que
le derrain cop que nous hemes le baran a la Groux do pastis,
tu portaos lo topin des poudoux?* An ignoras cū postre-
mò salrationem faceremus ad crucē artocreatis te
portasse poculum venenorum? Hæc autem Beron-
da viua exusta est. De exportatione autem, post
vnctionem transfuehi Magos legimus, vel sine vn-
ctione sape, hirco, pegaso, scopis, baculo, vel sine
baculo & iumento villo, alios nudos (vt plerosque
ad se inungendum nudos esse ostendimus) alios
amictos, hos noctu, illos interdiu, plurimū tamen
de nocte, idē ea nocte quæ inter diem Lunæ &
Martis interuenit: cuius rationem suo loco dice-
mus. Huc pertinet quod Paulus Grillandus libro
de sortilegijs scribit se anno M. D. X X I I I. à no-
bili quodam viro fuisse rogatum vt in castellum S.
Pauli, (quod Spoletani Ducatus est) veniret, & de
tribus Sagis mulieribus cognosceret. Earum mini-
mam fretam sponsione suæ liberationis fuisse con-
fessam se iam ante annos xv. à vetula Saga in Ma-
gorum cœtum deductam esse, vbi Diabolus in-

terfuit, quo autore Deo, fidei, & religioni suæ renuntiauerit, iuramento cauens se fidelem fore & diaboli mādatis obsequuturam, idē manu libro obscurissimam scripturam habenti imposita: item se ad solēnitates nocte & ad ferias cū imperabūtur venturam, & quoscūq; posset eodē adducturam: diabolū ipsi vicissim latitiam æternamq; felicitatem spopondisse. Amplius confessa est se ex eo tempore necem hominibus quatuor intulisse, pecori sæpē numero, & fruges calamitate deuastasse: Si quando ipsam die statō contigisset ad cœtus nō accedere sine vera certaq; exultatione, se ita de nocte fuisse vexatam vt nec somnum caperet nec quietem vllam: Cū proficiscendum illuc fuit, se viri vocem audiuisse, quem paruum dominum, aut etiam interdum magistrum Martinetum appellabant: itaque simulac se vnguento quodam obliuisset, hircum qui præstō ad portam aderat conscendisse quem tenebat pilo, eoque hircō sub magnam illam Beneuentanam nucem vbi innumeros offendebat Magos transuectam esse: ibi fide Principi data saltari, tum mensis accumbi, postremō quemque dæmonem cum eo eāve cuius præerat custodiæ copulari: Hoc factō singulos suo dæmoni insidentes reuolare: priuatim verō diabolū intra parietes domesticos adorare. Hæc vbi fuisset confessa & cum duabus alteris comparata, aliæ prætereā fuerunt accusatæ, quæ confessæ culpam cum suis pulveribus & vnguentis viuæ fuerunt concremata. In libro quoq;

quoque tertio, Antonij de Turquameda Hispani aliam inter cæteras historiam recentem legimus, voluisse Magum quemdam socio suo persuadere fore ipsum beatissimum omnium, si crediderit ipsi & magorum conuentus adiuerit: vt autem consensit socius, Magum de nocte post aliquot vuculas manum socijprehendisse, & vtrumque elatum in aera procul fuisse in cœtū transuectos, in quo viri & mulieres innumere circūstabant thronū cui maximus insidebat hircus: ad hūc osculādum omnes accessisse *en la parte mas suzia que tenia* (qui sciunt Hispanicè, eam partem esse intelligunt quæ honestè non potest nominari) Nouitiū cū videret istud, socio dixisse, amitto patiētiam, & inclamasse repente *Dios a muy grandes bozes*, ait autor. i. Deum voce q̄ maxima: tunc irrumpente turbine procellaq; vehemētissima disparuisse omnia, illum solum substituisse, & triennium totum consumpsisse antequā in agrum suum reuerteret. Apud Cenomānos nuper cremati sunt plurimi, qui se in sabbatha sua persæpe abiuisse & ea quæ antè diximus commisisse fatebantur: his acta forensia plena sunt, & iudicia recens huc illuc transmissa, quæ ita nota sunt vt breuiter contentus indicasse præterire malim ad cætera: Minimum enim triginta magi inuidia inter se perciti alter alterum incusarunt, quorum confessionses vno ore testificabantur transuectionem, adorationem diaboli, saltationes, & religionis abiurationem. Recens quoq; iudiciū exstat in Valerianas Magas

Sabaudia confectum anno M. D. LXXIV. cuius historiam summam Danæus copiose satis pertexuit, unde similem sui diabolum semper esse constat: nam ex earum confessionibus & comparatis earum sermonibus inter se commissarum videtur corporis exportatio baculo solum innitentis sine vnctione, tum abiuratio Dei, diaboli adoratio, epulum, pudendorum Satanæ (qui apparebat specie pecudis) deosculatio, obligatio de perpetrandis malis innumeris, pulueris in quemque subministratio: ab vna nefariam hanc artem triginta annis fuisse exercitam: interdum se diabolum tetrū horrificumque valde humana forma ostendere. De cibariis autem hominibusque euanescentibus habemus apud Philostratum Lemnium Græcum autorem testimonium, Tyanaum illum Apollonium domum quandam ingressum ubi hilaria sua exercebant Magi, eis interminatum esse, omniaque disparuisse illico, mensas, cibaria, homines, supellectilē, & adolescentem vniūm quem Magi recens deceperāt in eo loco substituisse. Ne procul abeamus, viuunt adhuc memoria nostra plurimi qui Comitē quendam Aspremontensem norunt omneis domum ad se venientis tractare magnifice excipereque solitum, adeo ut accurati cibi, officia, omniumque rerū copia summo opere turmis eō diuertentibus satisfacerent, sed homines illos & equos, cum primum ab eo exhibant, fame & siti oppressos esse: quod de multis adhuc superstitis me audire meminī. Ita fuit Matiscenensis Comes Magorum sua

ætate

ætate facile princeps, quem historia nostra^a aiunt excipientem prandio frequentem conuiuarum numerum ab homine foras euocatum esse, atque (ut non audebat homo Satanæ refragari) equum nigrum præ foribus expectantem reperisse, quo ille statim cum suo homine transiectus disparuit, nec vnquā ex eo visus est. Idem Romulo ad Capreas paludes accidisse Plutarchus autor est, eum irridente turbine è medio sublatū esse, nec deinde visum, ut procerum turba, quæ illi ad latus adstabat, confirmavit: quod ut Plutarchus probet, similia duo exempla adijcit, Aristæ Præconcelij, & Cleomedis Astypalæi. Nec aliter Apollonio Tyaneo fuisse factum scribit Philostratus, ut hoc pacto eum dijs accenseat qui maximus ætatis suæ Magus habebatur. Sed quoniam hoc factum multi auctoritate nationalis Concilij, ac potius Conciliabuli Aquileiensis volunt defendere cuius antè meminimus, placet iam Theologos^b annotare, qui vno consensu docent magos à diabolo corpore exportari. Multas complurium populorum atque nationum auctoritates apponimus, ut illustretur amplius veritas tam multis totiesque probatis exemplis, id quæ non per somnia & deliria, sed per iudicia contradictoria, per mutuas conrecorum accusationes, ^{αὐτῶν} repetitiones, euictiones, cōparationes, confessiones, condemnationes, & executiones iuridicas. In quibus vnum habuit Germania exemplum memorabile, quod Ioachimus Cameracensis narrat libro de natura dæmonum. Cum fortè Ianius

x iij

^a Hugo Floriacensis.

^b August. lib. 10. & 21. de ciuitat. Dei. Thomas in summa secunda secunda q. 95. artic. 5. tit. de super. & in tract. 40. pri. par. q. 2. tit. de mira. & q. 16. artic. 5. & 6. & tit. de Dæmonio. Bonauē. in 1. sent. di. 19 q. 3. Pat. Grillādus li. de sortil. sec. 7. nu. 4. Syluester Prier. in tractat. de sortil. dam. lib. 1. c. pen. & lib. 2. c. 1. Sprenger in malleo maleficarum.

quidam per syluam de nocte iret, strepitum & saltationes exaudiuit: re itaq; peruestigata accedens pocula vidit argentea quæ, vt magi & diaboli disparauerunt illicò, accepit Ianus & postridie ad magistratum detulit: sic illi quorum signa poculis inerant accusauerunt alios citati in ius, & omnes supplicio digno affecti sunt. Alterum exstat exemplum insignius executionis illius quæ facta est Pictauii anno M. D. L X I I I. cuius executionis historiam cum à multis in eodem loco, tum etiam à Pictorum Præsede Saluerto didici (qui tum ad iudicium ferendum cum Dauentonio Pictorum Præsede & iudicibus alijs fuerat accitus) & omnes in ea regione tenent. Tres viri cum scemina vna Magi damnati & igne concremati sunt viui, cum fuissent eucti necis hominibus plurimis pecudibusq; importata opera (vt fatebantur) diaboli subministrantis puluere quos humi stabulorum, ouilium, domorumq; limini subdebant. Narrauerunt autem isti se ter in conuentum maximum solitos proficisci, quò conueniebant Magi innumerabiles ad compitalem quamdam crucem quæ ipsis vsus præbatur signisibi præesse hircum ingentem nigrum, adstantes ratione humana compellantem, in eius ambitum saltare omneis, tum vnumquemq; posteriores illius partes cum ardente candela osculari: hoc facto, hircum absumi igne, de cuius cinere singulos capere, vt eo bouem inimici necarent, huius ouem, illius equum, hunc hominem languore, illud morte afficerent: postremo diabolum voce terribili

bili hæc verba intonare, vlciscimini vos, aut mortem oppeteris: ita singulos ope diaboli redire quæ venerat. Non est aut leuiter prætereundum illud, quod ter quinquaginta sacrificia istud diabolo tenent facere: imitantur enim sacrificium hirci lege diuina imperatum, Leuit. xvi. & præceptum illud vt mares singuliter quinquaginta solennibus ferijs compareant coram Domino. Amplius dicebat Præsides Saluertus vir clarissimus, apparere ex actis veteribus Magos iam ante annos centum de eadem causa fuisse damnatos & parib. confessionib. idq; eodem loco ad crucem eandem gestum Horum duo resipuerunt, & duo in puiacacia sua cesserunt vita. Iudicium quoq; legi in Magas Potezanas latum, quod mecum Adrianus Ferreus generalis vicarius Regis apud Laodunenses communicauit. In eo confessio illarum exstat eiusmodi, se prope Logniū ad Frenquisanū pistrinū certis vocibus, quas reticebo, pronuntiatas cum scopis delatas esse sibiq; alias scopis ad manū instructas & cum eis sex diabolos quorum habent nomina inuenisse: postquam Deo renuntiassent, diabolos humana forma sed tamen aspectu terribilissimos osculatas adorasse, tum habentes in manibus scopas saltauisse, postea diabolos rem cum sceminis habuisse, ipsas verò pulueres enecando pecori postulasse: postremo constitutum fuisse vt eodem post octiduum ineunte nocte conuenirent ad diem Lunæ, cumque tres horas illic substitissent fuisse reportatas. Vnum o miseram, teneri Magum quemque malefactorum suorum rationes exponere, aut cædi, nisi fecerit,

fecerit, grauissimè. Hoc mihi Bouin⁹ Castellirufsi præfectus Biturigū nomine delegatus apud Blefenses affirmavit, Magam se iudice crematam fuisse, quam filia accusauerat quòd ipsam in conuentus deduxisset mater & diabolo instituendam obtulisset: hæc inter alia scelera istud confessa est se saltasse in hirci ambitum, & tandem singulos rationes rerum à postremi cœtus tempore gestarū reddidisse, & qua in re puluerem occupassent. Hic enectum à se infantem aiebat, alter equum, ille arborē. Vna autem nihil ab eo tempore fecisse comperta frequentes ictus accepit baculo ad plantā pedum, & ab alijs omnibus derisa est. Addebat illa puluerem sæpe recentum haberi oportere. Huic simile est quod in altero Magæ iudicio legimus, quæ se fatebatur minimè quiescere nisi quid mali quotidie committeret, saltem vt vasculum diffringeret: sed cum hera ipsius frangentem de industria vas terreū deprehendisset, tum rem confessa est & addicta morti, quia dicebat nullam sibi omnino quietem esse nisi aut enecto homine aut perpetrato malo: Quibus ex rebus apparet nō puluerem, sed Satanam esse qui ruinam solū generis humani appetit, & coli frequenter atque adorari cupit: cum plerumque puluis vnum duos ve pedes in terram demergatur. Memini Furnerium virum doctum Aureliensem consiliarium mihi dicere vulgò sermonem esse & quidem compertum Magarum conuentus haberi ad Cleriacum, & diabolos illic quicquid varijs in regionibus agitur nuntiare, quia

quia singula hominum facta referunt velut in commentarios: atque hic diuinandi modus quo vtuntur Magi. Illa autem Maga cuius meminimus à sententia lata noluit prouocare, dicens se mortem anteponere tantis diaboli cruciatibus, à quo non poterat vel momento quiescere. In primis verò illud obseruandū est nullum haberi conuentum in quo non saltetur: sic Longuianæ Magæ inter saltandum canebant, har, har, diabole, diabole, sali huc, sali illuc, lude hic, lude illic: dicebāt aliæ, Sabbath Sabbath, id est, dies quietis festus, elatis fursum manibus & scopis, tum vt testificarentur certò quantalacritate animi studioq; colerent diabolum atq; adorarent, tum vt adorationem quæ debetur Deo effunderent. Priscos enim Hebræos in tēplū apportantes munera cum prope altare accederent saltauisse cōstat, vt optimè David Kimhi⁹ de voce ^{in psal. 41} an significante festum & saltationem annotauit: Davidē quoq; ad testificandam lætitiā animi sui cum præiret arcæ canentem Psal. xlvii. & psallentē saltauisse. Saulem etiam legimus à Samuele ad prophetas ablegatū esse saltantes & laudātes Deum instrumentis musicis, prout musica hominib. ad Dei laudes lato & hilari animo potissimū effereādas fuit attributa: sed corporis motus nihil habebat insolens, quin potius lenitas illius animum in cœlum quodammodo extollebat, quod officiū est Deo acceptissimū. Nō potest enim quisquis Dei laudes ista alacritate prædicat, non abripi amore & zelo honorandi Creatorem suum. Ita sin-

gulis Psalmorum locis ubi legitur Sela (legitur autem sapissime) qui canebant illud, una cum corpore attollebant vocem, ut David Kimhi Hebraeis commentarijs in Psalmos notat: etsi eandem vocem Chaldaeus aternitatem exponit, Symmachus & Theodotion *ἀνέλαμα*. Abrahā Abben Hezra *אברהם* id est, verè: ut sit, cantores tamen ad vocis huius enuntiationem assurgebant. Priscarum autem saltationum vestigia quaedam hodiernae supplicationes videntur ostendere, quibus populi etiam omnes in suis sacrificijs & solennitatibus utebantur. Scribit Moses Maymonis Persarum filias nudas saltare, & instrumentis psallere. Magorum verò saltationes homines furiosos reddunt, & scemini abortum faciunt: quemadmodum de saltatione illa ex Italia in Galliam per Magos induta, quam voltam nominant, optimo iure potest prædicari, huic saltationi præter insolentes ac impudicos motus hoc inesse mali, quod homicidia & abortus innumeri ex ea accidunt: quod in republica in primis considerari oportet, & severissime prohiberi. Itaque Satanas, eo quod Genevæ saltationes ante omnia sunt odio, puellam Genevensis sic instituerat, ut quoscunque virga ferrea ab ipso tradita attingeret eos ad saltandum compelleret: atque hæc iudices ludificabatur dicens se necari ab ipsis non posse, neque unquam voluit resipiscere donec ad mortem damnata esset. Hoc factum ab homine didici qui interfuit: addebat autem eam simulat-

que

que fuit comprehensa, metu & trepidatione maxima fuisse consternatam, dicendo se ab hero suo deferri, ab eo promissionem de morte non appetenda accepisse, eumque ab ipsa sed sola percipi. De furore autem, omnino constat non alios quam furiosos & vassanos homines tripudiationibus istis & saltationibus violentis uti, neque magis expeditam eis curandis rationem esse quam ut sedate graviterque cogantur saltare, ut Germania facit insanis ex eo morbo laborantibus quem sancti Viti & Modesti vocant. Ut caput absoluam, conclusionem cuiusdam disputationis apponam factæ coram Sigismundo Cæsare, quam Ulricus Molitor in in libello ea de causa conscripto retulit: nam in ea ex infinitis exemplis iudicisque fuit constitutum Magos verè à Satana corpore animoque deportari. Historia quidem Evangelij exponeretur ludibrio si vocaretur istud in dubium, an diabolus de loco vno in alterum deportet Magos: cum in Evangelio dicatur Satanas Christum in cacumen templi, ac deinde montis transtulisse. Plerique enim Theologi ac eruditissimi sentiunt corpore & animo verè Christum exportatum esse: Abacuc item Prophetam fatentur & corpore & animo translatum fuisse in Babyloniam, similiterque Philippum Apostolum utroque vectum. Ex quibus Thomas Aquinas eruit, si id in vno potuit, in alijs eiusdem naturæ & ponderis fieri potuisse: hoc illius argumentum in caput Matthæi quartum,

y ij

Apud Philostratum etiam Græcum autorem legimus, Apollonium Tyanaum à Nili fontibus in Æthiopia fuisse breui spatio Romam exportatū, id est (vt rectā contendas) in his millesimum quingentesimum milliarem: item Roma Corinthum, Smyrnāq; Ephesum. Ioannes Theutonicus sacerdos Halberstadiensis Magus eo tempore celeberrimus, anno M. C. C. L. X. X. i. media nocte tres Missas cecinit, vnam Halberstadij, alteram Moguntiaci, tertiam Coloniae. Pythagoram item narratur transuectum fuisse Metapontum Thurij. Quin Vlerusaple Magorum defensor affirmat verum esse certitudine quadam scientiæ, scire se multos homines ex vna regione in alteram momento sic translatos esse. Hæc ipsius verba libr. ij. cap. viij. de prestignis demonum, & lib. iij. cap. xij. Sed quia nonnullis videtur spiritu solum translationem fieri, nunc de spiritus raptu dicendum est.

De ecstasi aut raptu Magorum, & ordinaria illorum cum Dæmonibus frequentatione. CAP. V.

EXijs quæ de translatis corpore animoq; Magis docuimus, & ex tam frequente experiētia exemplisq; memorabilibus, cernitur velut meridie, & palpatur eorum error qui Magorum translationem statuunt esse imaginariam, neq; aliud designant quam ecstasin, exempli gratia visum Ezechielis,

chielis adducentes, cuius spiritus è Babylonia abreptus est Hierosolyma: quod visum aut vera animi separatione fieri potuit, aut sine separatione accidere. Ac Hebræi quidem in arcana sua Theologia animas electorū Deo per Angelos offerri tradunt quædam abstractione, homine tamen superstite: atq; huc adducunt locum Psalmi cxvi. pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, quam incundam mortem in Phædone dicere videtur Plato. At non propterea veram corporis & animi translationem per bonos spiritus & malos fieri negandum est. In exemplum Eliam & Henocum corpore abreptos adducimus, & Abacuc opera Angeli in leonum foueam corpore importatum. Quod si in antecedentibus exemplis non verè fieret corporis exportatio, qui potuisset Lochianus ille à lecto in Burdegalenfib. arenarijs se deprehendere? Lugdunensis in Lotharingia? Græcus ille Plutarchi Crotone ad Neapolim, vbi miliaria amplius centū oportet transfretari? qui sexcenta alia huiusmodi perfici? Thomas Aquinas, Durandus Heruæus, Bonauentura Tarantasijs, & Geraldus Odetus, qui in secundum librum distinct. viij. Magistri sententiarum quæstionē hanc explicarunt, omnino confirmāt corpora à Diabolis naturali potentia de loco in locum transportari. Quāquam raptus ille, vt vocant, ecstasticus plus habet admirabilitatis iudicio meo, quā corporis exportatio. Etenim si potest diabolus, vt fatentur illi, extra corpora sua animos abripere: nonne sa-

motus, & ratio. Exstat recens historia Magiæ naturalis à Neapolitano, qui rem narrat à se in muliere Saga fuisse exploratam, quæ postquam se unxisset nudam *Αερωθυμια* & sensu destituta cōcidit, reuerfaq; post trium horarum spatium in corpus suum multa è regionibus varijs nuntiauit, quæ vera deinde comperta sunt. Sed autor libri digni incendio rationem rei istius gerendæ explicat. Hac arte Satanas erga eos vitur qui nolunt retegī, siue propter familiæ amplitudinem siue propter alias causas non audeant magnos conuentus atcedere. Ex Turetrano Præsīde audiui Magam à se in Delphinatu visam quæ viua fuit concremata: hanc ergo cubantem ad ignem, manente domi corpore in ecstasi abreptam esse, & quia nihil intelligebat, grauissimis virgæ iatibus ab hero percussam, tum etiam ut viderent an de hac vita decessisset, ignem partibus quæ maxime valent sensu, fuisse subiectum, nec propterea euigilauisse: eam itaque iacentem ab hero heraq; mortuam esse existimantibus ibi derelictam esse: manē iacentem in lecto inuentam: quod cum miratus herus quæsiuisset quid rei contigisset ipsi, exclamantem suo sermone dixisse, Ah, here, quā verberasti me! Id hero apud vicinos narrante aliquem dixisse, Saga est: ideoq; nō destituisse herum, donec illa rem falsa indicauisset se animo coetum Magorum adiuisse. Sic alia in super scelera quæ perpetrauerat agnouit, & igni fuit tradita. Iacobus Sprangerus Inquisitor, qui de per multis Sagis quæstionem habuit, eas scribit confiteri, se,

fteri se, cum visum est, spiritu abripi, sin aliter videatur etiam corpore. Exemplum nostra memoria apud Burdegalenses alterum habuimus anno M. D. L X X I. cum in Magos Galliæ instituta esset persecutio. Vetula quædam Burdegalensis Maga apud ludices confessa est se cum alijs per hebdomadas singulas fuisse exportatam, ubi magnus hircus adoratur, quo autore abnegabant Deum, se Diabolo seruituras spondebant, singuli pudenda illius osculabatur, & post saltationes pulueres accipiebat quisq;. Tum D. Belorus libellorum supplicum magister, dicente Maga se nihil posse nisi è carcere educta esset, volens rei veritatem explorare, eam educi iussit: & illa cum se nudam certo adipe inunxisset, velut mortua expersq; sensus corruit, deinde post horas quinque reuerfa exsurgensq; permulta narrauit quæ varijs in locis ita habere ut dixerat comperta sunt. Hanc historiam mihi quidam Comes equestris ordinis narrauit, qui adhuc viuit & isti experientiæ interfuit. Id in Borealibus partibus frequentari Olaus testis est, & amicos ecstatici studiosè corpus obseruare donec cum dolore ingente reuertatur, & annulum, literas, cultellumve eius qui miliaribus trecentis abest ab eo reportari. Equè admirabile est iudicium illud Magorum septem quod anno M. D. X L I X. apud Nānetas didici. Cum igitur isti coram multis se indicatuos recepissent ante horam, quid per miliaria decem in ambitum ageretur, exanimis conciderunt illico, & tres horas defecti animo iacuerunt: postea

exsurgentes renuntiauerunt quicquid in toto Nannetū oppido & ambitu longiore perceperant, locis, factis, & hominibus obseruatis: quae omnia statim comperta sunt. Itaque omnes isti accusati & malefactorum multorum comperti, ad ignem fuerunt damnati. Dixerit fortasse quispiam non abripi animam, sed visum & illusionem à diabolo praestari: at effecta huic sententiae aduersantur. Possunt quidem homines mandragora & narcoticis potionibus soporari ita ut mortui esse videantur: sed horum alij ita soporantur ut nunquam euigilet, alij epotis eis ad triduum quatrimum ue indefinenter dormiunt: prout ipsi faciunt Turci quos castraturi sunt, & Vasconi cuidam ex inferiore Occitania captiuo qui post fuit redemptus, accidit. At nihil tale epotant Magi, & qui narcoticis soporantur nullius rei meminerunt: Magi verò impressionem viuam habent saltationum sacrificiorum, adorationum, & aliarum rerum quas in conuentibus viderunt feceruntque, obseruant eos qui adsunt, qui cum illis commissi fatentur culpam: & Iacobus Sprangerus ex malefactorum quas igni damnavit confessione id Magos confiteri narrat se in ecstasi easdem res percipere quas, si corpore adfuissent, pariter percepisset. Augustinus quoque libro xviii. de ciuitate Dei ait Praestantij patre tanta ecstasi saepe abreptum esse, ut reuerso spiritu se fuisse versum in equum affirmaret, comitumque in castra cum equo alijs importasse: cum tamen ipsius corpus exanime iaceret domi. Atque haec fortasse fuerit ratio cur Lycanthropia illa & hominum in pe-

in pecora commutatio (de qua post agemus) fuerit tantopere ab antiquis celebrata, & adhuc in Orientis partibus frequentetur. Sunt etiam morbi qui hominem orbant sensibus ac propè exanimant, ut sunt epilepsia & apoplexia. Sic Iulius 11. Papa spatio bidui pro mortuo habebatur: & Ioannem Scotum viuum fuisse humatum creditur cum existimaret mortuus: ceptisse enim dicitur conflictari cum precluderetur anima, cuius conflictantis motum percipientes vespillones qui iniiciebant humum retraxerunt quidem, sed sanguine offusum & agentem animam inuenerunt. Non insunt ista mala sortilegis, syncope, epilepsia, apoplexia: nam si quando placuerit, ita affecti sunt, neque aliam ob causam patiunt ista quam ut se à conuentibus adeundis excusent si metuunt retegí, nec eo minus dant fidem diabolo, & cum volunt eum alloquuntur domi. Sic Raziorum Baro (qui apud Nannetas magicarum sortium datus supplicium pertulit) non tantum passus est se octo puerulos occidisse, & in animo habuisse occidere & diabolo sacrificare nonum, suum ipsius filium, idque in matris utero, ut summopere gratificaret Satanam, verumetiam se in co clauis suo procidentem in genua Satanam adorare humana specie coparentem, eique adolere: quod detestabiliu sacrificiorum ritus apud Amorrhaeos olim & Canan. obtinebat. Huic res admirabiles Satanam spoponderat, ac nominatim ipsum fore magnu. Tandem vero se videns captiuum & acerbissimis malis oppressu, oia confessus est vltimuque supplicium passus, & lis adhuc sub iudice heret de

honorum eius publicatione. Apud Sprangerum legimus, cum de quadam malefica quam damnavit igni cognosceret, eam confessam esse (ut erat obstetrix) se pueros susipientem e matris utero Diabolo obtulisse in aerem extollendo, deinde in caput eorum aciculam magnam ita ut non proflueret sanguis indidisse: tum ipsi in sepulchrum elatis abeuntem de nocte eos eruisse, furno coxisse, carnes comedisse, pingue ad suum usum asseruisse: hoc pacto quadraginta puerulos a se interemptos esse. Hæc Danensis fuit ad Basileam. Alteram quoque Argentoratensem innumeris occisis crematam esse. Istius summè præ omnibus quas unquam audiverim detestandæ crudelitatis & idololatriæ placuit lectorem admonere, ut bene ad obstetrices attendatur. vesci autem istos humana carne est certo certius: nam eam post omnem hominum memoriam sic appetiverunt Sagæ^a ut ægrè mortuorum corpora servari aut concludi etiam possent, quin illæ ingressæ ad ossa usque abroderent: quamobrè lxvij. capite legum Salicarum dicitur, Sortilegam, si hominem ederit, atque euincatur, solidos ducentos soluturam. Philostratus Lemnius autor est Lamiam, quæ sic humanis vescitur carnibus Corinthi, ab Apollonio Tyanæo resectam & eiectam esse: quod spectans Horatius & velut crudelissimum facinus abominatus inquit,

Neu prænse Lamia puerum vinum extrahat alio.
atque hoc Magis in more fuit positum, ut cibo isto aleretur. Apud Ammianum Marcellinum lib. xxix.

legi

legimus Pollentianum Tribunum convictum & confessum fuisse quod vivæ mulieris excuisset ventrem, ut intempestivo partu extracto de futuro Imperatore consuleret. Quibus locis omnibus ea quæ in iudicijs nostrorum temporum vidimus confirmantur. Imò complures Magi existimant se a Dæmonibus ad crudelia hæc facinora adduci, ut hac ratione ex animi sui sententia aut spiritu aut corpore rapiantur. Et ne longè abeamus, Rondeletus doctissimus medicus & celeberrimus, Magum quendam in Montepessulano sepulchris hærentem observavit, qui ad sepulchrum profectus ubi mulieris corpus fuerat pridie conditum, ex eo rescidit femur, quod imponens humeris carnem dentibus mordicus auellebat. Hoc mihi quidam Rondeleti discipulus, qui tum eum prosequeretur, narravit. Lycanthropiam morbum Rondeletus dicebat esse, qua homines furiosi facti se verti in lupos putant, eoque cibo vescuntur. Iam itaque dicamus possint ne homines verè in lupos & alias bestias verti, an verò sic imaginatione aut morbo sibi videantur.

De Lycanthropia, & an spiritus vertere hominem in bestiam possint. Cap. VI.

Permultis exemplis, & divinis humanisque autoritatibus, itemque accusationibus, evictionibus, confessionibus, iudicijs, & executionibus antè ostendimus, viros & mulieres via diabolica modo

z in

spiritu & corpore, modò spiritu solum exportari
nec paucis Satanam persuadere ista verborum vi
& unguentorum quæ tradit effici, eumq; plurimū
hircina specie apparere. Ex quibus demonstratio-
nem effectorum nobis esse constat, quam Dialecti-
ci appellant² 331; quæ demonstratio etsi non eque
habet euidentiā ac ea quæ ex causis nascitur, non
minus tamē habet certitudinis⁴. Cum autem no-
stram in causis ignorationem confitemur, amplissi-
mam Deo laudem tribuimus, aduersus quem si in-
firmitatem mentis nostræ attendimus nefas est de
eo quod fieri non potest contendere. At illud pro-
fectò mirum est Satanā (qui se quocunq; lubet cor-
pore induit) sapissimè ac propè ordinariè secun-
dum formam hominis hirci figuram assumere, nisi
eo fortasse nomine q; hircus fœtidus est & salax.
Videmus enim diabolos in Scriptura sacra hircos
appellari⁵, vt in Esaiam Chaldeus interpretes expo-
nit vocem שָׂדֵי qua significatur hircus. Ait .n. Esa-
ias saltaturos Babylone dracones & hircos, & Sa-
tyrum vnū in clamaturum alterū. Zoroastes hirco-
rum nomine Demonas intelligit, quia putidum &
lasciuum esse in proprietatib. hirci numerat: quod
Mirandulanus Princeps obscure xij. positione in
Zoroastem significauit his verbis, Quid sit intelli-
gendū per capros apud Zoroastē, intelliget q; lege-
rit in libro Bair quæ sit affinitas capris cū spiritib.
Propria autē Dæmonū est in lasciuam brutamq; cu-
piditatē dominatio, vt Hebræi annotant in lib. נחמ
נחמ dicētes Satanam portari à serpente. i. (vt Phi-
lo He-

² Arist. in po-
sterioribus
analyticis.

⁵ Esai. 12. 34.

lo Hebræus interpretat⁶) à voluptate, qua Architas
ille sapientissimus aiebat nullā pestē capitaliorem
hominib. à natura datā, Catone Censorio teste ap-
ud Tulliū. Quamobrem Dæmonib. figurandis
Græci salaces Satyros semiuiros atque semihircos
depinxerunt: & in libro Leuitici postquam man-
dauit Deus animalia certa à populo sibi sacrificari
& sanguinem ad altare fundi, tandem inquit, Neq;
vnuquam in posterum sequamini hircos vestros &
Satyros vt sacrificetis eis: quē in locum Rabbi Mo-
ses Maymonis ex libris, quos de mysterijs & sacri-
ficijs Chaldæorū Sabæorūq; legerat, tradit in mo-
re fuisse positum vt sacrificaturi diabolis in deserta⁷ lib. 3. Ma-
re nebostrū.
concederent, effossaq; fouea sanguinē in eam inij-
cerent, ad eam epularen⁸, & in honorem maligno-
rū spiritūū dies festos celebrarent. Leuitici quoq;
xvi. cap. Aaroni præcipit vt sumptis duobus hir-
cis fortiatur vnum pro Deo, pro Zazele alterum,
& vt hircus ille qui Zazeli sorte acciderit super q;
Sacerdos peccata populi confitetur in desertū e-
mittatur, Deo sacrificetur alter: quem tñ hircū He-
bræi nunq; fuisse inuentū annotarūt. In Deut. ⁹ eui¹⁰ Deut. 32.
dentioe legis interpretatiōe maligni spiritus pro-
pria significatione vocant¹¹ שָׂדֵי, oēs exponūt de-
monia: itaq; fieri potuit vt vox Lacedæmō ex He-
bræa voce & Græca cōponeret idē significāte. Scri-
bit .n. Ioseph. Hebræis iā olim cū Lacedæmon. fœ-
dus intercessisse: etsi postremā hāc interpretationē
nō moror. Quicq; autē de Satyris vulgò prædicet,
quorū frequēs est in vita eremitarum Antonij &
Pauli

Pauli mentio, non dubium est quin maligni fuerint spiritus. Non raro etiam figura hominis proceri & nigri Satanas seipsum exhibet, ut de eo diximus qui Catharinæ Dareæ visus est, Dionii Platonis amico, Calsio Parmensi, Athenodoro philosopho, Magdalenæ Crucis, Ioannæ Haruillieris, quæ sibi annos duodecim natæ confessa est ostensum à matre fuisse diabolum forma hominis proceri & nigri, atrati, ocreis & calcaribus instructi, qua specie cōpellat momentoq; accedit ipsam pro voluntate ipsius: id toto vitæ suæ curriculo fuisse factitatum. Sed nihil omnino tam incredibile & admirabile, quàm hominis in bestiam & corporis in corpus transmutatio. Verumtamen hoc iudicia in Magos constituta, & diuinæ atq; humanæ populorum omnium historiæ probant certissime. In libro Quæstorum quinque aduersus Magos, cuius sæpe memini, legimus Stasum quendam Magum in Bernatum agro è medio inimicorum (quos habebat quamplurimos) repētè ac multoties effugisse, nec aliter quàm inter dormiendum occidi potuisse. Hic duos reliquit discipulos, Hopponem & Stadlinum summos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempestates, fulmina & procellas maximas excitasse. Et ne procul ab hoc regno discedamus, exstat quæstio in Parlamēto Dolensi habita, & sentētia lata die xviij. Januarij M. D. LXXIII. contra Ægidium Garnerium Lugdunensem: quod iudicium nihil hic attinet exscribere, cum Aureliut apud Eligium Giberium Parisijs apud

apud Petrum Hayanum, & Senonibus fuerit typis commendatum: præcipua solum capita quorū accusatus & euietus fuit, annotabimus. Et quod Garnerius iste die Michaelis festo ad Serranā syluam in vineis Chastenoyanis (quæ à Dolensi oppido quadrante milliaris absunt) puellam decem aut duodecim annos natam ceperat, manibus que luporum pedibus consimiles videbantur dentibusque occiderat, femorum & brachiorum carnem deuorauerat, & de ea ad vxorem detulerat: quod item post mensem eadem forma alteram puellam ceperat occideratque voraturus, nisi tres homines (ut ipse fatebatur) impedimentum attulissent: quod etiam post dies quindecim puerum decennem in Gredisanorum vineis strangulauerat, carnemque crurum, tibiæ, & ventris comederat: quod denique puerum alium hominis, non lupi specie quasi tredecim annos natum in vici Perusani saltu occiderat comedendi animo (ut ipse sponte ac non coactus aiebat) nisi fuisset impeditus: his ergo de causis ad ignem viuus est damnatus, effectaque sententia. Alia quoque habetur causa Vefontione cognita à Ioanne Boino Inquisitore anno salutis millesimo quingentesimo vigesimoprimo, Decembri mense, in Galliam, Italiam, & Germaniam missa, quam Vierus Magorum defensor libro sexto de Præstigijs, capite decimotertio exponit copiosè, itaque percurram paucis. Rei Petrus Burgotus & Michael Verdunus se Deo renūtiat-

se fidemque dedisse diabolo confessi sunt. Bur-
gorum igitur Michael duxit in vicum castelli Car-
lonij, vbi candelam virentis ceræ obscura flam-
ma & coloris Veneti habebant singuli, ita sal-
tabant & sacrificabant diabolo. Postea se vn-
guento oblitos falsi sunt lupos fuisse factos cele-
ritate summa excurrentes: tum versos in homines
ab subinde in lupos, eaque specie lupos iniuisse e-
adem voluptate qua cum mulieribus rem habere
sunt soliti. Præterea confessi sunt Burgotus qui-
dem se puero septenni lupinis pedibus dentibus-
que mortem attulisse, voraturum nisi rustici ab-
egissent: Verdunus verò se puellam in horto quo-
dam pisa carpentem occidisse, & à domino Cuueg
depulsum esse: ab vtriusque puellas quatuor voratas
esse certo tempore & loco, quarum ætatem expo-
nebant: se pulvere quodam tacto necem hominib.
importare. D. Bordinum generalem Procuratorẽ
Regis aliud exemplum mihi narrare memini ad se
è Belgis missum cum iudicio toto à Iudice & actu-
arijs obsignato, de lupo sagitta ad femur trāsfixo,
qui postea in hominẽ versus decubuit in lecto cū
sagitta, quā auulsam agnouit ille qui fuerat iacula-
tus, tẽpore & loco ex confessione hominis cõpro-
bato. lobus Fincelius lib. xi. de mirabilibus scribit
Paduæ Lycanthropum fuisse deprehensum, cui lu-
pini pedes resecti sunt, & momento manibus pedi-
busque truncatus homo exstitit. Quo exemplo iudi-
cium Magarum vernonij confirmatur, quæ fre-
quenter felium innumerabilium specie in castellũ
peruetus

peruetus solebant conuenire. Ibi constituentes viri
quatuor aut quinque pernoctare multitudinẽ feli-
um se inuadentem experti sunt, quorum vnus oc-
cubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felib. vicissim le-
sis quæ postea in fœminas versę grauiavulnera cõper-
te sunt accepisse. Sed gares incredibilis videbatur,
iudicia siluerunt. Quæsitores aut quinque huiusmodi
causarũ pitissimi de scripto tradunt tres Magas ad
Argëtoratũ forma triũ ingentiũ felium agricolã ad-
ortas esse, qui defendẽdo se vulnerauit depulitque fe-
les, deinde verò momẽto mulieres decubentes fu-
erunt cõpertæ & grauius vulneratæ: qua de re cū
interrogatæ eum accusauissent à quo vulnus acce-
perant, ille ludicib. horam & locum indicauit quo
feles appetuerant ipsum easque læserat. Petrus Ma-
morijs in libello de Sortilegis mutationem istam
hominum in lupos dicit à se in Sabaudia visam;
Henricus Colonienſis in libello de Lamiis pro in-
dubitato affirmat: Ulrichus item Molitor in libel-
lo quẽ dicauit Sigismũdo Cæsari, disputationẽ cõ-
scribit corã Imperatore factã, & certissimis rationi-
bus exemptorumque innumerabiliũ experientia cõ-
stitutum fuisse docet transmutationem istam verã
esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat
Constantiæ, qui accusatus, euictus, damnatus, &
à confessione morti fuit traditus. Multis quoque
libris in Germania editis ostenditur vnum ex
potentissimis Christianorum Regibus qui nu-
per vita defunctus est, in lupum saepe fuisse ver-
sum, vt Magorum omnium facilẽ princeps ha-

bebatur. Verumtamen hæc pestis Græciam Asi-
amque amplius peruasit quam Occidentis popu-
los, vt aiūt mercatores nostri eos illic cippo & car-
cere contineri qui in lupos conuertuntur. Itaq; an-
no M. D. XLII. Sultane Solymāno imperium ob-
tinente, tanta fuit luporum vis Constantinopoli,
vt armatus Imperator cū prætoriano milite pro-
cedens ad centum quinquaginta simul compule-
rit, qui vniuerso populo prospectante ex vrbe
disparuerunt. Hæc historiam narrat lobus Fince-
lius libro ij. de mirabilibus, atq; in hanc rem popu-
li omnes consentiunt. Hos lupos Germani dicunt
vveruolff, Galli *loups garous*, Picardi *loups vvarous*, ac si
lupos varios dixeris (g enim in locum vv sufficiūt
Galli) Græci *λυκαυθρώας & μορμολυκίας*, Latini varios
& versipelles, vt Plinius agens de hac transmuta-
tione annotauit. Franciscus Phœbus Fecensis Co-
mes in libro de venatione voce *garous* ait significa-
ri *gardez vous*, caute vobis, cuius rei me Fauchetus
Præses admonuit. Hoc mihi quidem est verisimi-
le; nam alij naturales lupi pecudes persequuntur,
hi plerumq; homines: itaq; meritò dici potest, *gar-
dez vous*. Pomponatius & Theophrastus Paracel-
sus principes sua ætate philosophi certissimā esse
confirmant hominum in lupos transmutationem.
Gaspar Peucerus homo doctus gener Philippi
Melanchthonis scribit has sibi semper visas fuisse
fabulas, sed coactum fuisse credere ex quo istud si-
bi mercatores plurimi fide digni negotiātes in Li-
uonia confirmarūt, multos etiam fuisse accusatos,
cui-

cuictos, & à confessione adiudicatos morti: itaq;
describit modum qui in Liuonia obseruatur: nem-
pe quotannis sub finem Decembris nebulonem
esse qui Magos omneis citat vt loco indicto com-
pareant: si defuerint, eos à diabolo ictibus ferreæ
virgæ cogi adeò vt vibices exstet: præire ducem,
myriadas sequi tranantes fluuium: eo traiecto mu-
tari in lupos, in homines & in pecora inuolare, &
innumerabilia damna importare: post dies duo-
decim eodem fluuio remeare, & humanam formā
recipere. Languetum, Burgundum vidi sæpenu-
merò virum doctissimum agentem in rebus Du-
cis Saxonie, dum pro Domino suo cū Rege Gal-
lie ageret: hic ergo similem historiam narrauit mi-
hi, & se in Liuonia agentem dixit cognouisse id to-
ti populo haberi exploratissimum. Habeo apud
me Germani cuiusdam literas qui stipendiarius fu-
it Henrici ij. Regis scriptas ad Cōnestabilem Gal-
lie, quibus certiore facit Cōnestabilem de Liuo-
nia à Moscho capta: deinde subiicit, In illis locis
Herodotus Neurios collocare videtur, apud quos
dicit homines conuerti in lupos: quod est adhuc
vltatissimum in Liuonia. Multa autem dicta ab
Herodoto, quæ incredibilia olim videbantur, po-
steritas comprobauit. Idem enim autor est extitisse
se Magos qui certainc incisionibus tempestatem illā
sedauerunt qua iamq; naues Xerxis amplius qua-
dringintæ fuerant submersæ: & apud Olaum ma-
gnum libro iij. cap. xviij. legimus Lappos Magos
secundos ventos & procellosos vendere solutis

quibusdā funibus, quod ab experiētia frequentissi-
ma omnes nautæ sciunt. In historia quoq; Ioannis
Tritemij legimus anno DCCCC.LXX. Iudæum
quemdam Baianum nomine Simeonis filium in lu-
pum se cum placuit transformauisse, & oculorum
aciem effugisse factū *ἀόρατον*. Mirum quidem istud
sed hoc meo iudicio est admirabilius cōplures nō
posse credere, cū populi oēs terræ & tota antiqui-
tas id vno ore agnouerint. Neq; enim solum ante
annos bis mille ducentos id scripsit Herodotus, &
ante hunc Homerus xl. annis, sed etiā Pomponius
Mela, Solinus, Strabo, Dionysius Afer, M. Varro,
Virgilius, Ouidius, & sexcenti alij: atque in hanc
sententiam Virgilius,

— *has herbas atq; hæc ponto lecta venena*
Ipse dedit Maris, nascuntur plurima ponto.
Hic ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis Marini.

^{lib. 8. ca. 22} Miratus autem Plinius⁶ de hac re autores consenti-
re, Homines, inquit, in lupos verti rursusq; resti-
tui sibi falsum existimare debemus, aut credere o-
mnia quæ fabulosa seculis comperimus. Hoc ille
non audet confirmare, metuens vt sibi habeatur
fides: nam inter principes Græcos autores addu-
cit Euanthem ipsum, qui ait in Arcadia ex gente
Antæi vnum tranare quoddam regionis stagnum
transfigurariq; in lupum, deinde post aliquot an-
nos reuerti ad idem stagnum, & cum tranauerit ef-
figiem humanam recipere. Antè notauimus per-
dendæ iustæ familiæ toti Magam vnam sufficere:
& A

& Agriopas qui Olympionicas scripsit narrat
Demænetum Parrhasium degustatis pueri Ioui
Lycaeo immolati extis in lupum fuisse conuersum:
quod M. Varro omnium Græcorum Latinorum-
q; Tullio teste, doctissimus adducit & pro in-
dubitato confirmat. Olaus magnus de gentibus
Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermantiæ-
quæ loquens (sunt autem hæ gentes Ethniciæ ad-
huc, & malignorum spirituum Magorumque
plenæ) in historia narrat homines vulgò in be-
stias ab eis commutari: & qui infinita exempla,
quæ breuitatis ergò omittimus, desiderauerit,
is Olaus, Saxonem Grammaticum, Fincelium,
& Guilhelmum Brabantinum potest consulere.
Taceo Metamorphosin Ouidij, quia res veras
confudit cum fabulosis multis: sed quod de Lyca-
one Rege Arcadiæ scribit in lupum verso non est
incredibile,

Tervius ipse fugit, nactusq; silentia ruris
Exululat, frustra q; loqui conatur:

cum Rex quidam memoria nostra exstiterit trans-
figuratis in hanc formam, & id ubiq; sit adhuc vsi-
tatum. Neq; fabulosum est quod Homerus narrat
de Circe malefica, Vlyssis comites ab ea in porcos
fuisse transformatos: cum August. ipse in libris de ^{lib. 15. cap.}
ciuitate Dei⁴ historiā eandē adducat (quāuis opi-
nionem ipsius mirā) & illam de Arcadib. in Alpib.
quoq; memoria sua frequens fuisse dicat vt stabu-
larie mulieres imbutæ malis artib. in caseo darent
viatorib.

viatoribus unde in iumenta illicò verterentur, vt necessaria quæq; portarent, pòstq; perfuncta opera iterum ad se redirent. Huic persimilem historiam legimus apud Guilhelmum Tyri archiepiscopum, quam eandem Sprangerus Inquisitor narrat, iuuenem Anglum militem in Cyprio fuisse à saga transformatum in asinum, qui cum in nauem ad socios volens remeare fustibus abactus esset ad Magam redijt: itaque illam eo usam esse, donec asinus in Ecclesia visus est in genua procidere eaq; facere quæ ab animante bruta nequeunt proficisci: tum Magam quæ agebat ipsum ex suspitione ad iudices raptam eum triennio elapso restituisse, & morte affectam esse. Idem de Ammonio philosopho Peripatetico legimus, asinum ordinariè lectioni eius interfuisse. Nihil in Ægypto magis frequentari tradunt mercatores nostri: & ipse Belonius in suis obseruationibus Lutetiæ excusis histrionem ait in suburbio Cayri oppidi in Ægypto à se fuisse visum, qui cum asino suo sermones conferebat & confabulabatur quàm familiarissimè: asinum verò signis, gestibus, & voce indicauisse optimè accipi à se quicquid dicebatur: Si herus iuberet asinum pulcherrimam de cœtu fœminâ deligere: contemplatum eum in omneis partes ad vnam tandem solitum, cui gratularetur. certo iudicio accedere: si herus ediceret hordeum asino afferri, tum eum aliter quàm soleant asini exultasse, & alia id genus innumera: quibus copiosè enarratis subdit Belonius, Amplius etiam dicturus essem, sed

sed metuo vt eis haberetur fides: quemadmodum nec ego credidissem, nisi meis oculis spectante vniuerso Cayri populo percepissem. Huic adstipulatur quod scribit Vincentius, ²duas in Germania ^{in Speculo} hospitas fuisse Sagas quæ hospites solebant in be- ^{lib. 3. ca. 109} stias interdum vertere: cum itaq; histrionicum a- ^{et Fulg. li. 8} dolescentem in asinum conuertissent, qui (vt erat rationis compos) voluptates mille viatoribus exhibebat, hunc magno fuisse à vicino emptum: illas tamen dixisse se non esse præstituras, nam eum si flumē accederet amissum iri: asinum itaq; die quodam elapsum in lacum proximum abiisse, & simul ac fuisset immersus formā recepisse. Id Petrus Damianus vir sua ætate inter primos numerāus cum rem sciscitatus esset diligētissimè ex hero, ex asino, ex mulieribus Sagis confessis factum, & ex ijs qui asinum elapsum ac restitutum viderant, Leoni vii. Papæ narrauit, & postquam diu in vtramq; partē coram Papa fuit disputatum, hoc tandem posse fieri fuit constitutum. Atq; hoc quidem pacto confirmari posset illud quod apud Lucianum & Apuleium atheos homines in asinum versos legimus, qui hoc sibi aiunt à Larissæis mulieribus Sagis accidisse, quas ideo inuiserāt vt cognoscerēt an istud ex veritate esset. Fuit autē vterq; & ἀθεότυτος & artis magicæ accusatus: quamobrem Apuleius omnes machinas admouet in Apologia, vt istam sortilegij & veneficij accusationem diluat. Verum vbi de hac sua transformatione loquitur, obseruandū illud est quod ait, Minus hercule calles prauif-

simis opinionibus ea putari mendacia, quæ vel auditu noua, vel visu rudia, vel certè supra captum cogitationis ardua videntur: quæ si paulò accuratius exploraris, nò modò compertu euidentiâ, verum etiam factu facilia senties. Et paulo pòst, Prius deierabo Solem istum vidētem Deum me veta & còperta memorare, ne vos vltèrius dubitetis, &c. Potuit quidē ille narrationem suam facietis historijs locupletauisse: sed historia nihil amplius habet admirabilitatis quàm illæ habent quas suprà attigimus. Nam ipsam Apuleij transformationem Augustinus lib. xvij. de ciuitate Dei, cap. xvij. neq; negare audet, neq; affirmare: putat quidē & iudicat fascinationem esse: alij verò còtendunt istud & vera & naturali ratione posse contingere, & mutatione puellarū sceminarum in masculos comprobari, de qua legimus apud Hippocratem libro Epidemion, cap. viij. Plinium libro vij cap. iij. Gellij libro ix cap. iij. & Amatum Lusitanum centuria ij. curatione xxxix. Huius rei exempla octo meis còmentarijs in Oppianum poetam Græcum de venatione annotaui: sed omnes mutationes sunt sceminarum in mares, pudendis videlicet quæ prius in ventris sinu latuerant tunc primùm erumpentibus. At Lycanthropiæ cum hac nulla intercedit similitudo, neq; naturalem habet causam, sed supra naturam omnia. Illud tamen certum est historia sacra Nabuchodonozoris regis confirmari, quem ait propheta Daniel fuisse mutatum in bouem, & septennio fenum & gramen duntaxat comedisse.

Hoc

Hoc fieri posse confirmant Arabes: etsi Pythagoræ ^{matru. luxoris} multo plus à iudicijs nostris videtur abhorrere, quam Platonici omnes, Chaldæi, Persæ & Aegyptij defenderunt. Complures autem Medici rem adeò mirificam, at non causam animaduertentes, ne quid nescire viderentur, sermone & scriptis tradiderunt Lycanthropiam morbum hominum ægrotorum dici cogitantium se lupos esse atq; in syluis oberrantium, qua in sententia est Paulus Aegineta: verum permultis rationibus & testibus fuerit opus ad cimentiendos populos omnēs terræ, omnes historias, adeoq; historiam sacram, cum Theophrast. Paracelsus, Pōponatius, & Fernelius ipse medicorū suæ ætatis non vltimi, & alij multis seculis Lycanthropiam certissimam esse, veram, & indubitatam duxerint. Præterea illud ridiculum est quòd res naturales æquantur ijs quæ naturā superant, & actiones animantiū actionibus spirituū dæmonumq; cōparant. Absurdius verò illud hic causari morbum: malū enim Lycanthropo inesset soli, non eos afficeret qui hominem in bestiā verti deinde restitui vident. Maleficam Circen ait Chrysostomus sic brutis voluptatibus comites Vlysis inescasse vt si fuissent porci: quib. verbis videt innuere non mutatum corpus, sed rationem solū abiectā fuisse brutamq; factā. Quicunq; tamen veteres & noui autores de Lycanthropia scripserunt, vno ore confirmant mutari humanam formam spiritu & ratione integra permanente: quod Homerus in Odyssæa optimè,

B ij

² Fernel. lib. de abditis rerum causis.

Οὐ γὰρ οὐδὲν ἔχον καὶ φανῶν τε, καὶ οὐκ ἔχον
καὶ τελεῖται αὐτὰρ ὁ νόμος τοῦ σώματος ὅς ἐστιν ὁ πᾶσις νόμος,

Hi verò suum quidem habebant capita, vocem-
que Et pilos, sed mens erat integra vt antea.
& disertis verbis exprimit Boetius, voce & corpo-
re perditis sola mens stabilis, quæ semper monstra
quæ gemit patitur. Itaq; Lycanthropia; neq; ad-
uerlatur canoni Episcopi, xxvi. q. neq; Theologo-
rum sententiæ, quorum pleriq; docent omnia à
Deo creata esse adeò vt ne maligni quidem spiri-
tus formam eorum mutare possint, cum non essen-
tialis forma hominis, id est ratio, sed figura solùm
permutetur. Quòd si facultatem hominibus esse
fatebimur efficiendi vt rosas proferat cerasus, &
brassica poma, si ferrum vertendi in chalybem, ar-
gentum in aurum, si mille artificiosas lapidum for-
mas cum naturalibus gemmis venustate concer-
tantium faciendi: an illud mirum videbitur quòd
Satanas (cui per magnam vim in hunc elementa-
rem mundum concessit Deus) figuram vnus cor-
poris alterius figura cōmutat. Hæc omnia à Tho-
ma Aquinate in secundum librum sententiarum^a
confirmantur, cum ait, Omnes Angeli boni & ma-
li ex virtute naturali habent potestatem transmu-
tandi corpora nostrà: atq; huc pertinet Esaiæ^b lo-
cus, Babylonem euersum iri, & striges ibi saltatu-
ras, lemures, daemones, & quos appellat *אֲרִיִּים*, q̄s
vulgata Bibliorum interpretatio apud Plātinum
Antuerpiæ excusa Gallicè semiuiros & semiasinos
vertit: hoc autem non fuisset interpretis dicturus, si
de mor-

de morbo solùm aut illusione accipi oporteret: nā
hos sermonis vsu omnino carere constat omnium
testimonijs. Verumtamē fieri etiam interdum po-
test, vt Magus illusione diaboli faciat vt homo a-
lius quàm sit esse videatur: vt in S. Clementis histo-
ria legimus per Simonem magum effectum esse vt
Faustinianum amicorum nullus agnosceret: item
Neroni Imperatori dixisse vt sibi ceruices iuberet
abscindi, se enim tertio die resurrecturū esse, quod
cum Nero (vt videbatur) fecisset, eum die tertio
reuertisse, Neronem verò miratum ei statuam Ro-
mæ posuisse cum hac inscriptione, *Simoni mago Deo*.
Neronē ex eo tempore in artes magicas incubuis-
se totum. Simon autem Neronis oculos & totius
coetus sic fascinauerat vt arietem Simonis loco de-
collarent. Simile est quod narrat Apuleius de tri-
bus hominib. quos à se putabat occisos, cum tres
hircinas pelles à Pamphila Saga fascinatus confo-
disset. Sed momētanea est ista fascinatio: hominis
verò in animantem brutam transformatio nonnū-
quam durat septennium, vt apud Danielelem Na-
buchodonozoris. Deinde verò actiones & asini-
nus labor quem tres homines perferre nequeant,
magnitudo, incessus, cibus gramineus, cardui hu-
mano corpori nequeunt conuenire. Nam & Pro-
pheta Daniel & quicunq; de hac transformatione
scripserunt non alio tradunt vsos fuisse cibario: et
si Apuleius ait se cum inuenire potuit: vitā huma-
nis cibis (vt erat integraratione) tolerasse. Acce-
dit luponum celeritas, cursus, morsus vncorū den-

tium ab homine alieni. Quod autem aiunt quidam humanum corpus à Satana soporari phantasiāq; abripi, eoq; illius mutationē persuaderi (quam in sententiam propterea ueniunt quod ij quorū brutam corpus fuit vulneratum postquā restituti sunt (ut antē diximus) se vulneratos esse humano corpore cōpererunt) & hoc interdum fieri & illud potest: potest etiam Satanas eodem momēto vulnus humano corpori inflixisse. Neq; speciem habet veritatis quod quidam afferūt, non esse has vires Satanae à Deo attributas: etenim neq; Dei consilium ab hominibus comprehendere, neq; potestas diabolo data cognosci potest, cum in libro Iob dicatur, non esse potestatem ullam in terra quæ possit ei obistere. Præterea dicuntur Magi Pharaonis easdem res fecisse quas facit Moses, id est, baculos in virgas vertisse, & ranas produxisse: quod minimè fuisset dicturus, si qua fuisset oculorū fascinatio: nihil enim Moses per illusionē fecit, neq; Moyses serpens baculos fuisset digestura, si Magorū serpētes meri fuissent baculi. Et quisquis spirituum actiones cū humanis comparat, is perinde fallit ac si defenderet nō posse pictores aliosq; artifices politissima opera & dignitate cum operib. naturæ concertantia facere, quia id vituli mulive nequeūt. Deus enim singulis reb. à se creatis pro ipsarū capturas suas admirabiles impertiuit. Si qua autē exponenda est ratio cur homines præcipue in lupos asinosque vertantur potius quàm in formas alias, hæc mihi probat ratio, quod qui primi in lupos fuere transfor-

mati

mati humanas carnes comedebant in sacrificio Iouis, quæ idē Lycæū, quasi lupinum dixeris, appellabant: quemadmodū cum qui Dolę pœnas dedit in lupo veri solitū, & Sabaudos diximus ex confessione ipsorū pueris multis cibatos esse. Deus itaq; iusto iudicio sinit eos humanam formam amittere, & lupos sicut merentur fieri. Nam post omnē hominum memoriā famosi fuerūt Magi & Magæ hoc nomine quod cibis vescantur huiusmodi, mortuorum corpora effodiant & abrodāt ad ossa vsq; quod Pausanias annotauit dicēs à dæmone terrestri factū, Apuleius ait fecisse Sagas. Qui autē asini sūt, eo transformant, q; detestabilia Magorū arcanā expetiuerint cognoscere: quemadmodū nō q; maleficam amarunt Circē, iusto Dei iudicio fuerāt in lues transformati, & in Liuania affirmat eos q; Magos & Lycanthropos frequētant ijs tandē conformari. Enimuerō quæcunq; afferatur causa: & diuinis humanisq; historijs, & bonæ Theologorū partibus cōsensione, & experiētia tot seculorū atq; populorū & doctissimorū hominū iudicijs cogunt vel p̄tinacissimi veritatē agnoscere: q; iustissimę Theologorum sententiæ, et si in hoc nostro argumēto à Canonistis dissidentiu, statui permittere. Vt sit, homines in bestias verti cōstat forma & ratio in tegra permanente, siue potētia Dei sola efficiente, siue per Satanā effectorē atq; administrū voluntatis eius. Nā si veritatē historiæ sacrę apud Daniēlē (q; in dubiū vocari non potest) si vxoris Loti in saxu immobile versę cōfitemur, certū est æquē posse hominem

hominem in bouem, lapidem, aut animantes alias transformari. Atque hoc Thomæ argumentum agentis de corpore Christi super montem & templum exportato, si in vno fieri potest, posse in omnibus; id enim per Satanam gestum fuisse dicitur.

An Magi rem cum Dæmonibus habeant. Cap. VII.

PRincipio huius operis diximus Ioannam Haruillieriam Verberij ad Compendiensem natam inter cætera fuisse confessam, ex decreto Curiae sententiam Iudicis Sanlissiani confirmante matrem ipsius viuam fuisse adiudicatam igni: se verò annos duodecim natam à matre oblatam fuisse diabolo specie hominis atrii, amictu atro, ocreis & calcaribus instructi, gladio accincti, equum nigrum habentis præ foribus, vtente his verbis, Ecce filiam meam quam sponendi tibi, ad ipsam verò dicente, Ecce amicum tuum qui beabit te: ex eo tempore Deo & religioni renuntiauisse, & illum sic concubuisse secum vt viri cum fœminis solent, nisi quòd frigidum erat semē: id octonis postea diebus aut quindenis fecisse, nec percipiente viro cum simul in lecto essent: etiam diabolum semel ex ipsa quesiuisse an grauida ex ipso vellet fieri, se autem renuisse. Summam quoque interrogationum Potezanis Magis ad Lognium propositarum (quæ igne quoque sublata fuerunt) à Domino Adriano Ferreo generali

Regis

Regis vicario apud Laodunenses traditam legimus, ex qua confessions aliquot hic visum est apponere. Margarita Bremontia vxor Noelis Laureti dixit se die Lunæ proximo nocte ineunte cum matre Maria in conuentum, qui ad Franquifanū pistrinum prope Lognium in prato habebatur, iuisse: matrem inter femora scopas habentem dixisse (verba hic placet omittere) & statim vtramque eò exportatam esse, vbi inuenerunt Ioannam Robertam, Ioannam Guilleminam, Mariam vxorem Simonis Agni, & Gulielmā cuiusdam Grassi vxorem cum suis scopis singulas: eodem sex diabolos humana specie aduenisse, aspectu horridos, & c. facta saltatione Diabolos concumbentes rem cum ipsis habuisse: eorum vnum qui saltatē duxerat, cepisse ipsam, bis osculatum esse, & amplius semihoram cum ipsa concubuisse, perfrigidumque semē eiecisse. Ioāna Guillemina huius assentitur dictis, semihoram fuisse copulatos falsa & perfrigidum semen ab eo excreatum. Taceo confessions alias huic per similes. Legimus item libro xvi. Ioannis Meyeri, qui historiam Flandricam scripsit accuratissimè, an. M. CCCC. LIX. ingentē virorum fœminarumque numerum in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter se accusantes fatebātur se noctu ad saltationes fuisse transuectos, & cum diabolis, quos adorabant humana specie, copulatos. Iacobus Sprangerus, & collegæ 4. Magarū q̄sitores se de innumeris Sagis cognouisse scribunt, plurimāseque Sagas supplicio vltimo addixisse in Ger-

C

mania, nominatim verò in Constantienſi & Ratiſ-
bonenſi agro anno M. CCCC. LXXXV. quæ om-
nes fatebantur Diabulos cõcubuiſſe ſecũ, poſt-
quàm Deo & religioni ſuæ, Diabolo autore, renũ-
tiauiſſent. Amplius ſcribunt non paucas exiſtiſſe
quæ nec accuſatæ reſpuerint & à conſortio iſto di-
ſceſſerint, eaſq; idem confeſſas eſſe, nempe diabo-
los tantisper dum fuerunt ſagæ cum iſſis rem ha-
buiſſe. Hanc opinionẽ confirmans Henricus Co-
lonienſis ait nihil in Germania tam vulgatum eſſe,
adeoq; in tota Græcia & Italia notiſſimũ. Nam Fau-
ni, Satyri, Syluani dæmones ſunt & maligni ſpiri-
tus: & illud quod vulgo dicitur *οαρυγίζειν* nihil eſt ali-
ud quàm ſcortari. Auguſt. lib. xv. de ciuitate Dei
iſtam diabolorum cum mulieribus copulationem
ſcribit adeo certam eſſe vt contradicere magnæ ſit
impudentiæ. Hæc illius verba: Et quoniam creber-
riſſima fama eſt, multiq; ſe eſſe expertos vel ab eis qui
experti eſſent & de quorum fide dubitandum non
eſt audiſſe confirmant, Syluanos & Innos, quos
vulgo Incubos vocant, improbos ſæpe exiſtiſſe
mulieribus, & earum appetiſſe & peregiſſe concu-
bitum: & quosdam dæmones quos Galli Duſios
nuncupant hanc aſiduè immunditiem & tentare
& efficere, plures talẽſque aſeuerant ut hoc nega-
re impudentiẽ eſſe videatur. Geraldus Lilius & Iſi-
dorus lib. viij. rem eandem narrant: ſed omnes in
voce Duſios errant, legendum em̃ Druſios quaſi
Sylueſtres diabulos dixeris, vt Latini Syluanos.
Quòd igitur Auguſt. ait, veriſimile eſt dæmonas il-

los à maioribus Druſios fuiſſe dictos, vt inter hos
& Druidas ſyluarũ incolas diſcrimen poneret. Ad
hec Sprangerus adijcit perſepe ſagas in agris & ſyl-
uis ſeſe retere & clara die coire cũ diabolo, & ſæ-
pe reſectas in agris viſas, interdũ etiam herẽteis di-
abolis (quos homines eſſe exiſtimabãt) à viris ſuis
eſſe deprehenſas, eoſq; gladio cedenteis nihil eſſe
ciſſe. Paul. Grillãdus Iurecoſ. Italus (qui de ſagis
plurimis cognouit) narrat in lib. de ſortilegijs ſe
anno 1526. ſeptẽb. menſe à S. Pauli ad Rom. Abba-
te rogatũ eſſe vt de tribus Sagis cognosceret: eaſq;
inter cætera confeſſas eſſe Magas ſingulas cum
diabolo copulari. In hiſtoria S. Bernardi legimus
Sagam exiſtiſſe quæ marito ſuo nec percipienti
accubans ſæpenumerò diabolo commiſcebatur.
Hæc quæſtio, an iſti coitus fieri poſſint, coram
Sigifmundo Caſſare fuit agitata, & an ex ijs ali-
quid naſci: tandemq; fuit conſtitutum contra iudi-
cium Caſſiani poſſe copulationẽ iſtam & genera-
tionem exiſtere: q; gloſſe ordinariæ placet & Tho-
mæ Aquinati in vi. cap. Gene. dicenti, quicunq; ex
iſto coitu procreantur eoſ aliter à natura compa-
ratos eſſe quàm qui naturæ lege. Libro quoq; pri-
mo hiſtoriarũ de Occidentali India, c. xxvij. legi-
mus apud Indos pro certo haberi Deũ ipſorũ Co-
coto ſceminis concũbere: nã illorũ dij planẽ ſunt
diaboli. Sed neq; hac in re inter Doctores cõuenit:
ex quib. nōnulli putant Dæmonas Hyphialtas ſi-
ue Succubos virorũ ſemen accipere, & Ephialtas
ſiue Incubos eodẽ in mulieres abuti, vt Aquinas:

quod tamen videtur incredibile. Vt cum res habeat, scribit Sprangerus Germanorum (qui Magos ab omni antiquitate frequentiores quam aliæ gentes experti sunt) hanc opinionem esse, nonnunquam ex isto coitu nasci liberos quos appellant *vvechsel kind*, mutatos liberos, hos alijs longè grauiores esse, macros, & qui ne tribus quidem nutritibus exsuctis pinguescerent: alios esse diabolos specie puerorum, qui cum nutritibus Magis congregiuntur & plerumque in incertum abeunt. De hac autē copulatione Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & Gregorius Nazianzenus contra Lactantium & Iosephum asserunt nihil ex ea procreari: si fiat, diabolus in carne, non hominem fore. Qui se omnia naturæ arcana rimatos putant cum nihil planè in Dei mysterijs & spirituum intelligentium videant, copulationem cum diabolo esse negant, sed ex oppilatione morbum: qui tamen dormiēdo solum ex consensu medicorum omnium accidit. At ex earum quas antè diximus confelsione constat ipsas non potuisse hoc morbo infestari, postquam certo die locoque antea indicto saltauissent. Præterea quàm ridiculè philosophantur isti: nam hic morbus non potest homini Mago accidere cum diabolo ut cum femina concumbenti, id est, non cum Incubo aut Ephialte, sed cum Hyphialte aut Succubo. Nam apud Sprangerum legimus Germanum hominem robustum & Magum fuisse Confluentiæ, qui coram vxore & socijs hac ratione utebatur: & illos hominem huic actioni incum-
cumben-

cumbentem vidisse nulla femina cōparente. Ioannes Franciscus Picus Miradulanus Princeps^{Ma} Magum Sacerdotem nomine Benedictum Bernam^{Picus maior in libris de prenotione.} octogenarium scribit à se visum, qui se amplius quadraginta annis dicebat cum Demone muliebrem formam habente couisse, eumque sibi nemine cernente fuisse comitem, quem vocabat Hermionem, fatebatur item puerulorum multorum sanguinem à se fuisse haustum, horrendaque scelera non pauca commissa: ideoque viuum crematum esse. Item vidisse alterum Sacerdotem septuagenarium, fatentem se itidē cum diabolo muliebri specie amplius quinquaginta annis couisse, & fuisse igni traditum. Et (ut recētius aliquid asseramus) anno M. D. XLV. Magdalena Crucia Cordubæ in Hispania nata, monasterij cuiusdam Abbatissa, cum in artis magicæ suspicionem apud religiosas venisset, eoque ab igne si accusaretur sibi metueret, anticipandi consilium cepit veniamque à Papa impetrandi: Se itaque duodecimo ætatis anno facta est à maligno Spiritu qui Mauri nigri præ se ferebat speciem, ad incestum sollicitatam ei consensisse, & ab eo tempore annis amplius xxx. ei concubuisse: illius opera se cum in Ecclesia esset, in editum fuisse sublatam, & monialibus communionem sumpturis post consecrationem hostiam in aere ad se perferri solitam cæteris videntibus, à quibus sancta habebatur, & vidente Sacrifico qui tum hostiam vnam desyderari animaduvertebat, interdum etiam parietē quodammodo fuisse diuisum ut hostia videnda exhi-

beretur. Huic resipiscenti (vt aiebat) Paulus III. Papa veniam dedit. Verumtamen hanc inde ab vtero dicatam Satanae à parentibus fuisse puto: dixit enim Satanam sibi cum sextum annum ætatis ageret apparuisse, quæ iusta ad noscendū ætas puellarum est, & duodecimo ætatis anno, qui puerum annus est, sollicitauisse: quod Ioannā Haruileriam de eadem græte confessam esse ostendimus. Hæc historia in toto Christiano orbe puagata est. Recentiore alteram legimus, in Germania monasterio quod vocatur Nazareth, Colonienfis diocesis accidisse: Monialem adolescentulam Gertrudem nomine agentem annum decimum-quartum collegiatis suis indicauisse vt adueniens Satanas cum ipsa singulis noctibus concumberet: cuius rei periculum facere volentes cæteras à spiritibus malignis fuisse occupatas. Ioann. Vyierus qui historiam scripsit ait se presente multisque claris viris in eo monasterio anno M. D. L X V. amatorias literas ad Dæmonem scriptas in Gertrudis cista repertas esse. In horto florido Antonij de Turquameda Hispani (quem librum non esset indignum donari sermone Gallico) aliam historiam reperi de Hispana scemina nobili quæ se per vetulam Sagam cum annum ageret duodevigesimalum perductam fuisse narrabat, & rem ex eo tempore cum Dæmone habuisse: hæc viua & impcenitens cremata est, Cerdenas genere. Alteram idem resipuisse narrat & in monasterio fuisse collocatā. Adamus Martinus Laodunenfis confessus Procurator

rator mihi narrauit se de Saga Biebræ (hic vicus est duobus miliarib. Laoduno distans) quæstionem habuisse in iurisdictione D. Boani Veromani duorū Præfecti ann. M. D. L V I. quæ cum ad stranguationem primū deinde ad ignē fuisset damnata, viua tamē igni tradita est culpa carnificis, ac potius iusto iudicio Dei: qui sic demonstraui oportere vt noxiæ par pœna sit, necq; maleficiū esse quod ignem magis mereatur. hanc igitur confessam esse Satanam (quem socium suum appellabat) rem secum habere solitū, & se frigidum semen illius persensisse. Atque haud scio an illum in Lege Dei locum, Maledictus qui dabit Molocho semen suum, de his possit intelligi, itemq; de ijs qui liberos suos (quos Hebræi denotant voce פרו) dicant diabolo: quod scelus supra omnia quæ cogitari possunt est execrabile, & cuius causa Deus furorem suum contra Amorrhæos & Cananæos ait exarsisse, eosque propter flagitia huiusmodi de terra deletos esse. Illud etiā fieri potuit vt eæ familie, de quib. Plin. lib. vii. c. ij. in Africa & Illyride versantes Pysylli & *δαιμόνιοι*, i. serpentib. geniti, q in serpentes potestate habent, & oculorū aspectu fascinant atq; enecant, ea igitur sint ex illorū numero qui à pueritia dicati & inde abytero deuoti sunt Satang, aut saltē ab ortu: quemadmodum in Thessalia ex q malum istud per Medeam Circes agnatam fuit importatū, non potuit vnquā eiēci. Parētes. n. liberos antequā essent editi dicabāt Satang, & in hoc flagitio posterī tāq; hæreditario pergebant: etiā primogenitos solebāt offerre

offerre Satanae, vt Ezechiel. capite xx. scriptum est: nonnulli etiam inde à matris vtero, vt nobilis Germanus in vxorem exardescens cum imprecatus esset vt diabolus pareret, illa peperit monstrum aspectu horridum: nam ille Magus insignis existimabatur. In agro quoq; Valefiorum & Picardiae genus Sagarum est quod vocant *Coche-mares*: & Nicolaus Nobletus praediues agricola in Altofonte Valefiorum agro mihi dixit se puerum saepe de nocte sensisse Incubos aut Ephialtas eiusmodi quos vocant *Coche-mares*, postridie verò mane Sagam illam vetulam abs qua metuebat, posteam noctem qua hoc sibi contigisset venire solitam, vt ignem aut aliquid aliud postularer: cæterum se quam optima fuisse valetudine. Hoc non ille solum, sed complures alij confirmarunt. Consimilem huic historiam libro octauo Scoticæ historiæ legimus, ita fuisse quemdam singulis noctibus à Saga oppressum vt neque exclamare, neque se expedire posset, tandem verò precibus & orationibus liberatum esse. Innumera quidem alia possemus exempla adhibere; verum hæc videntur sufficere vt demonstretur illud quod diximus, copulationes istas neque illusionibus neque morbis annumerandas esse. Iam verò dicamus an Magi morbos, sterilitatem, grandines, tempestatesque immittere, & homines atq; pecora enecare possint.

An sit penes Magos facultas morbos, sterilitatem, grandines, procellasq; immittendi, & homines ac pecora occidendi. Cap. VIII.

INTER philosophos omnes Theologos, & Historicos conuenit Dæmonas plurimum posse, hos plus, illos minus, hos illis mendaciores esse, alios improbiore alij: atq; (vt vno verbo dicam) hæc opinio apud veteres inualuit, terrestres & subterraneos dæmonas alij crudeliores improbiore & mendaciores esse: quod Græcus interpret Synesij libro *πρότερον πινυών* inquit, οἱ χαλδαῖοι φησὶν οὐδὲν φασὶν τῶν περὶ γένους δαίμονων, ὥς πρότερον θεῶν ἀκριβοῦς ὅτι τὰς γνῶσεις. id est, Chaldaei autem mendaces dicunt terrestres Dæmonas, quasi longè à diuina cognitione deiectos. Nos autem suprà diximus singulos Dæmonas malignos, mendaces, planos, & humani generis inimicos esse, ac nihil amplius posse quàm Deus ipsis cōcesserit: etsi Magi sibi omnia videntur posse, vt de Eriothone Arcade Saga in Lucano, & de Pamphila Thessalain Apuleio legimus. Saga, inquit Apuleius, diuinipotens coelum deponere, terram suspendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, sydera extinguere, tartarum ipsum illuminare. Et paulo post de inimicis loquens ipsam cogitantibus lapidibus obruere, precibus, inquit, & sepulchralibus deuotionibus in scrobem procuratis cunctos in suis domibus tanta numinum violentia clausit, vt toto biduo non claustra per-

fringi, non fores euelli, non deniq; parietes ipsi potuerint perforari, quoad deierarint se non ei manus admolituros: & sic illa propitiata totam ciuitatem absoluit. Atq; hoc quidem postremum caput verè potest fieri, vt August. lib. de diuinatione, Accipiunt saepe, inquit, potestatem morbos immittere, & aerem vitando morbidum reddere: nam penes Deum mille habentur modi hominibus castigandis & maximi vltionum thesauri, ait ille, modò per seipsum, modò per Angelos suos, modò per diabolos, homines, bestias: tota deniq; natura ad vltiscendum iniuriam Deo factam est cõparata. Verùm omnis impietatis fundamētum quo nituntur magi & quo freti dedunt se diabolo est promissio- num eius expectatio, cū diabolus promiserit se potestatem hanc in eos collaturū esse, aut demon- straturū pulueres, verba, characteras, quibus amo- rem, honorē diuitias cõparare, deliciari & inimicos euertere possint, vt ex multarum sagarum confes- sione compertum fuisse ostendimus. Hæc ille mise- ris Deo renuntiantib. promissa facit: & quia prin- cepti mendacij author est, puræ deprehenduntur fraudes in omnibus promissis eius, præterquam in vltione, idq; in homines certos solum, & quan- tum permittit Dominus. Exstant exempla in scri- pturis sacris innumera, momentisq; singulis docet experientia. Itaque Deo inter Angelos (in quibus aderat Satanæ velut effector iudiciorū eius)* ro- ganti an quisquam esset integrior Iobo et qui plus timore Dei ageretur, respondit Satanæ, immeritò foret

* Iob. 1. 2.
c. 3.

foret aliter, cū protegas eum & velut præalto mu- ro circummunias ipsum, familiam, pecora, domos & quicquid ipsius est, ad eò vt attingi non possint: sed si vel tantillum ab eo discesseris, te momento peret blasphemus. Tum permisit Deus calumnia- tori Satanæ vt vires suas in omnia quæ habebat lobus præterquam in ipsum exerceret: momento- que Satanæ eum euertit rebus omnibus, nec pau- latim sed vno impetu, omnibus primū sublati facultatib. (quāuis orientaliū esset locupletis) sin- gulas ædes deturbās, liberos, familiāq; & pecora perdens vt eū statim pessumdaret, solamq; ei vxorē capitālē eius aduersariā relinquens ad vexandū & ludificandū eum: A quibus omnib. incōmodis lob immotus dixit, nudus veni, reuertar nudus, Deus bona mihi dederat & repetijt, in omnib. laudetur Deus. Hæc firma constātia cōsilioq; stabili puoca- tus Satanæ, q; Deū laudaret in tantis calamitatib. iterū eum corā Deo calumniat dicens, nihil esse q; homo non sit traditurus ad redemptionē vitæ suæ: si ergo Deo videretur vt affligeretur lob corpore, eum breui nomē Dei blasphematurum esse. Tum permittente Deo vt Satanæ potestatem suam in affligendo Iobo occuparet modò ne vitam adime- ret, statim illius corpus à vertice ad talos Satanæ affecit apostematis & scabie fœtidissimā: neq; ta- men propterea, vt maximas fuderit querimonias, blasphemauit deū. Quamobrē Deus animo ipsius & integritate cognita, incolumitatem, vires, ala- critatem & duplum bonorum restituit ei, dedit

septem filios & filias tres, & annos CXL. in vitam tranquillam & suauem largitus est. Dignam historiam consideratione, ut tota lobi cum amicis confabulatio & decisio eius est, elegantissimam, & inter omnes planè diuinam: ex qua constat euidentissimè non posse Satanam vires suas exercere, nisi quantum & quia permittit Deus, cui si semel habenas permiserit, mirabilia Satanæ effecta spectari. Hic uerò neſtunt quæſtiones multi, etiamq; iudicant ea quæ cernuntur oculis non fieri à Satana, Deumq; offendi putant si credatur tantà illius potestatem esse. Alij contrà Dei verbū vocari in dubium affirmant, ac nominatum obseruandum locum, ubi Deus ait de Satana⁴, Non est potentia super terram quæ cum ea comparetur. Equidem nō minus argumentum laudationum Dei inesse statuo in potentia quam confert Satana: & factis illius, quàm in viribus & facultate Soli, stellis, plantis, animalibus, herbis, metallis ab ipso attributa. Si itaq; vir bonus tonitrua, grandines, fulmina, tempestatesque maximas, & terramotus perceperit, hæc non dicet à Satana fieri, licet fortasse fuerit administer, sed à Deo pficisci, ut canebat David,

⁴ Job. 41.

*Erumpens cælo Domini vox clara tonantis,
Personat æthereas humentia culmina nubes:
Vires ostentat Domini vox clara tonantis,
Spirat magnificum Domini vox clara tonantis,
Perfringit cedros Domini vox clara tonantis,
E Libano effringit Domini vox clara tonantis,*

Flammæ

*Flammæ diffundit Domini vox clara tonantis,
Et deserta quatit Domini vox clara tonantis.
Omnia dum passim Domini de voce fatiscunt,
Laudibus è templo findunt pia pectora cælos.*

Sic ergo ad omnia opera facturi sumus quæ Deus per Angelos bonos vel malos, per astra, per alias res naturaleis, vel per homines effecerit: Benedicens enim Deus gratuita sua beneficia prolixè largitur & multiplicat per ministros bonos, flagellatq; per malos: neq; minus necesse est in amplissimi huius mundi administratione ut Deus æterna iustitia sua pœnas improbis tribuat, quàm bonis præmia. Cum itaq; ait lex, Multi non dubitant magicis artibus elementa turbare, vitam infantium labefactare, & manibus accitis audent ventilare ut quisque suos conficiat inimicos: horum omnium potestas (etsi diabolorum & spirituum aliorum sunt ministerio) est Deo assignanda, credendumque nihil siue per dæmonas siue per Magos fieri, quia iusto iudicio fiat permittentis Dei, tum ad eos qui promeriti sunt castigandos, tum ad tentandos & confirmandos bonos. Ideoq; agens de vltionib. Dominus, nulla est, inquit, afflictio, nulla calamitas quæ à me non euenerit. Ex omnibus autem actionibus quas Magi sibi vindicant, vix insigniorem vllam inueneris quàm fulgura & tempestates prouocandi, ut eam lex pro explorata habuit⁴. Itaque in libro Inquisitorum quinq; dicitur⁴ ann. M. CCCC. LXXXVIIII. in Constantiensi lesic. C.

D iij

diocesim procellas, grandines, fulmina, & tempestat
res existisse quæ prouentum terræ per miliaria
quatuor afflixerunt. Rusticis autem omnibus in Ma
gas inuentis comprehensæ fuerunt duæ, Anna
de Mindelē & Agne: quæ primò infitiatæ, cum ad
quæstionem raperentur confessæ sunt seorsim se
vno die in agrum cum paucula aqua processisse, &
quamuis altera consilium nesciret alterius, effodis
se scrobem & sub meridiem aquam scrobi iniectâ
conturbasse adhibitis quibusdam verbis, quæ sa
tius fuerit ignorari, diabolum inuocantes: his ge
stis, simulac reuertissent domum, pcellam existis
se: hæ incendio perierunt viuæ. Poruit diabolus tē
pestatem venturâ ex naturæ causis præuidens eas
incitasse, ut sibi reuerentiam & metum conciliaret.
Solet enim Satanas pestem, sterilitatem, luemve
præuidēs id Magis persuadere, ex potestate ipsius
Magos pestem, calamitatem, aut famem & accerse
re & depellere, & re vera sæpe fit, sed non semper.
Idem author aut iudicium à se in Sagam agri Con
stantiensis latam, quæ cum videret omneis sui pa
gi incolas in nuptijs conuiuari & saltare, ægrè fe
rens quod non fuisset eò vocata, se per diabolum
clara luce spectantibusq; pastoribus curauit in col
lem exportari propinquum pago, & quia aquam
non habebat quam in scrobem à se effossam inije
ret ut ciceret tempestatem (nam hūc ritum falsa est
obseruari) emisit lotium, & illud in scrobe mouēs
sermones quosdam pronūciavit: mox cælo quod
suum serenumq; fuerat obscurato, grando vehe
mentissi-

mentissima solūmodò in pagum & in saltantes ir
ruit, Saga verò in pagum reuersa est: ea itaque visa
tempestatem ab ipsa accitam fuisse crediderunt o
mnes, eaq; capta Pastores pro testimonio dixerūt
se vidisse cum in acre transueheretur: quod illa ac
cusata euictâque agnouit, & viuâ igni fuit tradita.
Hic autem obseruandum est fruges non fuisse ta
ctas, prout in Fornicario legimus Magū quemdā
confessum esse facile ipsis esse excire tempestatem
per sacrificium vnum diabolo oblatum quod ni
hil opus est describere: verum hoc adieciisse, non
posse ipsos tempestatib. nocere ex sententia animi
sui, aut fruges vastare. Quāquam Sagæ, ac porid̄s
Satanas ipsis postulanti. & Deo permittente fru
ges interdum perdit, sed neq; omnes, neq; omniū,
ut pōst dicturi sumus. Exstat enim lex in xij. tabu
lis: *Qui fruges excantasp. pœnas dato.* Lex etiam prohi
bet nequis fertilitatem alienæ frugis ad suam attra
hat his verbis, *Ne alienam segetem pellexeris incantando,*
& alibi, *Ne incantanto, ne agrum defraudanto.* Atq; hoc
nomine Furnius à Sp. Albino fuit accusatus, qui
cum non abundaret probationib. cur suæ fruges
tantopere alijs præstarent semper (licet hæc fortal
se fuerit illusio) boues, plaustra, seruos in Senatum
adduci iussit, & cum ostendisset non alia sibi in can
tamenta esse, teste Liuius, fuit absolutus. Hoppo
nem verò & Stadlinū summos Germanie Magos
gloriatos legimus apud Sprangerum se tertiâ fru
ctū ex agro vno in alterū pellecturos: cum tamen
ex omnibus iudicijs sit compertissimum, nun
quam

quam quemquam Magum fuisse arte sua locupletatum & auctum obolo, ut post demonstrabimus. Apud Pontanum etiam libro v. memorabilem historiam legimus, Gallis Sueffae in regno Neapolitano ab Hispano obsessis, cum siccitate aestuque feruerent omnia, & penuria aquae dulcis Galli in summo discrimine essent, aliquot Sacerdotes Magos crucifixum nocte per vicos traxisse, innumeris coniurijs & blasphemijs proscidisse, atque in mare proiecisse: deinde consecratam hostiam asino tradidisse, eumque viuum ad portam templi inhumasse: tum post aliquot carmina & detestandas blasphemias (quas nihil attinet cognosci) imbrem vehementissimum diluuioque pene similem accidisse, itaque obsidionem ab Hispano solutam esse, & vulgo fuisse dictum.

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo.

Hic autem mos trahendi crucifixos & imagines in profluentem ad impetrandum pluuiam, apud Vacones etiam obseruatur: eumque Tholosae clara luce facientes vidisse puerulos in media totius populi corona, qui istud *tirensisse* vocat, quasi trahemassam dixeris. Fuit etiam qui omnes imagines in Salini puteum iniecit anno M. D. LVI. deinde abundauit pluuia. Hoc verò scelus insigne est iniquè dissimulatum, ex Magorum regionis illius doctrina profectum, qui miseram plebem impietatem istam docuerunt cantionibus quibusdam enuntiatis, ut Sueffani sacerdotes illi in regno Neapolitano fecerant. Pecudes autem plerumque Sagae pulueribus

ueribus limini subiectis enecant: non quò pulueres illud possint (Sagas enim potius quae gestant eos enecturi essent quam supergredientia animalia, maxime cum eos Sagae ad pedem vnum sub humo condant) sed solus Satanas est huius rei administrator. Audiui trecentas pecudes ratione ista in quadam ouili Biturigum momento vno extinctas esse. Nec solum in tempestates, grandines, fulmina, fruges, & animalia has vires exercet Satanas, sed etiam in homines, in improbos tamen maxime. Sagas quae Pictauij anno M. D. LXIV. crematae sunt diximus confessas in ijs coetibus quò ad diabolum figura hirci adorandum conuenerant, conclusionis loco fuisse maxima voce ab hircio pronuntiatum, vlscimini vos, aut moriemini: à se autem multas pecudes & homines enectos esse, causantibus non aliam seruanda vitae suae rationem extitisse. Proprium enim Satanae à natura est perdere, destruere, atque euertere, ut Deus apud Esaiam loquitur⁴, Feci & formaui Satanam ut euertat, perdat, ^{Esai. 54.} destruat: etsi hoc nunquam nisi ad supremam suam iustitiam exsequendam sinit. Ex omnibus autem animantibus sceleratissima est hominis, ex hominibus pueruli innocentis caedes, & Satanae accipitissima, ut de Sagis obstetricantibus, diximus, quae liberos oblatos diabolo interimunt antequam stantur Deo: Sagis enim persuadet Satanas certam partem (quam nominari non est opus) inesse puerulis qua illae res mirificas se effecturas putant. Ut itaque impudentissimam diaboli fraudem ostenda-

mus, Niderus scribit iudiciū à se de Staldino quodam dicecesis Lausanensis fuisse constitutum, qui foetus septem à se in vtero matrum fuisse occisos ferebatur, & abortum toti pecori familie illius factū: rogatum verò de modo respondisse bestiam quādam cuius nomen reticebimus à se limini subiectā esse, qua sublata deliuit à tota domo abortio. Licet atque his remedijs vti dicemus postea in præsencia satis est dixisse id à bestia quæ putris inuēta est nō fuisse præstizum, cum alij pulueres solū substernāt sibi à Satana datos. Præterea alij magi vtuntur bufonibus venenato quidem animali, sed cuius puluis vel nudo pede aut manu tactus abortum aut mortē inferre nō potest: verū has opiniones prauas humanæ menti obtrudit diabolus, vt hominē turpissimis ac foetidissimis animantibus seruire cogat. Nam apud Magos bufones persæpe deprehēdi est vulgatiss. quos alunt & ornant colorijs: hos Valesiorum ager Mirmilotos vocat. In Monstreleti historia legimus Compendiensem sagam cum duobus bufonib, à sacerdote baptizatis fuisse cōprehensam, quibus ad res magicas utebatur: quod ridiculum existimarē nisi quotidiana eiusdem rei exempla existerent. Cum dominus Ioannes Martinus vices præfecti Laodunensis gerens Sagam S. Probg condemnasset vt viua igni traderetur, qui exuebant bufones duos maximos in oculis illius inuenerunt. Dum hanc historiam scriberem, mulier bufonem ad Laodunum dicebatur peperisse: quod mirata obstetrix & quæ ipsi aderant,

rem

rem pro testimonio dixerunt, fuitque bufo alijs dissimilis, quem viderunt multi, delatus in præfecti ædes. Froissardi historia testis est Curio, nem quemdam apud Suefionas ad vlciscendum inimicum à saga consilium petiuisse: qua consulente vt bufonem baptizaret, nomen ei inderet, & consecratam hostiam edendam traderet, id à se factū & alia per multa tacenda confessus est. Quinque Magarū quæstiores narrant inter alia se quæstionem de Maga habuisse quæ fatebatur se consecratam hostiā quam oportuerat deglutuisse, sudario exceptam in poculo vbi bufonē alebat condidisse, pulueresque sibi à diabolo datos adiecisse vt certis vocib. (quas reticere præstat) enūtiatis ad enecandas pecudes limini ouilis substerneret. Deprehensa itaq; & euicta viua concremata est. Arte n. procurat Satanas non solū vt præstinguat oculos hominib, & veri Dei notitiā adimat, sed etiam vt ex humanis mentib, euellat omnē religionē, omnem conscientiam, & quicquid à singulis Deus verus esse credit, itaq; sibi ipsi conciliet reuerentiam, aut eò saltē homines perducatur vt id adorēt q; Deū nō esse nouerūt, creatis reb. cōfidāt, eas reuerent, & ab eis earumq; etiā turpissimis medicinā aut salutē expectēt. Verū vt amplius constet neq; bufones, neq; hostias, neque pulueres diabolicos mortem animalibus importare, certo certius est Sagarum peritissimas flādo in os nonnunquā enecare, quod in suo dialogo Danaus optimē obseruauit: Quod autē id veneno fieri q; in ore circumferant

E ij

idem existimat, probare nequeo. Nam ipse primū Sagæ morituræ essent, cui argumento non video quid responderi possit, & ad causam cuiusdam Itali (qui veneficorum princeps sua ætate fuit habitus) adhiberi potest: quamvis enim dicatur ille venena valentissima subministrasse multis, qui odorati ea breui occubuerint, non credo tamen, quia ipse odoramentorum artifex occubisset primus, nisi eos diabolus ipse occidisset de quib. iusta permissione Dei mandatum acceperat opera Magi istius (qui veneficus dicebatur) occidendis. Et in Sagarum quoque Valerianarum in Sabaudia iudicio quod prostat excusum, legitur iacto in plantas pulvere eas repente emori. Quamobrem non possum in Ioberti medici sententiam descendere, scribentis quædam venena tam subtilia esse ut qui conscendit equum moriatur si eis oblita fuerit stappa siue *αἰαλοδοῦς*. His enim pharmaceutas ipsos primum oporteret mori, & stratores feruos, etiamque eos qui propius equum accesserint. Quinetiam pecudes supergressas limen ubi pulveres aut serpentes Magi condiderint, videmus mori. Non igitur enecat pharmacum, non ossa, non pulveres, sed Sagarum precibus Satanas, Deo permittente. Quod si ampliore demonstratione opus est, habeo penes me iudicialia acta à generoso Domino Pipemontensi missa, de Barba Doræa, quæ ex decreto Parliamenti xi. Ianuarij M. D. LXXVII. sententiam Præfecti S. Christophoro ad Sanlisium confirmate fuit adiudicata igni, postquam confessa est se tribus ho-

bus hominibus necem intulisse coniecto pauculo pulvere charta inuoluto in eum locum quæ erant transitori, idque cum his verbis, In nomine Dei & diabolorum omnium, &c. quæ hic non placet adscribere. A veneno quaecumque sit hoc non posse effici nemo nescit, nedum à sicco pulvere: itaque sententia damnatoria dicit propter sortilegia quibus usa est damnata esse. Nam etiam horrenda fuit blasphemiae Deum in hac imprecatione rebus creatis coaptari: ut eadem quoque adiecit sicuti vellet à sortibus præcauere se tum dixisse, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, ne illac transiens villo occuperis malo. Ut autem discrimen inter naturales morbos & eos qui à sortilegijs veniunt te neatur, videntur sæpe homines sortibus infestis ex languore mori, interdum ferramenta, pilos, pannos, vitrum confractum cingere. Scribit Anglus Palatinorum Principum medicus anno M. D. XXXIX. Ulrichij fuisse infestum sortibus agricolam Nenssefferum nomine, à cuius pelle ferreus clauus auulsus est, & cuius interanea tantis doloribus erodebantur ut sese desperans iugulauerit. Eum in conspectu civium omnium fuisse dissectum, & in corpore eius baculum, cultros chalybeos quatuor, ferramenta duo, capillorumque glomus comperta esse. Amplius ait Niderus qui de sagis innumeris quæstionem habuit, vnam à se visam quæ unica solum voce homines enecaret: alteram, quæ vicinæ mentum sursum deorsum vertit, horrendo spectaculo. Non est itaque mirandum magnopere

si Thessala Saga Pamphila fecit vt mulieris venter sic intumesceret tanquam si tergeminos fuisset paritura, & octo menses circumferret onus. Eiusmodi fuit Martina Saga que occidit Germanicū, non veneno (vt ait Tacitus) aut ouo galli gallinacei (qd idem autor est summo apud Gallos in pretio habitum ob eas virtutes quas de eo prædicabāt) sed vi diabolica: & illa in Constantienſi diceceſi Maga, q̄ efflādo totū hominis corpus ita affecit elephātiāſi vt paulo poſt animam ageret. Hanc Sprāgerus & Quæſitores alij cremari curauerunt viuam. Idem Sprangerus narrat ſe autore alteram in ſinib. Baſilæ & Alſatiæ fuiſſe cōbuſtam, quæ faſſa eſt ſe conuiuium à viro bono agricola obiectum ferentē indigniſſimē, rogatā fuiſſe à diabolo quid eo homine fieri vellet qui dixerat conuiuiū cui cū reſponſiſſet cupere ſe vt ſemper facies illius turgeat, non multo poſt agricolam ex inſanabili elephātiāſi laboraſſe. Hæc tñ ludici confeſſa eſt ſe nō putāſſe id effecturum diabolū: quo argumento vincimus non à puluere, ſed à diabolo hæc omnia effici, qui voluntati hominum ipſo vtentiū ita ſe accommodat vt ſi quis aduerſarium ſuum curet per ſocium tolli. Verumtamen hoc agit Satanas, vt ipſum ad id efficiendum precentur ſerui, vt manum operi admoueant, hominem attingant, de pilo aut vnguib. illius habeant, certo ſve ſumant pulueres ab ipſo, includendos eſſe hominis, aut fornicibus ſubdendos aut cōpitis. Sin autē pactio cum Satana nō interuenerit, fruſtra omneis pulueres, characteras, &
Saga

Sagarū voces homo adhibuerit, neq; virū neq; pecudem afficiet morte. Quamuis autē Deo permittēte poſſit diabolus morti animalia tradere, vult tamen in Magorū cauſa vt ipſi ſuum conſenſum adiungant manumq; ad opus adhibeant. Exēpli cauſa, ait Sprāgerus quæſtionē à ſe de Saga fuiſſe habitam quæ tres & viginti equos mercatoris Ratisbonenſis affecit morte: dixit illa foſſam tantummodo à ſe factam eſſe, in eam pulueres à diabolo ſub limen ianuæ iniectos eſſe: ſic illa manum admouerat. Similiter qui cereas inimicorū faciūt imagines & deſigunt eas, poſtquā ſe ipſi vouentes Satanae Deo renuntiauerint, & horrenda quæ aſſolent fecerint ſacrificia, itaq; ſi Deus ſiuerit inimicos afficiunt morte (eſſi hoc nō ſæpe accidit, nā vix eſt centenis binos fortē offendas quibus iſta nocuerint, vt ex Magorū confeſſionib. eſt manifeſtum) in eis homicidiū eſt à diabolo effectū, ab ipſis exorātū. Sic Enguerrandi Marigni iudiciū hac potiſſimū cauſa nūti legimus, & alterius in Alenconiorum vrbe tempore Franciſci i. regis, cuius factum probatū in iudicio fuit, & copioſe in Nauarrenſi Regine heptamero, neq; tanquā fabula, ſed velut hiſtoria vera cum forenſibus geſtis omnib. exponitur. Anno M. D. LXXI V. generoſus vir quidam (vt in iudicio eius qd' excuſum eſt legimus) q̄ Luteriæ fuit decollatus, imaginē cereā capite & corde trāſfixo & characteras alios habere compertus eſt: quæ fortāſſe non poſtrema cauſa fuerit cur addiceretur morti. Et quod recentius eſt, Septembri men-

menſe ultimo M. D. LXXVIII. Legatus Angliæ & Galli multi per Galliam nuntiauerunt tres imagines cereas deprehenſas eſſe in ſimo cum inſcriptis Regina Angliæ & aliorum nominib. quas imagines Curio pagi Iſtinctoni ad dimidium miliare Londino diſtantis feciſſe dicebatur. Sed necdum iudicium fuerat cōſtitutum aut probata res, cum nuntius fuit in Galliam perlatuſ. Ex iſtis autem omnibus hiſtoricis narrationib. nulla exſtat memorabilior quam illa Duſſi Regiſ Scotiæ quæ in Scotica hiſtoria legitur^a. Huic enim morbus dicitur accidiſſe, quo ita premebatur vt quamuis belſe ederet, biberet, ac corpore conſtitutus eſſet, tamen nocte ſomnum capere non poſſet, ſed alterius doloris expers areſceret totamq; noctem in ſudorem ſolutuſ contabeſceret. Tandem verò cum rumor increbreſceret Sagas ad Regem Scotiæ enecandum à Morauis conductuſ eſſe (Morauoſ autem Scotiæ incoluſ intelligo, olim Scotorum hoſteſ, & iamdiu Scotorum regno adunatoſ) Legatuſ in Morauiam miſiſ ſunt in Forenſem vicuſ, vbi ceream imaginem nomine Regiſ vocatam Sagaſ torrebant & certo liquore perfundebant. Certior de hac re Douenalduſ Præſectuſ loco à Legatiſ factuſ in re præſente deprehendit eaſ, quæ rem conſeſſæ viuæq; crematæ ſunt, eodemq; momēto Rex Scotiæ reſtitutuſ valetudini, prout dieſ fuerat obſeruatuſ. Sic videtur Meleager paulatim crematuſ eſſe cum Althea Sagaſ torrem fatalem incendiſſet: hæc enim deliria eſſe viderentur, niſi iam olim iſtæ imagines

^a Boet. lib. 2.

imagines fuiſſent uſurpatæ. Plato libro xi. de legib. narrationem hanc confirmat de imaginib. cereiſ quas faciebant Magi. Neq; verò magnopere mirari oportet q̄ potuerint iſta innoteſcere: Magi enim per conuentuſ ſuoſ reruſ à ſe geſtarū rationeſ reddunt, vt antè oſtendimus, ac eorum etiā omniuſ quæ vbiuiſ terraruſ ſunt, vt Aureliuſ ex Cleryano Magoruſ conuētū reſectū eſt. Apud Sprägeruſ quoq; legimur Pumberuſ quēdam Maguſ Lendemburgi in Germania exſtiſſe, quem docuerat Satanuſ Crucifixuſ ſagittis antepſchali die Veneriſ conſigere, qua ratione adhibitiſ nefandiſ quibuſdam verbis ſaculāſ in aerem ternoſ homineſ quoſ vidiffet cognouiſſetq; poterat quotidie occidere, quamuiſ in arcem munitiſſimam abdiſtoſ, modò certuſ deliberatuſq; conſiliuſ occidendi eoſ habuiſſet. Eum verò tandem ruſtici in fruſta laniauerunt ſine iuridica cognitione vlla, poſtquā homicidia plurima perpetrāſſet: hæc geſta ann. M. C C C C. XX. cum adhuc Germani Crucifixuſ colerent. Etenim æquæ propè impietatiſ eſt eum quem pro Deo habeas ac Deū ipſuſ offendere, quia ſit in contemptuſ Dei, qui cor animuſq; tanquam actionuſ bonaruſ malaruſq; (vt ait Aquinaſ) fundamentuſ introſpiciſ. Omnino cōſtat (vt loquamur propriè) Deuſ offendi non poſſe, & quemadmoduſ qui cœluſ ſputiſ appetunt, cœluſ non conſpuūt, ſed ſeiſpoſ reuertente ſputo inquinant, ita offenſionem quæ Deo putatur aſſerri in aſſerentiſ caput recidere. ll.

Iud itaq; Magorū genus qui Sagittarij dicebant
non amplius in Germania exstat, ex quo Sagitta-
rij Crucifixum neq; Deum esse neq; diuinitatis quo-
quam in se habere crediderunt: quod ante religio-
nem mutatā crediderant. Iure porro dubitari pos-
sit cur Magi memoria nostra non possint ea *parag-
ypheta* factaq; prestare mirifica, quae Simō ille Ma-
gus, Apollonius Tyangus, Circe, Medea, & alij in-
signes Magi praestiterunt. Sed duplex mihi quidē
videtur esse ratio: vna, quam in iudicio quodam
Sanctiano legi, quod ista geruntur pro ratione pa-
cti cum Satana initi, puta si quis ei ministrare opti-
mē horrendaq; malefacta velit committere: altera,
quod Deus tantas vires in populos sui cognitione
praeditos non tribuit Satanae, quantas in Ethnicos
tribuerat. Diximus libr. primo de diuinis, natura-
libus, humanisq; modis, ijsq; licitis ad praenoscen-
das & praecipendas res futuras: Secundo de mo-
dis illicitis & Dei lege vetitis egimus: Iam di-
camus quibus modis liceat magicas for-
tes anteuertere, & mala cum sunt
cognita medicari.

IOAN.

IOANNIS BODINI

DE AEMONOMANIAE MAGORVM

Liber tertius.

*De modis licitis ad magicas sortes praeuer-
tendas. Cap. 1.*

Sortilegia nouos morbos nō esse do-
cent historiae, sed vt hodie multa
sint, olim centuplo frequentiora ex-
stitisse. Etenim in lege Dei, quae an-
te ter mille centum quinquaginta an-
nos fermē fuit promulgata, Chaldaeam legimus,
Aegyptum, Palaestinam ex eo laborauisse: & mino-
rem Asiam, Graeciam, Italiamq; vixdum parte di-
midia habitatas hoc modo abūdauisse ex historijs
priscis cognoscimus. Interdicta cernimus atro-
cesq; poenas Lege Dei in Magos imperatas, hor-
rendaq; scelera ex quib. ad exterminandos Cana-
neos exarsit Dei furor: q; nō propter idololatrias
ceterave peccata q; cū alijs populis tum fuerunt cō-
munia, sed propter sortilegia abomināda in Lege
disertis verbis factū fuisse dicitur⁴. Videmus ante
& post Troianum bellum (fuit autem quasi post

^{Deut. 18.}

F ij

ducentos annos à Dei lege promulgata) crudelissima Medæ sortilegia, Circes Proteiq; transformaciones, & Necromantias Theffalicas: etiamq; Romulum apud Liuium, Dionysium Halicarnassē, & Plutarchum legimus procelloso turbine sublatū esse, & plerosq; alios quos antè annotauimus. Et (quod amplius mireris) quos spiritu abripiebant dæmones (vt antè diximus) aut spiritu & corpore simul, quos diabolus obsidebat, & per quos loquebatur, n̄ pro diuinis ab imperita plebe habebantur. Videmus & Hippocrates libro de morbo sacro abominatur Magos. Platonem inter Ethnicos animaduertimus optimam legem contra Magos ferre libro xi. de legibus, cum Magos qui carminibus, verbis, ligaturis, cereisq; imaginibus incantauerint fascinauerint, aut homines pecudes necauerint, morte iubet affici. Ex eo tempore omnes Philosophi vno ore damnauerūt Magiam, & cremari libros curauerunt, vt videre est in l. cæteræ, famil. herciscundæ. ff. Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Academici, alijq; Ethnici philosophi cōfentiūt Magos & malignos spiritus (vt diximus) fugiendos esse: itaq; sortilegi cum sortilegijs fuerunt damnati & iudicijs infesti primū Tyberio imperante, vt apud Tacitum legitur, post Domitiano longè acrius & diligentius quæstionem de eis habente, tum etiam Diocletiano^a: sed omnium seuerissimè, cum Imperatores fidei Christi sese adiunxerunt. Tunc euersa sunt templa & oracula, sacrificia gentium totaq; aruspicina illicita pronuntia

^alib. 2. de magicis. C.

tiata & Auguralis scientia, earumq; interdictus vltus, indicta in aruspices mortis pcena, deportationis in eos qui augures & Aruspices conuenerent^a: et si non tanta apud Christianos censebatur Augurum improbitas quanta Magorum qui malefici dicebantur, & viui tunc temporis ex Lege tradebantur igni^b: postea verò Aruspices ad pcenam istam, Magi verò ad bestias fuerunt damnati^c. Videmus itaq; non solum ex quo Lex Dei & religio Christiana fuerunt datæ ccepisse homines ab eo quod colebatur abhorrere, verum etiam ante promulgatam Legem sortes magicas & diuinationes horrore gentibus. Vlpianus enim, licet fuerit Ethnicus & infensissimus Christianorum hostis, qui libros septem composuit de Christianorū supplicijs, magicus tamen sortes omnemq; diuinationem quam illicitam dicunt exhorruit, vt ipse declarat dicens^d, Si quis astrologus vel qui aliquam illicitam diuinationem pollicetur consultus aliquem furem dixisset qui non erat, iniuriarum cum eo agi non potest: sed constitutiones eum tenent iam contra diuinos factæ. Et quamuis Saga quædam nomine Martha Marij temporib. certissimam in hostes victoriam ijs modis quos se tenere aiebat polliceret, eam tamen Senatus (vt in Dione legimus) noluit adhiberi. Persæ quoq; hac peste inquinatissimi, supplicijs tandem atrocissimis vtentes in Magos, capita eorum (vt narrat Plutarchus) inter duos lapides eliserunt. Sed legis diuinę promulgatio vires Satane plurimū enervauit; & quicunque

^al. nemo aruspice, eo. C.

^bl. nemo aruspice, eo. C.
^cl. multi eodem. C.

^dl. itē apud Labro. §. si quis astrol. de iniur. ff.

populi manserunt diu infideles aut adhuc permanent, ij grauissimè fuerunt infestati à spiritibus malignis & adhuc dies noctesq; infestantur: vt fit in Norvuegia, Finlandia, Pilapia & alijs regionibus ad Boream sitis, & in occidentalibus insulis, vt in Olai magni Indorumq; historia legitur. In primis verò in Bresiliæ regione & conterminis illius, vbi adhuc sacrificantur homines edunturq; Mirū est (inquit historia) quantum ab omni malignorū spirituum genere infestentur. Germania quoq; antiquam Paganismum ex ea Carolus magnus sustulisset, cir cumfluebat Magis, vt ex Salicis legibus, capitibusq; de Carolo magno, & ex Cæsaris commentarijs constat. Deniq; si quis diligenter caput XLI. lobi expenderit & allegorias discusserit earum proprietatū quæ de Behemoth & Leuiathane prædicant (hæc enim omnes de hostib. humani generis, corporis & animi interpretati sunt) is res multas abditas cōperiet ad proprietatē malignorum spirituum pertinentes. Primum vires Behemoth dicuntur in lumbis ventre & cauda positæ, ad cupiditatē bestialemq; partem denotādā, vt prisca Hebræi dixerunt Satanæ in voluptates brutas potestātē esse. Deinde dicit facere vt Deus ipsum gladio suo, id est, verbo cædat: tum in palustrib. volutari, vitijs puta & impuritate in qua deliciatur Satanas: præterea montes ipsi suppeditare escam, quibus in Scriptura Principes arrogantes & superbi homines designantur, vt istos reuera Satanas plerumq; aucupatur: item sub opacis arboribus

ribus & in salictis exultare: opacæ autem arbores in Scriptura hypocritas significant sola pietatis cōtentos vmbra, salices infrugiferos. Verumtamen dicitur idem visu obtuso esse, vt ostendatur non inesse Satanæ oraculis veram prophetiam: quam obrem Propheta Baleham populo Dei benedicens inquit, Beatum populum cui non sunt magi & incantatores, sed cui Deus cum opus est res abditas visionibus reuelat certissimè. Postremo bestia hæc dicitur facilè naso infibulari posse, vt discamus nihil à Satana esse metuendum. De Leuiathane verò qui non contentus corporibus animas aggreditur, An cum eo pacifceris, inquit Dominus, vt semper vtaris eo? quod quidem ad eos spectat qui familiares spiritus sibi mancipatos putant. Quod autem dicitur Principes superbos & elatos homines Satanas appetere, iam olim exploratum est, & videntius memoria nostra eos Principes qui Deum deserunt se Magorum opera mancipandos miserè & rapiendos Satanæ exponere, ac multos quidem extare quos veterator ille deceperit, sciens quales principes tales ciues. Si enim Magiam princeps coluerit, primum delicia principis aulici, deinde verò populares eodem, ac proinde in omnem impietatem pertrahuntur. Neronem quinque annos principem bonum fuisse ait Sueton. itaq; dicebat Troian. procul distare omnes Principes à Neronis quinquennio: sed ex quo se rebus magicis addixit, idē autor est famosiorē magū neminem

neminem exstitisse, turpissimā fuisse illius vitam, & miserio- rem finem quā ullius ea tēpestāte Prin-
ceps. Nam Plinius res magicas permultas narrans
& vires quæ de illis prædicantur, ait, Quæ omnia
ætate nostra Princeps Nero vana falsaq; compe-
rit: primū imperare dijs concupiuit. Nemo vn-
quam ulli artium validius fauit. Deinde, Immen-
sum & indubitatum est exemplum falsæ artis, quā
dereliquit Nero: & paulo pōst, nam homines im-
molare etiam gratissimum illi fuit, de Magia & sor-
tilegio loquens. At nunquam Satanās suos abire
sine merita mercede sinit, nec desinit eos in omnē
fæuitiam, incestas libidines, & parricidia impelle-
re, vt Nerōne fecit. Hūc enim Magi & diaboli do-
cebant multas cædes, atrocīa facinora, & parrici-
dia committere, vt securior in sua dignitate viue-
ret: vt hodie quoq; Principibus autores sunt Magi
vt cædes & crudelitatem curēt, & improbitati cu-
ius dent veniam. Verumtamē à Principibus ipso-
rum consultorib; plerumq; castigantur Magi, siue
metuentibus vt plus effutiant, siue explorantibus
an veræ sint eorum diuinationes. Sic Domitianus
cū Ascletharionem Magum, qui Imperatorē bre-
ui occisum iri prædixerat, sciscitatus esset q̄ ipsum
Ascletharionem maneret exitus, & is affirmauisset
fore vt breui laceraret à canibus, Imperator eum
interfici sine mora iussit, & post funus discerpserūt
eum canes repentino casu, quo Domitianus fuit
commotus vehementissimē. Prudentior ille Tybe-
riū, quem Tyberius in altum lubricumq; præcipi-
tium

tium ducens rogauit an tempus quo ipsi morien-
dum erat cognosceret: ille respondit se in maiore
quā vnquam antea versari discrimine: hūc enim,
teste Suetonio, si secus respondisset, Tyberius in-
stituerat dare præcipitem. Vtuncq; serēs habeat,
diem mortis suæ & genus à magis sæpe videmus
fuisse prædictum atq; confirmatum. Extant huius
rei exempla innumera: sed nullū aut recentius no-
ui aut propinquius quā Nouiodunensis Magi,
cui intercesserat cum Nouiodunensi Episcopo ex
Hangehana domo familiaritas: hic quo die fore
prædixerat Satanās vt occideretur, se in domū re-
cepit Episcopi, indicans ei fore vt eodem die occi-
datur: cū autem prandisset ad mensam Episcopi,
aliquis tandem superuenit eum conuentum cu-
piens: iubetur ille ascendere, ascendit, & colloquē-
do inter duas ianuas occidit Magum. Hanc histo-
riā accepi à D. Ludouico Castellano Legato No-
uiodunensi, & multi alij confirmarunt. Quamob-
rem vt mala hæc vitari possint, legem Dei sæpe o-
portet prædicari, metum eius summis, medijs, in-
fimis inculcari, & ante omnia fidem in eum impri-
mi: nam si Dei maximi, terribilis, & omnipotentis
nomen bona fide ab homine timente Dei pronun-
tatum Diabolorum & Magorum propellit tur-
bas (vt sæpenumerò vsu venisse antè demonstraui-
mus) quanto magis eum spes erit procul fugiturū,
si prædicari, legi, promulgari, & sermonem haberi
de laudibus operibusq; Dei audiuerit. Hic ergo
maximus, hic pulcherrimus, hic facillimus omni-
G

no modus efficiendi è Repub. Magos, artes magicas, maleficia, & malignos spiritus: tantisper enim dum hic blasphemia illic ^{deus} obtinet, nulla planè spes ostenditur malignos spiritus, magos, pestem, bella, famemq; depellendi. Non quòd magi omnino possint effici, quin subsidat semper ex ijs quidam, vt bufones & angues in terra, in ædibus aranei, erucæ & muscæ in aere, quæ corruptione generatæ venenû è terra & ex aere corruptione attrahunt: sed bene culta terra, purgatus aer, putatæ arbores non ita his malis infestæ sunt, quæ si multiplicari sueris, nò attrahunt sed gignunt corruptione & inficiunt omnia. Sic beatus est populus cui sapientes moderatores, boni magistratus, & boni pastores præsumt, qui bene instituunt ipsum: non sunt in eo populo maligni spūs diu habituri sedē. Verū optimè cauendū est qui illusionē esse prædicāt quicquid de Magis fertur, vt doctor ille Magus prædicabat, quē antè perstrinximus, put se à diabolo in hoc argumento informatū fuisse cōfessus est. Quemadmodum aut pestilentia, bella, famem, malignorū spiritū ministerio (vtq; executores sunt iustitiæ eius) immittit Deus: sic etiam Magorū opera vti, maxime verò cū in Dei nomē dei blasphemant, vt hodie summa impunitate licentiāq; blasphemant passim, & impia blasphemandi ars ex professo ab ipsis quoque pueruli exercetur. Atqui scelera omnia, patricidia, incestus, veneficia, cædes, adulteria, neque tam magna sunt, neque tantis digna supplicijs ex constante Theologorum omnium consensu ac

suæ sunt blasphemiae. Cætera enim maleficia in homines primò committuntur, vt ait Samuel, blasphemiae verò honori Deidirectè aduersantur & pertinet ad contemptum eius: qua loquendi formula blasphemii ferè abutuntur. Cū autē ista impietas regnante Carolo nono obtinisset vt cū maximè, Rex Henricus III. adueniēs sanctissimū edictum contra blasphemos promulgauit: sed neglecta illius executio est in maximā Dei contumeliā, & cōtinuata blasphemis impunitas, quorū plerisque nō videt̃ satis audacissimè Deū abnegasse, nisi se optimo animo facere adiecerint, nōnulli etiā inter blasphemādū poetarū numeros aucupāt, vt Cāpanus ille Trecēsis, cui nomē fuit Bursario. Hic die Veneris antepaschali an. 1569. blasphemās fuit cōprehensus, sententiāq; in eū lata vt labiū eius candente ferro finderet, honorariā pœnitentiā profiteret, & mulctā 500. librarū solueret, puocauit ad curiā, & è vinculis euasit: verū iterū post dies 7. captus & in vincula retractus est: Placuit Curie prius iudiciū imphare & in hanc formā corrigere, vt indusatus honorariā pœniteret pœnitentiā, lingua cādente ferro perfoderet, & laqueo fineret vitā. Ex eo tempore ne in decies quidē cētenis millib. supplicium vnus perpeffus est: etsi lex Dei præcipit vt quisquis ^{Leuit. 24.} contumeliosè Deū nominauerit lapidibus obruatur, crudelissimo, (ait Moses Maymonis ^{lib. 3. More neboim.}) mortis genere. Hanc impietatem placuit attingere, vt quæ in hoc regno grassatur latissimè & impunita permanet. In rebus omnibus gerendis olim maio-

res dixerunt, si Deo placet, confectis dixerunt, laudet Deus: saluere aut valere iubentes, Seruet te Deus, pro eo quod *καὶ εἰς* dixerunt Græci, id est, lætare, Hebræi verò *לך שלום* pax tibi, quod salutationis genus apud Asiaticos & Afros obtinet, qui Turcico & Arabico sermone ex Hebræo corruptione ducto pronuntiant *Schalama lec*. Itali & Hispani osculantur manus: sed omnium optima iudicio meo & maximi momenti est consuetudo nostra: prout tribus aut quatuor exemplis demonstrauimus eos qui imprudentes in sabbatha ab vxoribus perducti dixerunt, Deus mi, quid hoc rei est: vniuersum malignorum spirituum magorumque cœtum abegisse. Ante omnes autem nequissima est blasphemia cum Deus inuocatur ad sortilegiū: quod nunquam Magi faciunt, nisi aut rebus creatis adiungentes eum, aut ad scelus implorantes, aut Poetas imitati quæ in rebus turpibus pro interiectione pathetica Dei nomine abutuntur blasphemiam in dei nomen contumeliosissima. Atque hic vniuersè modus est prouertendis sortilegijs: sigillatim verò cuiusque munus est ut familiam doceat orare Deū mane & vesperi, ante cibum benedicere, à cibo gratias agere, & horam vnam aut alteram in legenda scriptura sacra die certo hebdomadis præsentem familiam totam consumere. Priscus erat Regum nostrorum mos quæ S. Ludouicus à puero optimè obseruauit, ut Rex è lecto surgens in genua procideret veniam peccatorum postulans, Deo gratias agens de nocturna sui custodia, & oras ut porro in sancta hac custodia pergati

hoc

hoc facto, ex Biblijs, dum se vestiebat Rex, legebat. Hac si ineat ratio, maximè certè generatim Reipu. & sigillatim familie cuique momentū est allatura, Sēper enim populus sequit affectu principis, etiam exsecranda quæque periuria & blasphemias eius imitatur: cuiusmodi fuit Princeps, qui ad iuramenta singula nomē diaboli adhibebat. Sceleratiss. multorum consuetudinē, accersi & iurari diabolum: quos propterea nonnunquam diabolus adhuc vitæ plenos spirantesque tollit. ut an. 1551. in Germania Vvildstüdiensi agro mulierē quæ indefinēter iurabat diabolum toto populo spectante sustulit: similiterque hospitem crumenam hospitis qui ad se diuerterat furtum, & se in iure dedentem diabolo si res ita esset assumpsit diabolus, neque ab eo tempore visus est. De puero aliud narrat Fernelius^b repētē sublato cum diabolū accerferet. Hæc de familijs, ut non solum oppidorū portæ, sed ædiū quoque singularū Magis & sortibus eorum occludant. Alterū quoque remedium est, puta ut neque à Satana neque à Sagis vlla ratione metuat. Vix enim expeditior modus est quod se homo dedat potestati Satanae quam si eum metuerit: nam etiā Deo fit iniuria cum diabolus metuit: ideoque in Lege Dei disertis verbis cauetur sepius ne à dijs gentium, qui neque bono possunt neque malo afficere, metuat quicquam. Itaque non rarò cōpertum est & quotidie cernimus non posse ei nocere Sagam qui accusat ipsam, aut proculcat pedibus, cum Sagam esse nouerit. Alium præterea modum confitentur Sagma, cum aiunt hominem in pauperes munificum

^a vicinus lib. de prestigijs

^b lib. de abditis rer. causis

G iij

non posse à magicis sortib. offendi, quamuis alijs in rebus vitiosum. Scribit Vierius Sagarū pro-
rector libro quarto capite decimo Vvertanas mo-
niales in Hornensi Comitatu amplius tres annos
à malignis spiritib. fuisse vexatas, atq; hanc occasio-
nem inter alias fuisse obseruatam, quòd libram sa-
lis Sagæ cuidam vetulæ (quam Sagam nesciebant
esse) hac lege commodauerant, vt libras tres post
duos menses redderet, qd effecit Saga: tum micæ
salis à monialibus in monasterio inuentas esse, &
ipsas eodem momēto à spiritib. malignis obsessas.
Neq; tamen hæc sola fuit occasio, sed cum de vitijs
permultis famosæ essent, hoc præterea fuisse com-
pertum eas loco erogandæ eleemosynæ scenus pau-
peribus imperasse. Atque hæc causa est cur Magi,
quibus à Satana aut malefaciendi, occidendi, &
veneno homines pecoraque tollendi imposita est
necessitas, aut dira indefinenter patiendū si inimi-
cis quos vlciscantur caruerint, mendicant eleemo-
synam, & si qui facultate præditus demagauerit
periclitatur ab eis, si Magum esse nesciuerit. Non
enim amplius Magus in quemquam potest, quàm
in eum qui stipem erogat hominī quem Magum
esse nouerit. Quinetiam cauendum est ne ijs detur
quæ vulgi sermone Sagæ feruntur esse: qui autem
Magos esse ignorans stipem non dederit, is offen-
di periclitabitur, vt persæpe compertum est. Sic
cum in magnis conuentibus essem Pictauij anno
M. D. LXXVII. inter vicarios Procuratoris ge-
neralis meas partes agens, accepi duos Magos
squallidos

squallidos egentēsq; ad prædiuitem domum stipē
postulauisse: ea recusata iniecerūt sortes, & dome-
stici omnes in rabiem acti obiuerunt furiosi: non
quòd hanc ob causam Deus illos potestati Satæ-
næ Magorumque administratorum eius illos tra-
diderit, sed quia (vt erant improbi & immiseri-
cordes erga egentes) Deus non ceperat de ipsis
misericordiam. Scriptura enim eleemosynam
appellat *npz*, id est iustitiam, & pro eo quod est
date eleemosynam, ait date iustitiam, quia hæc præ-
ceteris ex improbo iustum facit: quò pertinet il-
lud Scripturæ, Eleemosyna liberat à morte. To-
biæ xij: & alibi hilarem datorem diligit Deus, &
Psalmo cxi. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia e-
ius manet in æternum, vbi vox *npz* significat e-
leemosynam, q̄ LXX. iustitiam sunt interpretati.
hoc consilio Daniel suadebat Regi Nabuchodo-
nozori, vt animā suam redimeret eleemosynis, & a
libi dicitur non tam citò frigida ignem extinguere
quàm peccata extinguit eleemosyna: his denique
documētis Scriptura plena est. Hoc igitur fortasse
inter maxima & pulcherrima arcana fuerit obser-
uandū quibus Satanae Magisq; omnibus potestas
nocēdi adimitur: neq; id solum à viris bonis quo-
rum certa est custodia, sed ab improbis quoque &
gentibus Deū ignorantibus, vt in Actis Aposto-
lorum⁹ Cornelius fuisse dicitur. Verumtamē cer-
tissimus omnium præstantissimūq; modus est, vt
fidem in Deum habeamus, & de eo velut de cella
& inuicta arce confirmemur: hoc (inquit Philo)
maximum

maximum & acceptissimum est Deo sacrificium, ex quo Abraham tot benedictionibus fuit cumlatus, qui credidit Deo, & ad iustitiam imputatum est ei. Omnes itaq; Magi, qui curationes & excantationes pollicentur, hoc primum ab eo quem curaturi sunt postulant vt certò credat se curaturos esse fidemq; sibi habeant. Frequentissimū hoc quidem, sed iniquissima tamen idololatria est, cum fides ad Creatorem pertinens in rem creatam habeatur. Satanas etiam sua medicamenta omnia & vires confert, vt cum qui sibi aut rebus creatis fidē restituat: Quod Galenus de medicatione Homerica, & Ogerius Ferrerius Tholosanus medicus vir doctus admirantes aiunt, quo plus fidei habetur verbis & ligaturis eo citius valetudinem instaurari. Sprangerus tamen de Sagis quæstionem habens hoc in ijs demum accepit obtinere morbis qui ex sortilegiis acciderunt, neq; Magos à naturalibus morbis posse ampliùs liberare quàm possint medici sortibus exoluere. Fuit Lutetiæ veteramentarius sutor Magus, qui solū attingens manu febrī quartana liberabat: sed is minimè curabatur qui nolebat credere se curari posse. Alterum vidi Mirebellensem in Andino agro qui sic curabat dolorem dentium, & videns D. Carolum Carsium Lingonensem Episcopum Parem Galliæ ex quartana laborare dixit hominem sibi notū esse à quo certissimè curari posset. Postridie hominem adduxit qui manum attingens illius petiit nomen sibi indicari; cognito illius nomine dixit Episcopo, fidem

dem habeto in me te curatum esse. Erant autem in cubiculo illius. Cumq; ego & Faber medicus doctissimus audito hoc nouo sancto miraculis affuēte subrississemus, Non (inquit ille) si qui volet, spōsione cum ipso certabo hunc curatū esse. Homine profecto dixi Episcopo hanc Magerum rationem esse, vt fidem hominum pellicientes à fide in Deū auocent ipsos, ne quicquid boni aut mali sibi euenit ad laudem illius referant. Sed non destitit Episcopus totum biennium ex sua febre laborare. Ille autē videns subinde febrim accedere, dixit erubescendo se tantū fecisse causa Episcopi quantum vllius hominis: sed quid illud esset nō exponebat. Sunt qui ab omni vetustate obseruauerint malignos spiritus in maleficia certo tempore magis incumbere, maximè verò de nocte potius quàm interdiu apparere, idq; ea nocte quæ inter diem veneris & Sabbathi interuenit potius quàm vlla alia, vt ex veteribus Lauaterus libro i. cap. viij. annotauit: quod ego quidem non animadueteram: sed postea obseruaui (vt idem autor annotat) legentes Grimorium quibus apparet Satanas, ea nocte inter veneris sabbathiq; diē legere: itemq; in libro qui cum priuilegio typis mandatus est diabolicū documentum legi ad offendendum certis carminibus (quæ hic non placet adscribere neq; autoris nomen digni incendio) aut occidendum furem: atq; hoc die Sabbathi ante ortum Solis faciendum esse dicitur. In multis quoq; iudicijs comperi plurimum die Sabbathi sortes maleficas iniectas esse.

* Gen. 2.
Exod. 12.
Deut. 5.
Ezech. 22.
et 23.
Secretum
tefferam vo-
cat inter De-
um et homi-
nem.

^b Leuit. 23.
Exo. 21.

Cuius rei perquirēs rationē, in Hebreis Abraham Aben Heli commentarijs in quartum caput Decalogi Deum indicta capitali pena legi mandauit se⁴, vt cessatione sacra dies Sabbathi sanctificetur & benedicatur prae omnibus; deinde affirmat Deū spiritibus malignis dedisse facultatem castigandi & nocendi quarta septimaque nocte: proinde summo opere cauendum esse ne quod opus fiat die Sabbathi. Sed Astrologicam rationem plus miror ab eo adductam, Martem & Saturnum, quos Astrologi dicunt maleficos, duobus illis diebus praeuallere. Quod si ita est, tertiam & septimā potius fuisset dicturus, nisi in numeris fuerit erratum: nam noctem die priorem esse omnes consentiunt (vt dictum est, Factum est vespere & mane dies vnus) eamque noctem quae inter diem Veneris & Sabbathi est posita noctem esse Sabbathi, vbi Saturnus planeta summus imponit primae noctis horae & diei sequenti nomen, qui planetes Hebreis dicitur Sabthai, id est, quiescens, à Sabbathi, quietis appellatione. Et lege Dei quoque praecipitur^b festum quietis diem statim ab occasu Solis celebrari. Quibus ex rebus fuit concludendum eam tertiam esse noctem quae inter diem Lunae & Martis interuenit, quae inter diem Veneris sabbathique, septimam. Itaque vidi acta forensia, in quibus dixerunt Magi se nocte inter diem Lunae & Martis intercedente conuenisse. Sic fuit Logmanus Potezarum cōuentus, in quo Sagae se cum diabolis saltantes elatis sursum scopis fatebant dixisse, har har Sabbath

Sabbath sabbath: sic in altero cōuentu apud Biturigas. Sed an Magorum cœtus die quoque Sabbathi habeantur, nōdum didici. vt autem die potius tertio quam quarto nocendi & castigandi improbos facultatem spiritibus malignis à Deo tribui ostendamus, in Leuitico scribitur Sacerdotes in sua consecratione purificari die tertio oportere, vt sanctificentur septimo: itē Num. xix. & xxxi. qui non fuerit purificatus die tertio, cum septimo non sanctificatum iri. Adde quod planeta Martis incipit post occasum Solis hora prima à die Lunae desinere, vt etiam Saturnus post occasum Solis hora prima noctis Sabbathi à vespere diei Veneris desinentis. Si enim à planeta omnium dignissimo Sole principium fiat, & prima hora instituatur creati mundi à die (vt appellatur) Solis, subductis horis xxij. Luna hora prima sequentis noctis die Lunae obtinebit, & Mars nocte sequentis Martis. Ex iisdem commentarijs in Decalogum accepi Deum benedictiones suas eo praesertim die impertiri, quem notauit antiquitas amœnum serē ac serenū esse: vnde illud vulgo dictum, quod inter proueria popularia lobertus medicus retulit, nunquā diē Sabbathi preterisse quā Sol fuerit cōspiciuus: quod ad rem ego nō adiciam. Neque verō sciscitari oportet curiosē cur diei 7. potius quā alijs Deus benedixerit: eūque sanctificauerit: sed quemadmodū Iudaei feriant die Sabbathi, & Mahometistae veneris, ita nos Christi, legē & priscas Eccl. cōstitutiones sequuti sanctificamus ac potius debemus sanctificare diem Dominicū:

qui tamen omni corruptionis dementiæque genere quod homines comminisci queunt inquinatur maxima in Deum contumelia, qui nihil tam severe imperavit quam ut quiete sancta dies quietis celebretur, idque indicta capitali poena. Iam verò dicamus possintne Magi efficere (quod plerique putant) ut homines incolumes, alacres, diuites, potentes, victores, & honorati sint, suisque voluptatibus perfruantur.

An sit penes Magos valetudinem incolumium hominum confirmare, & agrotos instaurare. Cap. II.

NON debet cuiquam videri mirum quod multi in orbe terrarum sunt Magi, cum eis qui se vouerint & cultui ipsius addixerint magnifice promittat Satanas se eos diuites, potentes, & honoratos effecturum, & optata omnia daturum perfruenta. Quamuis enim prudentes viri fraudem vno momento retegant, & Magorum bona pars sit egentissima, rudis, & imperita, atque ab omnibus etiam contemnatur nisi bonis, honoribus, opibusque affluant: sunt tamen quidam adeo miseri ut ipsi sibi certo deliberatoque consilio retia Satanae induant, hi curiosa mente, alij ut magnificorum promissorum eius faciant periculum, præsumentes se inde cumprimùm volent euasuros: ex quo autem illis fuerunt implicati, vix decimus quisque forte se potest ex-

test expedire, & eorum plerique ubi se addixerunt Satanae deserto Deo, exploratis fraudibus illius contemnunt quidem, sed non eo magis renuntiant Satanae & in gratiam Cum Deo redeunt. Quos homines lege optima tranquilleque à Satana possideri non est dubium, licet ab eis cerni omnino nequeat. Et quoniam secundum animam nihil est præstātius corporis valetudine, ægrotantes multi consuluerunt diabolum an possent reualescere, ut fecit Rex Ochozias, cuius legatis Eliás factus obuiam dixit, abite renuntiate Domino vestro esse in cælo Deum quem oportet consuli, & ipsum quia Bahalis oraculum consulit moriturum. Alij doloribus pressi diabolo se addixerunt ad recuperandam valetudinem, ut Parisiensis quidam causidicus, à me interrogatus, qui accusatus an. M. D. LXXI. dixit se cum ægrotaret grauissimè, diabolo seipsum permisisse valetudinis ergo, & cautionem suo sanguine exaratam subscripsisse: quæ excusatio ad illud tempus, seu vera seu falsa fuerit, admissa est. Alij se non committunt diabolo, sed Magis se audent curandos committere, quorum vocem (ait Chrysost. in lib. de facto cap. vij.) ut pestiferam oportet fugere. Sunt autem in Hispania Magi artem medendi profitētes, quos illi *Salutadores* vocant: & fuit apud Andes vetula quædam Itala morbos curans anno M. D. LXXIII. quæ cum ab interdicto ludicis, ne morbos curaret ampliùs, Curiam Parlamenti appellasset, disertè pariter ac doctè ipsius causa à D. Ioanne Baltruo causidico Parlamenti Matrarium do-

mino collega & ciue meo fuit perorata: sed modos quibus curabat probatum est à natura abhorre-
re, vt felis cerebro quod venenatum est, capite corui,
& alijs consimilibus: quæ res planè euincunt nō præ-
statis olei aut salutaris vnguētī virib. (quod multi
viri boni & pauperū amātes faciūt) sed modis præ-
naturā aut carminib. curationes fuisse factas. Scri-
bit Iodocus Darmudanus in Praxi crim. ca. xxxvij
Brugis in Flādrīa extitisse Magā in opinione ma-
xima sactimonie, quod morbos curaret innūeros:
sed illa hoc curabat primū vt crederet se posse sana-
re, deinde ieiunia indicebat, mādabāteq; dici aliq-
ties Pater noster, aut Cōpestellas ad S. Iacobū aut
ad S. Arnoldū iri: tandē verò multarū sortiū ma-
gicarum euicta meritoq; supplicio affecta est. Sed
Hebregus Philo in libro de specialibus legib. mor-
bos sortilegijs immisos remedijs naturalibus pos-
se curari negat, quod ex Magorum cōfessionibus
Quæstor Sprangerus se ait cognouisse, & Barba-
ra Doræa Sanlissiana agnouit, q̄ ex decreto Curie
an. 1574. cremata est. Magos quidē posse existimo
interdum a maleficio morboūe soluere quē Magi
alijs aut ipsi quoq; immiserint: sed neq; oēs, neq; sem-
per possunt: nā etiā in iure falsi sunt ex more opor-
tere vt in alterum traducāt sortes, alioquin nō pos-
se ipsos effugere qn̄ sortes illę in ipsos recidunt: A
morbis aut̄ qui aliter q̄ sortibus accidunt, fatētur
Magi se nemini remediū afferre posse Cognituros
autem an sortilegiū sit Sprangerus scribit Magos
facere periculum, indendo plumbum liquatum
in vas

in vas aquæ plenum quod ægroto imponitur.
Verumtamen idem autor est maleficia extare ab
his importata, quæ illi delere nequeant, ac ne ipsi
quidem maleficiorum autores: cuius rei documē-
tum est certissimum in Ioanna Haruillera, quæ vi-
ua (vt antè diximus) fuit igni tradita. Hæc enim
sortem à se iniectam confessa est, vt hominem qui
filiam pulsauerat ipsius enecaret, alterum verò su-
pergressum sorti repentē in lumbis sensisse malū
& toto corpore: cū autem (prout ipsa iamq; fa-
mosa erat istius artis nomine) hominī fuisset dictū
nō aliunde malum ei obuuisse, tum se promississe
facturam vt reualesceret & custodiam eius recepisse:
ad eum finem precibus à diabolo cōtendisse, &
multis modis (quos describi nihil attinet) de cu-
ratione eius laborauisse, quam fieri non posse Sa-
tanæ responderit: dicenti itaque sibi ne ergo am-
plius veniret ad se diabolus respōdisse non ven-
turum esse se: paulo post ægrotum obisse, & Ma-
gā se abdidisse: sed vt abdita fuerit inuenta est. Ex
his conficitur non esse in Magorū potestate vt eos
semper curent qui ægrotant ex maleficijs, cū eos
semper curare nequeant in quos sortem coniece-
rint. Secundo si hominem sorti infestum Magi cu-
rauerint, teneri dicuntur sortis in alterum transfe-
rendæ: quod ex multorū Magorum confessioni-
bus est vulgatissimum. Sic Aruernum quemdam
Magum captiuū Lutetiæ vidi an. millesimo quin-
gentesimo septuagesimo nono eqs & homines in-
terdū curantē, apud quē permagnus liber inuētus
est pi-

est pilis equorum, boum, & aliarum bestiarum coloris cuiusque plenus. Hic si quando sortem in equum iniecerat consulebatur, & de pilo equi illius habes ita curabat illum ut sortem alteri traderet, sed pecuniam non accipiebat, si acciperet non curaturum esse affirmabat: itaque perueterem sago ex pamunculis mille sufferto amictus ambulabat. Sed cum semel in equum nobilis cuiusdam viri coniecisset sortes, rogatus curauit traductis in seruum eiusdem viri sortibus: accidentibus iterum ad curandum seruum respondit ex nobili cognoscendum esse vtrum mallet, seruumne an equum amittere: qua in re anxio harente nobili & ad deliberandum cunctante interijt seruus, & fuit comprehensus Magus. Illud autem obseruandum est a diabolo semper in commutationibus captari lucrum: itaque si sortem equo adimat in meliorem equum transmissurus est eam: si mulierem a morbo liberet, recidet in virum morbus: in adolescentem, si senem: Quod si sortem alio Magus non transferat, de vita periclitabitur: denique si diabolus corpus sanauerit, occidit animam. Huius rei duo exempla afferam. Vnum a Domino Furnerio Aureliensi consiliario audiui de Hulino Paruo Aureliensi Materiario. Hic sorte magica affectus lethaliter, accersi curauit hominem qui omnes morbos depulsurum se pollicebatur, suspectum magicæ artis ut sanaret ipsum: is autem respondit se non posse sanitatem homini restituere, nisi morbum filio ipsius tum adhuc lactenti transferret. Consensit patres in paricidium filij, rem obseruan-

seruandam ut eo melius Satanæ malitia videatur. Nutrix re cognita aufugit cum puero, dum Magus patrem sanaturus attingebat. Sanato ex tactu patre, puerum Magus afferri postulat: quo non inuento, repente exclamauit, Actum est de me, puer ubinam est? & vix dum abiens pedem ianua extrulerat cum eum diabolus interemit subito, & cadauer eius tam fuit atrum quam si quis de industria colore atro infecisset. Audiui etiam in iudicio Saga apud Nannetas, quæ sortilegi in vicinam iacti accusabatur, imperauisse iudices ut mulierem sorte affectam attingeret, quod a Germaniæ iudicibus etiam in Camera Imperiali fit sæpissime, recusauit, & se cogi videns, exclamauit, actum est de me. Simul atque mulierem affectam sorte contigit, hæc reualuit, mortuamque Saga corruit: cadauer igni damnatum. Historiam ab vno iudicum accepi, qui iudicio interfuit. Tholosæ quoque audiui Burdegalem quendam studiosum amico suo grauissimè ex quartana laboranti dixisse ut febrim vni suorum inimicorum traderet: respondente illo sibi neminem inimicum esse, dixisse, da igitur seruo tuo: tandem cum hoc illi religio esset facere, Magum dixisse, da mihi eam, tum annuente ægroto Magum febris oppressum obijisse, & ægrotum reuixisse. Hoc autem minimè nouum & inauditum est: nam apud Gregorium Turonensem libro vi. cap. xxxv. legimus Childeberti Regis vxorē, ut filiolum suum ex maleficio audiuit obijisse, muliebri rabie ingentem sagarum numerum iussisse comprehendere, cremari, &

rotis imponi: quæ Regis filium à se enectum fuisse agnouerunt vt Mummonem magnum Magistrum seruarent incolumem. Captus itaque Mummo & equuleo impositus certas pinguedines sibi portiones à Sagis datas fuisse dixit ad conciliandam (vt putauit) Principum gratiam, & carnificem qui torquebat ipsum indicare iussit Regi nullum à se dolorem percipi. Tunc imperauit Rex cum distendi trochleis, stylosq; ferreos vnguibus pedum & manuum interfieri: prout est in Oriente ratio torquendi, qua sine membrorum fractura dolor fit intolerabilis. Post dies aliquot ad suos Burdegalenses deportatus obiit. Hoc placuit annotare vt ostendamus Satanam lucrum facere commutationibus, cum Saga Regis puerum quem parentes adorabant pro Mummonis incolumitate à se enectum dixerint. Ferè sit autem, vt quod impensius amatur citius amittatur iusto iudicio Dei castigantis eos qui res amatas pro diis habuerint, & plus in eos Satanas quam in alios possit. Morbum autem naturali modo, non maleficio obtingentem confirmatur non posse à Magis tolli. Exemplum Quæstor Sprangerus affert: cum de Sagis Insprugensibus in Germania cognosceret, figulum Magum exstitisse, qui pauperem vicinam suam videns affligi grauissimè vt si intestina ipsius gladiis indefinenter peterentur, experiar (inquit) an sorte affecta sis & sanabor. Tum liquatū plumbū disco infudit aquæ pleno & mulieri ægrotae imposito, & certis vocibus enuntiatis, quas reticere placet, imagines quasdam percipit

cepit in durato plumbo ex quib. agnouit sorte affectam esse mulierem. Hoc facto, abducit virum illius mulieris, & respicientes vterq; sub limē ianuæ imaginem ceream palmarē inuenerūt, cui acus duæ ad duo latera hærebant fixæ, cū alijs pulueribus, grauis, serpentumq; ossib. quæ omnia obiecit igni: mulier verò, cum pignori dedisset animam suam Saranæ & Magis quos pro incolumitate sua adiuerat, fuit restituta. Idem auctor est Magum hunc cum Saga quæ maleficiū vicinæ intulerat familiaritatem supra æquum & bonū coluisse itaq; potuisse Magum ex ea rem totā cognoscere. Verūtamen an illius mali q; ex maleficio venit, aliò deriuari sortem semper oporteat, nō possum statuere: Satanā quidem ea esse malitia puto vt bonum non patiat fieri nisi grauius sit euenturū malū: puta à Mago comperto & cognito petatur incolumitas, cum precibus eius communicet, superstitio aliqua seruet, dicantur verba, amuleta portentur, aut committantur alia quæ sine idololatria committi nequeunt, eoq; spectant omnia vt homo à fide quæ in Deum solū, habenda est abducatur. Nam indubitātū mihi videtur axioma istud, nūq; Satanā benefacere nisi vt grauius ex eo redundet malū: adeo naturæ Dei aduersat, qui nullū malū permittit fieri nisi vt maius consequat bonū. Scribit Hippo. lib. de morbo sacro, suo tempore fuisse Magos qui pollicebatur se ab eo morbo certis precibus & sacrificijs curaturos & sibi comparabant opinionem sanctimonie: sed eos ait detestabiles & improbos esse, Deūq; ab

I ij

istis blasphemari qui morbos istos à Dijs immitti doceant. Et si Hippocrates apertè confiteri noluisset nonnullos homines à Dæmonibus occupari, comitalem morbum esse dixit: cum posteri omnes agnouerint epilepticorum alios esse qui remedijs curantur naturalibus, alios verò à Dæmonib. obsessos curari Magorum opera momento vno, aut conuentione facta cum satana, aut sacrificijs generibusq; certis idololatriæ à Satana imperatis. Magos itaq; statuimus ope Satanæ nocere posse non omnibus, sed ijs solum quos Deus permittit secreto iudicio suo siue bonos siue malos, his castigandis, illis explorandis, vt electos suos quos stabiles constanteq; viderit augeat benedictionibus. Mōstraturi autem Sagas maledictis suis execrationibus & nefandis sacrificijs vindictæ diuinæ administras esse, cum manum suam voluntatēq; cōmodauerunt Satang, historiam admirabilem quæ iam manauit in vulgus & recentis memoriæ exponemus, In Ducatu Cluēsi ad Eltanum vicum via publica verberabatur equites peditēsq; & subuertebantur plaustra, nec tamen aliud præter manum videbatur, quam vocabant *Ekerken*. Tandem verò cum Saga quædā Sibylla Dinscops nomine in illo tractu habitans comprehensa & cremata fuisset nihil percerptum est. Hoc anno M. D. XXXV. gestum. Ex his ergo concludimus Sagas vtentes sua arte plurimū mali ope Satanæ posse efficere, Deo iustè permittente & tanquam carnifices ad suum opus adhibente (semper enim sapientia & iustitia

tia Dei bene illud facit quod homo facit malè) Verum illud videri quoq; nō posse Magos alijs morbis liberare quàm quos maleficio suo intulerint, nec vnquam eos tollere quin lædant animam, aut aliud malum perpetrent. Postea dicemus an istos adire liceat ad consequendam valetudinem: Sed illud videamus primū an fauorem adipisci suo facto possint, & exoptatam illam à deformibus mulierculis pulchritudinem, voluptates, honores, & diuitias, quorum causa plerique sese in miserimos casus præcipitant.

An Magi arte sua gratiam hominum, pulchritudinem, voluptates, honores, diuitias & scientias comparare possint, & fertilitatem dare. Cap. III.

Nihil tantopere miseros in præcipitem & lubricam perditionis viam attrahit vt se voucant Satanæ quàm hæc opinio improbißima, dari à diabolo pauperibus diuitias, afflictis voluptates, infirmis vires, formam deformibus, scientiam ignorantibus, honorem abiectis & fauorem gratiamq; procerum: et si hoc contrà est compertissimum (vt supra ostendimus) homines miseriore Magis, egentiores, plus exosos, imperitiores, aut plus infestis malis nusquā existerē. Reginam Olympiadē magni Alexandri matrem Plutarchus narrat de viro suo Philippo Rege Macedoniæ audientem, eū

in sano amore nobilis cuiusdā adolescentulæ gra-
uissimè conflagrare, illius conspectum cupiuisse:
cūq; mirandam illius formam, venustatē, & ele-
gantiam contemplata esset (vt erat obstupescēta)
nihil mali importasse, sed in hæc verba erupisse,
Hæc illa est forma & gratia quæ virum meum fas-
cinauit, & Deos quoq; fascinare posset. Certè que-
cūq; pulchra conspiciuntur in toto hoc mūdo &
singulis partibus illius, documenta sunt rotidæ ac
velut radij diuinę pulchritudinis, nec aliūd quā
à Deo pulchritudo obuenit. At nunquā Saga cō-
perta est quæ carminibus aliōue pacto sic tucare
faciem suam potuerit, vt visā sit speciosior, sed cō-
trā vulgo dici solet, deformis vt Saga: & Carda-
nus quoq; non postremus Magorum habitus nū-
quā Sagam à se testatur fuisse visā nisi deformē:
quod facillè crediderim. Nam etiam non negauit
Cardanus sibi patrem fuisse Magum, & se cū vo-
luit agi ecstasin, qua ratione superior fuit parente
artifex: addit præterea fætere malignos spiritus, &
locum quem frequentauerint: qua ex re factum ar-
bitror vt veteribus fæteres, & Vasconibus seilleres
Magæ dicerentur à fætere, quem illæ (opinor)
ex consortio diabolorum contrahunt, suspensio-
rum fortasse corpora aut eiusmodi alia ad Vene-
reas & corporales actiones mutuantium: Vieri-
us item fætere demoniacos annotauit: & Hippo-
crates (qui tamen demoniacos ex morbo sacro
putauit laborare) eos fætere dicit: quibus ex rebus
iudicari potest mulieres, quæ spirant suauius à na-
tura

*lib. de subti
lit. 20.

tura quā viri, consortio Satanæ præter naturam
horretes, tetras, deformes, puridasq; effici. De ex-
petita autem Sagarum amatorumq; voluptate, su-
prā demōstrauimus plerasq; captas, euictas, & cō-
fessas Magas dixisse satanam rem secum habuisse
nec sine dolore, quia perfrigidum nescio quod se-
men ab eo susciperent sibi (vt aiebant) ingratum:
& confessiones earum annotauimus. Sprange-
rus scribit quæstionem à se de Sagis quā pluri-
mis habitam, quæ omnes nec rogatæ fatebantur
se cum Satana Venerem expertas esse. Has, si da-
rentur meliora, hæsuras istis amatoribus non est
credibile, qui dies & noctes infestant ipsas, ni-
si in seruitute istius domini perstiterint. Quod
ad gratiam hominum quā isti ambiunt, vita-
ri istos & in odio capitali esse vident omnes.
Triscalanum Cenomannum memini artificio suo
quod præsentē Rege exercuit, animum Regis
perculisse: nam orbes catenæ aureæ è longinquo
eductos (vt videbatur) in manum suam accie-
bat, sed catena tamen postea integra comperta
est: Rex itaque statim eum exire iussit, neque ex eo
tempore sustinuit eum aspicere, adeo vt pro eo
quod gratiam putabat promereri, iudicium fuerit
constitutum, & ipse artis magicæ à Præfecto præ-
torio condemnatus, vt antè diximus. Hono-
res autem & dignitates quod attinet, videmus nō
alios homines contēni magis & abominatiōi esse:
& apud Samuelē^a legimus (q; Hebræi optimè an-
notarunt)^b dixisse Deū, honorantē me honorabo,
& con-

^a 1. Sam. 2.
^b libris Pir-
he aboth.

& contemnentem me exponam contemptui. Nō hominis vox sed Dei est illa, omnibus mundi demonstrationibus certior. O si ambitiosi homines istud arcanum agnoscerent: quanto opere efferrent gloriam Dei ut laudem æternam compararent: quantum sibi à dedecore importando in Deū metuerent, ne porro exponeretur contemptui atque ludibrio: Neronem ait Suetonius Magorum facile principem extitisse omnis religionis contemptorem: an verò quisquam tam contemptus, tam abiectus, tam crudeliter exagitatus est? Quem Deus non solum florente ætate de honoris culmine deturbauit in quo antequam Magus fieret eum collocauerat, verumetiam fecit ut ab omnibus amicis, cultodibus, & domesticis desertus ac dānatus baculis nudus ad mortem usque caderetur, & ad necē tam saeuam vitādam ipse sibi violentas manus inferre cogeretur. Verū qui cōtemptus, quod dedecus, quæ turpitudō magis horrenda cogitari potest, quā illa Magorum, qui Satanam hirci ferentis specie coguntur adorare, eaque parte osculari quæ nec scribi nec dici honeste potest? Quod mihi quidem omnino incredibile videretur, nisi id legissem in confessionibus Magorum addictorum morti, & conuictionibus innumeris. Hic verò dixerit quispiam inde à Syluestri secundo ad Gregorium septimum inclusiuē Papas omnes fuisse Magos, ut in Nauclero Platinaque legimus. Respondeo Benonem Cardinalem, qui Papas Magos annotauit, quinque solum comperisse, Syluestrem secundum bene-

Benedictum nonum, Ioannem vigesimum & vigesimum primum, Gregoriumque septimum. Quin etiam ex istis omnibus Augustinus Onophrius Papæ cubicularius (qui è Vaticano actusque veteribus historiam Paparum composuit diligentissime) duos refert solummodo, Syluestrem secundum, & Benedictum nonum: quorum hic quidem sede (ad quam duorum Paparum, qui patrui erant, gratia perueniat) postea eiectus est: ille verò (cui prius fuit Gilberto nomē) Floriacensis monachus fuit ad Li gerim, qui tam nauiter operā dedit literis, ut Roberti Regis Francorum, Lotharii Ducis, & Othonis tertij Cæsaris Pædagogus effectus sit: quorū operā, non autem Satane (quod isti miseri arbitratur Magi) ad fastigium Papale euectus est. Resipuit verò Syluester tandem, & decessurus de vita postulauit linguā sibi & manus abscindi, quæ diabolis sacrificauerant: se verò non antè diabolo fuisse addictum confessus est quā Rhemorum fuisse Archiepiscopus. Quæ cum ita sint, omnem potestatem, honorem dignitatemque à Deo venire cōcludimus, veramque illam voluptatem securitatem & tranquillitatem animi quam Deus suis fidelibus tribuit: cuius voluptatis ne minimā quidē seintillā spiritus à Satana possessi perceperūt, adeo crudeliter assidueque ipsorum animę tyrannide illius opprimūt. Quod aut diuitias attinet, omnibus notū est atque certissimū magnos in terris si thesauros esse abditos, eorumque sedes Satane esse cognitās: sed nunquam Magus exstitit qui arte ista aureum vñ cōpa-

rauerit, vt fatentur omnes: Imò quicunque diuites se addicunt rebus magicis vt diuitijs augeantur, ferè in paupertatem abeunt, egentes verò tota vita paupertatem perferunt. Bona enim dicuntur in Scriptura benedictiones, quia dantur à Deo: vt Iacob munus de gregibus, quos sibi Deus iuste dederat, Esau fratri offerens, accipe, inquit, de benedictione quam mihi dedit Dominus. At cur thesauros humi conditos suis mancipijs non imperitur Satanas? cur fame sinit emori? cur panem mendicari miserè? Certè nec aliter vult Deus, nec diabolus potest: qui alioqui (vt videtur) in suas partes plurimos fuisset pertracturus. Ogerius Ferrerius medicus doctissimus, cum Tholosæ essem, elegantes ædeis & bono loco ad Bursam sitas minimo conduxit anno M. D. LVI I. quia malignus spiritus inquilinos earum infestabat: quod ipse non amplius curabat quàm Athenodorus philosophus,^a qui desertam Athenis domum incolisq; propter spiritum vacuum ausus est habitare. Sed cùm illud audiuiſſet quod nunquam crediderat, non posse tutò adiri cellam, nec quietem interdū capimònitus Lusitanum quemdam studiosum in vrbe esse qui res occultas in vngue pueruli videntas exhibebat, fecit vt studiosus ille sua arte vteretur: puella verò consulta dixit mulierem à se videri ornatam accuratissimè pretiosissimis catenis & auro, quæ ad columnam quamdam manu gestabat tædam: itaque Lusitanus respondit medico vt in cella ad columnam humi curaret fodi, thesaurum ab ipso

^a Plin. iun.
in epist.

ab ipso inuentum iri. Gaudēs medicus fodi iussit: sed cùm thesaurum inuentum propè cogitaret, exsurgens turbo exstinxit lucē, & spiraculo cellæ exiens, ad 14. pedes pinnarum fregit in propinquis ædibus, quarum pars in prothyrum corruit, pars in cellæ spiraculum, pars in mulierem ferentem aquam cuius hydria effracta est. Nihil postea à spiritu auditum vnquā. Lusitanus postridie factus de re tota certior, thesaurum dixit à spiritu exportatū esse, mirari sese qd medicū non offenderit, qui post biduum mihi narrauit historiam. hæc die xv. Decembris anno M. D. LVIII. gesta sunt claro & sereno cælo, vt esse solet diebus Haleyonijs: & nos eodem tempore deiectas domus propinquæ pinnas prothyrumq; ad tabernam fractum inuisimus. Putauerunt Hebræi prisci, qui thesauros præsertim malè partos in terra defodiunt eos damnationem iustamq; suæ impietatis pœnam ad suos thesauros sustinere, & carere conspectu Dei, ac propterea in Ecclesiastico maledictionem exstare contra eos qui in ruina thesauros addunt. Affert Melanchthon historiam persimilem, homines decem Magdeburgi ruina turris oppressos esse cùm ad thesauros quos docuerat Satanas, reperiendos efoderent. Georgius Agricola in libro de spiritib. subterraneis scribit Annebergæ in ea fodina quæ dicitur Corona rosæ spiritum specie equi duodecim homines occidisse, & fecisse vt fodina plena argenti cederent quam Magi ope Satanæ repereant. A quodam Lugdunensi accepi, qui postea

in eade S. Mariæ virginis Luteriæ Capellanus fuit, se cum socijs magica arte Arcolii prope Lutetiam thesaurum retexisse: sed cum cistam in qua erat cõditus habere cogitarent, eam fuisse exportatã turbine, in ipsum verò muri labem corruisse, ex qua toto vitæ spatio claudicaturus est. Et sacerdos Noribergensis nuper cum ope Satanæ thesaurũ inuenisset, & iam iam scrinium aperturus esset, ruina domus extinctus est. Non est autem nouum thesauros magicis artibus perquiri: nam etiam Lex ait^a thesauros eorum non esse qui puniendis sacrificijs aut alia quauis arte prohibita scrutantur, & ob eandem causam literas permissionemq; vetat à principe exorari ad effodiendum alienũ agrum. Ex Lugdunensi quoq; pragmatico (quem etsi magna voce in frequẽtia magna recitauit, nominare nolim) audiui ipsum de nocte cum socijs abiuisse, vt enuntiatas coniurationibus thesaurum peruestigarent: cumq; ccepissent fodere, velut hominis, qui rotæ impositus in propinquo fuerat, vocem audiuisse, horribiliter in clamãtem, ad fures: sic in fugam fuisse versos, malignos verò spiritus eodem momento persequentes cecidisse ipsos ad eam usq; domũ vnde prodierant, & tanto strepitu eam ingressos esse vt tonare hospes cogitauerit: atq; ex eo tempore iurauit se thesauros nunquam peruestigaturum esse. Ita malignos spiritus videmus nolle, ac potius Deum nõ ferre vt his rationibus ditefeat quisquã. Hebræi dicunt eos qui suo ipsorum amore furentes de vita inuiti cedunt, infernum suum (vt ita dicamus)

^a L. vnica de thesau. C.

camus) in sepulchro pati cadauerumq; suorum ambitu, vt per æternam Dei iustitiã in eo ipso quo offenderunt pccnas luant. Flatores etiam Chymici pleriq; animaduertentes se ad lapidem philosophalem (quem vocant) peruenire non posse, familiaris spiritus solent consulere. Sed ex Constantino (qui inter peritissimos Pyrotechniæ & artis metallicæ in Gallia numeratur, estq; in toto regno celeberrimus) audiui socios ipsius, cum per diu flantibus nulla spes specieiue boni ostenderetur, consilium à diabolo petiuisse rectene facerẽt, & rem optatã cõfecturi essent: illũ verò vnico verbo respondisse, *travaillez*, laborate: hoc exhilaratos flatores perrexisse & flauisse adeò strenuè vt omnia in nihilum multiplicauerint, etiamq; porro flatuos fuisse nisi Constantinus dixisset ipsis hunc esse morẽ Satanæ vt ambigua responsa edat, illud autem verbũ *laborate* innuere abiiciendam esse Alchymiam, & in laborem aliquem ac honestã artem vtilis ad vitam scientiæ incumbendum: hominis purè demẽtis esse, si quis cogitauerit tam breui temporis spatio aurum effingere, in quo efficiẽdo natura annos amplius mille solet consumere. Itaq; illis hominib. qui scientias arte diabolica student comparare similiter oportet dici, *travaillez*, laborate, siue (vt maiores nostri pronuntiabant) *trésueillez*, vt in versu Lucilij. *noctes vigilate serenas*: & orandus Deus vt labori nostro (quod rei totius est caput) successum felicem tribuat. Quod in principio Sapientiæ Salomo admonet singulos inuitas, arcanumq;

¹Sapient. 8.
²Sapient. 9.

maximum & germanū sapientiæ acquirendæ modum explicans, nepe ut ex animo petat à Deo, in ipsum habeat fides, ac non tentet Dominus⁴ quā obrem orationem adiicit quam apud Deū habuerat⁵, Moses quoque Maymonides hanc demonstrationem statuit esse certissimam, nūquam hominē sapientiam Dei coniunctam scientia virtutibusque moralibus (ut ait Salomo ca. viij. Sapientie) adepturū esse nisi se ^{et vicerat} abijciat humilietque corā Deo. Nos autē supra ostendimus Magos esse omnium hominū imperitissimos, q̄ rabie furijsque plurimum in morte agitant, nec vllō tēpore plus mente capti sunt q̄ cum à Satana possidentur. Si quis autem cum Augustino dixerit Satanā scientissimū esse, eò q̄ vixerit diutissimē (ut certē diaboli quaecunq; hic geruntur explorant & recognoscunt singula, noruntque sanctorum vitam ad minima peccata usque nō solum obseruare, sed etiā calumniari) ut demus à diabolis teneri vires plantarū, metallorū, lapidum, animalium, motumque & facultatē astrorū, omnino tñ eorū finis est & consilium propositū ut homines in errore fonte malorū omnium & ignorantia summa educant: quamobrem seruos suos aut mēdacijs pascit semper, aut ambiguis vocib. Hic tyrānorū modus, ut in summa ignorantia & cæcitate alāt populares, ne apertis oculis rationē videant quæ se ipsi explicet à dominatu eiusmodi. Quas ob res si hæc ita se habet (ut profectò se habet) si inquam diabolus neque ditare pot, neque thesauros abditos, neque hominū gratiā, neque voluptatū fructum, neque scien-

scientiā p̄stare, sed vltionē solū inimicorum, nec tñ omnium, efficere: q̄ malū, obsecro, grauius dici pot q̄ pro tantilla remuneratiōe in hac vita incerta hominem sese mancipare Satanae, & damnationē æternā in vita altera cōparare. Anteq̄ finem huius capitis facio, recentē historiā & memorabilē hoc loco placet apponere. Fuit Blesis insignis Magus natione Allobrox, mense Ianuar. ann. 1577. qui nomen Comitis sibi arrogabat, licet neque seruū neque ancillam haberet comitē. Hic libellum supplicem (qui in priuatū consilium relatus est) exhibuit Regi, promittens se effecturum ut terra fructus ceteros ederet (cum tñ optimus ager Gallia non plus duodenis afferat) oblitis seminib. oleo q̄ erat demonstraturus, hac lege ut Rex ipsi decimam traderet, alteram sibi haberet, quæ domanio Regis (ut vocant) ita accenseretur ut nunquam alienari posset. Idem se Arithmeticā perbreui spatio docturū pollicebat. Ego tum illic conuentib. maximis interfui. Postulatū in priuato cōsilio acceptū ad Curias cū literis publicis fuit transmissum, ut res promulgaretur atq; in acta referret. Exemplum Laudunum attuli, & exhibui multis. Curia Parisiensis non maioris q̄ ceteræ Curie rem totā æstimauit. At potius, iudicio meo, fuit cōprehendendus Magus, & de eo ex iure cognoscendū: fuit em̄ reuera Magus, ut Phisezius cōsilij Regij Secretari⁹ vnus ex delegatis aperuit, quē ille rationē cognoscendi chartas lusorias etiā non visas docere voluerat: nā rogatus parietē versus obuerteat se nebulo, & cū diabolo

diabolo musitabat vt chartarum puncta exponeret. Non est autem omittendum istud, Satanam sua compendia quæsiuisse ex fertilitate & abundantia quæ anno M. D. LXXVIII. obtigit (nā ex toto decennio vberior annus non existit) vt fidē in Deum fertilitatis & sterilitatis autorem hominibus adimeret. Quo argumento etiam adducor vt credam diabolos ex prauis procellis & sterilitate posse iisdem artibus persuadere Magis, procellas famemq; per ipsos aduocari. Quapropter inquit Ouidius,

*Carmina læsa Ceres sterilem vanescit in herbam.
Illicibus glandes, cantatq; vitibus vna
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.*

Dixerit quispiam, at forēt diuites qui ludo primæ & fluxus (vt vocant) ludunt, si ea quæ in chartis lusorijs latent peruiderent. Respondeo, quicumque scripserunt & quæstionem de Magis habuerunt, hoc indubitatum esse axioma tradunt, non posse Magos augeri vnico aureo ex artibus & agyrmatibus omnib. quæ à Satana didicerunt: imò plerumque ex confessione ipsorum compertum esse in crumena gramen, cum plenam auri & argenti manū à Satana accepti eò intulisset. Risum quidem Magi, nec omnes tamen, commouent & spectatores efficiūt attonitos: vt Trifalcanus ille Magus de Curione quodam presentibus parochis dixit, Videte istum hypocritam, qui fingens se breuiarum ferre fert chartas lusorias. Tum Curio
volens

volens ostendere vt ferret breuiarium, visus est sibi habere chartas lusorias, & quicumque aderant chartas sibi videre visi sunt, adeò vt Curio breuiarium suum abiecerit & pudibundus abiuerit. Superuenientes verò paulo post alij breuiarium collegerunt nudatum illa chartarum similitudine: qua ex re fuit manifestum multis in rebus Satanam illudere, nec tamen singulorum oculos præstringere. Nam qui priori actioni non interfuerant cum præstigias Magus adstantium oculis offudisset, merum videbant breuiarium, cum alij contrā speciem chartarum cernerent: quemadmodum etiam accidit vt viro bono timenti Dei & fidem in eum habenti Magus non possit fraudē in discernendis punctis facere, aut præsentem illudere. Postremò autem vt ostendamus quem exitum sperare Magi teneantur, exitum solum Magorū qui vnquam existerūt principum oportet obseruari: vt Simonis Magi, quem elatum in aere præcipitauit Satanas, Neronis & Maxentij, qui duo summi Magi inter Cæsares ille damnatus interfecit, hic demersit sese: Iezabel Regina insignis Maga à canibus vorata est, Methotis maximus sui temporis Magus in Nouergia disceptus à populo, vt scribit Olaus: Matisconensis Comes à Satana spectante populo exportatus, Raziorum Baro crematus, vt alij quoque innumeri viui perierunt igne. Ex his itaq; statuit Satanam per se nihil magnum præstare, permittente verò Domino nocere, offendere, cedere, & homines ac pecudes ene-

care posse: denique solam vindictam, idq; in certis homines, penes ipsum esse: quemadmodum suprà de Pragmatico quodam (vt vocant) annotauimus, cuius vestigijs diabolus insistebat & ab omni quiete animum auertebar: eum disertè apud me fuisse confessum, neque scientiam rei vllius sibi à diabolo datam, neque aurei vnus accessionem factam, sed animum solùm ad vltionem inflammatum. Iam verò dicamus possint ne Magi omnibus promiscuè, & his amplius quàm alijs asferre damnum: nam hoc argumentum, sententia mea, non dū fuit satis illustratū ad iustā ipsius intelligētiā.

An his plus quàm illis Magi nocere possint. Cap. IIII.

MVLtas quidem Theologi quæstiones neciūt, sed tres ante alias extāt in Magorū causa: Prima, cur sua arte ditari non possint Magi: Secūda, cur Principes Magis q̄s habent comites non vtantur ad cædendos & fundēdos hostes: Tertia, cur iis nocere nequeant qui ipsos persequuntur. Primam proximè precedente capite exposuimus. Secundam quod attinet, Theologi dicunt Angelos quos Deus elegit ad regum regnorumq; conseruationem conatus maleficorum abrumpere, & victorias per Deum esse, qui magnus Deus Sebaoth vel exercituum appellatur, non ob eam potestatem solū qua in altra & cœlestes Angelos vtiť (hos enim

enim Scriptura vocat exercitus) sed etiam in Principum copias. Imò tantum abest vt Principes opera Magorum abutentes superiores hostibus esse possint, vt illud veteres contrā pro indubitato annotauerint, Ex duobus Principibus inter se dimicantibus eū cadere qui Magos adhibet, & qui diabolum de sua suorumq; dignitate consulit, eū cum suis periturum miserè, videt enim Deus & vindicaturus est. Neq; dicendum vt ille interpres Psalmi primi,

Cumq; viri nunquam Domino sit cura scelesti,
sed ita potius sententia mea,

Cumq; viro nunquam Domino sit cura scelesto,

Impia mens, gressusq; atq; improba facta peribunt.

Cui translationi optimè cum Psalmo xxxiiij. conuenit, vbi ait Psaltes,

Clara Deus semper defigit lumina cælo

In scelus, vt nomen tollat ab orbemali.

Sexcenta quidē possemus exempla adducere, sed duo in præsentia tria ve suffecerint. A Cn. Pōpeio magno stabant Romanum imperium, Principes & Reges quicq; potētissimi cum legionib. triginta aduersus Cæsarianas legiones quinq; aut sex, eò angustia adductas vt interirent fame, & mari infesto atq; oppidis circumclusæ essent quando præliū confertū est: verū tamen placuit Pompeio antè accersi Magos, & Arcas illa Erietho peritissima illius ætatis Saga (vt apud Lucanum legimus) ad ipsum adducta est. Funestum verò illius qui statim obuēnit exitum nemo nescit, cum idem semper

viCTOR in Europa, Asia, Africa, & in mari præcipue
mediterraneo prius exstitisset. Ariouistus impera-
tor Theutonum (quorum copiae ex quadringenti-
tis ferme hominum millibus erant constitutæ, Sa-
gas Germaniæ consuluit (nam eis semper Germa-
nia abūdauit) & à Cæsare funditus euersus est qui
ridebat Sagas. Neronem, Domitianum taceo, &
alios innumeros, quib. hanc ob causam exitus ob-
uenit infelicissimus. Nequeo amplissimum seculi
nostri principem silentio inuoluere, qui cum expe-
titiuisset modis illicitis videre castra hostium, exi-
tumq; prælij ex Mago cognoscere, anceps à Sata-
na oraculū reportauit, quo fretus miserè fusus est.
Acerto etiam homine didici, cum paruulus eiusdē
puer decūberet grauissimè, Magum de morbi euē-
tu consultum esse: qui respōdit magistros peritio-
res è Germania accersendos esse vt euētus cogno-
scatur: nam inter diabolos & Magos alios alijs a-
ptiores ad eā rem esse: paulo pōst aduentasse Ma-
gos, sed utcunq; spem boni facerēt puerū tñ obij-
se. Omnes deniq; qui Magis vsi sunt, nō eo minus
calamitosè periuerūt. Quod si magis eorumq; do-
mino facultas esset omnib. nocendi promiscuè, lu-
dibūdi profectò Reges aut cereis imaginib. aut sa-
gittis in aera missis, aut simplice verbo, aut vento
gladijs sui hostes cōficerent. Cōtrā verò oēs docti
totius vetustatis experiētia vno ore tradūt nō esse
penes Principē, licet ex toto terrarū orbe Magos
adhibuerit, vt pñcipes externos aut hostes suos, si-
ue bonos siue malos, sic afficiat morte. Amplius di-
cam,

cam, hominib. ipsos persequentib. nocere non pos-
sunt Magi. Ita Sprangerus & Niderus, qui Sagas
innumeras iusserūt cōcremari, testant vno consen-
su Sagas nocere non posse iudicib. vel improbis si-
mis: & interrogatas de hac re dixisse omnia quidē
à se fuisse tentata vt ludicib. afferrent mortē, sed ni-
hil effecisse. Sunt apud me quæstiones propositæ
Ioannæ Heruilleriæ, vt qui iudicio illius interfui:
quarū vi. cap. fatei illa ex quo tēpore venit in ma-
nus iudicū nihil in ipsam diabolū potuisse, neq; ad
liberandū ipsam è vinculis, neq; ad vitam ipsius cō-
seruandam. Sprangerus tñ & Dangus scribūt dia-
bolum in colloquio & cōmunicatione cum Ma-
gis pergere, & consiliū dare vt obmutescant co-
rā iudice, adeoq; manus & pedes numellis exime-
re. Quod de Apollonio Tyanæo legeram apud
Philostratū principe Magorū sua ætate habito, eū
Romæ in carcere spectantibus alijs captiuis cip-
pum artubus exuisse, ac propterea mandasse Do-
mitianū Cæsarem vt omni ex parte raderetur (vt
hodie facit Germania) & in iudicium adduceretur
nudus: Sed non poteram satis videre qui Magum
diabolus cippo exuere posset, nec carcere posset
eximere, nisi D. Ioannes Martinus vices Præfe-
cti Laodunensis agens confirmasset, dum quæ-
stio de Saga S. Probæ (quæ viua ex iudicio illius
concremata est) haberetur, quærenti sibi cur non
euaderet, respondisse illam se è cippo quidem, at
non è carcere exire posse: eodēque tempore, eū
aliorum ipse respiceret, ipsam sibi manicas exuisse,
L iij

August. li.
10. de ciuit.
Dei. Thom.
in secūda se-
cūda. q. 95.
art. 5. & tit.
de mira.

quod nulla ars humana potuisset. Quapropter Dauæus scribit in dialogo Sagam in vinculis retinui non oportere solam, ne cum diabolo cōmunicet, aut silentij fascino accipiat à Satana, quo fascino permulti Magi homicidiorū aliorumq; criminum accusati ne quid faterentur abusi sunt. Execrandi huius fascino exemplum legi excusum typis cum priuilegio: sed hoc loco non placet apponere, ne cui occasio præberi vel minima videatur hoc argumento nostro abutendi. Mirabilius verò illud, non posse Magos, quocunq; tandem dolore opprimantur, lachrymam vnicam oculis emittere: quo signo Germani ludices, velut præsumptione certissima, mulierem Sagam esse arguunt. Nā procliuēs ad lachrymādum esse mulieres nemo nescit: verumtamen Sagas cōpertum est nunquā lachrymari, vtcunq; oculos sputis conentur madefacere. Ante omnia verò mirabile est qd Sprägerus Quæstor annotauit, Sagā, licet captiua, ludicis animū ad misericordiā posse inflectere si prior oculos potuerit in ludicē defigere. Idemq; autor est nihil ratopere Sagas, de quib. ipse cognoscebat, à custodibus in carcere flagitasse, qd vt suos iudices ante cōgressum videre possent: itaq; omneis iudices qui priores visi à Sagis fuerant, quamuis iam antè plurimas longè minorum criminum affines condemnauissent, tum repentē à condemnatione earum abhorruisse. Constantissimus autem est consensus omnium, Magos administris iuris nocere non posse: quamquam lictores multi ponē adorsū attollunt

tollunt è terra Sagas, alij verò intrepide ad intimas vsq; ipsarum specus persequunt. Arcanum Dei mirabile, & à iudicib. optimè recolendum ipsos non aduersus humanas potestates solum, sed etiam cōtra spiritū malignorum vires à Deo protegi. Ac propterea in Lege dicit, Cum iudicabitis ne metutis ab ullo: nā iudiciū est Dei: & Iosaphat Rex Iudæ cōmendans ludicib. officium suū, videte, ait, ^{Deut. 1.} quid sitis facturi, & mementote à vobis exerceri iudiciū Dei. Et in Orientis partib. actores sine viatorum opera prehendentes oram vestimenti eorum quibuscum iure experturi sunt, dicere solent, adeamus iustitiam Dei. Hebræi veteres affirmabant Angelos Dei interesse iudicijs, & Franciscus Aluarezius scribit ludices in Æthiopia infidētes subsellijs relinquere vacuas in editiore loco cathedras 11. & dicere has sedes Angelorū esse. Dixerit fortasse quispiā, captiuas Sagas in ecstasi rapi (vt antè ostēdimus) exortesq; sensus fieri posse: ego verò nō posse cōfirmo, cū supplicium non possint effugere. Exēplum vnū adhibebo: Fuit Cazereis ad Tholosam Saga, quæ benedicto pane altari oblato ad submergendū se abiit: cumq; retracta esset, benedictū panē fassa est se veneno infecisse: canibus proijcit panis, moriuntur illi. Hæc in vinculis ecstasi horas amplius sex passa est omnis sensus expers, deinde exurgens clamauit se valde defessam esse, & nuntios à multis locis retulit cum certis indicijs. Cum autē damnata illa propè esset vt iudicatum fieret, diabolus aduocauit dicens
eum

eum spondisse tam vehemētes futuros imbres
ut non esset ignem expertura: sed ea nihilo magis
defensa est ab ignis violentia. Itaq; non est cur me-
tuant iudices à conficiendis liberè sagarum iudi-
cijs: prout sunt qui fugiunt trepidi, & Magos non
audent in os respicere. Quamquam ne decimam
quidem eorum quos vellent morte afficiunt Ma-
gi: ut Niderus scribit Magū quemdā in confessio-
nibus dixisse, rogatum quidem se fuisse ut inimicū
occideret, sed omnib. diabolicis facultatibus con-
sumptis Satanam dixisse homini isti noceri non
posse. Videmus itaq; ne improbos quidem à Ma-
gis offendi posse, nisi Deus permiserit: ecquī igitur
ei nocere possint.

²Psal. 91.

*Qui sedet in latebris & celsi numinis umbræ
Arx & persugium, statuit mens conscia recti,
Et spes certa Deus: hoc vno freta quiescit, &c.
Nil metues vnquam, terrores nocturnentes
Ut frendant, stridant volitantes luce sagittæ,
Lethiferum tenebris ut pestis virus oberret,
Ut clara de luce lues mortalia tundat
Corpora, mille ruant dextris & mille sinistris
Tela, nec attingent vnquam minitantiā mortem, &c.
Cum tibi persugium Deus est tectumq; receptus,
Non te mica mali attinget, non vulnera tectum:
Angelicæ etenim præcepit stare cohortes,
Sollicitaq; vix te semper mente tueri.*

Hebræorum Theologus Salomo, pro his vocib.
pestis virus & lues, voces ארס & ארר interpretans, voce
Deber

Deber tradit significari dæmonem qui offendit no-
ctu: eum verò qui interdū potest offendere, Cheteb.
Verumtamen dies & noctes speculatur Satanas,
æquè interdū ac noctu offendit: licet eum Vete-
res omnes consentiant plus de nocte posse: quē-
admodum in Ægypto primogenita hominum pe-
cudumq; noctu ē medio sustulit. Hoc innuit Psal-
mus ciiii. cum leo & agrestes feræ dicuntur no-
cte ad prædā ex antris procedere, & die illucescen-
te latebras repetere: & Zoroastes prouerbio suo,
Ne exito cum præterit carnifex. Non quòd ab af-
fligendis electis suis abstineat Deus, affligit enim
sæpenumero: sed hoc fructuosum est ipsis, v-
tile & honorificum, prout de lobo diximus, nec
vnquam fidem in se habentes deserit: quemadmo-
dum dicebat lob, ut morte me afficiat Deus, sem-
per tamen sperabo in ipso: & Salomo in libro
Sapientiæ agens de improbis qui occidūt bonos
ut videāt sit ne eos seruaturus Deus, iustos ait pau-
culo dolore ex hoc mundo liberatos vita æterna
perfrui. Hec annotare visum est, qā Moyses May-
monis² afflictionem nisi ex peccato negata acide-
re, pœnamq; nisi ex culpa: quam sententiam Bal-
dad & Eliphaz in libro lobi defenderūt, Deus im-
probauit iudicio & facto (qui lobum illum quem
virum rectum & integrum esse predicauerat, affe-
cit malis) & ipse Eliphaz in libro lobi damnauit:
qd probè intelligi omnino necesse est. Sunt qui-
dem raræ afflictiones iustorum: nam quotusquisq;
est lobo similis? quis iustus possit appellari: atq;
M

²lib. 3. mor.
re neboim.

Lib. Pirke
aboth.

hæ afflictiones amoris virgæ appellant. Nam et si docet Ambrosius Deum peccata in hoc mûdo im-
punita nō planè relinquere, ne quis aut Deum nō
esse aut fauere improbis putauerit, neq; omnium
pœnas exigere, ne quis post hanc vitam non cre-
dat esse alteram: hæc tamen ratio Hebræis " non sa-
tisfacit, qui axioma istud certissimum & indubi-
tatum esse volunt, afflictionum quæ bonis accidūt
vsum esse, vt probetur ipsorum constantia, felici-
tasq; gemenet & benedictio, aut etiā vt in hoc mû-
do purgentur ab ijs peccatis quæ vel sanctissimus
quisque solet cōmittere, vt post hanc vitā felicitate
perfecta frui possint: quod aut voluptates impro-
bis & diuitias interdū largit Deus, id boni præmiū
esse quod in hac vita fecerint (nemo enim est tā im-
probus quin Deus perficiat ex ipso gloriā suā, &
ipse aliquid faciat boni) vt post hanc vitā luāt pœ-
nas meritas: atq; eo pacto & offēsa puniant, & be-
nefacta recipiant mercedē iustā: hoc illud amplis-
simum sacræ Scripturæ documentū esse, cum di-
citur Deus iustitiā, iudiciū, & misericordiam exer-
cere: iustitiā, cū verā mercedē tribuit bonis operi-
bus: iudiciū, cū discernit pœnā ex iusto maleficij
merito: & misericordiā, cū præmiū virtutē maius
aut pœnā minorē peccato infert. Bonorū igit affli-
ctionem ipsis in bonū permagnum cedere certo
certius esse statuimus, improborum verò præmia
in ruinam grauissimā: quod Stoici vno verbo
dixerūt, nihil boni posse improbis accidere, nihil
mali bonis. Interdū em̄ ad honores im̄ probus collit-
tur ad

tur ad eum duntaxat finem, vt gloriæ Dei (quod
ait Salomo) in die vindictæ seruiat. Nunc postq;
de modis licitis ad præuertenda & impedienda ma-
leficia Magorum diximus, agendum videamus de
modis illicitis, qui anticipandis maleficijs, aut si il-
lata fuerint amolendis adhibentur.

*De modis illicitis, qui ad præuertenda ma-
leficia adhibentur, morbosque & fa-
scinationes auertendas.*

CAP. V.

HÆC quæstio difficillima est omnium quæ in
hanc causam afferri possunt, de qua nondum
inter Theologos, Canonistas, & Iurisperitos
conuenit. Horum enim est sententia, licere male-
ficia superstitionis modis depellere: sic Canoni-
stæ sentiunt¹, nominatim verò Hostiensis, Pa-
normitanus, Goffredus Humbertinus, & alij non
nulli etiam Theologi, vt Scotus subtilis Theolo-
gus libro quarto distinctione tricesima quarta su-
perstitionis esse dicens si quis statuat non esse ma-
leficiū superstitione depellendum. Ceteri verò
Theologi ac pitissimi, ad idololatriā & apostasiā
tradūt pertinere, si q; diabolorū & Magorū vtrūq;
pe ad impediēda depellēdaue maleficia (sic decidit
hec quæstio lib. ij. sententiā distinct. vij. sic Aqui-
nas in eandē distinctionē, sic Bonauentura, Petrus
Albertus, & Durandus) siue maleficiū per Magi
M ij

¹ l. cor. de
malefic. c.
Raymundus
de villa no-
ua scripsit
remedia cō-
tra malefi-
cia.

operam tollatur maleficio, siue is qui non est Magnus superstitiosis modis eximat à maleficio & illud in alterum transferat, siue expressè aut tacitè diabolus inuocetur: omnesq; honestam mortem anteponendam sentiunt. Atque hæc quidem sanctissima opinio est, altera damnanda & Lege Dei vetita, vt postea demonstrabimus. Itaque D. Basiliius in Psalmum XLV. eos detestatur vehementissimè qui Satanā vel Magos adeunt, & istis præstigijs valetudinis ergò abutuntur: & Chrysostomus homil. viij. in epistolam ad Colossenses, Citiùs, inquit, mors homini Christiano subeunda, quàm vita ligaturis redimenda. Sed hæc breuiùs secant Theologi quàm sit opus, iudicio meo. Nam summa tantum attingunt artium magicarum capita, cum tamen omnes viæ præcludendis malis, pesti, bello, fami, morbo, calamitatibus, siue vniuersè siue ex parte coniunctæ superstitione pro illicitis habendæ sint. Superstitionem dico, quia naturales & diuini modi quos ad præuertenda pellendaq; mala nos docuit Deus, sunt fueruntq; semper concessi atque laudabiles. Quoniam verò in lobo legimus nullam esse in terris potentiam quam formidet Satanas, supersticiosum est superliminari inuæ appendi squillam ad impediendum fascinum: sed res creatæ cum precibus sanctis adhiberi possunt, vt Deus qui solus est in mundo omnipotens exoretur: quemadmodum legimus Angelum hepate piscis & sustinentis vti, precibusq; malignum spiritum depellere qui septem illius puellæ viros quam

quàm Thobias duxit occiderat^a. Et quâuis salem^b perhorrescât diaboli velut eternitatis symbolū, & Deus salē omnib. sacrificijs imperet adhiberi^c, vt^d *Tobias. 5.* *Leuit. 1.* populum fortasse auocet ne diabolis sacrificet: quicunque tamen salem circumferunt non propterea sunt exortes insidiarum Satanæ, nisi fidem in Deū habuerint: alioqui salem ferri aut politum daetylī nudeū (quod est apud Plinium lib. xij. cap. iij.) vt sine precibus impediuntur aut abigantur maligni spiritus, illud est idololatriæ. Latini quæ ad amoliendum & præuertendum malum pertinent, amuleta vocant: quæ ad medicandum depellendumq; remedia. Verum & horum amuletorum & *probutuarius* administrum, autorem & inuentorem Satanam esse demonstramus, itémq; remediorum quibus sortes & maleficia depelluntur: veteres ac Romani ipsi puerorū collo solebāt pudendi membri speciē appēdere q̄ appellabāt fascinū, vt esset (prout aiebāt) præfiscine, & sortilegia auerteret, idq; ex electro maximè, qđ Plinius innuit lib. xxxvij. cap. iij. turpē omnino modū & diabolicum animis ad libidinem inflammandis. Cūmq; ab Hispanis Occidentales insulæ subigerent, comperitum est Pæderastiæ imaginem, Pædiconis inquam, & Cinædi, ab Insulanis suspensam collo gestari pro amuleto, turpissimō instituto. Etenim circumfluebant gentes illæ Sodomia, turpissimis & detestandis sceleribus, magicisq; artib. omnis generis: ideoq; omnes ferè sunt ab Hispano profligati. Hoc diabolicum inuentum esse nemo sanus

inficiabitur. Alia quoque amuleta exstant non æquæ turpia quidem illa, sed æquæ illicita, vt cum illicite scripturæ chartulæ gestantur *de πρὸς τὰς λαβὰς*, de quibus Augustinus libro de doctrina Christiana, Ad hoc genus, inquit, pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, siue votis siue quibusuis alijs rebus suspendendis & ligandis: quibus quando adhibetur fides, illicita est idololatria. Barbara Dorea (quæ decreto Curiae sententiam Præfati S. Christophoro ad Sanctissimum confirmante cremata fuit xix. Ianuarij M. D. L. XXVII.) fatebatur se ijs quos fascinauerat medicinā fecisse diffusa columba & egroti stomacho imposita cum his verbis, In nomine Patris, filij, & Spiritus sancti, D. S. Antonij, & D. S. Michaelis Angeli curari possis ab hoc malo, & mādauisse vt nouē dieb. missā in templo illius vici curaretur celebrari. Nemo tā catholicus est cui hæc ratio non probe summo opere. Ego verò (licet per se bona verba essent) confirmo id blasphemum esse cōtra maiestatem Dei, cum à Satana aut Mago discipulo Satanae fuerit traditum: præterea officium esse omnium vt orationes istas à Satana profectas perhorrescāt: hæc enim remedium se fatebatur à Satana didicisse, vt apparet ex questionibus illius quarum exemplum misit ad me generosus Dominus Pipemontensis. Similiter cum nuptæ annulus accipitur ad nodationem soluendam, & per eum fit illud quod horreo dicere, res illicita est: nā in hac re vir auersus à Deo auxilium esse statuit, nec dubiū est quin diabolus ad eam

eam manum porrigat. Sunt etiam qui luptias eodem ritu repetunt quo antè celebrauerant, cum aligati sunt, atq; hoc pacto exsoluuntur. In Germania quoque sunt homines qui in olla feruefaciunt lacillius vaccæ quam Saga exhausta, & certis vocibus (quas reticere placuit) enuntiatis ollam ictibus baculi feriunt, eodemq; momento dicant diabolus Sagam dorso tot ictibus. petiturum esse: & hoc illicitum. Sic enim mos consilio Satanae geritur, qui eam quæ Saga non est hac viā ad idem facinus allicit, dum rem animaduertit ad eod. mirabilem. De antidotis Apuleij ad speciem asini amittendam idem iudicium, recentes rosas, anisum, aut folia laurina ex aqua fontana comedi oportere. Sprangerus ipse in hoc errore est, hominem in bestiam transformatum, si aqua per omnia lauetur, figuram recipere. Naamanem quidem Syrum Eliscus curans septies iussit in Iordane profluente lauari: at eum non aqua purgavit, sed Dei gratia. Non dissimili remedio cogniturus Germani q̄ Saga impotentem equū & languentē effecerit, ad certas edes vsq; trahunt alterius equi viscera, in non ianua sed cella ingressi aut specu subterranea, viscera illa consumunt igne. Tum malefica quæ commisit malum, dolorem colicum in intestinis sentiens ad edes contendit rectā ubi cremantur viscera, vt prunam candentem postulet, & dolor illius desinit: Quod si non aperiantur fores, edes offunduntur tenebris, tonitru personant horrendo, ruinamque minitantur nisi qui intus sunt aperiant: quod sprangerus scribit

scribit in Germania obseruatum, & à se visum. A D. Antonio Lonanio generali Regis legato apud Ribemontēses accepi fuisse Magū qui cribro Magum alterum pronuntiatīs quibuscūq; vocibus re-
texerit. Proferebantur nomina omnium qui in su-
spicione erant, cumq; viri illius nomen cui culpa
inerat efferretur, indefinenter mouebatur cribrū,
& Magus affinis culpæ eodem aduentabat: quod
vbi compertum est, fuit damnatus Magus. At il-
lius quoq; *Κοινωνία* constitutum erat iudi-
cium. Hæc omnia ex arte sunt diabolica, vt quicū-
que isthæc viderint miracula audacius ad peruesti-
gandas omneis Magiæ artes prouehantur: nam
Magum iam nouit Satanas esse suum, venatur al-
ios. Memini aliquādo mihi narrare D. Bordinū
generalem procuratorem regis, cum totum ipsius
pecus in villa apud Meldenses moreretur, fuisse v-
xori dictum bestiam quandam occidendam esse
quam hic non placet exponere, eamq; pedibus sur-
sumuersus sub limine stabuli suspendere oportere
enunciando certas voces quas hic apponi nō est
opus: hoc facto, nullam ex pecudibus suis periuis-
se: Qua in re hoc lucri faciebat Satanas, quod sa-
crificium fiebat ad placandum ipsum detestanda
idololatria. Sprangerus ait vt Sagæ templum in-
gressæ prohibeantur egredi, moris in Germania
esse vt puerorum aliquot calcei axungia suilla obli-
nantur: hoc facto, dum in æde morantur pueri nō
posse Sagas sine illorum venia excedere: idēq;
certis verbis quæ hic reticebo scribit præstari pos-
se. Nou

se. Nōne verò, dixerit quispiam, optimum insti-
tutum est Magos, qui pœnas luunt maleficiorum,
reuelari: fateor illud quidem, etiam fures latrones-
que reuelari optimum: sed nunquam faciendum
malum (inquit Paulus) vt eueniat bonum: idēq;
in reb. magicis minimè omnium. Atqui hac in re
duplex Satang fit accessio, tum quod Sagæ ab eo-
rum locorum accessu auertunt vbi Dei verbum
audituræ essent, tum q; his technis iuuētus ad dia-
bolū de rerū occultarū veritate consulendū per-
trahit. Plurima antidota cuiusmodi sunt hæc ridi-
culæque amuleta in Plinio legimus, vt nouas nu-
ptas cum viris primū congressuras postes lupi,
no adipe solitas perungere, ne quid mali medica-
menti inferretur. Sic libro xxxvij. ca. ix. Sapphirū
albam si Lunæ nomen ac solis scribatur in ijs atq;
ita suspendantur è collo capillis cynocephali, re-
sistere veneficijs & adesse reges adituris: sed Cy-
nocephalos, qui nusquam extāt, oportet inueniri:
& cap. sequente eiusdem libri, Antipathen coctā
in lacte contra effascinationes auxiliari, sed eam
nigram nec translucentem, in quo altera fraus est
ineptissima. Antirrhinon quoque herbam^b perun-
ctos venustiores efficere, nec vllō malo medica-
mento lædi posse aut veneno qui eam in brachiali
habeat: Euplea perūctos commendatioris esse fa-
mæ: Artemisiam aduersus mala medicamēta pro-
desse: omneis fabulas certissimas. Sed non medio-
criter miratus sum qua specie Christiani Cæsares
legibus promulgauerint licere istis superstitioni-

bus tempestates & morbos propellere, cum Romanos eos capitali supplicio affecerint qui furem solum magicis artibus retexerant, dum adhuc à fide Christi alieni essent, nec fidē istis artib. haberi voluerint. Extat. Item apud Labeonē. s. si quis astrologus, de iniurijs. ff. Hoc etiā insuper addimus, nefas esse in liminibus ianuarum perquiri ad tollendum cereas imagines, semina, ossa ve quæ apposerint Magi hominib. ut putant, & pecoribus encandis (in hoc enim incumbit Satanas ut credatur has ab ipso vires indi cere atq; pulueribus) sed Deum solummodò adiri oportere, & pro certo haberi quod in Cantico Mosi dato dicitur, ab eo solo mortem & morbos immittere, neq; malum aut afflictionem ullam nisi ab ipso obtingere. Cum itaq; hoc malo Satanas abutatur & delectetur plurimū sapienter eos Sorbona damnat h. relesos qui ab istis pulueribus venire putant maleficium: & D. Hieronymus de vita S. Hilarionis agens narrat Satanam in puella demoniaca quam obsidebat loquutum esse, dicendo se non exiturum nisi lamina ærea quam amator puellæ subdiderat ianux ære ferretur: hoc noluisse Hilarionem facere, & precibus apud Deū puellam liberauisse. Alij per flammam transmittunt puerulos præservandos à malo, & traducunt igne, quam Amorrhæorum abominationem notavit Scriptura sacra: & huic per similem stolidioribus mulierculis imperant Saggæ, ut liberos inter duas cruces gestent, sic eos beatos fore: quod nos in supplicationib. vidimus.

Opor

Oportet igitur ad Deum solum cōfugere: ac propterea Sorbona definiuit hæresin esse planē, si quis maleficia maleficis depulerit: idq; in determinatione facta die xix. Septembris M. C. C. C. XCVIII. ubi non illud dicitur, non posse Satanam & admistratos ipsius maleficiū maleficio pellere, sed hoc impietatis esse si quis remedia ista quæsiuerit. Nā si corporis malum Satanas curauerit, semper animæ infligit vulnus. Exemplum producam, quod Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunensis agens mihi exposuit: non enim aliunde veritas melius cognosci potest quàm ex ludicijs in hac causa versatis & frequentibus quæstionibus habitis certissimam adeptis exercitationem. Cum igitur ille de Saga S. Probæ in iure cogniturus esset (hec autem cæmentarium tanta affecerat inualetudine ut ipsius caput inter crura ferè propenderet incuruo corpore, quod malum ipse à saga sibi suspicabatur importatū) ut consideratus iudex, sagæ reuerti iussit ipsam non alia ratione posse vitæ suæ consulere q̃ si cæmentarium sanauerit. Fasciculum itaq; à filia sua domo afferri iubet, diabolum inuocat, deiecto in terram vultu carmina quædam coram omnibus musitat, & fasciculum tradens cæmentario lauare eum in balneo præcipit & illud quod fasciculo inclusum erat in balneum indere cum his verbis, abi per diabolum, hunc ait, non alium esse reualecendi modum. His factis curatus fuit cæmentarius. Verū tamen antequàm ea inderent balneo volētes nōnulli cognoscere qd in

N ij

fasciculo esset (quod illa fieri vetuerat) tres paru-
los in eo lacertos deprehēderunt: Cemētarius ve-
rò dum in balneo esset, quasi tres grandos carpio-
nes sentiebat in eo: cum excelsisset ex eo, quamuis
peruestigarentur diligentissimè, nec carpio nec la-
certas inuentus est. Saga viua fuit concremata &
& permansit ἀμπελάτῳ. Hic verò manifesta est i-
dololatria blasphemiaq; pariter, quādo res vlla in
nomine diaboli & cum inuocatione illius perfici-
tur. Astutiores & improbiores alijs, nec ita impu-
dentes Magi, qui loquuntur sanctè & ieiunia indi-
cunt hominibus, vt nobilis ille Nortmannus fecit
anno M. D. LXXII. Aliud legimus in horto An-
tonij de Turquamedia, lib. iij. de Mago quodam,
qui homini rustico quem videbat à cane rabido
fuisse morsum dixit se esse *Saluator*, seruatore, *pe-*
ro que no perdais la vita, vt (inquit) non amittas vi-
tam: cumq; ter illius nasum ad missionem vsq; san-
guinis pupugisset, ille sanatus est. Videmus vt iste
impostor se seruatore dicat, qua blasphemia fides
in Deum non minus abominanda voce eripitur
quàm si inuocetur Satanas. Deus autem apud E-
saïam, ego sum, inquit, maximus Deus æternus im-
mittens vitam & mortem, sanitatem & morbum:
neq; alibi quàm in me vno est salus. Dum hæc à me
conscriberent, Carolus Martinus Præfectus Lao-
dunensis factus certior mulierem pauperē in val-
le (id suburbij Laodunensis nomen) fuisse à Saga
vicina fascinatam, misertusq; illius, necem intermi-
natus est Sagæ nisi morbum vicinæ adimeret.

Metuens

Metuens illa promisit se curaturam: itaq; ad pedes
cubilis venit, vultum in terram demittit, manus iū-
git, diabolum maximū magna voce appellat, sub-
inde preces renouat voces incognitas aliquot re-
petens, & frustum panis ægrotae tradit, quæ eodē
momento coepit reualescere. Hoc facto Præfectus
reuertens domum statuebat eam comprehendere,
& igni quamprimum tradere: sed illa in his parti-
bus ex eo tempore non fuit conspecta. Quo in fa-
cto illud est euident, diabolum æquē ab ægrota
atq; à saga inuocatum & adoratum esse: præstat au-
tē mori millies quàm detestandum remedium cor-
pus seruans animamq; occidens experiri. Gestum
quoq; sage vultum applicantis in terram animad-
uertimus ritum imitari prophetarum veterū, Mo-
sis, Iosue, Elie, de ira Dei sedanda laborantium. om-
nium autem sceleratissime sage & summè execra-
biles in fossulas quas fecerunt capita inferūt, vt te-
stificentur satanam à se non Deum inuocari, & cla-
ra voce aduocant satanā. Quò spectat illud Apu-
leij de Pamphila saga Larissana in horribileis suas
coniurationes incumbente, cum ait, Deuotionib.
in scrobem procuratis. Alijs neq; inuocare libet,
neq; diabolicis inuocationib. interesse, at non du-
bitant adire Magos vt valetudinem cōsequantur.
Exemplum recens producemus, acceptum à Præ-
fide Vitriaci Franci honorato viro, qui ad con-
uentus maximos Blesis fuerat allegatus anno mil-
lesimo quingētesimo septuagesimo septimo. Cum
indigeremus opera illius vt alijs alios in communi

N. iij

onere iutaremus, institi acerrimè ne ante loco ex-
cederet quàm Ordines dimissi essent: respondit
ibi amicum esse quemdam qui ad mortem decum-
beret, ab eo se accersi & hæredem institutum esse:
hunc inde ab annis quinque aut sex ægrotum fuisse
& membris factum: ideoq; parentem admonitum
in Flandria esse hominem à quo filius curari possit
eò statim abiuisse: Magum parenti morbum filii
quem nunquam viderat explicasse, & in Lusitaniā
vsq; ad Magum alterum (cuius indicauit nomen)
in comitatu regio versantem ablegasse: Hoc feren-
tem æquo animo patrem in Lusitaniā abiuisse,
vbi Magus parēti, antequam solum hisceret, Ami-
ce, inquit, filius tuus breui sanabit, abi in Galliam,
inuenies Nouiodunum versus ad vigesimum mil-
liare à domo tua quemdam M. Benedictum (sunt
autem multi hoc nomine) hic filium tuum curatu-
rus est: Miratum itaq; parentem peregrinationem
tantam susceptam esse vt peruestigaret procul qd
propè aderat, sumpsisse animum, & ad M. Benedi-
ctum iuisse: hunc autem parenti dixisse, plurimum
laboris consumpsisti in Flandriā Lusitaniā
quæ proficiscens vt restituatur filius tuus, abi, iu-
be ipsum venire ad me, ego is sum qui curabo
eum: ad hæc parentem respondisse iam ex an-
nis amplius quinque cum lecto non exiuisse, ac
ne tantillum quidem mouendi facultatem inesse
ei: tandem verò maxima molestia ægrotum eò fu-
isse perductum, & ex parte quidem fuisse suble-
uatum, verumtamen non diu benehabuisse.

Non

Non debet autem videri mirum si aliquando
imperiti remedia hæc conquirunt, cum publicè
permessa sint certarum legum specie & depraua-
tis Canonistarum opinionibus, quæ ex diamet-
tro cum lege Dei, sed non nouo instituto, pu-
gnant. Etenim apud suidam legimus inde à
Minois temporibus homines existisse qui ver-
bis & sacrificijs curabant morbos, & apud Ho-
merum à profluuiis sanguinis Autolycum liberari
verbis. scribit etiam Hippocrates libro de mor-
bo sacro, multos fuisse planos qui se polliceban-
tur comitalem morbum curaturos potestate (vt
inquebant) dæmonum, infodiendo humi sor-
tem expiationis aut in mare immittendo, ho-
rum plerosque nebulones esse: tandem itaque
hæc verba subiicit, sed Deus, qui sceleratissi-
ma quæque purgat, nostra est liberatio. Ethni-
ci huius hominis (vt appellamus) verba pla-
cuit apponere, vt nos doceat quantopere tenea-
mur hæc impietatis genera perhorrescere. Eodem
argumento Iacob Sprangerus Magorum Quæsi-
tor scribit Episcopū à se in Germania visum qd ad-
uersa vtens valetudine ex saga vetula cognouit se
ex maleficio ægrotare, nec aliam valetudinis re-
cuperandæ viam esse quàm vt eadem saga forti-
legio pereat quæ sortem in ipsum coniecerat.
Miratum Episcopum celeribus equis misisse Ro-
mam ad Nicolaum V. Papam vt veniam indulge-
ret huius curationis adhibendæ: Papā qui Episco-
pum deamabat vnice, indulgisse hæc clausula di-
spensa

spensationi adiecta, *ut ex duobus malis fugiatur maius*: Sagam diplomate allato dixisse, cum Papæ & Episcopo placeat se illud effectuam: Sic media nocte restitutum fuisse Episcopum, Sagam verò quæ eū fascinauerat in morbum ex quo obiit incidisse. Sic à Satana videmus procuratū vt Papa, Episcopus, & Saga in eodem facto homicidæ essent, quibus simul persuasit vt sibi seruirent & obsequerentur mandatis suis. Interea verò Saga illa quæ vita defuncta est nunquam voluit resipiscere, sed ad recuperandam valetudinē se indefinenter Satanæ commendauit. Hic verò horrendum videre est & inuitabile iudicium Dei inimicos suos (quod ait in Jeremia) per inimicos vlscientis: Magi enim plerumque retegunt maleficia, & alij necem alijs inferunt: quandoquidem non curat Satanas quo pacto efficiat consilia sua, modò genus humanum perdat, conficiēs corpus, animamue, aut vtrumque simul. Huius rei exemplum accidit in Pictonū agro anno M. D. LXXI. Carolus I. X. Rex à prandio Triscalanum (cui veniam indulserat vt affines criminis deferret) ad se adduci iussit. Hic apud regem & frequentem procerum coronam confessus est modum quo exportantur Magi, saltationes, sacrificia Satanæ oblata, nefarios concubitus cum diaboli virilem & muliebrem formam habentibus: addebat à singulis pulueres acceptos esse quibus homines, pecora, fructusque enecarent. Hæc illius dicta singulis mirantibus Gaspar Collignius Gallie Amiralus (nam hic fortè intererat) dixit adolescentem

lescentem in Pictonum agro ante aliquot menses fuisse comprehensum, de nobilibus duobus enectis accusatum: hūc fuisse confessum vt seruis eorum fuerit, eosque viderit pulueribus in domos segetesque iniectis dicentes hæc verba, Maledictio in istos fructus, in domum, in regionem istam: se itaque hos pulueres nactum cepisse & in cubile inieciisse vbi duo illi nobiles recumbebant, sic vtrumque mortuum in cubili fuisse compertum, sed tumentes & atros valde. Puerum ludices absoluerunt. Tum audiens Triscalanus istud permulta etiam narrauit eiusmodi. Credibile est autē si Rex (cuius alioqui corpus optima fuit compage & constitutione) hunc Magorum principem & alios a seclas iussisset concremari, Deum pro istis iudicijs fuisse ipsi diuturniorem vitam & beatiorē concessurum. Nam Dei verbum sibi semper constat, qui virum morte dignum absoluerit, hunc in se ipsum meritam illius pœnam refundere: vt Propheta regi Achabo dixit ipsum, quia gratiam viro morte digno fecerat, moriturum. Id verò inauditum est ab omni seculo, Magis gratiam indulgeri. Factum quidem dicetur istud, vt ab illo indicarentur conscij: sed omnes nihilominus effugerunt. Verum vt eò vnde discesserat reuertat oratio, Spranger (qui Sagas innumeras adiudicauit morti, earumque secreta peruidit) maleficiorum scribit alia esse incurabilia, alia curari nō aliter posse quam si in alterum fors transmittatur: alios curare in eū reiecta sorte qui prior iniecerit, alios ab vnico sa-

nare morbo, alios à plurib. alios nō curare nisi ad
miliaria 2. in ambitū dom⁹ suę, idēq. hoīes certos, a-
lios nuncq. fortē nisi ex illi⁹ cōfessū q. imisit eximere.
Ipsi aut ex Magis sciscitāti causam respōdisse pra-
tione cōtractus cū Satana in iū cōventionūq. ab ijs
expressarū q. sese mancipant fieri omnia. Atq. hoc in
Germania tā fuit frequēs illius tēpore (vt omnib.
seculis fuerat) vt idē scribat dñm vici Richtig haf-
fen in Constātiensi agro canonē ab ijs exegisse qui
effascinatiōis causa Sagā vici sui accedebāt: sic cō-
ueniebat optimē & reciproca erat obligatio inter
dñm illius vici & satanā imperiū aut vulgus delu-
debat à diabolo, cū loco dei quē (vt magnus ille B-
has siebat Regi Ochozię) debuerāt accedere, ad-
rēt diabolu cōsulturi. Idē autor est multos nobiles
viros nundinationē istā in Germania factitasse, cu-
ius tñ reos fuisse Magos nō existimo. Cōstat apud
oēs Rupellæ hominē lethali vulnere affectū, de cu-
ius salute Chirurghi oēs desperabāt, Magi cuiusdā
opera sic fuisse institutū vt incederet & dieb. aliq. se
loqueret: nēpe gestabat illū Satanas ac nō alius, vt
Magis suis autoritatē cōpararet. Illud verō in pri-
mis admirandū q. scribit Petrus Mamorinus, ossa
eq. fracta impedimēto esse ne tollāt sortes, nec ma-
gnam habet veritatis speciē: nec illud similiter q.
ait Albert. magnus lib. de animal. esse volucres ad
effascinandū viles: qua ratiōe homines ad Edmi-
corū auguria faciliē reuocarēt. Sed hoc totū nō sū
esse cōfirmo, atq. hoc pacto ad idololatriā & cultū
lapidū hoīes adduci. Certissimū n. est sermo Dei
dicen-

dicētis nō esse pōtēstatē in terra q. virib. Satang po-
ssit obliuiscere, vt est in Iob⁹: q. sermone Deus pro-
pterea vtiē vt ad ipsū solū ac nō aliū recurrat, vt q.
res create & remedia ab ipso iussu in bonis reb.
adiūctis precib. (vt fecit Tobias) ac nō aliter occu-
pēt. Amplius dicit Aquinas, oīa remedia & mētib.
dantur medicinas q. verisimili ratiōe malū curare,
depellere aut impedire nō possunt, pallicitis habē-
das esse: & August. lib. 3. de ciuit. Dei contra Por-
phy. & Iamblich. differēs (q. celestes virtutes reb.
elementarib. conabāt attrahere) oīa remedia amule-
taq. aduersus diabolū phibet pter orationē & pce-
nit. & modicā mēta q. libet in verbis, character, liga-
turis, aliisq. reb. vanis posita Satang retia cōfirmat
esse. Eadē q. p. sententiā textus ipse canon. ostēdit, ne
qs. d. cori opiniōe aut Hostiēsis fallat, cū ait, Vana
vanis cōtundere licet, aut ipsius glossæ vana inter-
pretātis ea q. nō fuerint illicita id. n. fieri nuncq. po-
test. Dānandus est itaq. velut impietatis plenus, su-
perstitiosus ille Ethnicorū ritus, cū spūs abigerent
certo legumine (q. indicare nō placet) in os indito
& retrorsum iacto, nudis pedib. certa q. precū for-
mula nouies repetita sic. n. adorāt oīno Sūtanas,
ne qd. importet mali. Id. prisci latini mēse Maio p-
triduū faciebant placandis (vt aiebant) Lemuri-
bus sue Remuribus: quam institutionem a eadē
Remi dicebant ortam, quōd spīritus eo mortuo
in colas loci infestaret. Hęc aut vana esse atq. illicita
demonstrāt tū ea q. antē diximus, tum seuerum
illud interdictū legis, ne per ignē liberi traducant.

Moses Maymonis, Hebræorum Theologorū habitus præstantissimus, Amorrhæos scribit inter alia solitos per flāmam recētes ex vtero fœtus trāsmittere⁴, & credidisse liberos à calamitatib. plurimis vindicari: eandemq̃ superstitionem nutrices adhuc obseruantes à se in Ægypto visas. Quod si ab hac superstitione tātopere abhorret Dominus, quanta detestatione putandum est ipsum ea carmina & remedia prosequi quæ aduersus maleficia adhibentur. De hoc argumento potest Mosē Maymonis lector consulere, qui plurimas superstitiones describit ab Amorrhæis frequentatas vt ex veteribus libris didicerat; quæ superstitiones in lege Dei nec reticentur planē, nec minutatim explicantur, ne id doceri videretur quod sepeliri opus est obliuione sempiterna. Veruntamen exēpla quædam afferemus, vt neq; improbi occasionem habeant, neq; iudices seiplos excusandi ignorantiæ nomine. Fertur hæc superstitio & videtur passim, q̃ pueri imponuntur vrsis vt aduersus pauores confirmantur, q̃ arborib. alligatur stramen vt feruantur fructus, prout fit in Valesiorū agro: hæc perniciosæ superstitiones sunt, quib. semp̃ inest auersio à Creatore, & in res creatas fides. Quāobrē Mahomed Aben Thaulon Sāgiach Ægypti nup̃ cremari iussit crocodilū plūbeū porte cuiusdā ædis in Ægypto subditū, q̃a se hoc pacti incolæ à crocodillis tutos esse cogitabāt. Hæc de illicitis modis p̃ q̃s sortileg. occurrūt. Nūc etiā videam⁹ an aliqs extet modus malignos spirit⁹ ab hoīnib. obsessis depellēdi.

⁴ 2. Reg. 21.
2. 2. Pa-
ra. 28. 2. 33.
lib. 3. Moyse
neboim.

De ijs qui obsidentur & vim patiuntur à malignis spiritibus, & an sit modus spiritus istos depellendi. Cap. VI.

Diximus de ijs qui volūtariē tacitis aut expressis conuentionibus cum spiritib. malignis cōmunicatiōem dicamus de obsessis hominibus qui vim ab eis patiuntur, & an sit vllus eos depellendi modus. Hic verò non disputo an sint homines q̃s maligni spiritus obsideant, quibus plenæ sunt diuinæ atq; humanæ historiæ, & Euangeliorum maxime. Sic in Actis Apostolorum capite xvi. ancilla fuisse legitur adolescentula spiritum in se habens quem Scriptura vocat *tyrannellon*, res occultas euētaq; prædicentem multis, denaq; mendaciā verò vni dicto connectentem (prout salutis viam à S. Petro & Paulo dixit prædicari) quæ ita lucro nō mediocri augebat herum, diabolus verò homines ita perducebat vt se autorem mendaciū de veritate cōfulerent. Monasterij in Vvestphalia narrat Sleidanus, cum Anabaptistæ rerum potirentur, lege de communionē bonorum promulgata, necessitatem singulis fuisse impositam vt conferrentur in commune bona: cumq; numos suos dissimularent & celarent multi, puellas duas exstitisse quæ reuelabant omnia. Certissimū aut̃ eorum quos diabolus obsidet argumentū est, q̃ varijs linguis loquuntur quas nunquam didicerint. Huius generis sunt pauci in Gallia, vident̃ tamen. Fuit ante annū puer

nomine Samuel annos duodecim natus in pago
Vuantelei ad Laodunum, filius nobilis viri Lan-
darum domini, qui post mensem à matris obitu oc-
cupatus à spiritu, infestatus plurimum, colaphis ex-
celsus est: etiam in corpus illius ingrediebatur spi-
ritus, & si quis puerum volebat subducere, ille re-
trahebat violentia. Eum exorcizari pater noluit re-
ligionis quam profiteretur nomine: an fuerit ab eo
tempore liberatus nescio. Annus quoque duodeci-
mus vel decimus tertius agitur ex quo Veruinen-
sis scemina à maligno spiritu possessa hic Laoduni
exorcizata est, quam historiam quia excusis com-
pluribus libris fuit exposita præteribo. Iis abun-
dant Italia atque Hispania, quos numellis opus est
constringi: atque hi Græcè, Latinè, & linguis alijs
quas non didicerunt vnquam, non erunt loqui, ac
potius spiritus in ipsis loquitur: nam si quando Ver-
uinenſis illa linguam valde pruderet, spiritus di-
ferte loquebatur. Mulierem dæmoniacam Melanchthon
scribit à se in Saxonia visam, nesciente legere aut scribe-
re, qui Græcè tamen & Latinè loquebatur, & sequi illud Sa-
xonie bellum prædixit his verbis, *ἔσται ἀνάγειν τὴν πόλιν*.
ὁρμὴν ἐκ τοῦ λαοῦ τέρει. Narrat Fernellius in lib. de abdi-
tis rerum causis se puerum vidisse dæmoniacum loquentem
Græcè, cum tamen literas nesciret. Hippocrates libro de
morbo sacro comitialē morbum putauit esse: di scri-
men verò posteri optimè annotauerunt etiam in Græ-
cia, cum obsessi audirent varias linguas & diuer-
sas nationes proloqui, quod in comitialibus non potest per-
cipi. Signa enim atque symptomata videntur differre
& Ma

& Magi ipsi, cum periculum facturi sunt, in aurem ho-
minis affecti dicunt, Exi dæmon, quia Ephimolei
tibi præcipiunt: statim dæmoniacus ruit in terram
quasi *ἀφ' ἐπιθυμίας*, deinde post tempus aliquod resur-
gens nuntios veros & ignotos à longinquo affert,
atque hoc factum à dæmone liberauit: in morbo autem
comitiali secus. Alij verò quorum corporibus diabo-
lus inest, sunt Magi, quos ab eo vexari non animad-
uerteris: itemque illi qui religionē ducti & putantes
benefacere, à dæmonibus ad tempus occupantur, ut
fuerunt in Græcia Pythiæ, quas possidere credebatur
deus ac propterea *ἀφ' ἐπιθυμίας* dicebatur, cum Sibyllæ aut Py-
thiæ, quæ in Delphica Deliaue specula iacuerant sic oc-
cupabantur & per eas diabolus (quæ vocabatur Deū
Apollinem) responsa dabat, quo facto ab eis su-
persedebatur Demon. Veri autem dæmoniaci non-
nunquam certis superstitionibus liberabantur, qua-
rum Hippocrates in libro de morbo sacro memi-
nit: Sed non raro Magi (ut adhuc faciunt) dæ-
monas depellebant. In primitiua Ecclesia Christia-
ni precibus utebantur, deinde catechumenos &
energumenos coniurationibus ac exorcismis ob-
stringebant, licet is qui se baptismi causa susceperat ma-
tura ætate sapientia prudentiaque instructus esset,
nec vlla maligni spiritus in eo cerneretur spe-
cies: qui ritus semper fuit observatus & adhuc
observatur, cum infantes in ea religione qua di-
citur catholica baptizantur. Hic enim de ijs so-
lum agitur qui Magi non sunt, & à maligno
spiritu obsidentur. Contrà autem ex infinitis
iudi-

iudicijs inter Magos cōuenire cōstat, si qs ex professo. Magus & conuentione cum diabolo expressa obstrictos in perpetuum seruituti eius renuntiet ipsumq; p̄cēituerit facti sui non inuocato Domino, eum malè multari, vexari, & cædi, nisi Deus singulari gratia ipsum conseruauerit. Hominem à nobis visum fuisse antè meminimus quem malignus spiritus ita persequabatur vbicq; vt eo non posset liberari, dormientem suauissimè vellicando nasum & aureis excitabat, & seiscitabat numquid ab ipso flagitare vellet. Sprangerus cōplureis Sargas à se condemnatas fuisse dicit quę sibiipsis gratulabantur mortem, dicentes se à diabolo cedi nisi mores mandatis ipsius gerant, nec alia vnquam ratione quiescere. Virum quoque nobilem ad Velerios Coteretanos fuisse notauimus, cui Hispanus miles spiritum malignum cum annulo venderat, cumq; ille nobili, prout exspectauerat, non obsequeretur, anulum in ignem fuisse à nobili cōiectum, ex eo tempore à spiritu nobilem non requieuisse. Sunt etiam qui cum fuerint Magi, Deo renuntiauerint, & cum Satana in fœdus iurauerint, technis eius cognitis contemnunt quidē, sed à Satana tamen minime infestantur, quia suos esse nouit eorū contentos est. Sunt etiam alij qui videntur stulti, intempestiuè ridentes & exultantes, vtille apud Philostratum quem Apollonius Tyanæus Magorum princeps demonstrauit obfideri à maligno spiritu atque liberauit: etenim ita res habet, nisi hominis stultitia ex morbo nascatur,

scatur, indicio est eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam qui non desipiunt quidem, sed ita dormientes incedunt ac si vigilarent: sed hic lethargus est, aut aliud malum cerebri quo etiam viri sapientissimi nonnunq; opprimunt. Non treis ex isto malo & sine dolore laborantes vidimus, & se Galenus semel ex eo morbo fatei laborasse cum miliaris octauam obiret dormiens, donec in lapidem incurrens corruisset, eo que casu expergeret. Verumtamen sunt qui sæpe clausis oculis de nocte ambulant, domos, templa, celsaque & inaccessa loca conscendunt, quò nemo peruigil, quantumuis saperet, ascēsurus esset: quòd si de nomine suo vocentur, repentè concidunt. Sprangerus hominem ita corruentem à se visum fuisse narrat Aurelij. Fuit etiā vir hoc modo agitatus nocte, quem socius qui cum ipso cubabat prosequens cum in profluentem ire animaduerneret nō processit quidem vltèrius, sed ne ille procederet nomine appellauit: sic ille repentè corruit dormiens & submersus est. Hunc p̄sumptio est à maligno spiritu fuisse actū, verumtamen nō possum confirmare: nam fieri potest vt quis audito suo nomine ex improviso excitetur eorū pacto corruat: vt verò inaccessa loca conscendat dormiens & periculosa præcipitia, & inoffenso pede per se reuertatur, nō est probabile. Vt cunque sit, hominem obsessum & vexatum à maligno spiritu non abesse à salutis viā credibile est, vt sancti homines putauerunt. Itaq; Paulus priore epistola ad Corinthios de eo loquens

quidem cum socru habuerat, Expedit, inquit, hominem illum tradi Satanae, ut spiritus saluus sit in die iudicii: quibus verbis excommunicationem, quæ hodie quoque est in usu, credibile est intelligi. Restat ut modos depellendi malignos spiritus ex hominibus, bestiis, et rebusque videamus. Assentitur enim Thomas^a Aquinas bestiam quoque rationis expertem cogi adiuratione posse, velut à Satana hominibus offendendis actum, ac proinde malignos spiritus abigi. Quod autem modos eiciendi daemones attinet, Alexander primus Papa instituit aquam benedictam, Notæ sunt coniurationes^b, Exorcizo te N. per Deum vivum, &c. tum oratio, Deus misericordiae, &c. post execratio, Ergo maledicte diabole, &c. deinde oratio altera, postremo execratio (tres enim adiurationes adhibentur) actum demum quæcunque sortes malefici ve pulueres in domo viri à dæmone obsessi deprehensi fuerint tradunt igni: quod S. Hilarionis & Hieronymi iudicio (ut antè diximus) planè aduersat. Confessiones etià, Sacramenta, stolas, aliæque adijciunt plurimæ: etsi non sæpe maligni spiritus his omnibus procuratis & effectis exeunt. Mulieris à maligno spiritu possessæ Menilij ad Dāmartinum commemorantis supra meminimus, quæ per spiritum inde à 18. ætatis anno ligabatur, nec alio afficiebat malo. Hanc Picardus Doctor & complures alij exorcizauerunt Lutetia (ut diximus) an. 1552. sed tentatum frustra. Alios verò audiui, cum Diabolū vellent exorcizare, ipsos fuisse occupatos: prout in Actis Apostolorum legi-

^a in secunda
secunde q. 90

^b lib. de cere
monijs Ecclæ
Rom.

legimus duos fuisse discipulos qui malignum spiritum ex humanis corporibus tentabant eicere dicentes hæc verba, Adiuro vos per Iesum quæ Paulus prædicat, &c. respondens autem spiritus nequam dixit eis, Iesum novi & Paulum scio: vos autem qui estis? & statim diabolus utrumque inuasit, eo dimisso quem antè vexabat. Similem historiam in primo Greg. dialogo legimus, Sacerdotem quendam qui mulierem à diabolo occupatam animaduvertebat, stolam accepisse & imposuisse mulieri, statimque diabolus relicta muliere in Sacerdotem irruisse. Ait etià Niderus Monachum fuisse Colonie facetum Magum quem opinio erat malignos spiritus abigere. Hic rogatus diabolo quò iturus esset, abi, inquit, in latrinas meas: quod fecit diabolus, sed cum nocte latrinas adeuntē sic contudit plagis ut proximè à morte abfuerit. Interdum verò diaboli ex Magorum mandato abeunt, ut Apollonius Tyanæus dicitur eos abegisse, ac potius diaboli paruisse illi, ut opinio nem deitatis (quam affectabat) conciliarent ei: quo instituto discipulos tam multos adeptus est qui portentum istud anteponebant Christo, ut Eusebius octo libros contra Philostratum Apollonij Evangelistam coactus fuerit conscribere. Idem quoque Simon Magus fecerat: nulla enim fraus tam subtilis est quam non commisceatur Satanas ut detrudat homines in idololatriam: quo non evertit, sed stabilit potentia eius. Exemplum Bohemi Sacerdotis Sprangerus Quæstor narrat, Dachonis nomine, qui diu possessus à diabolo Rom. deductus est

dicebat autem ea sibi odio capitali esse quæ Satanas diligit maximè. Magdeburgi quoque fuisse sacerdotem alterū quem Diabolus possedit annos septem, qui rogatus cur sacerdotem illum inde tribus mensibus ccepisset agitare dixit se iam antè in corpore illius confedisse: quærenti autē exorcistæ ubi lateret cum hostiam sacram Sacerdos sumeret, suberam, ait ille, linguæ: cumq; inuheretur in eum exorcista dicens, cur non fugis à præsentia Creatoris tui? respondit diabolus, at dum vir bonus super pontem ambulat, quid obstat quo minus sub pontem illum transeat improbus? Hæc Sprangeri Quæstoris verba. Queritur etiā interdum diabolus tanquā si grauissimo dolore premeretur, dicens se huius animam aut illius esse, ut in errore homines detineantur. Historiæ hoc argumento exstāt quāmplurimæ. Petrus Mamorius in Gallia narrat Confollenti ad Viennam fluuiū historiam accidisse in Caplandi cuiusdam ædib. anno M. CCCC. LVIII. diabolum, qui animam defunctæ se esse prædicabat, gemitibus, clamoribus & querimonijs omnia compleuisse, monentem habendas preces peregrinationesq; obeundas, & res veras plurimas reuelantem: sed dicente ei quodā, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum, &c. respondisse hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum ijs qui adstabāt fremebundum aufugisse. Idem Nicolæ Alberiæ Veruinenſi accidisse narrat D. Bartholomæus Fayus Consiliarius Parisiensis Curig, Satanā huic ad fol-

lam

lam patris oranti apparuisse tanquam è sepulchro prodeuntem, qui missas plurimas celebrari, certasque peregrinationes suscipi iussit, nec propterea miserā exagitare destitit: & quamuis seipsum prius auum illius esse respondisset, tandem Beelzebubum esse confessus est. Diximus sæpenuerò quod est in lobo, non esse potestatem in terris à qua metuatur Satanas. Itaq; pernicioſa est Iosephi historici Hebræi sententia quam antea perstrinximus, cum Iudæum è sua gēte scribit à se fuisse visum, quo annulum indēte ad nasum hominis obsessi fugiebat diabolus illicò: sic enim homines ad reuerentiam rerum creatarum, lapidis, annuli inflectuntur. Neque tamen ait adamantem in annulo fuisse, etsi fuerunt in hac sententia quidam tantas esse adamanti vires & vana somnia & malignos spiritus amoliantur (quod obscuras quidam poeta dixit,

Et noctis lemures, & somnia vana repellis)

sed non definiūt quodnam sit illud adamantis genus. Sunt enim sex^a illius genera diuersa maximè, in quibus numeratur sextus adamas Arabicus acervus magnis compertus in Pyrenæis montibus, sic tritus viatorum pedibus ut centum pōdo in loco tribus solū aureis venale habeatur. Hic à natura tam bellè formatus & expolitus est ut omnia opificum mangonia & omneis artes dignitate superet, sex angulis æqualibus, duabus extremitatibus acuminatis, figura conoide, multis etiā colore variantibus. Apud veteres credebatur gladio-

P iij

^aPlin lib. 37.
cap. 4.

to enim & cōplures Academici spiritus posse diu
di arbitrantur. Memini anno M. D. LVII. mali-
gnum spiritum cum fulmine irruentem Tholosæ
in futoris ædes Pudoti nomine Salino adiacentes,
vibrare lapides per singulas partes cubiculi, vnde
tam magnus lapidū aceruus collectus est vt domi-
na ædium ingens scrinmū quod obserabat clauē
lapidibus plenum habuerit: & quāuis ianuis fene-
strisq; obditis, nihilominus tamen spiritū sine cu-
iusquam damno alios lapides apportare. Quid rei
esset inuisit Latomius tum Præses quartus: sed ille
spiritus decussit pileum eius lapide, & in fugā ver-
tit præcipitem. Iamq; dies sextus agebat, cum D.
Ioannes Morquæus Præsidialis Iudicis Consilia-
rius monuit me vt miraculum istud inuiferem, vbi
duabus tribusve horis consumptis non percepi
quidquam. Me autem ingrediēte dixerat quidam
Deus sit in his ædib. deinde cognita historia indi-
xit domino ædium vt seriò ex animo oraret Deū
& gladium in cubiculi totius ambitum agitare: se-
cit, postero die mulier dixit nihil à se ex eo tēpore
fuisse auditum, & dies septem sine quiete vlla tran-
egisse. Horum spirituum *adversariorum* plenæ sunt ve-
teres historiae: qualem Gulielmus Pariensis scribit
fuisse Pictauij in parochia S. Pauli an. M. CCC. C.
XLVII. qui cyathos & vitreamina frangebant inie-
ctis lapidibus, offendebat neminem. Dicitur præ-
terea malignos spiritus, cum eijciuntur, in certum
aliquem locum ablegandos esse. Sic Christus in
Euangelio dicitur ad porcorum greges diabolos
transmi-

transmisisse, & in Tobia Angelus abactum mali-
gnum spiritū vinxit in superiore Ægypto: ex qui-
bus videtur Deus non potestatem modò, sed etiā
loca circūscripsisse quibus maligni spiritus inclu-
duntur. Scribit in dialogo Cæsarius Colonienſis
Sacerdotis filiam ab Incubo spiritu maligno agita-
tam ex phrenesi laborasse: monitum autem patrē
illius effecisse vt filia trans Rhenū deportata mi-
graret: sic diabolus à filia discessisse, verū pa-
rentem adeò contudisse vt post triduum vitam a-
mitteret. Illud quoque legimus, malignos spiri-
tus frequentiores esse in pagis quā in oppidis, &
in desertis & aquosis locis quā in pagis, vt in lo-
bo est XLI. capite: Quapropter maligni spiritus
de nocte flammantes (stultos ignes appellant no-
stri) secundum aquas spectantur plurimū & ad
submersionem homines prouocant. Ac isti quidē
spiritus vt propulsenē, credo res creatas cum timo-
re & verbo Dei coniunctas posse cōducere, sed ni-
hil planè sine timore Dei efficere. Exēplo sit Musi-
ca, quæ ante alia plurimū contra spiritus malignos
potest, vt à Saule infestando scribitur malignus
spiritus destituisse cū Dauid pulsaret fides. Erat
quidem tunc temporis Spiritus sanctus in Davi-
de, verumtamen Saulis cruciatus pulsatis demum
fidibus desinebat: siue eo quòd Musica res diuina
quædam est, diabolus verò nihil tantopere q̃ di-
scordias diligit, siue q̃ harmonia cōspirans cū ani-
ma effugiētē rationē ad sua principia reuocat: pro-
vt annotabāt veteres à Musica interuentu animæ
sic cu-

sic curari corpus, vt interuētū corporis curat medicamentis anima. Sic in Germania quoddam hominum furiosum genus instrumentis solum musicis curat, cū modulos suos Musicus choreę furiosum accommodat, & paulatim efficit vt furiosus sese pro cantione Musici leniter temperet: sic tandē quiete allata sanatur furiosus: hunc S. Viti morbo Germani dicūt laborare. Prophetam quoq; Michęam legimus ab Achabo Rege Samarię accersitum ante quā pręlii exitum prędiceret iussisse coram Rege vt instrumentum musicum pulsaretur, eoq; pacto occupatum à Dei spiritu prophetasse: Samuel item cōsecrato Saule, abi illuc, inquit, vbi inuenies Prophetarum turbam descendentium de monte qui pulsant instrumenta, tum Spiritus Dei incesset te: itaq; simulatq; ad Prophetas ludētes instrumentis accessit Saul, irruit in eum Dei Spiritus, quo se mutari sensit. Etsi credibile est Spiritum illum Dei quo plena erat Prophetarum turba non Saulem modò igne diuino inflammasse, sed etiam omni ex parte malignos spiritus depulisse. Itaque dum Saul à Deo & Angelo ipsius relictus, & occupatus à maligno spiritu Davidis necem quæreretur, sicarios quidem bis in comitatum Samuelis misit qui illum interficerent: sed vt primum accesserant, occupati à spiritu Dei benedicebant & laudabant Deum qui Davidem occisuri venerant: qđ Saul audiens aduenit ipse, & in alium repentē conuersus prophetauit & laudauit Deum. Non Hebręi prisci docuerunt, certissimamq; & nōdus & indubitatam

tatam esse statuerunt, nihil tantopere Deo acceptum esse quā laudes ipsius integro animo atq; hilari decantatas, quod ait Psaltes.

* Psal. 33.

Recti labra decet summum laudare parentem:
nec exstare quicquā abigēdis spiritibus malignis tam aptum, aut potens cogendis: quod tamen nō res create, sed laus Creatoris efficit. Qui ergo dixerit quispiam, Apollonius Tyaneus Magus ille potuit Dæmonas eiicere: quomodo nunc etiam Magi momento possunt malignos spiritus depellere? Respondeo quod anno M. CCC. XCVIII. Sorbona definiuit, Heretici sunt qui putant dæmones maleficijs cogi posse, qui se cogi fingunt. Cū itaque à Magis cernimus spiritus malignos extrudi, neq; extrudunt ipsi neque exire cogunt, sed colludunt inter se: vt apud Leonem Africanum legimus à Magis (quos illi vocant Muhazimim) post ductos aliquot circulos & characteras in fronte dæmoniaci interrogatumq; dæmonem, dari mandatum ei vt exeat, & statim exire illum (quod item scribit Sprangerus de Germaniæ sortilegis) quo facto Satanas qđ nihil nisi corpus tenebat antē violentia, in tranquillam animæ possessionem mittit. Item si quando superstitionis ritus idololatrię adhibentur, malignus spiritus abscedit & cogi se fingit, vt imperitos protrudat in constantem & obfirmatam idololatriam. In Germania si quis dæmoniacus aut sortibus affectus suspicetur per Sagam aliquam malignum spiritum sibi maleficiūue impositum, ludices ipsaq; Imperii Camera coram

homine affecto hæc verba à saga pronuntiari iubent. Benedico tibi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti in tuis bonis sanguine & armento: & momento affecti homines restituntur valetudini. At hoc si vir Germaniæ optimus eadem verba pronuntiauerit non effecturus est: vnde eruitur inter diabolum & Magum optimè conuenire, qua lege olim Magi è corporibus hominum diabolos legunt exegisse dum Hippocrates viueret, vt idem in libro de morbo sacro testis est. Dæmoniaci autem inueniuntur quàm plurimi in Hispania, Italia, & Germania maximè, qui decem aut viginti annos sic à dæmonibus possidentur vt arceri nequeant. Sic Amsterodami pueri dæmoniaci triginta anno M. D. LVI. comperti sunt, à quibus nullo exorcismo dæmones potuere propulsari: id autem fortibus & maleficijs contigisse iudiciū fuit, quia ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pannos, & similia excernebant, quæ solent ex sortilegijs homines affecti eijcere. Puellas dæmoniacas & mulieres lxxx. antè diximus Romæ à Benedictino monacho, quem Cardinalis Gondius Parisiensis Episcopus eò abduxerat, exorcizatus fuisse anno M. D. LIII. sed nihil opera illius totis sex mensibus fuisse confectum. Huic percontanti à Satana cur miseras istas puellas occupasset, respōdit se fuisse à ludæis missum indignè ferentibus quæ istæ quarum pars maxima ad ludæam gentem pertinebat fuerint baptizata: quod à Satana credebatur dici, quia Theatinū Papā cogitabat peuraturum ludæo-

Iudæorum necem quibus erat insensissimus: sed Iesuita quidam coram Papa defendit non esse penes homines facultatem istam, ac ne penes Satanā quidem: hoc posse fieri si his aut illis Deus permiserit, consilium autem Dei à peruestigantibus non posse comprehendī. Quamquam non puto fuisse Satanam à ludæis missum, qui homines potius religione fuisset possessurus, quàm eos qui participato baptismo legi illorum renuntiāt. In Kendorpiensi autem monasterio ad Marchiam Germaniæ, vbi moniales maligni spiritus anno M. D. LII. mirificis tormentis cruciarunt, interrogati Magi & moniales Sagæ responderunt fuisse istud ab Elisabethe Kama coqua monasterij procuratum, quæ Sagam se agnouit esse, Satanam rogauisse, & sortilegia ad hanc rem exercuisse. Hæc viua cum matre incendio perijt. Efferebantur autem dæmoniacæ in aerem vnoquoque die, interdum horis singulis, & sine dolore in terram recidebant, tum planta pedum titillata sine intermissione ridebant: aliquando etiam inter se percutiebant ictibus. Quod si quis vir bonus aderat orationem habens serioue de Deo proloquens, vexabatur illæ: sin horas Latine legerent aut ritus suos pronuntiarent, aut de ludis & ineptijs sermo haberetur, dolore carebant aut leuabantur plurimum: omnes halitu erant foetidissimo. Eodem tempore in propinquis oppidis & pagis dæmoniaci complures fuerunt deprehensi: qua ex causa plurimæ Sagæ comprehensæ & supplicio vltimo affectæ sunt. Similiter

in monasterio Nazareth Colonienſis diœceſis opera adoleſcentis cuiuſdam Sagæ Gertrudis nomine (quam ſingulis noctibus dæmon iniuerat ex quo nata fuerat annos xij) moniales omnes à ſpiritibus malignis fuerunt obſeſſæ. Apud Fernellium in libro de abditis rerū cauſis legimus ipſum ad inuiſendum quemdam nobilem adoleſcentem dæmoniacum fuiſſe ductum qui literarum expertus Græcè loquebatur tamen: hunc dixiſſe patri ut torquem ordinis equeſtris collo eximeret: rogatum autem ſpiritum quiſnam eſſet, reſponſiſſe per hominem (cuius nomen nolebat exponere) fuiſſe factum ut in corpus veniret pueri. Hunc hominem fuiſſe ſtudioſiſſimum: ſatanæ clientem eſt veriſimile: quamvis nec ſatanæ nec Magis omnib. hæc potestas inſit aduerſum homines, niſi prout Deus permiferit: ut nuper in Flandria res admirabilis cōtigat quæ ab eo tempore toti Chriſtiano orbi innotuit. Antonio Suqueto Egti ordinis Vellerei Cōſiliario in priuato conſilio Brabantie filius erat notus, qui antequam uxorem duceret familiaritatem cum altera quæ Saga credebatur eſſe coluerat. Hæc puellæ nobili quæ amatori nupſit inuidens, ita cū ſatana egit ut mulier iuuenis inceſſeretur à maligno ſpiritu, vexaret in maxima frequētia & quamuis obnitentibus viris in altum attolleret & huc illuc prouiceretur. Inſtante partu dum accerſeretur obſtetrix, Saga quam metuebat oderatq; mulier grauiffimè ingreditur, mulier deſecta animo & ſoporata corruit, ſortumq; paulo poſt eiectum ſentit.

Disce

Discedit Saga, accedit obſtetrix, puerperam ſolā offendit, partus nunquam ex eo tempore viſus eſt. Creditum eſt vulgo ſatanam in corpus ſceminæ ab inuidētē Saga immiſſum eſſe: verum hoc nō aliter quā ſecreto Dei iudicio affectum eſt. Perſimilis huic hiſtoria dicitur in Lotharingia fuiſſe geſta, de muliere quam ſatanas ad ſecrum habendū extulit: ſed patrem affirmatur fuiſſe Magum, & ſatanæ vouiſſe ſecrum. Nonnūquam verò bruta mulierum cupido efficit ut dæmon eſſe videatur qui in turpes actiones incumbit: quemadmodum in diœceſi Colonienſi anno M. D. LXVI. canis qui dæmon eſſe dicebatur, in monaſterio fuit deprehenſus qui monialium veſtes attollebat ut abuteretur ipſis. Hic naturalis fuit (opinor) canis, nō autem dæmon. Comperta eſt Tholoſæ mulier ſic abuti cane, cui vim palam canis afferre voluit: hæc rem conſeſſa igni fuit tradita. Alia eiſdem criminis euicta anno M. D. XL. in vincula Lutetiā abducta eſt. Videtur autem in Lege Deo non fuiſſe ſatis ut iſtud propter abominandum malum, indiſcreta nece caueretur, niſi etiam eodem in capite mercedem meretricis offerri Deo & pretiū canis prohiberet. Illud etiam poteſt fieri ut ſatanas mittatur à Deo, prout omnes pœnas conſtat ab eo ſiue ordinarijs modis ſiue præter modos ad vlciscendum hoc turpe facinus proficiſci. ſic in Monaſterio montis Heſſi in Germania erant moniales dæmoniacæ, & ſuper earum cubilia videbant canes tentantes impudicè eas quæ in ſuſpicionem erant i-

Q. iij

stius sceleris & mutum (vt vocant) peccatum cō-
miserant. Cuius rei lectorem placuit commonesce-
cere, vt caueant omnes ne qua vis voluntati puel-
larum quæ à castitatis voto alienæ fuerint afferat.
Exorcismos autem à multis adhiberi mirum, qui-
bus nunquam sancti Prophetæ vñ sunt. Etenim
horruissent illi Satanam interrogare, aut de re vlla
consulere, aut imperata illius facere, sed præsentem
sancti viri ad Dei vñius laudem malignos spiritus
propulsabant. Itaq; in prisca Ecclesia dæmoniaci
in cœtum adducebantur, & populus totus orabat
Deum, vt apud Chrysostomū^a, Clementem^b (qui
orationem tradit elegantissimam) & Theodorū
anagnostem legimus^c. Persarum Regem in prisca
Ecclesia imperauisse legimus vt abigeretur dæmo-
nes, & precibus in Ecclesia habitis dæmonas fuga-
tos esse. Apameensem Episcopum in Theodoro^d
legimus vultu in terram demisso Deum inter-
pellasse precib. & Dæmonē ex arde Iouis cecisse.
Ac propterea disertè Lex Dei imperat deleri tem-
pla vbi Gentiles dñs suis supplicabant, ne vñlo pa-
cto in eis pollueretur, contāminaretur, aut inuoca-
retur Dei nomen^e. Augustinus^f quoque & Sozo-
menus^g scribūt nihil aliud Dæmonibus pellendis
olim fuisse vsurpatū quā preces corā Deo, nullū
familiare colloquiū, nullas facetias, nullus interro-
gationes Satanæ fuisse ppositas: prout in Germa-
nia quibuscūq; accidit, quorū alij Satanæ verbis ha-
buerunt fidem, alij mandatis paruērunt damnan-
da impietate & detestabili. S. Dionysius in Hier-
rarchia

^a Lib. de in-
cōprehēssib.
Dei natiui-
tate

^b Lib. 8. ca.

32.

^c Lib. 2.

^d Lib. 5.

^e Deut. 12.

^f Lib. 22. de

ciuit. Dei.

^g Lib. 6. ca.

28.

rarchia, & Theo. de sacra Synaxi, testantur dæmo-
niacis hostiam nunquam fuisse datam. Hierony-
mus in vita S. Hilarionis scribit iuuenem Magum
qui puellę animum non potuerat pellicere, laminā
grece ianuæ subdidisse insculptis in ea quibusdā
notis, itaq; paulo post obsessam à dæmone puel-
lam furore agere ccepisse & loqui, dæmonem di-
xisse à puellæ corpore se non extitutum donec la-
mina adempta esset: Hilarionem verò vetuisse vt
adimeret, & solis precibus sine hostia, adiuratiōe,
aut quæstione vlla Diabolis proposita (nam à re-
bus istis abhorrebat) puellam eo liberauisset. Ioan-
nes Vierius^a narrat puellam dæmoniacam à se in^{lib. 5. ca.}
Germania visam, & roganti exorcistæ Satanam^{14.}
respondisse fore opus vt puella Marcodurum Ger-
mania oppidum religionis ergò petat terno quo-
que passu in genua procidens, & missam in altari
S. Annæ celebrari curet, sic futurum vt puella li-
beretur: adeoque signum liberationis sub finem
Missæ venturum prædixisse. Hoc facto sub finem
Missę puella & Sacrificus albam quandam vide-
runt imaginem, & illa dæmone soluta est. Simili-
ter in Loenensi pago Iuliacensis Comitatus anno
M. D. L. I. X. die XVII. Decembris Dæmonem,
à quo obsidebatur puella quędam, rogare ausus
est Curio an bona esset Missa, & quare simulac-
datum fuerat signum puellam repentē ad mis-
sam cogeret, Satanus respondit sibi consilium de
hac re capiendum esse: Ita reuocabat ille in du-
bium religionis suę fundamētum, cuius Satanam
consti-

* lib. 2. cap.
24.

constituebat iudicem. De his quæstionibus ait Pylobrates*, Mali dæmones faciunt sponte quod inuiti videntur facere, & simulant se coactos vi exorcismorum quos fingunt in nomine Trinitatis, eosque tradunt hominibus, donec eos crimine sacrilegij & pœna damnationis inuoluant. Extat exemplum aliud Philippi vvosolichij Colonienfis religiosi in Kuectana Abbatia, obsessi à Dæmone anno M. D. L. quidæmon interroganti respondit se Matthiæ Durenfis Abbatis præcedentis animam esse: eum pictori, qui Mariæ virginis tam accuratam pinxerat imaginem, non soluisse mercedem, monachum verò liberationem consequi non posse nisi religiosam professionem Treuiros & Aquisgranum versus obiuerit: dictum factum, religiosus morem gerens liberatus est. Hæc historia Coloniae typis excusa est. D. Bartholomæus Fayus libellorum supplicum in Parlamento Præses scribit cum Nicolaa Alberia Veruinensis ad aui sui sepulchrum haberet preces, emerxisse e terra hominem inuolutum linteo, qui mulieri dixit se auium ipsius esse, atque ut à pœnis Purgatorij liber esset Missas cani plurimas, & professionem in ædē virginis Mariæ à Lætitia dictæ suscipi oportere, tum seipsum retegens auus esse visus est: hunc ingentem missarum numerū procurauisse, cum desinebatur ab earum celebratione mulierem exagitata fuisse grauissimè, sed eū dixisse tandē se Beelzebubum esse. sed hæc historia cum per totā Galliam innotuerit, nihil dicam amplius, Ecce autem

reccur

recentiorem aliam, notam Parisiensibus necdum mandatam typis, quæ Lutetiæ ad insigne equi rubri in vico S. Honorati accidit. Quidam metaxarius neptim suam quā esse videbat orphanam ad se receperat: hæc cum propter Geruasij ad sepulchrum patris haberet preces, Satanas se illi soli proceri hominis & atri figura obtulit, eamque prehensens manu dixit, Amica ne timeto, pater tuus & mater bono loco sunt, verum Missæ aliquot dicendæ sunt, eundum peregrinatione suscepta ad nostram dominā virtutū, sic in Paradisum rectā ituri sunt: scilicet humane salutis studiosus est Satanas. Roganti puellæ quis esset respondit se Satanā esse, & ne consternaret monuit. Puella imperatū fecit: quo facto eā iussit Satanas peregrinationē Cōpostellas ad S. Iacob. suscipere, cui illa, nō possum ait, tam longinquū iter cōficere. Ex eo tempore non desinit Satanas importunè vrgere illā, & vacante operi cū sola esset familiariter cōpellauit dicēdo, quod crudelis es: nollet ista propter me forfices in sinum indere: quod illa cū effecisset ut ei satisfaceret atque ab eius importunitate expediret sese, rogabat ille ut sibi aliqd daret, puerctusque tandē eō est ut de capillis peteret illius, illa crinē rogati dedit. Nonnūquam etiā tentauit persuadere ut illa se in aquā daret præcipitē, nonnūquam etiā ut se strangularet, & ipse indita in collū recte eā fuit strangulatur nisi exclamasset: etsi auunculus aliquādo volēs illā defendere verberib. ita exceptus est, ut dies amplius xv. egrotus decubuerit. Semel etiā tentauit Satanas cū ea

R

concumbere & vim afferre illius pudicitie, illa vero fortiter obstitens ita fuit affecta plagis ut sanguis ex illius corpore manauerit. Inter eos qui viderunt puellam, quidam Episcopi Valentinus Secretarius nomine Choinius puellę dixit modum pellendo demonio esse aptissimum ne quid responderet ad dicta illius, quauis Deum orari preciperet: quod nunquam nisi blasphemans facit, aut ludificans nomen illius creatis rebus. coaptatum. Videns itaque Satanas nihil a puella sibi responderi causę sue fieri, prehensam prostravit in terram: ab eo tempore non est puellę oblatum visum. Huic D. Amiotus Altissiodorensis Episcopus & Curio parochie in qua puella habitabat mederi nequie rant. Hoc remedium mihi probatur valde: nam Satanas (ut habet articulo xij. determinatiōis Sorbonę contra Magos factę an. M. CCC. XC VIII.) ieiunia, preces, & orationes imperat, etiamque hostia abutitur ut imperitos decipiat. Historiam Petri Mamorij ante notauimus ex lib. de Sortilegis quę ante cxx. annos in lucem edidit, Satanam in domo cuiusdam Caplani an. M. CCC C. LVIII. Cōsollemi ad viennam dixisse animam defuncti se esse, ingemuisse tanquam si dolores maximos perferret, monuisse ut missę quę plurimę canerent, peregrinationesque obirentur, & non paucas res occultas ut erant reuelasse: Cum autem ei dixisset quispiam, si tibi vis haberi fidem, dic Misere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, renuisse illum, & fremebundum indignę ferentem sibi hac ratione illudi aufugisse.

IOAN-

IOANNIS BODINI
DE DEMONOMANIA MAGORVM
Liber quartus.

De questione aduersus Magos. Cap. I.

Hactenus de modis abigendorum spirituum malignorum diximus: sed frustra, si Magi reuocent cum eos expuleris. Semper enim obseruat Satanas, ut vocatus veniat, & non vocatus accurrit sæpenumero. Suaues igitur modos medicinasque faciles exposuimus, nempe ut populus instituat in Lege Dei, & ad cultum ipsius perducatur. Quod si neque improbi his rebus contineri in timore Dei, neque Sage a detestabili vitę instituto reuocari possunt, tum cauteria oportet adhiberi candentesque laminas, & putrefactas partes refecari. Etsi reuera quocumque tandem animaduersionis genere torreantur ad ignem lentum & cremantur Magi, plurimum tamen abest hæc poena ab illius poenę grauitate quam in hoc mundo ipsis importat Satanas, ut poenas æternas taceamus quę ipsis comparatę sunt. Ignis enim ne dimidium qui-

R ij

dem horæ, nedum horam perdurat quin absumā-
tur Magi: sed ex omnibus maleficijs quibus pœ-
næ contrahuntur, vt sunt auaritia, inuidia, ebie-
tas, adulterium, & si qua sunt eiusmodi, sola Magia
virum suum vlciscitur crudelissimè & diutissimè,
corpus & animam conficiens pœnis. Quod enim
Mediolanensis quidam inimicum vlturus quem
in manu habebat fecit (hic pugione faucib. admo-
to se iugulaturum esse minatus eum nisi renuntia-
ret Deo, ad renuntiandum compulit, nec semel se
cisse contentus renuntiare iussit ex animo idemq̃
sæpius repetere: quo facto eum, iugulauit dicens,
Ecce vt de corpore animoq̃ vindictam sumimus)
id igitur facit diabolus subditis. Magos docuimus
nec opes suis artibus, nec voluptates, nec honorē,
nec scientiam adipisci, sed modos solum faciēdi res
turpes nefariasq̃ ad quas eos Satanas perducit, in-
uenire: Atq̃ hanc illam mercedem esse quam re-
portant in hoc mundo, quod Diabolus cogit eos
vt Deo renuntient, se adorent, & posteriora sibi fi-
gura hirci aut turpis alterius animalis osculentur,
& q̃ quietis loco mancipia sua exportat noctu ad
ea scelera perpetranda q̃ antè explicauimus. Quā-
obrem quod supplicium capitale in Magos de-
cernitur, non eo sit quod res grauiore in suppli-
cijs perferre possint quā prius tulerint, sed vt i-
ra Dei impendens toti populo sedetur, tum etiam
vt sanentur affecti resipiscentia, aut saltem si nolue-
rint pœnitere vt numerus eorum minuatur, im-
probi consternentur, & electi conseruentur. Itaq̃
ad la

ad salutem pertinet totius Reipub. vt diligentia
maxima peruestigentur & summo iure puniantur
Magi: alioqui periculū est vt Magistratus & Ma-
gi à populo lapidibus obruantur: Sic Haguenong
ad Laodunum nostrum, cum Sage duæ ante annū
exiure mortem promeritæ, fuissent damnatæ vnā
vt caderetur flagris, altera vt inter flagellandum
assisteret, populus p̃henas Sagas magistratu cie-
cto lapidauit. Alia famosa Saga Verignū habitās
(quæ postremo Aprili vita defuncta est) obstetrix,
cum sortilegiorum aliquot accusata fuisset, fuit ab-
soluta: sed postea tam atrociter vindicauit factum,
vt innumeros homines pecorāque nece affecerit,
prout ex incolis audiuius. Equidem sæpe mira-
tus sum cur à multis Principibus quæstiones insti-
tutæ & iudices extra ordinem dati delegatq̃ fue-
rint in fures, quæstores ærarios, feceratores, &
viarum obsessores, per quos tamen turpissima &
summe horrenda impiaq̃ Magorum facta manse-
runt impunita. Hoc quidem iam olim compertū
est, fuisse Principum alios magos, alios abutentes
Magis, per quos ex honorum fastigio semper in-
barathrum calamitatum & ærumnarum omnium
dati fuere præcipites. Nam si Magos de victoria
consulunt, Deus facit vt victi abeant: si indicari à
Satana successorem petunt, hostib. successorem
largitur Deus: si Magos rogent an sint reuelaturi
à morbis suis, Deus ipsos enecat, vt infinitis histo-
riarum exemplis ostendimus. Sic Deus animad-
uertit in Magos Principes, in quos nihil magistra

tus possunt. Aliquando etiam autor est Dominus
ut in Magos Principes rebellent subditi: plerumque
punitiporum Magorum opera, eo quod Satanas
sacra sua opertanea de nocte exercet cum Magis,
quorum signa in abdito latent, quorum facta digi-
to monstrari nequeunt oculis: ue cerni, de quibus
ardua est quaestio & probatio difficilis: haec au-
tem res in primis Iudices impedit quominus sen-
tentiam ferant, aut homines esse euictos putet tam
horrendi sceleris quod maleficia omnia (quae-
cunque tandem excogitari possint) comitantur, ut su-
pra demonstrauius. In causis igitur huiusmodi,
cum tam execranda crimina sic sunt abdite, ut per
viros bonos nequeant retegí, per conscios & reos
eiusdem criminis maleficos opus est reuelari, ut sit
latronibus: & vnicus ad innumeros accusandos
est satis. Demonstrauit modò illud factum Caro-
li ix. Regis, cum Triscalanus conuictus ea fecisse
quae humana facultas non potest, nec speciosam
vllam rerum à se gestarum rationem valens affer-
re, omnia ope Satanae fieri confessus est, veniamque
sibi à rege dare postulauit, plurimos se indicaturum
pollicens. Rex ea lege indulgit postulanti veniam,
ut conscios deferret affinesque eiusdem criminis: fe-
cit, multorumque nomina & cognomina quos no-
uerat protulit: quos autem in coetibus visos de fa-
cie solum cognouerat, eos ut agnosceret, iubebat
se in publicos conuentus duci, humerumque aut aliam
corporis partem in ijs qui Magicam coluerant cu-
rabat inspicere, ut deprehenderetur signum: eos verò
ex medio

ex medio oculorum interuallo noscebat quibus signum
deerat, & quibus Diabolus tanquam fidelissimis subdi-
tis summo opere confidebat. Verumtamen istorum ho-
minum persecutio delatioque statim suppressa est siue
fauore & concussione, siue insano studio tegendi cer-
tos homines affines istius criminis de quibus nul-
la forte vnquam fuisset orta suspicio, siue propter
immanem istorum numerum: & effugit index. Non
secus etiam accidit, cum caecus ille è trecentorum aede
& alij criminis eiusdem rei fuerunt suspensi Lute-
tiae, & rei centum quinquaginta ferme delati sunt:
sed qui ex eis vitam laqueo finiuerunt hostiam sacra-
tam ad suas sortes conuicti sunt non raro adhibuisse.
Ex eo tempore paulatim ceptum est ad rem hanc
attendere: maximè verò ab obitu Caroli ix. Regis non
ita haeserunt in difficultatibus Iudices, ut eo regnante
fecerant, quas difficultates Henrico ij. regnante non
fuisse auditas constat: qua de re D. Bartholomaeus
Fayus Praeses libellorum supplicum in operibus suis
expostulat. Multae sunt autem de Magis cognoscendi
viae, ut poenas luat, siue per ordinarios Iudices, si-
ue per Commissarios (ut vocant) extra ordinem
datos. Etenim praeter Iudices ordinarios vnum duos-
ue minimè extra ordinem dari in praefecturas singu-
las necesse est: et si non propterea cognoscendi ius ordi-
nariis iudicibus velim adimi, siue praueuiant siue con-
currant in eandem cognitionem, ut alij ad rem tam san-
ctam alijs sint adiumento. Olim ad Ecclesiasticos iu-
dices, non autem ad laicos haec cognitio pertinebat: quod
in sententiam persequente Episcopo Parisiensi decretum
Parla

Parlamenti factum est anno M. CC. LXXXII. Postea verò iudicib. laicis cognitio attributa, Ecclesiasticis adempta est sancto Parlamenti eiusdē decreto, anno M. CCC. XC. Deinde Pullallerius Laodunensis Tribunus militū captis complurib. Magis cum de ijs vellet cognoscere, impeditus est decreto Curia, quo tēpore sic architectabat Sathanas vt quicquid de Magis prædicabat pro fabulis haberetur. Verum ne forte expectēt iudices dum fiat expositio aut instent Procuratores Regis, tenentur ex officio de suspectis inquirere: quæ ratio magis occulta est, atq; haud scio an omnium sit tutissima. Sed quoniā metuūt alij, & eò se alij inferre dubitant vt inquirent ipsi, Regios certē Procuratores & vicarios actionē opus est intēdere: atq; hæc secunda ratio. Horum enim propriū munus est, vt ante omnia in persecutionē maleficiorum incumbant studiosissime. Cumq; non raro iudicibus ipsis Regij Procuratores negligentiores sint in suo munere, expedit vnumquemq; in hoc crimine ad accusandum admitti iuncto Procuratore Regis: quod si renuat, à priuatis tamē hominibus audiri accusationem ad publicā vindictam istius criminis, ac nō quid huius intersit obseruari, prout in hoc regno ad omneis criminales causas fieri necesse est: si modò ea quæ ex cōmuni iure solennia sunt, retineant, sicut scripta sunt l. qui accusare, de publicis iudicijs. ff. quæ tertia est nec incommoda querendi via. Quarta ratio delationum est, cum Regij Procuratores indicum nomina nō cogunt edere,

Bar. in l. 1.
§. si publico.
de adult. l.
nullū, de tes.
ff. l. si quis in
hoc, de Epis.
& cler. C.

edere, nisi aut calumnia sit euidentissima, aut accusatus in totum absoluator, vt Molinnarum edicto cautum est: nam si reus conditione purgandi sui quousque reuocetur vinculis exeat, aut amplius fuerit pronuntiatum, ratio diuersa est, puta si indicia aut præsumptiones extent. Quia autem istud Magorum scelus in pagis & suburbijis frequentius est quàm in oppidis, itaq; imperitum vulgus plus sibi à Magis quàm à Deo & Magistratibus metuens neq; accusare audeat neq; deferre illos, ad inquirendum tam horrendum crimen oportet laudabilem illam Seotorum consuetudinē quæ Mediolani est recepta (Indictum vōcant) usurpari: nempe cauum truncum in Ecclesia esse, quò liceat cuiq; chartulam iniicere, nomen Magi, rem gestā, locum, tempus, & testes exponentem, cumq; truncum præsentē iudice, Procuratore Regis aut fisci (quibus singulis vna clavis trunci binā sera occlusa futura est) quindeno quoq; die referari, vt clam de ijs inquiretur quorum deprehensa fuerint nomina: atq; hæc quinta est certissimaq; agendi ratio. Sextam fieri oportet monitorijs, quæ via est per necessaria ad cogendum eos qui accusare, deferre, aut exostulare non audent, nec volunt. Septima est vt consortes istius criminis ad accusandū alios eiusdem reos admittantur, impunitate accusatori promissa atq; præstita, si ipsum pœnituerit & Sathanæ renuntiauerit. Hæc Ioannis Durandi Iurecossi sua ætate præstantissimi^a opinio in tit. de accusation. qui hoc priuilegium consortibus Magice ar-

^a in speculo.

tis irrogandum putat: quamvis communi iure non possint consortes accusare. Nisi illud forte legis Tullie de ambitu adducitur, competitoribus prerogatiuam eandem tribui, si ad honores consequendos alter corruptionis alterum euerit, cuius rei pretium dabatur victori, impunitas, & competitoris status qui cecidisset causa. Licet autem fuerit comprehensus antequam accusatus Magus, semper tamen & impunitas promittenda, & poena eorum minuenda est, qui sine quaestionis tormento fatebuntur & affines criminis accusabunt: quæ ratio certa & expedita est ut innotescant alij. Nihil enim tantopere veram criminis confessionem impedit quam metus mortis: quod in hac causa manifestò vidimus, quando Rex Carolus ix. Triscallano morti ob res magicas addicto veniam hac lege dedit, ut consortes criminis accusaret, quorum (ut antè diximus) infinitum numerum indicauit. Quod si hæc via non successerit, Sagarum puellas opus est comprehendere. Etenim non rarò comperitur est illas à matribus informatas & in conuentibus fuisse perductas: itaque tenella adhuc etate facile persuaderi poterunt & promissione erigi impunitatis, quam ab ætate & matrum sollicitatione ipsi iustum prexorari: sic homines, tempus, locum frequentatum conuentibus, & res quæ illic geruntur indicabunt. Hæc vñ Boninus Castellus si prefectus rescivit omnia quæ gesta fuerant, ex puella adolescentula quam mater seduxerat: & apud Portezanos Logniana Sagæ, quarum antea meminimus

nimus) puellæ operâ delatæ sunt. Quod si rem ex veritate coram multis dubitabunt proloqui, ludicis officium est ut duos aut tres certos homines post aulam stare iubeat, qui dicta auribus non scripto excipiant, ut decerptæ confessiones deinde mandentur scriptis. Sed quia res grauis ludicibus illis futura est qui nunquam de Sagis cognouerint, qui eas non viderint, qui nunquam earum causam tenuerint: debet iudex simulatque potuerit prima occasione interrogare Sagam: quod ad omnia crimina est imprimis vtile, in hoc pernecessarium. Hoc enim semper compertum est, sentire Sagam cum primùm prehensa fuerit se à Satana deferri, velut attonitam animo consternari, ac tum fateri vtrò quod nulla vis vnquam quaestio, ue expresserit: sin autem aliquandiu in vinculis sinitur torpescere, non esse dubium quin eam Satanas informaturus sit. Quamobrem initia duci oportet à rebus leuioribus atque ridiculis, ut sunt agyrmata, idque sine actuario, & dissimulari cautè iudicij constituendi studium (quod istis mulieribus allubescit maximè) denique sensim ad quaestionem prolabi de parentibus, an artem istam coluerint. Sic de matre Ioannæ Haruillieræ diligenter inquirendum esse iudicavi, cuius historiam supra explicauimus: & certo homine Verberium in natalem vicum illius misso, compertum est matrem ante annos xxx. fuisse adiudicatam igni, filiam verò Ioannam adolescentulam ad flagra damnatam: Id enim est frequentissi-

mum filius à matribus seduci, & dicari Satanæ, idque sæpe cum primùm natę sunt. Sic Ioannæ Haruillieræ filia, quę effugit vt matrem prehensam vidit, eiusedem criminis postea comperta est: Barbaræ item Doreæ filia statim effugerunt, cum mater fuisset capta artium magicarum nomine, nulla accusatione aut quæstiōe pressę: Magus autem quidam familiaritatem cum Dorea colens, post in iudicio dixit totum genus teneri isto crimine. Secundum caput esto de patria Sage, & annon solū verterit. De Sagis enim ferē comperies eas de loco in locum, de pago in pagum migrare, nisi bona certo in loco remorentur ipsas: quod resectæ solent facere metuentes ab accusatione. Cognoscenda itaque est occasio cur sedem mutauerint, & oculi studiosē in vultum earum configēdi (non enim gēs ista homines audent in os aspicere) omnes deniq; actiones, gestus, & sermones in acta diligentissimē inferendi. Exploratum autem illud est, nunquam lachrymari Sagas: præsumptio validissima, quia fœmina tempestiuē & intempestiuē lachrymas & suspiria iaculatūr. Paulus verò Grillādus & Spranger Quæritores scribunt sene à Saga quidem vnicā potuisse lachrymas exprimere. Dicta quoq; variatā optimē animaduerti opus est, & per intervalla easdem quæstiones subinde proponi. Necessearium etiam videtur illud, vt de criminibus singulis, si fieri potest, vno tenore inquiratur, ne eas deinde Satanæ à vero dicendo auocet. Optimē itaq; Danæus in dialogo nunquam esseferendum scribit

scribit vt Saga in vinculis sit solitaria, quia sermonem habet cum diabolo, qui aut à dicēdo vero abducit eā, aut à rebus confessis iubet discedere, eamque semper non esse morituram pollicetur, vnde multa accedunt incommoda: fuerunt enim quę putantes se in carcere (vt extra carcerem fecerant) volaturas esse, sibi ipsi ceruices diffregerunt. Ex D. Adamo Martino Procuratore Laoduni audiui Biebranam Sagam (quam adiudicauit & affliccurauit morte) sibi dixisse vt ad mortem damnata esset, & fore vt concremaretur viua: quod nemo præterquā Satanæ ipsi indixerat. Hoc enim Iudices maximē sunt admirati, quod eam strangulationi primū, deinde igni iudicio ipsorū addictam carnifex viua concremauit, quia sententiā ritē nō potuerat exequi. Sunt etiam quas post hanc vitam Satanæ fore beatas pollicetur, itaq; efficit vt non poeniteat ipsas, sed in suo scelere obstinatae moriantur. Sunt quę sibi violentas manus afferūt postquam damnatae sunt, vt persepe accidit: sunt quę res in quæstione equuleōue confessas pernegant, suosq; Iudices in eas cogūt angustias vt probatione competente defecti cogantur carcere eas eximere. Sin autem infitietur is qui sine tormento scelera confessus est, eum nihilominus oportet dānari, si confessionem præsumptiones aliæ indiciaque adiuuerint. Sed quando quidem aduersus inimicos scelera sua exercent Magi, diligenter peruestigandus est an is qui occisus aut fascinatus præsumitur odium contra Sagam suspectam gesserit,

singulaq; ex Saga capita inimicitiarum inquirenda sedulo. Preterea vt ab accusatis aut suspectis Sagis exprimat veritas, Iudices oportet commiserantiâ speciem induere, nō ipfas dicere, sed diabolum autorem esse & compulisse vt necem hominib. quererent, proinde ipfas videri innocentes. Quod si nihil fateantur Magi, tum mutadæ vestes & pilus omnis radendus est: ita ad interrogationē veniendum: Sin probationis aliquid, aut violentæ præsumptiões habebunt, adhibendus equuleus. Nam inter omneis cōuenit Magis pharmaca taciturnitatis esse: & quāuis diabolus eos cōfirmet solus & animos addat, isti tamen amisso pharmaco quæstionem à se ferri non posse putant, qua desperatione plurim. in addicendam veritatē sine tormēto adducuntur. Sic Inquisitorē Cumanum legimus in Varniserano agro finium Mediolanensium, v. nam & 40 Sagas anno M. CCCC. LXXXV. ad ignem damnauisse, quæ omnes sine quæstione fuerant confessæ abrafo pilo & mutatis vestibus: qđ olim Domitianus Imperator Apollonio Tyaneo Mago fecisse apud Philostratū Lemniū legi, cum nudari planē & abradi iubens: nā inquisitor Sprāgerus ait si Magus penes se silētij sortē habuerit, cū ad tormēta nihil doloris experturū, nec veritatem confessurū vnquā. Huc pertinet quod Gregorius Turonensis scribit Mummonē magnū præfectū prætorio (de quo antē diximus) in tortura versantem iussisse nūtiari Childeberto Regi se omnis doloris expertē esse: tunc mandasse Regē vt distenderet.

retur trochleis, & aculeis inter ungues pedum manūq; positis ita in diuersū traherēt vt defetiscerēt ex labore carnifices, quod genus quæstionis omnium valentissimū apud Turcos obseruat: Nō em̄ disrumpunt mēbra, sed nullo negotio ob dolores grauissimos citō extorquetur veritas. Paulus Grillandus in tractatu de quæstionib. q. 4. num. 14. & Hippolytus Marsilius scribūt sepe sortē silētij in Magorū crinib. inuentā esse, qui alioqui in tormētis dormire, velut expertes om̄is doloris videbāt: itaq; Paulus Grillandus, qui multos viderat, monitus est vt diceret, Domine labia mea aperies, &c. sic dolores sentiri & veritatē pronūtiari: quod ego quidem nō essem facturus, nec rei veritatē perquisiturus carmine. Antequā aut ad quæstionē veniatur, sic oportet agi tanq; si magnus instrumentorum numer⁹ & funiū præparet & tortores serui instituāt, eaq; ratioē Magos aliquātis per terrefacere. Expedit etiā si anteq; reus introducāt in torturę locū, suborneť aliq; qui horribili exclamet voce tanq; si in tormēto esset, tum reo dicat hominē torqueri, & à cōsternato hac via exprimat veritas. Iudicē videre meminī tā atroce vtentē vultu & laqueum voce adeo terribili minitantē nisi proderet veritas, vt reos grauissimē itā pcelleret, animoq; abiecto omnia lateri compelleret. Hæc ratio aduersus meticulosos, non autem præfractos utilis futura est. Exploratores etiā versutos prudētesq; submitti opus est, qui se ex eadem causa contineri dicant carcere ex qua Magus fuit comprehensus, vt veri-

veritatem hoc modo eruant: sin fateri abnuat, vtile erit persuaderi ipsum a socijs criminis accusatum esse, licet nihil tale fuerit cogitatum: sic fortasse vlcicēdi animo par pari referet. Hec omnia licet diuino & humano iure: quicquid August. in lib. de mendacio & Aquinas sentiant ab octo mendacij generib. quæ exponūt copiosè^a, abstinendum esse. Has opiniones nō amplectūt ludices^b: & Aegypti quorūque obstetrices meretricemq; Rachabā legimus eo qd mentitæ essent mercedē à Deo accepisse. Nā cōtrā quidā ob enuntiātā veritatē digni sunt laqueo, vt si peruestigati & seiscitati grassatori indicabūt innocens. Quod aut Canonistę negāt Abrahamū vxori autorē fuisse mētiendī vt eēdem ipsius auerteret, sed tantū hoc voluisse vt reticeret verum, friuolæ excusatiōis est: mentiri em̄ (vt ait Nigidius Figulus) est cōtra mentē ire, & q̄squis alius dicit qd cogitat hūc mentiri cōstat, qd fecit Abraham, Isaac, Sara, & alij innumerabiles. Quas ob res fateamur istud necesse est, bonū esse, laudabile & necessariū, si ad seruandā hominis innocētis vitā mētiare, dānandū si veritatē dixeris vt gladio exponat. Itaq; Plato & Xenophon magistratib. permiserūt vt ad Reipub. administrationē sic mendacia pferant vt erga agrotos & puerulos adhibentur. Sic ergo in iure faciendum, vt occultorū scelerum peruestigēt veritas. Ex omib. autē scelerib. quæ in orbe terrarum extant nullū insignius esse aut detestabilius maleficio antē ostēdimus. Dicamus ergo de probationibus ad euincenda hæc scelera necessarijs.

DE

De probationibus ad euincendum crimen Magicę necessarijs. Cap. II.

PROBATIONUM ex quibus legitimū est iudicia ferri, tres necessariae planē dici & indubitatae possunt: prima est veritas notoriæ & permanentis facti: secunda confessio eius voluntaria qui reus factus atq; peractus est: tertia certorum testium firmorumq; testimonium. Nam rumores publici, vi extorta confessio, præsumptiones iuris, & si quæ sunt eiusmodi, sunt quidem hæc præsumptiones alie alijs grauiorē, non indubitatae probationes appellandæ. Ac veritas quidem notoriæ & permanentis facti omnium est euidentissima^a, Nam est quidem notitia euidens facti, est notitia iuris, est etiam præsumptionis violentæ: sed euidens notitia permanentis facti solum ac propriē omniū est valentissima, omneis totius orbis testes, & voluntarias reorum confessiones superans. Verbi gratia, si testes quinquaginta exhibeantur iudici, qui omnes vno ore pro testimonio dicant factū illius qui accusatur homicidij Petrum mortuum & fascinatū esse, Petrus verò coram iudice viuus & incolūmis compareat: tum nullam testium testimoniorumq; habebit rationem iudex, licet reus non infirmauerit eos, sed eorum dicto sese permiserit: nam hi ex iure infirmantur, quod ius tenetur supplere iudicis autoritas. Similiter plus valet hæc probatio quàm voluntaria ipsa accusati hominis in iure

T

^a Bald. in l. Deo nobis. de episc. & cler. c. coll. 3. per cap. quod aut. 27. q. 1. in no. c. propositi. de probat.

confessio. Exemplum esto ex Valerij Maximi lib. viij. seruus ultro confessus hominem qui aberat à se fuisse interfectum; supplicio ultimo affectus est: ille vero postea domum redijt incolumis. Ideo que Piso Consul non leuem subiit permagnæ crudelitatis notam seueritatis militaris specie. Nam cum militem in castra sine contubernali reuertentem ut egdis illius reum adiudicauisset morti, quamuis eum sequi & mox venturum esse miles exponeret, Centurioni Proconsul mandat, ut eum damnatum necet. Cum iam propè esset ut plecteretur morte, contubernalis aduenit incolumis. Tum Cereurio à sententiæ executione supersedens v-

^a in lib. de ira.

^b l. si irrupti. §.

ad officiū. fin.

regund. ff. Bal.

in l. si aduers.

libert. & in l.

penult. fin. de

peric. tut. C.

^c Bal. in l. cōtra

negantem, ad l.

Aqu. C. & rub.

de prob. C. Bar

batia in c. euidē

tia, de accusat.

excit. & in c. 1.

de officio ordi

narij, & cōf. 7.

lib. coll. 4. Ale

xan. in l. cū qui

§. ult. col. pen. de iureiur. & cōf. 116. sine li. 1. & cōf. 186. coll. 4. lib. 2. & cōf. 117. col. 4.

lib. 4. & cōf. 61. col. pen. lib. 4. Cursus Senior in repet. l. admonendi, coll. 89. de iureiur.

rando. Carol. Rannu cōf. 138. lib. 5.

trumq; militem sistit Proconsul: hic autem indi-
gne ferēs quod adeo temere hominem ad mortem
damnasset, simul enecari iussit & Centurionem eo
quod non paruisset, & damnatum militem quod
esset damnatus, & militem alterum quod neci v-
triusq; causam attulisset: ita ob vnius innocentiam
tres viri damnati & trucidati sunt, ut narrat Sene-
ca^a. Standum igitur est veritati permanentis facti,
quam videt, agnoscit, tēgit, aut percipit vno è sen-
sibus Iudex^b. Etenim hæc probatio nec edictis,
nec sententia, nec consuetudine excluditur: &
quamuis nemo ad probationes afferendas admit-
tatur postquam commissæ est iudicio publico in-
quisitio, huic tamē probationi locus est quæ facto

perma-

permanente nititur, ut doctores aiunt^c. Quod si
edicto aut consuetudine vlla cauebitur ne qua ad-
mittatur exceptio, omnino tamen accipienda ac
non repudianda est euidentis facti exceptio, ut ait
glossa in l. 1. §. hoc interdictum, verbo imperfe-
ctum, de tabul. exhib. ff. & Baldus in l. ex prædijs,
de euictionibus C. Multo magis igitur in causis
criminalibus, in quibus probationes nunquam
excluduntur, semper accipietur euidentis facti pro-
batio. Si ergo penes Sagam venena aut sortilegia
fuerint deprehensa, si in conclauis aut cista illius, si
linē effodiens stabuli, si venena submittēs vide-
bit, si ea submissa, si pecudes mortuæ cōperient, fa-
ctū in hac causa euidēs & permanēs dici potest: licē
si ea q̄ Saga dicit reperit instructa bufonibus, ho-
stis, membris humanis, imaginib. cereis quæ acu-
bus transfixe sint, ea in hoc crimine facta sunt per-
manentia: Si deprehendat Saga suspectaue sortile-
gij infantē occidēs (ut quædā nō furiosa Saga die
2. Febr. M. D. LXXVII. Coparis duas puellas
iugulans fuit deprehēsa) hoc factū dici potest eu-
dens ad conuincendā Sagam cū furore vacet, quā-
uis non fateat (quod illa fecit) se cō furoris à diabo-
lo perductā esse: nihil. n. Sagæ tam habent in more
quàm infantū cædes. Illi fuit Catharinæ Areæ no-
men. Si audiet Saga inimico incolumi minitās, si
tangens animaduertet, & ille repente mortuus cō-
cidat, aut afficiat elephantiasi, membrorū distor-
tione, apoplexia, subitoue morbo, ut cō plurib. ex-
emplis ante ostēdimus, euidēs factū est & pmanēs,

T ij

^d Baldus in l. si

quis testibus, ad

fin. de testib. C.

& ibidem Sali-

et. coll. ult. de

testib. c. Roma.

in repet. l. si ve-

ro. §. de viro.

solu. matr. ff.

Stephanus Ber-

trandi cōf. 337.

de arbitrijs col.

9. Alex. cōf. 61.

l. 3. Jason. cōf.

21. coll. 2. lib. 1.

quando rumor de arte illius in vulgus manauerit. Si Iudex sortē fascinumq; per Sagam diabolo voce clara supplicante viderit eximi, factū euidens & notorium est: quod si Iudice præsente gestū est, is sine alia quæstione ad condemnationē mortis tenetur procedere: sin eo absente, sed corā testibus, recognitis ille testimonijs debet cū infitiantē Saga testes cōmittere. Si instrumētū obligatiōis mutuiq; inter Magum & diabolum pacti ab eo subsignatum reperiāt in scrinio eius (vt antē annotauimus) factū est permanēs, cū manū suā agnoscit Magus. Hęc ergo euidētissima est firmissimaq; probatio, quæ veritatē *en t' aiodn* perquisitā oculis exhibet^a. Illud etiā euidētis facti exemplū afferri potest, si cū diabolo Saga sermonē habet, & ille quāuis nō cernat respōdeat, non em̄ auditus incertior visu, sed longē certior est, ac eo quidē certior quod minus auditus fallit, visus frequētissimē. Euidens quoq; factū est, si cubili domoq; Saga momento aberit forib. oclusis, quę vesperi incubuerat lecto suo, ac postea in idē cubile reuertat, cuius rei satis multa exempla supra congeessimus. In omnibus istis factis euidētibus & consimilibus quę sunt Iudici exposita, Iudex pro varietate facti iudicium ferre condemnationis potest (vt postea demonstrabimus) quamuis omnia infitiantē Saga: quanto magis si cū euidente facto confessio Magi cōcurrerit: eoq; amplius si testimonia *en t' aiodn* habebuntur. Euidens item certa probatio est, si Magus oculos fascinat incātatue carmine: q

^a l. si irruptioe. §. ad officium. fin. regund. ff. Bald. in l. si quis testibus, de testib. C. & in l. 1. si aduer. lib. Azo in summa ad l. Aquil. C. Alex. in l. cū qui. §. vlt. coll. penult. de iure iur. & consil. 116. lib. 1. & cons. 186. lib. 1. & cons. 11. l. 4. & cons. 39. lib. 9. Carolus Ruinus cōf. 138. lib. 5.

lex Dei verbis expressis notauit dicens^a, quæ prestigias oculis fecerit plectatur morte, & vtens propria voce *Necasspha*. Hanc enim probationem lege definit Deus tanquam certissimam, qua pacti cum Satana expressi Magus abundē conuinci possit. Ac proinde si quis homines, pecora, fruges incantauerit, in aerem ascenderit, cani sermonem indiderit, exectis membris sanguinem eiecerit eademq; denuō adunauerit, euidens probatio est. Secundus claræ & certæ probationis modus est, si complures testes *en t' aiodn* res quidem *aio dntis* ex sensibus, quæ verō in sensus non cadunt ex certis argumentationibus rationibusq; pro testimonio dixerint. Notoriū enim facti euidētiam oportet Iudicibus alijsq; præsentibus apparere, neq; Iudici aut alijs solum eam apparere satis est: probatio autem *en t' aiodn* testium in transeuntibus actionibus, si quis accusatus, si testes dixerint Sagam à se fuisse visam vnum plurave Necromantie acta committētem, aut inuocantem Satanam, aut ratione occulta discedentem & redeuntem foribus obditis, hæc transeuntes sunt actiones quibus haud sæpe Iudices possunt adistere. Eo autem firmior probatio futura est, si testes actiones complures testificati, de tempore, loco, hominibus, & alijs circumstantijs consenserint, qui Doctoribus Contestes appellantur: firmior etiam, si coram iudice & alijs diabolum Sagam inuocauerit, quæ notoria est probatio facti & validissima vt ad condemnationem procedatur.

^a Bald. in l. si per. col. 5. de bono. posse. Inno. c. qualiter, de accus. Decius in l. que extrinsecus de verb. oblig. Alex. conf. 47. lib. 2. num. 6.

l. rescripto. §. si quis accusatus. de munerib. & honor. ff.

Bald. in l. si per. col. 5. de bono. posse. Inno. c. qualiter, de accus. Decius in l. que extrinsecus de verb. oblig. Alex. conf. 47. lib. 2. num. 6.

harum verò omniū probatio est certissima, si eū
accusata confessione sermoni testiū conuenerit.
Quamquam nihilominus certa est probatio hæc,
si eas res quas antè diximus aut cōsimiles alias Sa-
ga inficiabitur. Non enim satis futurum esset, si te-
stes cōplures dicerent post aliquod tempus quā-
rea inimico interminata fuerat eum morbo corre-
ptum esse: hæc demum foret præsumptio iuuanti-
dis probatiōibus, quando quidē si quis illic mortu-
us conciderit postquam a Saga mōris tactūve
exceptus est, ludices Sagam damnare dubitant, ni-
si qua alia probatio, præsumptio, aut confessio ac-
cesserit. Equidem in hoc casu ad alias corporales
pœnas damnare ausim, ad mortem minimè: nam
communi omnium populorum consensu receptū
est prout fuerint probationes ita grauari aut leua-
ri pœnas oportere, & antiquatam esse maiorum
formam reum absoluentium, nisi clara planè inter-
graque extaret probatio^b. Sed de pœnis postea
dicturi sumus. Quod autem complures testes as-
seruerint dixi, Lex duos minimum postulat^c. Certè in
tam detestandis rebus, & quæ noctu in antris &
locis abditis perpetrantur, inique magnum testiū
numerum desideraueris. Quid ergo si tres testes
tria diuersa facta pro testimonio dixerint: puta si
hic dixerit se vidisse Magum sub limen ianue aut
in compito sodientem (nam in hæc ferè loca ia-
ciuntur sortes) deinde homines aut pecora mo-
riantur, alter quemdam a Mago eodem tactum su-
bito morte oppressum esse, tertius vicinum elan-
guisse

^a Corneus conf.
49. lib. 2. 2. q.
1. c. prohiben-
tur. cap. perue-
nit. cap. consu-
luit. cap. cū spe-
ciali. de appel.
1. qui sententiā.
de pœnis C.

^b 1. qui accusa-
re. de accus. C.
1. si autem. de
probat. ff.
^c 1. ubi nume-
rus. de testib. ff.

guisse, ex quo idem fuerat comminatus. Ego tres
istos testes adiuncta aliqua præsumptio-
ne alia satis esse iudico ad ferendam mortis sen-
tentiam: nec etsi horum singularia sunt de singu-
lis factis testimonia, vniuersè tamen in fortile-
gi crimine consentiunt: inter Doctores autem
conuenit^a probationem istam sufficere in occul-
tis criminibus, vbi sunt concussio, grassatio, sce-
nus, adulterium, adeoq; fortilegia, & alia crimina,
quæ semper quod eius fieri potest clanculum per-
petrantur. Quod si in hoc genere ad probandum
scelus, concussionem, aut adulterium tres testes
dicuntur sufficere, quanto arquiū est ijs haberi
satis ad probandum scelus turpissimum, & om-
nium quæ excogitari vnquam potuerint crimi-
num occultissimum? Neque hæc solum probatio
sufficit ex Doctorum omnium consensu, verume-
tiam Bartolus amplius asserit: nam in criminibus
adeo abstrusis præsumptionem & coniecturalem
probationem iudicat sufficere, quam in sententiā
alii quoq; descenderunt. Atque hoc quidem ad ru-
dicum mortis ferendū non esset satis, sed ad qua-
libet alias pœnas excepta morte irrogandas suf-
ficeret. In hac opinione sunt non modo iuris ciui-
lis Doctores, sed etiam Canonici, & ipse Immo-
centius quartus iuris inter Papas consultissimus.
Huius autem sententiæ manifesta est ratio, quia
de vniuerso capite & generali crimine inter te-
stes omnino conuenit: quod itaque in hac cau-
sa singulare est alterum ab altero non evertitur,
nec

^a Accus. in l.
ob carmen. §.
ult. de test. Spr-
cula. de inquisi-
tio. §. 1. Jacob.
Burgartius in
l. Arriani. de
hare. C. Baldus
in l. acier. de
probat. C. &
in l. 1. de testā.
Doc. in l. inter
pares. de re iu-
dic. ff. Alex. lib.
7. cons. 13. num.
24. & cons. 72.
li. 19. in l. de pu-
pillo. §. si quis
ipst. de ope. no.
num. q. 8. Alex.
in d. §. si quis i-
ps. n. 22. & las.
nu. 10. & Barr.
in l. si quis ex
argentarijs. §.
an verò. num. 3.
de eden. & ibi
las. sub §. præ-
tor. n. 18. Alex.
cons. 89. visa. per
totū lib. 2. Dec.
cons. 277. vss.
nu. 12. & de cons.
32. Hippol. cons.
61. post redditū.
nu. 31.
Immo. in c. qua-
liter. de accusa.
Immo. in c. cum
oporteat. de ac-
cusationib.

^a Bal. rubric. de
controu. m. i. c. l.
tura. de v. s. i. m.
frud. & m. au-
then. ragau. C.
de testib. c. m. l.
de quibus. coll.
ante pen. Curt.
in tract. de test.
conclu. 46.

^b Bar. in l. Theo-
pompus de dote
preleg. fin. Ro-
ma. & Alex. in
l. i. §. vlt. de ver-
bo. obl. Bald. in
l. iudices. de sen-
tent. ex interlo.
C. Felin. in c. ve-
niens. de testib.
m. s. in l. i. iureiu-
randū. princip.
de iureiur. ff.
^c Panor. in c. pe-
nul. de prob. A.
lex. conf. 34. l.
7. m. 3. Doc. in
c. vlt. de succes-
sionib. ab intest.
^d Deut. 17.

nec obest alterum alteri, sed probationem adiuuat
& firmiorem facit. Hoc probationis genus singu-
laritatem adminiculatiuam vocauit Baldus^a, plu-
rimū differentem à singularitate contradictoria
& sibi ipsi repugnante quam obstatuam nominat,
cū videlicet testis vnus probationem euertit al-
terius loco, tempore, similibusve circumstātijs ab
eo dissidens: tum enim probatio est insufficiens,
maximē vbi vita pœnaue corporalis agitur, quo in
genere firmior probatio opus est quā in causis
ciuilibus. Quamobrem in causis criminalibus iur-
iurandum non admittitur, quo tamen in ciuilibus
suppletur probatio minoribusq; litibus: & consi-
militer repudiatur conuentio qua se testis vnus di-
cto permittit reus, quoties de honore aut vita iudi-
cium oportet fieri, quod in ciuili tamen controuer-
sia ex partium consensu frequentatur^b. Cū itaq;
imperfecta vna probatio dicitur cum altera im-
perfecta cōiungi non posse^c, id de probationibus,
testibus, præsumptionibus, aut criminibus diffe-
rentibus intelligat necesse est: veluti si testis vnus
de homicidio, alter de adulterio, tertius de furto
dixerit, hæc hominē quidem scelerosum esse pro-
bant, adulterum verò, homicidam, aut furem non
ita probāt vt corporalem pœnam ex eis impetres.
Nam neq; lex Dei testimonium vnus satis esse vo-
luit vt iudicio condemnetur reus^d, neq; ciuilia iura
ex ea pecuniariam condemnationem vel minimā
fieri permittunt. Hac in re Doctores omnes tam
ciuilis iuris quā Canonici consentiunt, quacun-
que

que dignitate, sanctimonia, & existimatione testis
ille fuerit.^a Et quāuis Ioannes Andreas & Doctor
Alexander putauerint bonum testem & cōfessionem sa-
tis esse vt ad quæstionem rapiatur reus^b, nemo ta-
men illis suffragatus est, idq; Rex Lodouicus xij.
expresso edicto in hoc regno fieri vetuit. Satis qui-
dem futurum illud est vt in omnib. alijs criminib.
reus exhibeatur quæstio, aut si qua præsumptio ad
testē fide dignum accesserit, vt applicetur in ijs cau-
sis quarum pœna capite aut corpore luenda est: In
hoc aut horrendo & tam abstruso crimine, opini-
onem Alexandri & Ioānis Andreæ sequendā cen-
seo, vt ad quæstionē rapiat reus sufficere vnus te-
stimoniū viri boni fide digni, cui nulla mali suspi-
cio hæreat, q; testimoniū nitat aut ratio certa aut
sensus. Viri boni appellatione nō eos solū ac-
cipio aduersus quos nihil adduci pōt, & qui à Do-
ctorib. omni exceptione maiores appellantur, sed
eos etiā qui nullius infamiæ fuerunt damnati: non
autem eos qui ex homicidij, incestus, adulterij cau-
sa infirmati fuerint, aut aliorū criminum comperti
quæ infamia ex facto appellant. Verū tamen horū
testimoniū alijs coniunctū non est inutile^d, prout
in hoc regno obseruat: omitta istius infamiæ ex fa-
cto ratione, itemq; Canonū qui hanc infirmando-
rum testiū viam iniri iubent^e: q; certē non oportet
fieri. Nā si exceptiones contra indemnatos testes à
reis adductę admitterent, opus esset cognosci de
singulis testib. in obiectis causis, itaq; improbi ela-
berentur, & viri boni persæpe calumnias subituri

^a l. vbi numerus
de testib. Doct.
^b Ioan. Andr. in
addit. ad Spec.
tit. de præsump-
t. §. species. versu
violenta. Alex.
conf. 77. libr. 1.
num. 1.

^c ex l. infamen-
de publ. iudi. ff.

^d l. Lucius. de ijs
qui notan. infam-
ia. ff.

^e Glos. & Pan.
in c. sup. cod. 1.
de testib. Felin.
ibid.

essent. Quinetiā quamuis sit cōpertus testis, conui-
ctus & damnatus non verbalis iniuriæ q̄ ex Cano-
nico iure^a (quod in hac causa obseruatur) non af-
fert infamiā, sed publici criminis infamiam impor-
tantis: vrit ex lege infamis habeat^b, damnatus in
& infamis testis ad testimoniū dicendum admitti-
tur, si est prouocatio, neq; pendēte iudicio (ait lex)
ac non confirmato eam ob causam refelli potest.
Verū tamen reum nō debet ludex quæstioni sub-
ijcere ob testimoniū viri infamis ex facto, licet non
cōdemnati in iure, nisi hic testis aut alijs testib. aut
præsumptionib. violētis adiuuet: alioquin vltimā
de teste reiecto sententiā opus est expectari^d. Qd
si quis dixerit à Iurecōsulto testimoniū mulieris q̄
accusata fuerit adulteri quāuis absolutę, damnari:
Puto notam obesse, ait Iurecos. idq; de mulieribus,
quib. semper minus q̄ viris creditur^e. Itaq; ex Ve-
netiarum legib. an. 1524. latis & ex totius Orientis
iure bing mulieres vnus viri, & quaternæ duorū
æquant testimoniū, & Rom. legibus ad rem testa-
mentariā aut corporalē obligationem mulierē nō
licet adhiberi testē^f. Quinetiam ex iure Canonico
mulieres in causis criminalib. testari non possunt,
ob imbecillitatē & fragilitatem sexus^g. At cū Iu-
recos. & Imperatores animaduertent maxima
quæq; scelera impune abitura nisi his testimonijs
daret locus, sapientissimē prospexerūt vt de crimi-
ne omnes homines testimoniū ferre possint^h, idq;
ratione euidentissima: nam in legitimis quidē acti-
onib. quos velimus testes prōptum est adhibere,
in cri-

^a c. cū te. de sen-
ten. & re iud.
^b l. i. de ijs qui
not. infam. ff.

^c l. furti. de ijs q
not. infam. ff.

^d Iacob. Butrig.
Bar. & Cuneus
in l. furti. de ijs
qui not. infam.
vult valere testi-
moniū etiam si
sententia confir-
mata sit, q̄ non
debet negligē-
tia accusantis
obesse procedē-
ti.

^e l. palā. §. que.
de rit. nupt. ff.
^f l. qui testamē-
to. §. mulier. de
testament. ff.
^g c. foras. de ver.
signif. & can.

^h l. ex eo. de te-
stam. ff. Nouel.
Leonis Philoso-
phi 48.

in criminalib. verò quoscuq; possumus. Quāob-
rem tū in hoc regno, tum in optima quaq; Repub.
in hoc argumento negligunt Canones, & ius ciui-
le obtinet. In hac certē causa opus est mulierib. ha-
beri fidē, quamuis sint infames ex facto, vt loquūt
Doctores nostri, aut etiā ignominiosę (vt Iurecos.
& Latini autores aiūt^a) cuiusmodi mulier impudi-
ca est, Iurecos. n. mulierū adhibent testimoniū, ne
impunita maneāt crimina, q̄ ratio (ait Iurecos.) ma-
xima est & consideratione digna^b. Ex hac igit ad-
eōq; grauiore causa hoīes ex facto & iure infames
ad testimoniū contra Magos dicendū oportet ad-
hiberi, modō plures cū indicijs concurrerint: alioq;
nulla spes est execrandā istam impietatē pœnas lui-
turā vnq;. Omib. aut notū est & à iudicib. optimē
obseruatū, ex alijs grassationis eiusdē cēdisve con-
reis probationē in alios peti, cū nō aliter pōt facti
inuestigari veritas: neq; solum in alios qui grassati
onē similē ppetrauerint, vt Petr. Anca. definit^c, sed
etiā contra reos eiusdē criminis cuius testis conui-
ctus est, maximē si testis in seipsum dixerit. Ita me-
mini cū D. Geleus Quęstoris rerum capitalium
vices Lutetię agens, de sententia Pręsidentialium lu-
dicum in Castello Parisiensī (id carceri nomē est)
tres grassatores accusatos & ex sua cōfessione de-
prædationū cædiumq; multarū cōuictos dānauiſ-
set, quartū ab eis accusatū esse qui ne ad tormentū
quidē voluit quicquā agnoscere, nihilominus in
ob præsumptiones certas & conreorū testimo-
nia fuisse damnatū, affectū morte, & rotæ impositū: &

^a Festus & No-
nius ex Cicero.
lib. 4. de Repu-
l. infam. §. que.
de ritu nupt. ff.
l. cognitionum.
de varijs & ex-
tra. cog. ff.
^b Lita vulner.
ad l. Aquil. ff.
^c Doct. in c. qu.
de testib. Butri.
Panor. Felini.
bi. Aretin. conf.
61. Glossa in l.
vlt. de accus. c.
in consil. 24.
& sequitur
Gramatic. con-
num. 15. & 16.

quamuis (vt plerique faciunt) palam exponeret se morti immerentem tradi & blasphemio ore nomen Dei assumeret vt suum honorem apud homines tueretur, confessorio tamen suo declarauisse tam reum se esse quam alij fuerint, sed ne indicaret cuiquam rogauisse: confessorium verò à iudice postea accitum rem totam explicasse. Pessimus est mos ille Germaniæ, reum nisi confessum non multari

morte, vt mille testibus peractus sit reus: et si tam violentæ & sæuæ quæstioni deditur, vt mentis captus langueat toto vitæ spatio. Quem admodum autem his probationibus locus est in exceptis solum ac non alijs criminibus, vt Doctoribus placet^a (qui ne consortes quidem criminis testes cum præsumptione in alijs satis esse putant vt quæstioni dedatur reus) ita necesse est vt in exceptis criminibus (puta veneni, sortilegij, læsæ maiestatis, & grassationis) testimoniū ab affinis eiusdem criminis audiat & sufficienter probare iudicet, nisi peremptoria sit exceptio, veluti si eius quem fuisse accusat malefici participem capitalis est inimicus qui dicit testimoniū. Sed ne illud quidem animaduerti opus est, sit ne pater aut filius pro testimonio dicat. Nam in his quidem testimoniū alterius contra alterū Lex iubet, excludi ad sanguinis reuerentiā, dum alia aguntur crimina, licet testes non extarent alij: hoc verò singulare est, in quoque filia contra matrem est audiendum testimonium, in hoc maleficio, cum ex infinitis iudicij omnino constet filiam à Saga matre in perditionem

tionem abripi sapissime. Boninus Præfectus Castellirufsi vnam ex triennio viuam cremari iussit quæ filia in cætus deduxerat, cuius filie opera (vt antè diximus) omnia resecta sunt. Lognianæ item Sagæ in Potezanis per filiam quam mater eodem duxerat fuerunt accusatæ. Quod si patri & filio in læsæ maiestatis crimine testari licet atq; inter se accusare^a, si præmium ei legibus decernitur qui parentem aggressum salutem patriæ occiderit (prout omnes constituisse lex ait^b) quare non admitterentur dicturi testimonium alter in alterum in læsæ maiestatis diuinæ crimine, & in eo scelere quod longo interuallo cætera omnia superat. Quapropter in tam horrendo crimine nihil necesse est religiosè hærerere quemquam regulis procedendi, aut refellendorum recipiendorumve testium ordinarijs^c. Verum vt religiosæ mentes in hoc iudiciorum genere confirmentur, in Exodo habemus insigne exemplum^d, vbi Moses aureum vitulum à populo factum videns, Qui stant à Domino, inquit, accedant ad me, deinde accedentibus Leuitis imperauit vt arma induerent, & singuli occiderent fratrem ac proximum suum qui se in idololatriam & cultum vituli abiecisset: cumque illi ad tria hominum millia occidissent, Moses dixit ipsos manum suam Deo consecrauisse vt benedictionem eius acciperent. Deus itaq; elegit eos quibus ius traderet primogenitorum, & prærogatiuam hanc, vt in perpetuū starent coram Deo, populoq; ius dicerent. Ex quib. apparet quantopere

^a Doct. in d. l. parentes. & in l. quisquis. ad l. iul. maiest. C. ^b minimè. de religio. ff.

^c l. 3. §. lege. de testib.

^d Exod. 32.

^a Alex. & l. 1. de pupillo. §. si quis riuos, de oper. no. nū. & in l. 1. & ibi. Dedus, de offi. eius cui. ff. & cap. pro necessi- tate. i. q. & ca. cū cessante. de appellat. & in l. quæ propter. de reg. iur. textus in l. casus. et ibi Bal. & Sa- licet. in 1. nota- bili. c. de testā. ubi propter ne- cessitatē disposi- tio iuris suspen- ditur. l. filio. §. hi autem. de in- iust. rupt. ff. Ang. in l. nemo carcerē. de exa- cto. trib. c. ^b Bar. in l. post legatum. §. his. de ijs quib. ut indig. Alex. cō. 72. l. 2. Bal. in l. 3. de testib. & in auth. si dica- tur. eo. c. & ibi Salic. Innoc. in c. cū loannes. de re iudic. Pa- norm. & Felin. in ca. quoties. de testib.

displiceat Deo idololatria. qui ad vlciscendā iniu- riam sibi factam noluerit rationem vllam sangui- nis haberi & necessitudinis: quamuis non alio con- filio (sicut in textu legimus) fecisset populus quā vt Deum qui eduxerat ipsos ex Aegypto adora- ret, & aureum vitulum contra interdictum eius ad honorem ei habendum conflauisset. Quanto i- gitur magis odit Deus diabolū adorari? Nihil er- go attinet insisti vjs ordinarijs, quæ filij in patrem testimonium, aut patris in filium audiri verant, cū ab hoc crimine cætera omnia superentur. Ex iure aut certum est^a sicubi aut periculum instat aut vr- get necessitas, aut res se offert exorbitans, tum re- gulis iuris constringi non oportere, sed potius le- gitimē ex iure agi si ordo iuris omittatur, cap. tuā nos, & cap. vltra, de cohabitation. clericorum. Itaq; testis qui non citatus sese obtulerit vt contra Magum dicat testimoniū audiri debet, licet alijs in- causis admitti non sit legitimū. Hic verò solam ob- iectionem semper excipimus odij capitalis, quod aliūde quā à fortilegiorū causa processerit. (Quis enim vir bonus inimicos Dei & humani generis non prosequatur odio iustissimo?) quia priuatæ & singulares inimicitiae alia ex causa susceptæ ho- minem stimulare possent vt calumniam innocentī obtruderet. Quamuis etiā alijs in causis testis con- uinci periurij eoq; refelli possit ac debeat, ^b in hoc tamen crimine cum alijs dicturus admittitur, nisi odio capitali prosequat reū. Imò cum aduocatus & Procurator ex iure nec possint nec debeant co- gi vt

gi vt in clientium suorum causa testimoniū dicāt^a. eos tamē in isto crimine oportet cogi^b. Hos tamē postulante aduersario cogi posse cū in ciuilib. causis tū in criminalib. vt de clientū suorū causa te- stimonium dicāt, permulti sentiūt. Quinetiā licet à cōreis in criminib. alijs probatio necessaria erui non possit^c, Magi tamē conrei socios eiusdē crimi- nis accusantes aut dicētes in eos testimoniū, maxi- mē verò si plures fuerint, probationē satis firmā afferūt ex qua damnēt rei. Nemo. n. est qui nesciat nō alios quā Magos testari posse vt illi cetib. quos adeūt de nocte interfuerint. Itaq; Germaniæ ludi- ces apud Sprangerum legimus ex consortiū testi- monio ad condemnationē reorū, licet obfirmatē infitientē accusati, procedere. Idem scribit Paulus Grillandus de ludicib. Italiæ: idem omni tēpore in hoc regno factitarūt nostri ad miserū illud vsq; tē- pus quo data est opera ad quorundā infamia te- geretur qui huius nefarij sceleris tenebātur. Neq; obstat illud, quòd nemo ad proferendam & reue- landam suam turpitudinē admittitur^d: hoc enim de ijs oportet accipi qui emolumentū suum ex eo caprāt, non aut de ijs qui contra suū emolumentū veniūt, cū alij ab alijs accusant. Quamq; facti po- tius est quā iuris quæstio quicquid est in causa testimonium vel dici de ea potest, quam fidem ipsis ha- beri oporteat, & quæ probationes sufficiant aut non sufficiant. Quam in sententiam notari oportet illud Callistrati^e, Quæ argumenta probanda cui- que rei sufficiant, nullo certo modo satis definiri potest: & paulo testib. ff.

^a c. testimoniū. de testib. c. si sa- cras. dist. 99. Bal. & Salicet. in l. si ex falsis de transactio. & ex l. mandu- tis. de testib. ff. c. Romana. eo. & ita indicatū arresto Pariso- rum. 1386. ^b Bart. in l. de- ferre. §. idē. de iur. fisci. indica- tum Gratiano- poli 1454. c. 6. vlt. de testib. Bald. in l. quo- niam liberi. eo. c. & gl. in c. 1. in verbo ad te- stimoniū. Alex. conf. 120. li. 7. nu. 3. & conf. 69. lib. 2. & cōf. 89. li. 3. nu. 10. Soc. cō. 95. coll. 1. li. 3. de- xim l. vlt. de ac- cusat. c. Bar. in l. 1. §. si seruū. de quæstio. A- lex. conf. 160. lib. 3. nu. 8. ^c l. cū profi- tearis. de reuo- don. c. & l. si creditorib. de seruo pign. c. l. 3. §. quæ de paulo testib. ff.

paulo post. *Alias numerus testium, alias dignitas & atrocitas, alias veluti consentiens fama confirmat rei de qua queritur fides.* Ac propterea dicebat Adrianus Cæsar credendum esse testibus, non testimonijs: lude enim exercitatus in suo munere, prudens & consideratus de testimonio iudicium faciet conspecto teste ex vultu, constitutione, & circumstantijs alijs, innumeris. Illud verò ante omnia observandum, non perinde cognosci de sortilegij crimine atque de alijs, sed aliam viam extra ordinem teneri oportere ob eas causas quas modò explicauimus. Hactenus de primo & secundo probationis euidetis genere: iam de tertio, quam confessionem diximus esse, videamus.

De voluntaria & coacta Magorum confessione. Cap. III.

Persæpe iudices in Sagarum confessionibus animi pependunt, dubitaueruntque iudicium facere commoti miraculis quæ fatentur illi: eo quòd alij quæcunque ab ipsis dicuntur statuunt esse fabulas, alij metuunt ut isti homines acti desperatione nihil procurent quàm mortem, ut malorum suorum exitum. Volenti autem mori, ait lex, non est habenda fides^a. Sic memini me apud Tertullianum legere, cum ostiarius quidam Proconsulis Africæ in prætório clara voce rogauisset an illic Christiani essent quos poenis de more afficeret, plures il-

^a Absentem de poenis. l. 1. cum glos. de ijs qui ante sent. mort. sibi confet.

mos illico sublata manu dixisse ex eo numero se esse, ut oppetentes mortem martyrium reportarent: Proconsulem verò eos ad mortem paratos animaduertentem sic loquutum esse, Itaproicite vos in mare quod ante vos est, è montibus domibusque vos date precipites, aut arboribus vos ipsos suspendite: quærite qui vos condemnent. Iulianum quoque Cæsarem, cum sceminam Christianam iuuenem videret cum puero mammæ admoto procurare ad supplicium martyrij consequendum, veruisse ne Christiani plecterentur morte: non ut sceminam festinantem ad mactationem seruaret, sed quia illos post mortem ab alijs Christianis in Deorum numerum referri criminabatur. Sunt alij ex Magis qui mortem expetunt non quod honorem sperent, sed quia desperant summoque dolore cruciantur: atque hi non sunt audiendi, utcumque eos excuset Lex, & Plato honestum iudicet τὸ ἔσθαι τὸν αὐτὸν & spiritum antequàm extrudatur emittere. Sprangerus autem Sagas se vidisse narrat quæ scelera sua confessæ ultro orabant iudices ut se morte plecterent, alioqui se sibi ipsis conscituras mortem, quia se à diabolo nisi parerent vexari confirmabant. Quæ in specie legi dicenti, in confitentem nullus sunt partes iudicandus^a, &c. locus esse non potest, nec tenetur iudex istorum hominum voluntati obsequi. Nam opinio est Sagam quam vexat diabolus respuisse & in via salutis esse: eam itaque oportet in carcere contineri, institui, & modicis poenis salutaribusque corrigi: sin percipiat nihil ad resipiscentiam,

^a l. 1. de confes. st.

tum de condemnatione agere, quāvis se Saga morte roget affici. Quæ autem confesse respuerunt antequam accusarentur, de ijs ludex non cogniturus est, nisi euidentia sint quæ fatebitur homicidia, modo res sine fraude fiat, nec ea quam poenitet factam accusationem à se effugi non posse prospexerit: ut Magdalena Crucia Cordubensis Abbatisa (cuius ante meminimus) cum se infamem esse plurimumque suspectam animaduerneret, seipsam consortij cum Satana triginta annis habiti accusauit. Est autem duplex confessio, vna voluntaria, coacta altera, siue in iure, siue extra ius facta sit. Ac confessio quidem extra ius aut coram pluribus fit, aut coram vnico, amico, necessario, inimico, aut confessario. Has circumstantias singulas oportet obseruari, non quod plus in iudicio quam extra iudiciū vera sit veritas, aut plus coram populo quam coram confessario: contra enim plerique palam in ijs rebus cum faciunt pudore aut metu quas confitentur clamculum, ut prædones sæpe videmus quod nunquam in iure dicturi fuerint, id confessarijs exponere. Verumtamē nō est tanti probatio ex confessione extra iudiciū facta quā ex iudiciali, neque ex violenta quā ex voluntaria, & inter voluntarias confessiones plus illa potest autē ante sit quā rogetur reus: nam interdum ludex reum circumuenit, interdum verò instituit & adornat eum, ut cum adolescentem accusatum parricidij Augustus interrogauit his verbis, Certē non occidisti patrem: interdum facta duo trique confundit ludex,

dit ludex, è quibus vnum verum, cetera falsa sunt. Quia in specie iuriscoll. certant ad faciē singula protendi confessio aut negatio debeat, prout quidam ex eis sentiunt^a. Certum quidem est (ut agamus Dialecticē) cum facta singula per disunctionem, puta aut, &c. enuntiantur, si vna pars vera est, licet falsæ sint reliquæ, totum enuntiatum esse verum: cum verò per copulam &, ex vno falso totum falsum esse. Cum autem ij qui iuri diuendo præsumunt in templo æquitatis & veritatis versentur, hominem de factis pluribus sibi cognitis interrogatum oportet alia ab alijs diuidere, & prout veritatem ipse tenuerit hæc confiteri, negare illa. Atque hæc Bartoli^b & Panormitani^c sententia Aresto Imperialis Cameræ confirmata^d contra Comitissam Orientalis Frisiæ, quod Minsingerus Senator refert^e. Prudentis verò & periti in sua functione est ludicis, ut facta interrogando diuidat. Neque accipienda est eorum opinio^f, qui ludicem facta ex accusatoris postulatione habentem cognita putant adijcere posse, ita confessionem exceptum iri ut si extra iudiciū fieret: id enim abhorret à ratione, cum interrogationes acta sint iudiciaria^g, ideoque extet titulus de interrogationibus in iure faciendis. Ipsa etenim partis confessio sine interrogatione facta coram Iudice etsi articulis factorum non comprehenditur, validior tamen est (ait Lex^h) quā si interrogatus respondisset: in causis verò criminalibus, ac in primis

^a Ioan. An. ad Speculat. iur. de litis contestat. parte 2.

^b in l. 1. §. si stipulati. de verb. obligat. ff.

^c Panor. in c. 1. de plu. pet.

^d lib. 2. cap. 55. anno 1554. octobris 27.

^e l. qui in iussu. §. penult. de iur. reu. & ca. ad hoc. de testib.

^f inno. in c. cū Bert. de re iudic. Alex. in l. cui. de iurisdic. ff.

^g l. si sine. §. 1. de interrogator. act. ff. c. quoniam contra de probationibus.

^h l. ordo. de publ. iudic. ff.

sortilegij ordinariam accusationum teneri non oportet viam, quin potius Iudex quibuscumque modis potuerit veritatem debet exprimere. Rei autem accusati responsio aut certa, aut incerta est: quæcunque certa est ea aut affirmatur, aut negatur, aut denique accusatus quid illud rei sit se nescire dicit. Incerta responsio est^a cum per ambages dubie respondet reus, se credere vel putare, aut per voces æquiuecas. Sin autem accusatus rem falsam affirmauerit^b aut veram negauerit^c, non equè reus est atque is qui per ambages responderit. Hic enim responsionem æquiuecam legitimum est pro confessione haberi in damnum ipsius^d, quia unusquisque factum suum nouit, nec ineptè respondentem in hac causa prodest erroris excusatio^e. Sed difficilior est quæstio, an accusatum qui nihil respondet pro confesso haberi oporteat. Si ergo in ciuili causa vir talis extiterit non est dubium quin illius damno pro confessis habeantur facta in rebus interrogatorijs & scriptura agnoscenda^f: aut quando ea put hominis agitur, nec sic quidem facta pro confessis tenenda sunt nisi testes accesserint: à quibus si probatio habebitur, accusati hominis silentium effectum confessionis sortietur, ut pro rei conditione ad condemnationem procedatur. Quod si ad probationem vnius testis siluerit, non ita futurum est, sed eum multis & carcere oportet cogi^g. In eum verò qui magicarum sortium accusatus nihil responderit, Iudex quæstionibus primum vsurus est pro qualitate personarum, si testem vnum aut præsum-

^a ut l. sancimus. de iur. delib. §. 1. et l. ult. de conduct. indeb. c. ^b l. si quis iure. et l. de etate. de interroga. tor. act. ff. ^c l. non alicui. eod. ^d l. de etate. §. nihil. eod. ^e l. 1. §. 1. eod. cap. ab excom. municato. de rescriptis. ^f d. l. de etate. §. qui tacuit. et l. si de se for. eo. ff. ca. si testes. §. item. 4. q. 2. et c. literas de presum. ^g l. vnic. si quis de iur. ff. l. 1. §. igitur de ven. bre. insp. ff. d. l. etate. §. qui tacuit. et c. quoniam. ut lite co. tunc.

præsumptiones complures habuerit: si nihil quæstioni admotus dixerit, crimē dimidia ex parte confessum est: itaque prout probationes erunt puniet, ut dicemus postea. Similiter qui de industria responsionem obscurat pro confesso habetur^a: & quamuis responsio eiusmodi non sufficiat ex interpretatione iuris ad probationem criminum corporalem poenam merentium, nisi testes adsint (quod in clara ac voluntaria confessione non est opus) tamen in tam occulto detestandoque crimine præsumptionibus alijs coniuncta sufficit. Ac Doctores quidē inter necessarias probationes & indubitatas confessionem retulerunt, ut in ciuilibus causis verum est: sed insignis tamen confessionum est differentia propter locorum, temporum, personarum, criminum circumstantias. Differunt enim confessio pueri, & viri ætate iusta, sapientis & stulti, maris & feminae, amici & inimici, in iudicio & extra iudiciū, iniuriæ & parricidij, in quæstione & sine quæstione: quam varietatem sapiens & consideratus Iudex tenetur expendere. Neque verò l. 1. de confessionis, oportet accipi de capitalibus criminibus alijs, nempe confessum pro condemnato haberi^b, nisi de alijs præsumptionibus sufficientibus constet, si nulla probatio (ait lex^c) religionem indicantis instruat: maximè verò si fiat confessio cum reus in quæstionem datus aut etiam oblatus est^d, quia confessio ad tormentum factam Lex similem ei confirmat esse quæ fit in tormento ipso^e: quoddam enim tormentum est tormenti metus. In causa au-

^a Accurf. in l. certum. de reb. cre. ff. Bart. in l. 1. de rela. c. Val. in l. 1. quomod. et quam. Iudex. c. Cæpola cautel. ^b l. 1. de confes. c. nec reuocabi lis est. l. si is. de confes. ff. sed non in atrocibus. l. 1. §. si quis ultro. de quæstio. ff. ^c l. 1. §. Diuus Scuerus. de quæst. ff. argu. l. ex incendio. et l. prædix. de incendio. ff. ^d l. 3. quor. ap. pel. non recip. c. litem apud. §. adducit vers. quæstionem de iur. ff. ^e l. metum aut. de eo quod met. ff.

tem fortilegorum qui expressa pactione cum diabolo inita fatentur se conuentibus & sceleribus alijs interfuisse, quæ aliunde quam ex ipsorum aut consortium confessione possunt innotescere, hæc confessio quæ extra torturam sit vim probationis obtinet^a, si à reo præuento fiat qui in suspicionem istius criminis aut existimatione fuerit, et si non parebit eum homini pecorive mortem intulisse: nam hoc scelus omni parricidio detestabilius est quod excogitari ab ullo possit. Quod si dicatur confessionem rei contra naturam (vt loquuntur quidam) excludendam esse^b, ergo ne impuros quidem Sodomitas peccatum contra naturam confessos plecti oportebit: sin autem contra naturam esse accipiant^c *ἡ ἀδύνατος*, id planè falsum est: non enim quicquid à natura fieri non potest, illud est *ἀδύνατος*. Nam eiusmodi sunt omnes actiones intelligentiarum & Dei opera quæ extra naturæ ordinem cernuntur sæpenumero: etiamquæ morbi omnes epidemici (vt Hippocrates annotat) à Deo procedunt adeoque, vt idem loquitur, nescio quid diuini habent præter cursum ordinemquæ causarum naturalium, ad quos cæciores talpis sunt medici. Sophisticum ergo illud est, hoc improbè factum à natura est impossibile, impossibile igitur: ac si quis de improbo dicat bonus cantor est, bonus igitur. Iam verò diuina & humana autoritate, vetustatis totius consensu, diuinis & humanis legibus, experientia, iudicijs, conuictionibus, commissis testibus, & confes-

^a l. qui sententiam. de penis. C. Azo in summa de questio.

^b l. confession. l. si cuius. de interrogator. adf. ff.

sessionibus Magos exportari probauimus, eorumquæ operâ sterilitatem & procellas inferri: est igitur possibile. Cum itaque lex dicit^a, vt admittatur confessio, rem possibilem & veram ea contineri oportere, veram autem nequire esse si est *ἀδύνατος*, nihil esse ex iure possibile quin à natura idem possit fieri^b, sophistica vtuntur fallacia qui falsam ex eo assumptionem astruunt. Nam maxima illa & admirabilia Dei opera ex natura sunt impossibilia, re tamen vera sunt: spirituum quoque intelligentium facta & quæcunque sunt *ἡ ἀδύνατος*, ideoque Methaphysica scitè distinguitur, & re uera differt à Physica naturam solum explicante. Spirituum igitur demonumquæ facta non sunt reuocanda ad naturalium effectorum legem. Quamquam si ex naturali demonstratione primum mobile momento vno miliarium amplius quingenta millia dicitur percurrere, æquè profectò spiritus malignus potest Sagæ corpus exportare in ambitum terræ, quæ punctum quoddam est si cum amplissimo cælo comparetur. Magorum itaque confessionem de exportatiõe possibilem esse veramque affirmamus, & (quod amplius est) homines & pecora à Magis occidi malignorum spirituum ope & inuocatione: vt in Ægypto sub meridiam noctem primogenita hominum pecorumque à diabolo momento vno fuisse occisa è scriptura didicimus. Fuit autem Ægypti regnum (vt Strabo & Plinius consentiunt) latum ducenta miliaria

^a l. inde Nera-tius. ad l. A-quil. ff. c. fin. de cōfess. li. 6. Baldus in l. 1. de cōfess. c. l. 1. de conditionib. institutionum. ff. c. ibi gloss.

liaria magna, longum quadringēta, omnium quæ sub cœlo fuerunt frequentissimum & opulentissimum. Deus verò, teste Scriptura, noluit vt destructor Satanas populi sui ingrederetur domos. Hoc quidē natura est ^{ad uirtutes} atqui tam verum est quā lucere Solem constat. Etsi Auicenna putat & Algazel spirituum actiones naturales esse atq; à natura possibles: quæ sententia ferri potest si ea potestate peditos esse spiritus intelligamus ex permissione Dei, vt ignis vrendi potestatem habet: sed illud (vt antè diximus) de causis naturalib. & ordinarijs nō potest accipi. Verū vt confessionū quas Magi faciunt probationem confirmemus, eas cū aliorum Magorum confessionibus oportet comparari. Etenim diaboli actiones semper sibi & vbiq; constant, quemadmodum simia siue tela siue purpura induatur, semper est simia. Itaq; Magorum confessiones Germanorum, Italogum, Gallorum, Hispanorum, veterumq; Græcorum & Latinorum similes esse animaduertimus, & Magi plurimum alij ab alijs accusantur: vt de Lochiano illo diximus, qui accusans vxorem confessus est se illius suasu contuentum Magorū adiuisse, quæ postquam omnia fuisset confessa igne viua absumpta est: cui persimile factum in Castello heraldino accidit, vbi vir & vxor à tertio quodam magicarum sortium comperto fuerunt accusati. Dicebat vir se Magorum cœtum semel tantum adiuisse, vt quoniam vxor scortatura proficisceretur posset resciscere, non iuisse illuc ab eo tempore: fatebatur mul-

lier se

lier se ex eorum esse numero, eodemq; iuisse virum suum. Hic verò difficilis quæstio oborta est, an viri confessionem ^{ex se}, sine diuisione ad purificationem ipsius oporteret accipi: quemadmodū per multi Doctores^a sentiunt integram confessionem sumendam esse ex qua grauetur aut leuetur confessio crimen, siue articulum vnum siue plures ea comprehendit. Horum præcipua est ratio, quod iurifurandi sacramentum vnū ac indiuisum est: quæ ratio planè est friuola. Nam eodem iure quinquaginta stipulationes ad vnum contractum (quem vnus iuramenti religio confirmat) pertinentes, vnus stipulationis loco ponerentur. Id verò falsum & absurdum esse inter omnes conuenit, cū totidem in contractu stipulationes extent quot insunt clausulæ, & vicissim tot sententiæ quot stipulationum capita: quapropter etiam in prouocationibus sic possunt diuidi, vt de vno capite reliquis integris appellari possit^b. Cōtrā verò bona pars Doctorum diuidi posse confessionem indicat: quæ confessionem hanc enim fuisse Iacobi Rauennatis tempore agitatam, & constitutum fuisse diuidi confessionem oportere^c. In hanc sententiā iudicia quàm plurimis a rebus facta sunt^d: itaq; in causis civilibus & criminalibus obseruatur, adeo vt si reus fate-

^a Faber. in §. i. c. si quis postul. princ. de actio. & in l. vna. ver. contra. de cōf. ex l. publi. §. vlt. de positi. ff. & ex l. si filius. §. vlt. de interr. act. Cynus in l. 2. q. vlt. de don. an. nup. C. Iaco. Rauenn. Petr. bel. la perti. & Cy. in d. l. vna. q. 13. Alber. ibi q. 10. de cōf. C. arg. l. etiam. §. 1. de mino. Alex. cōf. 22. ver. prater. ca. li. 2. de don. an. nup. text. in l. nemine. de le. ga. 2. & l. pōpō. nius. §. 1. & ibi las. col. 2. de acquir. posses. ff. Bald. in l. 2. de transact.

^b In hoc iudicio. sam. hercise. Bald. & Florent. ibid. per l. Corne. de iu. patronat. Bald. in l. 2. de re iudic. C. vel. in c. cum inter. prima fallen. de re iudicat. ^c ex l. perfecta. de donat. C. & l. publi. §. vlt. de pos. & ibi Accurs. Ang. Salic. Bart. Pan. in c. bonæ memoria. versic. extra. de positi. prael. Cepola cautel. 184. si inuam. per l. 3. §. 1. de iurei. Fel. in c. cum dilecti. de accus. sine. ^d Boerius in decisionib. Burd. g. 243. num. 7.

bitur se quidem occidisse, verum cum prius inuasisset alter, prius illud confessionis caput pro vero ex indubitata probatione habebitur, posterius vero ad purgationem confessi pertinens non existimabitur probatum, sed accusatus defensiones suas ad se purgandum probare tenebitur si non faciet, subibit condemnationem^a. Proprie tamē hoc pacto non diuiditur confessio: si enim diuideretur & rejiceretur, omnino accusatus excluderetur à purgatione sui afferenda. Vbi verò probatio deficit & probationis consequendę ratio, exempli gratia de nocturnis magorum congressibus, queritur an tota confessio tanquā vera admitti debeat, cum in eo quod pondus tū in eo quod letiamē causę accusati affert. Nam in hac demū specie tota cō-

fessio vniversē accipiendā aut repudiandā est, quā sententiā iureconsultus Alexāder defendit^b. Iudici enim virū interroganti cur suam vxorē non accusauisset, respondit ille se voluisse honori suo & familię suę consulere: vxor verò dicebat virum semel tantum eō abiuisse. Verumtamen ne hoc quidem responso fuit excusabilis, cum vxorem suam turpissimā atq; in primis horrenda scortatione q̄ vnquam excogitari possit contaminatam sineret permanere, atq; (vt ita dicam) lenocini conuictus esset. Etenim Sagas omneis frequenter habere cum diabolo consuetudinem antē ostendimus: præterea constat inter omneis eum læsę maiestatis cōuinci qui cōiurationem cognitā nō reualuerit, dicet in cōiurationem minimē omnium consens-

^a l. si non cōiur. de iur. iur. c. 1. de iur. iur. c. 1. de iur. iur. c. 1.

^b l. cōf. 80. coll. 1. vers. posse. li. 7. Rota decis. 408. fuit dubitatum. in notis. Castrensis conf. 269. si. lib. 2. Steph. Bertrād. con. 151. v. l. 1. l. 3. & conf. 148. ex themate. nu. 5. li. 4. Ancharan. conf. 208. Index. cōf. pen. & conf. 207. quest. coll. 2.

ferit^c: quāto igit magis reus futurus est q̄ p̄ spectū læsę maiestatis diuinę & humanę crimē ante oīa detestandū dissimulauerit^d. An verò hic vt Mag^e cēseri, & quā p̄cena affligi debeat, dicemus postea. Sed videamus q̄ sint iudicis partes, si primū Saga fateat, deinde in iurē factū. In hac causa distingui oportet, atq; obseruari an prima cōfessio corā iudice cōpetente & sine q̄stione facta sit, cū p̄uēta Saga & accusata est: tū. n. cōfessionī primę harendū & quāuis nō alia extaret p̄batio, ad cōdemnationem p̄cedendū (nā sæpenumero fuit exploratū Sagas in vinculis p̄ Satanā informatas ab antegressa cōfessione discessisse) & q̄a hoc crimē supra oīa turpe & detestandū est, volūtaria Magorū q̄ p̄uenti fuerunt cōfessio habēda est certę & indubitatę p̄bationis loco. Canoniciū Lauellēsem memini an. 1569. veneni infusi in Lauallēsis Decani calicē accusari, q̄ nocturnā missam faciēdo medicatā potionē hausit & in terrā prostratus est, deinde verò euomuit. Reus volūtariē & sine q̄stione agnouit factū, cōdenatus Curia Parisiēsem appellauit, interea verò informatus id q̄ antē fuerat cōfessus p̄negauit. Placuit tñ Curia hominem igni dedi, eumq; vidi cum ad supplicium raperetur: quod Curia, si confessionem extorsisset quæstio, non fuisset iudicatura. Quid verò, si confessio coram incompetente iudice fuerit edita: an vim probationis obtinet. Statuunt plerique ne idoneam quidem præsumptionem esse ex qua torqueatur reus, nedum probationem iustam: Qui etiam Canonistarū bona

^c Do. in 1. quis. ad l. iul. maiest. C. cap. vergentis. de heret. & l. vlt. de malefic. C.

^d ex l. diuini. de custod. reo. vbi Bar. & D. in c. at si clerici. & Felm. de iudic. ext. Alberic. in l. demonstratib. de iurisd. Ang. Aret. in 6. sed siquis. insit. de suspens. tuto. decis. Capel. Tolo. q. 425. Soc. conf. 108. nu. 5. li. 4. Guido de c. Del. 120.

* Felin. pro re-
gula ponit cum
9. fullē. in c. o-
lim. de rescrip.
Cornelius conf.
123. lib. 1. Bald.
conf. 122. vers.
nam fama. li. 1.
Castren. in l.
transfere. ver.
et licet. de trās-
act. C. Salic. in
l. et bonæ fidei.
de iur. iur. C.
b Imola in c.
per inquisitionē.
de electio. et in
c. 2. de cōfess. 10.
And. in c. qua-
liter de accusat.
Ang. conf. 28.
quidam. Romā.
con. 28. viso.
per tex. et gl.
in l. 5. de adul.
ff. et per l. i. c. tū
sustitū. de ijs qui
not. infra. Pa-
nor. in ca. de
hoc. de sūmōia.
et in c. olim. de
rescrip.
* Ang. in l. Pa-
pintanus. §. me-
minisse. de inof.
Bar. in l. cū sa-
cta. de iur. et fi.
ign. Am. et Ant.
Butrigar. in c.
* l. Saluius. de legatīs præst. ff.

pars putat confessionem extra iudicium factā ne-
que confitenti neque consortibus eiusdem crimi-
nis vlla ratione damnosam esse^a: alij eam quæ co-
ram Iudice incompetente fuerit, idem præstare
quod præsumptiones & coniecturæ solent^b. Hic
autem error profluxit ex dicto Vlpiani in l. certū.
§. si quis absente, de confessis. ff. vbi ait si quis ab-
sente aduersario sit confessus, cum pro iudicato nō
haberi: verū ex eo minimē sequitur confessionē
siue in iudicio factam siue extra iudiciū, siue apud
competentem siue apud incompetentem Iudicem
probationis hanc, illam minus pro rei conditione
non efficere. Itaque viri forensis administrationis
peritissimi^c putant confessionem absente aduer-
sario factam nihil esse, si eum adesse postulet neces-
sitas: Quod si Iudex incompetens de facto cogni-
tionaliter quæstionem habuerit & reus corā ipso
fuerit confessus, etiam si propter incompetentiam
aliā^d ve nullitatis causam cognitio fiat irrita, sua
vis tamen constat probationibus. Alioqui multa
crimina, multi fontes impunē abirent: cui malo
occurri omnino præcipit^e, & ita prospici vt ab
iniquitate & absurditate vindicet lex^f: in primis
verō ob incompetentiam Iudicis probationes in-
tercidere foret iniquissimum in Magorum causa,
vbi tam difficiles probationes & tam abdita sunt
scelera, vt vix è millenis vnus supplicium perferat.
Diximus de voluntaria confessione, quæ tertia ef-

^a l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff.
^b l. Saluius. de legatīs præst. ff.

se pro

se probatio necessaria dicitur: nam quod ad con-
fessionem violentam & extra ordinem quæstione
extortam, probationem aliquā efficit si reus à quæ-
stione remotus in confessione perrexerit: si desti-
terit, præsumptio magis est quā probatio ne-
cessaria. Dicamus igitur de præsumptionibus quæ
contra Magos haberi possunt.

De præsumptionibus aduersus
Magos. Cap. IV.

Cū tres probationes euidentes illæ deficiunt,
factum permanens atq; notorium sermo con-
fentiens testiū ἀντιλήπτως, & volūtaria repetitāq;
confessio rei ante confessionē præuenti, tum præ-
sumptiones oportet expēdi quæ ad probationem
& punitionem Magorum possunt conducere. Præ-
sumptionem autem aliā sunt temerariā, aliā pro-
babiles, & violentæ aliā. Ex eis postrema iure po-
test statui, estq; aliarum probationum omnium va-
lentissima, cuius autoritate probationes cetera ex-
cludi omnes Doctores consentiūt^a. Talis fuit præ-
sumptio ex qua Rex Salomo litem diremit matrū
de puerulo inter se contendentiū^b: & Imperatoris
Claudij^c, qui matrem ei iubeat nubere quem fili-
um esse negabat suum. At errare Salomo & Clau-
dius in ista causa potuerunt. Fateor: sed in causis
quoq; inculpatorum testiū & confessionū errari
potest: quemadmodum suprà mancipium multa-

^a c. ad id. c. is
qui. de sponsal.
c. per tuas. de
cond. appo. l. si
quis adulterij.
de adulter. C.
^b in c. afferte. de
præsump.
^c Sueton. in
Claudio.

Y iij

^a L. item Mela. ad l. Aquil. ff. ^b l. manifesta. de iur. iur. et i. bi Bart. l. si hi q. adulterij. ad l. iul. de adul. C. l. excipitur ad se. syllan. ff. ^c auth. non licet de libris pret. C. l. iura sanguinis de reg. iuris. ff. ^d Alex. c. 178. li. 1. nu. 9. et gl. in l. si tutor. de peric. et com. Tiraquel. in l. si unquam. de reuoc. donat. nu. 133. C. ^e Doct. in l. manifesta turp. de iur. iur. ff. Par. in c. affer. te. et in c. quanto. de presump. ^f cap. quanto. de presump. Ioan. de Grassis in d. c. quanto. et Cynus in auth. sed id. eod. de donat. ant. nup. C. et §. 1. in auth. de equalitate dotis.

tum fuisse morte ostendimus eo quod hominem qui desyderabatur occisum a se fateretur, qui tamen postea comparuit: ideoque lex dicit ^a non esse soli occisoris confessioni habendam fidem, nisi de occiso appareat. Sed presumptiones iuris ^b & ex iure constitutæ, rationis naturalis nituntur fundamento ^c. Etenim præsumendum est matrem, quæ omnia tentauerit ad redhibendum filium præoptaturam ut adiudicaretur alteri quam ut tradatur morti: Similiter ^d his qui factum quod negat renuit iurare, aut iuramentum deferre aduersario offerenti, se reum peragit. Alphonsum regem Neapolitanum legimus cum pater filium suum negaret esse, mandauisse ut mercatori Afro venum daretur filius, tum filium a patre receptum esse: ita præsumptione lis fuit sublata. Verumtamen si qua probatio euidentis contrarij facti extabit, contra præsumptionem admittitur ^e: quicquid probationem mul- ti excludi contendat præsumptione iuris ^f. Nam hominis acceptilationem exhibentis probatio admittitur ^g, quamuis de solutione nec iurare ipse nec iuramentum deferre voluerit, eo quod non satis meminisset facti, nec sciret an haberet penes se acceptilationem. Prestigias autem Magorum & miracula contra naturam haberi in præsumptionibus iuris est iniquissimum: nam Lex Dei hanc certam & indubitatam probationem statuit, mulierem præstinguentem oculos non sines viuere, quod illæ tamen propalam faciunt: sic enim Lex Dei statuit, eos qui fascinant cum Satana pepigisse vt res

contra

contra naturam faciunt. Stigatur (vt ad presumptiones contra Magos veniamus) liberi ad matris matrem reperiuntur occisi, quamuis nemo præter ipsam sit domi, non oportet presumere eadem fuisse ab ea perpetratam, cum aduerset iuris præsumptio ^a iudicio absoluitur illa, nisi probatione euidentissima cædis conuicta sit. Sin autem Sagam esse rumore prædicabitur, eam suorum ipsius liberos parricidam esse præsumitur, nisi probatio- nibus se in contrarium probet. Catharina Darea Coparis die secundo Februa. M. D. LXXVIII. Duas puellas iugulauit, vnam suam, alteram vicinæ, cum tamen rei magicæ non fuisset infamata: hæc diabolus confessa est hominis proceri & per- nigri specie curauisse vt id faceret, postea crema- ta est prouocare nolens quamuis Copararum Prefectus licere exponeret: nam agnoscebat se hoc genus mortis esse promeritam. Sic conuictus Raziorum Baro se octo infantes confessus est occidisse & sacrificasse diabolo, & sibi Satanam indixisse vt suum ipsius puerum adhuc sacrificaret auellens ab utero matris, quæ rem subodorata est, itaque iudicium in eum constitutum. Ma- nasseni Iudææ Regem, maximum sua ætate Ma- gum, liberos suos diabolo sacrificauisse legimus, qui promissis de summa amplitudine ab eo accep- tis, ab hostibus comprehensus & dignitate de- iectus est. Magū ergo ex præsumptione diuini iuris ^b parricidam esse præsumit ^c: & si quando Magi hoīs infans desyderabit, præsumendum est ab eo sacrifi-

catur

^a l. ult. princ. de cit. furio. l. pe- nult. §. de vno. de rit. nupt. l. creat ionibus de Episcop. offi- ciant. l. huma- nitatis. de im- pub. et alijs substitution. C.

^b Deut. 18. Leuit. 20. 1. Reg. 18.

catum fuisse diabolo, nisi secus probauerit. Atque hæc iuris diuini præsumptio ratione nititur: nam qui omni pietate in Deum adiecta seipsum diabolo mancipauit, omnem humanā pietatem studiūque naturale & sopylū exiit. Eum ergo præsumendum est confecisse omnia quæ Magi solent: & quamuis facta errori potius quam malitiæ æquum sit acce-

^a arg. l. quod si pra ferri ^a, nisi appareat secus ^b, Magos tamen nihil nolit. §. quia as-
fidua. de edilit.
ed. l. fin. in fine.
de fidei. c. l. si
prius. §. certè.
de aqua plu.
Alex. conf. 129.
li. 7. nu. 11.
^b l. quoties. §.
tantundē. de hæ
re. instit. & ibi
Bart. Bald. Ro.
Castr. con. 103.
li. 2. immola cō.
104. Bal. conf.
144. l. 1. Cum
nus conf. 135. &
142. Dec. in l. si
librarius. de re-
gul. Capola cō.
21. col. 4. Cur-
sus senior conf.
35. Alex. cōf. 53.
li. 7. nu. 16.
^c Canonista in
c. 1. de presum.
^d l. palam. §. q̄
in adulterio. de
rit. nupt. ff.

ptæ ferri ^a, nisi appareat secus ^b, Magos tamen nihil errore fecisse, sed malitia & impietate semper præsumimus. Omnia improbitatis genera quæ Magi in usu habent de mago homine præsumi necesse est: cum tamen vir furti falsiue damnatus, alterius improbitatis nomine quam furti aut falsi neque diffametur, neque præsumatur reus ^c. Siqua itaque Saga dānata fuerit sortium magicarum, Saga semper esse præsumetur, ac proinde omnibus impijs sceleribus inquinata de quibus notantur magi: & quamuis non processerit aduersus eam condemnatio, sufficiet tamen accusatio, rumor, & publicus sermo ad præsumptionem violentam infamiamque facti. Si enim lex mulierem accusatā adulteri, nec damnatā, nihilominus in vitam notari præcipit ^d, quanto æquius ea notabitur & infamis habebitur quæ Magiæ nomine traducitur. Nam cum mulierem Sagam esse fertur, eam Sagam esse præsumptio est vehemētissima, ex qua indicij quibuscumque coniuncta iure potest ad quæstionem rapi: etsi cauet edicto Lodouici xij. Galliarum Regis ne quæstioni dedatur quisquam nisi inculpatus testis cum indicij exstiterit. Certè in alijs criminibus

minibus ex iure non potest quisquam ob communem famam quæstioni subiici, ut inter omnes ferè Doctores cōuenit. Quamquā ex Mantuana consuetudine si testes quatuor communem famam à se auditam dixerint, in criminibus singulis capitalibus quæstionem legitimū est adhiberi: multo magis ad quæstionem rapietur ille de cuius arte magica communis rumor & cōstans increbruerit, cum fama constans legitimæ probationis vim habeat nisi contraria probatione refellatur ^b. Contrā verò si mulier nunquam suspecta Magiæ mortis in vllum illatæ accusabitur, nisi manifesta fuerit probatio homicidij, non est in iudicio statuenda condemnatio ^c, sed amplius decernendum, & illa interea dū cognoscitur vinculis eximenda. Verū tamen si sermoni communi & famæ hæredum est, eam non ab aduersarijs sed ab hominibus fide dignis oportet nasci ^d. Hæc distinctio videt necessaria, ut præcipiatur improbis occasio appetendi bonos calumnijs. Neque verò illud necesse est, quod multis video placuisse, ut communis rumor à maxima parte populi definiatur: in magno enim oppido esse rumorem suffecerit à vicinis omnibus, quia res propinquorum suorum propinqui melius quam longinqui alij cognouerunt. Itaque viginti homines

^a Io. Andr. de
add. ad Specul.
tit. de probat.
§. videndum.
vers. 13. Bal. in
l. milites. de
quæst. Cynus in
l. ult. cod. C. Bu
trig. in c. veni-
es. col. 4. de te-
stib. Alex. con.
§. coll. 2. lib. 1.
145. l. admonē-
di. coll. 15. de iu-
re iur. ff. Marfil.
in l. de minore.
§. plurium. col.
§. vers. alterius.
de quæst. Felin.
in c. venies. 1. de
testib. coll. 5.
Marfil. in pra-
xi criminu. §. di-
ligenter. nu. 3.
^b l. si mater. ne
de stat. defun.
C. l. 2. si seruus
vel libert. C. c.
transmissa. qui
filijs sint legit.
^c c. cū in iuuet.
de presu. extr.
l. non omnes. §.
a Barbaris. de
re milit. ff. l. 4.
de susp. tut. ff. l. 1. si quis imperatori maled. l. ult. de adlionib. ^d c. qualiter & quando. de
accusat. Bart. in l. de minore. §. tormenta. de quæst. Alex. ibi in addit. Salice. in l. ea quidem.
de accusat. C. Textus. in c. inuentute. extra de purg. Canonie. Decius. conf. 37. in causa. coll. 6.
nu. 9. & 10. & conf. 131. viso processu. ^e gloss. in l. 3. §. eiusdem. de testib. Bar. in l.
de minore. §. plurium. de quæstio.

(hic enim iustus duarum turbarum numerus) satis futuri sunt ad rumorem comprobandum. Si quis autem dixerit vocem populi negligendam esse, eā quæ vanā existimari^a: id quidem verū est si contra aut sensus aut ratiocinatio iudicandū esse euicerit. Sed in Magorum causa vix fieri potest ut vox popularis erret^b, maximè si qua species adfuerit, quā Doctores legitimā famam nominant^c. Multo magis autem id oportet statui si præter communem famam indicia exstiterint, verbi gratia, si saga dum comprehenditur dicat, actū est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enūtiabo: tum enim mutationem admirabilem cum animo suo sentit ut fecit quædam Saga, cuius à Præfecto Tenalliarum fuit allatum ad me iudicium. Certissimū profecto indicium maleficii, cum quis se antè condemnat quàm accusetur (ut ille fecit, qui postquam parentem occidisset, nidum cernens hirundinum pullos occidit & attriuit pedibus, atque hoc factio crudelitatis reprehensus. Iamdiu, inquit, hoc mihi solum exprobrant me parenti meo necem intulisse, ex hoc indicio (ait Plutarchus) comprehensus patricida in quæstionem raptus est & agnouit factum, aut si curationem afflicti pollicetur Saga & re infecta fugit, ut Ioanna Heruilleria (cuius antè meminimus) fecerat. Quisquis enim ab isto crimine purus est, calumnias à quibus in criminibus alijs metuit nunquā pertimescet. Verborum item cōiurationes & inuocatio Satanae qua ad maleficia

^a l. decurionū.
de panis.

^b Panorm. &
Felin. in c. ve-
niens. 1. de testib.
Parisi. conf. 114.
li. 4. nu. 12. vsq.
que ad 13.

^c Bald. in l. dif-
famari. de iur. &
manum. c. & in
o. veritatis. de iur. &
in l. proprietatis. si. de probationib. c.

eximer

eximenda vtuntur Magi, præsumptiones sunt vio- lentissimæ, quæ hominem Magicæ artis arguunt. Etenim exorcistas quoque ipsos capitali pœnæ lex subiicit, l. 2. & 3. de maleficis C. qui cole- bant artem eiurandi diabolos atque depellen- di: hi enim fuerunt Magorum facillè princi- pes, qui religionis prætextu (ait Hippocra- tes in libro de morbo sacro) adiurationes con- iunctas precibus exercebant: & quamvis ho- minem qui hac ratione sanat affectos lex mor- ti non adiudicet, Magum tamen lex Dei mor- te multari iubet. Hunc enim certum est pactio- ne teneri cum Satana, & loco vnius quem sa- nat binos affligere, ut antè ostendimus: ut au- tem nihil interuenerit quàm quod Deum abne- gans obligauit se diabolo, hoc scelus meretur mortem omnium atrocissimam. Alia indicia sunt hæc, gestus Magi (nam ferè vultum defi- git humi, nec in os audet aspicere) nutationes respondentium incertè ad interrogata^a, ante omnia verò si vno aut utroque parente Ma- go natus est. Nam hoc caput si cum sermone publico coniunxeris firmissimum est argumen- tum: quia nullum est sacrificium quod ab i- stis hominibus tantopere diabolus exspectat, quàm ut suos ipsorum liberos, simulac hauserunt lucem, voueant dicentq; diabolo ad cultum ipsius, ut exemplis monstrauimus. D. Antonius Lo- nanensis vicarius generalis regis apud Ribemou- tentes nuper mihi narrauit se cognouisse in iure de

^a Lynius. 5. de-
tes. de quæst.
c. literas de præ-
script. Bar. in l.
vlt. de quæst.
Ancharan. cōf.
283. Alex. cōf.
77. li. 1. Socin.
conf. 15. lib. 1.

Z ij

Claudio Vvaterio quodam sortilegiorum multorum reo, cuius pater Nicolaus Vvaterius eiusdem impietatis reus in carcere vita defunctus est, & a uia nomine Cathatarina (cathonem Picardi vocant) viua igni tradita. De Ioanna Heruilleria idem notauimus: matrem eius Aresto crematam fuisse viua, eam verò iamque dicatam Satanæ cum prehenderetur mater: Barbaram quoque Daream (que pariter combusta est) Lognianas Sagas apud Poterzanos, Valerianas in Sabaudia, & illam Castelli rubi filias suas malis artibus imbuisse: ex quibus omnibus confici potest regula amplissima & exceptiones paucissimæ. Si enim Saga est mater, est etiam filia: quod in causa impudicitiae dicitur filiam esse matri per similem non semper verum est, de magis verò omnibus ferè certissima est regula, ut ex innumeris iudicijs compertum est. Alia quoque presumptio est, si non fleuerit Saga, quam presumptione Paulus Grillandus & Inquisitores illi quorum opera crematae fuerunt innumeræ annotant esse valentissimam. Regius ille vicarius apud Ribemontenses, cuius modò mentionem feci, vnam Sagarum (de quibus cognouit) in iure confessam narrabat Sagarum dexterum solum modò oculum ternas lachrymas ejicere: quod non omittendum esse putauimus. Item si Saga in domo aut stabulo alterius deprehendatur, & mors aut subitus morbus aliquem paulo post opprimat, presumptio aduersus eam est, quamuis neque pulueribus comperitur instructa, neque sortem visa sit injicere, quam probatio

probatio futura esset euidens. Atque hæc postrema presumptio vires habet maximas, qua viuuntur Cornificius & Bartolus aduersus eum qui insolens in loco visus est ubi crimen fuit commissum dum committeretur, aut qui in propinquo deprehensus fuit cum perpetraretur illud. Extant recentes historiae huiusmodi, ut apud Pedemontanos Calij quædam nomine Androgyna videbatur cum intraret in alienas ædes, & paulo post homines interibant: Comprehensa itaque, Sagarum omnium consortium eiusdem maleficii retexit coniurationem (erant autem xl. ferme) quæ exteram ianuarum manum ad enecandos homines perungebant. Id anno M. D. XXXVI. accidit. Genevæ quoque postea idem effectus est anno M. D. LXVIII. ubi ad septennium fuit pestilentia ex qua occubuerunt multi. Non absimile est quod de centum septuaginta Sagis legimus, quæ Romæ ex eadem causa sublatae sunt Claudio Marcello & Valerio Flacco Coss. quo tempore pro veneficiis adhuc habebant. Adhæc frequens cum certis & conuictis Magis consuetudo, præsumptio est perualida & observatio ne digna: similis enim simili plerumque adhærescit. Etiam hæc permagna fuerit præsumptio, si mulier suspecta soleat comminari. Impotens. n. natura mulierem incredibili vindictæ cupiditate feruet, nec linguam à minis cohibere potest siquam nocendi facultatem habuerit: mors itaque si minas sequitur, maximè violenta est in criminibus. alijs præsumptio in hoc necessana. Baptista Ziletus insignis Iurecos. consilio

* Rhet. ad Herennium.
* Bar. in l. ult. in fin. de quest. 84
* lic. l. ult. cod. C. Paris de Puteo in tract. Syndi. verbo viso, ex l. 1. §. qd ergo ad Sc. Syllaniam.
* Bar. in l. furt. de furtis ff.
* Arg. l. 1. §. nullus, de excus. tu. l. item apud La beon. §. adduxisse, de iniur. ff. l. nullus. §. 1. de actio. empti. ff. l. ediles. §. 1. de edictis. ff. l. diu. de edictis edicto. ff.
* Bald. in l. pa. cum eniur. de hæ. red. in l. ff. arg. l. si hi qui adulterij de adulter. c. l. si vero non mandat. ff. l. 3. de repudijs. ff. l. famosi. ad l. iul. marit. ff.
* Specul. tit. de præscript. §. species. vers. sed ponit. Albericus in l. metum. quod met. cau. C. Bal. or. in. in l. de feruis. fugit. C. Fel. in l. cum oportet. de accusat.

Ixxix. cuiusdam Germani Antonij Zund exemplum adducit, qui necis Valentino cuidam illatae accusatus est eo quod paulo ante mortem illius dixisset non esse praeteritum annum quin ille tantum baculus exaresceret, itaque ille obiisset. Fuit autem Magus in quaestionem raptus ob comminationem istam: haec enim ad quaestionem sufficeret in omnibus alijs criminibus, in hoc vero praesumptio est violentissima. Sic confessio extra iudicium facta in alijs criminibus ad quaestionem sufficit, in hoc ad condemnationem. Similiter si quando extra iudicium reus perpetrati homicidij veniam postulauerit, idemque in iudicio negauerit, quaestioni ex iure deditur: in hoc vero tam detestando crimine legitime ad poenam condemnatur, idque pro conditione personarum. Omnes enim Doctores rerumque forensium periti consentiunt reum convictum esse si criminis cuius insinuatur veniam in iure postulet, quamvis id deinde abneget: similiterque confessionem extra iudicium factam, posteaque reuocatam, in criminibus alijs ad quaestionem sufficere. Eadem mendaciorum responsorumque varie nutantium est ratio: sunt enim violentissima indicia & praesumptiones aduersus Magos ex quibus torqueri eos legitimum est. Huius autem execrati criminis iudicium extra ordinem oportet fieri diuersa a criminibus ceteris ratione: in quo si quis ordinem iuris forensesque formulas obseruare voluerit, ius diuinum & humanum plene peruerterit. Verumtamen non est temere aduersus

* l. de minore. s. tormenta. de questio. Ang. Aretinus in suis inquisiti. in gl. super vers. co-parent. l. 5. de adult. ff. gl. et Bart. c. venerabilis. de electio. et Docto. in c. exhibit. de homicid. lo. Andr. Hostien. Butri. Cardina. Panor. d. Bart. in d. l. 5. de adult. ff. gl. l. ista fuit. de ijs qui not. in fa. Bartol. et alij Doct. in l. quoniam. de infa. Alex. et Soc. in l. magist. de iurisdic. l. vnius. s. testes. de questio. et c. litera de praesumpt. extra. c. tua nos. c. vestra. de cohabit. cleric. c. cum dilectus. de consang. et aff. su. 1. q. 1. c. prohibentur. s. ult.

uersus Magos adhibenda quaestio. Hanc enim parui a Magis fieri ludices annotant: itaque fieri posset ut impune abiret Magi propterea quod a quaestione, si praefracte infitiri potuerint, plurimum soluantur rei: quo instituto nullum grauius periculum potest accidere in quaestione istius criminis maiestatem Dei hominumque minuentis, & crimina omnia quae homo comminisci potest continentis. Nam etsi Magum Satanas e manu ludicum nequit eximere: tamen compertum illud est, nisi respuerint, a Satana non relinqui Magos, sed ipsius quoque aduersarij nomen ab ipso indicari reis. Ex D. Adamo Martino Biebrano Praefecto audiui persaepe Biebranam Sagam, cum quaestio de ea haberetur, dixisse ipsi, Noui futurum ut me excipias male, & amplius praedixisse ipso autore se igne perituram, cum nondum lata fuisset sententia: Etsi hoc culpa euenit carnificis, qui eam ex sententia strangulare iussus non potuit. Contra vero dissuadet eis Satanas ne verum enuntient, & nonnunquam etiam torture sensum adimit, ut inquisitor Spragerus ait, qui Sagas non temere quaestioni admoendas censet. Haec mea tamen fuerit sententia, si puella aetate parua puerve fuerit, aut tenera mulier, aut delictis assuetus iuuenis, si praesumptiones fuerint violentae, ut alijs cum terrore exhibeat quaestio, & subdat alijs: at Sagis vetulis minimè, quae obfirmationis callum in neqtia sua obduxerint. Sed postquam ab homine torto veritas expressa est, eum studio se oportet asseruari ne cum eo diabolus colloquat, deinde

* l. 1. 4. et ult. de malefic. c. c. vergem de ha.

b. Paris de putco in tract. de Syndi. c. tortura. Syluest. Prietas in tract. de strigib. demost. Mirand. li. 4. cap. 5. Paulus Grillad. in tract. de quest. 4. q. Hippolytus. Marfil. in l. re-petit. coll. 4. de quest. vide supra li. 4. cap. 7.

^a anno M. D. XXXV. mense Augusto. ^b l. 1. §. D. Seuerus de quest. ff. l. sicut. eod. c. ^c Faber in l. si quis. ad l. iul. maiestatis. C. ^d Accurs. in d. l. si quis. et ibi Bal. et Salic. ^e Mathæus restrictus in const. Neapolit. tit. de iis qui fideiussores. nu. 17. licet verbal. mariti. de question. ff. repugnare videantur. ^f Bal. in l. 3. de episcop. aud. C. ^g Ang. in l. 1. de malefic. C. ^h in l. quicumque. de seru. fugit. C. ⁱ Alex. lib. 3. cōf. 60. Afflictus in cōsuetud. Neapol. li. 3. de nox. cap. 2. c. testimonium. de testib. ^j c. sicut nobis. sine. Rapha et Fulgo. conf. 173. et cōf. 107. ^k Decius cōf. 189.

deinde post horas xxiiij. eandem confessionem iteratò repeti, vt Rex Ludouicus xij. edicto sanxit. Nam perseuerari in confessione opus est vt necessaria fiat probatio, vt edictum præcipit compluribus Arrestis confirmatum^a. Alioqui si extra questionem Saga reuocauerit confessionem suam, non potest hoc argumento ad mortem damnari^b aliaue pcena corporali affici, nisi præsumptiones alie extiterint. Diximus antea Edictum Lodouici xij. (q̄ cauet ne ad testimonium vnus inculpati testis subijciat q̄stioni reus nisi alia indicia accefferint) non obtinere in isto crimine, vbi difficillimum est probationē inueniri. Etenim si ob læsæ maiestatis humanæ crimen ex sola præsumptione legitimè in questionem rapi suspectus potest^c. vt semper fuit obseruatum: præterea si in alijs criminibus ex constantissimo Doctorum consensu^d ob sermonem vnici inculpati testis questionem licet offerre reo, & ad condemnationem mortis, si duo testes idem pro testimonio dixerint, ex lege Dei & institutis humanis procedere: planè iustius multò futurum est, si reum promptè Iudices (vt Baldus & Alexander loquuntur) ad questionem applicauerint ob crimen tam abominandum^e si vnus testis inculpatus dicat, aut violentæ vrgētesq̄ grauiter præsumptiones extent. Nam vnus inculpatus testis dimidium probationis efficit. Exempli causa, si testabatur maritus se ab vxore in Magorum conuentus deductum esse, & negabit illa, torturæ debet subijci, nisi aut capitale odium aut periurium viri adduxerit.

xerit. Hec enim duo in testibus infirmandis capita semper admitti solent: inprimis verò periuri hominis testimonium nunquam admittitur ad præsumptionem aut indicium constituendum, nisi aut testis certus aut præsumptio violentissima cum adiuuerit: verbi gratia, si comperietur signatus Magus, quo indicio Triscalanus retexit plurimos. Ego tamen cum Danæo sentio principes quosque Magos carcere signo, aut illud habere loco tam abdito, vt eos signo retegī sit difficillimum. Nam à Valesio quodam nobili viro accepi quosdam à diabolo sub palpebrarum altera, quosdam sub vno ex labijs, quosdā in podice obsignari. Triscalanus autem dicebat signatis Magis inesse quasi vestigium leporis, & quamuis ad ossa vsque indatur acus, locum tamē sensus expertem esse, Firmissima quidem præsumptio hæc, & cum indicijs alijs sufficiens vt procedatur ad condemnationem: quemadmodum etiam sermo resipiscentis Magi conscios in morte accusantis præsumptio est cōtra alios vehementissima: hoc. n. præsumi opus est^a, cum pcenituerit ipsum & Deum inuocauerit, ab eo rem verè enuntiatam esse. Sed illius dicto fidem non conuenit adhiberi si mortē obstinatus oppetat, vt pleriq̄ faciūt ab auditione verbi Dei abhorrentes vehementissimè. Atque hæc circumscriptio illius regulæ futura est quam veteres Doctores tradiderunt, morientem præsumi ex veritate dicere. Maiores itaq̄ ex sermonibus eiusmodi ad condemnationem procedebant,

^a ex l. vlt. ad l. iul. repet. et c. sancim⁹. l. 1. q. 7. cū quis decedens. §. codicillis. de legat. 2. ff. auth. quod obinet, vbi Bal. de prob. et in l. 2. comm. de legat. C. Doct. in cap. quāuis. de re iudic. Alex. in l. si de do. de col. C.

vt obseruatum est in læsæ maiestatis crimine. Sic Nero intimos & familiares quosq; curauit interfici ex sermone morientiu, q; tñ nihil aliud inter moriendum spectabant quàm vt de aduersarijs vltionem sumerent. Verū ista omnia ex prudentis ludicis & considerati iudicio pendent, vt obseruetur vltionis studio loquatur moriturus, & diligenter quærat an vllæ inimicitie cōtra delatos præcesserint. Saga quēdā Berōda nomine Malbeci ad Belomontium Lomanienſe cremata est, quæ iam iam moritura cū interrogaretur an nobilis quædā fecmina quam indicauerat fuisset in eo numero, nobilis autem fecmina cum ea cōmissa pernegaret, his verbis respondit Saga, *No sâbes tu pas quæ lo darretu cop que nos hemes lo baram a la croz deu pastis, tu portauet lo copin deu posons*, id est, an mescis cū postremo salutationem haberemus ad crucē artocreatis, te portasse pharmacorum poculum? ad hæc obmutescēs fecmina non respondit quicquā, ita se conuictā ostēdit. Sin autem Magus obstinatus moritur, eum certissimū Dei hominumq; aduersarium esse præsumit, qui viuens omneis enecare cupiat: vt Nero facile Magorū princeps dictū illius qui coelū & terram in cineres abire optans dicebat, *me moriente, illius ergo dictū volens corrigere dicebat* *quæ lo darretu me viuente*. Hęc illa est species in qua præsumptionem vnā euertit altera^b. Nec tamen debet testimonium morientis ludex contemnere: fieri enim potest vt ex veritate sit: vt suprà demonstrauius non rarò Magos à Magis interire, & (quod ait Ieremias

^a Bald. in tit. de pace Const. ver. vassal. in fi. l. 1. in l. 1. col. 2. Ol. dra. cōf. 192. v. fo. Hippol. Mar. fl. in pract. 9. restit. col. 12. & in rubr. de fidel. col. 7. s. & seq. latiss. Bart. in l. si q; in gra. ut. s. 1. ad Syl. l. 1. ff.

^b l. diuus de integ. restit. 22. q. 2. c. 1. est & c. ne q; arbitret.

remias) deum inimicos suos opera inimicorum euertere. Sed si is quem obfirmatus Magus accusauit dixerit ad probationē sui se ita semper vixisse vt virum bonum decet, audiēda est illius defensio: sin autem eum cōtrā suspectum esse pareat, aut antē fuisse reum, sed neq; absolutum sententia neque damnatum, eum Magū esse præsumitur. Sed et si legitur probationē contra præsumptionem iuris admittere non oportere^a, & diuino iure in Sagā est homicidij & parricidij præsumptio: ferenda tñ est Saga, vt exhibeat aut viuos demonstret eos de quorum nece accusat. Hæc enim defensio coniuncta euidentię permanentis facti plus potest q; probationes oēs & præsumptiones contrarię: quemadmodum suprà ostendimus veritatē permanentis facti contra Sagam probationē esse omnium euidentissimam. Regula autem iuris est^c, probationem minus legitimam in atrocibus & nocturnis maximē criminibus (quale istud est) sufficere, quod probatio certa non potest obtineri. Sapiens verò ludex ad consequendum veritatem omnibus præsumptiones comportaturus est: modò ne id faciat quod multi ludices in Germania solent. Hi enim aut magos alios conquirunt, vt per eos ad saltum cribri resciscant an reus sortes exerceat: aut puerulis templum adeuntibus novos calceos axūgia suilla peructos curāt indui, vt Magæ inde

^a l. antiquæ. ad Vellei. C. l. vltima ad Macedon. l. vltima. m. bitrium tutela. C. l. 4 diuo Pio. s. si pignora. de re iudicata ff. Alexand. in l. inter stipulationem. s. 1. de verborum obligat. & consil. 47. & consil. 91. coll. finali. libr. 6. Roman. consil. 250. Hippolyt. Mar. fl. in l. 1. s. ad questionem. de questionibus. Speculat. in tit. de præsumptionibus. ^b Felin. in cap. quanto. de præsumptio. Bald. in l. contra negantē. cod. Roman. consil. 350. col. 8. Alexand. in l. vnic. vltimæ desunt aduocatis. C. & consil. 118. col. pen.

^c cap. præterea. eum glos. ext. de testib. Panor. in c. venerabilis. col. 2. cod. l. si qui adulterij. ad l. l. de adulter. ff.

nequeant egredi, nisi eis visum fuerit qui pingues calceos ferunt: aut ambos pedes. Sagæ & manus colligantes eam imponunt aquæ leniter, eamque si saga fuerit, in fundo mergi non posse putant. Hac enim via diabolus indicia, quæ sancta oportet seruari, commutat in scholam Magiæ. Similiter ne illud faciat quod in libro Coniurationum Romæ & Auenione impresso legimus, ubi ratio exponitur faciendi caseum mulieris Sagæ nomine, ex quo accusetur. Nobis verò neque illam formam, neque alias consimiles quas legimus, placet exponere. Verum quæstio est si neque Magi extabit confessio, neque inculpatus testis, neque permanentis facti euidencia, sed violentæ præsumptiones erunt, puta à vicinis omnibus haberi pro Mago, aut bufones in ollis locisve abditis alentem deprehendi, quamuis nemini sit comminatus Magus, qui in hac causa statui oporteat. Ego violentam præsumptionem eiusmodi non sufficere statuo ad sententiam mortis ferendam, ad alias pœnas sufficere.

Dicamus igitur de Magorum pœnis, quas pro amplitudine probationum malefactorumque prudenter augeri minuique necesse est.

De pœnis

De pœnis quas merentur Magi Cap. V.

DVO sunt omnino modi quibus sua Rebus publ. amplitudo conseruatur, præmium & pœna: quorū vnus ad bonos pertinet, alter ad improbos, & nisi iuste ex æquo & bono singulis tribuantur, nulla spes alia nisi ineuitabilis casus Reipub. maximèq; ruine ostendit. Non quòd pœnas de omnibus delictis sumi necessarium videatur: nam nec ludices reis iudicandis sufficerent, nec plectendis carnifices: imò vix vnū crimen è denis per ludices castigat, sed tenuissimos solum quoq; videris pœnas luere, qui gratia amicis aut pecunia valent eos plerūq; manus hominū effugere: quamq; nec amici nec facultates vllæ eos à Dei manu vindicantur sunt. Hi aut falluntur plurimū qui non alia de causa pœnas institutas putant, q̃ ad castiganda maleficia: At hic minimus est me iudice fructus, q̃ ad Rempub. inde perueniat: Maximus. n. & summus omnium est, q̃ sedat ira Dei, præcipue si directè peccatum fuerit contra maiestatem Dei, vt in hac causa est. Videmus itaq; cum Dei populus sese Moabi, ^{Num. 25.} ad iungens ad Bahal pehoris sacrificia declinasset, viginti quatuor millia ex eis occubuisse, & longè plures fuisse perituros, nisi repente Pinhas Eleazaris filius iræ Dei cernens exardescere vnū è duobus populi cum Moabitide cubantē transfixisset. Tum mors desinit peruadere: Deus aut Moysi, Pinhas, inquit, sedauit furorē meum ardente zelo quo zelotypus fuit honoris mei, & obstitit ne populū

istum perderem: dicito ei me fcedus cum ipso ac posteris ipsius initurum, vt sacerdotio fungatur mihi. Postea ercentos annos vixit, eiusque posteris amplius bis mille annos sacerdotio honore amplissimo perfuncti sunt. Hic igitur primus punitionis improborum fructus, vt sedetur ira Dei, & vindicta eius in vnuerfum populum auertatur. Ideoq; ludicibus fuit imperatum, si postquam perquisuerint autorem homicidij non poterunt deprehendere, vt fumentes vaccam sacrificet in loco vbi cades commissa fuerit, manus abluat vt innocentes facti, & Deum orent ne ob effusum sanguinem ira sua populum perfundat. Secundus punitionis fructus est, vt in regionem totam accersat Dei benedictio, prout in lege Dei scriptum est. Postquam igni & gladio tradideritis oppidum & populo meo fratribusq; vestris qui deserentes Deum idola coluerint, & omnem animam homines & bestias occideritis, aggerem lapidibus trophaei loco accumulabitis: ac tum extendam amplas misericordias meas erga vos, & gratias vos benedictionibusq; cumulo. Tertius fructus ex improborum punitione procedens est, vt metus & terror incutiat alijs: sic enim lex Dei, vt alij videntes punitionem metuunt peccare. Quartus fructus, vt caueat is quos nondum infecit & corrumpit improbitas, vt incolu-
mes pestilentia inficit atq; elephantis. Quintus, vt improborum numerus minuat: qua sola ratione veteris Britanniae consuetudo sancit suspendi fures, quia nimius eorum numerus futurus esset. Atque hec
verba

^a Deut. 21.

^b Deut. 19.

^c Deut. 15. & 19.

^d Levit. 16. & 13.
& 14.

verba ineptae illius consuetudinis, cum omnes regionis sylvae non satisfacturae essent, mors autem gravior sit quidem puniendis furibus, sed furtis impediendis lenior: verum tamen consuetudo isto solo argumento nititur. Sextus, vt boni secure vitam possint transigere. Septimus, vt puniatur improbitas. Haec bona atque commoda ex improborum supplicijs proficiscencia placuit attingere. Si quis autem modus vnquam exstitit sedandi iram Dei, benedictionem eius obtinendi, alios perterrendi aliorum supplicijs, hos ab illorum corruptione conseruandi, improborum numerum minuendi, bonorum vitam confirmandi, & improbitates summè detestandas quas ingenium hominis excogitare potest puniendi, hic certè vnus est vt omni rigore castigentur Magi. Quamquam non satis respondet rigoris vocabulum, cum nulla sit tam crudelis poena, quae puniendae Magorum improbitati queat sufficere: omnia enim ipsorum scelera, blasphemiae, & instituta inuehuntur in maiestatem Dei, vt mille artibus iritent & exacerbent eum. Plurimum apud veteres fuit dubitatum quod genus mortis in eum institueretur qui patrem aut matrem occidisset: vt ex lege Pompeia in parricidas constat, cuius notum & accuratum supplicium lenius postea visum est. Quamobrem Tarquezum maiorem, qui parentem suum Pictauensem Electum occidit, rauerat, Curia Parlamenti voluit discerpi cadente forficem, diffringi artus ad rotam, ac postremo concremari.

^e Deut. 19.

cremari: etsi ne hoc quidem pacto condignas pro merito poenas is perferre videbatur, qui vitam au- demit ei à quo acceperat. Altero quoque Aresto eiusdem Curia nobilis quædam scemina quæ vi- rum suum occidi curauerat, viua exusta est: quæ illa satis patienter tulit, cruentâ subuculâ viri sui ante oculos habens. Quidâ etiâ Magos dubitant igni tradere, etiam eos qui pacto expresso se diabolo adiunxerunt. Horum enim præcipuè vindictam diligentissimè & summo iure oportet persequi, ut iram Dei amoliamur ultionemque nobis superuen- turam. Quoniam verò sortilegium autores nihil ampliùs quàm hæresin esse interpretantur (quam- uis hæresis vera læsæ maiestatis diuinæ crimen est igne puniendum ex cap. vergentis. de hæreticis) ideo tenenda est istius criminis à simplice hæresi differentia. Primum enim hanc professionem Ma- gorum primam esse demonstraui, quòd Deum omnemque religionem abnegant. Hominem qui Deum verum deserit ut hæreat alteri Lex Dei iu- bet lapidibus obrui^a, quòd supplicium tradunt He- bræi interpretes esse grauissimum^b. Hoc verò an- te omnia oportet obseruari. Mago enim (de quo dicimus) non videtur satis si Deum abneget ut re- ligionem alteram amplectatur, sed omni religioni veræ ac superstitiosæ renuntiat qua homines in of- fensæ metu contineri possunt. Secundum Mago- rum crimen est, quòd ubi Deo renuntiauerunt, ma- ledicunt, blasphemant, & prouocant eum despe- ctu maximo, & quemcunque Deum aut idolum

Primum Mago- rum crimen.

^a Deut. 17.
^b R. Maymon.
lib. 1. more ha- mebocim.

Secundum Ma- gorum crimen.

antè metuerint, Lex autem dei, ^aQuisquis Deum, ^bLeuit. 24. inquit, blasphemauerit, peccatum eius manebit in eo: & quisquis maximum Dei nomen per contem- ptum pronuntiauerit, plectatur morte: qui locus Philonem torfit, omnesque Hebræos Doctores mi- rificè. Videtur enim prius legis istius caput ad eos pertinere qui Deum suum quem pro Deo habent blasphemauerint, & hos dici reportaturos pecca- tum suum. Alij interpretes dicunt ei qui blasphe- mauit Deum, nunquam condonari (quodcunque tandem supplicium perferat) nisi ipsum poenitue- rit: & eum qui maximum Dei nomen audaciusex- presserit morte affici oportere. Ipsa Legis^b verba ^bLeuit. 24. obseruatione dignissima afferemus, ^cוְהָאֵלֹהִים יוֹדֵעַ אֵת כָּל הַלְּבָבוֹת וְהָאֵלֹהִים יוֹדֵעַ אֵת כָּל הַלְּבָבוֹת Quamobrem Hebræi sanctissimum Dei nomen neque scribunt vnquam, neque pronuntiant. In priore autem legis capite videmus non dici ^dיהוה propriam Dei appel- lationem, sed ^eאלהים, quòd nomen Dijs omnibus & Angelis tribuitur. Etenim videtur Deus innuere ab his blasphemari Deum qui id blasphemant quòd Deum esse opinantur. Sic Deus qui corda & vo- luntates hominum scrutatur, consilia ipsorum re- spicit: ut cum olim Magi crucifixorum, quos deos putabant esse, manus & crura confringebant, aut sumpta hostia bufones pascebant. Iam itaque dupli- cem videmus & detestabilem Magorum impieta- tem esse, quòd Deum verum non dubitant blasphe- mare & quicquid diuinitate aliqua præditum esse putant, ut omnem pietatis opinionem euellant &

Tertium Magorum crimen.

offensæ metum. Tertium crimen amplius abominandum est, quod dant fidem diabolo, adorant eum atque sacrificant: & eorum sceleratissimi facta fossa vultum humi abijciunt orantes ex animo & adorantes diabolum. prout de Pamphila Larissana Saga in Thessalia antè notauimus ex Apuleij testimonio. Sed ne procul abeamus, fuit in Laodunensi suburbio cui nomē est à valle, Saga mense Maio M. D. LXXVIII. quæ idem fecit multis presentibus. Istud autē abominandum scelus omnia supplicia quæ ab homine excogitari possunt gravitate superat, cum disertissimo Legis contextu precipiat Deus^a vt qui inclinatione solū honorem imaginib. quæ Græci *εἰδωλα* vocant, habuerit plectatur mortem: nam Hebræum *Tisaneb*, Chaldæum *Tisgud* nihil quàm inclinare denotat, quod omnes Latini interpretes dixerunt adorare. At Magi non satis esse ducunt si adorauerint solū aut corā Satana se inclinauerint nisi se dedāt ei, orentque & inuocent eum.

Quartum Magorum crimen.

^a Leuit. 24.
Deut. 18.

Quartum crimen præcedente grauius est, quod per multi Magi fuerunt conuicti ad eoque confessi se progeniem suā Satanae deuouisse: qua impietate Deus se in lege adduci pronuntiat^b ad ultionē in eos inflammandam qui Molocho dedicauerint liberos, quem Iosephus Priapum interpretat, Saturnū Philo: vt ut sit, Satanae & spiritib. malignis offerebant.

Quintum Magorum crimen.

Quintum prouehitur vltius, Sagas ferè ex confessione ipsarum conuictis esse quod paruulos pueros necdum baptizatos sacrificabant diabolo tolles in aera, deinde aciculam crassam in caput eorum

rum inferentes vt eos enecarent, crimine grauissimo. Sic Sprangerus narrat vnam se autore cremaram esse, quæ hoc pacto vnum & quadraginta necauerat. Sextum crimen horribilius superiore est, quod Magis non est satis suos ipsorum liberos diabolo sacrificauisse & cremauisse sacrificiorum ritu (aduersus quæ Deus lege inuehitur^c, dicēs se populos terræ ob istam abominationem extirpasse) sed eos inde ab vtero deuouent Satanae. Sic Ratorum Baroni Satanas indixerat vt filium suum adhuc in vtero versantem sacrificaret, eoque pacto matrem cum foetu enecaret: quod ille fuerat factururus nisi anteuertisset vxor, vt idem agnouit atque confessus est. Duplex verò parricidium turpissimum coniunctum idololatria. Septimum ac frequentissimum est, quod iurati Magi promittunt diabolo se quoscunque poterunt ad cultum ipsius perducturos: idque re ipsa præstant, vt antè demonstrauius. Lex autem Dei præcipit^d vt quisquis ita vocatur, eum lapidibus curet ob cuius animi ipsius sollicitauerit. Octauum crimen est, quod honoris causa inuocatur & iuratur per nomen diaboli: nam Magi cum semper in ore habent, & per eum duntaxat iurant, nisi eum abnegat Deus. Sic aperte veniunt contra legē Dei, quæ per alium quàm per Dei nomen iurare vetat: quod ob rem Scriptura dicit, da gloriā Deo, quàm formulā ludices cum a litigantibus aut testibus iusiurandum exigerent, obseruabant dicentes, tribue gloriā deo. Nonū est, quod Magi incesta colunt adulteria, &

Sextum Magorum crimen.

Deut. 18.

Septimum Magorum crimen.

Deut. 23.

Octauum crimen.

Ierem. 5. 22.

Nonum crimen.

eo nomine omni seculo infamati atq; cōuicti sunt: nam eos docet Satanas neminem perfectū Magū aut incantatorē esse quin sit ex patre & filia, aut ex matre & filio genitus. Quo spectat Catul. disticho,

Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,

Si vera est Persarum impia religio.

Epiphanius contra Gnosticos & Athenagoras in Apologia incestum Magis frequentem esse annotant. Omnia hæc impia scelera directē in Deum & honorem ipsius committuntur, quæ summo iure vlcisci tenentur ludices vt iram Dei à nobis amoliantur. Cetera Magorū crimina ad iniuriā hominibus factam pertinent, & quæ illi cum possunt vlciscuntur. At nihil tantopere odit Deus^a, quàm vt videat ludices iniurias sibi aut alijs facta: vlcisci, horrendas verò blasphemias dissimulare quæ in maiestatem Dei euomuntur, quales à magis pronuntiari antè ostendimus. Alia itaq; crimina persequamur. Decimum est Sagæ homicidiorum artē exercere, adeoq; infantium cædes committere, ac postea elixare donec humorem & carnem eorum fecerint potabilem: quod Sprangerus ex ipsarum confessionib; scribit cognouisse, & Baptista Porta Neapolitanus libro de Magia. Neq; omittendum illud est, infantes prius ab eis enecari quàm fuerint baptizati, quib; quatuor circūstantijs exaggeratur crimen homicidij. Vndecimum crimen est, quòd humanas carnes ac puerorum maximè comedunt Sage, & palàm bibunt sanguinem: quod scelus admirabatur Horatius, cum diceret,

^a 1. Sam. 2.

Decimū crimē.

Vndecimum crimen.

Neu pranse Lamia viuum puerum extrahat aluo.

Verumtamen istud est exploratissimum. Quòd si pueros habere non possunt, hominum cadauera è sepulchris effodiunt, aut suspensorum eximunt è patibulis, prout persepe compertum est. Huc pertinet quod Lucanus olim cecinit,

—laqueum nodosq; nocenteis

Ore suo rupit, pendentia corpora carpsit,

Abrasi cruce, percussaq; viscera nimbis

Vulsi, & incoctas admissis Sole medullas.

Propterea se Apuleius narrat, cum Larissam Thesaliæ aduenisset, sex aureos lucratū esse ex nocturna corporis vnius custodia, eo quòd Sagæ (per quas illa regio famosa effecta est) nisi certa custodia adhiberetur, veniebant intrò quacuncq; forma videbatur, & ossium tenus circumrodebant corpora. Hæc verò detestabilis persuasio à diabolo mentibus humanis inditur, vt alijs alios cædant vorentq; & euertant humanum genus. Hoc etiā addendū, Magos omneis plurimū esse veneficos, quo vno crimine ad mortem damnari possunt ex Cornelia lege de sicarijs, quamuis non fuerit venenum traditum. l. 1. in verbo, venenum confeceris de sicarijs. ff. Homicidium autem & lege Dei^a & humanis legibus^b capitale iudicatur: similiter qui carne humana vescuntur aut vescendam præbent, morte digni sunt. Sic Lutetiæ dulciarius pistor è suspensorum carne faciens artocreata, viuus crematus est, domus euerfa, & interdictum ne ædificaretur denuò: sic locus per diu in icuncularum

^a Deut. 19.

^b toto tit. ad l.

Cornel. de sicarijs. C.

duodecim
Magorum cri-
men.

^a l. de male-
fic. c.

Decimum ter-
tium crimen.

Decimum quar-
tum crimen.

Decimum quin-
tum crimen.

^a l. nunq̄ depri-
uatis delict. ff.

^b ex l. 3. de ter-
mino moto. ff.

l. prator. §. si
mibi plures. de
iur. ff. l. si a-

dulterium cum
incestu. de a-

dult. ff.

^d l. non est no-
uum. de adi.

empt. l. qui se-
pulchri. de se-

pule. viol. c.

vico desertus mansit. Duodecim crimen singula-
re est, quod venenis & sortilegijs enecant ab ho-
micidio simplice disparatis lege Cornelia de sica-
rijs & veneficijs. ff. grauior enim offensa est si quem
veneno quam si aperta vi sustuleris, & grauius ad-
huc est necare sortilegio quam veneno. Grauius
est, inquit Lex^a, occidere veneno quam gladio.
Decimum tertium Magorum crimen est frequen-
tissimum, quod ab eis pecora enecantur. Ideo Au-
gustanus quidam Magus anno M. D. L. X. for-
ficibus discerptus est, quod redempto corio peco-
rum mortem eis intulisset. Decimum quartum est
ordinarium expressum Lege, quod fruges necant,
& famem sterilitatemq̄ inuehant in regionem to-
tam. Decimum quintum est, quod Sagæ cum dia-
bolo rem habent, etiam dum maritis accubant, vt
omneis confiteri supra notauimus. Hæc detesta-
bilia quindecim crimina, quorum minimum mor-
te dignum est accuratissima: nō quod singuli Ma-
gi rei sint criminum istorum omnium, sed illud ta-
men compertum est Magos qui cum diabolo ex-
pressè pepigerunt, reos omnium istorum scelerū
ferè, aut certè plurimorum esse. Cum autem mul-
ta crimina & multis actionibus ab homine com-
mittuntur, singulorum pœnas oportet repeti: ne-
que vnum impunitum relinqui ex concurrente al-
tero^b, sed plures pœnas (vt ait Bartolus^c) distin-
ctas imponi siue legibus & institutis, siue arbitra-
tu iudicis^d. Si plura crimina in facto eodem comi-
tuntur, idem iudicium est: nisi crimina sint vnus
speciei,

speciei, vt parricidium in homicidijs quidem nu-
meratur^a, sed reus sola parricidarum pœna tenebi-
tur. lex autem Dei pœnam capitalem sanciens nō
distinguit minutatim Magorum scelera, sed Sagæ
viuere simpliciter verat, *nonne magos*: quem in lo-
cum Hebreus Philo his verbis, *lo techato*, significa-
ri dicit Sagam eodem die q̄ euicta fuerit morte af-
ficiendam fuisse, & ita à maioribus obseruatum. Sic
ergo nō solum grauitatē criminis exponit Deus^b,
sed etiam demonstrat quantopere expetat vt iusti-
tiæ leges in istos homines exerceantur. Nomina-
tim verò Lex morti Sagam adiudicat, ne pœna ob-
sexum minuat: vt legitimè in omnibus alijs cri-
minibus obseruatur. l. sacrilegij. de peculatu. ff. l. si
adulterium. §. stuprū. de adulter. ff. cap. sicut. de ho-
micidio. Plus enim est offensionis in cæde sceming
quam viri, ait Aristoteles in Problematis lib. 29.
cap. 11. Itaq̄ si nihil aduersus Magum probabit i-
dololatriæ, blasphemie, sacrificiorum, parricidio-
rum, homicidiorum, adulteriorū, scortationumcū
Satana, & aliorum scelerum: cum tamen probatū
fuerit Magum reum esse meret mortem. Amplius
luraciuilia^c: nam non solum ea cui expresso pacto
cum Satana conuenit afficienda est Morte, sed e-
tiam is q̄ Sagas cōsulit: hē. n. tantopere sunt abomi-
natiōi ex Lege, vt ea modò hostes salutis commu-
nis^d, modò id facinorū magnitudinē Magos ma-
leficos^e, modò peregrinos nature^f (hos, inqt, tanq̄
natura peregrinos feralis pestis absumat) modò
hostes humani generis §. nominet. Augustinus etiā
in li.

^a l. Senatus. de
accusat. ff. de i-
bi Bart. l. præ-
tor edixit. §. 1.
de iur. ff.

^b Exod. 22.

^c l. nemo aru-
spicē. de malef.

^d l. vlt. cog.
^e l. nemo. epd.
^f l. muli. rod.
^g l. et si. de mu-
les. c.

in libro de ciuitate Dei Magos appellat maleficos ob maleficiorum magnitudinem. Quod autem ad Magos aulicos, quia istud malum quàm maximè potest accedit Principes, idèq; nō nostra solum memoria sed ab omni seculo, ad Rempub. totam euerendam (nam Principes eodem pellicit à quibus populares itidem pertrahuntur) hanc ob causam lex insignis extat^a, qua ita sancitur si quis Magus, vel magicis cantaminibus adfectus, aut aruspex, aut ariolus, aut certe augur, vel etiam mathematicus, aut enarradis somnijs occultas artē aliquā diuinandi, quibuscūq; tandē præditus honorib. & potētia sit in comitatu Principis fuerit, vt præsidio dignitatis exut^o cruciatus & tormēta nō fugiat. Hæc legē literis aureis in portas Principū incidī oportet: pestē. n. capitaliorē in comitatu eorū nō inueniris. Vt aut agnoscamus quantis laudibus Principes Ethnici digniores sint Christianis multis, apud quos faciunt stipendia Magi, mulierem Martham nomine, Marij temporibus in exilium à Senatu Rom. missam legimus^b, quæ se totius prælii aduersus Cimbro euentum prædicturam confirmabat: & Claudius Cæsar in Rom. equitem agi summo iure voluit, adeo vt morte multatus fuerit^c & publicata bona, eo quod galli gallinacei ouum circumferret (alij serpentis dicunt) vt eo pacto religionem, falleret ludicū, litemq; gratia vinceret. Fuerunt homines imperante Tyberio ex minima opinione Necromantiæ ad mortem damnati^d. Caracalla Imperator etiam condemnauit eos qui her-

^a Plutarb. in Mario.
^b Tacitus. Plin. li. 29. ca. 3.

^c Tacitus.

bas & alia id genus ad curandas febreis faucibus appenderant^e: quod Deus lege prohibet, cum ritus Amorrhæorum & Chananæorum abominat^o. Nam in eis Moses Maymonis ligaturas numerat, quas etiam Augustinus damnat, vt suprà demonstrauimus. Hoc iudicium Caracallæ Cæsaris oculis eorum proponi conuenit qui lege Dei abuten-tes condonāt execrabilia Magorū scelera, ex quibus tam multa mala perpetimur. Sed eos qui res istas præbent, non qui imprudentes accipiunt bona fide, eos inquam persequendos in iure censeo, (ista enim idololatriæ & sortilegiorum principia sunt) quo exemplo palam demonstrabit Magos qui expressæ cum Satana pactiois tenentur mereri mortem. Cumq; sit ante omnia detestandum crimen, eo grauior pœna conuenit maleficio: nempe aut lapidationis, vbi hoc genus pœnæ receptū est, aut ignis atq; incendij, quod supplicium ferè apud Christianos iam olim fuit obseruatū. In Belgico & multis Germaniæ partibus damnatæ mulieres immerguntur aqua: verum Sagas colligatis artubus in aquam proiectas compertum est non posse mergi, nisi admota vi in aquam inferatur caput, vt suprà diximus. Quod si præter sortilegij crimen siue confessione, siue testibus, siue facti euidētia probetur aliquem à Saga enectum esse, infantem verò maximè, crimen est grauius. Et quamuis forte quam Saga ad inimicum tollendum iniecerit alterum comperiatur enectum esse, digna tamē est morte: aut si philtum cogitans mortem intule-

^e Spartian. in Caracalla.

^a l. si quis ali-
quid. §. qui ab-
ertiones. de pœ-
nis. ff.
^b Bald. in l. si.
de probat. C.
¶ in l. presby-
teri. de episc. C.
^c l. absente.
pœnis. ff. l. ult.
de probat. C. l.
singuli. de ac-
cus. C. Gand. in
tract. malefic.
sub rubric. quā-
do puniantur.
plu. Ancaran.
con. 117. Alex.
im. conf. 15. li. 1.
¶ conf. 14. li.
3. Cepola conf.
41. Cuffrenf.
conf. 192. Alex.
cōf. 81. li. 5. An-
gel. de malefic.
in verbo. & An-
dread. nu. 22.
^d l. capitalium.
§. in feruorum.
de pœnis. ff. l.
ulti. de incen-
dio. ff.
^e Dant. 33.
rit, etiam quæ Saga non est ex facto meretur mor-
tem, ait lex^a. Sed huius leniorem esse pœnam con-
uenit quæ non fuerit Saga. Nihil tamen plerumq;
tam difficile est quàm probatio, & in ea maximè
Iudices occupantur. Quamobrem si neque incul-
pati testes, neque reorum confessio, neque euiden-
tia facti habebit (quæ tria esse genera probatio-
num diximus ex quibus mortis iudicium ferri po-
test) sed præsumptiones solùm erunt, vtrum infir-
mæ sint an violentæ præsumptiones animadu-
timus. Si præsumptiones infirmæ fuerint^b, ne-
que reum oportet vt Magum condemnari neque
absolui, sed ampliùs dicere ad commoditatem
quæstionis, & interea è vinculis reum eximere.
Sin autem violentæ fuerint, an ad condemnatio-
nem mortis procedi sit opus dubitatur, propter
discrimen huius criminis ab alijs amplissimum.
In alijs enim criminibus nemo ex præsumptione
licet violentissima damnari ad mortem potest^c;
ad alias verò pœnas, puta triremes, flagra, mul-
tam honorariam aut pecuniariam pro qualitate
personarum^d & probationum grauitate dam-
nari potest. Itaque videtur in isto abominando
crimine ad iudicium mortis ex violentis præsum-
ptionibus procedi posse. Verumtamē ex violentis
præsumptionib. statuendā non cēseo mortis cō-
demnationē, sed alias omneis pœnas excepta mor-
te. Hoc nos in pari causa docet Lex Dei dicens^e;
Si quod ex oppidis popularium tuorum audie-
ris apud alios instare vt Deum æternum deferant
orient-

orient^a Deos alios, veritatem rei diligenter per-
uestiga. Si eam certam esse cognoueris, tum in-
colas illius oppidi obsideto, perrumpito, igne ca-
dibusq; misceto. Veritatem igitur teneri certò o-
pus est, vt sententia feratur mortis. Hic verò dixe-
rit quispiam, Aut absolvere, aut damnare opus est.
Si verum crimen est, mors non suffecerit: sin fal-
sum, oportet absolvere, aut certè ampliari donec
amplius quæstione habita cognoscatur, reum ve-
rò hac lege vinculis soluere vt vadimonium eodē
statu obeat, &c. non supplicio corpus afficere, aut
honorem cuiquam ob præsumptiones adimere,
ex prisca Rom. lege^a, apud quos tres erant notæ^b:
vna A. altera C. tertia N L. absoluo, condemno,
non liquet. Respondemus hanc iudiciorum for-
mam sublatam esse^c, & alteram extra ordinem in-
uectam, cum Romani imperium obtinerent. Nam
illud dictum legis, actore non probante reus ab-
soluitur, verum est: sed ea demum probatio est
non solùm quæ probat necessariò, sed etiam quæ
ad indubitatam probationem accedit proximè.
In primis verò eorum criminum quæ clām com-
mitti solent probatio ex bonis certisque rationi-
bus petita sufficit, quod Baldus^d & Ioānes An-
dreas^e hoc modo dixerunt, ratione difficilis pro-
bationis sufficit probatio præsumptiua: quam ob
causam probatio quoq; domesticorum testiū ad-
mittit in rebus clām gestis intra priuatos parietes^f,
quam probationem alioqui fora excluderent^g.
Magorum autem scelus de nocte ferè commit-

^a l. ult. de præ-
bat. l. sciant. co.
C. l. qui accusa-
re. & D. ibidē.
^b Asconius in
Verrem.
^c l. ord. de pu-
blic. iudic. ff.
^d in l. quicunq;
de seru. fugit.
coll. ult. versa
¶ nota octauo
¶ in auth. quas
actiones, circa
fin. de sacro-
sanct. C.
^e in c. cum dice-
cess. glos. super
verbo, argumē-
tis. & in c. illa
vos. de pignor.
¶ in c. ad no-
strā. de emptio.
^f l. consensu. de
repud. & ibi
Bar. & in l. lex
que tutores. de
administ. tut.
¶ Cynus. in l.
parētes. de test.
C. Not. in c. 1.
loco. de proba-
¶ in c. veniēs.
2. de testib. &
in c. clām dilecti.
de electio.
^g l. omnibus, &
ibi Doct. de te-
stib. C.

titur, deserto loco & ab hominibus remoto, ijsq[ue]
modis quos nemo præsumere vel cogitare possit.
Violētās igitur præsumptiones in causa tam dete-
stabili haberi sufficit, ut supplicia corporib[us] quan-
tumuis grauiā, capitali solum excepto, irrogentur,
fustigationes, sectiones, notae, perpetua vincula,
multae pecuniariae, publicationes, & poenae consi-
miles, praequam exilium, nisi in locum aliquem
certum relegatur Magus. Solent enim plerumq[ue]
Magi solum vertere ubi reiecti sunt, pestemq[ue] im-
portare aliō: sin vno in loco iubentur consistere
ubi se obseruari & in suspitione esse viderint, nihil
audent amplius. De perpetuo autem carcere, et si
ex communi iure prohibetur^a, melius tamē in Ca-
nonico iure prospectum est, maximē verō in prae-
sente causa. Nihil enim tantopere formidant Ma-
gi quā carcerem, prout carcer modus est poten-
tissimus ad veritatem exprimendam & afferendam
resipiscētiā: sed alij comites expertes rei Magi-
cae semper sunt adiungēdi, quia dum soli sunt eos
à diabolo in sua improbitate confirmari mōstra-
uit experientia, aut etiam ut ipsi mortem sibi con-
ciscant adiuuari. Si igitur Sagas bufonibus, lacer-
tis, hostijs, ossibus, pinguibus^{ue} ignotis instructa
deprehenditur, & famosa est rerum magicarū no-
mine, p[re]sumptiones sunt validissimae: si aliquando
reprehēsa in iure, nec absoluta est, vehemēs est prae-
sumptio; si ex stabulo inimici aut ouili visa fuerit
egredi, posteaq[ue] pecudes moriant[ur], aut si nō moriant[ur]
vel lāguēscant quib[us] interminatae sint Sagae, siue v-

^a I. mandatis.
de poenis. ff.

nus siue plures, violenta est præsumptio. Ex his
præsumptionibus, ut neq[ue] vllius confessionis neq[ue]
testium extet probatio, in poenas tamen illas con-
demnari debent, praequam ad mortem. Hec no-
bis regula tenenda est^a, sublata mortis poena & ri-
gore legum mitigata, cum præsumptionibus agi-
tur: neq[ue] eorum probanda sententia, qui ex prae-
sumptionibus licet violentissimis corporalem poe-
nam irrogari non posse putant^b, sequuti opinionē
Alberti Gandini & Pauli Castrensis. Hic enim (ut
glorietur ipse) impedimento fuit ne corporali poe-
na afficeretur prae do^c, qui deprehensus fuerat stri-
cto gladio ē loco exiens ubi inimicus recens occi-
sus compertus est, & cui etiam occisori pater impe-
rauerat ne regrederetur domum quin rem conse-
ctam rescuisset, deinde verō post rem gestam eum
pater admonuit ut fuga sibi consuleret: quod in iu-
re fuit comprobatum. Humanus spiritus, ait Pau-
lus Castrensis, non poterat dubitare quin is qui ac-
cusabatur eadem perpetrasset, ut cūq[ue] infamia
retur: verum tamē non fuit affectus corporali poe-
na. Atq[ue] in hanc sententiam Bononienses Docto-
res consenserūt^d, freti quodāmodo antiqua Rom.
opinio, absolendum planē aut condemnandū
quib[us] mod. secundum amit. Ancaran. in reg. semel malus. col. 10. de reg. iur.
299. v. 1. col. vlt. lib. 2. ^a Gand. in tract. malefic. tit. de prae. sumpt. Rom. in l. 1. §. si quis
in villa. si. ad syllan. Franci. Aretin. in l. eius qui. §. si cui. de testam. Barbat. cō. 26. coll. 7. vers.
modo. lib. 1. & cons. 21. sapientissimus. coll. vlt. lib. 2. Alex. in l. 1. coll. 3. versu ad vnum. si cer.
pet. ff. & cons. 15. v. iso processu coll. 2. lib. 1. & cons. 115. in causa lib. 3. & consil. 2. post
princ. lib. 7. cons. 138. coll. vltima. lib. 7.

^a Ant. But. Pan.
Felin. 10. Andr.
in c. afferte. de
prae. sumpt. text.
in c. illud. de cle-
ric. secundum
Felin. in c. qua-
liter & quado.
^b Gand. in trac-
de malefic. tit.
de prae. sum. col.
3. Specul. tit. de
prae. sumpt. §. spe-
cies. versu in
summa. Oldr.
cons. 192. v. iso.
Bald. in l. prae-
byt. col. 1. vers.
& adde. de epis.
C. & in l. non
est verifi. quod
met. ff. & in l.
eius. §. 1. de te-
stib. & in l. sci-
ant cuncti. de
probat. C. fin.
vers. 6. vbi etiā.
Castrensis. Bal. in
l. fugitini. col. 2.
& ibi Capola
vlt. charta. de
ser. fugit. C. Bal.
in c. 1. fin. tit.
^c Castrensis. cōs.
in l. 1. §. si quis
26. coll. 7. vers.
ad vnum. si cer.
& consil. 2. post

ex lege, aut amplius decernendum dimisso reo: cū tamen ex insignibus præsumptionibus omnes semper multā pecuniariam committi censeant. Quid ita multam? inquires. Etenim si præsumptiones eas non esse iudicant ex quibus ferri sententia possit, non debent rei ad multam condemnari, maxime cū homo damnatus criminis, si solvendo non est, ex divinis & humanis legibus corpore pœnas lueret teneatur^a. Sin autem reum ex violentis præsumptionibus pœna dignum iudicent, quare dubitaverint in enormi crimine ad corporalem pœnam procedere? Iudices huius regni & fora non sequuntur Italicorum Doctorum sententiā, sed in pœnā corporalem damnant pro modo probationis, non solum in hoc, verum etiam in omnib. alijs criminibus quæ ab huius atrocitate absunt longissimè. Nobilem virum Cenomannum novi (cuius nomen propter honorem necessariorum illius recticebo) qui postquā certo consilio inimicū suum occidisset, cum literis ad patruum fuit comprehensus, quibus orabat ad se pecuniam mitti ut veniam criminis impetraret. Interrogatus negat manum suam esse. Simo Cornutus actuarius eū iubet scribere, sed ita scriptionem suam dissimulat ut nulla similitudo huic cum illa intercederet. Bienniū fuit in carcere sine alia probatiōe, tandem verò ad annos novem fuit ad remigium relegatus (ut ipse mihi confessus est) cū nihil nisi præsumptiones haberentur. Frequentia sunt in hoc regno iudicia eiusmodi, neglecta Doctorum Italicorū sententiā.

In Belg

^a l. 1. §. genera-
liter. de pœnis.
ff. l. si quis id
quod. de iurisd.
c. 10. ff.

In Belgico & certis Germaniæ locis ratio diuersa est. Sunt enim (ut aiūt) consuetudines quædam & institutiones Caroli magni, quibus ex ru more & admodum infirmis præsumptionibus morte plectuntur rei: quod etiam nuper in Carinthia factum est, ubi ex præsumptione mortis tradebatur homo, ac postea instituebatur capitalis quæstio. Sic imprope iustitiæ illudebatur. Sed ubi ex violentis præsumptionibus quales supra exposuimus iudicium fuit constitutum, iudicium corporalis supplicij opus est pronuntiari. Alioqui impunita semper manebunt scelera si eadem crimina quæ in oculis, ad manum sunt commissa puniantur: quod malum lureconsultus adduxit^a, ut eo casu ad condemnationem procedatur, quamvis ex offendentium multorum numero quis pœnæ debeat subijci dubitetur. Nam etsi illic de damno agitur, quæ tamen est multæ pecuniariæ in causa civili ratio, eadem est suppliciorum corporalium in criminali causa, imprimis verò enormium criminum, cuiusmodi illud est quod agitur. Quamquam non obscure demonstrat Baldus^b ex præsumptionibus ad corporaleis pœnas instituendas procedendum esse, cum ait mitius agi in pœnis corporalibus quando est dolus præsumptus & non verus, & citat l. 1. ad legem Corneliam. de sicarijs. ff. Præstat qui dem, fateor, absolui fontem quā innocentem damnari: sed cum qui præsumptionibus certis convincitur innocentem non esse contendo, ut fuit is qui

^a l. ita vulneratus. ad l. Aquil.
ff. l. si in rixa.
cod. l. item mol.
la. §. sed si plures.
^b in c. l. in fine.
tit. quib. modis
feudum amitt.

qui prope occisum solus cum gladio cruento fuit
deprehensus, & alijs coniecturis oppressus quas
modò annotauimus. Quamobrem Henricus ij. in
hoc regno edictum salutare sanxit promulgatum
& relatum in acta anno M. D. LVI. quo mulierem
eo loco haberi iubet ac si foetum occidisset ac mor-
te affici, quæ graviditatem partumq; celauerit, eū
sine baptismo siuerit emori, neq; testimonium cu-
iusquam adhibuerit: fidemq; haberi vetat dicenti
mortuum foetum ex utero prodixisse. Hoc multis
decretis ab eo tempore fuit obseruatū. Perdita. n.
& deploratę mulieres necabant foetū, easq; Sagæ
ad illud facinus instigabant. Hæc iuris p̄sumptio
ex quo edictum latū est: edictum verò ex humana
p̄sumptione natū eaq; vehementissima, sed non
æquē valida ac p̄sumptiones illæ quas antè di-
ximus: & tamē ex ea non solum ad corporale sup-
plicium, sed etiam ad mortem proceditur. Ve-
rum tamen fieri potest vt mulier ad integrum su-
um honorem conseruandum, foetum suum gravi-
ditatem partumq; celet, & foetus quem studiosē
fuiſſet educatura in doloribus expiret puerperij:
sed quia hac specie nō rarò animaduersum est par-
ricidia plurima perpetrari dum puer mortuus na-
ſci dicitur, sapienter fuit institutum p̄sumptio-
nem istam sufficere, vt vindicando sanguini inno-
xio ad capitalem p̄nam procedatur. Nam ex
vno incommodo quod rarò contingit, non est
committendum vt bona lex & salutaris omittat.
Ac propterea mulierē Mureti ad Sueſſiones mor-
ti ad-

^a l. 1. & 4. de
legib. ff. sic Ca-
to dicebat nul-
lam legem om-
nibus satis com-
modam esse.

ti adiudicandam censui, quæ celata grauiditate &
partu infantem humi in horto condiderat mense
Martio anno M. D. LXXVIII. Quinetiam in cau-
sa non perinde graui, si qui accusati adulteri, dein
de absoluti, si ergo coniugiū postea iniuerint, pro-
ut ipsis à repudio licuisset^a, eos Lex summo iure^b
puniri præcipit velut adulteros^b: hi autē ad mor-
tem damnantur lege. Item si cui ter maritus denun-
tiauert ne cum vxore versetur, si eos sine crimine
simul versantes offenderit, huic lege permittitur
vt eos interficiat sine vlla forensis cognitionis for-
mula^c. Et, quod grauis est, Nicolaus Palermita-
nus Abbas licere negat ludicibus p̄nam Legis
minuere, quæ tamen p̄sumptionibus solum hu-
manis nititur. Etenim legum p̄sumptio nihil est
aliud quàm humana eorū p̄sumptio qui ob p̄-
sumptiones tulerunt legem: imò ex p̄sente facto
lex p̄sumit p̄teritum, atq; ex p̄sumptionib.
procedit ad condemnationem mortis, vt antè de-
monstrauimus. Hoc verò accuratè opus est obser-
uari, quod ea de causa solum fuit institutum quia
difficillimè possunt adulteri in facto deprehendi.
Quāto igitur magis necesse est procedi ad corpo-
raleis p̄nas, cum violētæ p̄sumptiones aduer-
sus Magos extant. Sed si qua inest facti euidentia,
tum veniendum est ad capitalem p̄nam: verbi
gratia, si quis rei magicæ accusatus deprehendatur
humana membra, maximè verò puerulorum ha-
bens, oportet liberè ad condemnationem mortis
procedere. Inest enim permanētis facti euidentia,
D d

^a l. si qui adulte-
rij. de adult. C.
^b l. quāuis eo. C.

^c auth. matri &
auie. §. his quo-
que. Pano. in c.
accedens. vers.
nō obstat. de ac-
cus. Mathes. in
singul. 116.

si quis magicarū sortiū accusatus ad curandū alterū clara voce diabolu inuocauerit, aut summissa voce in terrā postratus magistrū paruū (vt vocat) orauerit: itaq; capitalis pœna est intrepide decernenda. Sic M. Ioan. Martinus viua cremari Sagam. Probat iussit sentētia lata, quæ structorē S. Probat accusabat impotentē & tonicū effecisse. Hæc balneū fieri mādauerat & trib. lacertis in sudario datis iusserat eos cōuolutos in balneū à structore profici cū his verbis, abi in nomine diaboli. Nā diaboli inuocatio est detestabilis idololatria, qua sola conuinci poterat licet nihil fateret, neq; de infirmato structore extaret pbatio: multi. n. fascinū morbuq; ab alijs Magis immisū eximūt. De his aut cognoscei in iure opus est, si neq; à natura esse neq; conuenire remedia videbunt (vt tres illi lacerti quāq; postea in blanco cōperti sunt, & sicut Andina Saga, cuius meminimus, ad curationes cerebro feluū, veneno certissimo, corui capite, alijsq; sordib; utebatur) & adhibitis alijs præsumptionib; ac questionib; ad corporale suppliciu pueniri. Qd si diabolu inuocet aut appellet Saga, tū ob antegressas rationes sine cūctatiōe dñari ad mortē debet, nec mortē quidē vulgare: sed viua cremari hæc portēca debet, pvt cōsuetudo publica iam olim à Christianis recepta est: & cōsuetudinē & generalē legē non pōt legitimē ludex omittere, de ea derogare, pot nāmve minuire, nisi qua grauissima ratio & maxima extiterit. Nā perinde esse ait Lex si pœnā minueris aut omnino sustuleris: imō verò ludicē reū esse

^a l. seruos. fi. de vi. pub. c. l. n. cas Pen. l. i. col. d. verbo distule vit. princ. de fort. lib. 12. c.

esse statuit qui legitimam pœnā condonat aut minuit. Et si ludex inquit, non vindicat repertum, regere vt conscius criminosa festinat: & quod amplius est, indetent eo nomine notat infamia: Atq; hoc in iure est extra omnem cōtrouersiam b. Quin etiam cum qui pœnā legitimam remiserit aut diminuerit, lex modò bonorum publicatione, modò exilio^d, modò alijs pœnis pro ratione peccati multari iubet: nonnunquam etiam eousque inuehit vt iudicem eadem pœna castigari velit, quā reus conuictus fuisset perpessus, quemadmodum his verbis innuit, nisi ipse pati velit quod alijs dissimulando concessit. In hanc sententiā Andreas Iserinus narrat Carolum Francum i. eius nominis Regem Neapolitanum iussisse vt suspenderetur ludex, qui certo occisori pœnam hanc solum indixerat vt ei præscinderetur manus. Quod si ludex qui supplicium maiestatis læsæ remiserit aut etiam minuerit, reus est, suppliciuque læsæ maiestatis subire tenetur lege, quanto æquius est reneri iudicē qui supplicium viro dimiserit minueritve læsæ diuinæ maiestatis reo. Commodissima iudicij istius rationē Tullius affert his verbis. Nō istum Verrem maius in se scelus cōcepisse cū fama

^a l. 2. fin. de cōmerc. c. & ibi Baldus. c. sicut inquit. cap. negligere. 2. que. diane 7. & ca. error. 80. dist. l. 1. de carcer. prin. c.

^b d. l. seruos. Ho. sicut. & Ioan. Andr. in nouel. in verbo eadem. Panor. sine. & Dec. 901. ult. in c. de causis. de offic. deleg. Rom. sing. 77. Io. m. Plat. in l. 1. de deser. to c.

^c text. in d. l. 1. de deserto. Pa. normitan. in l. si veri. §. de viro. 26. full. soluto. matrimo. nis.

^d text. in authen. vt neque milit. neq; socii.

^e l. 1. fin. & ibi Bald. vlt. not. de monopol. c. l. si quis sepulchrum. de sepulch. violato. c. & l. prater. §. diuit. eodem tit. & l. 1. publ. lictit. c. Bartol. & Bald. in l. mancipia. de seru. fugitiuis. Cod. l. nulli. sine. ne sacra baptisma c. Andr. Iser. in cap. 1. tit. que sunt regul. Castr. in l. est seuerior. col. 1. 10. And. in c. qualiter. col. 7. de accus. Bart. in Clem. in verbo salutem. col. 13. vers. 13. l. Christiani fin. de paganis c. Faber. in d. l. nulli.

spoliaret, cum tot homines innocentes necaret, cum ciues Rom. morte, cruciatu, cruce afficeret, cum prodones accepta pecunia dimitteret, quam eos qui istum tot, tantis, tam nefarijs sceleribus comperit iurati sententia sua liberarent. Idem quoque de iudicibus Sagas, licet conuictas, absoluētibz dici potest, qui se hoc solum excusant nomine se id non posse credere quod de Sagis dicit, easq; mortem promereri. Sic enim vocantur in dubium leges Dei, humanæ leges & historiae, & executiones innumeræ & annis bis aut ter mille hac de causa factæ, & tribuitur Magis impunitas. Si quis autem in hoc regno supplicia criminum esse arbitraria dixerit, fateor illud quidem, nisi edicto aut consuetudine poena definita sit: antiquissima autem consuetudo in tota Europa obtinet, ut viui concrementur Magi. Hactenus de ijs præcipue Magis diximus, qui iurati pacto & societate cum Satana cōstringuntur. Sed alij quoque sunt Magi de quibus libro secundo egimus, non perinde quidem detestandi, sed tamen actionibus diabolicis cum diabolo communicant. Eiusmodi sunt qui nodant ligulas damnabili scelere: ex quibus etsi nonnulli sunt qui hoc sine expressa conuentione aut societate cum diabolo inita faciunt, actio nihilominus est diabolica & supplicio capitali digna^a. Nā quisquis artem istam colit, Dei legem omnino ac natura violat, impediens effectum matrimonij quem Lex Dei imperat: cum hac de causa aut matrimo-

^a Lucas Penna ad hoc litus l. 1. de priuat. carcer. c. 1. & l. 2. de sepul. viol. & l. ult. ad l. iul. de vi pub. & l. precipit. c. de cau. larg. b c. ult. de frigid. & malefic. c. si per fortia. vias. 33. q. 8.

nia solui oporteat^b, aut sine prole conuiuere, quod planè

planè est sacrilegium. Neque verò negari potest quin sit homicida: tam enim homicida est qui liberorum procreatiōem impedit, quam qui alium iugulat. Tertio mutuam matrimonij amicitiam tollit sanctissimum naturæ & societatis humanæ vinculum, odiumq; Vatinianum affert. Quarto eodem momento fit ista nodatio quo sanctas voces minister pronūtiat, & dum quisq; debet ad Deum attendere, nodator voces interserit mysteriaq; diabolica, impietate execranda. Quinto causam affert scortationibus & adulterijs ex eo consequētibz: nodati enim cum simul versantur vruntur cupiditatibus & ruunt in adulteria. Sexto multæ eam ob causam committantur cædes hominum à quibus id procurari suspicio est, quamuis ne in mente quidem habuerint. Hæc igitur quinque aut sex crimina nodatores perpetrāt, quæ modò annotauimus ut iudices (quorū autoritate saccularij vel criminisecæ suspenduntur) istud capitale scelus impunitè non sinant effugere: quod iudex quidam Nior tanus fecit, qui postulato præpeditorum coniugū mulierem, cuius facto vicina nubens sic fuerat impedita à coniugali officio, egit in vincula, & nunq; egressuram. interminatus est nisi impedimentum eximeret. Sed cum hæc elapso triduo nouis coniugibus indixisset ut simul concumberent, soluti coniuges certiore fecerunt iudicem, & ille impunem dimisit maleficam eo quod plurimi etiā pueri hæc artem colerent. Cum itaque hoc crimen pullulet, atque hæc Magorum principia & fundamēta sint,

omnino capitali poena in istud crimen (quod ex
dimetro Legi fidei denaturam aduersatur) animaduertere. Quod si quis diu nodare capit
in facto deprehendatur, aut nodationem fecisse
comperiatur sed eo irritam quod ameres Dei no-
dari nequeant, is flagris primū ferro que can-
dente dignus est. Si enim is qui venenum miscuit,
quantūvis consilium non assequatur, tenetur ho-
micidarum subire poenas, vt lex difert^a. Docto-
rumq; iudicia statuunt: si vir cum veneno depre-
hensus, aut illud emisit aut vendidisse compertus,
in eandem poenam condemnatur^b: si denique is
qui monialis attentat pudicitiam^c, licet re infecta
damnatur ad mortē, quibus tñ in rebus est crimen
vnicum: certē multo æquius est nodatores istos
qui facultatem suam eo contulerunt vt genituram
auerterent, grauius quā flagris castigari, cum
maxima sit criminis atrocitas, & Doctores vno o-
re statuunt^d conatum licet irritum in atrocibus
maleficijs capitali poena plectendum esse: adeo-
que studium & voluntatem (vt ferē observatur)
capitalem esse in læsæ maiestatis crimine^e. Nunc
igitur læsæ maiestatis diuinæ crimen esse demon-
strauimus, cum sacramenta aut preces sacræ car-
minibus diabolicis impurcantur: licet in alijs cri-
minibus conatum minor sit quā effecti poena.
Quod autem de nodantium conatu diximus, ex-

^a l. 1. §. prater.
eā. l. eiusdem. de
fiscar. D. in l. si
quis nō dicam.
de episc. C.
^b D. l. 1. codē.
^c D. l. 1. §. l. vlt.
de cupress. C. l.
vlt. de indicta
viduit. C.

^d D. in l. si quis
non dicam.

^e Cogitationis.
de deenr. & ibi
Doctores.

^f l. 1. prin. de ex-
traor. crim. ff. l.
quāmult. de a-
dult. C. Bal. l. in l. 1. §. hęc aut. quod quisq; iur. ff. Alex. con. ponderatis l. 1. col. pen. Bal. con.
443. Moehus. lib. 3. gl. in §. in summa. de iur. instit. Florian. in litem si obsecrrix. fin. ad l.
Aquil. ff. C. po. in repet. l. fugit. col. 12. Fel. in c. ex literis. de constit. Bald. conf. 34. casus talis.
lib. 1. sinc.

dem ratione ad Magos pertinet qui inlecerunt
sortem aut ianuas inuenerunt, quamuis nullius
mors consequuta sit: maximē cum lex ei poenam
homicidarum irroget qui cum veneno compre-
hensus fuerit, aut illud gesserit, etiam nullo effectu
consequuto^a. Cetera Magiæ genera quæ noscen-
dis rebus futuris exercentur, puta Geomantia &
alia eiusmodi quæ libro secundo notauimus, cum
diuinationes diabolicæ sint commentaque dia-
boli omnia verbo Dei verita, ea quicunq; colue-
rint & coniecti fuerint colere primū pecunia-
ria aut honoraria multa oportet affici, secundo fla-
gris & candente ferro, tertio suspensio. Qui autē
sele medicinam lacturos pollicentur dempto (vt
aiunt) carmine, aut diabolicis arabus procellas
arcent, imbrēsve & grandines auerunt, hos qui-
dem Lex puniri non sinet^b: sed istos tñ medicos in-
terrogandos esse & peruestigandos confirmo,
vt cognoscatur an sint Magi: quod si nulla pro-
batio habebitur, ipsis nihilominus indicta cor-
porali poena interdendum ne medicinam exer-
ceant, & studiosē quid agant obseruandum. Chi-
romantiam verō (qua ex lineamētis manuum ferē
audent quidam futuros successus prædicere) qui-
cunq; exercuerint, ijs primū sub poena arbitraria
volumus interdici illius vsus: libros verō Chiromā-
tie & Geomantie, qui ubiq; venales pstant, cōcere-
mari, & typographis librarijsq; interdici ne porro
excudāt aut vendāt, cōstituta in eos q; secus faxint,
1. pecuniaria multa, 2. honoraria. Ne quis verō
se no-

^a l. 1. de fcar. ff.

^b l. 1. de mal.

se nomine ignorationis excusari putet, necesse fuerit autorum nomina speciatim exprimi, & in mandatis Iudici cuique dare ut libros Magicos qui facundis inuentarijs deprehensi fuerint comburati illico. Hæc enim Iudices Ethnici factitarunt, neque rerum diuidendarum numero censuerunt ista, ut Ephesi quoque in primitiua Ecclesia fuisse legimus obseruatum. Sic impia ista scelera quæ Christiani dissimulant, ab antiquis capitali supplicio legimus fuisse vindicata. Ab Apronio Romano Prætorum Hilarium quemdam ad mortem damnatum fuisse legimus, conuictum Mago filium suum instituendum tradidisse, cumque ex Ecclesia ad necem fuisse raptum: hæc enim legis verba sunt, culpam similem esse tam prohibita discere quam docere. Valerem quoque Cæsarem, cum rescuisset Iamblichum Alectryomantia scrutatum esse quis ab ipso Imperator futurus esset, foueam Iamblichus ante obitum curauisse, & omnes conscios aut suspectos enecasse supra annotauimus. Præterea Balsiani cuiusdam bona publicata sunt eo quod de vxore diuinos consulisset, utrum ea filium filiamve esset paritura. Alius Lollianus nomine iuuenis admodum in exiliū missus & bona fisco annotata sunt, quod librum magicum exscripsisset: & præstigiatori cuidam Sicitidæ adstantium oculos fascinant oculi sententia lata fuerunt eruti. Præstigiatores autem & fascinatores, & quicumque Necromantiam, Psychagogiam, Goetiam, & improbatas artes alias exercent, pactione expressa teneri cum Satana

* Lætere. fam. herisc. ff.

in Actis Apo.

* Ammian. Marcellin. lib. 26.

* L. 4. de mal. C.

* Socrat. lib. 4. ca. 29. Sozom. lib. 6. c. 35. Nicephor. lib. 11. ca. 45. Zonaras li. 3. in vita Valen.

* Ammian. Marcell. lib. 29.

* Niceph. li. 10.

* Nicetas li. 4.

est compertissimum. Naturalem verò Astrologiā & cognitionem eius quod attinet, quia per eam admirabilia Dei opera, cœlestium luminum conuersatio, anni, & tempestates noscunt, estque ad medicinam & meteoricorum instrumentorum usum necessaria, hanc certè cum alijs non oportet confundere: sed eorum abusum auersari qui conditionem vitamque hominum se prædicturos ex ea pollicentur, instituto diffidentiae Dei & impietati maximæ coniunctissimo. Itaque præstantissima hæc scientia fuit infesta criminationib. adeo ut his appellationibus, Astrologus, Mathematicus, Chaldaus, in legibus sæpe intelligantur Magi. At non abusus nomine decet præclaras explodi scientias: alioqui artes scientiasque omnes & ipsam legem Dei necesse foret condemnari. Sic permagni viri cum rectum usum Astrologiæ & abusum non separauissent, in errorem plurimos induxerunt: Ioannes Franciscus Picus Mirandulanus Princeps eam præter modum criminatus est, Philippus verò Melanchthon plus satis diuinatrici Astrologiæ tribuit. Aegyptij cum neque abusum possent tollere neque scientiam prohibere, hominibus Astrologos diuinos consulentibus indixerunt canonem, quem Blasphemion velut scrutinium stultorum appellabant: quemadmodum memoria nostra quidam illos fures & prædones consulunt quos vocant Aegyptios, maxima ex parte Magos, ut iudicij plerisque compertum est. Denique quibuscumque in rebus mens humana superstitioso metu consternat

* L. 2. de malef. & mathem. l. 1. item apud. §. si quis astrologus. de iniur. ff. l. vi. de malef. & mathem. C. Valerianus lib. 1. c. 4. ait Chaldaeos ex Italia exire iussos intra 10. diē Coss. Popilio Lenate, & Lucio Calphurnio.

aut à fiducia in Deum vnicum reuocatur vt vanitati cuiuslibet hæreat, illis Deus offenditur, eaq; deum vera est idololatria: propterea pœnas graui-
simas in istos homines Ethnici decreuerunt, ^aquæ admodum in constitutione M. Aurelij hæc verba legimus, ^b*Si quis aliquid fecerit quo leues animi superstitione terreatur, D. Marcus in insulam relegandum hunc scripsit.* Accuratè igit animaduertenda est sortilegio-
ru distinctio, vt rectè turpitudine est grauitas magi-
corum sceleru dijudicari possit, tum quæ homi-
nes conuentione expressa cum Satana iuncti cõ-
miserint, tum quæ nodatores aliorumq; sortilegio-
rum artifices. Sunt enim quædam eiusmodi quæ à
magistratu nec tolli nec puniri possunt: vt cõmu-
nis illa multoru superstitiõ à qua Ethnici metue-
bant, in agro nendum non esse, inauspicatum esse
si è sinistra nare sanguis effluerit, aut si ante pran-
dium mulieri grauidæ occurratur. Verum longe
grauior eorum est superstitiõ qui chartaceos orbicu-
los de collo pendentes, aut consecratam hostiam
in pera circumferunt (vt penes gentilem Præsidẽ
deprehendit hostiam carnifex, qui in patibulo mõi-
tis falconis suspendit eũ) & superstitiones aliæ cõ-
similes, quæ à Scriptura sacra & Rabbi Maymont
de inter vias Amorrhæorum numerantur, & seue-
rissimè in lege Dei ac Prophetis ob diffidentiam à
Deo & insanam erga res creatas idololatriam pro-
hibentur: quod malum non aliter potest quàm
Dei verbo corrigi. Agyrtas verò & nugiuentu-
los circumforancos Magistratus castigare tenet,
& in

^a l. si quis aliq.
de pœnis. i. fac-
cularij. g. sunt
quedam, de ex-
tra. l. m. ff.
^b l. si quis ali-
quid, de pœn. ff.

& in exiliũ relegare. Si. n. Cæsares Ethnici exilio
multauerunt eos qui exercebant ista quò leues ani-
mi superstitione terrerent, qd Christianos eis o-
porteret facere? & eis pariter qui, vt Aurelij & Ber-
næ, spiritus effingunt? Hos certè mortis reos esse
constat, vt Bernè effectũ est, quid eis qui flentẽ in-
ducunt crucifixũ? qd Mureti ad Tholosam, in Picar-
dia, & Aurelij in eadẽ S. Pet. puellaris factũ est: sed
hec omnib. tentatis impunè abierunt. Hec verò du-
plex est in sacerdotibus & pastoribus impietas:
multo maioris, inquam, impietatis sacerdos tene-
tur aut pastor, qui pactus cum Satana detestabi-
le sortilegium ex sacrificio facit. Etenim omnes
Theologi vno ore docent à Sacerdote non conse-
crari, nisi consecrandi intentionem habuerit, quã-
uis Sacramentalia verba pronuntiet. Itaq; Lugdu-
ni Curio S. Ioãnis minoris viuus crematus est an-
no millesimo quingentesimo quadragesimo octa-
uo eo quò dixisset (prout in iure confessus est)
se in missa non consecrare hostiam vt damnatio-
ni parochos suos subijceret, quia sibi (vt aiebat)
lis cum ipsis erat: etsi iustam miseri popelli ignorã-
tiam excusabat Deus. Quanto grauius igitur sup-
plicium meretur Sacerdos Magus, qui blasphe-
mat horribiliter consecrationis loco? Quamob-
rem princeps Plato in legibus i scripsit, Sacerdo-
tem magum sine exoratione morte plectendum
esse: turpitudine enim Magicarum sortium in eo qui
procurat sacra est atrocissima, cum ea quæ sanctifi-
care debuit polluat, inquinet, ac execrabilibus

^a d. l. si quis ali-
qd de pœnis. ff.

^b lib. ii. de legi.

blasphemijs obruat. Itaq; Suefsionū Curio, Frois-
sardo teste, qui bufonem baptizauerat hostiamq;
sacratam ei ministrauerat, viuis exustus est, negle-
cta autoritate Canonum qui Sacerdotes Magos
solum excommunicari iubent^a: etsi hoc potest re-
geri, non preiudicare pœnam Ecclesiasticam quin
magistratus laici supplicia sua irrogent. Quemad-
modum autem ex proportionē iustitiæ harmoni-
cæ grauior pœna, & atrocius crimen est pro perso-
narum de quibus agitur qualitate, vt si medicus
veneficio vtitur, si tutor pupillæ vim facit, si iudex
iniuria afficit, si aurifex monetam adulterat, si vas-
fallus prodit dominum, si patriam vendit ciuis, si
principem suum occidit subditus, si Princeps fidē
non præstat, hi grauiiores merentur pœnas & non
minino qui contra suum officium venerint^b: sic e-
tiam Sacerdos Magiam colens non istis solum or-
minibus peior est, sed etiam Magos omneis alios
execratione vincit qui non funguntur sacerdotio:
hic enim Deum suum deserit se expositurus diabo-
lo^c, & res sacras prodit quas sanctas & inuiolatas
debit ante omneis conseruare. Quisquis itaq; Sa-
cerdos aut minister conuietus fuerit speculis, anu-
lis, securibus, cribris, & rebus consimilibus quæ e-
tiam sine expressa diaboli inuocatione adhibentur
magicas sortes exercuisse, mortis supplicio dignus
est, cæteri verò exiliij. In criminibus alijs, præter
fortilegia & sacrilegia, iniquum foret Sacerdotem
puniri grauius, ob cuius dignitatem supplicia or-
portet minui: & qui Sacerdotes aut ministros Dei

^a c. si quis cleri-
cus. ex concil.
Aurelia. & c. a-
liquant. ex con-
ci. Agathensi. et
c. si quis Episc.
ex concil. Tolet.
26. q. 5.

^b l. quis decurio.
de falsis. l. que-
dā de poenis. ff.
Thomas prima
2. q. 7. artic. ult.
Dinut, Bal. Sal.
Iacob. Arena in
l. nemo. de sum.
Trinit. c.
^c l. presbyt. de
Episc. c. l. qui.
de poenis. Rom.
sing. 476. &
669. Bal. in c. si
quis vero. de pa-
ce iuram. Fel. in
c. pastorales de
iureiur.

offenderit eum oportet puniri grauius quàm alia-
rum offensus nomine, quia maior est ipsius di-
gnitas propter quam ipse inuiolatus & sacer ma-
nere debet^d: Si quando verò eo dementiæ venit
vt Satanæ seipsum voueat, satis magna pœna in-
fligi non potest. Ex innumeris enim iudicijs sæpe
compertum est Magos aut sacerdotes esse, aut con-
scijs vti Sacerdotibus, qui siue pecunia siue gratia
adducti Missas pro Magis canunt, hostias submi-
nistrant eis, puram membranam consecrant, annu-
los, notatas characteribus laminas, & alia eiusmo-
di imponunt altaribus aut subdunt linteis, prout
non raro compertum est. Sic nuper deprehensus
est Curio: sed impune abiit fretus autore optimo
qui ipsi annulum dederat linteis altaris, dum cane-
retur missa, supponendum. Secundum Sacerdotes
& ministros Dei, Magistratus iustitiæ custodes
& depositarij sunt peruestigandi, & si qui depre-
hendantur summo iure puniendi. Nam si quis ma-
gistratu fungens in eo numero fuerit, præbebit es-
cugia Magis, eoq; pacto regnum Satanæ promo-
uebit. Primaria verò in Magistratum præsumptio
est eum magū esse, cum ludificatur sortes: sic enim
rifus specie virus lethale obtegit. Vt autem Areo-
pagitas legum custodes mandauit Solon, si leges
intregissent, auream sui ponderis statuam persol-
uere, Plutarch. teste: sic Magistratum magum qui
pœnas de Magis tenetur reposcere, si viam euade-
di eis aperiat, castigari opus est seuerissimè: fecit e-
nim ludicum dissimulatio vt hoc malum in infini-

^d Philo in lib. de
sacrificijs.
Leuitic. 24.

^e in Solone.

*l. gemo druffi
ce de malefi. C.*

tum propagaretur, cum Triscalanus Regi Carolo
ix. dixerit in hoc regno esse amplius trecenta Ma-
gorum millia. Aulicos item Magos promiscue sine
conditionis discrimine, ut Lex ait, a cruciatibus ex-
poni est æquissimū. Nec immerito lex seuerē Ma-
gos aulicos iubet pœnas luere: vnicus enim in co-
mitatu Magus omnibus viris scœminisq; principi-
bus corrumpeendis sufficit qui sequuntur aulam, a-
deoq; summo principi peruertēdo: quia principes
curiosē student prœstigias Magorum videre &
cognoscere, tanquam si hac via aliquid magni esse
cturi essent. Satanæ v̄rò nihil antiquius quam ut
eo principes attrahat, quia simulac immersi sunt,
nihil procurant aliud quam ut voluntati illius pa-
reant, omnem religionem ludificentur, exemplum
popularibus adulteri, incestus, parricidij, crudeli-
tatis. exactionumq; præbeant, & seditiones inter
subditos bellaq; ciuilia moueant ad spectandas co-
des exhibendaq; diabolo sacrificia sanguinis inno-
xij, quæ ei sunt acceptissima: prout improborum
conseruationi consulit. Hos ex ordine sequuntur
matres, quæ filias suas in diabolicos cœtus dedu-
xerint. Ac filia quidem, si matres suas antè indica-
uerint quam in iure cognitio de eis institueretur,
duobus nominibus merentur veniam, tum quia
factū accusarunt, tum quia ipsas pœnitet: Sin post
cognitionem susceptam, minores ætate & resipi-
scētes virgis cædi suffecerit, deinde verò honestæ
alicui matronæ instituendas cōmitti. Nā etsi in ca-
stigandis delictis ætati minorū veniā iniquum est
dari

dari, aliquid tñ, ait Lex, de rigore legū oportet rese-
cari, præsertim si reus minor fuerit ann. 18. ^b Sinau-
tem neq; expressa pacta neq; magicorū conuētū
aditum fateri voluerit, sed aliorū vinca testimo-
njs, morti adiudicandus est: sic. n. firmū statumq;
consiliū cum diabolis initū à se fuisse ostenderit. Si
enim lex impubem puerum e, qui dum occidebat
herus non exclamauerit nec occisores accusauerit,
addicit morti (ut puer vndecim annos natus qui
puellam ictu lapidis occisam abdiderat, decreto
Curia anno M. c c c. x c i i i. sirpicula ad pati-
bulum tractus vitam finiuit laqueo) multo æqui-
us est puerum magum qui pubertatem attigerit
capitali supplicio affici, nisi diabolicos cœtus in-
dicauerit, maximè si præoccupatus in iure & con-
uictus infitiabitur. Nam etsi parentes Magi libe-
ros suos diabolis dicare solent, hi simul atque ex-
vtero processerunt, illi antequam in lucem fuerint
editi: tamen diabolos expressè cum pueris sibi di-
eatis non antè pacisci demonstrauius quam pu-
bertatem attigerint, ut ex interrogationibus Ioan-
næ Haruilleriæ didicimus, quæ se quidem à matre
Satanæ fuisse dicatam exposuit, sed non antè nu-
ptui traditam ei, neque de concubitu à Satana, &
de abnegatione Dei & omnis religionis compell-
latam quam duodecimum ætatis annum atti-
gisset. Similiter Magdalena Crucia Cordubensiu
in Hispania monialium Abbanissa confessa est Sa-
tanam rem non antè secum habuisse quam duode-
cimum annum ægeret. Sed supplicium ignis, cui
maior

*l. i. st aduers.
delict. c. l. aucti
lii. de minor. ff.
auth. si capti-
ui, cum glos. de
episc. & de. C.
Iacob. Are. Sal.
in l. si quis in ca-
tum, vnde vi. c.
Philipp. Corn.
conf. 247. lib. 1.
l. excipiuntur.
ad Syllan. ff.*

maiores annis adiudicari oportet, mitigari potest. In hac autem causa tam execrabili supplicium ob imbecillitatem sexus fœminei non debet minui, nisi seria pœnitentia ductæ Deum ex animo inuocabunt: qua in specie supplicio ignis sublato pœnitentem præfocari aut strangulari æquū est. Quisquis autem in pactione cum diabolo perstiterit, ut plerique faciunt, cum supplicio ignis oportet subijci, ac non pœnam (quæ ex iure & lege Dei capitalis est) minui, siue baptismi nomine siue pœnitentiæ: quæ pœnam aliquatenus imminuit. nulla enim pœnitentia supplicium istud abolere potest, cum Ecclesiæ potius & canonici iuris consilium sit iustitiam colere. Quamobrem Canonistæ omnes consentiunt eum quem pœnituit sui criminis in foro laico accusari & puniri posse: nam Ecclesiæ absolutio, inquit Baldus, nullum præiudicium brachio seculari facit. Plerique etiam Doctores & ciuili iuris & Canonici pœnitentiā aiunt quamuis amplissimā nihil de grauitate supplicij legibus imperati deminuere. In hanc sententiam scribit Decius se iudiciū contra Iudeum pronuntiauisse, qui ad supplicium criminis à se commissi minuendum Christianus esse voluerat: sed magistratum Paduæ de sententia doctorum omnium nihil de pœna derogasse. Idem quoque iudicium Theologorum est, & lex ipsa Dei hominem l. si apparitor, coll. penult. de cohortib. C. lib. 12. Decius in c. que in Ecclesiis, coll. ult. de constit. & con. 137. Alex. Ales. in 4. sentent. q. 20. mem. 1. artic. 2. Bonavent. in d. 4. sentent. dist. 2. artic. 1. q. item Thomas in 3. parte sum. q. 68. art. 5. Alesanus li. 4. tit. item. 4. artic. 1. coll. ult. Ant. Florent. in 1. parte 3. p. princ. tit. 14. cap. 13.

qui certo consilio alterum occiderit à sacro altari necandum iubet abripi, ne forte religionis, libertatis, aut pœnitentiæ velo se obtegant improbi ut supplicia legibus instituta queant euadere, sed potius quocunque modo meritis pœnas luat improbitas: quem ad scopum omnes lurecoss. animum aduerterunt maxime. Atque hæc responsio ad eorum dicta qui specie pœnitentiæ Magis effugia nituntur comparare. Nam si homicidam cum respuerit nihilominus morte iubemur afficere, cur effugiat Magus millies scelerator. De ijs autem hæc volumus accipi quos anteuertit cognitio iudicij, & qui se postea ingerunt in monasteria, non alio consilio quam ut domus dicata sanctimoniarum spe lonca parricidarum atque Magorum sit. Non est igitur quod eorum Magorum persecutionem Magistratus differat, qui se in monasteria iudicijs preuenti conferunt, sed eorum supplicium exemplo esse alijs opus est neglecta amictus priuilegiarum. que ratione: quibus (utunque alij statuerint) non debet esse in hac causa locus. Nā si homicidam Lex Dei ab altari sacro rapi ad supplicium iubet, quid Magum parricidis omnibus deteriorem reclusum monasterio à iustissimis pœnis iure eripuerit? Si vero præuentus quidem, sed nō conuictus Magus fatebitur verum & consortes criminis indicabit non alienum à ratione fuerit, se pœnitebit eum, supplicium ignis mitigari, cum quia minus

nam neque Principi Imperium est in subditum cō-
tra legem Dei, neque vili subdito ad obsequendū
necessitas. Iubet tamen æquitas supplicio adhibe-
ri modum si confessio facti pœnitentiæq; aderit:
sin autem aperta vis iustusq; mortis metus presse-
rit immorigerum (et si mori præstat quàm obse-
qui) hic tamen obsequium ad evitandam pœnam
corporalem præstitum quodammodo accusatio-
ne dignum est*, etiamsi Magus sortilegio quo fuit
impulsus hominem enecauerit; quemadmodum
si indicta capitali pœna cogeretur hominem occi-
dere, non esset propterea homicidarum pœnam
subiturus^b. Doli enim & fraudis non potest accu-
sari, modò præcisa fuerit (vt dixi) indicta morte
aut cruciatu impulsio^c. Sed quid de eo dicturi su-
mus qui Deum & suam religionem abnegans se
dedit satanæ legem mancipij, vt reuale scat a mor-
bo, vt à metu mortis hostis ve liberetur: quo sup-
plicio dignus est qui seipsum vouet Satanæ, vt cu-
retur à morbo incurabili: et si antea ostendimus
vix fieri vt vnus ex denis, idq; à sortilegijs solum
renuale scat. Certè imperitus alijs in hac causa quo-
dammodo à supplicio capitali excusatus esset, non
autem literatus quispiam: licet in isto crimine nul-
lus sit ignorantia locus. Nemo enim ausit bona fi-
de dicere per errorem factum vt Deo Creatori suo
renuntiaret & se Satanæ permitteret: præterea ex
omnibus iudicijs constat voluntatem liberam Sa-
tanæ acceptā esse. Error vero hominū in illicitis de-
mum sortilegiorum formis est excusabilis, quæ nō
habent

* D. in. c. fa-
cris. de ijs que
vi metusue cau.
et c. presbyte-
ros. 50. dist. A.
lexand. Ales in
parte summa.
9. 4. membra
4. artic. 7.
^b Bal. in 8. inu-
ria. tit. de pa-
etis iuram. fir-
mandis. et Pe-
trus in l. scien-
tiam. 6. qui cū
aliter. ad l. A-
quil. Cynus et
Faber in l. 1. vñ
de vi C. Bar. in
l. 2. noxali. ff.
^c l. metum au-
tem. de eo quod
met. ff. l. vñ.
de regul. iur. ff.

habent conuentionem cum Satana iuramento cō-
firmatam, vt sunt annulorum, speculorum, cribro-
rum, & similibus sortes, in quibus multi (vt antè di-
ximus) aliorum exemplum imitantur. Sed hæc
tamen actione prima non oportet impunè abire,
quin potius aliquo pacto multari, secunda cor-
pore pœnas luere, tertia ad mortem damnari: cū
saccularius tertio conuictus ex generali consuetu-
dine vltimo supplicio afficiatur plurimū^a.
Quid autem fiet illis qui malignos spiritus inuo-
carunt, eisq; pelliciendis suos ritus mysticos ob-
seruarunt, licet non aduenerit Satanas (quam-
quam semper aduenit) neque responderit? I-
mitatur enim scorta callidissima quæ rogari ex-
petunt. Horum profectò non tentamentum so-
lum est, sed detestabile sortilegium, idq; perfectum
atq; absolutum. Hic est igitur pœnæ capitali locus,
neque in hac causa æquum fuerit de pœnis minui
quæ in conatus irritos ac non effectos constitutæ
sunt^b: nō enim conatus simplex, sed gestum scelus
atq; perfectum dicendum est^c, cū inuocatus fue-
rit & oratus Satanas, quod certissima Dei renun-
tiatione conuictum est. Is ergo diuinis legibus &
humanis abutitur qui ea specie ignoscit pœnitenti
Mago, quod hæretico pœnitenti leges^d & Cano-
nes^e iubeant condonari: et si magistratus permul-
tis locis antehac ita prospexerint, vt quisquis die
Veneris edebat carnes viuus igni traderetur, nisi
hominem pœniteret (sicut apud Andes anno M.
D. XXXI. factum est) si pœnitebat, per commi-

^a Angel. de ma-
leficijs, verbo
etiā vñ pag.
excviii. Gadin.
in tract. de ma-
lefic. rub. de su-
ribus, et lege
Frideric de pa-
ce Constantie.
^b l. 1. §. diuus. et
ibi Bart. ad l.
Corn. de scar.
ff. et incl. si in
rixa. col. 1. cod.
Bal. in l. si quis
non dicam, de
episc. C. et l. is
qui cū telo, et
duab. seq. de st-
carijs. C.
^c Bal. Alex. Sa-
lleet. in limitat.
l. si quis, non di-
cam. de epis. C.
^d l. Manichæos,
de heretic. C.
^e c. ad abolen-
dam. §. pœnitē-
ti. de heretic.
lib. 6.

ferationem vitam finire laqueo iubebatur. Quis-
quis enim rem legi Dei aduersantem credit, ut sit
hæreticus, tamen opinione mutata conscientia in-
regra permanet. Qui verò Satanā adorāt Deū de-
abnegat (quæ duo sunt coniunctissimæ) istem es-
fecit quæ non potest non esse facta: prout in iure
dicitur, factum infectum esse non potest. Si qui
autem Deo non renūtiaverint, sed characteras, cir-
culos, & inuocationes usurpauerint prout in libris
vetitis scriptas inuenerunt, nec familiaris (ut vo-
cant) spiritus aduenerit, personarum discrimen or-
portet obseruari. Si imperitus fecerit, nesciens
istos spiritus è numero diabolorum esse, huic hono-
raria & pecuniaria multa imperabitur: Nam est
voluntas effectū carens pœnas non luit in Gallia,
est tamē aliquis effectus in hac causa, puta inuoca-
tio. Sin autem literatus vir & iudicio valens utat
inuocatione, reus est mortis: sciens enim prudens
Satanam inuocauit, ut vident omnes. Quod si vir
in multam honorariam damnatus malefici istius
nomine recuset contumaciter iudicātū facere, hūc
morti adiudicari necesse est, quemadmodum ex de-
creto Curia die xvij, Aprilis M. D. XXI. Ioan-
ne Berquino factum est, qui honorariam multam
hæreseos nomine recusans subire, damnatus est
ad ignem viuus, & statim iudicium effectum.
Quod tamen in Gallia conatus irritus pœnas di-
citur non luere, non semper verum est: cum
in atrocibus criminibus conatus effectū carens
puniatur, & qui venenum præbuit, re nō sequuta
quantū

* Bar. in l. si ri-
xa & l. i. §. di-
uis. de scar. ff.
Ang. de male-
fic. verbo in
platea, nu. 21.
Doct. in l. si qd
non dicam. de
episcop. C. &
ibi Baldus.

* Bal. Galic. in
l. si quis non di-
am. de epis. C.
& in l. cogita-
tionis. de pœ-
nis. vbi Bart. h.
is qui cum clo,
de scar. C. &
Bart. in l. gene-
raliter. §. i. de
culpiat. ff.

quamuis non æquè grauius, puniatur: quod in o-
mnibus delictis obtinet. Non est autem in potesta-
te Principum ut crimen condonent quod lex Dei
capite plesti iubet, ut est sortilegium. Principes
certè Deo permagnam iniuriam faciunt, si tam
horrenda maleficia directè in maiestatem ipsius
commissa condonauerint, cum minimus quis-
que Princeps iniurias sibi factas capitali pœna
vindictet. Quamobrem quicumque Magis ef-
fugia comparant, aut eos summo iure punire vo-
lunt, nō pro certo habeant fore ut Magorum arbi-
trio à Deo permittantur: similiterque regionem
quæ eos tolerauit, peste, fame, bellis afflictum
iri: & qui vlti fuerint, eos benedictionem Dei
percepturos eiusque furorem sedaturos. At-
que hæc causa est cur virum magicarum sortium
accusatum nunquam planè absolui conuenit, nisi
accusatorem indicemve calumniatum esse luceat
meridie clarius: horū enim scelerū probatio adeo
abstrusa & difficilis est, ut ex centenīs Magorum
millibus ne vnus quidem accusaretur aut pœnas
lueret si defecti probationibus aduersarij ad or-
dinarias iudiciorum leges cogerebatur: ac propter
eā in causis criminalibus Edicto prohibentur lu-
dices ne id sinant fieri, nisi res comparatæ sint:
quamuis Lacedæmonios Plutarchus scribat de
more nunquam planè secundum reos iudicasse,
sed carcere solum liberauisse ad reuocationē vsq;
in omni crimine. Cum Sibylla Dinscops Saga in
Ducatu Cliuēsi cremata esset, supra annotauimus

manū quę viatores infectabat momento destitit
se: cremata quoq; Biebrana ad Laodunum Saga
lues quę veneficijs homines & pecora infectabat
fuit sublata. Nec illud omittendum est quod ex D.
Adamo Martino illius iudice accepimus, cū illa
mulieri cuidam comminata dixisset eam nunquam
puerum lacte vberum suorū alituram, exaruisse
vbera: & quamuis multos ex eo tempore pepererit,
nihilominus lacte caruisse, donec Saga iudi-
cio facto cremaretur viua. Deo iudice iustissi-
mo, contra quā ludices (quibus strangulari ea
placuerat) constituerāt, & cogitabat carnifex. Et
si grauius est obrui lapidibus (quod lege Dei pre-
cipitur) quā viuū cremari, vt Moses Ramban
annotat^a, Memini me in Malleo maleficarū lege-
re, pestem de vico Germanię in agro Constantien-
si non abiuisse, donec Sagam quamdam humo
ruissent & in cinerē redegissent corpus. Sic Veri-
gnij ad Cucium scemina quādam fuit accusata &
traducta multorum maleficiorum nomine, quali-
berata ex probationum defectu pecudes innume-
re & homines enecti sunt, vt ex incolis audiui-
mus. Hęc mense April. M. D. LXXIX. decessit de
vita: ex eo Verigniani homines & pecudes quie-
uerunt ab hoc malo, nec amplius vt solebant mo-
riūtur maleficijs. Ex his facile cognoscitur cessare
effecta causis præcipuis eorum desinentibus:
quę tamen Deus pro voluntate sua so-
let immittere ad eos quos vi-
sum fuerit affligendos.

^alib. 1. more
neboim.

4

OPINIONVM IOANNIS VVIERI CON-

FVTATIO.

SVB finem istius operis, cū propē
esset vt excuderetur, Typographus
cui mandaueram misit ad me nouū
Ioannis Vvieri Medici librum de
Lamijs, in quo defendit Magos &
Magas supplicijs affici non oportere: hoc impres-
sionē operis distulit. Iamdiu fuerat Vvieri in hac
sententia^a: quia verò leui brachio firmamenta o-
pinionis illius attigerant quidam, nec ei valde ob-
stiterant, sic ille respondit vt si victoriam adeptus
esset. Hęc mihi data est ad respondendum occasio:
non quòd abripiar odio, sed primū ad tuendum
honorem Dei, contra quem se armauit ille: secun-
dò vt quorundam ludicum opinionem eximam,
quorum iste mutatam sua opera sententiam fuisse
gloriat, & tantum suis libris effectum vt iam le-
ge optima ē vinculis liberentur Magi, Iudices a-
lios quorum calculis damnantur illi, vocans car-
nifices. Hoc ab vilo homine dici non mediocriter
miratus sum, cū opinionē istam ab homine aut
imperitissimo aut improbissimo necesse sit profi-
cisci, Ex libris autem Ioann. Vvieri animaduerti-

^alib. de præ-
stigijs.

Gg

OPL

mus eum non imperitum, sed medicum esse. Verumtamen in libris suis mille sortilegia damnabilia edocet^a, etiamque voces, inuocationes, figuras, circulos, characteras apponit Magorum principum qui post omnem hominum memoriam extiterint, ut execrabilia mille scelera, quae sine horrore non potui legere, perpetrent. Preterea singulos autores Magos seculorum omnium adducit & celeberrimos, ut a legentibus consulantur: & (quod grauius est) in fine libri de prestigijs excusi Basil. M. D. LXXVIII. Monarch. diabolice indicem conscripsit, nomina & cognomina 72. principum exponens & diabolorum 74059 26. saluo errore calculi. Nam diabolorum plebem in legiones refert, quibus singulis sexies millenos sexcentenos sexagenos senos attribuit, addens eorum conditiones, proprietates, & quos ad usus inuocari possint. Postquam vero doses diabolorum docuit religiosissime, haec verba subiicit, sed hoc nefarium est. In l. i. s. medicos. de varijs cognitionib. ff. dicitur eum vocari medicum non oportere qui incantauit, qui imprecatus est, qui (ut vulgari verbo impostorum utar) exorcizauit: non sunt ista medicinae genera. Id vero Lex Dei non imposturam simplicem, sed detestabilem impietatem esse dicit. Is igitur dici Impostor potest cui non satis est exercere, sed qui etiam libris impressis scelera docet eiusmodi, eaque ut fucet, aliquid de Deo & lege ipsius nonnunquam interferit: qua fraude Satanas & administri eius semper abutuntur, ut ob-

ducto rerum sanctarum velo impietatis genera quaelibet venditent. Fernelius inquit^a Magum a se fuisse visum, qui orationes & voces sacras cum barbaris confusas enuntians, quicquid placuerat in speculo videndum exhibebat: idem narrat Origenes & Graecus interpret Synesius^b. De Vviero autem & similibus illud merito praedicari potest, quod Dionysius ad Sosipatrum de Apolophane, Diuinis aduersus Deum nefarie utitur. Itaque fatetur Vviero se Joannis Tretemij Steganographiam exscripsisse quam in museo Magistri sui Agrippae repererat, librum orationibus daemonumque inuocationib. plenum, & supra omnes libros (ut ait Carolus Bouillus) detestabilem. Lollianum quemdam iuuenem multatum exilio, & bona eius publicata legimus^c, quod librum magicum descripsisset: quid igitur ille mereatur qui defendit eam, adeoque scriptis & sermone docet? Non est igitur Vviero cum Dei meminit habenda fides, in cuius libris blasphemiae tam horribiles offenduntur. Ut enim nullum venenum tam capitale est quam illud quod ex saccharo aut condimentis suauibus infunditur, quia auidius sorbetur & difficilius egeritur: sic nulla est maior impietas quam cui pietatis species praetexitur. Satanae fuisse Magos omnis generis ante ostendimus. Fuerunt complures Papae, ut Cardinalis Beno, Naucerus, & Platina scribunt, fuerunt Reges, Principes, Sacerdotes, Concionatores, Iudices, & Medici permultis locis, fuerunt denique in omnibus officijs,

^a Petrus Ma-
mor. in flagello
maleficor.

Sed gratiores certè administros non habetis qui alios efficiunt Magos, eosque in sua retia sermone aut scriptis pertrahunt, & qui impedimento sunt ne pœnas luant meritas. Guilhelmum Luranum Theologiæ Doctorem Concionatorem celebrè antè notauimus ob crimen Magiæ Pictauij damnatum esse anno M. CCCC. LIII. die 12. Decembris, testimonijs & confessione propria conuictum (quæ adhuc in actis Pictauiensibus extat, vt ex Salueto Pictonum Præsede cognoui) quòd mutuo obligationis instrumento cum Satana confecto (hoc autem penes eum fuit deprehensum) renuntians Deo & sacrificans diabolo promississet se prædicaturum (vt fecit) fabulas esse quicquid de Magis dicitur, crudele factum esse ad mortem damnari Magos: hoc pacto, inquit ille, Magorū punitio cessauit, regnumq; Satanæ augescere in infinitum Magorum numero fuit confirmatum. Nondum omnes socij Concionatoris istius perierunt. Etenim nuper Sacerdos extitit Motanus nomine famosus Magus, qui agebat exorcistam: diabolus verò nullius causa se exiturum quàm istius prædicabat. Vuerum diem scribentem legimus quod ille Diabologie Doctor prædicabat. Neque verò leuiter illud omittendum, quòd Vuerus confitetur^b se fuisse Agrippæ discipulum Magorum sua ætate facilè principis, nec discipulum mordò sed administrum & seruum: bibisse, comedisse, & cubuisse cum eo (vt fatetur ipse) postquàm Agrippa diuortium ab vxore fecerat. Quod autem Paulus

^b lib. 2. cap. 5.
de prestigijs.

^a in Elogijs.

Paulus Iouius^a & alij scripserunt nigrum Agrippæ canem, quem vocabat Dominum, postquàm ille in Xenodochio Gratianopoli vita defunctus est, se coram omnibus in fluuium dedisse præcipitem, nec fuisse visum ab eo tempore: hunc scribit Vuerus non fuisse canis specie Satanam, sed verum canem quem ipse loro post Agrippam duxerit, eumque medium inter Agrippam & ipsum cubuisse. Cum verò Magi recordatur magistri sui, fidelis memoriæ Agrippa, inquit^b, aut venerandi præceptoris mei Agrippæ: quamuis nemo sane mente præditus non confiteatur lectis Agrippæ libris eum inter Magos principatū obtinere. Manifestum illud est ex epistolis quas adiecit ad finem libri tertij de occulta philosophia, vbi ad Italum quemdam ordinis Augustiniani scribens clauem occultæ philosophiæ à se amicis solūm dicit asseruari: is autem liber quartus est, discipulorum & amicorum Agrippæ opera post magistri obitum mandatus typis, qui liber tanquam clara luce detestabile Magiæ venenum reteggit, omnes dæmonū inuocationes, circulos, characteras, & sacrificia Satanæ oblata. Hactenus qui vir fuerit Agrippa placuit ostendere, ne cui videatur mirum si Vuerus tantopere ad defensionem Magorum exarserit, vt Magistratus seuos carnifices & lanios non dubitet appellare. Quinetiam legem Dei conatū corrumpere^c, vbi sic dicitur, *Præstigiatrix non sines vivere*: arripiens enim Græcam interpretationem affirmat legis sensum esse vt venefici ac non Magi

^b lib. 3. cap. 35.

^c Exod. 21.

tradantur morti, & fretus voce equiuoca Hebraei cum textum præterit, cuius maxima est euidentiâ. Atqui hæc Legis verba sunt מְחַדְּשֵׁי חֲסִידִים, Hebræum vocabulum fit à חָדַשׁ quod est præstigias oculis offundere: vnde מְחַדְּשֵׁי dicuntur præstigitores in Exodo^a & alijs scripturæ locis^b quos annotauimus, vbi vox non alios designat quam Magos. Sed quoniam Magi hominibus mortem plurimum asserunt, & pulueribus, ossibus, ac venenatis animalibus abutuntur, eos Græci φαρμακῆες, φαρμακῆες, & φαρμακῶντες dixerunt, sceminas verò φαρμακῆες & φαρμακῶντες, prout pars Magorum maxima Medicos solet ac Exorcistas agere. Vvierus autē fucū volens legi Dei facere verbis Hebraei scriptæ obducta specie Græcæ interpretationis turpiter lapsus est cū ait Veneficos φαρμακῶντες appellari, quod vitio typographi non accidisse accentus arguit: nam etiā itidem scriptum est in præfatione libri de præstigijs, & lib. iij. cap. xxxviij. & lib. vi. ca. xxij & lib. de Lamijs ca. liij. cū φαρμακῆες aut per crasin φαρμακῆες fuisset dicturus. Sed in rebus lapsus longè est grauior. Nam Hebræus Philo & septuaginta duo interpretes commodiore Græcæ voce destituti sic interpretantur Μεγασφῆ, quæ significant sage. Græcū autem φαρμακῆες & φαρμακῶντες seu pharmacopœos, & veneficos, & infectores, & herbarios, & Magos denotat, & eos qui olim purificabant impurata templa, & qui ejiciebāt diabolos (hos lex impostores & exorcistas vocat^c) quod Eustathius in librum vigesimum secundum

^a Exod. 7.

^b Habac. 3.

Miche. 5.

2. Reg. 9.

2. Paralip. 33.

Esai. 47.

Ierem. 27.

Dani. 2.

Nahum. 15.

^c Li. 5. medicos. de varijs cognitionib. ff.

dum Odissæ annotauit sub finem. A Græcis aut plerumq; ac non δεινός Magos appellari φαρμακῆες non aut veneficos, demonstrat Dioscorides cū de Rhamno inqt. ἀρκύρεα τὰς τῆς φαρμακῆας κακουργίας, & Aristoteles agens de hippomane lib. 6. cap. xviij. de historia animalium, Magos οὗτοι πᾶσι φαρμακῆας vocat, cū Hippomanes tradit vsui esse Magis: quod tamen non venenum esse vsus Magorū indicat, qui ex eo conficiūt amatoria. Theocritus etiā Hippomanes herbam esse narrat in Thessalia nascentem, hoc est, Thessaliæ pharmacum. Hæc in Ecloga Sagæ (φαρμακῶντες nominat) quæ carminibus, votis, precibus, & inuocationibus omnibus vitur apud astra & dæmonas, adhibita volucris quam Græci ἰνγῶ, Latini Motacillam, Galli Motette nominant, non ad tollendū veneficio, sed ad pelliciendum amasium qui procul aberat: nam motacillæ non est insuavis cibus. Quamquam Senius voce ἰνγῶ ait significari fistulā sonandis Magorum criminibus accommodam: itaq; ostēdit nihil veneni esse, vtrius significatiōe acceperis. Aristoteles & etiā de Sippe volucris loquēs eodem sensu φαρμακῆας accipit, cuius hæc verba sunt, Σίππη τὸ μὲν ἴδιον φαρμακῶν, τὸ δὲ διωλεῖται ἐκ τῆς καὶ θύμης καὶ θυμῶος καὶ λέγεται φαρμακῆας εἶναι. Ἡ δὲ τὸ πολὺν εἶναι. Et in Hippocrate^b legimus πεφάρμακτος dici quos sortilegij affecerunt Magi: totus enim liber de morbo sacro in Magos scriptus est (μάγας, γόντον φαρμακῆας, ἀγύρτας vocat) qui se gloriantur, inquit, Lunam deducere, Solē obscurare, tempestates ciere, Deos subijcere. Nemo

^a Lib. 9. ca. 17.

de historia animalium.

^b Lib. de morbo sacro.

Nemo autem est qui nesciat Magos sine veneno enecare, seu pomum dantes, seu manu aut virga attingentes: ut Patauſ Sagam à se viſam Cardanus ſcribit, quæ puerum enecauit illicò, dum virga leniter dorſum illius contingeret. Medea Saga zelotypa quòd Glauca Regis Creontis filia Iſoni quem deperibat nuberet, coronam auream miſit ei nuptiarum die, cumq; eam capiti ſuo impoſuiſſet Glauca, exarſit flamma ex qua repente obijt, ut Euripides in Medea ſcribit *φαρμάκων τὴν σῶας ἔσθ'*, inquit, hoc eſt, non venenis tuis, ſed pharmacis. Medea enim ſuos ipſius liberos dicitur ſacrificauiffe, ut Glaucæ mortem inferre poſſet: quod è ſacrificiorum genere oportet accipi l. ex ſenatu conſulto, de ſicarijs, ff. Ex Sc. eadem legis Cornelie pœna tenetur qui mala ſacrificia fecerit, habuerit, puta deteſtabilia Magorū ſacrificia, non autem Paganorum (ut Accuſius in gloſſa tradidit) cum autori ipſe legis Paganus eſſet: vnde apparet Senatū ad legis contra ſicarios late interpretationem decretum addere in eos qui ſcelerata Magorum ſacrificia fecerint, habuerint. Verūm ut optimè differentia conſtet veneni à ſortilegio (quod vtrumq; ſonant *φαρμακία*, ut Latina voce veneficii & naturale venenum & ſortilegium designatur) Platonē lib. xi. de legibus oportet conſulere. Alterum enim ab altero diſtinguens capitalem pœnam in Sacerdotes & aruſpices decernit qui ſacrificijs, ligaturis, incantationibus, alijsve ſortilegijs (*ἢ τὴν τοῦ τῶν φαρμάκων ὁντινώντων*, inquit) hominē enecauerint. Atque

que hæc legis illius inſcriptio, *λόγος δὲ νόμος ποδὶ φαρμακίας*: in qua ligaturas eiufmodi nominat illecebras & incantamenta *ἢ δαιμόνων, ἢ φαρμάκων, ἢ ποδῶν*. Tū verò alterum legis caput ſubiicit de eo qui veneficio *ἢ φαρμακίᾳ* vtitur: deinde Magos adiicit mirabilibus modis operari, & qui incredibiles planè viderentur niſi obſeruauiffent alij, cum cereas ſuas imagines in compitis, ad parentum ſepulchra, ſub ianuis ponerent. Ex quibus manifeſtū eſt iam Platonis ſeculo & ante illud in vſu fuiſſe cereos typos, quos Magi noſtri (licet Platonem non legerint) imitantur, & quibus ope Satanae mortem hominibus afferunt. Quamobrem Azo in hæc verba l. i. de maleficis & mathematicis, plus eſt occidere veneno quàm gladio, addit, venenū arte magica datum: & in l. venenum. ad l. Corneliam de ſicarijs, & l. venenum. de verb. ſignif. ff. vox veneni vtrumq; complectitur. Sed quoniam Vvierus ambigua loſephi interpretatione nititur, agendum, ne legē Dei amplius corrumpat, *τὸ δαιμόνιον* ei detrahamus. Philonem igitur Hebr. conſulamus ſocium Iosephi & familiarē: hic caput illud legis Dei Hebræis verbis conſcriptum Græcè interpretans in libro de ſingularibus legibus, lex Dei, inquit, à Magis & veneficis abhorret (*μαγολογία, φαρμακία* vocat) qui multis artibusq; damnandis mille mala perpetrant, & eos quo die fuerint intercepti morte multari iubet: quemadmodum ſancit l. vltima. de malefic. C. ut qui magum retexerit illicò ad publicum pertrahat. Tum explicatis magorum & maleficorum ſcleribus

lib. πφλτ' αὐτῶν
φαρμάκων ἢ ποδῶν
ἀλλ' ὅτι μὴ

bus Philo naturalem Magiam, id est, Physicam ab incantatorum magorum præstigiatorumque magia distinguit exorcismis & incantationibus abutentium, odia capitalia amicis ingerentium, aliisque scelera incredibilia committentium. Et his itaque evidens lo. Vvieri calumnia tenetur manifesto, defendentis legem, nolle ut mulieres Magæ, sed veneficæ solum multentur morte. In hac quaestione omnium maxima diutius hæreo, ut cognoscatur aut tot innocentes, ut Vvieri loquitur, absolui oporteat, & verum præstet calumnijs hominis insistere quam autoritati legis diuinæ obsequi, quæ præstigiaticem die vnico relinqui vetat superstitem. Et quis, obsecro, Hebræam linguam & Dei legem melius quam Hebræi & Prophete intelligat. Elias autem Leuites omne *ἐν τῷ οὐρανῷ* sublaturus vocem Me-

^a in arte poetica. caspha exponit Lamiam, qua voce Horatius ^a,

Neu prænse Lamiae vinum puerum extrahat aluo.

Helychius *λαμῖος* nominat: et si Eustathius in Homerum scribit ^b voce Lamiae significari demonem specie muliebri, eodemque sensu ait Philostratus Lamiam pueros deuorantem Corinthis ab Apollonio Tyaneo expulsam esse. Vvieri dicit Scripturam sacram nusquam Lamiarum meminisse, certe, nam vox Græca est, at testamentum vetus scriptum Hebraicè: Esaias verò ob sortilegia Babylonem detestatus ait non esse mansurum lapidem vnum alteri impositum, prout reuera effectum est (iamdiu enim non potuit quisquam lapidem vnicum e rudibus ostendere illius oppi-

^b in Odyss. 11. num. 33. vide Dion. Chrysostom. in Lib. fabul. in vita Apollonij.

di, cuius ambitus fuit miliarium triginta, siue itineris tridui, vnauat Herodotus) sed illic Satyros & Dæmonas saltaturos esse, & ibi commoraturam Lamiam. Hebraicè vocatur *למיה*, lxxij. interpretes *ἐν τῷ οὐρανῷ* vertunt, Latini Lamiam eodem sensu. Cum autem plerumque Dæmones spectentur in desertis locis, prout est maxima ex parte Africa, Lamiam in historia Africana describit Dion similem feræ habenti vultum scemine elegantissimū, mammas & pectus pelliciendis viatoribus regenti, modestis & gratis oculis: cæterum loco pedum habere serpentis caput, & squamigerum serpentem esse, qui hominem cum primum accessit vorat audivissimè: quod referri potest illud Ieremiæ, Lamiae nudarunt vbera, Threno. 4. ideoque isti spiritus voratores appellantur siue Lamiae *παρὰ τὴν λέλαμμεναι*, aut à voce *λαμῖος*, id est, ingluuius, ut ait Porphyrio ^a: & eodem iure piscis omnia deuorans, etiam homines integros, teste Nicandro Colophonio ^b, appellatur Lamia: cumque Sagæ humanum sanguinem hauriant audivissimè, eas Apuleius nominat Lamias. Sic ea nominatur quæ sectis faucibus Socratis (id sodalis Apuleij nomen) accubantis ei atque dormientis sanguinem excipit vase & obduxit plagā: quod experrectus Socrates senō sentire dicebat ludificabaturque & postmodum vita defunctus est. Huc illa pertinet salomonis allegoria, Aquilā pullos sanguine pascere, id est, Satanā isto cibo subditos suos educare: & à demonibus spiritibusque malignis amari sacrificia scribit

^a in illud Horat. neu prænse L. ^b apud Eustath. in Odyss. 11.

Porphyrus libro *πὸ ἀρχαίων τῆς ἐμφύνης*, nō indigno qui latinus fiat. Quamobrem Deus populū suū à sacrificijs demonum auocare volens, sanguinem super altare & ad dexteram eius effundi iubet: atq; ut omnes intelligant id à se iuberi ut populum suū ab impijs illis scelerib; abstrahat, sic ait, Nec vobis vnquam deinceps accadat ut euntes sacrificetis diabolis & Satyris, quos sequuti commisitistis idolatriam & adulteria. Solebant enim (ait R. Moses Maymonis^a) dæmonib; sacrificare sub arboribus & collibus, partemq; sanguinis in fossam iniicere, ad cuius ambitū conuiuabant cum malignis spiritibus. Sic accipimus illud legis diuinę caput, Ne comedatis super sanguine, & præstigiatores ne sitis. Hebræa verba sunt *על דם*, quę interpretes vertunt *cum sanguine* præter naturam præpositionis *על* significantis super, quia videlicet morem illum non animaduenterant quem R. Maymonides scribit à Chaldæis profectum esse. Itaq; Propheta Nahum^c scortum Babylonis metropoleos Chaldæorum detestatus, dicit Babylonem præstigijs potentem esse, & omnes populos terrę præstigias suas docuisse: vbi Propheta vocibus iisdem vtitur *בשמות וּבְשִׁמְרֵי*, quę R. David Kimhi interpretatur *בְּעֵבְרָא* pari Magorum significatione, & Chaldeus Paraphrastes, Jonathan Vrielis filius exponit *חֲשִׁי*, id est, sortilegia. Hic enim & tollit homonymiam, & verum illustrat Scripturę sensum. Id autem foret ineptum, si quis venena populis & Regib; terrę à Babylone subministrata diceret, cū

^a *Ab. 3. more nec docuit.*

^b *Leuit. 19.*

^c *Nahum. 3. 4.*

sit vbique veneni copia, ut Plinius expostulat: Babylonios verò Magorū principes existisse apud omneis constat, & inter Cræcos Latinosq; conuenit eam ob causam Chaldæi nomine sortilegum significari, diuinum, magū: Sic Hesychius, *χάλδαιοι*, τὸ γένος τῶν μάγων: sic sepe Tullius^d, sic leges nostrę, sic etiam Scripturę sacrę^e. Nam cū in libro Regum dicitur Iezabelę Reginę Samarię fortibus inquinata fuisse terra, legitur vox illa *עֲרֻכָּה*, quia non possunt venena intelligi: cū Prophetas Dei (quos odio capitali oderat) & Nabothum aperta vi, non autem venenis tolli curauerit, & ex quo Saga in Samariam inuexit Magos (ut Medea Regina in Thesaliam) sexcentos annos Samaria hoc modo referta manserit, adeo ut vulgo diceretur, Samaritanus es, diabolū familiarem habes: quam calumniam aduersarij impeerunt Christo^d. Hinc Simon ille cognomento Magus, magister Menandri. Vuius autem caput istud diuinę legis, *Præstigiaticem ne sinas viuere*^e, petens calumnijs, non animaduertit quid causę fuerit cur lex nō dicat præstigiatores: quod tamen non eo consilio dixit ut Magis, medicis, & Pharmacopœis ignoscat si fuerint uenefici, quib; notiora sunt venena quàm mulieribus, sed eo pacto Lex Dei innuit hoc malo nō perinde inquinari viros, & pro viro vnico quinquagenas mulieres ex eo laborare: ut in prouerbio Hebræorum est, quo plus mulierum, eo plus magorum est, *רַב מְכַשְׁמִים כְּרַב חֲשִׁים*. Quamobrē scribit Plinius & sceminarum scientiā in veneficio præ-

^a *Lib. de diuinat.*

^b *1. nemo de malefic. & mathe.*

^c *Daniel. 2. Esai. 47.*

^d *1. Reg. 18.*

^e *Ioan. 8.*

^f *Exod. 22.*

^g *Libro Pirke aboth.*

^h *lib. 25. ca. 11.*

<sup>in declama-
tione.</sup>

^{* Tacitus li. 14.}

ualere; quod vocabulū de veneno accipi nō oportere idē autor demonstrat exēplo Circes homines in bestias transformātis, qđ omnia mūdi veneficia nō essent effectura. Quintil. etiā hāc prāsumptionem affirmat esse*, Latrociniū in viro facilius, aut veneficiū in foemina credā. Legant omnes eorū libri qui de Magis scripserūt, foemine quinquagene cōperientur Sagae aut demoniacae vnius viri loco, vt antē diximus. Hoc aut mea sentētia nō ex sexus fragilitate accidit: nā in exsuperabilē peruicaciā in plerisq; cernimus, easq; ferēdo quāstiois tormēto saepe viros antecellere: vt cōiuratione in Neronē fuit exploratum^b & post mortē Hippiae Athenarū tyrāni (cū foeminae sibi ipsis linguas prāciderēt vt omnē veritatis consequēde spē tortorib. eriperēt) & plurimarū q; foeminarū martirijs. Illud maiore veri speciē habuerit, si dicamus istud vi brutae cupiditatis effici qđ eō foeminā redigit vt perfruat suis cupiditatib. aut sese vindicet: qua ex causa videtur Plato inter virū & animantē brutā, foeminā collocauisse. Etenim grandiora esse videmus foeminarū viscera quā virorū, qui nō perinde feruēt cupiditatum violētia: hominū verō capita crassiora, qđ plerūq; cerebro prudētiāq; valēt qđ foemine. Hoc illud est qđ poetae olim figurabāt, cū Palladē sapiētiā Deā ē louis cerebro natā sine matre dicerēt, vt ostenderent nunquam à mulieribus manare sapiētiā, quae naturam brutarū animantiū accedunt propius: nā etiam foeminam quae seduxit virū, Satanas primū aggressus est. Præterea sic Deo visum fuisse statuo in ordi-

in ordinem cogere & debilitare Satanam, cū facultatē plerūq; ac in primis ei concederet in creaturas indigniores, puta serpentes, muscas, & alias quae lege Dei immūdae dicunt esse, deinde in alias similiter expertes ratiois potius quā in homines, tū in foeminas potius quā in viros, postremō in eos potius qui vitam more pecudū brutarum transigunt quā in ceteros. Adde quod Satanas foeminarum opera viros & liberos eodem pertrahit. Stabit itaq; diuinae legis constitutio, prestigiatrices statim morte multari oportere: & Vueri calumnia cōtra legem Dei & magistratus probē ofacio fungentes repudiabitur. Vuerus enim assentitur^a Sagis comunicatiōem cum diabolis & pactum intercedere, easq; ope diaboli nō pauca scelera committere: idē verō libro de Lamijs modō pactiōem interuenire negat, modō probari non posse ait, modō Sagarum confessioni non esse habendā fidem, falli quē putant ea fieri à se quē pro confessione dicunt, eas morbo melancholico infestari. Atq; hūc prætexit imperiti & Magi adhibent, vt effugiū paribus afferant, regnumq; Satanae adaugeant. Quicunque antehac dixerunt id esse à melancholiam non esse demonas putauerunt, nec fortasse demonas Deum vē vllum crediderunt subsistere. Vuerus autem Deum fatetur esse, fatetur etiā diaboli (vt in Scriptura legimus) & de potentia illius contremiscunt: fatetur etiam omnibus scriptis bonos & malignos spiritus existere, quibus cum hoīe societas pactumq; interuenit. Et quare Magorum expor-

^{a lib. 2. de praestig. cap. 4. & 8. & 4. & 11. 4. cap. 14. & lib. 5. cap. 9. & sepe alibi.}

432 OPINION. IO. VVIERI
exportationes, maleficia, actionesq; mirabiles o-
portuit acceptas ferre melancholiæ: quare (id qd
est incredibilius) scēminas melancholicas efficere:
nam id esse admirandum notauit antiquitas ac in-
auditum potius, cum nunquam scēmina ex melan-
cholia aut vir gaudio moriatur, sed contrā scēmi-
nas complures summa lætitiā enecet^a. Certē Vvie-
rus, vt est medicus, non potest ignorare humore
scēminæ planē aduersari adustæ melancholiæ vti
de furor nascitur, siue à bile flaua adusta oriatur, si-
ue à succo melancholico, vt inter omneis medicos
conuenit: Vtrumq; enim procedit à calore & siccita-
te nimia, vt Galenus scribit libro de atra bile. At
scēminæ frigide à natura & humidæ sunt, vt idem
autor, omnes Græci, Latini, & Arabes vno cōsen-
su docent. Ideoq; Galenus^b scribit virum calida &
sicca constitutione in regione calida & sicca per-
statem in melancholiæ morbum incidere: cum ta-
men Olaus magnus, Gaspar Peucerus, Saxo Grā-
maticus, & Vvicius ipse cum Germanicis omnib.
Magorum Quæstitorib. assentiantur sub Arcton
vbi congelascit mare, in Germania, per Alpes, &
apud Allobrogas omnia Sagis circumfluere. Po-
pulos autem Borealeis constat tam abesse à melan-
cholia, quā absunt à pituita Afri. Illos enim al-
bos esse videris, virentibus oculis, rufis & tenuib.
capillis, rubicunda facie, hilares & loquaces: quæ
omnia humori melancholico planē aduersantur.
Quinetiam Hippocrates libro^c de morbis primo &
Galenus ibidem confirmant scēminarum in gene-
re cer-

^a Plinius lib. 7.
Valerius Max.
Solinus.

^b lib. de atra
bile.

re certiore esse quā virorum valetudinem ob
profluuium menstruum quo ab innumerabilibus
morbis vindicantur. Nunquam scēminæ, ait Hip-
pocrates, podagra, nunquam pulmonum exulce-
ratione, Galenus inquit^d, nunquam epilepsia, aut
apoplexia, aut phrenesi, aut lethargo, aut conuul-
sionibus, aut tremore infestatur dum menses pro-
fluunt. Et quamuis dicat Hippocrates^e comitia-
lium & dæmoniacorum morbum (quem voca-
bant sacrum) naturalem esse, hunc tamen piitu-
rosis solum ait accidere, biliosis nunquam: quod
Vvicius medicus non potuit ignorare. Ecce minas
autem ferē dæmoniacas potius esse quā viros su-
prā demonstrauius, & Sagas sæpe corpore ex-
portari, sæpe^f abripi modis diabolicis, ani-
mā à corpore separata, & corpore rigente exper-
te sensus. Illud verò magis ridiculum, quod Saga-
rum morbus dicit à melancholia procedere, cum
morbi ex melancholia nati periculo semper con-
iuncti sint. Verumtamen videmus Sagas in arte i-
sta quadraginta annos aut quinquaginta versatas
inde à duodecimo ætatis anno (vt Ioanna Haruil-
leria, quæ viua cremata est die xxix. Aprilis M. D.
LXXVIII. & Magdalena Crucia Cordubensis
Abbatissa in Hispania M. D. XLV.) familiaritatē
coluisse, & consortium cum diabolo habuisse, illā
quadraginta, hanc triginta annis. Necessē est itaq;
Vvicius fateatur insulsum esse, indignū medico,
& crassissimæ ignorantie vitium (et si ignorantia
quid dico?) si melancholici morbi scēminis tri-

^d lib. de venæ
sectione.

^e lib. de morbo
sacro.

^f Galen. lib. de
atra bile.

* Arist. in pro-
blein. sectio. 30.
princip.
* Prouerb.

buuntur, quibus illi non magis competunt quam laudabilia effecta temperatae melancholiae, quae virum (ut prisci omnes philosophi & medici annotarunt) sapientem, modestum, & consideratum efficit^a: nam affectiones istae non mulieri amplius quam ignis aquae coherere possunt. Salomo^b quoque ante omnes temperamentum muliebris peritissimum se vidisse ait de millenis viris sapientem unum, sed ex omnibus sceminis ne vnam quidem. Nunc igitur lymphatorum hominum errorem omittamus, qui sceminas statuunt esse melancholicas. Etenim Vvierus ipse videns suum illud velum melancholice certissima demonstratione sublatum esse & euidentissima veritate tot diuinarum humanarumque legum, tot gentium omnium & populorum historiis, tot confessionibus, voluntariis aut vi extortis, tot iudiciis, conuictionibus, condemnationibus, executionibus, ab annis ter mille toto orbe terrarum editis: alteram rechnam sed obesiorem commentus est, ut Magorum supplicia impediat: cum Sagas dixit^c à diabolo seductas esse, eique persuasum esse quod ipse fecerit id ab eis effici. Itaque in speciem se vehementissimè Satanæ aduersari simulat, re cōseruat Magos, id est (ut paucis explicemus) colludit verbis cum Satana, re ipsa verò amplitudinem & potestatem illius stabilis, cum non ignoret magistratui neque iuris dicendi, neque diabolos prehēdendi facultatē esse. Atqui hoc argumento absoluunt non solū Magi, sed etiam occisores omnes, latrones, incestuosi, parricidae, & qui

quicumque ab hoste humani generis ad maleficia committenda impelluntur. Deinde verò laudibus effert mirificè^d multam in Papali Camera imperatam, quae ad veniam consequendam binum ducatorum est in quacumque poenitentem Sagam: tum dicit alibi^e si defenderet non solum ex lege Dei non esse mortem Sagis irrogandam, sed ne ullam quidem Sagarum mentionem extare in Scriptura sacra, ipsum non facile conuictum iri. Hic ego testē appello Deum & legem ipsius ad istum hominem euincendum, appello sexcentos Bibliorum locos^f. Imò verò ut cernamus oculis nihil esse coram Deo tam abominabile, nihil frequentius in Scriptura sacra prohiberi, Baleham à Deo inspiratus, quamuis summopere instante Balaco Mōabitaram Rege ne faceret, populo Israelis benedixit, & tanquam Propheta rationem reddidit: nam neque incantator est, inquit, neque Magus in isto populo, sed Deus ipsi cum opus est exponit voluntatem suam: Cumque Deo placuit ostendere quantopere à magicis sortibus abhorret, inquit, Cauete vobis pro vita vestra, ne sequamini consuetudines abominandas istarum gentium quas excidi è terra propter sortilegia, magicas artes, & diuinationes, atque ibidem nouè recēset genera quib. reliqua continent^g. Sed illud in primis oportet obseruari, non homicidij, parricidij, incestus, tyrānidis, idololatrie noīe Deū dicere populos illos à se exterminari, sed ob sortes magicas: & quāniā populi suos liberos diabolo Moloche cōsecra-

^a lib. de lamis cap. 24.

^b lib. 3. de pre. fig. cap. 15.

^c Exod. 7. & 8.

^d 9. & 22.

^e Leuit. 19. et 20.

^f Deut. 18.

^g 2. Reg. 9. & 21.

^h 23.

ⁱ 2. Paralip. 33.

^j Esai. 8. & 14.

^k & 47.

^l Daniel. 2.

^m Miche. 3. & 5.

ⁿ Ezech. 13.

^o Iere. 19. 23. 27.

^p & 50.

^q Actor. 16.

^r Nabum 3.

^s Num. 23.

^t Deut. 18.

^aLeuit. 20.

^blib. 3. more ne
bocin.

^cIere. 19. et 15.

bant ad facienda sortilegia sua, Deum præcipere
vt quisquis rem istam abominandam commiserit
lapidibus obruatur^a, morte omnium (vt R. May-
monides ait^b) crudelissima: tum verò Deum adhi-
cere se furorem suum immissurum contra populum
qui impune scelera ista abire fuerit. Itaque volens
Samuel grauitatem peccati regi Sauli exponere,
peccatum, inquit, tuum æquè magnum est ac ma-
gorum crimen: Similiter vt demonstretur quan-
topere Manassem Regem Deus exhorruerit, scri-
ptum est Manassem suis execrâdis sceleribus prouo-
casse Deum, atque subijcitur eum fuisse magum, &
conuentionem cum diabolis iniussisse: itaque spolia-
tum fuisse regno, & numella in carcere fuisse coer-
citur. Et quamuis eum postea poenituerit, eo ta-
men extincto post annos quinquaginta Ieremias
dixit Deus^c, Igne & cædibus delebo istud oppidum
propter execrabilia scelera Manassis Regis: de lo-
co verò Topheth vbi Satanæ sacrificauerat dici-
tur is fore locus cædium ad vindictam iræ diuinæ
(vt contigit) exercendam. Similiter libro IIII. Re-
gum cap. xvij. dicuntur decem tribus exterminatæ
& in exilium raptæ, quod in res magicas & sorti-
legia incumberent. Atque hos quidem locos appri-
mè conuenit obseruari: nititur enim hoc vno cri-
mine decem tribuum captiuitas: de duabus autem
reliquis tribubus, dicitur Deus (qui ad ultiones
est tardissimus) post annos quinquaginta sorti-
legia Manassis vindicasse, cum igne cædibusque per-
mixta fuerunt Hierosolyma & duæ tribus depor-
tata.

tate. Alibi verò dicitur^a, Gladius ad diuinos, gladius^a Ierem. 50.
ad Chaldeos: & apud Micheam^b, delebo e terra ma-^b Miche. 5.
gos diuinosque: Et cum Elías euerfione Babyloni mi-
nat, cædes & incēdia, omnes hæ calamitates, inquit,
euenient tibi propter amplitudinē scelerum tuorum
execrabilium quæ commisisti cum Magis tuis. De-
nique infinitum esset omneis sacræ Scripturæ lo-
cos minutatim expendere: vt missos faciamus Do-
ctores, Legislatores, Philosophos, Historicos exē-
plis circumfluēteis, ex quibus apparet magos post
omnem hominum memoriam Deo & hominibus
visos fuisse execrabiles. In hanc quoque sententiam
suprà annotauimus ab Augustino scribi, supplicia
contra Magos ab omnibus sectis decrera esse: vt
demonstraremus Vvierum quidem legisse optimè
& intellexisse pœnas diuinis & humanis legibus
cōstitutis, sed de industria appetiuisse cauillis at-
que calumnijs, cum eas non de Magis dixit, sed de
veneficis solum agere. Iam igitur videamus quid
Lamiarum nomine intelligat: in hoc enim verti-
tur tota disputatio. Hæc Vvieri definitio. Lamia
est quæ ob fœdus præstigiosum aut imaginarium^c lib. 7. de præ
cum dæmone initum, propriè ex suo delectu, vel^c stig. cap. 1. &
maligno dæmonis instinctu impulsuue, illiusque^c lib. de Lamij,
ope qualiacūque mala vel cogitatione, vel impreca-^{cap. 5.}
tione, vel re ludicra atque ad institutum opus inepta
designare putatur: id est (vt paucis contraham)
Saga est quæ putatur fœdus habere cum dæmo-
nibus, & id quod non facit ope eorum facere. Hic
verò nemo non videt, si multum Vvierus ab arte

medica aberravit cum de melancholia fecminarū
ageret, eum iterū errare in ratione Dialectica & lō
gē grauius, cum definitionem in imaginatione po
nit: proprium enim definitionis munus est vt tan
quā digito pertingat & cōmonstret oculis germa
nam rei naturam siue essentiā cuius est definitio. Id
verō magis est ridiculū, q̄ in definitione sex disti
ctiōes coaceruat: cū vitiola sit definitio, ait Arist.
quæ vel vnicam disiunctionē continet, velut si di
xeris, occisor est is qui percutere putatur, aut occi
dere, aut ludificari alterum. Huic persimilis est V
vieri definitio. Atqui si ea Saga est quæ putat esse
& non est Saga aut Lamia, certē nec fuerunt de La
mijis scribendi libri, nec peruestiganda rei quæ nō
est definitio. Primum. n. queritur vtrū id quo de a
gitur sit in rerū natura, necne. i. an sit, tum quid sit,
deinde quale sit, postremò cur sit. Librum igitur
Vvieri de Lamijis deleri oportuit, non aut rei quæ
nusquam est definitionē poni: qui lapsus in re phy
losophica est vitiosissimus. Vvierus tñ sortilegū,
quem magum infamem vocat, definit eum qui co
natur accersere & inuocare diabolū, vt se exhi
beat & ad postulata respondeat. Hec paucis pla
cuit annotare: nam Vvieri definitio paginam pro
pē continet, ac disiunctiones duodecim. Non ita
facile conuinci Petrus de Appono potuit, qui De
monas existere non audebat confiteri, tum vt ele
uaret opinionem vulgi (nam magus habebat vul
go) tñ vt alios eodem perduceret: at Vvierus post
quam confessus est esse malignos spiritus, etiamq̄
indicem

^a lib. 6. Topic.

^b lib. 2. de pre
fig. cap. 2.

indicē eorū conscripsit ad fin. lib. de præst. Magis
præterea cōfessus est cōmunicationē cū Satana &
fecus intercedere, mirū est profectō q̄ idē negat
Sagā cū Satana fecderatā esse, idē totū imaginariū
asserit, cū disertē lex Dei sage cū maligno spiri
tu fecdere iunctē meminere. Quia verò Inquisito
res quinq̄, qui summam infinitum Sagarū nu
merum conscripserūt quē in Germania ipsis auto
rib. fuerūt neci traditē, cōpererunt ex confessione
omnium eas cum Satana fecus cōsertis manibus
pepigisse, hic Vvierus^b adducit fieri non posse vt
cōseratur manus, quia demones, inquit, nō carnea
sed spiritali cōcretionē cōstāt. Atqui vox cōcre
tionis naturæ spiritū omnino aduersatur: nihil
est, ait Tullius^c, in animis cōcretū, nihil mistū: idē
ex Aristotele^d, qui intellectum vocat *ἀκίνητος* & *ἀπρόσμιχτος*.
Quod si in spiritū natura concretio admittit, id
quoq̄ fatēdū erit eis esse corpora: vt fecit Augusti
nus sequutus definitionē Apuleij, qui dæmonas
vocat natura corporeos, itē Philoponus Peripa
teticus^e, Porphyrius, Iāblichus^f, Plethō, Psellus,
Plotinus Academici, & Gaudentius Merula hoc
vno argumēto freti quod res incorporea non pōt
quicquam à corporea perpeti. Itaq̄ Basilii ipse æ
quē Angelis ac Demonib. esse constituit corpora,
eademq̄ occasione veteres dixerūt demonib. diui
sionē cōtingere. Cōmunis verò Theolog. opinio,
ac nominati Ioan. Damasc. Greg. Nazian. Thom.
Aquinatis^g & Magistri sententiarū est dæmonas &
Angelos eadem natura esse, omnes formas puras
& sim.

^a in malleo ma
lificarum.

^b lib. de Lamijis,
cap. 7.

^c in Tuscul. qu.
^d li. 2. de anim.

^e lib. de anim.

^f lib. 2. de anima
χρόνος & ἀπρόσμιχτος.

^g lib. de myste.

^h lib. 3. sentent.

& simplices: quāuis in eam quoque rem consentiūt, bonos & malignos spiritus sibi cū opus est, formare corpus aspectabile, ut id *σωματικῶς* efficiant quod volunt. Plena est Scriptura exemplis, ut visionis Abrahamo oblata, Iacobo, Moysi, Elię, Manolę, Abacuchio, Tobię, alijsque innumeris: pleni sunt libri Iamblichii de mysterijs Aegyptiorum, Plutarchi, Procli, Porphyrii, & Plotini, denique omnes totius antiquitatis libri ad nostrum usque seculum, ut Oalus magnus scribit frequentissimē in regionibus singulis ad Boream sitis spiritus spectari humana forma, qui tangūt hominū dexterās, posteaque euanescent. Verūtamen ponamus nec naturę concretionē in dæmonib. esse, nec eos corpus viliū assumere, sed naturas esse puras, simplices, & plane disparatas, ut de Angelis siue intelligētijs loquitur Aristoteles: Vvierus tamē negare nō potest quin velit illudere, cū argumēto isto abutit ut pbat nullum pactū hominib. nullam conuentionē cū Satana intercedere. Etenim ad conuentionē simplex cōsensus sufficit, qui cōsensus sine stipulatōe, sine verbo, sine scriptura, oculo & nutu solo, ait lex *ἡ*, fieri potest. Imō Vvierus ipse annuit Magos pacisci & conuentionē inire cū Satana, & hūc eos alloqui & respōsa dare: Cur verō Magos potius quām Magas? nam lex Dei de Magis sceminis disertē loquitur & nos sceminas exemplis innumeris infestiores hoc malo quā viros esse suprà demonstrauimus. Amplius etiam Vvierus assentitur, dæmonas sibi corpora hominum bestiarumque assumere adeo

^a lib. 1. cap. 1. de
magis & magis
magis.

^b 1. mut. de le-
gat. 3. ff. lib. 2.
de prestig.
cap. 2.

^c lib. de Lamijs,
cap. 16. & lib.
3. de prestigijs,
cap. 12. & lib.
4. cap. 14.

adeo ut ex scriptis ipsius iudicari queat contradi-
ctio, & *ἀναλόγησις* conclusionum ipsius vinci. No-
hiscum enim in eo conuenit, quod Dæmonas tra-
dit exportare homines & in aera efferre sine corpo-
re: cuius rei plurimas adducit historias, & visas a
seipso narrat. Ridet quoque Vvierus & suauiter Ma-
gorum cum Dæmonibus copulationem, quam
omnis antiquitas omnesque populi certissimam es-
se duxerunt & Theologi confirmarunt: Augusti-
nus ipse libro xv. de ciuitate Dei, magnę impudē-
tię scribit esse si quis hoc negauerit. Hęc illius ver-
ba, Dæmones creberrima fama est, quos Latini
Incubos, Galli Dussios vocant, mulierum attentā-
re atque peragere concubitus: & hanc assidue immū-
diciam & attentare & efficere plures talesque assue-
rant, ut hoc negare impudentię esse videatur. Cō-
stat apud omnes nō esse moris ut feminae de scor-
tationibus suis glorientur: qui ergo faterentur ille-
rem sibi fuisse cum diabolis, nisi ita se habuisset?
Omnes autem Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Ita-
lięque Iudices monumentis literarum consignarūt,
& nos legimus Sagas omnes iudicio ipsorum con-
demnatas, fuisse confessas & in suis confessionib.
ad mortem usque perstitisse, complureis etiam qui-
bus venia data est dixisse copulationem sibi fuisse
cum dæmonibus, & frigidum illorum semen ex-
pertas esse, ut ex libro Quæstorum quinq. (per
quos innumeri fuerunt ad mortem damnati) & ex
Paulo Grillando ^d didicimus. Demonstravi suprà
multis singularium iudiciorum exemplis quæ ad

^a lib. 3. & 4. de
prestigijs.
^b lib. de lamijs.

^c malleo male-
ficarum.

^d lib. de fortile.

me perlata sunt, id optimè cum factis & *ἐκτακτοῖς* confessionibus, tum conuictionibus certis comprobari: neq; dubium est quin scortationis corporæ cupiditas sceminas præsertim ad spiritualem scortationem pertrahat. Huc referri potest abominanda illa & execrabilis impietas expressa Lege ^a, quæ omnes qui diabolo Pehoris sese coniunxerant, miserè dicuntur periisse. Cumq; lex Dei ^b prohibuisset Saga sinatur vivere, paulo post subiicit, qui animæ brutæ concubuerit plectatur morte. Verborum autem in lege Dei series obscure perstringit turpia & incredibilia scelera. Sic ubi dicit, nō offeres Deo mercedē meretricis aut pretiū canis, scortorū conuinctio cū canib. ostendit, quā insignibus exemplis antè demonstrauimus: & *L. cuitici xvij.* dicit, nec eūtes ampliūs sacrificabitis Satyris vestris diabolis, post quos scortati estis. Sed cū Vvierus medicus animaduertit neq; oppilationē hepatis, neq; lienteriam sanis & incolumib. sceminis adscribi posse, atque hūc morbum dormienti solū accidere, à tota verò antiquitate nō solūm dæmonū (q̄s Græci Ephialtas, Latini Incubos vocāt) cū sceminis copulationem, sed etiā virorū cū dæmonib. specie muliebri, Hyphialtas vocāt aut Succubos, eamq; inter vigilandū fieri, & in quibusdā 30 aut 40 an. perdurare, v̄ ipse Vvierus agnoscit: propterea nō dixit hunc morbum esse in Magis, sed negauit, dicēs sceminas esse melancholicas quæ id se putāt facere quod nō faciūt. Atqui nunquā ex eis cremanē furiosæ: sed fraus in eis cernit, discretio, iudiciū, quo negāt constanter

^a Deut. 4.
^b Exod. 22.

^c *L. diuus. de offic. præsid. ff. l. pœna. §. sine de parricid. ff.*

stanter factum, vt quædam faciūt, aut excusant veniamq; postulant, vt aliæ, aut se abdunt & proripiunt fuga, quæ actiones furiosorū non sunt. Adde quod conuictiones, testimonia, comparatiōes testium, & cōfessiones gentium omnium ad Indos occidentales vsq; maximā inter se habent conuenientiam & similitudinē, item Dæmonū cum sceminis copulationes: vt in historijs Indicis legimus, & supra annotauimus. Vnū ex Vviero libenter quæsiuerim, quisnā iste sit Sagarū morbus quo puerulos qui deprehendunt occisi putāt se occidisse, quo elixant & liquant eos vt pinguedinē ex eis habeant, vt fatentur illæ & sepe compertæ sunt. Imaginantur (ait Vvierus) sed id totum effecisse, falluntur tamen: Cui verò in tam execrando scelere fides habebitur, nisi oculis habeatur: nisi sensui: nisi tactui: nisi inculpatis testibus: nisi confessionibus voluntariè aut ad quæstionis tormenta factis: nisi denique euidenti & permanenti facto, vbi fuerint deprehensæ. Sprangerus scribit ^b obstetricem vnam quæ frequēter aderat puerperis, in Constantiensi agro fuisse morti traditam eo quod *XLI.* pueros recentes ab utero necauisset, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Eadem parricidia à Medea Saga legimus fuisse perpetrata, cū modo fratrem, modo suos ipsius liberos occideret. Sortes quoque Magicæ Canidiæ apud Horatium legimus, Erichthonis apud Lucanum, bufoes, angues, oīsa, quæ Sage nostræ plerumq; ferunt & quibus comperiuntur instructæ. Nulla fors

^a *lib. de Lamijs cap. 8.*

^b *in malleo maledic.*

^c *lib. Epodon. odes.*

magica est quam Orpheus ante annos ferè ter mil-
le non descripsit, & Homerus ex parte, quam lex
Dei ante annos ter mille quingentos non annora-
uerit. Suprà ex Ammiano exemplum Magi addu-
ximus, qui mulierem grauidam executi ut haberet
fœtum, Valente imperium obtinente. Ante annos
c. Raziorum Baro conuictus est quod post mul-
tas puerorum cædes uxorem suam prægnantem
conatus sit discindere, ut satanæ sacrificaret filium,
idq; edoctus à Satana, cui nihil gratius potest ac-
cidere; non autem ut pingue haberet ad res deter-
stables consumendum. Ista Satanae est persuasio,
ut Magos adducat ad parricidia: nam pingue in-
fantis defuncti ex natura lege ineptum esse suis re-
bus prædicant. Demonstravit modò id exemplum
quod adducebamus puerorū xli. quos interemit
Saga, necdum baptizatos, sed Satanae cōsecratos.
Vvierus autem simulans se nihil eorum credere
quæ tam bene quàm magister ipsius Agrippa no-
uit, ausus est scribere ac potius fingere se Baptiste
Portæ Itali opinionem sequi, cumq; summopere
laudibus euehit. Scribit tamen iste Sagas sibi con-
fessas esse vnguentum à se ex pueris elixis & liqua-
tis fieri, & pharmaca quædam adhiberi, quæ hic
disimulari præstat. Sic reipsa docet parricidia ista
committere, idq; ex falsa diaboli persuasione, hoc
vnguento fieri ut homines huc illuc transuolent.
Sagæ autē Gallicæ nec agiliores nec leuiore sunt
Germanicis aut Italicis: verumtamen pars earum
maxima (ut in Cenomānis, Verberianis, Lognia-
nis a-

nis apud Potezanos quas antè obseruauimus) sco-
pis solum quos inter crura ponebāt & verbis qui-
busdam vtentes in aera subito attollebant: & Pau-
lus quoq; Grillandus earum plurimas quas in Ira-
lia necari vidit confessas narrat hircum ipsis præ-
foribus adesse, quem conscendebant exportandæ
sine pingui vnguento ve villo. Baptistam Italum in
libro de Magia, id est, sortilegio, & Vvierum in id
videmus incumbere, ut istud vnguentum esse do-
ceant facultate naturali & soporifera, ne quis peri-
culum dubitet facere. Etenim herbae soporiferae
sunt mandragora, papauer, solanum mortiferum,
hyoscyamus, cicuta: at nūquam medicus Græcus,
Arabs, aut Latinus extitit, qui dorso, brachijs, cru-
ribus vnguenta imposuerit quibus eo vsq; homi-
nem soporaret ut planè careret sensu. Sin aut quid
extrinsecus adhibuerit, frontale fortasse fuerit ex
seminibus frigidis quæ mistionib. & infusionibus
emendantur. Pingue verò (ut medicorum placitis
exponitur) calidum est & inflammat natura sua.
Quo igitur pacto afferret somnū, siue dorso siue
brachijs adhibitum? somnum enim faciunt venæ
carotides sanguinem à corde ad cerebrum expor-
tantes, & lenis humorum fluxus (qui ut vapores
in aerem, sic in cerebrum ascenderunt) suauiter in
partes cordi adiunctas recidens. Verum ut doceam
us animam à Satana extra corpus abripi, tanquā
si vitæ & sensus expers relictum esset (quemadmo-
dum in capite de ecstasi differuimus) neq; id som-
no simplici adscribendū esse, omnia simplicia so-

porifera manifestum est impedire non posse quin homo, quāvis soporatus & sepultus somno, ignē cuti admotum sentiat: magos verò in ecstasi abreptos nec ignem sentire nec dolorem vllum est exploratissimum, ut suprademonstrauimus, in locum Virgilij agentis de Saga,

—*qua se promittit soluere mentes.*

Alio quoque argumento quod nullę machinę labefactare possunt, confirmamus neque id vnguentum efficere, neque somnū esse, sed verē animā extra corpus abripi: nempe quod omnes qui sic rapiunt post semihoram redeunt, aut simulac vident ipsi: hoc verò homines narcoticis soporati nō possunt, sed vnum duosve interdū dies obruti somno permanent. Vfus præterea comprobauit homines ecstasi abreptos (ut antè ostendimus^a) veritatem rerū ad centesimum milliare gestarum annotare. Illud verò notari conuenit, vnguenti illius confectio-
^a in c. de ecstasi. nem quam autor Magiæ naturalis docet, non ex simplice vlllo soporifero constitutam esse, sed ex periculosis venenis compluribus. D. Augustinus de hac ecstasi (quam certam esse & indubitatā affirmat) loquens, & vires diaboli admirans, Serpit, inquit, hoc malum dæmonis per omnes aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subiicit. Si ergo dæmones iustissimè annuente Deo animam à corpore separare possunt, ecqui non possent eos corpore exportare? Illud enim multo plus habet admirationis, si soluta anima separabitur à corpore atque

eodem

eodem reuertetur, quā si corpus animæ simul à diabolo auferatur. Equidem istam ecstasim siue aphæresin secundum legis diuinæ testimonia validissimum esse argumentum iudico, quo demonstremus animas immortales esse, & Aristotelem illam decidamus hypothesin^a, animam si quid potest sine corpore immortalem esse: corpus enim Magorum principes (qui id experientia, ut Orpheus, cognouerāt) carcerem dicunt animę, Empedocles & Zoroastes nobilissimi sua ætate Magi sepulchrum vocant, Plato *σῶμα*, corpus, tanquam *σῆμα*, monumentum, appellari putat, quod Socrates animæ cauernam appellabat^b. Ad argumenta & rationes istas, quas Vvieri non soluit, adest clarorum virorum omnium ab omni seculo autoritas Plutarchi^c, à quo plura & numerabilia exempla afferuntur, Plotini^d, Plinii^e, Augustini^f, Thomę Aquinatis^g, Doctoris Bonauicturę^h, Durandi, Theologorum denique omnium, item Syluestris Priera, Pauli Grillandi, ⁱ, & quęstorū quinq; Germani^k, qui de innumeris Sagis iudicia habuerūt, & acta earum breuiter in librum vnum retulerūt. Cum itaque præter auctoritatem hominum tam multorum, ordinaria quoque ex infinitis iudicijs habetur experientia, in quibus extant testimonia, repetitiones, comparationes testium, conuictiones, & confessiones ad mortem vsque stabiles, non isthęc pertinacia est Vvieri quod sententiam contrariam defendit, sed maxima impietas est studiū quo rapitur ut Satanę regnum amplificet. Visa enim

^a lib. 2. de anim.

^b lib. 7. de Re-
pub. Plato.

^c Plutarch. in
Romulo.

^d Plotin. lib.
de anima.

^e Plinius lib. 7.

^f August. li. 10.
et 21. de ci. Dei.

^g Thom. in se-
cunda secunda,

q. 95. art. 5. tit.
de superst. &
in tract. prima

partis q. 8. &
tit. de miracul.

q. 16. art. 5. &
6. tit. de demō.

^h Bonauent. in
lib. 3. sent. dist.

19. q. 3.

ⁱ Grilland. li.
2. de fort. ca. 7.

^k in mallico
malefic.

enim est sagarum probatio, quæ cum de nocte ab-
fuiſſent, confellæ verum cauſam abſentia ſuæ indi-
carunt. Tempus quoq; viſum eſt, cum ij qui recen-
tes in illos cœtus venerāt, ope Dei implorata aut
earum rerum quas videbant metu aut horrore cō-
cepto ſe procul à domo abeſſe compererūt ad mil-
liaria quinquaginta aut centum, & eō reuerſi ma-
ximis itineribus vnde ipſos Satanas momento ex-
portauerat. Exempla recentis memoriæ notau-
mus, Lochianum, Lugdunense, Cenomānicum,
Pictauiense, Caſtello ruſſianum, Lognianum, alia-
que innumera apud autores à nobis adductos ex-
poſita, qui omnia ſimul Vvieri argumenta reſecāt
dicentis Magos eſſe melancholicos: iſtud enim de
duobus ſaltem non poteſt dicere, qui domum ſci-
neribus maximis reuerterunt. Quamquam Vvieri-
rus^a ſibi ipſi contradicens paſſim aſſentitur Simo-
nem Magum, cui Nero honorariam ſtatuum de-
dicauit, in aerem volauiffe: quod priſci etiam Do-
ctores^b nec pauci conſignauerunt ſcriptis. Summe
igitur dementiæ iſtud eſt, Vvieriū conſiteri Simeo-
nem magum per aerem volitaſſe, & nihilominus cō-
trariam ſententiam aſſirmare, falli nempe Magos
cæteros qui ſe per aerem exportari in cœtus Mago-
rum putent. An minus virium iam habet Satanas
quàm tum habuerit: hæc enim poſt mortem Chri-
ſti geſta ſunt. Quin etiam Vvieriſ ipſe^c narrat hi-
ſtrionem magum à ſe in Germania viſum, qui ſpe-
ctante populo cœlum verſus aſcendebat clara lu-
ce, cumq; vxor pedib. eū prehenderet pariter ſub-
latam

^a lib. de lamijſ,
cap. 3.

^b Ambroſius in
Hexamero, Ire-
næus, Enſebius,
Clemens in iti-
nerario, Hegeſ.
lib. 3. de excid.
Hierof. c. 2. Ni-
ceph. lib. 2. hiſt.
eccl. c. 27. Fulg.
lib. 8. cap. 11.
^c lib. de præſt.

latam eſſe, hac item comprehenſa ancillam ſurſum
abiuiſſe: ita multo tempore in aere verſatos eſſe, co-
rona populi attonita & miraculum admirante. Si-
mile exemplum in Hugonis Floriacenſis hiſtoria
legimus, Maſconenſem quemdam Comitem ma-
xima voce clamantem, amici adiuuate me, abreptū
in aera & delatum eſſe, nec deinceps viſum: ſicuti
nec Romulus apparuit ex quo præſente exercitu in
aerem fuit ſublatus. Quamquam ex contextu E-
uangeliij diſcimus Chriſtū à Satana ad templi ver-
ticem, deinde ad cacumen montis fuiſſe expor-
tatum: vnde Aquinas conſcit id dubio procul eſ-
ſe conſectarium, nihil minus Satanam ex permis-
ſione Dei alijs quoq; transferendis poſſe, cum cer-
tiſſimè apud omnes ſanos conſtet verum homi-
nem ac non imaginarium fuiſſe Chriſtum. Ego
verò ſatis habuero, ſi Vvieriſ ex ſermonibus i-
pſius & ſcriptis vicero. Idem enim^a qui ſe homi-
nes vidiffe ſcribit à diabolis in aerē ſublatoſ, eam-
que rem non eſſe abſurdam dicit: qui rem falſam
ibidem ſcribit, quæſitum fuiſſe in Germania Ma-
gum qui ſe pollicebatur liberos Franciſci I. Regis
Madrico ex arce educturum & ex Hiſpania in Gal-
liam per aerem deuecturum eſſe, at nihil fuiſſe ef-
fectum, quòd metueretur ne hoc ducerent &
ruentibus ceruices diffringerentur: qui ampliùs
lib. iiij. cap. xix. b. ſcribit diabolum cauſidici ſpecie^b
agentem cauſam, cum audiret aduerſarium diabo-
lo ſeſe dedere ſi ab hospite pecuniam accepiſſet, di-
miſſis conſectim ſubſellijs periurium ſpectantibus

^a li. 2. de præ-
ſtigijs. cap. 12.
pag. 6.

^b de præſtigijs.

^a lib. 2. cap. 13.
de prestig.

omnibus exportasse, eamque historiam reuera in Germania confirmat accidisse: qui multis exportatorum à diabolo virorum accumulatis exemplis, id omnino certum nulla ex parte absurdum concludit esse: idem ergo nihilominus in libro de Lamijs rem planè contrariam asserit, eoque pacto leuitatem sui cerebri & confusam instabilitatem omnibus ubique testatam facit. Ac multorum quidem historicorum & Theologorum repudiat fidem, verumtamen Legenda quoque aurea videtur, ex S. Germani vita producens historiam, S. Germanum ad visendam Sagarum saltationem abiisse, inde repente ad cubilia virorum aduenisse in quibus illarum compertæ sunt, tanquam si leuior Satana S. Germanus extitisset, ac non eadem celeritate qua deuexerat eas potuisset reuere. Quod autem Vvierus ait non esse in propria Sagarum facultate ut tonitruum immittant aut grandinem, accipio lubens: ac ne homines quidem cereis imaginibus aut vocibus enecare posse. Sed illud negari non potest, & ipse Vvierus annuit homines, bestias, fruges à Satana perdi nisi seruet Deus, idque sacrificijs Magorum, votis & precibus, iustaque Dei permisione inimicos suos operam inimicorum vinciscentis. Itaque Magi ante alios supplicijs mille digni sunt quod Deo renuntiauerint & Satanam adorauerint: & quidem grauioribus digni supplicijs quam si suis ipsorum manibus parentes occidissent & segetes incendissent. Hæ enim offensæ contra homines sunt, ait Samuel^b, illa directè petit male-

tit malestatem Dei. Multo igitur magis supplicia merentur illi qui & Deum ipsum non obscure provocant offensionibus, & homines sortibus suis necant, & fruges perdunt: ac propterea xij. tabulis in eos constituebantur pœnæ qui fruges incantassent: quod Vvierum ludificari non miror, cum ipsam Dei legem petat calumnijs. Atqui hoc potest regeri, debuisse Vvierum de colore & hypostasi vrinæ & rebus consimilibus iudicium facere, non res sacras attingere & in diuinas humanasque leges attentare. Etsi enim à Satana Vvierus illud fatetur fieri, minimè tamen negaturus est eum à Magis incitari, pelli, pertrahi, adiuuari, itemque à Satana Magos, ut ea quæ perperantur scelera perpetrent: quemadmodum id etiam dici nec iniuria potest, populos ardentibus Mosis, Eltæ, Samuelis, aliorumque sanctorum votis seruatos esse, cum Deus ad preces eorum inclinans manum subduxerit & ab accensa ira conquieuerit. In eam ergo sententiam Magi dici possunt abominandis precibus & sacrificijs in causa esse cur tam multæ calamitates accidant. Fatetur Vvierus ipse cum famosè illius Sagæ Cliuensis meminit ad Eltanum pagum, Sibyllæ Dinscops nomine, statim ut cremata est illas viatorum infestationes destitisse, qui manu aspectabili (nihil enim amplius conspicuum erat) atrocissimè cadebantur: ex quo manifestum est hanc primariam illius vexationis causam extitisse, cum effecta repente cessauerint ea causa expugnata. Hoc enim commune in

^a lib. 6. de prestigijs, cap. 16.

omni scientia axioma obtinet, cessante causa cessare effectum^a: quemadmodum ex contrario dici potuisset istam non fuisse causam^b, si infestationes illæ perstitissent. Nihilominus tamē apud omnes constat iudicium aduersus Satanam à ludicib. non fuisse latum, sed eo vim ac potentiam illius immutatam esse, quod Sagam illam sustulerint quæ matrem suam ei commodauerat, eum orauerat adoraueratq; eiusq; conatus adiuuerat. Biebranae Sagæ supra meminimus, quæ ad Laodunum cremata fuit anno M. D. LVI. Hæc infirmabat homines, mirificeq; distortos reddebat, eosq; bestias, & fruges perdebat. Sed ut primum fuit exusta, cessauerunt hæc omnia, ut ex Iudice qui de ea quæstionē habuit cognouimus. Idem mihi præterea narrauit, cum ista cuidam sceminæ comminata esset eam nunquam lactaturam, ita accidisse & lac eius subito exaruisse, & quamuis multos liberos pareret, tamen vbera semper aruisse: Cremata verò Saga statim copiosè lacte abundasse, quamuis non propterea Satanæ viuere destitisset. Ex quodam nobili honorato viro cognoui uxori suæ ab amita impedimentum fuisse factum ne pareret (sic illa moriens confessa est) ut successionem liberis acquireret: Illa ut mortua est, hanc breui grauidam factam peperisse semel atq; iterum, cum annos iam vndecim coniugati vixissent. Satanæ verò (quem Vuierus solum in causa fuisse dicit) non erat mortuus. Hebraeis coram Bahal pehore procumbentibus & orantibus eum, exarsit ira Dei in populum totum, & occu-

^a l. adigere. §. quamuis. de iure patronat. ff. l. conditionis. §. pupillus, prim. de cōdit. & demon. ff. l. pen. ex quib. cau. maiores. ff.

& occubuerunt breui tempore viginti quatuor hominum millia. Populum autem ad istam idololatriam à Satana fuisse prouocatum nemo negauerit: Verumtamen Pinhas Sacerdos zelo honoris Dei percitus transfixit ducem cuidam Madianiti concumbentem, quæ ad istam idololatriam eum pellexerat: itaq; repente ira Dei sedata est, qui Pinhaso benedicens amplis benedictionibus, furorem suum accensum contra populum ab eo extinctum esse pronuntiauit. At Satanæ tamen non erat mortuus, quæ Vuierus, planè excusans Sagas, fuisse & esse autorem asserit istorum malorum omnium. Ex his igitur concludimus Sagas *Lucygois* & impellentes causas esse morborum & necis hominibus pecoribusq; illatae, cum illis affectis morte omnia ista desinant: atque hoc responso argumenta singula euertunt quæ adduci solent, & quæ Vuierus deprompsit à Doctorum quorundam scriptis^a similiter ut ipse disputantiū, id est, Physicè de Metaphysicis, insigni errore innumeraq; absurda pariente. Nam si Physicè agatur ex naturæ lege, dicendū erit Sagas nec fruges nec animalia enecare posse, quia præditus esse potentia oporteret: ut autem potentiam habeant tria sunt opus, vis & facultas agentis, apta constitutio rei patientis, & conueniens quæ possit fieri commodaq; rei vnius ad alteram applicatio. At mulieri non inest facultas constituendi de elementis, nec verbis alia facultas quam illius qui ea pronuntiauerit: si autem ne illa quidem potest, certè nec illius verba (quicquid

^a Alex. cō. 128. lib. 1. Alciatus.

Ioannes Picus in positionibus magicis afferat) ut
suprà demonstrauius, adeo quamuis Saga inef-
fet potentia, ineptus tamen modus quo utitur, ver-
borum pronuntiatio, eam carere potentia arguit.
Hoc argumentum ratione nititur. Quod si nega-
bitur Saga id cum Satana non posse facere quod
sola per se nō potest, ut Vuierus ait, id verò falsum
est. Hoc argumentum captiosum est, & elenchus
sophisticus à simplicibus ad composita. Est enim
certo certius, quemadmodum nec solum corpus
sine anima quicquā potest, nec sola anima corpo-
reas actiones præstare, puta bibere, edere, dormi-
re, digerere, & quæcūq; naturalia sunt animæq;
coniuncte & corporis communia, sed alterū cum
altero suis actionib. optimè defungunt: eadē quo-
que ratione dici id posse fieri ut nec sola Saga, nec
Satanas solus ac seorsim possit quod alter cū alte-
ro coniuncti possunt. Fundamentū rationis huius
est naturalis causarū demonstratio ad vnū effectum
concurrentiū & inter se adiuuantū, ut progenies
est à mare & scemina iunctis, ad quam nihil dispa-
rati possunt: & apud veterē quemdā Rabinū me-
mini legere corpus & animam subire pœnas, quia
coniuncte peccauerint. Istorū itaq; à rebus disun-
ctis ad cōiunctas excusatio tam probabilis est, quā
illa cæci & pedibus capti quos accusabat holitor
ingressos fuisse hortū & fructū eius comedisse. Re-
spondenti cæco, at nihil video, nec hortū, nec arbo-
res, Capto pedibus dicenti, nō sunt mihi pedes qui-
bus iuerim, Regessit holitor, cæcus captum pedi-
bus ba-

bus baiulauit, hic duxit illum: sic coniuncti fece-
rant quod nunquā seorsim potuissent. Quin etiam
in hac causa maior est veritatis species, cum solus
Satanas res admirabiles (ut antè diximus) possit
efficere, cedere, necare, fruges perdere, ventosa-
gere, ignes, grandines, fulmina disijcere, ut Deo
permittente castiget tanquam carnifex & summæ
illius iustitiæ administer: ac proinde multo magis
si iuuetur, rogetur, adoreturq; à Sagis ut id faciat,
cum sine precibus earum, inuocatione & adora-
tione infirmetur vires illius, debilitetur poten-
tia, & ita nocendi occasio præcidatur ut saepe
mortuis Sagis loripedes videas erigi, curari mor-
bos, luem desinere, quod suprà demonstrauius.
Istud autem argumentum, Sagas pœna indignas
esse si eis Satanus ad efficiendos conatus suos ab-
utitur, nec posse actionem simul & perpersionem
eidem rei incidere, sophisticum & captiosum
est. Nam actionem simul & perpersionem cer-
tissimum est posse eodem tempore concurrere, sed
respectu vario, ut si quis hominem deiciat in
terram qui alterum sibi adstantem prosternat
ruens. Alterum argumentum quo Vuierus ad-
struit (ut passim nititur) Sagas pœna indignas
esse, quia Satanus earum opera abutitur, non mo-
do sophisticum est, sed impietate plenissimum.
Etenim si huic esset argumēto locus, maxima que-
que hominū impietas abiret impunita: nā cū homi-
nes aut vindictæ studio ad occidendū feriendū ve
adducunt, aut bruta importūtia ad pudicitiam alte-
rius tan-

rius tentandam impelluntur, non sunt tamen ex officina hac scelera gravissima, sed commissi cædes de industria (ut sunt Magorum homicidia & veneficia) puerorum cædes, parrieidia, & consimilia crimina quæ homines etiam à re magica alieni faciunt, à Satana procurantur, itaque impunita forè. Ne plura si Vvieri & Doctorum à quibus sua tela habuit argutiæ obtinerent, semper grassatoribus latronibusque esset effugium vindiciæque à diabolis, in quos nec iurisdictionem habent iudices, nec prehensionis facultatem: itaque omneis diuinas & humanas leges de supplicijs criminum oporteret cæcellari. Hoc argumento quidam Academicus aduersus Possidonium Stoicum utebatur ut absurditatem illam demonstraret quæ efficiebat planè fatalis necessitas Stoicorum omnia ex necessitate fieri confirmantium. Iureconsultorum .n. axiomate, quod disertè in lege Dei confirmatur, ille absoluit cui vis facta est, & qui ad faciendum aliquid coactus est, quia necessitas (quæ aiunt) non habet legem, nec subest discretioni legum. Itaque hanc absurditatem ut effugeret, à sententia sua discessit Possidonius. At hæc nostra causa est potior: nam inter omneis Magos conuenit non cogi à Satana quemquam ut Deo renuntiet, aut se diabolo voueat, sed contra puram liberamque voluntatem à suis subditis exigit, & cum eis contrahit liberis conuentionibus. Fatali ergo Stoicorum necessitati non est hic locus, nec edicto Deo quod metus causa. ff. cum enim edictum restitui iubet quem metus mortis aut tormentorum oppresserit

^a l. si stuprum. de adulter. ff. cum similibus.

^b Galen. lib. de placitis Hippocratis.

prefferit: alius metus quicumque fuerit, doloris, infamiae, bonorum amissionis, non excusatur lege sed eas actiones voluntarias lex esse iudicat. Itaque multo magis contractus, conuentiones, sacrificia, adorationes, & detestabilia Magorum cum Damo nibus consortia non solum voluntaria oportet dici, sed liberae ac spontaneæ (ut philosophi nominant) voluntatis effecta, & spontè inuoluntariae (ut Graeci loquuntur) facta. Illud ergo minimè dicendum est, quod Vvieri rationem sequutus Doctoris cuiusdam dixit, si Satanas Magis ut instrumentis utitur, non esse plectendos Magos, quia ab instrumentis non aestimantur actiones, sed in quaestione de supplicijs ad finem solum attendi oportet: quæ rationes è medio iure petita Doctoribus istis ex diametro aduersantur. Saga enim malignos spiritus veluti instrumenta ad malefaciendum & nefarios suos conatus efficiendos adhibet, cum nec pulueri, nec verbis, nec carminibus factas vlla sit. Nam Magos communicantes cum Satana antè ostendimus orare Satanam ut hunc interimat, infirmet illum, prout id permissione Dei à diaboli praestari posse Tertullianus doctè exponit in Apologetico, & in singulis quoque Magorum iudicijs videmus confessiones ipsorum istis rebus abundare. Quamobrem longè grauiora supplicia promerentur Magi quam ij qui certo conducto pretio locant praedonum operam ut inimicos interimant: quos sine spe veniae iura addicunt morti, quamuis homicidium praedo non perpetraverit, Angel. Salicet.

^a l. metus. de eo quod met. cau.

^b l. mulier. c. ff.

^c l. diuina. ad l. Corn. de sicar.

^d l. aut facta. de poenis. l. verum. de iniur. ff.

^e arg. l. q. mibi. de donat. ff.

^f cap. 22.

^g l. non solum. §. nec mandatum. de iniur. l. qui mibi bona. §. qui iussu. de acquir. hered. ff.

^h ibi Bart.

ⁱ l. si quis non di. c. rap. de episc. C. & ibi Bald.

^k Angel. Salicet.

& quotidiana iudicia condemnant. Quāto igitur est capitalior Magus, qui in reb. istis Satanā occupat: qui orat: qui adorat: Nō est igit quod Vvierus & boni eius Doctores exposulēt Magos pœnas dare de Satanæ maleficijs, aut indignē calumnientur legē Dei: quæ hos vetat illorū pœnas luerem: nam tota scriptura Sacra documentis istis plena est, Deū à Magis summē abhorrere, eosq; plus quā paricidas, incestuosos, atq; Sodomitas abominationi esse, imō tantopere eos detestari ut q̄tities eorum meminit toties æstum, furorē, vltionē pronuntiet: q̄ nusquam in alio scelere sit præterq̄ in causa idololatriæ^b. Eodem responso argumentum alterū refellit quod Vvierus à bonis suis Doctōrib. mutuatur, confessionib. stari non oportere nisi veræ sint atq; possibiles: fateor. Sed assumptio qua dicit nihil esse ex iure possibile quod à natura nō sit possibile, hæc ergo assumptio falsa est & impietatis plena: tollit enim singula Dei miracula operaq; contra ordinē naturæ facta, adeoq; ipsa religionis & pietatis omnis in Deū fundamēta: imō si huic axiomati dareſ locus, omnes articuli fidei delendi essent. Verūm ut in argumento iuris consistamus, Hermaphroditas aliāq; monstra contra naturam esse nemo negauerit: ea verō admittit atq; agnoscit lex^c. Nec verō negari potest id cōtra naturam esse quod se Vvierus oculis suis vidisse narrat, cū homo feras ita sistit verbo ut tandem ad se pertrahat. Etiam contra naturam est diuinare quis furtum fecerit: capitali tamen supplicio afficitur

^a Ezech. 21.
Leximen patrum.
de pœnis.
c. l. facinus. c.

^b Exod. 19. 32.
Leuit. 10. 26.
Num. 11. 25.
Deut. 29. 31.
Josue 7. 23.
1. Sam. 24.
2. Reg. 13.
3. Paral. 12. 28.
29. & 36.

^c Hermaphroditus.
de statu
hom. ff.

tur^a quisquis Magos de furto consulit, & quisquis ex hac præsumptione furē in ius vocauerit. Anaturā fieri non potest ut homines grandinē tempestatēve cieant, frugēve carminib. enecent: at id leges accipiunt tanquam certissimum^b, quamuis natura aduētijs, & supplicium capitale vtenib. hac arte irrogant. Non iura solū igitur gentium, sed diuinæ leges quāplurima agnoscūt naturā quidē impossibilia, sed possibilia contra naturā ordinem & legē: sed has leges Vvierus & consortes eius ē Pandectis & Codice ipso lubentissimē eximerent: etiam Dei lege animus esset idem faciendū, dum aiunt si quarum legum causę non ampliū comperiuntur veræ, eas leges corrigi oportere. Scilicet id pro confesso habent quod est totius disputationis caput, & principium, & q̄ petunt, ut dicitur in re sophistica, id assumentes quod fuerat concludendum, errore in Dialectica grauissimo. Atqui tantum abest ut assumptionem istius argumentationis eis concedamus, & res post omnem hominum memoriam ab annis quater mille de Magis exploratissimas nunc demum Vvieri & Doctōrum eius seculo dicamus falsi compertas esse, ut contra Augustinus ipse (quod ante diximus) annotauerit omneis philosophorum & religionum quæ vnquam extiterunt sectas Magiæ pœnas decreuisse. Plutarch. etiam in Apophthegmatis à Persis scribit supplicio omnium crudelissimo affectas fuisse Sagas, quarū caput inter duos lapides clidebant. Multos scripturæ Sacræ locos

^a Item Labeo.
s. si quis astrologos.
de iniur. ff.
^b Leorum. l. mul.
ti. l. nemo. aru.
et toto titul. de
malefic. c.

annotauimus quibus hoc ipsum inculcatur, & gra-
uissima mortis supplicia aduersus Magos in lege
Dei decernuntur. Platonis quoque leges annotau-
mus capitali supplicio addicentis Magos. Histo-
rias complureis adduximus (at ne centesimā qui-
dem earum partem) iudiciorum in Magos capita-
lium, & in eos pariter qui libris magicis utebatur.
Erroris igitur & ignorantiae totam antiquitatem
necesse est condemnari, deleri omnes historias, di-
uinas & humanas leges antiquari, ut falsas ludi-
cras & falsis nitētes principiis: atque his omnib. op-
poni Vvieri & aliorum aliquot Magorum senten-
tiam, qui inter se ad stabiliendum & confirmandū
regnum Satanæ consociati sunt. Hoc Vvieri in-

* lib. 5. ca. 4. 5.
6. 7. 8. 9. 10. 11.
12. 14. 15. 17.
18. 21. 25. de pre-
stigijs.

fitiari non potest, nisi verecundiam omnem abie-
cerit, qui in libro de præstigijs^a plus execrabiliū
magicarum sortiū promulgauit quā magister i-
psi Agrippa vnquā fecerit. Ille enim libros suos
de occulta philosophia planè retractauit ca. xlvij.
de vanit. scient. hic verò discipulus illius cōmon-
strat digito & ante oculos ponit quicquid Satanas
principes Magos docere pōt: sed multas Dei vo-
ces sanctorumque Doctorum interserit, ut venenū
cum melle infundat animis, prout hic est semperque
fuit cōmunis stylus Satane. Quamquā isti homini
mentem sic ademit Deus, ut nō ampliū aquae ad-
uerſet ignis quā ipse sibi. Fateſ enim locis quā
plurimis non Sagas, sed eum qui artem magicā ex-
ercet capitali supplicio affici oportere. Confiteor,
ait^b, magicas artes capitales esse, sed Lamiae nō cō-
tinentur:

* lib. 6. ca. 24.
de prestig.

tinentur: ut si quis dixerit homicidas suspendi o-
portere, sed grassatorib. cōdonari. Innumera sunt
dicta eiusmodi. Alibi autem dicit^a non eo suppli-
cium mereri magos quā cum Satana pepigerint &
Deo renuntiauerint, quia decepti sunt & causam
præbuit contractui dolus: ideoque contractum esse
irritum, & hominib. deceptis, ac non decipientib.
ignoscendum. Hæc ridicula sunt Doctorum Itali-
corum argumēta, qui tam strenuē in ista arte pro-
uecti sunt ut ista lues Italiam totam peruaserit &
infecerit Galliam, vim facientes legib. ut istud ma-
lum induant aliqua probabilitatis specie. Nemo
autem tam stupidus est aut demēs, qui insulsum i-
storum argumentorum non videat ἀπορίας. Si enim
à subdito facta conuentio suasu alterius qui eius
principem odit capitaliter, sine vlla spe veniæ pu-
nitur morte, quo tandem iure cōuentio facta cum
Satana excusari posset infensissimo Dei & piorū
aduersario? Etenim ut nunquā Magus homines,
pecudes, fruges nece maleficiōve affecerit, sed ho-
mines sortibus infestos semper sanauerit & tempe-
statem propulerit (ut quidā Magus Curio Sauilla
ei ad Tholosam tēpestates semper à parochia sua
abarcebat) cum tñ Deo repuntiauerit & cum Sa-
tana pepigerit, dignus est qui viuus pereat incen-
dio. Nam conuentio hæc longè est capitalior quā
si igne gladiove fruges homines aut pecora ene-
cet, quia hoc maleficiū in res creatas intenditur,
quibuscum iniri potest cōuentio^b: qui autem cum
Satana paciscit, maiestātē Dei oppugnat palām &

* lib. de lamis
cap. ult.

* 1. Sam. 2.

contemnit eum. Itaq; lex Dei mulierem Sagam statim necari iubet, non adhibita distinctione vtrum fruges an pecudes perdiderit: quem in locum annotauimus Legem vti voce *מכשפה*, id est, praeſtigiatricis, oculos fascinantis, vt Doctor Abraham Abben Ezra, & interpretes omnes consentiunt. Atq; hoc quidem apprimè oportet obseruari (nam lex Dei ita se habet vt nulla vox emphasi sua careat) vt illud neminè fugiat, Magos nō eam ob causam praeſcipuè castigandos q; homines pecora ve necauerint, sed quod Satanae pactum iniuerint. Vt verò noscantur ij qui cum Satana pepegierint, Lex vnam speciem oculis exhibet digito q; monstrat, putat illius qui sic oculos praeſtinguit atq; fascinat vt id quod non est saepe videndum praebeat, aut qui incantat carmine: itaq; statuit certissimā hanc & indubitatam inter alias probationem esse existimandam pacti cū Satana initi, si quis oculos fascinet, incantet carmine, aut alia cōmittat eiusmodi: Hae enim Magi persaepe faciunt, vt risum moueant, & industrii homines habeantur. Sic Vvieri & sociorum dicta radicitus exsecantur, & ludicibus materia praeciditur ampliùs quarendi vtrum Magus cum Satana pepigerit necne, quid, quando, quomodo pepigerit, aut an nociturus alicui sortē vllā maleficiū ve immiserit: harū enim rerū probationes penè forent *אדוואר*, quia non nisi in tenebris & desertis locis, & modis ppè incredibilibus ijs qui factum non audiuerint, plurimū cōmittuntur. Non quod alienum sit ab æquo & bono, si de his rebus

rebus quaestio habebitur: sed Deus lege docere voluit illud sufficere si Magum probabitur carmine fuisse vsum, aut oculos fascinaſſe: quod praesente Rege Triscalanus fecit, orbes catenae aureae quā gestabat nobilis quidam ad manum suam pelliciens intactos, cū tamen integra ad collum nobilis illius catena permaneret: itemq; alibi Breuiariū Sacerdotis ita dissimulans & chartarum ludus esse videretur. Ista probatio sufficit vt ad condemnationem Magi procedatur, quia res istas quae non vllō diuino miraculo fiunt sed contra naturam veniunt, à Satana praestari constat certissimè, idq; expressa conuentione cū eo facta & iuramento confirmata. Hae eò dicimus vt ad istos magistros sortium artificesq; probè attēdatur, & tempestiuè ac seriò animaduertatur. Sic fuit Iudæus Magus nomine Sedechias qui (vt narrat Ioan. Abbas Tritemius) emittebat hominē in aera, in membra discernebat, eaq; recollecta adunabat, vt Simon magus Nerone praesente fecit: currū etiā onustū sceno cū equis & agitatore corā toto populo absorbebat. Vvier. i. p. 1. non auditū à se in German. sed visum tradit fuisse hominem q; cecelū versus ascēdebat, & trahēbat post se vxorem atq; ancillam herentes pedibus hanc herā, illam viri, cum maxima populi admiratione, vt supra meminimus. Atque hoc quidem pacto & Vviero & Doctoribus illius respondē potest, id credendum esse negantib. quod natura est impossibile, cū à se Vvier. ipse res eiusmodi confiteat visas quae natura tñ sunt impossibiles: de praestig. vti.

lib. de praestig.

lib. 1. cap. 12.

* lib. 4. de præ-
fig. cap. 9.

vt idem se oculis suis vidisse autor est cum puella
Henrietta nomine à diabolo sine quiete vlla per-
erem ferebatur in arce Laldebrocensi Ducatu Gel-
driæ: quæ historia, vt sola esset, labefactandis om-
nibus Vvieri sociorumque argumentis sufficeret.
Quamquam totus liber eius exemplis abundat re-
rum quæ contra ordinem & facultatē naturæ acci-
derunt, & quas fatei idem spirituum malignorum
opera effectas esse: vt de cultro extracto ē ventre
puellæ cui nullum vlcus vestigium inerat, quod
se in maxima virorum frequentia vidisse narrat, &
& cultrum adhuc in rerum natura esse: similiter q̃
se vidisse ait*, cum Vlrici Nussenferi fascinati cor-
pus secaret, ex eo educi cultros quatuor, baculum
crassum, clauos multos, & fili plurimū, multis me-
dicis alijsq̃ præsentib. spectaculum illud admiran-
tibus. Falsus igitur sermo & impietatis plenus, q̃
natura fieri non potest id credi non oportere. Ve-
rū tamen vt miraculosas istas actiones & fascina-
tiones contra naturā venientes omittamus, id præ-
cipuè agitur vt summo iure puniantur ij qui Deo
renunciauerint & se Satanæ permiserint, quam ac-
tionem esse impossibilem Vvieri non affirma-
uerit. Quoniam verò difficilis est istius impietatis
probatio, lex Dei multari morte fascinatores iubet
oculos phantasiāq̃ præstinguētes, idēq̃ cūctatio-
ne: nimirum pro certo habens fascinatorē esse ma-
gum pactionis cum Satana expressē tacitæ ve reū.
Multò igitur magis summo iure cum eo agi opus
est, si aut confesionib. aut testimonijs aut scripto

parebit conuenisse cum Satana, aut maleficia exer-
cuisse quæ natura committi nequeunt. Illud enim
notari (vt dixi) & sepe inculcari conuenit, legem
Dei, cum de Magis & pœna eorum capitali loqui-
tur, disertè non meminisse necis pecorum homi-
nūve aut maleficiorum fruges infestantium (nā
hæc minima sunt mala quæ Magi perpetrent) sed
eorum qui fascinant & carminibus oculos præstin-
guunt, qui mortuos consulunt, qui denique res fa-
ciunt cæteras quarum interpretationem antè attu-
limus. Nam quia *δυναμεις* isti contra naturam ve-
nientes ludibria persæpe exhibent, molliuntur lu-
dicum animi & nihil eis inesse mali omnes existi-
mant. Sic vir quidam magnus & autoritate valēs,
qui post mortem inculatus est magicarum fortium,
solebat seueritatem iudicum ad risum flectere vt
Magos eriperet. Sic eleuando impietatis cumulo
Satanas risus excitat: sic carminibus indulgent Sa-
gæ, & procurat vt denis sortilegijs vnum aliquod
factum agyrticum illabatur, vt quicquid faciunt a-
gyrticę subtilitatis & agilitatis esse videatur. Quā-
obrem Deus nominatim cauit vt qui oculos fasci-
nant plectantur morte, & (quod grauius est) præ-
cipit ne sinant viuere, vt statim eo ipso die (inquit
Hebræus Philo*) dedantur morti: quod idem au-
tor est fuisse obseruatum. Quibus ex verbis appa-
ret iudicia non laborauisse de inquirendis alijs ma-
gum maleficijs, ne probationis grauitas suppli-
cia retardaret. Vvieri autē vt euertat leges in ma-
gos latas omneisq̃ historias in dubium vocet, in

* lib. de specia-
lib. legibus.

refutanda opinione Lycanthropiæ operam consumit, id meram esse illusionem prædicans. At ne eo quidem pacto responderet ad legem Dei, quæ præcipit ut qui sic illudunt plectantur morte: neque hic quaestio agitur sit ne vera mutatio corporis humani in lupum ratione integra permanente, an plena corporis & animæ transmutatio, an verò simplex illusio & fascinatio eorum qui spectant corpore animoque integris. Amplius tamen Vvieri audet, nihil nisi illusionem defendit esse. Id verò nec Mathematici hominis nec philosophi factum est, id temere affirmare quod non intelligas: sed in hac causa ad effectum attendi necesse est, idque observari quod dicitur *in libro de Lamis*, causam verò, id est, *permitteri Deo*. Omnia autem Vvieri argumenta nituntur caduco & putri fundamento, cum de spiritibus, demonibus, & actionibus eorum perinde disputat ac si de rebus naturæ ageret, cælum terræ miscens, & in præfatione operis demonstravimus. Historiam lobii veram confitetur esse, à Satana excitari ventos, fulmina, ignem, inimicos, quibus evertit & consumplit domos, liberos, familiam, pecoraque lobii momento vno, hunc quoque opera illius à vertice ad pedes imos ulcere incurabili afflictum esse, quæ omnia factum difficilius sunt, quam in lupum transfigeretur homo: at permagnam istam potentiam Satanae Deus tradidit. Nabuchodonozorem quoque Monarcham Assyriæ Vvieri non negaturus est in bouem mutatum esse depascentem herbam annos septem, versa pelle, pilo, unguibus, formaque tota, deinde

August. li. 18. de civit. Dei, cap. 18. & li. de spiritu & littera cap. 26.

de figuram pristinam recepisse, ut Danielis Prophetæ historia docet. Quod si mutationem istam Regis Nabuchodonozoris non fabulosam illusionem, sed veram historiam esse cum sacra Scriptura dixerit, fateatur ergo æque posse fieri ut homines in lupos aliasque feras transfigerentur: Sin Magorum mutationem in lupos & alias feras affirmet fabulas illusionem esse, certe historiam quoque sacram fabulosam illusionem esse concluderit: Nam si factum est in vno, in alijs etiam potest, cum potentia Dei minuta non sit. Hoc argumento utitur, ut ostendat re vera Magos à Satana deportari, exemplo veri hominis Iesu Christi super templum & montem à Satana exportati. Quod si Deus Satanae in lobum & Iesum Christum hanc facultatem dedit, quis dubitet in Magos atque impios etiam ampliorem dari? Etenim Vvieri assentit in libro de Lamis Nabuchodonozorem à Satana in bouem mutatum esse: Rem pudendam planè, Vvieri in Nabuchodonozore confiteri (nam insitit qui posset?) transfigurationem in bestiam in Satana effectam esse, negare in alijs. Nam Canon Episcoporum & cõsimiles alij de transformatione eos spectant solummodo qui facultatem efficiendi res istas Magis aut Satanae per se inesse putant. Illud vero dementia foret atque hæreseos, si quis facultatem istam, cum videt, Satanae dari à Deo non putet improbis castigandis: blasphemiam, si terminos potentiae Dei præfigeret: capitalis temeritatis, si de secretis eius iudiciū faceret. Nam, ut aperte dicam, potentia rerum creatarum est potentia Dei, nec minus

lib. de Lamis. cap. 16. & li. 1. de prestig. cap. 24.

26. q. 5.

elucet Dei gloria in potentia quam tradit Satanæ: quam in omnibus creatis quæ in terra degunt, cum in lobo dicatur non existere in terra potentiâ quæ cum potentia illius comparetur: quibus ex verbis cognoscimus actiones satanæ supra naturam esse, nec eas ad legem causarum naturalium metiri oportere. Magos quoque Regis Aegypti legimus baculos in serpentes exemplo Moïsis conuertisse: Moïsem verò nequaquam illuisse certum est: fuerunt igitur serpentes veri, quod longè est difficilius quam ut natura unius animalis in alterum transformetur. Verum quidem illud est Deum creauisse omnia, nec alium creatorem esse quam Deum solum: at illud non dicitur, nec vsquam legitur à Satana aut Magis omnibus creatam nouam speciem unicam aut formatam esse. Sed si potestatem hanc Deus Moïsi contulit, eam certè potuit & adhuc potest Satanæ & Magis tradere: ea enim semper est potentia Dei, siue ordinaria, siue extra ordinem, siue *ἐκείστος* siue per
^{lib. 1.} res creatas, ut Aquinas ^a & Scotus consentiunt, & nos antè demonstrauimus. Sed Vuerus fallit, cum creationem pro generatione, & generationem pro transmutatione accipit. Prima est de nihilo, Creatoris propria: Secunda ex eo quod subsistit, diciturque *ἐκείστος* in formarum generatione: tertia non est motus, siue *κίνησις*, sed *ἀλλοίωσις* solum & *μετεβολή*, mutatio & accidentalis alteratio essentiali forma remanente ^b. Quod itaque semel à Creatore creatum est, id creature generant successionem, & transformant proprietate ac potentia quam dedit ipsis Deus. Hanc Aquinas

^a Aristot. lib. 3.
^b 5. quæ in hunc
modum.

Aquinas ^a virtutem naturalem vocat, de spiritibus ^{dist. 7. art. 5.} sic loquens, Omnes angeli boni & mali habent ex virtute naturali potestatem transmutandi corpora nostra. Veteres autem inde ab Homeri seculo, & quicunque de Magis mutationem istam expertis ^{lib. 3.} cognouerunt, consentiunt (ut suo loco diximus ^b) rationem formamque essentialem manere immutabilem. Hæc ergo simplex accidentalis formæ & corporis est alteratio, non vera transformatio. Sed Vuerus Physicè de rebus metaphysicis differens, ad fundamenta & principia Physicæ impingit passim: cumque se infinito diuinarum humanarumque historiarum numero de transfiguratione hominum in bestias oppressum videt, dicit corpora à Satana soporari. Atque id quidem in horam posset diemve fieri: sed hominem incolumem amplius sex dies sine cibo à natura viuere est impossibile. Id Plinius autor est ^c ^{lib. 11. ca. 54.} explorauisse veteres in istis omnibus qui sententia lata necabantur fame, iuuenesque magis quam senes fame affici: quamobrem fame in obsessis locis priores, teste Hippocrate ^d, moriuntur. Sed in Liuania dies minimum duodecim homines in lupos versi manent, alij treis menses: etiam veteres annotarunt ^e ^{Plinius.} qui decem annos transformari fuerint postquam fluuium quendam traiecissent. Illud verò obseruatum dignum, non extare exemplum vllum ferarum versarum in humana corpora, ut Peucerus scribit. Præterea iudicio in Parlameto Dolensi lato xvij. Ianuarij. M. D. LXXIII. contra Aegidium Garnerium Lugdunensem continetur ipsius confessio:
Nn iij

* li. 2. cap. 6.

* Aristot. lib. de
ortu et interitu.

* lib. 1. de
anima.

nempe puellas duas puerumq; vnum ab ipso voratos esse, primam die S. Michaelis ad Serranam syluam in vico Castenon, dimidio milliari ab oppido, eamq; occisam & vnguibus specie lupi fuisse la-
niatam, vt supra copiosius diximus*: quæ confes-
sio puerorum morte, loco, tempore, forma, & testi-
monijs eorū qui superuenientes facto specie vide-
runt lupi fuit confirmata. Certè aut corpus in figu-
ram lupi versum oportuit, aut humanā animam in
corpus lupi transmeasse, vt omnia tā accuratè ob-
seruare posset. Quamuis ex posteriore hac sententiā
fatendū esset duas simul formas in vnum subiectū
concurrere, quod ex diametro principijs Physicis
aduersat: Vuerus aut qui de rebus Metaphysi-
cis disceptat Physicè, fatei sexcentis suorū librorū
locis diabolos (hi aut sunt intelligentes forme) in-
gredi corpora hominū q̄s ea de causa veteres *δαίμονες*
appellabant. Quamobrē nunq̄ Aristoteles
in libris Physices de spiritib. & intelligentijs dispu-
tauit, sed reiecit in libros *τῶν πρὸ τῆς φύσεως*, ab ijs in-
comodis rebusq; absurdis metuēs quib. se priores
implicauerāt qui Mathematicas quæstiōes cū Phy-
sica confundeāt, eoq; nomine reprehensionē ipsius
subierūt. In eundē errorē Vuerus labit, & quicū-
que adharēt eius argumētis. Nā Aristoteles Phy-
sicū axioma statuit, formā physicā separatā à natu-
rali corpore interire, in Metaphysicis verò animā
humanā excipit, q̄s in libr. de partib. animantū ait
ἐκ τῆς φύσεως ἀποκρίνεται, i. *ἐκ τῆς φύσεως ἀποκρίνεται*, extrinsecus ad ho-
minem venire, & corrupto humano corpore sub-
siste-

sistere. Vuerus etiam qui actiones spirituum Phy-
sicæ conat̄ exponere millies in libris suis asserit dia-
bolos migrare de loco in locum: & ita res habet,
prout in eis cernimus quos obsident exportant ve
dæmones: nihilominus si vera sunt principia Phy-
sicæ quæ statuit Aristoteles, à natura fieri nō potest
quin res omnes mobiles quæ locum occupant sint
corpora: id aut spirituum naturæ planè aduersat.
Idē verò Aristoteles Theologicè, id est, Metaphy-
sicè disputās ait, separatos spiritus motionis auto-
res esse corporib. cæli, & per accidens motū quoq;
excepto primo mouente perpeti. Et Deus ipse pu-
rissima simplicissimaq; natura Angelos om̄is su-
perans de seipso dicit, Cælum & terrā ego impleo,
ac propterea appellatur *ὁππότε* id est, locus, quia mū-
dus in ipso est, non autem ipse mundo includit̄, vt
Hebræi Doctores in illud Esaiæ tradunt, Cælū
mihi sedes est & terra scabellum pedum meorum.
Quod si quis cū Augustino dixerit ex Apuleiana
definitione dæmonū quā Academici acceperunt,
Dæmonas esse corporeos: id verò admirabilius, &
à conuenientiā naturæq; lege alienius futurū est. Nā
corpus vnū in alterū penetrare posset: itaq; tota pe-
nē Physica euerteret̄ hoc principio nitēs, nō posse
in dimensiones penetrari, cū dæmones in hominū
corpora penetrēt, quod Vuerus ipse confitei pas-
sim. Ineptū igit̄ fuit fundamēta argumētōrū de Ma-
gis & actionib. dæmonū ex principijs & hypothesi-
bus Physicis petere, ijsq; pessimè (vt dixim⁹) intel-
lectis. Hæc ita se habere videbit manifestò quisq;
Philo-

Philosophorum libros serio legerit & intellexerit: illis enim, in primis vero Academicis, in causa Daemonum, bona ex parte cum Theologis convenit. Nam cœlorum motus & cœlestium luminum æque a Scriptura sacra atque a Philosophorum grege Angelis tribuit, ut videmus apud Ezechielem & Psalm. lxviij. versu xviij. ubi ait Chaldaeus interpret esse vices mille luminaria, & eis mouendis Angelos totidem, Thomas item Aquinas (quem recentiores Græci pro philosopho tanto habuerunt ut librorum illius præstantissimum fecerint è Latino Græcum) singulas spirituum Magorumque actiones veras esse putat, ut antè demonstrauimus: nec mirum esse asserit, quod Simon Magus diabolorum opera fecit ut loqueretur canis. Sic Magi quatuor qui Pictauj anno M. D. LXIII. fuerunt cremati, dicebant hircum quem adorabant de nocte secum loqui solitum: & Paulus Grillandus scribit Sagam à se Romæ fuisse visam cum illic esset, Franciscam Sienensem nomine, quæ coram omnibus faciebat ut loqueretur canis. Atque hæc quidem actiones omnes & similes aliæ mirificæ, quas Vvierus fatetur, contra naturam fiunt. Hic ergo necesse est ceruices coram Deo demittamus, & tenuitatem confitentes nostri ingenij principia naturæ rationesque negligamus: quibus toties profectò salimur quoties ex eis volumus spirituum actiones, daemonumque societatem cum Magis expendere, eoque pacto τὰ φυσικὰ νομομίας istum conficere, actiones istas veras esse non posse quia contra naturam sunt, & quic-

^a Clemens in itinerario.

^b lib. de sortilegijs, section. 7. num. 24.

& quicquid à natura fieri non potest id esse impossibile. Purum certè parasyllogismus & elenchus sophisticus: ut si quis de scelerato homine dixerit, bonus lanista est, bonus igitur: nam à coniunctis ad simplicia non valet consequentia. Vvierus autem omnino volens quacunque ratione Sagis præbere effugium, eas à diabolo possideri & vim pati narrat. Atque nemmo tam oculis captus est qui non videat quantum sit discrimen inter eas Sagas, quæ se vouerunt, dicarunt addideruntque Satanæ, & eas quas malignus spiritus obsidet: cum illas pœtibulis impurissimis, has pudicis virginibus, vim passis comparandas constet. præterea quis Satanam erga suos fideles subditos credat tam inconsideratè agere? Idem postea confirmatio fieri non posse à natura ut Sage tam breui temporis spatio in cætus suos transportent. Nos autem ad sermonem istum copiosè satis respondimus. Hic verò Vvierus demonstrat quod parum sit Mathematicus, quæ perpessillum Physicæ degustauisse supra ostendimus. Nam cælum cum astris omnibus, horis 24. videmus cōuersari, cuius ambitus est supra quæ 133000000, milliariū, ut bis mille passus Geometricos milliari assignemus. Etenim licet Archimedes & Ptolemæus interuallū Solis à terra solum demonstrauerint 1209. semidiametra terræ cum dimidio capere (est autem semidiametrum milliariū 1800. ut milliariis bis mille passus tribuas, ambitus autem terræ semidiametro 6. cum 7. parte semidiametri, ut collectis Hipparchi obseruationibus. Ptolemæus demonstrauit) Arabes tamen Alphragā, Albategni, Tebit, Campani ulte-

^a lib. de Lamijs. cap. 16.

rius prouehentes scripserunt distare terram ab octauo ccelo 20081. terræ semidiametris, & minutis viginti octo, quæ efficiunt milliaria 36145800. R. Moses Ramban lib. iij. More nebocim amplius esse statuit, quia demonstrationes Astronomicæ ex sensu fiunt. Verumtamen ut minimum ex omnib. numerum retineamus, certa est illa Ptolemæi demonstratio, tantâ esse proportionem semidiametri cum arcu quanta est 52. ad 60. ex Euclidis autè demonstratione in lib. 3. sex semidiametra vnus circuli præcisè faciunt hexagonum: itaq; semidiametrum à centro terræ ad ccelum octauum vsq; sexies planè comperietur in octauo ccelo. Inter sunt igit. sexies 6146800. milliaria, cum dimidio circuli graduum 48. Quod si octo gradus ad vnumquemque arcum hexagoni circuli assumpseris præter sex illa semidiametra, cõficientur mil. amplius 28916690. adde quæ omisimus minuta 28. milliariū 800. totus ambitus octauī cceli futurus est 245991440. milliariū quæ horis xxiiij. percurruntur. Longè ampliora sunt nonū decimūq; ccelum. Optimè enim Ptolemæus in Almagesto monstrat totam terram (cuius ambitus est 1160. milliariū) cum Solaritātū circulo comparatam qui longè octauo minor est, tam exiguum punctum, esse ut sensu nequeat percipi. Quod si horis viginti quatuor sit octauī cceli conuersatio, certè minuto horæ (sexagena aut minuta constituūt horā) emetit octauū ccelum 1706155. mill. motu Angeli diuinitus hac facultate præditi, quæ Hebræi^a vocant Cherubini^a versantem

^a Leo Hebræus
lib. 2.

santē rotam flāmantis gladii. i. celestiu^a luminariū: an igit non posset Satanas, quē Deus tanta in terram potestate instruxit, horæ spatio hominē ad cētum ducētā ve mill. transuchere? Manifestū est igit non esse hunc motū à natura & diuinitate. Ioanna Haruillera (q; viuā die April. vlt. 1578. crematā fuisse suprā meminimus) se postremò in lōginquissimas partes fuisse exportatā, multumq; tēporis antequā perueniret ad cētū cōsumpsisse fatebat, reuersam verò defatigationis plurimū ac lassitudinis expertā esse, ut ex iudicio illius didici q; mihi Claudius Fayus Procurator Regis apud Ribemōtenses attulit. Illa verò spectata est Vvieri malitia, cum scribit cap. 8. de Lamijis confiteri Sagas id sibi negotij à Satana mandari ut dum monstrat hostia aut terrā inspuat, aut crucē terant pedib. Quā occasione Vvier. arripit ut eos decipiat q; à missa defecerunt, dicens rem esse ridiculam. Sprang. etiam scribit se quæstionem de Sagis habentem audiuisse multos expresso cum Satana pacto recipere se artus diffracturos Crucifixis, idq; præsertim die antepaschalis Veneris. Hoc Vvier. totum stultitiæ imputat. Hic verò nō placet quæstionē aggredi de religiōis merito, q; multi Theologi copiosè explicauerūt, neq; est præsentis argumenti: sed technas Satane affirmo esse incredibiles nisi optimè attendat, q; ille nō fecit qui puerilem admodū conscripsit librū de satanæ stratagematis. Istud enim est consilium satanæ, ut ipsius subditi ad contēptū abnegationemq; Dei solū adducant, sed etiā oīs religiōis & earum

omniū rerū q̄ putant esse Dij & metu à maleficijs
absterrere possunt, & ad satanā omnino auertantur.
Inter magos itaq; cōuenit, id primū Satanā à tyro-
nib. nouitijsq; magis exigere vt Deo & omni reli-
gioni renuntiēt, pro certo habēs quisquis religio-
ni cuius renūtiauerit eū ad omnē impietate & sce-
lus proiectū fore. Etenim Romē in nocturnis etiā
Bacchi sacrificijs innumeri Magi cōperti sunt, qui
mille incestos & nefarios coitus exercebant, inno-
cētissimos quosq; mactabāt: quamobrē per totā I-
taliā in perpetuū fuerunt vetita, & Magi quāpluri-
mi affecti morte^a. Sic in primitiua Eccles. (vt Epi-
phani^o testis est) insinauit Satanā damnable Ma-
gorum Gnosticorū sectā, qui religionis specie sa-
crificabant infantes ex incestis congressib. ipsorū
natos, tundeabant in mortarijs cum farina & melle,
factasq; ex eis placentas suis sectatorib. vescendas
dabant, atq; hanc suam cenā esse prādicabant. Hi
veri fuerūt Magi edocti à Satana, cuius hic prāci-
pius est scopus vt omnem religionē ex humanis
mentib. eximat ad stabiendū potentiā suam, aut
etiā vt supersticiosa religionis specie tegat omnia
scelera quæ fieri possunt ad contēptū Dei vel eius
qui putat Deus. Nā quisquis aliquid cōmittit ad
contēptum lapidis materię uel alterius q̄ habet pro
deo, hunc tantundē penē cōfirmo offendere, quā-
tum is offendit qui Deum verū æternū quē no-
uit blasphemauerit: vt olim Caligula^b Iouis assu-
mens imaginem in aurem eius infufurrabat contu-
melias, & statuam cōminuebat Vestę quam vesta-
les oscu-

^a Liniat.

^a Suet. in Caio.

les osculandam ei præbuerant. Non quod à natu-
ra sit maleficium cōminui Vestalium statuā: sed in
Caligula blasphemum fuit & impium facinus, cu-
ius istud fuerat propositum vt eum contēptu pro-
uocaret quem habebat pro deo. Deus enim ad a-
nimum semper mentemq; hominum respicit, & ge-
stus negligit, ideocq; scrutator cordiū appellatur.
Sciens itaq; Baruc populum in Babylonia captiuū
eō impelli vt corā imaginibus ē metallo, ligno, lapi-
de procideret, scribit in hanc formam, Cum imagi-
nes humeris portari videbitis vt reuerētia ipsis ha-
beat, dicite cū animis vestris, ad te, o æterne Deus,
hic honos pertinet. Idem in prisca Ecclesia factita-
bant multi, qui vi aut metu intererant gentium sa-
crificijs, aut ad prauertendum scandalum ne existi-
marentur Athei, & quamuis in genua coram ima-
ginibus prociderent, Deū orabant tamen vt se ab
omni pollutione & idololatria integros conserua-
ret, bonumq; ipsorum animum & conscientiam ac-
ignari rudisq; populi accipiat equo animo & pro-
bet Ex his igit̄ concludimus cuiuscunq; actionis
seu bonæ seu malæ fundamentū esse voluntatē &
intentionem hominis in omneis partes: adeo vt si
voluntas cōtra id venerit quod bonum esse ratio
iudicat: etiā decepta ratione offenda deus. Hęc
decisio Thomę Aquinatis in tractatu de bonitate^a in prima secun-
dæ, q. 19. ad 5.
actus interioris voluntatis, vbi sic ait, Quando ra-
tio errans ponit aliquid vt præceptum Dei, tunc
idem est contēnere dictamen rationis & Dei præ-
ceptum: quod item August. sensit^b. Quapropter
Oo iij

^a in prima secun-
dæ, q. 19. ad 5.

^b Libro retrac-
tion.

videns Satanas Deū. ad intentionē attēdere, vim, metum, iustamq; ignorantia excusare, tentat non veram modò religionē euellere, sed etiā omnē diuinitatis opinionē ex humanis mentib. eximere: itaq; nullū lapidem non mouet vt qui vnicum adorant Deū plures ei adhibeat socios, tum à Creator re ad res creatas auocat, à creaturis intelligentibus ad eas quas sensus percipit, à nobilib. celestibusque creaturis ad elementareis, ad immundas vsq; animantes, serpentes bufonesq; & à creaturis Dei ad hominum opera. Est. n. abominabilius si idolis quæ fabrefecerint homines honor habeat, q̃ si ante bufones & crocodilos, quos adorauerunt Aegyptij, creaturas Dei atq; opera procidat. Quamobrem procurat Satanas vt secundum has humanis operib. honos habeatur, puta imaginib. & statuis quas Græci idola, Hebrei Pesilim appellabant, neque hoc contentus eò tandem homines perducit, vt imaginib. ipsis (quarum metu ab offensionib. quodāmodo absterrent) renuntiantes ad orientis ipsum: atq; vt impediāt suos ne redire in gratiā cū Deo possint, eos obstringit maleficijs insignib. & horrendis blasphemijs ne vnq; veniā sperare audeant. Verbi gratia, autor est eis vt ad Dei contumeliā sacratas hostias præbeāt bufonib. comedendas, instituto execrabili, q̃ ab eis solū seruari iubet q̃ pro certo habent hostiā esse Deū, vt suprà docuimus: similiter vt ad despectū dei sagittis configant crucifixos, altero non minus detestando scelere, q̃ Magos Sagittarios in Germania dictos antehac Satana

Satana duce fecisse notauimus: iam verò desuerūt isti ex quo bona pars Germaniæ credidit nihil in crucifixis diuinū esse. Vt. n. animos scrutat Deus & consilia hominū introspicit, sic imitatus Deum Satanas se coli p Deo curat, q̃ maximi quicq; Magi facit eum demissa in terram facie adorantes, idq; adhibitis etiam ceremonijs & ritib. honorificis qui Deo putant grati, vt cū oscula iunguntur reliquijs, & lucernæ accendunt. Sic cultū sibi Satanas exhiberi iubet, vt in iudicio compertum est Magorum quatuor qui apud Pictonas viui cremati sunt anno M. D. LXXIII. Hi enim dixerunt se ad crucem quamdam cum lucernis ardentib. predicem Satanae apparentis hircina specie osculatos esse. Si Sacerdotes illi quos Monstreletus & Froissardus meminerūt cum bufonib. baptismū cōmunicauiſſe hostiamq; illis p̃buisse, nequicq; diuinitatis in hostia esse putauissent, nō fuisset id officij consideraturus ab eis Satanas: neq; Neroni Magorū ab omni memoria facile principi, aut Caligulae isti patruo futurus autor vt statuas Iouis, Vestæ, aliorumq; p̃culcarēt, nisi aliq; eis diuinitatē esse putauisset. Itaq; in sortileg. omnib. & abominandis Magor. cōmunicationib. singule pp̃e voces cruce, singula orationes Iesu Chr. & S. Trin. noie ac lustrali aqua (benedictā vocāt) aspergūt: & si q̃ scelus cereis imaginib. opus est perpetrari, eas corporalibus, dum missa canit, Satanas subdi iubet (vt per multis iudicijs fuisse cōpertum Paul. Grillandus^a lib. 2. de fortunat. legijs. c. 5. n. 11. narrat) baptizari in eorum nomine q̃s diris vo-

lunt defigere, & horrendas voces mysteria que v-
surpari quæ profectò non vnquam imprimi sed
in perpetuū suppressi oportuit. Illud verò ante o-
mnia op^{us} est obseruari, Satanā ab omni seculo Sa-
crificos, Aruspices, & sacerdotes ad se pellicere, vt
omne genus religiōis inquinet, eisq; plus semp^{er} q̃
alijs facultatis ad nocendū cōferat. Itaq; Plato lib.
de legib. xi. capitale supplicium in Sacerdotes decer-
nit q̃ sacrificijs & arte magica occiderint: q̃ Rom.
Senatus cons. iudicatum fuisse sup^{ra} annotauim^{us} ad
leg. Corn. interpretationē l. ex Senatus cons. de si c.
ff. legis de sicarijs latae pœna dānari q̃ sacrificia ista
fecerit habuerit. Et apud Sprang. Paul. Grillandū,
& Pontanū legimus maximos quosq; Magos sacer-
dotes existisse, vt populū totū corrūperent: nā q̃
sanctiorē atq; integriorē ministrū Dei oportet esse
vt populū sanctificet, orationēsq; & laudes deo ac-
ceptas offerat, eo magis abominandum est facinus
& detestabile, cū se is addicit Satanæ sacrificiaq;
exhibet q̃ Deo sacrificare debuerat. Ipse. n. Porph.
à veterib. annotatū fuisse scribit, si q̃ sacrificia Ioui,
Apollini, & alijs Dñs indignè fierent, superuenire
malignos spiritus & pœces in execrationē verti: nō
q̃ Deus idololatrias (quas indicta capitali pœna
vetat) pbauerit, sed eū pbabile est ad imperitorū
mentē respexisse, & pro voluntate qua erant de eis
iudicauisse. Iacob. Perusinū sacerdotē Grillandus
ait^a maximū fuisse totius Italiæ Magū, q̃ cū missam
canēs versus populū sese obuertisset vt diceret, O-
rate pro me, &c. die qdā dixit, Orate p^{ro} castris Eccle-
siæ, quia

*lib. x. de fortil.
sup. 6.

siæ, q̃a laborant in extremis: eodemq; momēto cæ-
sa fuisse castra, quæ Perusio (vbi canebat missam)
viginti quinque milliaribus aberant. Similem hi-
storiā in Philippo Comminæo legimus de quo-
dam Italo Viennensi Archiepiscopo, qui præsen-
te Ludouico Rege xi. die Epiphaniæ Missam cele-
brans in æde S. Martini Turonensis, quando pacē
Regi osculandam præbuit, hæc verba pronuntia-
uit, Pax tibi, ô Rex, hostis tuus est mortuus: & ho-
ra eadem compertū est Carolum Ducem Burgun-
diæ ad Nanceum in Lotharingia occidisse. Pro-
phetas alios sub id tempus quā nūc afferat an pe-
pererit Italia nescio: equidē valde metuo vt artē illā
coluerit quæ ab alijs gentis istius frequentat, qui-
bus Satanas apud Principes vtit^{ur} emissarijs vt ista
lue inficiat eos: multa. n. de hoc bono Archiepisco-
po Comminæus narrat, quæ nihil magis redolent
quā veri Magi effecta certissima. Atq; hæc ad di-
ctum Vueri responsio, ridiculum id esse prædican-
tis quòd suis Satanas imperat Crucifixos effringe-
re, in terrā despuere cū spectanda hostia propo-
nitur, aquā lustralem vel benedictā nō attingere.
Idem verò Sagā nescio quā ridet, cui Satanas man-
dauit vt accurate calceos veteres asseruaret q̃ pro
amuleto ab alijs Magis essent. Istud consiliū Sata-
næ esse duplex assero significatione: calcei qui sem-
per sordibus obducunt, peccata significāt: nam e-
dicens Deus Mosi & Iosuae, amoue calceos tuos,
hic locus purus & sacer est, innuebat (inquit He-
bræus Philo) animam optimē à peccatis purgan-
Pp

dam esse ut Deum contempletur & laudet. Vt autem cum Satana conuerſet, eam opus est inquinari & immergi perpetua impietate ſcleribusq; atrocissimis: tū bonis ſuis adminiſtris auxiliat̃ Satanas. Quod ſi propriū iſtius rei ſenſum præoptaueris, Satanā diximus omnem operā cōſumere ut homines à fide in Deū ad res creatas abducatur, quæ vera eſt definitio idololatriæ à Theologis tradita: ac p̃inde ſiquis crediderit ſe calceis veteribus, peripetis, alijs ve magis perlatis conſeruari à malo poſſe, hic in perpetua hæret idololatria. Aliud etiam Satanas ſpectare ſolet, ut ſuos ſubditos ad obſequium informet aſſueſciatq;: ſicut Satanā ſuprà oſtendimus puellam ad ſuam voluntatē pellecturum edixiſſe ei ut ſibi daret de capillitio, quod illa fecit: poſtea mandauit ut ad ædem S. Marię virtutū proficiſceret: hoc cū animaduertit factū, rogauit ut peregrinationē cōpoſtellas ad S. Iacobum ſuſciperet: id neganti poſſe, indixiſſe Satanā ut in ſinum forcipes inderet: q̃ poſtquā illa hoc cōſilio feciſſet ut à maligno ſpiritu ſe liberaret, eum lōgè grauius quā antè fecerat inſtituiſſe. Hoc aut̃ certo certius eſt blaſphemū illud in Deū fore, ſi præciperet Satanas legē diuinā obſeruari, & illud quiſpiam ſtudio obſequēdi præſtaret. Quamobrē illud in primis cauendū eſt, ne quis vllō pacto Satanæ obſequat̃. Qd̃ ad Canonē, Episcopī, toties à Vviero inculcatū, antea demonſtrauiſimus neq; generali Concilio, neq; Synodali fuiſſe factū, ſed in Cōcilio hulo: & q̃ Magorū exportationē negat id à Theologis

legis omnib. improbari⁴: cū eam cōtra affirmet. ² Auguſt. li. 10. & 21. de ciuit. Dei. Thomas in ſecūda ſecus de, q. 95. art. 5. tit. de ſuperſtit. & in tract. 1. part. q. 2. & tit. de miracul. q. 18. art. 5. & tit. de demon. Bonauentura in 3. ſent. diſt. 19. q. 3. Spranger. in malico ma. Paul. Grilland. li. 2. de ſortil.

logis omnib. improbari⁴: cū eam cōtra affirmet. Auguſtinus, Thomas Aquinas, Durandus, Bonauentura, Sylueſter Prieras, Inquiſitores 5. Paulus Grillandus, & alij innumeri. Nihilominus tū in cānone, nec mirū, ſ. magi, xxvi. q. v. dicunt̃ Magi ſolo verbo ſaſcinare & maleficiū violentū cōmittere: idemq; confirmat Hebræus Philo in libro de ſpecialib. legibus, Auguſtinus, & Tertullianus in Apologetico. Id etiam Lucanus hoc verſu innuit, *Mens hauſt in nulla ſanie polluta veneni Incantata perit.* Spranger ſcribit ſe in Germania viſiſſe Sagas, quę repētē verbo vnico homines enecabāt, rē multo plus miraculoſam quā ſit trāſuectio: nō q̃ iſtud efficiat̃ verbo, ſed opera Satanæ, quę adorās Saga de ea re exorauerit. Quamq̃ nō perficiē cades huiusmodi, niſi aut Deus iuſtē maleficiū hominis male meriti vlcifcat̃, aut etiā permittat, ut antè demonſtrauiſimus. Poſtremo cap. de Lamijs Vviero. cœlū terrę miſcet, ut effugiū Magis comparandū eſſe doceat ridiculo quodā elēcho, nec abſimili ab eo quę à Corace Tiſiaq; prolātū narrat Gellius. Nā ſic ait ille, Sagis pœnitentib. oportet ignoſci, ut hæreticis ignoſcitur: obſfirmatis verò cōdonari, nec corpus & anima perimant̃ pariter. Sic magiſtro ſuo in iure dicebat Tiſias, ſi perſuaſero me nihil debere ſoluere, abſoluar ſententia: ſi perſuadere non potuero, ne tum quidem exoluam quicquam: nam effecturum ſe promiſit Corax ut bonus orator ſiam, id eſt, quicquid placuerit oratione perſuadeam: Ad illud magiſter dixit, ſi ludicibus poteris

xijs, corum.

* Exod. 34.

persuadere nihil deberi abs te, mihi tamen solutus es, quia bonus orator fueris iudicatus: Sin autem eo condemnaberis quod persuadere non potueris, etiam mihi ex sententia solues: Iudices sententiam ferent mali corui malum ouu. Ita Vuiro regeram, si predones atq; sicarij, quauis resipiscentes, diuinis humanisq; legib. addicunt morti, quia executio iuris & pcena malefactoru a culpa & pcenitentia distat longissimè: omnino equius futurum est vt obfirmatus Magus omnib. prædonib. sicarijs, & parricidis peior, reusq; diuinæ & humanæ maiestatis læse multet morte. Pcenitentia autē efficit vt condonetur culpa, quam Vuius a pcena nesciuit distinguere. Postquam Dauidi indicasset Deus culpam eius condonari, non eo minus pcenas de eo visum est sumere: & quamuis Deus dixisset Moli peccatum populi condonatum esse, seuerè tamē fuit castigatus. Quamobrem paulo post, Ego sum, inquit, Deus maximus, æternus, exercens misericordiam, condonans peccata & iniquitates, sed impunita non sinens: vt habet textus Hebræi veritas & Vatabli interpretatio. Non q; peccata omnia pro merito eoru puniat, nam humanu genus iam olim perisset: verum exercet Deus iudicium, iustitiam, & misericordiam: iudicium quidem, peccata hostium coniuratoru ex merito eoru puniendo: iustitiam, mercedē cuiq; benefactorum causa tribuendo: misericordiā verò, tum amplius benefaciendo, tum lenius castigando quam promereat quisquā. Hoc vnum est è præstantissimis sacrae scripturae mysterijs, ac

rijs, ac fortasse minimè omnium a plerisque intellectum: Ieremias enim has proprietates cum vehementissima exclamatione assignat Deo. Quod si Deus deliberauerat populum suu in deserto morte afficere (is autem erat animarum octies decies centies mille minimu) quod procidissent coram imagine contra Legem venientes, sacrificia ei obtulissent, si etiam vtcunq; resipuerint, ex eis tria millia repente enecauit: quid, obsecro, mereantur Magi, Satanā adorantes & sacrificantes ei? Ecquis igitur Vuius non dixerit a Deo planè reiectum esse, qui rem adeo absurdam sit ausus scribere, condonari eis oportere qui blasphemant Deum peruicacissimè & bellum aduersus eū gerunt? Melius fuisset cū Vuiro actū, si apertè dixisset vt Agestilaus, qui de amici cuiusdā causa ad Iudices scribebat in hanc sententiā, si ius cū eo faceret, secundū eum iudicarent: sin contra ius ageret, videret tñ Iudices ne litē amitteret: nam vtcunq; esset, amicum in lite volebat vincere. Idem Vuius fatagit, qui Magis si resipuerint, veniā dari cupit: si peruicaces fuerint, iridem condonari, ne corpus & anima eoru intereat: itaq; reus est cōmunis Magoru supplicij, prout disertè cauet lege, quisq; Magū reū publicū seueritati legū subtraxerit, is vltimo cū Magis supplicio pereat. Quod autem Vuius sub finē incallescēs & ira pcitus Iudices vocat carnifices, magis certè illud est præsumptiōis argumentū, ab eo valde metui ne q; Magus plus satis eloquat, eumq; puerulos imitari q; ex metu de nocte canūt. Res aut

* Plutarch. in Apophthegm.

b l. vlti. de malis. C.

^a l. conueniri.
de pact. dot. l. ff.
maritus. §. le-
gis. de adult. l.
ita vulneratus,
ad l. Aquil. ff.

^b ca. 24. de La-
mijis, colum. 6.
num. 10.

^c Deut. 19.

Exod. 22.

omnium absurdissima quæ in diuinis & humanis legibus obseruari possit, persepe à Deo in Lege & à Iurecoss. adducta, nimirum ne crimina impunè a-
beant, res inquam ista argumētis Vuierei implicat, quando voce maxima asserit blasphemis, incestis, parricidis, aduersarijs Dei & naturæ, id est, Magis condonandum esse, licet in blasphemijs sceleribus-
que horrendis perseuerent. Animaduertens au-
tem Vuierus tandem diuinis æquè ac humanas le-
ges sibi obistere omniumq; gentiū consuetudinē,
vt dicta sua circumuestiat aliqua specie, Dei legem
in duob. locis sibi putauit corrumpendā. Primum
enim scribit ^b lege Dei præcipi vt falsi testes afficiā-
tur morte: deinde mandari vt fur occidatur qui de
die domū alterius vi perruperit. Si acta notarius,
actuarius, aut ludex corruerit, dignus est suspē-
dio. Vuierus bis duabus lineis Dei corripit legē.
Nam falsum testem lex Dei ^c supplicio idem addi-
cit quod in alterum fuisset importaturus: si falsum
pro testimonio dixerit ad tollendum vitam, testi
vitam ademptum iri: si ad flagra incutienda, per-
pessurum flagra: si ad multam vnus aurei, aureo
multatum iri. Impudētius verò altera Lex ab eo
corrupta est: Lex enim si quis interdū furem occi-
derit, eum sancit reum esse sanguinis ^d contra quā
Vuierus asserit. Capitalius verò falsi crimen illud
est, cum legem Dei vetantem ne prestigiatrix sinā-
tur viuere, de venefica solum dicit accipi oportere.
Nam lex Dei de ea loquitur quæ fascinat, quæ præ-
stinguit oculos, & id quod non est videndum ex-
hibet:

hibet: nempe id pro certo statuens, non posse hoc
fieri nisi cum Satana fœdus interuenerit. Sed vt
tandem aliquando finem scribēdi faciamus, restat
vt omnes videant & iudicent, potiusne blasphe-
mij & falsis sermonibus Vuierei sit hærendū quā
legi Dei toties in sacra Scriptura inculcatæ, qua
pœnæ capitales in Magos maxima grauissima-
que Dei execratione infestos decernuntur: po-
tiusne cum tenui medico faciendum, quā cum
libris & sententijs philosophorum omnium qui vno
ore condemnauerunt Magos: potiusne tenendæ
pueriles Vuierei argutiæ, quā Platonis leges, xij.
tabulæ, prudentū responsa, Imperatorum placita,
decreta populorum legislatorumq; Persarum, He-
bræorum, Græcorum, Latinorum, Germanorum,
Gallorum, Italicorum, Hispanorū, Anglorū capita-
les pœnas constituentium aduersus Magos & eos
qui aut receptauerint Magos, aut impunitatē eorū
procurauerint: potiusne habenda Vuierei fides
quā cōmuni populorū, Regum, Principū, Legis-
latorum, Magistratū, Iurecoss. experientiæ, qui e-
uidentissimè impia & execrabilia comperta habue-
runt scelera quibus contaminant Magi: potiusne
eundem in sententiā illius hominis qui discipulis
fuit Magi omnium qui suo seculo vnquam extite-
runt peritissimi, quā Prophetis, Theologis, Do-
ctoribus, Iudicibus, & Magistratibus accedendū
qui veritatem explorauerunt permultis millibus
violentarū præsumptionū, accusationum, testimo-
niorū, repetitionū, comparisonū, recognitionū,
respi-

resipiscentium animorum, & confelsionum sibi ad
mortem vsq; constantium. Habemus quoq; Dei
^{Deut. 19.} ipsius iudicium, q ui se exponit Palesti-
terra extirpasse non aliam ob causam quàm pro-
pter horrenda sortilegia quibus utebantur, qui se
^{Leuit. 20.} non Magos solùm pronuntiavit exterminaturum,
sed eos omneis etiam qui Magos sinent viuere,
^{Ierem. 15.} qui Ieremiæ edixit, quam maxima voce prædica-
ret se igne ceditibusq; euersurum esse Hierosolyma o-
mneisq; incolas ob execranda Manassis Regis sor-
tilegia. Hec ergo mihi videntur ad Vvieri libros
responderi posse. A te autem, vir clarissime, lecto-
ribusq; omnibus veniã mihi dari postulo, si quid
asperius forè cõscripserim: etenim fieri nō potest
vt quisquis vel leuissimo honoris Dei studio affi-
cit, tot blasphemias audiat & legat sine stomacho
iustissimacq; indignatōe, prout sanctissimis homi-
nib. Prophetisq; accidit si quando rerū tam abomi-
nandarum memnissent: quarum recordatione to-
tus perhorresco & zelo accendor, quo omneis in-
primis opus est inflammari, ne Dei honos sic
teratur & proculcetur eorum pedi-
bus qui scelera blasphemias im-
punitatemq; Magorum
solent defen-
dere.

FINIS.

